

Το νέο θεσμικό πλαίσιο συνταξιοδότησης των τραπεζοϋπαλλήλων

(κύρια και επικουρική σύνταξη)

Γεώργιος Ψηλός

τ. Δ/ντής ΙΚΑ,
τ. Γεν. Δ/ντής ΟΑΕΕ (ΤΕΒΕ)

ΟΤΟΕ
Γραμματεία Ασφαλιστικού

Οκτώβριος 2009

Γεώργιος Ψηλός

**Το νέο θεσμικό
πλαίσιο συνταξιοδότησης
των τραπεζοϋπαλλήλων**
(κύρια και επικουρική σύνταξη)

ISBN 978-960-8428-06-5

Οκτώβριος 2009

© ΟΤΟΕ

Βησσαρίωνος 9, 106 72, Αθήνα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	17
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	21
ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	
ΚΕΦ. Α΄	
ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ	23
1. «Νέοι» και «Παλαιοί» ασφαλισμένοι	23
2. Άμεσα – έμμεσα ασφαλισμένοι	25
3. Υποχρεωτικά – προαιρετικά ασφαλισμένοι	25
ΚΕΦ. Β΄	
ΧΡΟΝΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	26
1. Μονάδα μέτρησης της ασφάλισης	26
2. Πηγές δημιουργίας ασφαλιστικής σχέσης	27
α. Πραγματική (υποχρεωτική) ασφάλιση	27
β. Προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης	28
γ. Χρονικές περίοδοι εκτός ασφάλισης, τελούσες υπό αναγνώριση	31
αα. Στρατιωτική Υπηρεσία	31
ββ. Γονική άδεια	35
γγ. Εκπαιδευτική άδεια	37
δδ. Χρόνος επιδότησης λόγω Ασθενείας ή Ανεργίας	38
εε. Περίοδοι συνταξ/σης λόγω αναπηρίας	39
3. Πλασματικός χρόνος σε μητέρες	39
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	43
ΦΟΡΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	
ΚΕΦ. Γ΄	
ΚΥΡΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	45
1. Φορείς κύριας σύνταξης	45
2. Το Ι.Κ.Α. ως φορέας ασφάλισης των Τ/Υ	48

3. Προϋποθέσεις ασφάλισης στο ΙΚΑ	49
α. Μισθωτοί	50
β. Συνδεδόμενοι με σχέση μίσθωσης έργου	52
γ. Παράλληλη ασφάλιση	52
4. Εισφορές	53

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ 55 **ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΣΥΝΤΑΞΗ**

1. Η βάση του δικαιώματος	57
2. Δικαίωμα στην έγγραφη ενημέρωση του ασφαλισμένου	57
3. Αρχές της μείζονος προστασίας	59
4. Συρροή συντάξεων	59
5. Κατανομή της Ύλης	60

ΚΕΦ. Δ΄ **ΣΥΝΤΑΞΗ ΛΟΓΩ ΓΗΡΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΙΚΑ** 61

1. Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη	61
2. Προϋποθέσεις για μειωμένη σύνταξη	65
3. Ειδικές κατηγορίες	67
4. Διπλοσυνταξιούχοι	69

ΚΕΦ. Ε΄ **ΤΡΟΠΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΙΚΑ** 70

1. Συντάξιμος μισθός	70
2. Ποσοστά συντάξεως στο συντάξιμο μισθό	74
3. Κατώτατα Όρια Συντάξεως (ΚΟΣ)	77
4. Επιδόματα	79
α. Οικογενειακά Επιδόματα	79
β. Επίδομα απόλυτης αναπηρίας	80

ΚΕΦ. ΣΤ΄ **ΣΥΝΤΑΞΗ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ** 81

1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	81
2. Ασφαλιστικές προϋποθέσεις	81
3. Έννοια της αναπηρίας	83

ΚΕΦ. Ζ΄	
ΣΥΝΤΑΞΗ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ	85

1. Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	85
2. Ασφαλιστικές προϋποθέσεις για σύνταξη με διατάξεις ΙΚΑ	87
3. Μέλη Οικογενείας	88
4. Ποσοστά σύνταξης	90
5. Σύνταξη διαζευγμένης πρώην συζύγου	93
α. Προϋποθέσεις	93
β. Ποσό σύνταξης	94

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ	95
«ΠΑΛΑΙΟΙ» ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ Τ/Υ ΠΡΩΗΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ	

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	97
--------------------------	----

ΚΕΦ. Η΄	
ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΙΚΑ «ΠΑΛΑΙΩΝ» ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ ΤΕΩΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ Τ/Υ	98

1. Πλήρης σύνταξη με διατάξεις γενικής εφαρμογής	99
α. Σύνταξη 37ετίας	99
β. Σύνταξη 35ετίας	100
γ. Σύνταξη με 15ετή ασφάλιση	101
δ. Ασφαλισμένοι με 3 παιδιά	101
ε. Ασφαλισμένοι με βαριές αναπηρίες	102
στ. Μητέρα με ανάπηρο παιδί ή σύζυγο	102
2. Σύνταξη με θεσμικούς νόμους	103
α. Άνδρες γενικώς	103
β. Μητέρες με ανήλικο ή ανάπηρο παιδί ή σύζυγο	104
γ. Λοιπές γυναίκες	109
3. Ασφαλισθέντες από 1-1-1983-31-12-1992	110
4. Ετεροχρονισμός ΣΥ και ηλικίας	110
5. Μειωμένη σύνταξη	111
6. Σύνταξη με αιτία την απόλυση	112
7. Διπλοσυνταξιούχοι	112

ΚΕΦ. Θ΄	
ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	113
1. Τρόπος Υπολογισμού της Σύνταξης για ασφάλιση μέχρι 31-12-2007	113
α. Συντάξιμες αποδοχές	113
β. Ποσοστά σύνταξης	116
2. Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης για χρόνο ασφάλισης από 1-1-2008	116
3. Προσαυξήσεις Οικογενειακών βαρών	117
α. Επίδομα οικογενειακό (συζύγου)	118
β. Επιδόματα τέκνων	118
 ΚΕΦ. Ι΄	
ΣΥΝΤΑΞΗ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ	119
 ΚΕΦ. ΙΑ΄	
ΣΥΝΤΑΞΗ ΛΟΓΩ ΘΑΝΑΤΟΥ ΑΠΟ ΕΙΔ. ΤΑΜΕΙΑ	121
1. Ασφαλιστικές προϋποθέσεις	121
2. Μέλη Οικογενείας	122
3. Ποσό σύνταξης μελών οικογενείας	128
4. Παιδιά ορφανά και από τους δύο γονείς	131
 ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ	133
ΝΕΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΙ	
Προλεγόμενα	135
1. Φορείς «κοινωνικής Ασφάλισης	136
2. Η έννοια του όρου «νέος ασφαλισμένος»	137
 ΚΕΦ. ΙΒ΄	
ΑΣΦΑΛΙΣΗ – ΕΙΣΦΟΡΕΣ	138
1. Ασφάλιση σε ένα φορέα	138
2. Χρόνος ασφάλισης	139
3. Εισφορές ασφάλισης	140
α. Κλάδου κύριας σύνταξης	141
β. Κλάδου παροχών ασθενείας	141
γ. Αποδοχές - υπολογισμός	142

δ. Κρατική εισφορά για κλάδους ασθενείας	142
ε. Συνολικά ποσοστά ασφάλισης μισθωτών	143
4. Ασφάλιση και Εισφορές ΒΑΕ	144
5. Εισφορές Επικουρικής ασφάλισης – εφάπαξ αποζημίωσης	145
 ΚΕΦ. ΙΓ΄	
ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΕ ΣΥΝΤΑΞΗ	146
1. Σύνταξη λόγω γήρατος	146
2. Σύνταξη λόγω αναπηρίας	148
3. Υπολογισμός του ποσού της σύνταξης	149
4. Σύνταξη λόγω θανάτου	151
 ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ	155
ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	
1. Γενική Θεώρηση	157
 ΚΕΦ. ΙΔ΄	
ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ – ΝΠΔΔ	158
1. Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ)	158
2. Κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης Στο ΤΑΠ-ΕΤΒΑ	161
 ΚΕΦ. ΙΕ΄	
ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ - ΝΠΙΔ	163
1. Λειτουργούντα - Ιδιαιτερότητες	163
2. Σύσταση του ΕΤΑΤ	166
3. Υπαγωγή στο ΕΤΕΑΜ και ΕΤΑΤ Ασφ. & Συν. Ορισμένων Ταμείων – ΝΠΙΔ	168
 Α΄ ΤΕΑΠΕΤΕ	170
1. Ασφαλιζόμενοι	170
2. Υπαγωγή ασφ. & συνταξ. στο ΕΤΕΑΜ	171
3. Εισφορές	172
4. Χρόνος ασφάλισης	173
5. Δικαίωμα σε σύνταξη	177
α. Λόγω γήρατος	177

β. Λόγω αναπηρίας	178
γ. Υπολογισμός του ποσού της σύνταξης	179
6. Σύνταξη λόγω θανάτου	183
7. Αναπροσαρμογή συντάξεων	188
Β. ΕΙΔΙΚΟΣ Λ/ΣΜΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΣΗΣ ΜΕΛΩΝ ΤΥΠ-ΑΤΕ	188
1. Ασφαλιζόμενοι	189
2. Υπαγωγή ασφαλισμένων – συνταξ. στο ΕΤΑΤ	189
3. Εισφορές – Πόροι	189
4. Δικαιούχοι Επικούρησης	190
5. Καθορισμός Επικούρησης	191
Γ. ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ (ΤΑΠΤΠ)	192
1. Ασφαλιζόμενοι	193
2. Υπαγωγή ασφαλισμένων – συνταξιούχων στο ΕΤΑΤ	193
3. Εισφορές – Πόροι	194
4. Χρόνος ασφάλισης	194
5. Δικαίωμα σε παροχή (σύνταξη)	195
6. Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης	197
7. Σύνταξη λόγω θανάτου	199
Δ. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΛΥΨΕΩΝ (ΛΑΚ)	
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	202
1. Ασφαλιζόμενοι	202
2. Εισφορές	203
3. Χρόνος ασφάλισης	203
4. Δικαίωμα σε σύνταξη	204
ΚΕΦ. ΙΣΤ΄	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΑ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ – ΝΠΙΔ	213
Α΄ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΡ. ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	213
1. Ασφαλιζόμενοι	213
2. Εισφορές	214
3. Χρόνος Ασφάλισης	215
4. Δικαιούμενοι μερίσματος (σύνταξης)	216

Β΄ Λ/ΣΜΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΗΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΤΕ	218
1. Ασφαλιζόμενοι – εισφορές	218
2. Δικαίωμα στην επικούρηση	219
 Γ΄ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛ/ΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΙΟΝΙΚΗΣ- ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ & ΑΛΛΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (ΤΑΠΙΛΠ-ΑΤ)	220
1. Ασφαλιζόμενοι – Εισφορές	220
2. Δικαιούχοι σύνταξης	222
 Δ΄ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛ/ΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	223
1. Ασφαλιζόμενοι – εισφορές	223
2. Δικαιούχοι σύνταξης	224
 Ε΄ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛ/ΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΡ. ΑΜΕΡ. ΕΞΠΡΕΣ	228
1. Ασφαλιζόμενοι – εισφορές	228
2. Δικαιούμενοι σύνταξης	230
 ΣΤ΄ ΕΙΔ. Λ/ΣΜΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΗΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ α.ε. (πρώην ΠΑΕΓΑ α.ε.)	231
1. Ασφαλιζόμενοι	231
2. Εισφορές	232
3. Δικαιούμενοι σύνταξης	232
4. Αναπροσαρμογή της σύνταξης	236
 ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ	235
ΘΕΣΜΟΙ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	
Προλεγόμενα	239
 ΚΕΦ. ΙΖ΄ ΔΙΑΔΟΧΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	239
1. Βασικές αρχές	239
2. Πεδίο εφαρμογής	241
3. Αρμόδιος φορέας	242
α. Φορέας απονομής της σύνταξης	242
β. Προηγούμενοι φορείς	244
4. Μέθοδοι υπολογισμού της σύνταξης	244

ΚΕΦ. ΙΗ΄	
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΧΡΟΝΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΠΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ	247
ΚΕΦ. ΙΘ΄	
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ & ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ	250
1. Αναλαμβάνοντες εργασίες σε εργοδότη εκτός Δημοσίου Τομέα	250
α. Αναγγελία απασχόλησης	251
β. Αναστολή – περιορισμός – διακοπή και σύνταξης	252
γ. «Νέοι» συνταξιούχοι	252
δ. Συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας	253
ε. «Παλαιοί» συνταξιούχοι	253
στ. Εξαιρέσεις	254
2. Συνταξιούχοι πρώην υπάλληλοι του ΔΤ που αναλαμβάνουν εργασία σε υπηρεσίες του Τομέα αυτού	255
3. Αναστολή της σύνταξης κατά τις Καταστατικές διατάξεις.	258
4. Αξιοποίηση της ασφάλισης	259
ΚΕΦ. Κ΄	
ΕΠΙΛΥΣΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ	261
1. Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης	261
2. Δεύτερος βαθμός κρίσεως (ένσταση)	262
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	264

Πρόλογος

Η ΟΤΟΕ είχε πάντα σε πρώτη προτεραιότητα το Ασφαλιστικό με στόχο την Ενιαία και βιώσιμη λύση του για τους εργαζόμενους του κλάδου.

Την τελευταία δεκαετία, μέσω πολυήμερων αγωνιστικών κινητοποιήσεων διεκδίκησε ταμείο με κλαδικό χαρακτήρα, εκτιμώντας ότι οδηγούσε σε οριστική λύση και προοπτική στο ασφαλιστικό πρόβλημα των τραπεζοϋπαλλήλων.

Η πρόταση αυτή λάμβανε σοβαρά υπόψη της την ιστορική εξέλιξη δημιουργίας ειδικών ασφαλιστικών ταμείων στον κλάδο, δηλ. την πανσπερμία της κοινωνικής ασφάλισης για τους τραπεζοϋπαλλήλους, την ίδρυση νέων τραπεζών και την είσοδο των ξένων τραπεζών στη χώρα μας, που οδήγησε τους εργαζόμενους σ' αυτές τις τράπεζες στο ΙΚΑ, αλλά και τις δυσοίωνες προβλέψεις που υπήρχαν (και συνεχίζουν) για το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Δυστυχώς, η αντι-ασφαλιστική πολιτική της Κυβέρνησης της ΝΔ, που εκφράστηκε κυρίως με τη ψήφιση του νόμου 3371 το 2005 και ολοκληρώθηκε το 2008 με τον νόμο 3655, άλλαξε άρδην το ασφαλιστικό τοπίο στις Τράπεζες.

Σήμερα, για την Κύρια Σύntαξη, το σύνολο των τραπεζοϋπαλλήλων έχει υπαχθεί στο ΙΚΑ, αφού ο νόμος 3655/08 έχει καταργήσει και τα τελευταία ειδικά ταμεία της Εθνικής, της Ελλάδος και της ΕΤΒΑ.

Για την επικουρική Ασφάλιση, με τον Νόμο 3371/05 και αυτούς που ακολούθησαν, ένα μεγάλο τμήμα των τραπεζοϋπαλλήλων είναι πλέον ασφαλισμένο στο ΕΤΑΤ και στο ΕΤΕΑΜ, αφού έχουν υποχρεωτικά ενταχθεί οι ασφαλισμένοι της Εμπορικής, της Αγροτικής, της Αττικής και της πρώην Πίστewς. Το επικουρικό Ταμείο της ΕΤΒΑ εντάχθηκε στο ΤΑΥΤΕΚΩ.

Διατηρούνται μόνον τα επικουρικά Ταμεία στην Εθνική Τράπεζα, το πολυτραπεζικό επικουρικό Ταμείο του ΤΑΠΙΑΤ-ΑΤ, το επικουρικό Ταμείο της Γενικής, το επικουρικό Ταμείο της πρ. Εθνικής Ακινήτων και το επικουρικό Ταμείο της Τραπεζής Ελλάδος.

Από τις αντι-ασφαλιστικές αυτές αλλαγές της Κυβέρνησης της ΝΔ, εκτός της βίαιης αλλαγής του ασφαλιστικού χάρτη στον κλάδο, έχει παραχθεί σειρά από ανισότητες μεταξύ των εργαζόμενων και θίχθηκαν θεμελιωμένα ασφαλιστικά δικαιώματα των τραπεζοϋπαλλήλων.

Μπροστά στην νέα κατάσταση που έχει διαμορφωθεί, η ΟΤΟΕ δεν έχει υποστείλει την σημαία του αγώνα για Ενιαία λύση στο επικουρικό, λύση Βιώσιμη που να διασφαλίζει τα ασφαλιστικά μας δικαιώματα.

Σήμερα χρειάζεται να προχωρήσουμε με ενότητα, συντονισμό και αποφασιστικότητα. Η μεγάλη αυτή προσπάθεια απαιτεί εργαζόμενους με σαφή γνώση και άποψη της υπάρχουσας κατάστασης.

Αυτό υπηρετεί η παρούσα έκδοση, δηλ. ένα λεπτομερές κατατοπιστικό βοήθημα για κάθε τραπεζοϋπάλληλο, ώστε να γνωρίζουμε όλοι μας το νέο ασφαλιστικό καθεστώς και να είμαστε σε θέση να προχωρήσουμε σε εκείνες τις επιλογές και τις θέσεις που θα μας βγάλουν από το σημερινό αδιέξοδο.

Είναι βαθειά η πίστη μας ότι, στη σημερινή εποχή της έντασης των νέων τεχνολογιών και της τηλεοπτικής δημοκρατίας: «η γνώση είναι δύναμη».

Σταύρος Κούκος

Πρόεδρος της ΟΤΟΕ

Βάσω Βογιατζοπούλου

Ε. Γ. ΟΤΟΕ

Γραμματέας Ασφαλιστικού

Εισαγωγή

Η Κοινωνική Ασφάλιση (Κ.Α.) αποτελεί θεμελιώδη θεσμό κάθε σύγχρονης, σε Κράτος οργανωμένης κοινωνίας.

Στη χώρα μας για ορισμένες τάξεις εργαζομένων, εμφανίσθηκε, με τη σημερινή μορφή του, κατά τη δεκαετία του 1920. Έκτοτε επεκτάθηκε, έτσι ώστε να καλύπτει όλο τον παραγωγικό και όχι μόνο πληθυσμό.

Ήδη από το 1975 ο θεσμός βρίσκει την πολιτειακή του υπόσταση και στον Καταστατικό χάρτη της χώρας. Το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος ορίζει ότι «το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως ο νόμος ορίζει». Αλλά και από τα άρθρ. 2,5 και 21 αυτού εκφράζονται αρχές κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας. Βέβαια στις συνταγματικές αυτές διατάξεις δεν μπορούν να στηριχθούν αγωγήμες αξιώσεις των πολιτών επί του είδους ή την έκταση της ασφαλιστικής προστασίας σε θέματα που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο νομοθετικής ρύθμισης. Κατοχυρώνει όμως μία θεσμική εγγύηση ώστε οι λοιπές λειτουργίες της Πολιτείας (εκτελεστική και νομοθετική) να λάβουν τα προσηκόντα μέτρα για ασφαλιστική κάλυψη του εργαζόμενου πληθυσμού⁽¹⁾.

Οι μόνες δεσμεύσεις που απορρέουν από το Σύνταγμα στο προκείμενο θέμα είναι:

- α. Όπου καθιερώνεται η υποχρεωτική ασφάλιση και η υποχρεωτική καταβολή εισφορών η Κ.Α. πρέπει να ασκείται είτε από αυτό τούτο το Κράτος απευθείας είτε από Ν.Π.Δ.Δ.⁽²⁾
- β. Όμως, η ασφάλιση αυτή καθ' εαυτήν δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά το θεσμικό υπόβαθρο για να θεμελιωθεί έναντι του οικείου φορέα το δικαίωμα σε παροχές όταν θα εμφανισθεί ένας ασφαλιστικός κίνδυνος από αυτούς που καλύπτει η Κοινωνική Ασφάλιση (Κ.Α.) περί των οποίων αμέσως κατωτέρω. Για τον λόγο αυτό η μέριμνα της Πολιτείας για την ΚΑ διασφαλίζεται με τη λειτουργία βιώσιμων ασφαλιστικών φορέων, στηριζομένων σε υγιή αναλογιστική βάση⁽³⁾.

Ωστόσο, οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι η παντοειδούς μορφής πολυνομία που διέπει την κοινωνική Ασφάλιση (Κ.Α.), εξ αφορμής των πολλών φορέων που διακονούν το θεσμό, επιδεινούνται κάθε τόσο και από τις αλληπάλληλες νέες ρυθμίσεις, αναγκαίες και μη, που επιβάλλονται από διάφορα επίπεδα εξουσίας (νομοθετική, εκτελεστική, κ.λπ.), πλείστες των οποίων είναι τροποποιητικές, αναιρετικές, συμπληρωματικές και αυθεντικής ερμηνείας προηγούμενων ρυθμίσεων. Έτσι, συνεχώς κυλιέται ένα διαχρονικό δίκαιο στην Κ.Α., η παρακολούθηση του οποίου δεν είναι εφικτή από τον μη «ειδικό».

⁽¹⁾ Γ. Λεβέντη: Τα κοινωνικά δικαιώματα του πολίτη. Το Σύνταγμα 1976, σ. 121, Κ. Κρέμαλη: Δίκαιο Κοιν. Ασφαλίσεως 1985 σ. 39, Αγγ. Στεργίου: Η συνταγματική κατοχύρωση της Κοιν. Ασφάλισης 1994, σ. 64, Δ. Τσάτσου: Συνταγματικό δίκαιο τ. Γ' 1988 σ. 213, Άννα Λιγυμένη: Η νομική φύση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος των δημ. Υπαλλήλων Ε.Δ.Κ.Α. 1999 σ. 904, Αγαθή Πανούση: Νομολογιακές αποκλίσεις από τις καθιερωμένες αρχές του Δ.Δ. κατά την ερμηνεία κανόνων Κ.Α. στην Ε.Δ.Κ.Α. 1992 σ. 537, Απ. Παπακωνσταντίνου:

Η συνταγματική κατοχύρωση της αρχής του κοινωνικού κράτους, ΕΔΚΑ 1995 σ. 65, Ξ. Κοντιάδης: Οι ασφαλιστικές δεσμεύσεις της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης, ΕΔΚΑ 2002 σ. 161, Γ. Κατρούγκαλου: Η σύνταξη ως κοινωνικό δικαίωμα ΕΔΚΑ 2007 σ. 416 και ΣτΕ 4108/76, 2802/91, Ε. Συν. 1213/91.

⁽²⁾ ΣτΕ: 5024/87 ΔΕΝ 1988 σ. 482, 2692/93 ΕΔΚΑ 1994, σ. 84

⁽³⁾ ΣτΕ (πρακτικά επεξεργασίας) 16/96, 141/96, ΔΕΝ 1996, σ. 525, Αγγ. Στεργίου: Το δικαίωμα στην Κοιν. Ασφάλιση, ΕΔΚΑ 2005 σ. 161 (ιδίως σ. 165).

Στην πραγματικότητα αυτή αν προσθέσει κανείς και τα πορίσματα της νομολογίας των Δικαστηρίων, αποκτά την αίσθηση της πολυπλοκότητας του θέματος και ευθέως ανάλογα το βαθμό της άγνοιας που έχει ο ασφαλισμένος, ιδίως των μεγάλων φορέων, ως προς το είδος και την έκταση των δικαιωμάτων του που απορρέουν από την ασφαλιστική σχέση.

Αυτή την αδυναμία καλείται να καλύψει το παρόν βιβλίο στο χώρο των Τραπεζοϋπαλλήλων (Τ/Υ) σε όλο το φάσμα του συνταξιοδοτικού καθεστώτος τους, ενόψει και των αλλαγών που επέφερε τελευταίως η ένταξη των πέντε ειδικών Ταμείων τους στο ΙΚΑ.

Ασφαλιστικοί κίνδυνοι – Ασφαλιστικοί κλάδοι. Οι ασφαλιστικοί κίνδυνοι που καλύπτει η Κ.Α. είναι: Το γήρας, η αναπηρία, η ασθένεια, η μητρότητα και η ανεργία. Οι αυτοί κίνδυνοι επικρατούν και σε διεθνές επίπεδο.

Για λόγους διοικητικής και οικονομικής οργάνωσης, η Κ.Α. τους ομοειδείς κινδύνους τους συνενώνει σε ένα κλάδο. Έτσι έχουν προκύψει οι ασφαλιστικοί κλάδοι:

- α. Συντάξεων, για τη χορήγηση περιοδικών κατά μήνα παροχών λόγω γήρατος, αναπηρίας, θανάτου.
- β. Παροχών ασθενείας και μητρότητας σε είδος, για την χορήγηση ιατρικής, νοσοκομειακής και φαρμακευτικής περίθαλψης ως και κάθε άλλης όμοιας σε είδος παροχής.
- γ. Παροχών ασθενείας και μητρότητας σε χρήμα, για την καταβολή επιδόματος ασθενείας, μητρότητας, εξόδων κηδείας, κ.ά.

Οι παροχές ασθενείας σε είδος και σε χρήμα από ορισμένα ταμεία αντιμετωπίζονται από ενιαίο Κλάδο. Το εργατικό ατύχημα, αναλόγως των συνεπειών που επιφέρει τούτο αντιμετωπίζεται από έναν ή πλείονες διαδοχικά κλάδους από τους ανωτέρω α-γ.

Πάντως, η τυχόν συμμετοχή του εργοδότη στη δαπάνη νοσηλείας του μισθωτού του ή των μελών της οικογένειάς του με συμβατικούς κανόνες (ΣΣΕ, ομαδικά συμβόλαιο κ.ά.) ή από επιχειρησιακή συνήθεια, πέραν και έξω από τις υποχρεώσεις του φορέα ασφάλισης, δεν εντάσσεται στην έννοια της κοινωνικής ασφάλισης.

- δ. Ανεργίας, για την επιδότηση λόγω ανεργίας. Για όλους τους μισθωτούς της χώρας, πλην του προσωπικού του τύπου, ο κίνδυνος αυτός καλύπτεται από τον ΟΑΕΔ. Στον Οργανισμό τούτο λειτουργούν και κάποιοι Λογαριασμοί μικρότερης εμβέλειας (π.χ.: Στρατευμένων μισθωτών, ΔΛΟΕΜ, Αφερεγγυότητας εργοδότη, ΛΑΕΚ).

ε. Πρόνοια, για τη χορήγηση εφάπαξ αποζημίωσης με τη συνταξιοδότηση των ασφαλισμένων στον κλάδο τούτο. Η παροχή του είδους τούτου αφορά σε ορισμένες κατηγορίες μισθωτών υπέρ των οποίων λειτουργούν ιδιαίτεροι φορείς ή ομώνυμοι κλάδοι ασφάλισης εντεταγμένοι οργανικά σε ευρύτερου ασφαλιστικού φάσματος φορείς.

Με το ν. 3029/02 άρθρ. 6 § 20 (ΔΕΝ 2002 σ. 973), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει⁽⁴⁾ παρασχέθηκε η δυνατότητα μετατροπής αυτών από ΝΠΔΔ σε ΝΠΙΔ⁽⁵⁾.

Ασφαλιστική περίπτωση: Η εμφάνιση, λοιπόν, ενός ασφαλιστικού κινδύνου από τους ανωτέρω – α-ε στον ασφαλισμένο ή το προστατευόμενο ασφαλιστικά από αυτό μέλος της οικογενείας του και η αναζήτηση αρμοδίως της συνδρομής του ασφαλιστικού φορέα για τη λήψη της αντίστοιχης παροχής καλείται «ασφαλιστική περίπτωση», η οποία συνιστά λόγον απονομής της αντίστοιχης παροχής εφόσον συντρέχουν και οι προβλεπόμενες ασφαλιστικές προϋποθέσεις. Οι παροχές αυτές διακρίνονται αφενός σε βραχυχρόνιες, για κάλυψη ασφαλιστικών κινδύνων των οποίων οι συνέπειες επιφέρουν επιπτώσεις μικρής χρονικής διάρκειας (ασθένεια, μητρότητα, ανεργία, κ.λπ.) και αφετέρου σε μακράς διάρκειας ή ισόβιες παροχές, όπως είναι οι συντάξεις, λόγω γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου.

⁽⁴⁾ τροποποιήθηκε με τους ν.: 3232/04 άρθρ. 22 § 7, 3518/06 άρθρ. 63 § 3 και ν. 3655/08 άρθρ. 138§8

⁽⁵⁾ Χρήση της διάταξης έκαμαν αρκετοί ανάλογοι φορείς ή κλάδοι.

Κυριότερες συντμήσεις

Α.Ε.Π.	= Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΥΑΚΠ	= Απόφαση Υπουργού Απασχ. & Κοιν. Προστασίας
Αντικ.	= Αντικαταστάθηκε
Α.Υ.Ε.	= Απόφαση Υπουργού Εργασίας
Α.Υ.Ε.Κ.Α.	= Απόφαση Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Α.Υ.Κ.Α.	= Απόφαση Υπουργού Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Α.Υ.Υ.Π.Κ.Α.	= Απόφαση Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Β.Α.Ε.	= Βαρέα και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα
Γ.Γ.Κ.Α.	= Γενική Γραμματεία και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Δ.Ε.Κ.	= Δικαστήριο Ευρωπ. Κοινοτήτων
Δ.Ε.Ν.	= Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας (νομικό περιοδικό)
Δ.Υ. (δ.υ.)	= Δημόσιοι Υπάλληλοι
Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.	= Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας
ΕΔΚΑ	= Επιθεώρηση Δικαιού Κοιν. Ασφαλίσεων (νομικό περιοδικό)
ΕΚΑ	= Επιθεώρηση Κοινωνικών Ασφαλίσεων (περιοδικό του ΙΚΑ)
Η.Α.Ε.	= Ημερομίσθιο Ανειδίκευτου Εργάτη
Η.Ε.	= Ημέρες Εργασίας (στην ασφάλιση)
Κ.Α.	= Κοινωνική Ασφάλιση
Κ.Α.Υ.	= Κοινή Απόφαση Υπουργών
Κ.Ε.Δ.	= Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου
Κ.Ε.Ε.Δ.	= Κώδικα Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου
Κ.Ν.	= Κώδικας Νόμου
Λ.Β.Κ.Α.	= Λογαριασμός Βελτίωσης Κοινωνικής Ασφάλισης
Ν. (ν.)	= Νόμος
Ν.Δ. (ν.δ.)	= Νομοθετικό Διάταγμα
Ν.Π.Δ.Σ.	= Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	= Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ο.Τ.Α.	= Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.	= Προεδρικό Διάταγμα
Π.Ν.Π.	= Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου
Π.Υ.Σ.	= Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου
Σ.Υ.	= Συντάξιμη Υπηρεσία
Τ/Υ	= Τραπεζοϋπάλληλοι
Υποσ.	= Υποσημείωση
Φ.Ε.Κ.	= Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

Μέρος Πρώτο

Βασικές Έννοιες

Για την πληρέστερη κατανόηση των όσων αναπτύσσονται στα επόμενα μέρη κρίνουμε αναγκαίο να αναλύσουμε με λίγα λόγια τις βασικές έννοιες και όρους που διέπουν το θεσμό της Κοινωνικής Ασφάλισης.

ΚΕΦ. Α΄

Διάκριση ασφαλισμένων

Οι ασφαλισμένοι σε όλο το φάσμα των ασφαλιστικών φορέων και το Δημόσιο, διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Σε «παλαιούς» και σε «νέους». Κάθε κατηγορία από αυτές διαχωρίζεται σε αμέσως και εμμέσως ασφαλισμένους.

Οι διακρίσεις είναι ουσιώδεις με χωριστά δικαιώματα και υποχρεώσεις η κάθε μία.

1. «Νέοι» και «Παλαιοί» ασφαλισμένοι

Η διάκριση αυτή προέκυψε από τον ν. 2084/92. Ο νομοθέτης, προέβη σε νέες ρυθμίσεις ως προς τους νεοασφαλιζόμενους. Καθιέρωσε, δηλαδή για τους νέους χωριστό καθεστώς, σε όλα τα επίπεδα: ασφάλιση, εισφορές, παροχές, από εκείνα που ίσχυαν για τους μέχρι 31-12-1992 ασφαλισθέντες (βλ. πλείονα κατωτέρω στο ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ).

Όρισε δε με το άρθρ. 43 ο ως άνω νόμος, ότι ως «νέοι» νοούνται όσοι ασφαλίστηκαν για πρώτη φορά στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από 1-1-1993 και μετά ή θα ασφαλισθούν ως άνω στο μέλλον.

Κατ' αντιδιαστολή, «παλαιοί» ασφαλισμένοι χαρακτηρίζονται όσοι ασφαλίστηκαν υποχρεωτικά σε οποιαδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιον (πλην ΟΓΑ) μέχρι 31-12-1992.

Ειδικότερα, επειδή η ασφάλιση στο ΙΚΑ διέπεται από σειρά ειδικών διατάξεων, το Ίδρυμα, με την Εγκύκλιό του 44/94, ΔΕΝ 1994 σελ. 1306, αποφαινεται ότι σύμφωνα με την έννοια του ως άνω νόμου, ως «παλαιοί» ασφαλισμένοι θεωρούνται και:

- α. Όσοι έχουν ασφαλισθεί υποχρεωτικά σε οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφαλίσεως ή το Δημόσιο, πλην ΟΓΑ, μέχρι την 31-12-92.
- β. Οι συνταξιούχοι γήρατος, αναπηρίας, πλην των συνταξιούχων του ΟΓΑ (από ίδιο δικαίωμα), ως ασφαλισθέντες μέχρι 31-12-92.

- γ. Όσοι τακτοποιήθηκαν ασφαλιστικά για χρονικό διάστημα πριν την 1-1-93, για το οποίο, ενώ υπάγονταν στην υποχρεωτική ασφάλιση, ο εργοδότης τους ή οι ίδιοι, όταν πρόκειται για αυτοαπασχολούμενους, δεν μερίμνησαν να ασφαλισθούν εγκαίρως.
- δ. Τα πρόσωπα (Έλληνες και αλλοδαποί) που έχουν ασφαλισθεί μέχρι 31-12-92 σε οποιοδήποτε Κράτος – Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών ΕΖΕΣ (Νορβηγία και Ισλανδία), και τούτο γιατί από 1-1-94 ισχύει η συμφωνία Κοινωνικής Ασφάλισης μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ΕΖΕΣ, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι από την ημερομηνία αυτή (1-1-94) ισχύουν και για τα κράτη αυτά οι κοινοτικοί κανονισμοί 1408/71 και 574/72, καθώς και όσοι έχουν προγενέστερη της 1-1-93 ασφάλιση σε χώρες με τις οποίες η Ελλάδα έχει συνάψει ή θα συνάψει διμερή σύμβαση κοινωνικής ασφάλειας ή είναι συνταξιούχοι των χωρών αυτών. Η Ελλάδα έχει συνάψει διμερή σύμβαση με τις εξής χώρες που δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ελβετία, Νορβηγία, Καναδά, Κεμπέκ, Αργεντινή, Βραζιλία, Αίγυπτο, Λιβύη, Ν. Ζηλανδία, ΗΠΑ, Ουρουγουάη και Βενεζουέλα και πιο πρόσφατα με Συρία (ν. 2922/01) και Αυστραλία (εγκ. ΙΚΑ 82/08).
- ε. Οι Έλληνες υπήκοοι ή ομογενείς οι εγκατεστημένοι στην αλλοδαπή που έχουν υπαχθεί μέχρι την 31-12-92 στον ειδικό Λογαριασμό ασφαλίσεως Ελλήνων του εξωτερικού (άρθρο 1 του Ν. 1469/84), οι οποίοι επαναπατριζόμενοι αναλαμβάνουν εργασία ασφαλιστέα στο ΙΚΑ μετά την 1-1-93, καθώς και οι όμοιοι από Αίγυπτο, Τουρκία και Ρουμανία που αναγνωρίζουν χρόνο ασφαλίσεως στις χώρες αυτές με τους Ν. 2079/92 και 2187/94 (βλ. και Εγκ. ΙΚΑ 26/99, στην ΕΔΚΑ σελ. 574)⁽¹⁾.
- στ. Οι συνταξιούχοι από αλλοδαπό ασφαλιστικό φορέα Έλληνες υπήκοοι ή ομογενείς που ασφαλίζονται στον κλάδο ασθένειας του ΙΚΑ (άρθρ. 21 του Ν. 1276/82).
- ζ. Όσοι ασφαλίστηκαν μέχρι 31-12-92 στον Ειδικό Λογαριασμό Αυτασφαλίσεως, του άρθρου 36 του Ν. 1902/90.
- η. Όσοι ασφαλίστηκαν πριν την 1-1-93 στο ΙΚΑ για τον κλάδο ατυχήματος και μόνο. Αυτές οι περιπτώσεις είναι:
- Οι εκπαιδευόμενοι στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης και οι σπουδαστές Τριτοβάθμιας Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως κατά τη διάρκεια της πρακτικής ασκήσεώς τους.
 - Οι ανήλικοι τρόφιμοι του κρατικού αναμορφωτικού καταστήματος στον Κορυδαλλό ή οι κρατούμενοι που εργάζονται στο αρτοποιείο της κεντρικής αποθήκης υλικού φυλακών, στις αγροτικές φυλακές και τα εργαστήρια της κεντρικής φυλακής γυναικών Κορυδαλλού και αυτοί που εργάζονται στο βιβλιοδετείο της δικαστικής φυλακής Κορυδαλλού.
 - Οι τρόφιμοι Ιδρυμάτων προστασίας απροσαρμόστων παιδιών (κατά τον χρόνο της πρακτικής ασκήσεως σε εργοδότες του ιδιωτικού ή δημοσίου τομέα).

⁽¹⁾ Είναι, φρονούμε, άκρως επεικής η θέση του ΙΚΑ ως προς την κατηγορία αυτή, γιατί το δικαίωμα της ασφαλίσεως ή αναγνωρίσεως της αντίστοιχης υπηρεσίας ασκείται κατά βούλησιν του ενδιαφερομένου. Λείπει επομένως το στοιχείο της «υποχρεωτικής» ασφαλίσεως, που θέτει ο νόμος.

- Οι φοιτητές της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών, της Σχολής Γεωτεχνικών Επιστημών του Πανεπ/μίου Θεσ/κης και των τμημάτων Βιολογίας των ΑΕΙ της ημεδαπής κατά το χρόνο της πρακτικής ασκήσεώς τους.

Οι μαθητές Ναυτικών Σχολών Μηχανικού και οι μαθητές – τεχνίτες των ΣΥΚΕΑ ή ΜΟΜΑ. Αν η ασφάλιση κάποιου πριν από την κρίσιμη ημερομηνία της 1-1-93 επήλθε με τους κανόνες της προαιρετικής ασφαλίσεως, δηλαδή εκείνης που εδράζεται στη βουλή του ενδιαφερομένου να κάνει χρήση αναλόγου δικαιώματος (π.χ. αναγνώριση στρατιωτικής υπηρεσίας), και όχι της υποχρεωτικής, η ασφάλιση αυτή δεν παρέχει το πλεονέκτημα υπαγωγής στην κατηγορία των παλαιών ασφαλισμένων.

2. Άμεσα – έμμεσα ασφαλισμένοι

Από τα προεκτεθέντα προκύπτουν και οι ιδιότητες αυτές. Στην κατηγορία των αμέσως ασφαλισμένων ανήκουν τα πρόσωπα τα οποία εξ ιδίας εργασίας ή προαιρετικής ασφάλισης δημιουργούν την ασφαλιστική σχέση με τον ασφαλιστικό φορέα ή εξ ιδίου δικαιώματος θεμελιώνουν δικαίωμα για παροχές (π.χ. συνταξιούχος κάθε κατηγορίας για θεμελίωση δικαιώματος στις παροχές ασθενοείας). Εμμέσως ασφαλισμένοι είναι τα μέλη οικογενείας των εξ ιδίας εργασίας ασφαλισμένων και των συνταξιούχων γήρατος και αναπηρίας, όπως τα προσδιορίζει η νομοθεσία κάθε φορέα, τα οποία δικαιούνται των κατά περίπτωση παροχών του, με βάση την ασφαλιστική σχέση του αμέσως ασφαλισμένου.

3. Υποχρεωτικά – προαιρετικά ασφαλισμένοι

Οι αμέσως ασφαλισμένοι διακρίνονται επίσης σε υποχρεωτικά και προαιρετικά ασφαλισμένους. Στους πρώτους η ασφάλιση επέρχεται υποχρεωτικά ευθύς ως συντρέξουν οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις ανεξάρτητα από την θέληση των ενδιαφερομένων ή για το ορθότερο, παρά τη θέληση αυτών.

Στους δεύτερους η έναρξη της ασφάλισης εξαρτάται από τη βούληση του ενδιαφερομένου, εκδηλούμενη συνήθως με αίτησή του.

Επί του παρόντος για τους «παλαιούς» ασφαλισμένους η προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης προβλέπεται μόνο σε πρώην ασφαλισμένους του ΙΚΑ. Τουναντίον για τους «νέους» ασφαλισμένους το δικαίωμα είναι δυνατό να ασκηθεί σε όλους τους φορείς.

ΚΕΦ. Β΄

Χρόνος ασφάλισης

Ο χρόνος ασφάλισης αποτελεί το νομικό πρότερο επί του οποίου στηρίζεται κάθε δικαίωμα επί των παροχών που χορηγεί ο οικείος φορέας στον άμεσα ασφαλισμένο και στα δικαιοδόχα μέλη οικογενείας αυτού (έμμεσα ασφαλισμένους).

Από την ανάλυση που ακολουθεί στο παρόν Κεφάλαιο διαπιστώνεται ότι η ασφάλιση επιτελεί στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα ταυτόχρονα δύο λειτουργίες ήτοι λαμβάνεται υπόψη τόσο για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, δηλαδή συμπλήρωση των ασφαλιστικών προϋποθέσεων που απαιτούνται κατά περίπτωση όσο και για την προσαύξηση του ποσού αυτής. Δεν αποκλείεται, όμως, και διαχωρισμός των λειτουργιών αυτών κατά τρόπο ώστε η συγκεκριμένη ασφάλιση να χρησιμεύει μόνο για τη θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη ή μόνο για την προσαύξηση του ποσού αυτής. Ο διαχωρισμός είναι συνθηθέστερος στις περιπτώσεις ασφάλισης από «χρονικές περιόδους υπό αναγνώριση» (κατωτ. εδαφ. γ΄) όπου και γίνεται σχετική μνεία.

Εν πάση περιπτώσει η οποιαδήποτε ασφάλιση αποκτά νομική – ασφαλιστικής υπόστασης, από τότε που μπορεί να μετρηθεί με βάση τη μονάδα μέτρησής της.

1. Μονάδα μέτρησης της ασφάλισης

Στο ΙΚΑ, για λόγους που συνδέονται με τη φύση της εργασίας της πλειονότητας των ασφαλιζομένων στο Ίδρυμα (αδυναμία συνεχούς απασχολήσεως, βιομηχανικοί εργάτες, εποχιακώς εργαζόμενοι κ.ά.), ως μονάδα μετρήσεως σ' αυτό ορίστηκε η Ημέρα Εργασίας (Η.Ε.) σε ακέραιο αριθμό χωρίς κλάσματα⁽²⁾. Ως βάση υπολογισμού της Η.Ε. λογίζεται η ημερολογιακή ημέρα. Η παράταση του χρόνου απασχολήσεως πέραν του κανονικού στον ίδιο εργοδότη ή η απασχόληση την ίδια ημέρα, και σε άλλο εργοδότη (πολλαπλή ασφάλιση) ή η λήψη αυξημένου μισθού δεν συνεπάγονται αναγνώριση περισσότερων Η.Ε. Στους Τραπεζοϋπαλλήλους που ασφαλιζονται στο ΙΚΑ και έχουν πλήρη απασχόληση, κατ' αντιδιαστολή της μερικής, αναγνωρίζονται 25 Η.Ε. για κάθε ημερολογιακό μήνα, έστω και αν ο συγκεκριμένος μήνας έχει λιγότερες ή περισσότερες εργάσιμες ημέρες.

Σε περίπτωση που μέσα στο μήνα δεν υπήρξε συνεχής απασχόληση και αφαιρέθηκαν οι αποδοχές για το χρόνο μη απασχολήσεως, αναγνωρίζονται τόσες ΗΕ, όσες οι ημέρες για τις οποίες καταβλήθηκαν αποδοχές. Αντιστρόφως, αν οι μισθωτοί της κατηγορίας αυτής απασχολούνται πράγματι και κατά τις Κυριακές, εορτές ή ημέρες αναπαύσεως (νυκτοφύλακες κ.ά.) και λαμβάνουν γι' αυτές πρόσθετο του μηνιαίου μισθού, ημερομίσθιο, προσαυξημένο ή μη, χωρίς όμως να πραγματοποιούν ρεπό σε άλλη εργάσιμη ημέρα του μηνός, αναγνωρίζουν στην ασφάλιση ΗΕ και πέραν των 25 ημερών.

⁽²⁾ Είναι γνωστή η φράση «έχω τόσα ένσημα», υπονοώντας έχω τόσες Η.Ε.

Τα ως άνω εφαρμόζονται και για τους απασχολούμενους με σύστημα πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, οι οποίοι όμως όταν εργάζονται προσθέτως και το Σάββατο δεν δικαιούνται για την ημέρα αυτή πρόσθετη ΗΕ στην ασφάλιση.

Στα λοιπά, πλην του ΙΚΑ, ειδικά Ταμεία κύριας ασφάλισης ως μονάδα μετρήσεως ίσχυε το έτος ασφάλισης υποδιαιρούμενο σε μήνες και (κλάσματα του μηνός) σε ημέρες. Ανάλογος είναι και ο προσδιορισμός των προϋποθέσεων για θεμελίωση δικαιωμάτων σε παντός είδους παροχές από το ΙΚΑ και τους λοιπούς φορείς. Στη νομοθεσία του ΙΚΑ γίνεται λόγος για 4.500 Η.Ε. κ.λπ. για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, ενώ στα άλλα Ταμεία η αναφορά γίνεται στη 15ετία, 25ετία κ.λπ.

2. Πηγές δημιουργίας ασφαλιστικής σχέσης

Κατά την ισχύουσα νομοθεσία⁽³⁾ ως χρόνος ασφάλισης στους Φορείς Κ.Α. λογίζεται:

- Ο χρόνος πραγματικής (υποχρεωτικής) ασφάλισης.
- Ο χρόνος προαιρετικής ασφάλισης.
- Ο χρόνος αναγνώρισης στην ασφάλιση, ο οποίος περιορίζεται στις εξής περιπτώσεις:
 - Ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας.
 - Ο χρόνος γονικής αδειάς.
 - Ο χρόνος εκπαιδευτικής αδειάς άνευ αποδοχών και μέχρι δύο έτη.
 - Ο χρόνος επιδότησης λόγω ασθενείας και τακτικής ανεργίας και
 - Ο χρόνος κατά τον οποίο ο ασφαλισμένος έλαβε σύνταξη αναπηρίας.

Ειδικότερα για κάθε περίπτωση ισχύουν τα ακόλουθα:

α. Πραγματική (υποχρεωτική) ασφάλιση

Η ασφαλιστική σχέση είναι μία νομική κατάσταση η οποία διαρκεί επί όσο χρόνο υφίστανται οι προς αυτό προϋποθέσεις. Όμως τα από τη σχέση αυτή παραγόμενα δικαιώματα για παροχές σύνταξης (κύριας ή επικουρικής) διατηρούνται εσαεί σε ισχύ.

Ωστόσο η πραγματοποίηση της ασφάλισης επαφίεται, κατ' αρχήν στον εργοδότη, ο οποίος με μια σειρά υποχρεώσεων που επιτάσσει η σχετική με το θέμα νομοθεσία οφείλει, πρώτο να προβαίνει στην έγκαιρη υλοποίησή της με προέχουσα υποχρέωση την καταβολή των εισφορών και δεύτερο να τηρεί ορισμένα έγγραφα στοιχεία από τα οποία να αποδεικνύεται η εκπλήρωση της πρώτης υποχρέωσης.

⁽³⁾ ν. 2084/962 άρθρ. 40 και 47 παρ. 12 όπως το πρώτο τροποποιήθηκε με τους ν. 2335/95 άρθρ. 5, 2556/97 άρθρ. 16 παρ. 7 και 2874/2000 άρθρ. 28.

Αν δεν καταβληθούν οι εισφορές ο οριστικός καταλογισμός τούτων ενεργούμενος από τον οικείο φορέα οίκοθεν ή κατόπιν έγκαιρης καταγγελίας του ή των ενδιαφερομένων αρκεί για να δημιουργηθεί η ασφαλιστική σχέση, έστω και αν μετά ταύτα δεν πληρωθούν οι εισφορές.

Ως προς το ΙΚΑ, όπου και τα σχετικά προβλήματα, έγκαιρη είναι η καταγγελία που γίνεται οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της εργασίας ή εντός 12 (δώδεκα) μηνών από την απόλυση ή την καθ' οιονδήποτε τρόπο αποχώρηση από αυτή. Σε κάθε περίπτωση μπορεί το ΙΚΑ να καταλογίσει εισφορές, άρα να ασφαλίσει μόνο για μία 10ετία προς τα πίσω⁽⁴⁾.

Προς πραγματική ασφάλιση εξομοιούται απολύτως και η ασφάλιση που συνεχίζεται διαρκούντος του χρόνου κατά τον οποίο οι ασφαλισμένοι δικαιωματικώς ή από λόγους ανεξάρτητους της θέλησής τους, δεν παρέχουν εξαρτημένη εργασία, πλην όμως τυγχάνουν εν όλω ή εν μέρει των αποδοχών τους από τον εργοδότη τους⁽⁵⁾.

Πρόκειται κατά τις σχετικές διατάξεις για διαφορετικές αιτίες αποχής από την εργασία από τις οποίες η κάθε μία, στηρίζεται σε διαφορετικούς λόγους:

- Αποχή από την εργασία δικαιωματικώς (κανονική άδεια, επίσχεση εργασίας κ.λπ.).
- Μη παροχή εργασίας από λόγους ανεξάρτητους της θέλησης είτε από ανυπαίτιο αδυναμίας παροχής του ασφαλισμένου (π.χ. λόγω ασθένειας, μητρότητας, στράτευσης), είτε από αδυναμία του εργοδότη να αποδεχθεί την εργασία.

Επίσης θεωρούνται κατά νόμο εξομοιούμενοι προς πραγματική ασφάλιση και οι περίοδοι ασφάλισης λόγω επιδότησης από τον ΟΑΕΔ:

- Με εφεδρικό επίδομα των εφέδρων οπλιτών (ν. 2054/52 άρθρο 8 και ν.δ. 2961/54 άρθρο 34 παρ. 7).
- Με επιδόματα μητρότητας (λόγω κυοφορίας και λοχείας) των μητέρων ασφαλισμένων στον κλάδο συντάξεως του ΙΚΑ (ν. 1469/84 άρθρο 12 παρ. 1). Για τις ασφαλιζόμενες στα Ειδικά Ταμεία δεν προέβλεψε ο νομοθέτης σχετικώς. Αυτές προστατεύονται ανάλογα με βάση του Κανονισμού Εργασίας, τις ΣΣΕ κ.λπ.

Οι εισφορές σε αμφότερες τις περιπτώσεις αποδίδονται από τον ΟΑΕΔ.

β. Προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης

Ο θεσμός αυτός για τους «παλαιούς» ασφαλισμένους απαντάται μόνο στο ΙΚΑ. Σκοπός της είναι είτε η συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης για θεμελίωση δικαιώματος στις παροχές, είτε η διατήρηση της αποκτηθείσης, από την υποχρεωτική ασφάλιση, ασφαλιστικής ικανότητας, είτε, τέλος, η επαύξηση των ασφαλιστικών παροχών, όπως π.χ. της σύνταξης, το βασικό ποσό της οποίας προσαυξάνεται ανάλογα με τον αριθμό των ημερών εργασίας στην ασφάλιση.

⁽⁴⁾ Α.Ν. 1486/51 άρθρ. 27 όπως τροποποιήθηκε, ν. 2556/97 άρθρ. 2 παρ. 8 και άρθρ. 4 παρ. 3 και ν. 2972/2000 άρθρ. 11 και 15 παρ. 8.

⁽⁵⁾ Η ασφάλιση αυτή συνεχίζεται στο ΙΚΑ με το α.ν. 1846/51, άρθρ. 2 παρ. 2. Στα λοιπά ειδικά Ταμεία συνεχίζεται βάσει ειδικών Καταστατικών διατάξεων και όπου τέτοιες δεν έχουν θεσπισθεί, ισχύει ό,τι στο ΙΚΑ, από τη νομοθεσία του οποίου πηγάζει γενική αρχή δικαίου (ΣτΕ: 126/56, 1087/63, 649/70 και 1150/71).

Η προαιρετικά συνεχιζόμενη ασφάλιση εξομοιούται απολύτως με την υποχρεωτική και ο αναγνωριζόμενος χρόνος είναι θεμελιωτικός δικαιώματος για λήψη των αντιστοίχων παροχών, προστιθέμενος στον προερχόμενο από την υποχρεωτική ασφάλιση. Ο χρόνος αυτός μεταφέρεται αν παραστεί ανάγκη, κατ' εφαρμογή των περί διαδοχής ασφαλίσεως διατάξεων, στον Οργανισμό που απονέμει τη σύνταξη.

Τέλος, ο χρόνος ασφάλισης προαιρετικά δεν λαμβάνεται υπόψη για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη λόγω:

αα. 35ετίας από το ΙΚΑ (ν. 825/78 άρθρ. 10 παρ. 2).

ββ. 37ετίας από οποιοδήποτε Φορέα⁽⁶⁾.

Στην πρακτική εφαρμογή του θεσμού, σύμφωνα με το α.ν. 1846/51 άρθρ. 41, όπως τροποποιήθηκε⁽⁷⁾ δικαίωμα να συνεχίσουν προαιρετικά την ασφάλισή τους στο ΙΚΑ, έχουν όσοι διέκοψαν για οποιοδήποτε λόγο την υποχρεωτική ασφάλιση σε αυτό.

Πέραν τούτου απαιτούνται και οι εξής προϋποθέσεις σωρευτικώς:

- Μη ανάληψη εργασίας ασφαλιστέας στο ΙΚΑ. Η ανάληψη εργασίας ή άσκηση επαγγέλματος ασφαλιστέου σε έτερο φορέα, για τους παλαιούς ασφαλισμένους, δεν αποκλείει την προαιρετική συνέχιση στο ΙΚΑ.
- Η συμπλήρωση 500 ΗΕ στην ασφάλιση, εντός των αμέσως πριν από την τελευταία ημέρα εργασίας πέντε ετών, οπότε η αίτηση για προαιρετική συνέχιση πρέπει να υποβληθεί μέσα σε 12 μήνες από την τελευταία ημέρα υποχρεωτικής ασφάλισης. Άλλως απαιτούνται 3000 ΗΕ στην ασφάλιση οποτεδήποτε, οπότε η υποβολή της αίτησης δεν υπόκειται σε χρονικούς περιορισμούς. Για τη συμπλήρωση των ως άνω ΗΕ λαμβάνονται υπόψη ατύπως και ΗΕ από διαδοχική ασφάλιση.
- Να μην είναι ανάπηρος ο αιτών κατά το χρόνο της υποβολής της αίτησης σε ποσοστό 67% και άνω.

Η προαιρετική συνέχιση γίνεται μόνο στους κλάδους που ασφαλίζει το ΙΚΑ (σύνταξη και ασθένεια) και όχι στον ΟΑΕΔ, ΟΕΚ, ΕΕ και μπορεί να χωρήσει είτε για ένα κλάδο (π.χ. μόνο για σύνταξη) ή για όλους, στους οποίους διατέλεσε υποχρεωτικά ασφαλισμένος ο αιτών. Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος συνεχίσει προαιρετικώς την ασφάλισή του μόνο για ένα κλάδο από εκείνους που ασφαλίστηκε υποχρεωτικά, μπορεί, αν επιθυμεί, να υποβάλει μεταγενέστερα νέα αίτηση για προαιρετική συνέχιση και για τους λοιπούς κλάδους, εφόσον κατά το χρόνο της υποβολής της εξακολουθούν να πληρούνται στο πρόσωπό του, για τον κλάδο αυτό, όλες οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Εισφορές. Οι ασφαλιζόμενοι υποχρεούνται να καταβάλει ολόκληρο το ποσό της εισφοράς (εργοδότης και ασφαλισμένου) των κλάδων που ασφαλίζεται και που αναλογεί στο τεκμαρτό ημερομίσθιο της ασφαλιστικής κλάσεως, στην οποία υπάγονται οι αποδοχές της τελευταίας ημέρας ασφαλιστέας εργασίας, προσαυξημένες με το αναλογούν σε αυτές

⁽⁶⁾ Βλ. ν. 3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 2 και Γ. Ψηλού: Μεταρρύθμιση του συστήματος Κ.Α., στο ΔΕΝ 2002 σ. 1105.

⁽⁷⁾ Βλ. νόμους 4476/65 άρθρ. 16, 825/78 άρθρ. 2 παρ. 6 και 8, 1140/81 άρθρ. 43, 1469/84 άρθρ. 17 παρ. 2, 1539/85 άρθρ. 5 και 46, 1654/86 άρθρ. 22 παρ. 1 και 2, 1902/90 άρθρ. 28, 2079/92 άρθρ. 18 παρ. 4, 2217/94 άρθρ. 10 παρ. 3, ν. 2335/95 άρθρ. 7 παρ. 1 και ν. 2676/9 άρθρ. 60 παρ. 3. Επίσης ΑΥΚΥ Β1/21/26/1667/81.

δώρο εορτών (Χριστουγέννων ή Πάσχα), οπωσδήποτε όμως όχι σε κατώτερες από τις αντιστοιχούσες στο τεκμαρτό ημερομίσθιο της ασφαλιστικής κλάσης στην οποία ανήκει το εκάστοτε ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη. Η εισφορά καταβάλλεται υποχρεωτικώς για 25 ΗΕ (ασφάλισης) το μήνα (ν. 1654/86 άρθρο 22 παρ. 1 και εγκ. ΙΚΑ 101/87).

Ο προσχωρήσας στην προαιρετική αυτή ασφάλιση με βάση 3000 ΗΕ, μετά συνεχή καταβολή εισφορών προαιρετικώς επί μία τριετία και πάντως πριν από τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας του, δικαιούται, με έγγραφη δήλωσή του, να καταταγεί στην αμέσως ανώτερη ασφαλιστική κλάση από εκείνη στην οποία υπαγόταν. Η νέα κατάσταση ισχύει από την 1 Ιανουαρίου του επομένου έτους από το έτος υποβολής της δήλωσης (ν. 1902/90 άρθρ. 28).

Η διαμόρφωση νέου τεκμαρτού ημερομισθίου στις ασφαλιστικές κλάσεις μετά την έναρξη της προαιρετικής ασφάλισης, υποχρεώνει τον ασφαλισμένο να καταβάλλει τις εισφορές υπολογιζόμενες στο νέο ποσό αυτού.

Το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο μπορεί να καταβάλλει την εισφορά του ο συνεχιζών προαιρετικά την ασφάλιση, χωρίς να χάσει το δικαίωμα περαιτέρω ασφάλισης, είναι 24 μήνες. Αν αυτή καταβληθεί μέσα στους πρώτους τρεις μήνες από τότε που είναι απαιτητή, δηλαδή από της λήξεως του μηνός στον οποίο αφορά, δεν προσαυξάνεται με πρόσθετα τέλη. Καταβαλλόμενη η εισφορά του μηνός μετά το κατά τ' ανωτέρω τρίμηνο, επιβαρύνεται με πρόσθετα τέλη 3% στον πρώτο μήνα καθυστέρησης συν 1,5% για κάθε επόμενο τοιούτο (ν. 2972/2001, άρθρ. 13 και 14, όπως στο δεύτερο αντικ. με το ν. 3232/04 άρθρ. 9 § 6). Τέλος καθυστέρηση καταβολής της εισφοράς μεγαλύτερη από 24 μήνες συνεπάγεται την απώλεια του δικαιώματος για την συνέχιση της προαιρετικής ασφάλισης. Οι εισφορές καταβάλλονται στο αρμόδιο Υποκ/μα. Η απεικόνιση της ασφάλισης με όλα τα ασφαλιστικά στοιχεία (ΗΕ, ασφ. κλάση, κλάδος, χρονική περίοδος κ.λπ.), γίνεται με τη σφραγίδα που επιτίθεται στο ασφαλιστικό βιβλιário.

Η ασφάλιση αρχίζει από της υποβολής της αιτήσεως. Η λήξη επέρχεται:

- Με τη δήλωση του δικαιούχου ότι δεν επιθυμεί να συνεχίσει περαιτέρω.
- Από καθυστέρηση καταβολής των εισφορών πέραν του 24μήνου.
- Με το θάνατο του ασφαλισμένου. Οφειλόμενες εισφορές μέχρι του θανάτου είναι καταβλητέες εμπρόθεσμα από τους δικαιοδόχους παροχών.
- Όταν ο ασφαλισμένος καταστεί συνταξιούχος του ΙΚΑ λόγω γήρατος ή αναπηρίας επ' αόριστον.

Αναστολή έχουμε:

- Με την εκ νέου ανάληψη από τον προαιρετικώς ασφαλιζόμενο εξαρτημένης εργασίας, για την οποία υφίσταται υποχρέωση ασφάλισής του στο ΙΚΑ. Μετά τη λήξη της εργασίας, η προαιρετική ασφάλιση συνεχίζεται άνευ ετέρου, ήτοι χωρίς έρευνα της συνδρομής εκ νέου των προϋποθέσεων ή εγγράφου δηλώσεως του ασφαλισμένου.
- Σε περίπτωση επιδότησης λόγω ασθενείας (α.ν. 1841/51 άρθρ. 41 παρ.2).

γ. Χρονικές περίοδοι εκτός ασφάλισης, τελούσες υπό αναγνώριση

Όπως ήδη σημειώσαμε, υπό αναγνώριση τελούν οι εξής χρονικές περίοδοι:

- Ο χρόνος Στρατιωτικής Υπηρεσίας (Στρ. Υπ.).
- Ο χρόνος γονικής άδειας ανατροφής παιδιών.
- Ο χρόνος εκπαιδευτικής άδειας άνευ αποδοχών και μέχρι δύο ετών.
- Ο χρόνος επιδότησης λόγω ασθενείας και τακτικής ανεργίας.
- Ο χρόνος κατά τον οποίο ο ασφαλισμένος έλαβε σύνταξη αναπηρίας.

Ορισμένες περίοδοι από αυτές αναγνωρίζονται με εξαγορά και άλλες όχι. Διάκριση υφίσταται και ως προς τη χρησιμότητα της αναγνώρισης για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη ή μόνο για προσαύξηση του ποσού αυτής ή και για τις δύο περιπτώσεις. Τέλος, άλλες περίοδοι αναγνωρίζονται απεριορίστως χρονικά και άλλες όχι.

Η ως άνω απαρίθμηση είναι περιοριστική, που σημαίνει ότι οι διατάξεις των επί μέρους φορέων που προέβλεπαν αναγνώριση άλλων χρονικών περιόδων, πλην των ανωτέρω, καταργήθηκαν από 1-5-2001, εκτός των διατάξεων που αναφέρονται στην αναγνώριση χρόνου ασφάλισης στο ΙΚΑ των ιπταμένων φροντιστών και συνοδών της Ολυμπιακής Αεροπορίας και Ολυμπιακής Αεροπλοΐας (ν. 1759/88 άρθρο 5 παρ. 4, 5 και άρθρο 7) και των οικοδόμων. Η.Ε. υπέρ αγνώστων (ν. 1880/90 άρθρο 4 παρ. 4 και 5).

Η αναγνώριση θεσπίζεται ως μέτρο υπέρ του ασφαλισμένου και τελεί με τον όρο της καταβολής εισφοράς, παρεκτός και αν ορίζεται άλλως.

Επομένως η άσκηση του δικαιώματος συνεπαγόμενη και οικονομική επιβάρυνση, εναπόκειται στην βούληση του ενδιαφερομένου, εκφραζόμενη με αίτησή του (ΣτΕ 271/59, 207/60, 1433/61). Στο δικαίωμα της αναγνώρισης ενυπάρχει και το δικαίωμα της παραίτησης κατά το μέρος που δεν καταβλήθηκαν εισφορές (εγκ. ΙΚΑ 59/72). Επί πλέον η αναγνώριση στην ασφάλιση περιόδων για τις οποίες δεν παρασχέθηκε ασφαλιστέα εργασία συνιστά ρύθμιση ευεργετική και σαν τέτοια δεν κωλύεται ο νομοθέτης να τάξει ιδιαίτερες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη (ΣτΕ 2790/90, ΕΔΚΑ 1990 σ. 681).

αα. Στρατιωτική Υπηρεσία

Η αναγνώριση και εξαγορά του χρόνου στρατιωτικής υπηρεσίας ενεργείται κατά τις διατάξεις του ν. 1358/1983 όπως ισχύουν κάθε φορά. Ο νόμος αυτός όπως τροποποιήθηκε και ισχύει προβλέπει ότι:

Δικαίωμα αναγνώρισης έχουν όσοι υπηρέτησαν στις ένοπλες δυνάμεις στα Σώματα Ασφαλείας ή στα Σώματα: Λιμενικό και Πυροσβεστικό, με θητεία (Κληρωτού) ή ως έφεδροι, εθελοντές, μόνιμοι και έχουν ασφαλισθεί ή θα ασφαλισθούν σε ασφαλιστικό Οργανισμό.

Το δικαίωμα ασκείται από τον αφυπηρετήσαντα, οποτεδήποτε πριν ή μετά τη συνταξιοδότησή του. Σε περίπτωση θανάτου του ενδιαφερομένου, πριν ζητήσει την αναγνώριση, το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί από τα δικαιοδόχα σύνταξης μέλη της οικογενείας του. Προθεσμία για την υποβολή της αίτησης σε κάθε μία από τις ανωτέρω περιπτώσεις δε θέτει ο νόμος.

Σε ό,τι αφορά στη θητεία και εφεδρική υπηρεσία, αναγνωρίζεται όλος ο χρόνος ανεξαρτήτως διάρκειας. Για την υπηρεσία όμως εθελοντού ανακαταταγμένου και μόνιμου αναγνωρίζονται μέχρι τρία χρόνια. Δεν ενδιαφέρει ο βαθμός με τον οποίο υπηρέτησε ο αιτών την αναγνώριση (στρατιώτης, υπαξιωματικός, αξιωματικός), ούτε αν υπηρέτησε πριν ή μετά την ασφάλιση του ή ακόμη αν υπηρέτησε και πριν λειτουργήσει ο ασφαλιστικός Οργανισμός στον οποίο θα αναγνωρίσει τον χρόνο της Στρ. Υπ., διότι ο νόμος δεν θέτει περιορισμούς ως προς τα θέματα αυτά.

Η εφεδρική υπηρεσία από την 1-4-52 και εφεξής, για την οποία καταβλήθηκε ή θα καταβληθεί εφεδρικό επίδομα από τον ΟΑΕΔ, δεν χρήζει αναγνώρισης. Η περίοδος της επιδότησης λογίζεται στην ασφάλιση με άλλη διάταξη (βλ. παρόν κεφ. Β/2/α). Επίσης αν καταβλήθηκαν ή θα καταβληθούν αποδοχές από τον εργοδότη με το α.ν. 604/68 ή με άλλες διατάξεις και επήλθε ή θα επέλθει αντίστοιχη ασφάλιση, δεν χρήζει αναγνώρισης. Στις περιπτώσεις αυτές αν η ασφάλιση έγινε στο ΙΚΑ για 25 ΗΕ, μπορούν ν' αναγνωρισθούν άλλες 5 ημέρες κατά μήνα, χωρίς την καταβολή εισφορών, για λόγους ίσης μεταχείρισης με τους ασφαλισμένους οι οποίοι αναγνωρίζουν στο ΙΚΑ τη Στρ. Υπ. με 30 ΗΕ κατά μήνα ενώ υπολογίζουν την εξαγορά με 25 τοιαύτες (εγκ. ΙΚΑ 54/85, ΔΕΝ 41 σ. 426). Γι' αυτούς που αναγνωρίζουν τη Στρ. Υπ. στα ειδικά Ταμεία δεν ανακύπτει θέμα συμπληρωματικής αναγνώρισης.

Η υπηρεσία του μόνιμου στρατιωτικού μεταφέρεται, εφ' όσον αυτή δεν λήφθηκε υπόψη για την απονομή σύνταξης από το Δημόσιο. Υπό τον όρο αυτό η εν λόγω υπηρεσία του μόνιμου μεταφέρεται και με τις διατάξεις του ν. 1405/83 άρθρο 4 με ευνοϊκότερους όρους εξαγοράς (βλ. κεφ.ΙΗ). Στην επικουρική ασφάλιση ο χρόνος υπηρεσίας του μόνιμου στρατιωτικού υπολογίζεται χωρίς εξαγορά με τις διατάξεις του ν.δ. 4202/61 περί διαδοχικής ασφάλισης (ΣτΕ 2402/75) από τους αντίστοιχους φορείς (ΜΤΣ κλπ).

Κάθε αναγνώριση ανάγεται ασφαλιστικά στη χρονική περίοδο που διανύθηκε η Στρ. Υπ. Ωστόσο, το ευεργέτημα της αναγνώρισης της υπηρεσίας αυτής στο διπλάσιο, που ισχύει σε ορισμένες περιπτώσεις στο Δημόσιο (γραμμή των πρόσω, κ.ά.), προβλεπόμενο από ειδικές διατάξεις, δεν εφαρμόζεται στην κοινωνική ασφάλιση (ΣτΕ 3763/86, 1568/87, ΕΔΚΑ 1987 σ. 520).

Οι διατάξεις της νομοθεσίας για την αναγνώριση Στρ. Υπ. που ίσχυσαν μέχρι της δημοσιεύσεως του ν. 1358/83, ήτοι μέχρι 24-5-83 έπαυσαν να ισχύουν μετά την 1-5-2001.

Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει την αναγνώριση και μέρος μόνον του όλου χρόνου.

Ο χρόνος που αναγνωρίζεται λαμβάνεται υπόψη οπωσδήποτε για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης και σε ορισμένες περιπτώσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος σ' αυτήν.

Το πότε ο αναγνωριζόμενος χρόνος της Στρ. Υπ. λαμβάνεται υπόψη για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, το ορίζει σαφώς ο νόμος ως εξής:

Για σύνταξη γήρατος. Αν ο ασφαλισμένος πραγματοποιήσει 3.600 Η.Ε. ή 12 έτη από άλλη ασφάλιση και συμπλήρωσε το 58ο έτος της ηλικίας του (άνδρας ή γυναίκα). Εξαιρέση αποτέλεσε η αναγνώριση για θεμελίωση δικαιώματος και με 10.500 Η.Ε. από τις οποίες 7.500 Η.Ε. στα ΒΑΕ για συνταξιοδότηση από το ΙΚΑ (Κεφ. Δ' § 1 εδαφ. γ').

Για σύνταξη λόγω αναπηρίας. Εφ' όσον ο ασφαλισμένος είναι ανατομοφυσιολογικά ανάπηρος (ιατρική κρίση) με ποσοστό πάνω από 67% και έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση 900 ΗΕ ή τριετή ασφάλιση.

Για σύνταξη λόγω θανάτου. Τα δικαιοδόχα παροχών μέλη της οικογενείας του θανόντος ασφαλισμένου μπορούν ν' αναγνωρίσουν το χρόνο Στρ. Υπ. αυτού για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη λόγω θανάτου εφ' όσον ο θανών είχε πραγματοποιήσει 900 ΗΕ ή τριετή ασφάλιση πριν ή μετά τη στράτευσή του και:

- Η χήρα έχει υπερβεί το 60ο έτος της ηλικίας της.
- Τα τέκνα δεν έχουν υπερβεί το 18ο έτος της ηλικίας τους ή το 24ο τοιούτο αν σπουδάζουν σε ανώτατες ή ανώτερες Σχολές. Τα τέκνα δικαιούνται σε αναγνώριση ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας εφ' όσον είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία από ανικανότητα προϋπάρχουσα της συμπλήρωσης του 18ου έτους της ηλικίας τους (ν. 1539/85 άρθρ. 23 παρ. 1).

Και ενώ η διάταξη αναφέρεται στη χήρα και τέκνα, το ΙΚΑ, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, δέχεται ότι αναλόγως αυτή εφαρμόζεται και στα άλλα μέλη της οικογένειας που τυχόν καθίστανται δικαιοδόχοι σύνταξης λόγω θανάτου, όπως είναι οι γονείς που πρέπει να έχουν υπερβεί το 60ο έτος ηλικίας και οι εγγονοί και πρόγονοι που κρίνονται όπως τα τέκνα (εγκ. ΙΚΑ 118/85).

Οι 3.600 ή 900 ΗΕ ή τα αντίστοιχα έτη ασφάλισης που απαιτούνται δεν είναι απαραίτητα να έχουν πραγματοποιηθεί στην ασφάλιση του Οργανισμού από τον οποίο θα χορηγηθεί σύνταξη, αλλά και σε οποιονδήποτε άλλο, αρκεί να είναι εξ' εκείνων που μεταφέρονται με το σύστημα της διαδοχικής ασφάλισης (Βλ. Κεφ. ΙΖ).

Η αναγνώριση γίνεται από ένα μόνο Οργανισμό κύριας ασφάλισης και ένα μόνο επικουρικής, που θα επιλέξει ο ασφαλιζόμενος (άρθρο 1 παρ. 2 ν. 1358/83, όπως αντικ. με το ν. 1539/85 άρθρο 23 παρ. 1 και ΣτΕ 3066/92 ΕΔΔΔΔ 1994 σ. 97). Πάντως επιλογή δύο ομοειδών Οργανισμών, με σκοπό την αναγνώριση σε καθένα μέρους της υπηρεσίας, δεν είναι δυνατή. Περαιτέρω, ο ν. 1539/85 στο άρθρο 23 παρ. 2 κάνει ορισμένες διακρίσεις σε περίπτωση παραλλήλου ασφάλισης για την αυτή ή άλλη εργασία.

Ειδικά ως προς το ΙΚΑ που έχει ως μονάδα μέτρησης της ασφάλισης την ημέρα εργασίας (Η.Ε.) με την εξαγορά αναγνωρίζονται 30 ΗΕ στην ασφάλιση για κάθε μήνα στράτευσης (άρθρ. 2 παρ. 2) ήτοι 360 ΗΕ κατ' έτος, ανεξάρτητα εάν η εξαγορά υπολογίζεται επί του μηνιαίου μισθού ή του 25πλασίου του ημερομισθίου (Εγκ. ΙΚΑ 126/83), και εντάσσονται στον κλάδο συντάξεων (κοινή ασφάλιση).

Ερμηνεύοντας τα ως άνω ως προς το όριο ηλικίας για θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη, οφείλουμε να τονίσουμε ότι ο ασφαλισμένος ειδικού Ταμείου που εξέρχεται σε σύνταξη στο 55ο έτος της ηλικίας του δεν μπορεί να προσμετρήσει το χρόνο της Στρ. Υπ., έστω και εάν έχει αναγνωρισθεί και εξαγορασθεί, για να συμπληρώσει φερ' ειπείν την 25ετή συντάξιμη υπηρεσία ή οποιαδήποτε άλλη υπέρτερη αυτής που απαιτείται για να θεμελιώσει το δικαίωμα σε σύνταξη. (Διοικ. Πρωτ. Αθην. 8603/1996 ΕΔΚΑ 1998 σ. 247). Το αυτό ισχύει και προκειμένου για σύνταξη λόγω 35ετίας με ή χωρίς όριο ηλικίας. Ο χρόνος της Στρ. Υπ. υπολογίζεται για τη συμπλήρωση των 10.500 Η.Ε. προκειμένου για το ΙΚΑ ή της 35ετίας προκειμένου για τα άλλα ταμεία, αλλά μόνο με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας. Στο ΙΚΑ προσμετρούνται και οι πέραν των 300 ΗΕ κατ' έτος και μέχρι 360 (εγκ. ΙΚΑ 90/83 ΔΕΝ 1983 σ. 79).

Η αναγνώριση τελεί υπό τον όρο της εξαγοράς. Ο υπολογισμός του ποσού που απαιτείται διαφέρει κατά φορέα ασφάλισης (κύριας ή επικουρικής). Για καθένα εν ενεργεία μισθωτό ή συνταξιούχο του ΙΚΑ, ή ειδικού Ταμείου (κύρια ασφάλιση) ο υπολογισμός της εισφοράς γίνεται με το ποσοστό του κλάδου συντάξεων του ΙΚΑ (εργοδότη και ασφαλισμένου) που ισχύει κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης (20%). Αυτό υπολογίζεται για τον εν ενεργεία μισθωτό στις αποδοχές που ελάμβανε κατά τον τελευταίο μήνα, πλήρους απασχόλησης, πριν από την υποβολή της αίτησης, χωρίς την προσθήκη του αναλογούντος μέρους των επιδομάτων δώρων εορτών και αδειάς. Πάντως αυτές δεν μπορεί να είναι μικρότερες του 25πλασίου του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη, ή μεγαλύτερες του 25πλασίου του εκάστοτε τεκμαρτού ημερομισθίου της ανωτάτης ασφαλιστικής κλάσεως του ΙΚΑ (για το έτος 2008 Ευρώ 2.373,35). Για το συνταξιούχο, το ως άνω ποσοστό εισφοράς υπολογίζεται στο 25πλάσιο του τεκμαρτού ημερομισθίου της ασφαλιστικής κλάσης, προκειμένου για το ΙΚΑ ή του μισθού, προκειμένου για τα άλλα ταμεία που απονεμήθηκε η σύνταξη, όπως διαμορφώθηκε κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης για αναγνώριση (ν. 1759/88 άρθρ. 12 παρ. 6), επί τον αριθμό, σε κάθε περίπτωση, των μηνών Στρ. Υπ. που αναγνωρίζονται.

Σ' όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις των εν ενεργεία ασφαλισμένων το ποσό εξαγοράς μπορεί να καταβληθεί εφάπαξ εντός τριμήνου από την κοινοποίηση της σχετικής απόφασης, οπότε μειούται κατά 15% ή να καταβληθεί σε διμηνιαίες δόσεις ίσες το πολύ προς το ήμισυ του αριθμού των αναγνωρισμένων στην ασφάλιση μηνών. Επιλέγοντας

ο ενδιαφερόμενος την εξόφληση του ποσού εξαγοράς σε δόσεις, μέσα στο ως άνω τρίμηνο πρέπει να καταβληθεί και η πρώτη δόση και κάθε επόμενη καταβάλλεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα κάθε μεθεπόμενο μήνα. Αν κάποια δόση δεν εξοφληθεί εμπρόθεσμα το ποσό αυτής επιβαρύνεται με τα πρόσθετα τέλη 3-120% που ισχύουν για τις καθυστερούμενες εισφορές, αναλόγως του χρόνου εξόφλησης (ν. 3232/04 άρθρ. 12 § 4 και εγκ. ΙΚΑ 61/04 ΔΕΝ 2004 σ. 838).

Τέλος, αν ο ασφαλισμένος καταστεί συνταξιούχος πριν από την εξόφληση του ποσού εξαγοράς, το οφειλόμενο ποσό, το μη παραγραφέν λόγω παρόδου των τριών μηνών, παρακρατείται από τη σύνταξη, κατά μήνα, με ποσό ίσο με το 1/3 της σύνταξης (ν. 1539/85 άρθρ. 23 παρ. 8).

Το ποσό που προκύπτει για την αναγνώριση Στρ. Υπ. σε συνταξιούχο μπορεί επίσης να καταβληθεί εφάπαξ, οπότε μειούται κατά 15%. Αντ' αυτού είναι δυνατό να κανονισθεί σε μηνιαίες δόσεις, ίσες το πολύ με τον αριθμό των μηνών Στρ. Υπ. που αναγνωρίζονται, ή η παρακράτηση να γίνει από τη σύνταξη δια ποσού ίσου με το 1/3 αυτής, αδιαφόρως από το ύψος της προσαύξησης που προκύπτει από την προσθήκη της Στρ.Υπ. (ν. 1538/83 άρθρ. 3 παρ. 1, όπως αντικαταστάθηκε με το ν. 1759/88 άρθρ. 12 παρ. 5).

Υπόχρεος σε καταβολή των εισφορών εξαγοράς είναι ο αφυπηρετήσας και σε περίπτωση που μέχρι του θανάτου αυτός δεν ζήτησε την αναγνώριση τα μέλη της οικογενείας. Δεν μπορεί με ΣΣΕ ή αποφάσεις διαιτησίας να μεταβιβασθεί εν όλω ή εν μέρει η καταβολή των εισφορών αυτών στον εργοδότη (ΑΠ 264/99, ΔΕΝ 1999 σ. 696).

ββ. Γονική άδεια

Δικαίωμα στη λήψη της γονικής άδειας έχει ο γονέας που εργάζεται ως μισθωτός ή με σχέση έμμισθης εντολής και έχει συμπληρώσει ένα χρόνο εργασίας στον ίδιο εργοδότη, αδιαφόρως αριθμού απασχολούμενων στον εργοδότη αυτό, και ασχέτως εάν ο άλλος των συζύγων εργάζεται έξω από το σπίτι.

Η άδεια παρέχεται για περίοδο μετά από τη λήξη της άδειας μητρότητας και μέχρις ότου το παιδί συμπληρώσει ηλικία 3,5 ετών. Χορηγείται χωρίς αποδοχές και η διάρκειά της μπορεί να φθάσει τους 3,5 μήνες για κάθε γονέα και σε περίπτωση διάστασης, διαζυγίου, χηρείας ή γέννησης τέκνου εκτός γάμου, η άδεια φθάνει στους 6 μήνες στο γονέα που έχει την επιμέλεια του παιδιού. Το δικαίωμα ασκείται και για υιοθετημένο παιδί⁽⁸⁾.

Η διάταξη ορίζει τα ελάχιστα όρια της ασφαλιστικής προστασίας. Ωστόσο έχουμε τη γνώμη ότι εάν από ΣΣΕ, διοικητικές αποφάσεις, οργανισμούς ή κανονισμούς εργασίας ή άλλες ρυθμίσεις εξομοιωτικού χαρακτήρα, προβλέπεται χρόνος γονικής άδειας μεγαλύτερος των ανωτέρω, αναλόγως μεγαλύτερη είναι και η ασφαλιστική κάλυψη. Την άποψη αυτή δεν αποδέχεται, εξ όσων γνωρίζουμε, η ΓΓΚΑ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας.

⁽⁸⁾ Βλ. Π. Αγαλλοπούλου: Προστασία και διευκολύνσεις εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις, ΕΕΔ 1985 σ. 457.

Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων παιδιών, το δικαίωμα ασκείται αυτοτελώς για κάθε παιδί, εφόσον από τη λήξη της άδειας για το προηγούμενο παιδί μεσολαβούσε ένας χρόνος πραγματικής απασχόλησης στον ίδιο εργοδότη. Η σχετική διάταξη, στο θέμα αυτό, προδήλως αναφέρεται στα παιδιά που γεννιούνται σε διαφορετικούς τοκετούς και όχι σε διδυμοτοκία (δίδυμα κ.λπ.), για τα οποία η μία άδεια θεωρείται επαρκής για τις ανάλογες φροντίδες.

Συναφώς προβλέφθηκε ρητά, ώστε η τυχόν καταγγελία της σύμβασης εργασίας, εξαιτίας της άσκησης του δικαιώματος για τη λήψη της γονικής άδειας, να θεωρείται άκυρη. Κατά μείζονα λόγο, άκυρη είναι η καταγγελία και κατά τη διάρκεια της γονικής άδειας (ν. 1483/84 άρθρ. 1-5 ΕΓΣΣΕ της 9-6-1993 και ν. 2639/98 άρθρ. 25).

Κατά τα ισχύοντα, λοιπόν, ο χρόνος της γονικής άδειας, που είναι χωρίς αποδοχές από της ισχύος του ν. 1483/84 και εφεξής (8-10-1984), μπορεί να αναγνωρισθεί στην ασφάλιση με τη καταβολή εισφορών (εργοδότη και ασφαλισμένου) από τον ασφαλισμένο.

Ο ν. 1483/84 στο άρθρ. 6 ορίζει ότι παρέχεται πλήρης ασφαλιστική κάλυψη. Για τούτο το ΙΚΑ έχει δεχθεί ότι καλύπτονται όλοι οι κλάδοι (σύνταξη, ασθένεια, επικουρική σύνταξη, αλλά και ΟΑΕΔ, ΟΕΚ, Εργ. Εστία), όχι όμως και υπαγωγή στα ΒΑΕ (εγκ. ΙΚΑ 20/85, 26/93). Η θέση αυτή του ΙΚΑ είναι μαχητή. Ανεξαρτήτως όμως τούτου, το γεγονός ότι η αναγνώριση αποτελεί δικαίωμα του ασφαλισμένου, ασκούμενο με έγγραφη αίτησή του και μάλιστα με οικονομική αποκλειστικά επιβάρυνσή του, εμπεριέχει το δικαίωμα της παραίτησης ή της μερικής χρήσεώς του (βλ. ανωτ. εδάφ. γ'). Επομένως ο ενδιαφερόμενος, έχουμε τη γνώμη, μπορεί να περιορίσει με την αίτησή του, αφενός τους κλάδους ασφάλισης στους οποίους θέλει να υπαχθεί και αφετέρου, όλο ή μέρος του χρονικού διαστήματος της άδειας που επιθυμεί να αναγνωρίσει. Πάντως, το δικαίωμα της αναγνώρισης ασκείται για κάθε περίπτωση μόνο μία φορά.

Για την αίτηση προς ασφάλιση δεν προβλέπεται προθεσμία. Μπορεί να υποβληθεί οποτεδήποτε. Ωστόσο, η χρονολογία υποβολής της αποτελεί στοιχείο του συνολικού ποσού εξαγοράς. Τούτο προσδιορίζεται από το ποσοστό εισφοράς (εργοδότη και ασφαλισμένου) των επιλεγόμενων κλάδων ασφάλισης, υπολογιζόμενο στο 25πλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη που ισχύει κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης αναγνώρισης επί τους μήνες που αναγνωρίζονται.

Το ποσό τούτο μπορεί να καταβληθεί εφάπαξ, εντός τριμήνου από την κοινοποίηση της σχετικής απόφασης του Οργανισμού, οπότε μειούται κατά 15%, ή άλλως σε δόσεις ίσες με τους αναγνωριζόμενους μήνες. Η πρώτη δόση είναι καταβλητέα μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα από το μήνα της κατά τα ανωτέρω κοινοποίησης. Καθυστέρηση καταβολής δόσεως συνεπιφέρει επιβάρυνση του ποσού αυτής με πρόσθετο τέλος 3% για το πρώτο μήνα και ανά 1,5% για κάθε περαιτέρω μήνα καθυστέρησης. Πάντως, καθυστέρηση καταβολής δόσεως πέραν του εξαμήνου από τη λήξη της τελευταίας δόσης συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος προς αναγνώριση του χρόνου που αντιστοιχεί στις δόσεις που δεν έχουν εξοφληθεί (ν. 1483/84 άρθρ. 6, ν. 2084/92 άρθρ. 40 και 47 παρ. 12, ν. 2335/95 άρθρ. 5 παρ. 3). Για την αξιοποίηση της ασφάλισης βλ. κατωτέρω.

γγ. Εκπαιδευτική άδεια

Παρότι ο θεσμός αυτός δεν αντιμετωπίζεται ευθέως από το εργατικό δίκαιο, τούτο δεν αγνοεί το πραγματικό γεγονός, όταν η χρήση της γίνεται με συμφωνία εργοδότη – μισθωτού. Το σύνηθες είναι ότι η άδεια παρέχεται χωρίς αποδοχές. Η συμφωνία απουσίας από την εργασία για την αιτία αυτή εμπεριέχει την πρόθεση διατήρησης της εργασιακής σχέσης, υπό καθεστώς αναστολής (ΑΠ 1534/86). Ο χρόνος της αντίστοιχης απουσίας λογίζεται χρόνος πραγματικής υπηρεσίας για όλες τις ευεργετικές επιπτώσεις υπέρ του μισθωτού. Η έλλειψη, όμως, του στοιχείου της αμοιβής δεν καθιστά υποχρεωτική την ασφάλιση στους οικείους φορείς. Το κενό ασφάλισης ήλθε να καλύψει ο νομοθέτης με τους νόμους που αναφέρουμε στην αρχή της περίπ. ββ' ανωτέρω.

Βάσει τούτων, παρέχεται στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να αναγνωρίσει το χρόνο της εκπαιδευτικής άδειας άνευ αποδοχών και μέχρι δύο ετών, στην ασφάλιση του φορέα (κύριας και επικουρικής), στον οποίο υπαγόταν κατά το χρόνο χορήγησης αυτής. Πάντως, για την αναγνώριση απαιτείται αίτηση, η οποία, θεωρητικά, είναι απρόθεσμη.

Ωστόσο, επειδή η εξαγορά υπολογίζεται κατά το νόμο στις αποδοχές του ασφαλισμένου (αιτούντος) κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, το ΙΚΑ δέχεται, κατά συσταλτική ερμηνεία, ότι αυτή πρέπει να υποβληθεί κατά τη διάρκεια του ενεργού ασφαλιστικού δεσμού από υποχρεωτική ή προαιρετική ασφάλιση (εγκ. ΙΚΑ 78/93 και 90/96). Θα μπορούσε ίσως να αντιπαρατεθεί ότι η ως άνω ερμηνεία διέπεται από αποπνικτική τυπικότητα, υπερβαίνουσα το λογισμό του νομοθέτη, σκοπός του οποίου ήταν η άσκηση του δικαιώματος να γίνεται απρόθεσμα, οποτεδήποτε ήθελε κρίνει τούτο συμφέρον από ασφαλιστικής και οικονομικής άποψης ο ενδιαφερόμενος. Εν πάση περιπτώσει, η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από βεβαίωση του εργοδότη που να εκδόθηκε το χρόνο χορήγησης της εκπαιδευτικής άδειας, από την οποία να προκύπτει ο λόγος της χορήγησης και η διάρκειά της.

Η αναγνώρισή της στην ασφάλιση τελεί υπό τον όρο της εξαγοράς. Το αναλογούν ποσό αυτής προκύπτει από το ποσοστό του κλάδου σύνταξης κύριας – επικουρικής κάθε φορέα (εργοδότη και ασφαλισμένου), χωρίς ΒΑΕ ή εισφορά επαγγελματικού κινδύνου, υπολογιζόμενο στις αποδοχές του ασφαλισμένου κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης επί τους μήνες που αναγνωρίζονται.

Ο νόμος δεν ρυθμίζει τον τρόπο εξόφλησης. Για λόγους, όμως, ίσης μεταχείρισης με τους αναγνωρίζοντες στην ασφάλιση το χρόνο γονικής άδειας, η εξαγορά γίνεται είτε εφάπαξ είτε σε μηνιαίες δόσεις, τόσες όσοι και οι μήνες αναγνωρίσεως. Η πρώτη δόση καταβάλλεται μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα από την κοινοποίηση της σχετικής απόφασης. Σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής της δόσης, το ποσό αυτής επιβαρύνεται με τα πρόσθετα τέλη από 3-7,5%. Τούτο, γιατί το ΙΚΑ τουλάχιστον, δέχεται ότι η καθυστέρηση καταβολής δόσης πέραν του εξαμήνου έχει ως συνέπεια την απώλεια του δικαιώματος για αναγνώριση του χρόνου που αντιστοιχεί τόσο στις δόσεις που καθυστερούν, όσο και στις μη ληξιπρόθεσμες δόσεις. Στην περίπτωση αυτή αναγνωρίζεται μόνο ο χρόνος που αντιστοιχεί στις εξοφλημένες δόσεις.

Εκπαιδευτική άδεια που χορηγήθηκε πριν από την ισχύ του ν. 1483/84 (8-10-84), αποδεικνυόμενη από επίσημα στοιχεία, δεν αποκλείεται της αναγνώρισης (Διοικ. Εφ. Αθ. 1134/97).

Αξιοποίηση ασφαλιστικά των περιόδων: Γονικής και Εκπαιδευτικής άδειας.

Ο χρόνος που αναγνωρίζεται με εξαγορά στην ασφάλιση, για τις περιόδους της γονικής άδειας και / ή της εκπαιδευτικής άδειας, λαμβάνεται υπόψη τόσο για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, την προσμέτρησή της δηλαδή στο λοιπό χρόνο ασφάλισης για τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων για συνταξιοδότηση, όσο και για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης. Ωστόσο, επειδή δεν πρόκειται για χρόνο πραγματικής ασφάλισης, αλλά οι αντίστοιχες περίοδοι αδειών λογίζονται ασφαλιστές από αναγνώριση, δεν προσμετρούνται για τη συμπλήρωση 10.500 Η.Ε. για τη συνταξιοδότηση από το ΙΚΑ λόγω 35ετίας ή με 11.100 ΗΕ (37ετία) χωρίς όριο ηλικίας. Προσμετρούνται, όμως, σε κάθε άλλη περίπτωση συνταξιοδότησης από το ΙΚΑ και οπωσδήποτε σε κάθε περίπτωση, συμπεριλαμβανομένης και της 35ετίας, από τα Ειδικά Ταμεία (βλ. Κεφ. Η' § 1 εδαφ. β') όχι όμως και την 37ετία.

δδ. Χρόνος επιδότησης λόγω: Ασθενείας ή Ανεργίας

Ο νόμος ορίζει: «Ο χρόνος επιδότησης λόγω ασθενείας και τακτικής ανεργίας συνυπολογίζεται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος και μέχρι διακόσιες (200) ημέρες την τελευταία δεκαετία πριν από την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης για την επιδότηση λόγω ασθενείας και μέχρι διακόσιες (200) ημέρες για την επιδότηση τακτικής ανεργίας κατά το αυτό χρονικό διάστημα». Οι προαναφερόμενες ημέρες συνυπολογίζονται χωρίς εξαγορά, μόνο για τη συμπλήρωση των γενικών προϋποθέσεων που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος και όχι βεβαίως και για τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης. Επομένως εάν ο ασφαλισμένος με τη λοιπή ασφάλισή του συμπληρώνει το χρόνο ασφάλισης που απαιτείται για σύνταξη, οι ημέρες επιδότησης δεν προσμετρούνται. Δεν προσμετρούνται επίσης για τη συμπλήρωση από το ΙΚΑ των 10.500 Η.Ε. ή 11.100 ΗΕ για σύνταξη λόγω 35ετίας και 37ετίας αντίστοιχα, γιατί παρέχονται από αναγνώριση. Στα ειδικά Ταμεία εάν ή 35ετής ασφάλιση συμπληρώνεται με τις ως άνω ημέρες επιδότησης δεν υφίσταται κώλυμα συνυπολογισμού τους, αλλά μόνο για θεμελίωση και όχι για υπολογισμό του ποσού της σύνταξης. Τουναντίον και στα ειδικά αυτά Ταμεία η ασφάλιση από τις ανωτέρω επιδοτήσεις δεν προσμετρούνται για τη σύνταξη λόγω 37ετίας.

Ο νόμος περιορίζοντας το δικαίωμα αναγνώρισης μόνο στην περίπτωση σύνταξης λόγω γήρατος αποκλείει το συνυπολογισμό επί συντάξεων λόγω αναπηρίας⁽⁹⁾ ή θανάτου.

⁽⁹⁾ Το Στε δέχθηκε ότι αναγνωρίζονται οι Η.Ε. και για σύνταξη αναπηρίας (Στε 1975/2006, ΕΔΔΔΔ 2008 σ. 495).

εε. Περίοδος συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας

Για τη θεμελίωση των ελαχίστων προϋποθέσεων σε σύνταξη γήρατος, συνυπολογίζεται και ο χρόνος που ο ασφαλισμένος έχει συνταξιοδοτηθεί λόγω αναπηρίας (αναπηρία βαρεία, απλή, μερική) οποτεδήποτε στο παρελθόν, όπως στην περίπτωση επιδότησης λόγω ανεργίας ή ασθένειας αμέσως ανωτέρω αναλύθηκε. Ανάλογο δικαίωμα ίσχυε ανέκαθεν στο ΙΚΑ και με το ν. 2084/92 (άρθρο 40 και 47 12) επεκτάθηκε με όλα τα Ασφαλιστικά Ταμεία. Η διάταξη ισχύει και για την επικουρική σύνταξη εφόσον ο ασφαλισμένος έλαβε σύνταξη αναπηρίας από αντίστοιχο φορέα (Στε 2556/06 ΕΔΔΔΔ 2008 σ. 1031).

Σκοπός του νόμου είναι η παροχή δυνατότητας στους συνταξιούχους λόγω αναπηρίας, οι οποίοι εξ αντικειμένου αποσυνδέονται από την ενεργό απασχόληση και ως εκ τούτου αδυνατούν να συμπληρώσουν τις αυξημένες προϋποθέσεις σύνταξης λόγω γήρατος, μετά τη συμπλήρωση του κατά νόμο ορίου ηλικίας. Η αναγνώριση γίνεται χωρίς εξαγορά. Υπό το ως άνω πνεύμα, το δικαίωμα σε αναγνώριση εκπληρώνει και μέρος των ειδικών αξιών της κοινωνικής ασφάλισης όπως είναι η κοινωνική δικαιοσύνη και η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια ώστε με τις κάθε φορά νομοθετούμενες ρυθμίσεις, να απολαμβάνουν των αγαθών του θεσμού και οι υπολειπόμενοι σε δικαιώματα ασφαλισμένοι.

3. Πλασματικός χρόνος ασφάλισης σε μητέρες

Με το ν. 3029/02 άρθρ. 4 § 7, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3655/08 άρθρ. 141 § 1 (ΔΕΝ 2008 σ. 435) προβλέφθηκε η πριμοδότηση με Ημέρες Εργασίας (Η.Ε.) των γυναικών που ασφαλίζονται σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, πλην ΟΓΑ, που αποκτούν παιδιά από 1-1-2000 και εφεξής, ως ακολούθως:

- Ενός έτους ασφάλισης ή 300 Η.Ε. για το πρώτο παιδί.
- Δύο ετών ασφάλισης ή 600 Η.Ε. για κάθε επόμενο παιδί μέχρι το τρίτο.

Για παιδιά άνω των τριών ο νόμος δεν προβλέπει πριμοδότηση. Δηλ. αναγνωρίζονταν το πολύ 5 έτη ασφάλισης ή 1.500 Η.Ε., ανεξαρτήτως αν είναι «παλαιές» ή «νέες» ασφαλισμένες.

Ο όρος του νόμου «αποκτούν παιδιά» θεωρήθηκε από το ΙΚΑ ευρύτερος του αντίστοιχου «γεννούν παιδιά» οπότε έκρινε ότι για τη πριμοδότηση του χρόνου ασφάλισης λαμβάνονται υπόψη και τα υιοθετούμενα από 1-1-2000 και εφεξής παιδιά αδιαφόρως αν τα υιοθετούμενα γεννήθηκαν πριν την ημερομηνία αυτή.

Δεν έχει σημασία εάν η μητέρα έχει και άλλα παιδιά που γεννήθηκαν ή υιοθετήθηκαν πριν από την ως άνω ημερομηνία. Υπό την έννοια αυτή το ένα έτος ασφάλισης ή οι 300 Η.Ε. αναγνωρίζονται για το πρώτο παιδί που γεννήθηκε ή υιοθετήθηκε εντεύθεν της 1-1-2000 έστω και αν μέχρι τότε έχουν γεννηθεί ή υιοθετηθεί άλλα παιδιά που τελούν εν ζωή.

Ο νόμος ορίζει ότι «ο πλασματικός αυτός χρόνος συνυπολογίζεται (.....) για τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση οριζόμενου από τις ισχύουσες διατάξεις πλήρους σύνταξης γήρατος ή για προσαύξηση του ποσού της σύνταξης».

Κατά την πλέον ορθή, κατά την άποψή μας, έννοια της ως άνω διάταξης η αναγνώριση του πλασματικού χρόνου συντελείται όταν η ασφαλισμένη μητέρα, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης για πλήρη σύνταξη γήρατος έχει συμπληρωμένο το όριο ηλικίας, όχι όμως και τις Η.Ε., που απαιτούνται στην ασφάλιση για να απονεμηθεί αυτή. Στην περίπτωση αυτή ο αναγνωρισμένος χρόνος χρησιμοποιείται διττώς, ήτοι και για τη θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη και για τον υπολογισμό του ποσού αυτός (προσαύξηση).

Η αναφορά του νόμου στην αναγνώριση για την πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος, αποκλείει, εξ ορισμού, την αναγνώριση για τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων για μειωμένη σύνταξη ή σύνταξη λόγω αναπηρίας ή θανάτου. Πέραν τούτων ο νόμος ρητά ορίζει ότι ο πλασματικός χρόνος δεν αναγνωρίζεται για τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης:

- Με 11.100 Η.Ε. (37ετία)
- Με 4.500 Η.Ε. (ελάχιστες βασικές προϋποθέσεις)
- Με 3.500 Η.Ε. (μεταβατικής ισχύος συνταξιοδοτική διάταξη)
- Του απαιτούμενου χρόνου για συνταξιοδότηση μητέρων ανηλίκων ή ανάπηρων παιδιών (5.500 ή 7.500 Η.Ε.) και
- Των ελαχίστων απαιτούμενων Η.Ε. στα ΒΑΕ

Παρά τον ως άνω αποκλεισμό από την αναγνώριση, το ΙΚΑ, στηριζόμενο στη διαζευκτική αναφορά του νόμου ότι η αναγνώριση γίνεται «... ή για προσαύξηση του ποσού της σύνταξης» (βλ. ανωτ. τη διάταξη) δέχεται ότι «στην περίπτωση που δεν είναι επιτρεπτή η αναγνώριση για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, μπορεί να αξιοποιηθεί για την προσαύξηση του ποσού της πλήρους σύνταξης που χορηγείται με όλες τις ισχύουσες διατάξεις» (εγκ. 26/09). Τούτο σημαίνει ότι η μητέρα με πραγματοποιημένες τις 11.100 Η.Ε. αδιαφόρως ηλικίας ή 4.500 Η.Ε. και 60 ετών δικαιούται σε αναγνώριση του πλασματικού χρόνου μόνο για προσαύξηση της σύνταξης. Κατά την προσωπική μας άποψη η ερμηνεία αυτή δεν απηχεί την πρόθεση του νομοθέτου και δεν συνάγεται από τη δομή της παρ. 1 του άρθρ. 141 του ν. 3655/08.

Η σχετική διάταξη ετέθη διαζευκτικώς για να τονισθεί ότι ο υπό αναγνώριση πλασματικός χρόνος και μόνο αυτός επενεργεί διττώς στο δικαίωμα σε σύνταξη, όπως και ο χρόνος από πραγματικά – υποχρεωτικά ασφάλιση, ήτοι τόσο για θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη, όσο και για την προσαύξηση του ποσού αυτής, κατ' αντιδιαστολή άλλων παρεμφερών πλασματικών περιόδων που αναγνωρίζονται με ειδικές διατάξεις μόνο για τη θεμελίωση, όπως είναι περίοδοι επιδότησης λόγω ανεργίας ή ασθενείας (βλ. ν. 2084/92 άρθρ. 40 και 47 § 12, όπως το πρώτο τούτων τροποποιήθηκε με το ν. 2335/95 άρθρ. 5).

Επομένως, αναγνώριση του πλασματικού χρόνου, λόγω αποκτήσεως τέκνων από 1-1-2000 και εφεξής, μόνο για την προσαύξηση της σύνταξης όταν αυτή θεμελιώνεται αποκλειστικά από οποιαδήποτε άλλη ασφάλιση, χωρίς τη συνδρομή του υπόψη πλασματικού χρόνου, δεν νοείται κατά την άποψή μας.

Το δικαίωμα της αναγνώρισης παρέχεται κατ' αρχήν στην ασφαλισμένη μητέρα «παλαιά» ή «νέα» ασφαλισμένη. Αν αυτή αποποιηθεί του δικαιώματος, μπορεί να το ασκήσει ο ασφαλισμένος πατέρας. Υπό την έννοια αυτή το δικαίωμα του πατέρα σε αναγνώριση είναι παράγωγο του προϋπάρχοντος πρωτότυπου της μητέρας. Επομένως εάν η μητέρα δεν είναι ασφαλισμένη ή έχει ήδη συνταξιοδοτηθεί, ο πατέρας ασφαλισμένος στερείται της δυνατότητας να αναγνωρίσει τον πλασματικό χρόνο.

Για τη μεταβίβαση του δικαιώματος από τη μητέρα είναι υποχρεωτική η υποβολή εκ μέρους της σχετικής υπεύθυνης δήλωσης προς τον αρμόδιο φορέα συνταξιοδότησης. Υπό το πρίσμα αυτό αποκλείεται η άσκηση του αυτού δικαιώματος από τους δύο γονείς, ούτε και η μερική αναγνώριση από καθένα γονέα γίνεται αποδεκτή. Αλλά και εξ αντιθέτου δεν είναι συμβατή προς το νόμο και η ανάκληση του παραχωρηθέντος δικαιώματος, μετά την αξιοποίησή του.

Τέλος, ο γονέας που κάνει χρήση του δικαιώματος εάν έχει ασφαλιστεί σε περισσότερους του ενός φορείς κύριας ασφάλισης, το δικαίωμα αναγνώρισης του χρόνου ασκείται μόνο σε ένα φορέα. Το ΙΚΑ δέχεται ότι η επιλογή ασκείται από την ασφαλισμένη μητέρα (εγκ. 26/09), ίσως γιατί αυτή έχει πρωτότυπο δικαίωμα.

Το ποσό για την εξαγορά βαρύνει τους αρμοδίους φορείς. Δηλαδή γίνεται χωρίς επιβάρυνση της μητέρας ή του πατέρα.

Μέρος Δεύτερο

Φορείς Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων

Είναι γνωστή η διάκριση της συνταξιοδοτικής προστασίας των μισθωτών, και όχι μόνο, σε κύρια και επικουρική σύνταξη. Κάθε μία έχει δικά της χαρακτηριστικά σε όλο το φάσμα της ασφαλιστικής προστασίας (ασφάλιση – εισφορές – παροχές), νομικής υπόστασης και διοίκησης των επί μέρους φορέων. Στους Τραπεζοϋπαλλήλους (Τ/Υ) η διάκριση είναι πιο εμφανής γιατί στην επικουρική σύνταξή τους, κατά μεγάλο μέρος, λειτουργούν ταμεία με τη νομική μορφή ΝΠΙΔ ή και χωρίς νομικής προσωπικότητα υποκείμενα σε κατάσταση συνένωσης από το ΕΤΑΤ κατά τους ορισμούς του ν. 3371/05.

Κάθε μία μορφή σύνταξης και οι διατάξεις που τη διέπουν εξετάζεται στα επόμενα κεφάλαια χωριστά.

Τα θέματα προστασίας κατά της ασθενείας, καίτοι αποτελούν μέρος της κύριας ασφάλισης, με πολλαπλότητα φορέων στο χώρο των Τ/Υ, δεν αποτελούν αντικείμενο έρευνας στο παρόν βιβλίο.

ΚΕΦ. Γ΄

Κύρια ασφάλιση

1. Φορείς κύριας σύνταξης Τ/Υ

Στο χώρο των Τραπεζοϋπαλλήλων συνεστήθησαν και λειτούργησαν τα εξής Ταμεία κύριας σύνταξης, ως ΝΠΔΔ:

- α. Το ΤΣΠ – Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΤΣΠ – ΕΤΕ).
- β. Το ΤΣΠ – Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΤΣΠ – ΑΤΕ).
- γ. Το ΤΣΠ – Τράπεζας Ελλάδος⁽¹⁾.
- δ. Το ΤΑΠ – Ιονικής – Λαϊκής Τράπεζας (ΤΑΠ/ΙΛΤ).
- ε. Το ΤΑΠ – ΕΤΒΑ (ΤΑΠ – ΕΤΒΑ).

Ένα έκαστο τούτων αποτελούσε αυτοτελές ΝΠΔΔ και εκάλυπτε υπό την ασφάλιση του είτε μόνο τον κλάδο κύριας σύνταξης στους Τ/Υ συγκεκριμένης κατά Ταμείο Τράπεζας (π.χ. τα Ταμεία, α΄ και γ΄, είτε τον Κλάδο αυτό ομού με άλλους κλάδους ασφαλιστικά (π.χ. τα Ταμεία β, δ και ε΄).

Οι τραπεζοϋπάλληλοι των λοιπών, πλην των ανωτέρω, Τραπεζών, υπήγοντο και εξακολουθούν να υπάγονται, για κύρια σύνταξη στο ΙΚΑ.

Τα α-δ Ταμεία είχαν συσταθεί πριν από την έναρξη λειτουργίας του ΙΚΑ (1-12-1937) και σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 6298/1934 άρθρ. 13 παρ. 2 και του α.ν. 1846/1951 άρθρ. 5 παρ. 1, διατηρήθηκαν τα δε υπαγόμενα σε αυτά πρόσωπα εξαιρούντο από την ασφάλιση

⁽¹⁾ Μετονομάστηκε έτσι με το ν. 2843/2000, άρθρ. 33, ΔΕΝ 2001 σ. 681.

του Ιδρύματος για τον αντίστοιχο κλάδο συντάξεων, αδιαφόρως αν το οικείο Ταμείο, χορηγούσε όλες ή μέρος μόνο των υπό του ΙΚΑ παροχών του κλάδου τούτου.

Η αυτή ως άνω διάταξη του α.ν. 1846/51 άρθρ. 5, με την παράγρ. 5 απαγόρευσε τη σύσταση νέων Ταμείων κυρίως ασφάλισης. Ωστόσο η σύσταση του ΤΑΠ-ΕΤΒΑ, λειτουργούντος του ΙΚΑ, προβλέφθηκε με το ν.δ. 4366/1964, διάταξη με την οποία υπερκεράσθηκε η προμνησθείσα απαγόρευση.

Η επικουρική ασφάλιση είχε ανάλογη εξέλιξη για την οποία βλ. κατωτέρω ΚΕΦ. ΙΕ. Τα α-ε ανωτέρω Ταμεία πλην του ΤΣΠ-Τράπεζας της Ελλάδος ομού με άλλα Ειδικά Ταμεία⁽²⁾ προβλέφθηκε με το ν. 3029/02 άρθρ. 5 (ΔΕΝ 2002 σ. 973), να ενταχθούν στον Κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ μέχρι 1-1-2008, με κοινή Υπουργική απόφαση, μετά από απόφαση του Δ.Σ. τους και εκπόνηση οικονομικής μελέτης. Χρήση της διάταξης αυτής έκανε η Πολιτεία μόνο για τον κλάδο σύνταξης του ΤΑΠ/ΙΛΤ (περιπτ. δ' ανωτ.), με την κοινή υπουργική απόφαση 10048/26904/1732/27-2-2004 (ΔΕΝ 2004 σ. 529), ο οποίος εντάχθηκε στο ΙΚΑ από 1-6-2004.

Αντί της ως άνω διαδικασίας, ο νομοθέτης προτίμησε, ίσως λόγω του επείγοντος, την απ' ευθείας δια Νόμου ένταξη στο ΙΚΑ του Κλάδου συντάξεως του ΤΣΠ-ΑΤΕ από 1-1-2007, με το ν. 3522/06 άρθρ. 38 § 2.⁽³⁾ Η οικεία διάταξη είναι σύμφωνη προς τις ρυθμίσεις του ν. 3029/02, περί των οποίων αμέσως κατωτέρω είτε με τη μορφή της επανάληψης τούτων, είτε με παραπομπή σε αυτές.

Τούτων ακολούθησε ο ν. 3655/08 ο οποίος με τα άρθρ. 1 και 3 προέβλεψε την απ' ευθείας ένταξη στο ΙΚΑ από 1-8-2008 όλων των Ειδικών Ταμείων (Τραπεζοϋπαλλήλων και άλλων) συμπεριλαμβανομένου και του ΤΣΠ- Τράπεζας Ελλάδος, το οποίο ο αρχικώς ν. 3029/02, δεν περιελάμβανε.

Αμφότερες οι διατάξεις (ν. 3029/02 και 3655/08) διατηρούν κύρια ασφαλιστικά δικαιώματα των ασφαλισμένων και συνταξιούχων των εντασσόμενων Ταμείων ή κλάδων περί των οποίων κατωτέρω Μέρος Τρίτο, Εισαγωγικές παρατηρήσεις αριθ. 2, ώστε οι εκ της αλλαγής επιπτώσεις να είναι από καθόλου μέχρι ελάχιστα δυσμενείς.

Συγκεκριμένα προβλέφθηκε:

α. Οι κατά την ένταξη ασφαλισμένοι αυτών εξακολουθούν να διέπονται:

- Ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και
- Τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους, από τις διατάξεις της νομοθεσίας των εντασσόμενων Ταμείων και κλάδων, όπως ισχύουν με τις γενικές διατάξεις νόμων και τις διατάξεις του νόμου της ένταξης (ν. 3655/08 άρθρ. 1 και 2 1).

Πέραν του βασικού αυτού πλεονεκτήματος οι σχετικοί νόμοι (3029/02 και 3695/08) προβλέπουν:

⁽²⁾ Τα άλλα Ταμεία ήταν οι κλάδοι σύνταξης των: ΤΑΠ – ΟΤΕ, ΤΑΠ-ΗΣΑΠ, ΤΣΕΑΠΤΣΟ και το ΤΑΠΕ η Εθνική.

⁽³⁾ Με την ίδια διάταξη, ρυθμίσθηκε και η ένταξη στο ΕΤΑΤ του Ειδικού Λ/σμού Επικούρησης Μελών (ΕΛΕΜ) της ΑΤΕ (βλ. κατωτ.)

- α. Ο χρόνος ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε, ο χρόνος που αναγνωρίστηκε και εξαγοράστηκε ως συντάξιμος στα καταργούμενα Ταμεία ή Κλάδους, λογίζεται ότι πραγματοποιήθηκε στην ασφάλιση του ΙΚΑ. Επί πλέον ορίστηκε ότι ο χρόνος ασφάλισης που έχει διανυθεί σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης, πλην ΙΚΑ, συνυπολογίζεται στο χρόνο ασφάλισης του εντασσόμενου κλάδου κατά τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης. Στην περίπτωση που ο φορέας αυτός είναι το ΙΚΑ, ο ανωτέρω διανυθείς χρόνος λογίζεται ως ενιαίος. Το αυτό ισχύει και για τους ασφαλισμένους των κλάδων σύνταξης των Ταμείων που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ κατ' εφαρμογή του άρθρου 5 του ν. 3029/2002 (ΤΑΠΙΑΤ) και κλάδο σύνταξης ΤΣΠΠ-ΑΤΕ (με το ν. 3522/06 άρθρ. 38 § 2).
- β. Τα ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένου και εργοδότη, για τους μέχρι την ημερομηνία ένταξης ασφαλισμένου των ως άνω Ταμείων και κλάδων διατηρούνται πρόσκαιρα ως έχουν και μειώνονται ισόποσα και σταδιακά, κάθε τρία ⁽³⁾ χρόνια και μέσα σε μία δεκαετία, αρχής γενομένης από 01-01-2013, μέχρι να εξισωθούν πλήρως με τα αντίστοιχα ισχύοντα στο ΙΚΑ. Πόροι του ΙΚΑ είναι οι ως άνω ασφαλιστικές εισφορές ασφαλισμένου και εργοδότη, τα έσοδα από κοινωνικούς πόρους, οι πρόσδοδοι περιουσίας, η απόδοση των κεφαλαίων και των αποθεματικών, καθώς και κάθε άλλο έσοδο των Ταμείων και κλάδων που εντάσσονται.

Πέραν των ανωτέρω, οι εργοδότης Τράπεζες: Ελλάδος και Εθνική καταβάλλουν ετησίως και για δεκαπέντε χρόνια στο ΙΚΑ ποσό ίσο με το ύψος του ελλείμματος του ΤΣΠ-ΤΕ και του ΤΣΠ-ΕΤΕ, όπως αυτό είχε προσδιοριστεί την 31-12-1992 και το οποίο για την Τράπεζα Ελλάδος ανέρχεται στο ποσό των είκοσι τριών εκατομμυρίων ευρώ (23.000.000,00 €) για δε την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος στο ποσό των είκοσι πέντε εκατομμυρίων πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ (25.500.000,00 €). Η απόδοση του ποσού κάθε έτους θα γίνεται εντός του μηνός Δεκεμβρίου αρχής γενομένης από το 2009.

- γ. Οι συνταξιούχοι των Ταμείων που εντάχθηκαν κατέστησαν συνταξιούχοι του ΙΚΑ, το οποίο βαρύνεται με την καταβολή των συντάξεων. Ευνόητο είναι ότι τα ανωτέρω ισχύουν και για τα πρόσωπα που θα καταστούν, μετά την ένταξη, συνταξιούχοι του ΙΚΑ κατά τις διατάξεις του ενταχθέντος Ταμείου ή Κλάδου.

Οι συντάξεις όλων αυτών θα ακολουθούν τις αυξήσεις των συντάξεων του ΙΚΑ, που κατά σύμπτωση είναι όμοιες σε ποσοστό ΙΚΑ και ειδικών Ταμείων, κατά τον ορισμό των ν. 2084/92 άρθρ. 66 και 2606/98 άρθρ. 19 § 2 και αναπροσαρμόζονται κατ' έτος η ενωρίτερα σύμφωνα με το ποσοστό της εισοδηματικής πολιτικής που προσδιορίζει το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών.

Εν πάση περιπτώσει η καταβαλλόμενη σύνταξη δεν μπορεί να είναι κατώτερη από τα καταβαλλόμενα κατώτατα όρια συντάξεων (ΚΟΣ) του ΙΚΑ⁽⁴⁾.

Από το ποσό της σύνταξης θα γίνονται οι νόμιμες κρατήσεις ΦΜΥ και εισφορών υπέρ των Ταμείων ασθένειας των συνταξιούχων και θα αποδίδονται αρμοδίως.

⁽⁴⁾ Το ΚΟΣ του έτους 2009, χωρίς οικογενειακά βάρη ανέρχονται λόγω γήρατος και απόλυτης αναπηρίας σε € 486,84 € και λόγω θανάτου σε € 438,16

2. Το ΙΚΑ ως φορέας ασφάλισης των Τ/Υ

Μετά την 1-8-2008 όλοι οι Τ/Υ, για κύρια σύνταξη, υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑ. Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης τούτων από το Ίδρυμα διαφέρουν ανάλογα με το νομικό καθεστώς από το οποίο διέπεται κάθε κατηγορία από τις κατωτέρω. Αναλόγως διαφορετικές είναι και οι υποχρεώσεις αυτών και των Τραπεζών τους ως προς το ύψος των εισφορών τους.

Ειδικότερα:

- α. Οι Τ/Υ Τραπεζών: Ελλάδα, ΕΤΕ, ΑΤΕ, τ. ΕΤΒΑ και τ. Ιονική – Λαϊκή, οι οποίοι κατά το χρόνο ένταξης του αντίστοιχου Ταμείου ή Κλάδου σύνταξης τους στο ΙΚΑ, ήσαν ενεργά ασφαλισμένοι σε αυτά, αδιαφόρως ιδιότητας ή νομικής σχέσεως (υπάλληλοι, δικηγόροι, διοικητές, κ.λπ.), υπήχθησαν, από της ένταξης, στην ασφάλιση του κλάδου κύριας σύνταξης του ΙΚΑ. Εξακολουθούν όμως να διέπονται ως προς:

 - Τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και
 - Τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης

από τις διατάξεις της νομοθεσίας των ενταχθέντων Ταμείων ή Κλάδων, όπως ισχύουν με τις γενικές διατάξεις νόμων και τις διατάξεις του ν. 3655/08 (άρθρ. 2 § 1 ν. 3655/08).⁽⁵⁾

Η διατύπωση της σχετικής διάταξης, συνειδητά περιεκτική έχει την πρόδηλη έννοια ότι οι Καταστατικές διατάξεις καθενός Ταμείου ή Κλάδου σύνταξης, στα ως άνω δύο θέματα, όπως ισχύουν κατά την ένταξη, μετουσιώνονται σε διατάξεις της νομοθεσίας του ΙΚΑ και εφαρμόζονται στα πρόσωπα, που ήσαν ασφαλισμένα στα οικεία Ταμεία κατά την ένταξη, χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό, μέχρι να εκλείψουν από την ενεργό ασφάλιση. Κατά το ΙΚΑ, που φέρει την ευθύνη εφαρμογής των ως άνω διατάξεων, γίνεται δεκτό, δευρύνοντας τη προστασία, ότι το δικαίωμα της συνταξιοδότησης με τις προϋποθέσεις των ενταχθέντων Ταμείων, διατηρούν και οι ασφαλισμένοι αυτών οι οποίοι ανέκκλητα εγκατέλειψαν την εργασία τους είτε πριν είτε μετά την ένταξη, χωρίς όμως μέχρι τη συνταξιοδότησή τους να στραφούν αποδεδειγμένα με βάση αντικειμενικά ή υποκειμενικά δεδομένα σε άλλο επάγγελμα και οι οποίοι αναμένουν τα όρια ηλικίας για τη συνταξιοδότησή τους. Η τοιαύτη αποχή από την εργασία δεν επιφέρει και διακοπή του ασφαλιστικού δεσμού αφού είχαν ή θα έχουν βάσιμη προσδοκία συνταξιοδότησης με τις προϋποθέσεις του τ. Ταμείου ή Κλάδου. Τουναντίον διακοπή του ασφαλιστικού δεσμού επιφέρει η εκ μέρους του ασφαλισμένου αποδεδειγμένη μεταβολή του επαγγελματικού προσανατολισμού σε εργασία μη ασφαλιζόμενη στον ίδιο ασφαλιστικό φορέα (ΓΕ: ΙΚΑ Τ01/648/567/7-8-2009).

Πάντως, δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι της κατηγορίας αυτής διακρίνονται σε «παλαιούς» και «νέους» ασφαλισμένους (βλ. για τη διάκριση (Κεφ. Α παρ. 1) με διαφορετικά ασφαλιστική μεταχείριση κάθε μιάς. Για τους «νέους» σε όλο το φάσμα των ασφαλιστικών φορέων, ισχύουν οι διατάξεις των άρθρ. 22-43 του ν. 2084/92 όπως τροποποιήθηκαν, διατάξεις που εφαρμόζονταν από τα ενταχθέντα Ταμεία και το ΙΚΑ και θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται.

⁽⁵⁾ Ανάλογη ρύθμιση περιέχει και ο ν. 3029/02 άρθρ. 5.

Για τους κλάδους παροχών ασθενείας και μητρότητας σε είδος και σε χρήμα, καθώς και την επικουρική σύνταξη οι υπάλληλοι της παρούσας περίπτωσης, θα συνεχίζουν ασφαλιζόμενοι στα οικεία Ταμεία, και όχι στο ΙΚΑ ή το ΕΤΕΑΜ αντίστοιχα.

β. Όσοι προσλαμβάνονται από τις Τράπεζες της περιπτ. α' ανωτέρω, από της ένταξης των αντίστοιχων Ταμείων στο ΙΚΑ και εφεξής υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαι στην ασφάλιση του ΙΚΑ και διέπονται από τη νομοθεσία του (ν. 3655/08 άρθρ. 2 1). Κατά το λογισμό του νομοθέτη ήταν να ασφαλίσει τους προαναφερόμενους μόνο στον κλάδο σύνταξης του ΙΚΑ. Απλώς κατά τη διατύπωση της προμνησθείσας διάταξης δεν εκφράσθηκε με όση χρειαζόταν σαφήνεια. Επομένως κατά την άποψή μας, για τους κλάδους παροχών ασθενείας και μητρότητας σε είδος και σε χρήμα οι νεοπροσλαμβανόμενοι θα ασφαίζονται στα Ταμεία των υπαλλήλων των οικείων Τραπεζών.

Μετά τις επελθούσες μεταβολές κατά τις περιπτ. α' και β' ανωτέρω, τα Ταμεία ή οι Κλάδοι σύνταξης των προσώπων περί των οποίων πρόκειται πέντε Τραπεζών, ομού με τις αντίστοιχες καταστατικές τους διατάξεις, όπως ίσχυαν μέχρι την ένταξή τους, καταργήθηκαν με την επιφύλαξη βεβαίως, τα επισημανθέντα στην περίπτ. α' ανωτέρω δύο θέματα που μετουσιώθηκαν σε διατάξεις της νομοθεσίας του ΙΚΑ.

γ. Οι Τ/Υ των λοιπών Τραπεζών, πλην εκείνων που αναφέρονται στην περίπτ. α' ανωτέρω, για το προσωπικό των οποίων δεν λειτουργούσε Ειδικό Ταμείο κύριας σύνταξης, ανέκαθεν υπήγοντο στον αντίστοιχο κλάδο συντάξεων του ΙΚΑ και εξακολουθούν να ασφαίζονται σε αυτό.

Την αυτήν ασφαλιστική μεταχείριση θα έχουν και οι νεοπροσλαμβανόμενοι στις τράπεζες αυτές.

δ. Για όλα τα πρόσωπα των περιπτ. α-γ ανωτέρω, που συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας, ομού με την είσπραξη εισφορών για την ασφάλιση στον Κλάδο κύριας σύνταξης του ΙΚΑ ή και κλάδων ασθενείας (π.χ. Τράπεζα Κύπρου) συνεισπράττουνται και οι εισφορές ΟΑΕΔ, ΟΕΚ και Εργ. Εστία, όπως σημειούται ανωτέρω.

3. Προϋποθέσεις ασφάλισης στο ΙΚΑ

Μετά την κατά τα ανωτέρω υπαγωγή όλων των Τ/Υ στο ΙΚΑ σκόπιμο είναι να αναλύσουμε δι' ολίγων τα νομικά πλαίσια που οριοθετούν την υποχρέωση προς ασφάλιση παντός εργαζομένου, πλαίσια που σε ορισμένες περιπτώσεις οι αρμόδιοι για την ασφάλιση υπηρεσιακοί παράγοντες των Τραπεζών είτε τα αγνοούν είτε τα αποσιωπούν.

Ωστόσο, όσα επί του θέματος αυτού θα αναπτυχθούν δεν αφορούν οπωσδήποτε τα πρόσωπα τα οποία κατά την ένταξη στο ΙΚΑ των Ταμείων ή κλάδων σύνταξης των πέντε

Τραπεζών της περίπτ. 2/α ανωτέρω είχαν ενεργό ασφαλιστικό δεσμό στα ενταχθέντα Ταμεία. Τούτο γιατί η ασφάλιση αυτών στο ΙΚΑ επήλθε έκτοτε ex lege χωρίς έρευνα εάν σε έναν έκαστο ασφαλισμένο εξ αυτών πληρούνται οι κατωτέρω προϋποθέσεις.

Οι σχετικές λοιπόν με την ασφάλιση διατάξεις ορίζουν ότι στο ΙΚΑ υπάγονται οι μισθωτοί και οι συνδεδεμένοι με σχέση μίσθωσης έργου.

α. Μισθωτοί

Υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαια τα πρόσωπα τα οποία παρέχουν, κατά κύριο επάγγελμα εξαρτημένη εργασία έναντι αμοιβής. (α.ν. 1846/51 άρθρ. 2 § 1 και ν. 4476/65 άρθρ. 2 § 1).

Περαιτέρω ο νόμος ορίζει ότι:

Η έννοια του κύριου επαγγέλματος δεν αποκλείει την ασφάλιση προσώπων με μειωμένη απασχόληση. Η υποχρεωτική ασφάλιση των απασχολούμενων μερικώς επιβεβαιώνεται και με νεώτερες διατάξεις (βλ. ν. 1892/90 άρθρ. 39 και Π.Δ. 508/91 ΔΕΝ 1992 σ. 87).⁽⁶⁾

Εν πάση περιπτώσει, όταν δυσχεραίνεται η εξακρίβωση εάν η παρεχόμενη εργασία είναι εξαρτημένη ή αν παρέχεται κατά κύριο επάγγελμα, το πρόσωπο θεωρείται ως υπαγόμενο στην ασφάλιση. Πρόκειται για νομοθετημένο τεκμήριο υπέρ της ασφάλισης.

Υπό τις ως άνω προϋποθέσεις, της παροχής εξαρτημένης εργασίας κατά κύριο επάγγελμα έναντι αμοιβής, υπάγονται και οι απασχολούμενοι συνταξιούχοι του Δημοσίου και των πάσης φύσεως Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (α.ν. 1846/51 άρθρ. 2 § 1, ν. 4476/65 άρθρ. 2 § 1).

Με τις ανωτέρω προϋποθέσεις στην ασφάλιση του ΙΚΑ υπάγονται και οι Έλληνες υπήκοοι, οι οποίοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο εξωτερικό για λογαριασμό εργοδότη εδρεύοντος στην Ελλάδα. Εάν όμως η απασχόληση λαμβάνει χώρα σε Κράτη – μέλη της Ε.Ε. ή σε Κράτη με τα οποία η Ελλάδα συνήψε Διμερή Σύμβαση Κοινωνικής Ασφάλισης,⁽⁷⁾ η ασφάλιση κρίνεται κατά τους ορισμούς του Κανονισμού της Ε.Ε. ή των Δ.Δ.Σ. – ΚΑ έναντι των οποίων η εθνική νομοθεσία υποχωρεί.

Ο όρος «εξαρτημένη εργασία» ως προϋπόθεση για την προμνησθείσα ασφάλιση είναι όρος σύνθετος γιατί περιέχει νομικά και εξωνομικά στοιχεία. Περί της εννοίας του έχει καταβληθεί μεγάλη συγγραφική προσπάθεια και νομολογιακή πρακτική. Γίνεται δεκτό, υπό μορφή ορισμού, ότι «η σχέση εξαρτημένης εργασίας δημιουργείται όταν ο εργαζόμενος, κατά την εκτέλεση της εργασίας του τελεί υπό τη διεύθυνση και καθοδήγηση του εργοδότη προς τον οποίο παρέχεται η εργασία, ή τον αντιπρόσωπό του, οι οποίοι δύνανται να καθορίζουν τον χρόνο, τον τρόπο και τον τόπο της παροχής της εργασίας». Το γεγονός ότι ο εργαζόμενος, λόγω των γνώσεων για τις οποίες ακριβώς προσλαμβάνεται, αναπτύσσει, ως προς τον τρόπο εργασίας του, πρωτοβουλία που απαιτείται από τη φύση της και την ιδιότητα του μισθωτού δεν αναιρεί τη σχέση⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ βλ. σχετικώς Γ. Ψηλού: Μερική απασχόληση και ημέρες εργασίας στην ασφάλιση. ΔΕΝ 2009 σ. 753.

⁽⁷⁾ βλ. Τα Κράτη αυτά στο ΔΕΝ 1998 σ. 664 συν τη Συρία. Ν. 2922/01 ΔΕΝ 2001 σ. 1399 και Αυστραλίας ν. 3677/08.

⁽⁸⁾ βλ. ΑΠ. 460/86, 82/88, 1026/90, 1365/90, 45/2001, 1147/04 ΔΕΝ 2005 σ. 289, Εφ.Θεσ. 1093/94, 70/00 Αρμεν. 2000 σ. 1510.

Για την κρίση περί του αν η σχέση είναι ή όχι εξαρτημένη απαιτείται η εκτίμηση των συνιστώντων αυτών πραγματικών περιστατικών. Υφισταμένης τέτοιας σχέσεως δεν ερευνάται, προκειμένου για ασφάλιση στο ΙΚΑ, ο βαθμός της εξάρτησης, δεδομένου ότι, κατά τη νομοθεσία του ΙΚΑ, για τη δημιουργία της ασφαλιστικής σχέσεως δεν απαιτείται στενή προσωπική εξάρτηση, αλλά αρκεί και η χαλαρή. (ΣτΕ 1048/65 ΔΕΝ 22 324, Πρ.Αθ. 4085/65).

Εάν οι συμβαλλόμενοι προσδίδουν στη σχέση διάφορο χαρακτηρισμό, τα όργανα του ΙΚΑ και προεχόντως τα Δικαστήρια δεν κωλύονται εκ τούτου να προβούν στην ασφάλιση, κρίνοντας αιτιολογημένα ότι πρόκειται περί εξαρτημένης εργασίας⁽⁹⁾.

Με άλλα λόγια, σχέση «εξαρτημένης εργασίας» συνάπτει ο μισθωτός (υπάλληλος ή εργάτης) με τον εργοδότη (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) στον οποίο παρέχει την εργασία του. Με τα δεδομένα αυτά στην ασφάλιση του ΙΚΑ δεν υπάγονται οι Διοικητές, Υποδιοικητές, Πρόεδροι και μέλη του Δ.Σ. αφενός και οι δικηγόροι ή νομικοί σύμβουλοι αφετέρου.

Οι μεν Διοικητές και λοιπά πρόσωπα που ασκούν διοίκηση στις Τράπεζες δεν είναι υπάλληλοι αυτών με την ως άνω έννοια. Αυτοί συνδέονται με ιδιότυπη σχέση που προσομοιάζει προς τη σχέση εντολής ή έμμισθης εντολής. Επομένως λείπει η νομική βάση της ασφάλισης. Ωστόσο, οι εξ αυτών τυχόν ασφαλισμένοι στα πέντε Ειδικά Ταμεία της παρ. 1 του παρόντος ΚΕΦ. Γ' κατά την ένταξή τους στο ΙΚΑ (1-8-2008) εξακολουθούν να ασφαλιζονται σε αυτό.

Όπου ο νομοθέτης θέλησε μετέπειτα να υπαγάγει στο ΙΚΑ πρόσωπα με τις πιο πάνω ιδιότητες το όρισε ρητά στο ν. 1469/84 άρθρ. 24 (ΔΕΝ 1984 σ. 735), όπου γίνεται λόγος για Διοικητές, Υποδιοικητές και Προέδρους ΝΠΔΔ και Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας μόνο⁽¹⁰⁾ Ο.Κ.Ω.). Ο χαρακτήρας των τραπεζικών δραστηριοτήτων δεν προσομοιάζει προς Ο.Κ.Ω. Όσον αφορά τους δικηγόρους και νομικούς συμβούλους, η εξαίρεσή τους από την ασφάλιση του ΙΚΑ οφείλεται στον αυτό νομικό λόγο, ήτοι ότι δεν συνδέονται με την Τράπεζα με σχέση εξαρτημένης εργασίας, σχέση που είναι άλλωστε και ασυμβίβαστη με την ιδιότητά τους (ν. 3026/54 άρθρ. 63 εγκ. ΙΚΑ 48/87 ΔΕΝ 1987 σ. 367 και 84/90). Ήδη οι εξ αυτών διορισθέντες μέχρι 7-10-1992 σε Τράπεζες που η πλειοψηφία των μετοχών τους ανήκει στο Δημόσιο και σε ΝΠΔΔ ή Κοινωφελή Ιδρύματα του Δημοσίου, μπορούσαν παράλληλα με την ασφάλισή τους στο Τ. Νομικών να είχαν ασφαλισθεί και στο ασφαλιστικό – συνταξιοδοτικό καθεστώς στο οποίο υπάγεται το τακτικό διοικητικό προσωπικό της υπηρεσίας στην οποία υπηρετούν, άρα και στο ΙΚΑ αν συντρέχει περίπτωση (ν. 3075/2002, άρθρ. 9 και εγκ. ΙΚΑ 79/2003). Οι εξ αυτών ασφαλισθέντες στα Ταμεία που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ, διατηρούν την ασφάλισή τους στο Ίδρυμα, κατά τα προλεχθέντα.

⁽⁹⁾ Επί του θέματος υπάρχει πληθώρα δικαστικών αποφάσεων όλων των Δικαστηρίων. Ενδεικτικά βλ. ΣτΕ 450/99 ΔΕΝ 2000 σ. 7, 610/01 ΕΚΑ 2001 σ. 1239, ΑΠ 1291/01 ΕΛΛ.Δικαιοσ. 2003 σ. 128 219/02 ΕΚΑ 2003 σ. 483 και Εφ.Θρ. 70/00 ΔΕΝ 2002 σ. 545.

⁽¹⁰⁾ βλ. Γ. Ψηλού: Ασφάλιση Διοικητών, Υποδ/των, Προέδρων Οργανισμών του Δ.Τ. ΔΕΝ 2006 σ. 929.

β. Συνδεόμενοι με σχέση μίσθωσης έργου

Επειδή στην πράξη εμφανίσθηκαν συμπαιγνίες και προθέσεις καταδολίευσης της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας, με την παρουσία αμφίβολου εννοίας συμβάσεων, ο νόμος όρισε ότι στην ασφάλιση του ΙΚΑ υπάγονται και τα πρόσωπα που απασχολούνται με αμοιβή με οποιαδήποτε άλλη σχέση – πλην της εξαρτημένης εργασίας – εφόσον για την εργασία τους αυτή δεν ασφαλίζονται με ρητή διάταξη νόμου στην ασφάλιση άλλου Ταμείου κύριας ασφάλισης.⁽¹²⁾ Άφησε όμως ο νομοθέτης την ρύθμιση ως προς τις προϋποθέσεις ασφάλισης κ.ά. σε Κανονισμό. Αυτός εκδοθείς⁽¹³⁾ όρισε ότι υπάγονται στην ασφάλιση του ΙΚΑ και όσοι παρέχουν εργασία με σύμβαση μισθώσεως έργου, εφόσον πρόκειται για απασχόληση, όσον αφορά τον τρόπο και χρόνο, με συνθήκες απαντώμενες επί μισθώσεως εργασίας.

γ. Παράλληλη ασφάλιση

Τα ανωτέρω στις περιπτώσεις α και β σημειούμενα έχουν εφαρμογή σε πρόσωπα που έχουν τις ιδιότητες «παλαιών» ή «νέων» ασφαλισμένων εφόσον για την αυτή εργασία δεν υπάγονται στην ασφάλιση του κλάδου σύνταξης άλλου φορέα κύριας ασφάλισης μισθωτών.

Για πρόσωπα που έχουν παράλληλη απασχόληση, για την οποία υφίστατο υποχρέωση ασφάλισης και σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης (μισθωτών ή μη), διακρίνουμε τους «παλαιούς» από τους «νέους» ασφαλισμένους. Η ασφάλιση των πρώτων («παλαιών») επέρχεται σε όλους τους αρμόδιους φορείς. Τουναντίον για «νέους» ασφαλισμένους, το άρθρο 39 του ν. 2084/92, όπως τροποποιήθηκε προβλέπει την ασφάλιση μόνο σε ένα φορέα, της επιλογής του απασχολούμενου, που ασκείται με δήλωσή του. Π.χ. λογιστής υπάλληλος και φοροτεχνικός ελεύθερος επαγγελματίας εάν είναι «παλαιός» ασφαλισμένος υπάγεται στο ΙΚΑ με την ιδιότητα του υπαλλήλου και στον ΟΑΕΕ με την ιδιότητα του ελεύθερου επαγγελματία. Εάν είναι «νέος» ασφαλισμένος αυτός θα επιλέξει τον φορέα μεταξύ ΙΚΑ και ΟΑΕΕ στον οποίο θα ασφαλισθεί υποχρεωτικά, δυνάμενος, αν το επιθυμεί, να ασφαλισθεί προαιρετικά στον άλλο. Για την επιλογή υποβάλλεται δήλωση από τον παραλλήλως εργαζόμενο προς αμφοτέρους τους φορείς εντός έξι μηνών από την ανάληψη της δεύτερης εργασίας. Η παράλειψη της έγκαιρης υποβολής της δήλωσης έχει ως συνέπεια την ασφάλιση του υπόχρεου στον πρώτο χρονικώς φορέα στον οποίο ασφαλίσθηκαν. Εξαιρέση αποτελούν οι μηχανικοί αρχιτέκτονες κ.λπ. και οι ιατροί φαρμακοποιοί κ.λπ. υγειονομικοί, οι οποίοι αν δεν υποβάλλουν δήλωση ασφαλίζονται στο ΤΣΜΕΔΕ και το ΤΣΑΥ αντίστοιχα.

Στην περίπτωση όμως που οι επιστήμονες αυτοί, με την ιδιότητα του «παλαιού» ασφαλισμένου παρέχουν εργασία και διάφορη της επιστήμης τους, υπάγονται στην ή και στην ασφάλιση του ΙΚΑ. Πότε η παρεχόμενη εργασία είναι συναφής ή διαφορετική με την επιστημονική κατάρτιση του απασχολούμενου ερευνάται εκάστοτε από τον εφαρμοστή του νόμου.

⁽¹²⁾ Βλ. ν. 1305/82 άρθρο τέταρτο ΔΕΝ 1982 σ. 1179 και 1759/88 άρθρ. 1 παρ. 3 ΔΕΝ 1988 σ. 419.

⁽¹³⁾ ΑΥΚΑ Β1/21/21/1334/83 ΔΕΝ 1983 σ. 673).

4. Εισφορές

Η ολοκλήρωση της ασφαλιστικής σχέσης συντελείται με την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών (εργοδότη και ασφαλισμένων) ή τον καταλογισμό αυτών από το ΙΚΑ στον εργοδότη.

Για τους εκάστοτε «νέους» ασφαλισμένους ο νομοθέτης προέβλεψε και Κρατική εισφορά ως ακολούθως:

- Για τον κλάδο κύριας σύνταξης 10% (ν. 2084/92 άρθρ. 22 § 1).
- Για τους κλάδους ασθενείας 3,80% (ν. 2084/92 άρθρ. 35 § 1).

Ωστόσο, από 1-1-2003 καταργήθηκε για το ΙΚΑ η ως άνω εισφορά του Κλάδου κύριας σύνταξης. Επίσης καταργήθηκε και για τους όμοιους ασφαλισμένους των κλάδων κύριας σύνταξης των εντασσομένων στο ΙΚΑ Ταμείων, από την ημερομηνία ένταξής τους (ν. 3029/92 άρθρ. 4 § 4).

Έτσι, σε ό,τι αφορά στο ΙΚΑ, έμεινε η κλασσική μορφή χρηματοδότησης του κλάδου σύνταξης με εισφορές εργοδότη και ασφαλισμένου⁽¹⁴⁾ με ποσοστά επί του μισθού.

Τα ποσοστά αυτά δεν είναι όμοια σε όλους τους Τ/Υ. Διακρίνουμε:

α. Τα ποσοστά αυτών που ασφαλιζόνταν στα πέντε ειδικά Ταμεία που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ και είχαν την ιδιότητα του «παλαιού» ασφαλισμένου. Αυτά ανέρχονται:

ΤΣΠ – Τρ. Ελλάδος	εργοδ. 26%	Ασφ. 11%	Σύνολο 37%
ΤΣΠ-ΕΤΕ	εργοδ. 26,50%	Ασφ. 11%	Σύνολο 37,50%
ΤΣΠ-ΑΤΕ	εργοδ. κυμαίνεται ⁽¹⁵⁾	Ασφ. 6,67%	Σύνολο κυμαινόμενο
ΤΑΠ - ΕΤΒΑ	εργοδ. 26,%	Ασφ. 13%	Σύνολο 39%
ΤΑΠΙΑΤ ⁽¹⁶⁾	εργοδ. 13,33%	Ασφ. 6,67%	Σύνολο 20%

Τα ως άνω ποσοστά καίτοι υψηλότερα αυτών του ΙΚΑ, πλην ΤΑΠΙΑΤ εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την ένταξη, υποκείμενα σε μείωση από την 1-1-2013 ανά τριετία, μέχρι να εξομοιωθούν με τα αντίστοιχα του ΙΚΑ περί των οποίων κατωτέρω (ν. 3655/02 άρθρ. 2 3). Τα ποσοστά αυτά υπολογίζονται εφ' όλων των αποδοχών.

⁽¹⁴⁾ Βέβαια από τη σχετική νομοθεσία προβλέπεται ενίσχυση του ΙΚΑ είτε με τη μορφή χρηματοδότησης από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, είτε της κάλυψης των ετησίων οργανικών ελλειμμάτων (ν. 2084/ άρθρ. 46 § 4 και ν. 3029/02 άρθρ. 5 § 11), της ΕΤΕ και Τρ. Ελλάδος (ν. 3655/08). Τέλος ειδική μελλοντική ενίσχυση προβλέπει και ο ν. 3655/08 με το άρθρο 149 με την ίδρυση του ΑΚΑΤΕ.

⁽¹⁵⁾ Ο κλ. Σύνταξης του ΤΣΠ-ΑΤΕ εντάχθηκε στο ΙΚΑ από 1-1-2007 (ν. 3522/06, ΔΕΝ 2007 σ. 146). Η εισφορά των ασφαλισμένων ορίσθηκε από την ως άνω ημερομηνία στο ύψος των εισφορών κλάδου σύνταξης του ΙΚΑ ήτοι 6,67%. Η εργοδοτική μειώθηκε σταδιακά και ισόποσα ώστε να ανέρχεται:

Το έτος 2007 σε 22,67%
Το έτος 2008 σε 20,34%
Το έτος 2009 σε 18,01%
Το έτος 2010 σε 15,67% και

Το έτος 2011 σε 13,33% όση είναι και του ΙΚΑ (εγκ. ΙΚΑ 60/2007, ΔΕΝ 2007, σ. 1074).

⁽¹⁶⁾ Ο κλ. Σύνταξης του ΤΑΠΙΑΤ εντάχθηκε στο ΙΚΑ από 1-6-2004 (ΚΥΑ 10048/26904/1732/04, ΔΕΝ 2004 σ. 529. Οι αντίστοιχες εισφορές μειώθηκαν, εργοδ. από 1-1-2008 σε 13,33% και ασφαλ. από 1-6-2004 σε 6,67%.

Οι Τ/Υ των αντιστοιχών Τραπεζών με ιδιότητα «νέου» ασφαλισμένου (προσληφθέντες μέχρι 31-7-2008) επιβάρυναν τις Τράπεζες και το μισθό τους με τα ποσοστά εισφορών του Κλάδου Σύνταξης του ΙΚΑ, υπολογιζόμενα μέχρι το 8πλάσιο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου προς κεφαλήν ΑΕΠ αναπροσαρμοζόμενου με το εκάστοτε ποσοστό αύξησης συντάξαντων δημοσίων υπαλλήλων (ν. 3232/04 άρθρ. 13 § 1).

Ωσαύτως τα αυτά ποσοστά του ΙΚΑ ισχύουν και για τους Τ/Υ που προσλήφθηκαν στις αντίστοιχες Τράπεζες από της ένταξης κάθε Ταμείου στο ΙΚΑ ή θα προσλαμβάνονται στο μέλλον (ν. 3655/08 άρθρ. 2 § 1), και με τον περιορισμό ότι αυτά υπολογίζονται μέχρι τις αποδοχές του εκάστοτε plafond που ισχύει στο ΙΚΑ επί «παλαιών» ή «νέων» ασφαλισμένων αντίστοιχα.

β. Τα ποσοστά ασφάλισης των Τ/Υ των λοιπών, πλην των ανωτέρω πέντε, Τραπεζών, «Παλαιών» ή «νέων» ασφαλισμένων ανήρχοντο από το 1991 και ανέρχονται: εργοδ. 13,33% ασφ. 6,67 σύνολο 20% και υπολογίζονται μέχρι τα plafond αποδοχών που ισχύει κατ' έτος, διακεκριμένο για «παλαιούς» και νέους ασφαλισμένους (π.χ. για το έτος 2009 «παλαιοί» € 2.432,25 μηνιαίως, «νέοι» € 5.546,80 μηνιαίως.

γ. Στα ποσοστά εισφορών α' και β' ανωτέρω προστίθενται και οι εισφορές υπέρ ΟΑΕΔ, ΟΕΚ και Οργ. Εργατικής Εστίας που αφορούν όμως τους μισθωτούς της χώρας, άρα και τους Τ/Υ τις οποίες συνεισπράττει το ΙΚΑ ανέκαθεν τα ποσοστά αυτά είναι:

Εργοδ. 6,63%, ασφ. 3,78%, σύνολο 10,41%.

Τέλος σε κάθε περίπτωση από τις ανωτέρω εμφανίζονται περαιτέρω διαφοροποίησης των ποσοστών ασφάλισης ανάλογα εάν οι Τ/Υ συγκεκριμένης Τράπεζας (π.χ. Κύπρου ASBC κ.ά.) υπάγονται για ασθένεια στο ΙΚΑ, τα ποσοστά ασφάλισης της οποίας ανέρχονται:

Εργοδ. 5,10% ασφ. 2,55% σύνολο 7,65%

και αν για επικουρική σύνταξη υπάγονται στο ΕΤΕΑΜ, τις εισφορές του οποίου συνεισπράττει το ΙΚΑ.

Εργοδ. 3%, ασφ. 3%, σύνολο 6%.

Όλα τα ποσοστά της παρούσας περίπτ. γ' υπολογίζονται για αποδοχές μέχρι του κατά περίπτωση plafond.

Μέρος Τρίτο

Το Δικαίωμα σε Σύνταξη

1. Η βάση του δικαιώματος

Η ασφάλιση που επέρχεται υποχρεωτικώς και αυτοδίκαια δεν αποτελεί αυτοσκοπό του θεσμού των Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η εκ του ως άνω λόγου δημιουργούμενη ασφαλιστική σχέση, αναγόμενη στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου, συνιστά τη βάση για τη θεμελίωση δικαιώματος σε παροχές όταν εμφανισθεί ο ασφαλιστικός κίνδυνος που καλύπτει ο θεσμός. Στη διφυή αυτή μορφή στηρίζεται και η νομική άποψη ότι με την ασφάλιση δημιουργούνται δύο ανεξάρτητες αλλήλων ομώνυμες ενοχές ήτοι η υποχρέωση του εργοδότη να καταβάλλει εισφορές στον ασφαλιστικό Οργανισμό και το δικαίωμα του ασφαλισμένου να αξιώσει παροχές⁽¹⁾, έστω και αν δεν καταβλήθηκαν οι εισφορές αρκετά εγκαίρως να γνωστοποιήσει στο φορέα την παράλειψη.

Στον κλάδο κύριας σύνταξης οι κίνδυνοι που καλύπτονται είναι:

- α. Το γήρας του άμεσα ασφαλισμένου
- β. Η αναπηρία του άμεσα ασφαλισμένου
- γ. Ο θάνατος του άμεσα ασφαλισμένου ή του συνταξιούχου λόγω γήρατος ή αναπηρίας.

Συνταγματική διάταξη που να κατοχυρώνει το δικαίωμα σε σύνταξη δεν υφίσταται, πλην εκείνης του άρθρ. 22 § 5 που την παραθέτουμε στην αρχή του παρόντος βιβλίου (ΕΙΣΑΓΩΓΗ) και αναλύουμε την έννοιά της.

Το σε σύνταξη δικαίωμα είναι απaráγραφτο (βλ. κατωτ. § 3). Παράλληλα όμως το ποσό της σύνταξης είναι και ανεκχώρητο και ακατάσχετο. Και ενώ για το ανεκχώρητο η απαγόρευση είναι απόλυτη, για την κατάσχεση προβλέπονται εξαιρέσεις όπως είναι η κατάσχεση μέχρι του ¼ της μηνιαίας σύνταξης:

- Λόγω διατροφής συζύγου, κατιόντων ή ανιόντων
- Για χρέη προς το Δημόσιο⁽²⁾ και των ΝΠΔΔ που διέπονται από τον Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ) (α.ν. 1846/51 άρθρ. 40 § 2, ν.δ. 91/69 άρθρα μόνο, ν.δ. 356/74 «περί ΚΕΔΕ» άρθρ. 31 και Κ.Πολ.Δ. άρθρ. 982 § 2 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).

2. Δικαίωμα στην έγγραφη ενημέρωση του ασφαλισμένου

Η απονομή της σύνταξης από τον ασφαλιστικό φορέα κύριας ασφάλισης ή / και επικουρικής, αποτελεί διοικητική πράξη υψίστης σημασίας για τον ασφαλισμένο γιατί επιβεβαιώνει τις προσδοκίες του στο δικαίωμα. Στηρίζεται σε ορισμένα στοιχεία που συνιστούν τις προϋποθέσεις του δικαιώματος ανάλογα με την περίπτωση. Κυριαρχική θέση έχει ο χρόνος ασφάλισης. Το στοιχείο αυτό δεν είναι αυταπόδεικτο στις πλείστες των περιπτώσεων.

⁽¹⁾ Χρ. Αγαλόπουλου: Κοινωνικές Ασφαλίσεις 1958 σ. 54.

⁽²⁾ βλ. Ι. Πίκουλα: Κατάσχεση μισθού, συντάξεων κ.λπ., ΔΕΝ 2005 σ. 1299.

Για την επάρκεια τούτου για θεμελίωση του δικαιώματος ή ακόμη για τον ακριβή χρόνο που έχει διανυθεί, από τον οποίο τελικά εξαρτάται το σε χρήμα ύψος της παροχής, ο ασφαλισμένος των μεγάλων ασφαλιστικών Οργανισμών δεν μπορεί να είναι πάντα βέβαιος. Το πρόβλημα είναι πιο έντονο όταν μεσολάβησαν διαλείψεις χρόνους εργασίας, απουσία μηχανοργάνωσης των φορέων, διαδοχική ασφάλιση, ασφάλιση με Πράξεις Επιβολής Εισφορών (ΠΕΕ), αναγνώριση πλασματικών ετών κ.λπ.

Η αναζήτηση του χρόνου αυτού από τα όργανα του ασφαλιστικού φορέα απονομής της σύνταξης, με την αίτηση για σύνταξη και χρονοβόρα είναι και εμφανίζει, ενδεχομένως, λάθη με όλη την εντεύθεν ταλαιπωρία.

Για την αποφυγή των συνεπειών και τη ψυχική ηρεμία του υπό συνταξιοδότηση ο ν. 2676/99 άρθρ. 47 παρέσχε το δικαίωμα στον ασφαλισμένο με αίτησή του προς τον οικείο φορέα, η οποία υποβάλλεται άπαξ μέσα στα 5 έτη πριν από τη συμπλήρωση της ημερομηνίας συνταξιοδότησης, να ζητήσει τη βεβαίωση του χρόνου που διανύθηκε στην ασφάλισή του. Αντίστοιχα ο φορέας υποχρεούται να προβεί στον προσδιορισμό και να χορηγήσει βεβαίωση – απόφαση, περιέχουσα το χρόνο ασφάλισης. Το περιεχόμενο αυτής, σε περίπτωση αμφισβήτησης, υπόκειται σε κατά νόμο ένδικο μέσα. Πρέπει να διακρίνουμε, όμως, ότι με τα ένδικο αυτά μέσα δεν μπορεί να εγερθεί αμφισβήτηση για χρόνο εργασίας ή άσκηση επαγγέλματος, για τα οποία δεν έχουν καταβληθεί εισφορές ή δεν έχουν καταλογισθεί αυτές με ΠΕΕ. Στις περιπτώσεις αυτές, υποβάλλεται χωριστά αίτηση – καταγγελία, εφόσον υφίσταται προς τούτο προθεσμία, οπότε ακολουθείται η γνωστή διαδικασία ασφαλιστικής αποκατάστασης.

Την αρμοδιότητα για την έκδοση της βεβαίωσης αναθέτει ο νόμος στην Υπηρεσία Συντάξεων κάθε φορέα. Στους μεγάλους φορείς λειτουργούν ειδικές Υπηρεσίες που παρακολουθούν τους λογαριασμούς των ασφαλισμένων, οι οποίες και σήμερα παρέχουν στους πρώτους τα απαραίτητα στοιχεία και είναι σε θέση να διερευνήσουν κάθε αμφισβήτηση. Π.χ. στο Ι.Κ.Α συνεστήθη Ειδική Υπηρεσία σε επίπεδο, Υποδιεύθυνσης (Γερανίου και Αναξαγόρα, Αθήνα), για το σκοπό αυτό, αλλά η αίτηση μπορεί να υποβληθεί και στο Υποκ/μα ή Παράρτημα του ΙΚΑ του τόπου κατοικίας (ΥΚΠ Φ10021/10045/685/2007, ΕΔΚΑ 2007, σ. 872)⁽³⁾.

Με τη βεβαίωση προσδιορίζεται όλος ο χρόνος ασφάλισης για σύνταξη στο ΙΚΑ κατ' είδος (κοινή ασφάλιση, ασφάλιση σε συγχωνευθέντα στο ΙΚΑ, Ταμεία, ΒΑΕ) και ΕΤΕΑΜ, αδιαφόρως αιτίας συνταξιοδότησης (ΓΕ-ΙΚΑ Σ40/91/28-9-2007, ΕΚΑ 2007, σ. 1440).

⁽³⁾ Σχετική και η ΑΥΕΚΑ Γ1/1701/2002, ΔΕΝ 2002 σ. 326.

⁽⁴⁾ ΣτΕ 2929/64 ΕΔΚΑ 1965 σ. 71, 928/65 ΕΔΚΑ 1965 σ. 408, 3133/68 Δ. ΙΚΑ 1969 σ. 307 και 753/69, 913/69, 1946/69.

3. Αρχή της μείζονος προστασίας

Οι προϋποθέσεις που τίθενται κατά περίπτωση για τη σύνταξη, όπως για τη σύνταξη λόγω γήρατος είναι η ηλικία (όπου απαιτείται) και ο χρόνος ασφάλισης (για το ΙΚΑ Ημέρες Εργασίας – Η.Ε.-), συμπληρούμενες θεμελιώνουν το σε σύνταξη δικαίωμα, το οποίο καθίσταται अपαράγραπτο (ν. 1027/1980 άρθρ. 31 και ν. 1276/82 άρθρ. 6). Το δικαίωμα αυτό ηρεμεί μέχρι να υποβληθεί η αίτηση που αποτελεί συστατικά του δικαιώματος στοιχείο και η οποία ενεργοποιεί ουσιαστικά τούτο.

Η μετά ταύτα συνέχιση της εργασίας του ασφαλισμένου στον αυτόν ή άλλον εργοδότη ή αναβολή υποβολής της αίτησης για σύνταξη για οποιοδήποτε άλλον λόγο δεν καθιστά τη θέση του ασφαλισμένου χειρόνα⁽⁴⁾, έστω και αν οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης μεταβάλλονται στο μεταξύ προς το δυσμενέστερο (ΣτΕ 207/71). Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις, με την υποβολή της αίτησης κατά γενική αρχή του ασφαλιστικού δικαίου αν δεν υπάρχει αντίθετη διάταξη, ο φορέας συνταξιοδότησης απτεπάγγελτα εφαρμόζει τις ευμενέστερες προϋποθέσεις, είτε αυτές είναι οι νεότερες είτε οι παλαιότερες⁽⁵⁾.

4. Συρροή συντάξεων

Το θέμα σχετίζεται με το ενδεχόμενο συμπλήρωσης προϋποθέσεως λήψεως δύο ή περισσότερων συντάξεων λόγω γήρατος ή αναπηρίας από το ΙΚΑ. Η σχετική διάταξη του α.ν. 1846/51 άρθρ. 29 § 4, όπως αντικ. με το άρθρ. 9 του ν. 4476/65 ορίζει:

«Ουδείς δύναται να λάβει από το ΙΚΑ περισσότερες της μίας σύνταξης εξ ιδίας αυτού εργασίας. Εάν ο ασφαλισμένος δικαιούται πλείονες συντάξεις εξ ιδίας εργασίας λαμβάνει τη μεγαλύτερη. Δεν λαμβάνεται υπόψη, για την εφαρμογή της παρούσας η σύνταξη που απονεμήθηκε από συγχωνευθέντα στο ΙΚΑ Ασφαλιστικό Οργανισμό η οποία εξακολουθεί καταβαλλόμενη, εφόσον όμως δεν έτυχε ανακαθορισμού».

Ο όρος «ένταξη» στο ΙΚΑ των πέντε ειδικών Ταμείων ή Κλάδων των Τ/Υ περί του οποίου ο ν. 3655/08 είναι συνώνυμος του όρου «συγχώνευση» που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης στην πιο πάνω διάταξη (συναφής ΣτΕ 938/91 ΕΔΚΑ 1992 σ. 112). Επομένως η προπαρατεθείσα διάταξη τυγχάνει εφαρμογής στους Τ/Υ, κατά το σκέλος που τάσσει εξαίρεση του περιορισμού των δύο συντάξεων στην περίπτωση που η μία απονεμήθηκε από το ενταχθέν (συγχωνευθέν) ειδικό Ταμείο πριν από την ένταξη, αφού ανακαθορισμός του ποσού αυτής δεν προβλέπεται από το ν. 3655/08 και η δεύτερη θα απονεμηθεί από το ΙΚΑ, μετά την ένταξη, για ασφάλιση σε αυτό πριν από την ένταξη η επιγενόμενη αυτής (ΣτΕ: 3753/03, ΕΔΚΑ 2005 σ. 768 και 142/08, ΕΚΑ 2009 σ. 97).

⁽⁴⁾ ΣτΕ: 3169/70 ΝοΒ 1971 σ. 925, 51/71 ΕΔΔΔΔ 1971 σ. 161, 1402/76 ΕΔΚΑ 1976 σ. 482, 859/88 ΕΔΔΔΔ 1989 σ. 419, 1007/90 ΕΔΚΑ 1990 σ. 528, 177/98 ΕΔΚΑ 2000 σ. 270 και 1453/99 ΕΔΚΑ 2000 σ. 263, και 1704/05 ΕΔΚΑ 2006 σ. 139. Ελ.Συν. 581/07 ΔΕΝ 2009 σ. 405, Βλ. Σχ. σε ΑΕΔ 13/93 ΕΔΚΑ 1993 σ. 766 και Διοικ.Εφ.Θεσ. 1593/93 ΕΔΚΑ 1993 σ. 809, Βλ. Σχετικώς στους Φ. Χατζηδημητρίου – Γ. Ψηλού: Ασφαλιστική Νομοθεσία 1991 εκδ. ΔΕΝ σελ. 740.

Ωστόσο πρέπει να τονίσουμε ότι ο χρόνος ασφάλισης στο ΙΚΑ υπό το κράτος συνταξιοδότησης από το Ειδικό Ταμείο, πριν από την ένταξη και από το ΙΚΑ μετά, χωρίς αναστολή της σύνταξης, δεν είναι αξιοποιήσιμος συνταξιοδοτικά (βλ. σχετικώς Κεφ. ΙΘ, Απασχόληση Συνταξιούχου και Συνέπειες).

Εν πάση περιπτώσει όταν το δικαίωμα σε δύο συντάξεις οφείλεται σε διαφορετική γενεσιουργό αιτία, π.χ. αφενός στο θάνατο του άμεσα ασφαλισμένου (συζύγου, κ.λπ.) και αφετέρου στην ίδια εργασία του μέλους της οικογενείας (λόγω γήρατος ή αναπηρίας) είναι καταβλητές και οι δύο συντάξεις, εκτός και αν ο θανών ήταν υπάλληλος του Δημοσίου Τομέα και το μέλος της οικογενείας εργάζεται στον Τομέα αυτόν (βλ. ωσαύτως Κεφ. ΙΘ).

5. Κατανομή της ύλης

Η διάκριση των ασφαλισμένων σε «παλαιούς» και «νέους» και η συνταξιοδότηση κάθε μιάς με διαφορετικές προϋποθέσεις και ειδικά για τους «παλαιούς» ανάλογα με το ασφαλιστικό καθεστώς από το οποίο διέπονται δεν προσβάλλει τη Συνταγματική τάξη, παρεκτός και αν ορίζονται διαφορετικά όρια ηλικίας, ανδρών και γυναικών, θέμα που βρίσκεται στο προσκήνιο μετά την πρόσφατη απόφαση του ΔΕΚ, της 26-3-09, υπόθεση C 559/07 (ΔΕΝ 2009 σ. 418 επ.), επί της οποίας η Ελληνική Πολιτεία δεν έλαβε ακόμη επίσημη θέση.

Στα κεφάλαια Δ-Ζ που έπονται περιγράφονται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των «παλαιών» ασφαλισμένων του ΙΚΑ, κατά τα γενικώς ισχύοντα. Για του Τ/Υ «παλαιούς» ωσαύτως, που προέρχονται από τα ενταχθέντα στο ΙΚΑ Ειδικά Ταμεία των Τραπεζών, ακολουθούν τα Κεφ. Η-ΙΑ. Τέλος, για τους «νέους» ασφαλισμένους βλ. το Κεφ. ΙΓ.

ΚΕΦ. Δ΄

Σύνταξη λόγω γήρατος από το ΙΚΑ

Ανάλογο δικαίωμα θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του οριζόμενου ορίου ηλικίας και την πραγμάτωση των προβλεπομένων κατά περίπτωση Ημερών Εργασίας (Η.Ε.) στην ασφάλιση. Απονομή σύνταξης, του είδους αυτού, χωρίς όριο ηλικίας σε ελάχιστες περιπτώσεις απαντώνται (11.100 ΗΕ ή 37ετίας ή μητέρες με 7500 Η.Ε. και ανάπηρο παιδί ή σύζυγο) και σε όσους εμπίπτουν στις ρυθμίσεις που αφορούν τους τυφλούς, τετραπληγικούς – παραπληγικούς, τους πάσχοντες από ειδική αναιμία και τους νεφροπαθείς.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι η σύνταξη λόγω γήρατος διακρίνεται σε «πλήρη» και «μειωμένη». Νομοθετικός εννοιολογικός προσδιορισμός του κάθε όρου δεν έχει γίνει. Παρά ταύτα στην ασφαλιστική πρακτική δεν αναφέρονται εκ τούτου σοβαρά προβλήματα. Μειωμένη είναι η σύνταξη που απονέμεται μετά τη συμπλήρωση των ΗΕ που απαιτούνται και για την πλήρη όμοια, αλλά πρόωρα, κατά πέντε το πολύ έτη ηλικίας ενωρίτερο από το πλήρες όριο που απαιτείται, όχι όμως πριν από το 60 έτος ηλικίας για τους άνδρες και το 55 για τις γυναίκες, παρεκτός και αν ορίζεται άλλως (βλ. § 2 αμέσως κατωτέρω). Το ποσό της σύνταξης αυτής καταβάλλεται μειωμένο κατά 1/200 της πλήρους, για κάθε μήνα ηλικίας που λείπει από το κανονικό όριο ηλικίας που προβλέπεται.

1. Προϋποθέσεις για πλήρη σύνταξη

Το δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος από το ΙΚΑ θεμελιώνεται με τη συνδρομή μιας από τις κατωτέρω α-ια προϋποθέσεις, οι οποίες ισχύουν για όλους τους ασφαλισμένους του ΙΚΑ, πλην διπλοσυνταξιούχων περί των οποίων η περιπτ. 4 κατωτέρω, ούτε όμως και για τους ασφαλισμένους στο Ίδρυμα οι οποίοι την 31-7-2008 ασφαλιζονταν σε ιδικά ταμεία που από την επόμενη ημερομηνία (1-8-2008) εντάχθηκαν στο ΙΚΑ (Τραπεζικοί, ΟΠΑΠ – ΔΕΗ, ΤΑΠ – ΟΤΕ).

α. Η.Ε. 11.100 (37ετία) αδιαφόρως ορίου ηλικίας, άνδρες – γυναίκες (ν. 3029/02 άρθρ. 3 § 1).

Για τη συμπλήρωση των εν λόγω 11.100 Η.Ε. λαμβάνονται υπόψη μόνο οι ΗΕ από πραγματική ασφάλιση με σχέση εξαρτημένης εργασίας είτε στο ΙΚΑ είτε σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης μισθωτών και μέχρι 300 Η.Ε. κατ' έτος. Δεν λαμβάνονται δηλαδή υπόψη οι ΗΕ από προαιρετική ασφάλιση ή από αναγνώριση οποιουδήποτε άλλου χρόνου. Πολύ περισσότερο δεν λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος ασφάλισης με την ιδιότητα του αυτοτελούς επαγγελματία (ΟΑΕΕ κ.λπ.).

Επίσης ο πλασματικός χρόνος ασφάλισης που αναγνωρίζεται στη μητέρα που γέννησε παιδιά από 1-1-2000 και κατ' επέκταση αντ' αυτής στον πατέρα δεν προσμετρείται για τη συμπλήρωση των ως άνω προϋποθέσεων (βλ. Κεφ. Β' /3 και ν. 3655/08 άρθρ. 141 §1).

β. Η.Ε. 10.500 (35ετία) και όριο ηλικίας 58 ετών, άνδρες – γυναίκες (ν. 825/78 άρθρ. 10, όπως τροποποιηθέν ισχύει και μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 3655/08).

Το δικαίωμα με τις ως άνω προϋποθέσεις παραμένει ως έχει για όσους συμπληρώνουν τις ως άνω δύο προϋποθέσεις μέχρι 31-12-2012.

Από 1-1-2013 οι 10.500 Η.Ε. παραμένουν, αλλά το όριο ηλικίας αυξάνεται κατά 6 μήνες κατ' έτος μέχρι να συμπληρωθεί το 60ο έτος ηλικίας.

Έτσι, το 2013 απαιτείται ηλικία 58 ετών και έξι μηνών, το 2014 ηλικία 59, το 2015 ηλικία 59 ετών και έξι μηνών και το 2016 και μετά απαιτείται ηλικία 60 ετών και βέβαια πάντοτε η πραγματοποίηση 10.500 Η.Ε. στην ασφάλιση (ν. 3655/08 άρθρ. 143 § 1).

γ. Η.Ε. 10.500 (35ετία), από τις οποίες 7.500 Η.Ε., στα ΒΑΕ και όριο ηλικίας 55 ετών, άνδρες – γυναίκες (ν. 2874/2000 άρθρ. 32).

Αναλόγως αυξάνονται τα όρια ηλικίας και αυτών που έχουν 10.500 Η.Ε. από τις οποίες 7.500 Η.Ε. στα ΒΑΕ. Αυτοί για να θεμελιώσουν δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη θα πρέπει να έχουν:

- Το 2013 ηλικία 55 ετών και έξι (6) μηνών
- Το 2014 ηλικία 56 ετών
- Το 2015 ηλικία 56 ετών και έξι (6) μηνών και άρθρ.
- Από το 2016 και μετά ηλικία 57 ετών (ν. 3655/08 άρθρ. 143 §1)

Επί πλέον, οι αυτοί ως άνω περιορισμοί που ισχύουν για τις 11.100 Η.Ε. ως προς τον λογιζόμενο πραγματικό χρόνο ασφάλισης του μισθωτού και μέχρι 300 Η.Ε. κατ' έτος εφαρμόζονται και για τη συμπλήρωση των 10.500 Η.Ε. σε αμφότερες τις περιπτ. β' και γ' ανωτέρω, με τη διαφορά ότι για τη συμπλήρωση τούτων προσμετράται:

Πρώτο: Ο χρόνος της στρατιωτικής υπηρεσίας που αναγνωρίζεται, για τη συμπλήρωση των 10.500 Η.Ε., όχι όμως και για τη συμπλήρωση των 7.500 Η.Ε. στα ΒΑΕ (ν. 3655/08 άρθρ. 143 § 1).

Δεύτερο: Ο πλασματικός χρόνος της μητέρας που γέννησε παιδιά από 1-1-2000 και εφεξής (βλ. Κεφ. Β/3 παρόντος).

δ. Η.Ε. 10.000 και όριο ηλικίας 62 ετών οι άνδρες και 57 οι γυναίκες.

Για τους άνδρες οι ως άνω προϋποθέσεις παραμένουν σταθερές. Για τις γυναίκες το 57ο έτος με 10.000 Η.Ε. παραμένει ως έχει για όσες συμπληρώνουν τις ως άνω δύο προϋποθέσεις μέχρι 31/12/2012 (ν.δ. 4104/60 άρθρ. 5 και Ν. 1902/90 άρθρ. 27 § 1β).

Από 1-1-2013 οι 10.000 Η.Ε. παραμένουν, αλλά το όριο ηλικίας των 57 ετών αυξάνεται κατά (6) έξι μήνες κατ'έτος μέχρι να συμπληρωθεί το 60ο έτος ηλικίας.

Με τη νέα αυτή ρύθμιση:

- Το έτος 2013 απαιτείται ηλικία 57 ετών και 6 μηνών.
- Το έτος 2014 απαιτείται ηλικία 58 ετών.
- Το έτος 2015 απαιτείται ηλικία 58 ετών και 6 μηνών.
- Το έτος 2016 απαιτείται ηλικία 59 ετών.
- Το έτος 2017 απαιτείται ηλικία 59 ετών και 6 μηνών και
- Το έτος 2018 απαιτείται ηλικία 60 ετών (ν. 3655/08 άρθρ. 143 § 5).

Για τη συμπλήρωση των 10.000 Η.Ε. λαμβάνεται υπόψη ασφάλιση από οποιαδήποτε αιτία (πραγματική, προαιρετική και από αναγνώριση) καθώς και ο χρόνος πλασματικής ασφάλισης της μητέρας που γέννησε παιδιά από 1-1-2000 και εφεξής (βλ. Κεφ. Β/3 ανωτέρω).

ε. Η.Ε. 4.500 έως 9999 και όριο ηλικία 65 ετών οι άνδρες και 60 οι γυναίκες (α.ν. 1846/51 άρθρ. 27 § 1, ν.δ. 4104/60 άρθρ. 5 § 1, ν. 1902/90 άρθρ. 27).

στ. Η.Ε. 4.500 από τις οποίες 3.600 στα ΒΑΕ από τις οποίες πάλιν οι 1.000 Η.Ε. στα τελευταία 13 χρόνια και όριο ηλικία 60 ετών οι άνδρες και 55 γυναίκες (α.ν. 1846/51 άρθρ. 28 § 5, ν.δ. 4104/60 άρθρ. 5 § 2, ν. 2902/90 άρθρ. 27). Ειδικά οι εξ αυτών απασχολούμενοι σε εργασίες μεταλλείων – λιγνιτωρυχείων δικαιούνται συντάξεως χωρίς την προϋπόθεση των 1.000 ΗΕ κατά τα τελευταία 13 χρόνια (ν. 3395/95 άρθρ. 13 § 2)

ζ. Η.Ε. 5.500 και όριο ηλικίας 55 ετών οι μητέρες με ανήλικο παιδί ή ενήλικο και ανίκανο για εργασία (ν.δ. 4104/60 άρθρ. 5 § 2).

Η διάταξη προέβλεπε και μειωμένη σύνταξη από το 50ο έτος ηλικίας στη γυναίκα, αλλά αυτή καταργήθηκε με το ν. 3655/08 άρθρ. 144 § 1 (βλ. επόμ. περίπτ. 2) σε ό,τι αφορά τη μητέρα, με ανήλικο, όχι όμως και στη μητέρα με ανάπηρο παιδί η οποία εξακολουθεί να δικαιούται σύνταξη μειωμένη από το 50ο έτος ηλικίας.

Τέλος η νέα αυτή διάταξη παρέχει δικαίωμα με πλήρη σύνταξη στο χήρο πατέρα ανήλικων τέκνων(6) (εγκ. ΙΚΑ 54/08, ΔΕΝ 2008 σ. 1414), άρα, προσθέτουμε ημείς, και στο χήρο με ανάπηρο παιδί.

η. Η.Ε. 7.500 αδιαφόρως ηλικίας γυναίκες που έχουν ανάπηρο παιδί με ποσοστό αναπηρίας 67% ή ανάπηρο σύζυγο σε ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω και έγγαμο βίο μαζί του 10 ετών.

Το δικαίωμα αποκτάται αδιαφόρως ηλικίας και ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση («παλαιά» ή «νέα» ασφαλισμένη).

Το ως άνω δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί και από τον ασφαλισμένο πατέρα που έχει τις ως άνω προϋποθέσεις, αν η ασφαλισμένη μητέρα έχει αποβιώσει ή τελούσα εν ζωή, υποβάλει στον αρμόδιο φορέα υπεύθυνη δήλωση ότι δεν πρόκειται να ασκήσει η ίδια το δικαίωμα (ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 4 ν. 3518/06 άρθρ. 53 § 6 και 61 6 και ν. 3655/08 άρθρ. 140). Ο νομοθέτης με την εναλλακτική λύση της υποκατάστασης της μητέρας στο δικαίωμα, αποβλέπει στην αναγκαιότητα φροντίδας και συμπαράστασης του αναπήρου παιδιού εκπληρώνοντας έτσι η Πολιτεία μέρος της εκ του Συντάγματος (άρθρ. 21 § 2) απορρέουσας φροντίδας, υπέρ των πασχόντων από ανίατο σωματική ή πνευματική νόσο. Επομένως εάν η μητέρα δεν απασχολείται και άρα δεν διατηρεί ενεργό ασφαλιστικό δεσμό ή έχει συνταξιοδοτηθεί με τις αυτές ως άνω ή άλλες διατάξεις οπότε έχει χάσει την ιδιότητα της ενεργού ασφαλισμένης, δεν νομιμοποιείται σε υποβολή δήλωσης. Η ίδια με την παρουσία της στο σπίτι διασφαλίζει τη φροντίδα του παιδιού της, οπότε δεν παρέχεται στον πατέρα δυνατότητα συνταξιοδότησης με τις ως άνω διατάξεις, σε υποκατάσταση της μητέρας.

Η έννοια του ενεργού ασφαλιστικού δεσμού περί του οποίου ανωτέρω το Υπουργείο τον προσδιορίζει ότι υφίσταται και αν η μητέρα κατά την υποβολή της υπεύθυνης δήλωσης περί μη ασκήσεως του δικαιώματός της για συνταξιοδότηση:

- Βρίσκεται σε αποδεδειγμένη ανεργία, δηλαδή επιδοτείται από τον ΟΑΕΔ.
- Βρίσκεται σε ασθένεια, οπότε επιδοτείται από το Ι.Κ.Α.

Αν ο γάμος λυθεί το δικαίωμα ασκείται από το γονέα που έχει τη γονική μέριμνα των παιδιών. Το αυτό ισχύει και στην περίπτωση που ο γονέας ορίσθηκε δικαστικώς συμπαραστάτης λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής του τέκνου ή λόγω σωματικής αναπηρίας αυτού.

Υπό το πρίσμα αυτό ο νομοθέτης θέλησε να παράσχει δικαίωμα σε σύνταξη πρωτογενώς ή παραγώγως σε πρόσωπα που έχουν δικαίωμα και καθήκον να ασκούν γονική μέριμνα στο ανάπηρο παιδί (ΑΚ άρθρο 1510 και επόμενα). Επομένως, οι έννομες συνέπειες που παράγονται από τις πιο πάνω διατάξεις αφορούν την μητέρα και τον πατέρα στους οποίους και αναφέρονται ρητώς.

Επιβεβαίωση της αμέσως ανωτέρω θέσεως παρέχει ο νομοθέτης και με την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναφύονται σε περίπτωση λύσεως του γάμου ή ορισμού δικαστικής συμπαραστάσης λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής οπότε ο νόμος αναφέρεται στο γονέα. Οποιοδήποτε άλλο άτομο συγγενικό ή μη επιλαμβάνεται της προστασίας του παιδιού ζώντων ή αποθανόντων των γονέων δεν απολαμβάνει των ευεργετημάτων του νόμου. Άλλωστε, θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη άνευ ρητής αναφοράς στο δικαιούμενο πρόσωπο ή την ιδιότητά του δεν νοείται.

Απονεμομένης της σύνταξης σ' ένα από τους δύο γονείς, οποιαδήποτε εκείθεν αλλαγή στη σύνθεση της οικογένειας δεν επηρεάζει το αναγνωρισθέν δικαίωμα. Ωσαύτως, τυχόν θάνατος του συνταξιοδοτηθέντος με τις ως άνω διατάξεις, γονέα, ο έτερος δεν ανακτά δικαίωμα συνταξιοδότησης με τις αυτές διατάξεις. Στην περίπτωση αυτή ο επιζών σύζυγος και το ανάπηρο παιδί δικαιούνται συντάξεως λόγω θανάτου και μάλιστα το τέκνο με αυξημένη σε ποσοστά, υπό προϋποθέσεις.

Για τη συμπλήρωση του χρόνου ασφάλισης των 7.500 Η.Ε. ή της 25ετίας δεν λαμβάνεται υπόψη ο πλασματικός χρόνος ασφάλισης που αναγνωρίζεται στη μητέρα για παιδιά που τυχόν γέννησε από 1-1-2000 και εφεξής, περί του οποίου το Κεφ. Β/3 (ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 4, όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το ν. 3518/06 άρθρ. 53 § 6 και 61 § 6 και το ν. 3655/08 άρθρ. 140).

Σύνταξη με τις αυτές ως άνω προϋποθέσεις απονέμεται και από το οικείο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (ν. 3518/06 άρθρ. 58 § 5 και εγκ. ΙΚΑ 19/07).

Για τη συμπλήρωση των 4.500 Η.Ε. των περίπτ. ε' και στ', των 5.500 Η.Ε. της περίπτ. ζ' και των 7.500 Η.Ε. της περίπτ. η' ανωτέρω λαμβάνεται υπόψη ασφάλιση από οποιαδήποτε αιτία (πραγματική, προαιρετική και από αναγνώριση), όχι όμως και ο χρόνος πλασματικής ασφάλισης της μητέρας που γέννησε παιδιά από 1-1-2000 και εφεξής.

θ. Η.Ε. 3.500 και όριο ηλικίας 65 ετών άνδρες – γυναίκες υπό τον όρο ότι δεν λαμβάνουν σύνταξη από δική τους εργασία (γήρατος ή αναπηρίας) ή λόγω θανάτου από το Δημόσιο, ΝΠΔΔ, άλλο Οργανισμό κύριας ασφάλισης, ή τον ΟΓΑ συμπεριλαμβανομένης και της σύνταξης που χορηγείται στους ανασφάλιστους. Πρόκειται για μεταβατικής ισχύς ρύθμιση, αφού η αίτηση πρέπει να υποβληθεί μέχρι 31-12-2009 (ν. 3029/02 άρθρ. 2 § 5 και ν. 3655/08 άρθρ. 147 § 1).

Τέλος, και οι 3500 Η.Ε. της παρούσας περίπτ. θ' πρέπει να προέρχονται από πραγματική εργασία μισθωτού και ασφάλιση είτε στο ΙΚΑ είτε σε άλλο φορέα συμπεριλαμβανομένου και του Δημοσίου όχι όμως από χρόνο πλασματικής ασφάλισης της μητέρας που γέννησε παιδιά από 1-1-2000 και εφεξής (βλ. ανωτ. Κεφ. Β/3)

2. Προϋποθέσεις για μειωμένη σύνταξη

Στις περιπτώσεις γ, δ, ε, και ζ' της παρ. 1 ανωτέρω προβλέπεται και μειωμένη σύνταξη. Η έννοιά της συνίσταται στο δικαίωμα που αποκτά ο ασφαλισμένος, με την πραγματοποίηση των κατά περίπτωση Η.Ε. να ζητήσει σύνταξη σε ηλικία μικρότερη της οριζόμενης για πλήρη σύνταξη, ως εξής:

- α. Περίπτ. γ', Η.Ε. 10.500 από τις οποίες 7500 Η.Ε. στα ΒΑΕ αντί του 55ου έτους της ηλικίας όπως εξελίσσεται στο 57ο για πλήρη σύνταξη, για μειωμένη απαιτείται το 53ο έτος της ηλικίας το οποίο αυξάνεται στο 55ο (άνδρες – γυναίκες) προστιθεμένου ενός εξαμήνου ηλικίας κατ' έτος από 1-1-2013. Δηλαδή για το έτος 2013 απαιτείται ηλικία 53 ετών και έξι μηνών, το 2014 ηλικία 54, το 2015 ηλικία 54 ετών και έξι μηνών και το 2016 ηλικία 55 των (ν. 3655/08 άρθρ. 143 § 1).
- β. Περίπτ. δ, Η.Ε. 10.000, αντί στο 62 οι άνδρες και στο 57 οι γυναίκες όπως τούτο εξελίσσεται σε 60ο έτος, μειωμένης σύνταξης από το 60ο οι άνδρες και 55ο οι γυναίκες

υπό τον όρο, ότι στα τελευταία πέντε έτη τα προηγούμενα του έτους υποβολής της αίτησης για σύνταξη έχουν πραγματοποιηθεί ανά 100 Η.Ε. τουλάχιστον.

γ. Περίπτ. ε, Η.Ε. 4.500, αντί στο 65ο οι άνδρες και το 60ο οι γυναίκες μειωμένης σύνταξης δικαιούνται από το 60ο οι άνδρες και το 55ο οι γυναίκες υπό τον αυτόν όρο, ως αμέσως ανωτέρω, ότι πραγματοποιήθηκαν ανά 100 Η.Ε. τα τελευταία πέντε έτη τα αμέσως προηγούμενα του έτους υποβολής της αίτησης για σύνταξη.

δ. Περίπτ. ζ, Η.Ε. 5500 για μητέρες με ανήλικο παιδί ή παιδί ενήλικο αλλά ανίκανο για εργασία.

Ο ν. 3655/08 με το άρθρο 144 § 1 κατήργησε σταδιακά τη μειωμένη σύνταξη στο 50ο έτος της ηλικίας στη μητέρα με ανήλικο παιδί, άφησε όμως άθικτο το δικαίωμα της σύνταξης αυτής με ανάπηρο παιδί (ανήλικο ή ενήλικο).

Στις περιπτώσεις αυτές υπολογίζεται η σύνταξη ωςάν ο ασφαλισμένος να έχει το όριο ηλικίας για πλήρη σύνταξη και το ποσό αυτής μειούται στη συνέχεια κατά 1/200 ή 0,50%, για κάθε μήνα ηλικίας που λείπει από το πλήρες όριο ηλικίας. Η μείωση επιδρά πτωτικά και στα Κατώτατα Όρια Σύνταξης.

Παράδειγμα: Ο ασφαλισμένος με 10.000 Η.Ε. (περίπτ. δ΄) στο 62ο έτος της ηλικίας του έστω ότι δικαιούται 1000 € πλήρη σύνταξη. Αιτούμενος αυτή στο 60ο θα την εισπράττει μειωμένη κατά 12% (ελλείποντες μήνες ηλικίας $24 \times 0,50\% = 12\%$).

Εάν αντί των 10000 έχει 4500 έως 9999 Η.Ε. (περίπτ. ε΄) και ζητήσει μειωμένη σύνταξη στο 60ο έτος ηλικίας η μείωση θα είναι 30% (ελλείποντα έτη 5 ή μήνες $60 \times 0,50\% = 30\%$). Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις της μειωμένης σύνταξης δεν λαμβάνονται υπόψη Η.Ε. που πραγματοποιήθηκαν στο Λ/σμό Αυτασφάλισης του άρθρ. 36 του ν. 1902/90, που αποτελεί ειδικό Λογ/σμό του ΙΚΑ⁽⁷⁾ και παράγει ασφάλιση άσχετη και διαφορετική εκείνης της συνεχίσεως προαιρετικά της ασφάλισης όπως την αναλύουμε ανωτέρω στο ΚεφΒ/2/β (βλ. ν. 1902/90 άρθρ. 36 § 8).

Η χρησιμότητα του θεσμού της μειωμένης σύνταξης είναι διαφιλονικούμενη. Μόνο για τις μητέρες με ανήλικα παιδιά μπορεί να αποτελεί πανάκεια, υπό τον όρο ότι θα παραμείνουν στο σπίτι τους για την ανατροφή των τέκνων τους. Ο θεσμός για τις μητέρες, καίτοι καταργήθηκε με το ν. 3655/08, εξακολουθεί να επιτελεί την αποστολή του, αφού κατά τα προλεγχθέντα (βλ. Κεφ. Δ/2), υφισταμένων των προϋποθέσεων (ανηλίκου και 5500 Η.Ε.) σε ένα από τα έτη ηλικίας της μητέρας από το 50ο και μετά, το δικαίωμα ασκείται στο 55ο έτος ηλικίας με πλήρη σύνταξη.

Στους λοιπούς ασφαλισμένους η μειωμένη σύνταξη επιτελεί ενδεχομένως ελκυστική κοινωνική προσφορά, όμως η άσκηση του δικαιώματος ικανοποιεί όλως πρόσκαιρα τη ψυχολογική ανάγκη καθενός να νοιώθει διασφαλισμένος. Όμως η προσχώρηση στο είδος αυτής της παροχής μακροχρόνια επιδρά κατά των συμφερόντων των συνταξιούχων

⁽⁷⁾ Παρέχει ασφάλιση σε πρόσωπα που δεν εργάζονται, και δεν ασφαλίζονται υποχρεωτικά σε κάποιο φορέα ή δεν έχουν προϋποθέσεις προαιρετικής συνεχίσεως της ασφάλισης.

τούτων, αφού εφόρου ζωής οι ίδιοι και τα μέλη της οικογένειάς τους θα εισπράττουν μειωμένη σύνταξη.

Οι ως άνω επισημάνσεις δεν περιλαμβάνουν προτάσεις για κατάργηση του θεσμού της μειωμένης σύνταξης. Απλώς, προσβλέπουν στον εντοπισμό των μειονεκτημάτων και στην λελογισμένη χρήση του θεσμού μόνο στις αναγκαίες περιπτώσεις.

3. Ειδικές κατηγορίες

Ειδικές ευνοϊκές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω γήρατος έχουν θεσπιστεί για ορισμένες κατηγορίες ασφαλισμένων που δεν ενδιαφέρουν όλες του Τ/Υ⁽⁸⁾. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και οι πάσχοντες από βαριές αναπηρίες όπως είναι οι τυφλοί – παραπληγικοί – αναιμικοί – νεφροπαθείς κ.ά.

Η ειδική συνταξιοδοτική προστασία των διαβιούντων με βαριές ασθένειες δεν ήταν ενιαία εξ αρχής. Ξεκίνησε με τους τυφλούς και στη συνέχεια επεκτάθηκε και σε πρόσωπα

- α. Με το ν. 612/77 άρθρο 1 ορίσθηκε ότι οι τυφλοί εξ αμφοτέρων των οφθαλμών δικαιούνται συντάξεως λόγω γήρατος, από φορείς αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, ανεξαρτήτως ηλικίας, εφόσον συμπληρώσουν χρόνο ασφάλισης δέκα πέντε (15) ετών ή προκειμένης ασφαλίσεως υπολογιζομένης από τον οικείο φορέα σε Ημέρες Εργασίας (Η.Ε.) όπως είναι το ΙΚΑ και ορισμένα Επικ. Ταμεία με 4050 ΗΕ⁽⁹⁾. Για τη συμπλήρωση των 4050 ΗΕ ή της 15ετίας, λαμβάνεται υπόψη και ο χρόνος της διαδοχικής ασφάλισης (ΣτΕ 2177/97).

Κατά το ΣτΕ (απόφ. 4224/87 ΔΕΝ 1988 σ. 898), είναι αδιάφορο αν η τύφλωση προϋπήρχε της υπαγωγής στην ασφάλιση ή επήλθε εκ των υστέρων ή αν ο ως άνω απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης είχε διανυθεί ή συμπληρωθεί πριν ή μετά την εκδήλωση της πάθησης (ΣτΕ 4117/87, ΔΕΝ 1980 σ. 376).

Πρόσθετο ευεργέτημα που παρέχει ο ως άνω νόμος είναι ότι το ποσό της σύνταξης που δικαιούται ο τυφλός καθορίζεται ίσο με εκείνο που αντιστοιχεί σε χρόνο ασφάλισης με 10.500 ΗΕ ή 35ετία. Στην περίπτωση όμως αυτή δεν δικαιούται τη προσαύξηση της σύνταξης λόγω απολύτου αναπηρίας (βλ. κατωτ. Κεφ. Ε § 4 στοιχ. β), εκτός αν επιλέξει τη συνταξιοδότησή του κατά τις γενικές διατάξεις τόσο ως προς τις προϋποθέσεις θεμελίωσης του δικαιώματος σε σύνταξη, όσο και ως προς το ποσό αυτής.

⁽⁸⁾ Πρόκειται κυρίως για το:

- Πρόσωπο καθαριότητας ΟΤΑ (ν. 1694 άρθρ. 36)
- Οικοδόμους ν. 1543/85 άρθρ. 43 § 1, 2)
- Απασχολούμενοι σε υπόγειες στοές Μεταλλείων και Λιγνιτωρυχείων και Υποθαλάσσιες Εργασίες (ν. 997/79 άρθρ. 20 § 1, 2, 1469/84 άρθρ. 92 § 3, 1654/86 άρθρ. 10, 2084/92 άρθρ. 48 2 και 2217/94 άρθρ. 8 § 2)
- Προσωπικό Αεροπορικών Επιχειρήσεων και Ολυμπιακής Αεροπορίας (βλ. μελέτη μας στο ΔΕΝ 2002 σ. 277 και ν. 3050/02 άρθρ. 10 3144/03 άρθρ. 18 και 3185/08 άρθρ. 27).
- Ασφαλισμένοι νέων περιοχών ή νέων επαγγελματικών κατηγοριών (α.ν. 1846/51 άρθρ. 28 § 4 και ν.δ. 4104/60 άρθρ. 5 5).
- Τακτικό προσωπικό ΙΚΑ και άλλων ΝΠΔΔ (ν.δ).
- Ηθοποιούς μελοδραματικού θεάτρου – μουσικούς πνευστών οργάνων, χορευτές Π.Δ. 612/84.

⁽⁹⁾ Οι 4050 ΗΕ παρέμειναν σε ισχύ και μετά το ν. 1902/90 με τον οποίο οι ΗΕ για σύνταξη από το ΙΚΑ αυξήθηκε σε 4.500 Η.Ε.

- β. Οι περί τυφλών ευεργετικές διατάξεις επεκτάθηκαν στη συνέχεια ως κατωτέρω:
Για ασφαλισμένους των Φορέων που υπάγονται στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Για πλείστες από τις παθήσεις αυτές προβλέπεται ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%. Τούτο ορίζεται από τις Υγειονομικές Επιτροπές και όταν αυτές κρίνουν το ποσοστό μη αναστρέψιμο οφείλουν να καθορίσουν τη χρονική διάρκεια της αναπηρίας επ' αόριστο (ΓΕ: π51/3/568/13-5-2009 και Σ38/12/15-5-2009).
- Παραπληγικούς – Τετραπληγικούς. Με το ν. 1902/90 άρθρ. 40 § 8 (ΔΕΝ 1990 σ. 1038) με τον οποίο ορίστηκε ότι οι διατάξεις του άρθρ. 1 του ως άνω ν. 612/77 εφαρμόζονται και στους παραπληγικούς και τετραπληγικούς.
 - Πάσχοντες από μεσογειακή κ.λπ. αναιμία. Με το ν. 2227/94 άρθρ. 16 § 3 (ΔΕΝ 1994 σ. 1031) με τον οποίο ορίστηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 612/1997 εφαρμόζονται και στους πάσχοντες από Βήτα ομόζυγο μεσογειακή ή δρεπανοκυτταρική ή μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67% που υποβάλλονται σε μετάγγιση.
 - Πασχόντες από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια: Με το ν. 3075/02 άρθρ. 2 § 2 όπως αντικ. με το ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 3 (ΔΕΝ 2004 σ. 273) ορίστηκε ότι: «Οι διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 612/1977 εφαρμόζονται και στους ασφαλισμένους των ασφαλιστικών οργανισμών οι οποίοι πάσχουν από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου και υποβάλλονται σε αιμοκάθαρση ή περιτοναϊκή κάθαρση ή έχουν υποστεί μεταμόσχευση νεφρού, εφόσον για τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%. Η σύνταξη που καταβάλλεται καθίσταται οριστική με την προϋπόθεση ότι ο συνολικός χρόνος ασφάλισης που απαιτείται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος έχει διανυθεί κατά το χρόνο που ο ασφαλισμένος βρίσκεται στο τελικό στάδιο χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας. Για τους ασφαλισμένους που ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης για θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος έχει διανυθεί κατά το χρόνο που ο ασφαλισμένος βρισκόταν πριν το τελικό στάδιο χρόνιας νεφρικής ανεπάρκειας, η σύνταξη που απονέμεται καθίσταται οριστική έξι έτη μετά τη συνταξιοδότηση του δικαιούχου και εφόσον στο διάστημα της εξαετίας αυτής έχει εξετασθεί τουλάχιστον δύο φορές από τις αρμόδιες υγειονομικές επιτροπές».
 - Πάσχοντες από αιμορροφιλία ή μεταμοσχευόμενους από συμπαγή όργανα. Με το ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 1 ορίστηκε ότι: «1. Οι διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 612/1977 (ΦΕΚ 164 Α') εφαρμόζονται και στους ασφαλισμένους των ασφαλιστικών οργανισμών οι οποίοι πάσχουν από αιμορροφιλία τύπου Α' ή Β', καθώς και στους μετασχευόμενους από συμπαγή όργανα (καρδιά – πνεύμονες – ήπαρ και πάγκρεας), που βρίσκονται σε συνεχή ανοσοκαταστολή, εφόσον για τις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%».
 - Υποβληθέντες σε μεταμόσχευση μυελού των οστών, πάσχοντες από σκλήρυνση κατά πλάκας, ακρωτηριασμένους. Με το ν. 3518/06 άρθρ. 61 § 4 (ΔΕΝ 2007 σ. 81) ορίστηκε ότι: «4. Οι διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 612/1977 εφαρμόζονται και στους ασφαλισμένους οι οποίοι έχουν υποβληθεί σε μεταμόσχευση μυελού των οστών και βρίσκονται σε συνεχή ανοσοκαταστολή, σε όσους πάσχουν από σκλήρυνση κατά πλάκας, που επιφέρει παραπληγία – τετραπληγία, καθώς και στους ακρωτηριασμένους κατά τα δύο άνω ή κάτω άκρα ή κατά το ένα άνω και ένα κάτω άκρο, εφόσον στις περιπτώσεις αυτές συντρέχει ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%».

- γ. Η κατά τα ως άνω κοινωνικοασφαλιστική προστασία εκφράζει έμμεσα και την ειδική φροντίδα που πρέπει να επιδεικνύει η Πολιτεία σε πρόσωπα που πάσχουν από ανίατη σωματική ή πνευματική νόσο (Σύνταγμα άρθρ. 21 §2) και περί προστασίας των Ατόμων Με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ).

4. Διπλοσυνταξούχοι

Τα πρόσωπα που είναι συνταξιούχοι από το Δημόσιο ή άλλο Φορέα κύριας ασφάλισης λόγω γήρατος ή αναπηρίας, προκειμένου να συνταξιοδοτηθούν από το ΙΚΑ λόγω γήρατος από επιγενόμενη ή μη της συνταξιοδότησης ασφάλιση (διπλοσυνταξιούχοι), απαιτείται:

- Για πλήρη σύνταξη η πραγματοποίηση 6000 ΗΕ ή 20ετία και η συμπλήρωση του οριζόμενου έτους της ηλικίας πάντως όχι κάτω του 60ου οι άνδρες ή του 55ου οι γυναίκες.
- Για μειωμένη σύνταξη απαιτείται η πραγματοποίηση 4.800 ΗΕ και συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του ο άνδρας και το 60ο τοιούτο η γυναίκα. Στην περίπτωση αυτή η μείωση ανέρχεται στο 50% της πλήρους σύνταξης. Οι λοιπές διατάξεις για μειωμένη σύνταξη (βλ. Κεφ. Δ/2) δεν εφαρμόζονται στην απονομή της δεύτερης σύνταξης (ν. 1902/90 άρθρ. 27 § 1 στοιχ. 2 και ν. 2084/92 άρθρ. 47 § 9).
- Προκειμένου για σύνταξη αναπηρίας απαιτείται να έχουν πραγματοποιήσει 3600 ΗΕ στην ασφάλιση από τις οποίες τουλάχιστον 600 ΗΕ στην τελευταία 5ετία πριν από την επέλευση της αναπηρίας.

Τέλος, η σχετική νομοθεσία εξαιρεί από την ιδιότητα του διπλοσυνταξιούχου:

- α. Τους συνταξιούχους του Δημοσίου ως θύματα πολέμου.
- β. Τις μητέρες που λαμβάνουν από τον ΟΓΑ ισόβια σύνταξη ως πολύτεκνη κατ' εφαρμογή του ν. 1892/90 άρθρ. 63 § 4 (ΔΕΝ 1990 σ. 876).

ΚΕΦ. Ε΄

Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης ΙΚΑ

Οι γνώστες των προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος, όπως τις παραθέσαμε αμέσως ανωτέρω στο ΚΕΦ. Δ΄, αποτελούν το μισό του ενδιαφέροντος του όλου θέματος. Το άλλο μισό το συνιστούν οι γνώσεις σχετικά, με τον τρόπο υπολογισμού του ποσού αυτής.

Οι συντελεστές λοιπόν, που προσδιορίζουν το βασικό ποσό της πλήρους συντάξεως από το ΙΚΑ είναι:

- Ο συντάξιμος μισθός (Σ.Μ.) και
- Το ποσοστό συντάξεως επ' αυτού.

Οι συντελεστές αυτοί λειτουργούν αδιαφόρως της νομικής βάσεως στην οποία στηρίζεται το δικαίωμα (π.χ. 35ετία, 37ετία, μητέρες κ.λπ.) ή του τυχόν ειδικού καθεστώτος στο οποίο διανύθηκε η ασφάλιση (π.χ. μικτή ασφάλιση, Βαρέα και Ανθυγιεινά επαγγέλματα (ΒΑΕ), κ.ά.). Δεν εφαρμόζονται, όμως, οι εν λόγω συντελεστές, όπως κατωτέρω αναλύονται, σε όλο το φάσμα της ασφαλίσεως, εάν μέρος αυτής διανύθηκε σε άλλο φορέα (διαδοχική ασφάλιση) ή σε κράτη της Ε.Ε. ή σε χώρες με τις οποίες η Ελλάδα υπέγραψε Διμερή Σύμβαση Κοινωνικής ασφαλίσεως⁽¹⁰⁾.

1. Συντάξιμος μισθός

- α. Για την εξεύρεσή του αθροίζονται οι κατά μήνα αποδοχές που έλαβε ο ασφαλισμένος σε ένα έκαστο έτος εντός της δεκαετίας που προηγείται του έτους κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση για σύνταξη (Ν. 3029/2002 άρθρ. 2 παραγρ. 9, ΔΕΝ 2002 σελ. 973), επί των οποίων υπολογίσθηκαν οι εισφορές.

Οι αποδοχές πέραν του ημερήσιου μισθού της ανωτάτης ασφαλιστικής κλάσεως, όπως ισχύει κατά την καταβολή των εισφορών, δεν λαμβάνονται υπόψη. Επίσης δεν λαμβάνονται υπόψη, σε κάθε περίπτωση, τα δώρα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και το επίδομα αδείας. Τουναντίον προσμετράται κάθε άλλη πρόσθετη αμοιβή που έλαβε ο ασφαλισμένος (επιδόματα ισολογισμού, bonus, αμοιβή υπερωριών, εργασίας των Κυριακών και άλλων εξαιρεσίμων ημερών κ.λπ.), επί της οποίας καταβλήθηκαν εισφορές.

⁽¹⁰⁾ Βλ. τις χώρες αυτές σε σχετικό σημείωμά μας στο ΔΕΝ 1998 σελ. 664. Προστίθεται η Συρία (Ν. 2922/2001 και Εγκ. ΙΚΑ 56/2002).

β. Οι αποδοχές των πρώτων εννέα (9) ετών της δεκαετίας ή των περισσότερων ετών κατά τα κατωτέρω σημειούμενα, πάντως πλην των αποδοχών του τελευταίου έτους πριν από την υποβολή της αιτήσεως για σύνταξη, αναπροσαρμόζονται με ένα συντελεστή που αποτελεί το λόγο του Τεκμαρτού Ημερομισθίου (ΤΗ), της 15ης ασφαλιστικής κλάσεως του Δεκεμβρίου του τελευταίου έτους πριν από την υποβολή της αιτήσεως, προς το Τ.Η. της ίδιας ασφαλιστικής κλάσεως του Δεκεμβρίου του έτους στο οποίο ανάγονται οι αναπροσαρμοζόμενες αποδοχές. Τα ΤΗ όλων των ασφαλιστικών κλάσεων αναπροσαρμόζονται κατ' έτος. Έτσι, οι συντελεστές που προκύπτουν από έτους σε έτος είναι διαφορετικοί και σκοπό έχουν να αναπροσαρμόσουν τις αποδοχές των παρελθόντων ετών σε τρέχουσες τιμές, χωρίς για την επί πλέον διαφορά να έχουν καταβληθεί ή να αναζητούνται εισφορές.

Με τα εν λόγω δεδομένα, για όσους υποβάλουν αίτηση συνταξιοδότησεως μέσα στο έτος 2009 οι συντελεστές αναπροσαρμογής των αποδοχών, ανά έτος, της τελευταίας 10ετίας (1999-2008) έχουν ως ο ΠΙΝΑΚΑΣ Α' κατωτέρω:

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

Οι αποδοχές του έτους 1999 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{34,86} =$	1,4661	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2000 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{36,27} =$	1,4091	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2001 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{38,27} =$	1,3355	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2002 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{39,61} =$	1,2903	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2003 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{41,19} =$	1,2408	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2004 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{43,25} =$	1,1817	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2005 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{44,98} =$	1,1362	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2006 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{46,78} =$	1,0925	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2007 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{48,65} =$	1,0505	συντελεστής
Οι αποδοχές του έτους 2008 κατά το λόγο:	$\frac{51,11}{51,11} =$	1	συντελεστής

- γ. Οι αναπροσαρμοσμένες αποδοχές κάθε έτους από το πρώτα εννέα έτη της 10ετίας συν οι όμοιες του δέκατου έτους διαιρούνται δια του αριθμού των ΗΕ που πραγματοποιήθηκαν καθ' έκαστο έτος, οπότε προκύπτει το μέσο ημερομίσθιο αυτού που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το τεκμαρτό ημερομίσθιο της 28ης ασφαλιστικής κλάσης του τελευταίου έτους της 10ετίας επί του οποίου υπολογίζεται η εισφορά.

Έτσι λαμβάνονται υπόψη οι αναπροσαρμοσμένες αποδοχές της καλύτερης 5ετίας. Το σύνολο των ούτως αναπροσαρμοσμένων αποδοχών της κρίσιμης πενταετίας, διαιρείται δια του αριθμού των Ημερών Εργασίας (Η.Ε.) που πραγματοποιήθηκαν στην ασφάλιση μέσα στην 5ετία αυτή, εφ' όσον είναι τουλάχιστον 1.000. Εάν οι ημέρες στην 5ετία υπολείπονται των 1.000 (άνεργοι, μη συνεχώς απασχοληθέντες κ.λπ.), παρεκτείνεται μέχρι συμπλήρωσης των 1.000 Ημερών, στην ανάγκη δε και πέραν της κρίσιμης 10ετίας πριν από την υποβολή της αιτήσεως για σύνταξη.

Το πηλίκον της διαιρέσεως μας δίνει το μέσο ημερομίσθιο της 5ετίας, το οποίο εντάσσεται στην οικεία ασφαλιστική κλάση που ισχύει το μήνα Δεκέμβριο του έτους πριν από την υποβολή της αιτήσεως. Το 25πλάσιο του Τ.Η. της ασφαλιστικής κλάσεως στην οποία εμπίπτει το μέσο ημερομίσθιο της 5ετίας αποτελεί τον Συντάξιμο Μισθό του υπό συνταξιοδότηση.

Οι ασφαλιστικές κλάσεις, τα Τ.Η. αυτών και το 25πλάσιό τους της 31-12-2009, είχαν ως ο ακόλουθος ΠΙΝΑΚΑΣ Β'.

ΑΠΟ 1/10/08 – 31/12/09			
ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΜΙΣΘΟΣ	ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΛΑΣΗ	Τ.Η.	25πλάσιο ήτοι ΣΜ
0,00 – 1,75	1η	11,06	276,50
11,76 – 13,97	2η	13,30	332,50
13,98 – 16,63	3η	15,99	399,75
16,64 – 19,54	4η	18,37	459,25
19,55 – 22,35	5η	21,24	531,-
22,36 – 25,23	6η	24,11	602,75
25,24 – 27,93	7η	26,76	669,-
27,94 – 30,38	8η	29,39	734,75
30,39 – 33,21	9η	32,12	803,-
33,22 – 35,63	10η	34,69	867,25
35,64 – 39,16	11η	37,13	928,15
39,17 – 42,44	12η	40,45	1.011,25
42,45 – 46,18	13η	44,06	1.101,50
46,19 – 49,77	14η	47,82	1.195,50
49,78 – 53,16	15η	51,11	1.277,75
53,17 – 56,55	16η	54,60	1.365,-
56,56 – 59,74	17η	57,83	1.445,75
59,75 – 63,03	18η	61,10	1.527,50
63,04 – 66,44	19η	64,42	1.610,50
66,45 – 69,48	20η	67,53	1.688,25
69,49 – 72,44	21η	70,65	1.766,25
72,45 – 75,68	22η	73,60	1.840,-
75,69 – 79,25	23η	77,07	1.926,75
79,26 – 82,92	24η	80,74	2.018,50
82,93 – 86,52	25η	84,34	2.108,50
86,53 – 90,11	26η	87,93	2.198,25
90,12 – 93,56	27η	91,53	2.288,25
93,57 – 97,29	28η	94,94	2.373,50
0,00 – 8,03	1η ΕΙΔΙΚΗ	8,03	

2. Ποσοστά συντάξεως στον συντάξιμο μισθό.

Για να ολοκληρωθεί ο τρόπος υπολογισμού της συντάξεως, είναι ανάγκη να εξευρεθεί το ποσοστό συντάξεως. Τούτο διαμορφώνεται από δύο επί μέρους ποσοστά:

- α. Από το βασικό ποσοστό, κατά ασφαλιστική κλάση για Η.Ε. μέχρι 3.299, που υπολογίζεται στο 25πλάσιο του Τ.Η. της ασφαλιστικής κλάσεως στην οποία εντάσσεται το μέσο ημερομίσθιο της 5ετίας. Το βασικό αυτό ποσοστό παρίσταται, στον επόμενο ΠΙΝΑΚΑ Γ' στην πρώτη οριζόντια σειρά αυτού, κατά ασφαλιστική κλάση, από τη 5η μέχρι την 28η.
- β. Από προσαυξήσεις ανά 300 Η.Ε. πέραν των 3.000 Η.Ε., κλιμακωτά προσδιοριζόμενες σε ποσοστά αναλόγως της ασφαλιστικής κλάσεως στην οποία εντάσσεται το μέσο ημερομίσθιο της κρίσιμης 5ετίας και των συνολικών Η.Ε.

Εν πάση περιπτώσει, για λόγους απλουστεύσεως και ευχερεστέρου υπολογισμού του ποσοστού συντάξεως στο 25πλάσιο του Τ.Η. της ασφαλιστικής κλάσεως στην οποία εμπίπτει το μέσο ημερομίσθιο της κρίσιμης πενταετίας, συντάξαμε τον ΠΙΝΑΚΑ Γ', στον οποίο, μετά την πρώτη οριζόντια σειρά ποσοστών, συγχωνεύσαμε τα δύο πιο πάνω α' και β' ποσοστά (βασικό και προσαυξήσεις), ανάλογα με τον αριθμό Η.Ε. που έχουν πραγματοποιηθεί στην ασφάλιση και ασφαλιστική κλάση.

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ΄
ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΞΙΜΟΥ ΜΙΣΘΟΥ ⁽¹⁾

Η.Ε. στην Ασφάλιση								
1-3299	5η	6η	7η	8η	9η	10η	11η	12η-28η
3300-3599	46	43	40	38	36	34	32	30
3600-3899	47	44	41	39	37	35	33	31
3900-4199	48	45	42	40	38	36	34	32
4200-4499	49	46	43	41	39	37	35	33
4500-4799	50	47	44	42	40	38	36	34
4800-5099	51	48	45	43	41	39	37	35
5100-5399	52	49	46	44	42	40	38	36
5400-5699	53	50	47	45	43	41	39	37
5700-5999	54	51	48	46	44	42	40	38
6000-6299	55	52	49	47	45	43	41	39
6300-6599	56	53	50	48	46	44	42	40
6600-6899	57	54	51	49	47	45	43	41
6900-7199	58	55	52	50	48	46	44	42
7200-7499	60	57	54	52	50	48	46	44
7500-7799	61	58	55	53	51	49	47	45
7800-8099	63,10	60,2	57,30	55,30	55,30	51,30	49,30	47,50
8100-8399	65,20	62,4	59,60	57,60	55,60	53,60	51,60	50,00
8400-8699	67,30	64,6	61,90	59,90	57,90	55,90	53,90	52,50
8700-8999	69,40	66,8	64,20	62,20	60,20	58,20	56,20	55,00
9000-9299	71,50	69	66,50	64,50	62,50	60,50	58,50	57,50
9300-9599	73,60	71,2	68,80	66,80	64,80	62,80	60,80	60,00
9600-9899	75,70	73,4	71,10	69,10	67,10	65,10	63,10	62,50
9900-10199	77,80	75,6	73,40	71,40	69,40	67,40	65,40	65,00
10200-10499	79,90	77,8	75,70	73,70	71,70	69,70	67,70	67,50
10500-10799	82,00	80	78,00	76,00	74,00	72,00	70,00	70,00
10800-11099	84,10	82,2	80,30	78,30	76,30	74,30	72,30	72,50
11100-11399	86,20	84,4	82,60	80,60	78,60	76,60	74,60	75,00

⁽¹⁰⁾ Οι ασφαλιστικές κλάσεις από την 1η έως και 4η δεν περιελήφθησαν στον ΠΙΝΑΚΑ, διότι στερούνται ενδιαφέροντος λόγω χαμηλού ύψους αποδοχών που δεν απαντάται σήμερα, σε πλήρη απασχόληση.

Παρατηρήσεις

Από την ανάλυση του ΠΙΝΑΚΑ Γ' προκύπτει ότι οι ανήκοντες σε μικρές ασφαλιστικές κλάσεις απολαμβάνουν υψηλότερων ποσοτών συντάξεως από εκείνους που ανήκουν σε μεγαλύτερες. Τούτο εκφράζει την εσωτερική αλληλεγγύη των ασφαλιστικών κλάσεων, που έχει την έννοια ότι οι υψηλόμισθοι πριμοδοτούν τους χαμηλόμισθους με ποσοστά. Παρά ταύτα η προκύπτουσα σύνταξη συγκεκριμένης ασφαλιστικής κλάσεως δεν είναι μεγαλύτερη εκείνης της αμέσως ανώτερης όμοιας με τις αυτές Η.Ε.

Για το χρόνο ασφαλίσεως πέραν των 11.399 Η.Ε., τα ποσοστά συντάξεως ανά 300 Η.Ε. αυξάνονται για την 5η ασφ. κλάση ανά 2,1 ποσοστιαίες μονάδες, για την 6η ασφαλιστική κλάση ανά 2,2 όμοιες μονάδες, για τις 7η έως 11η ασφαλιστικές κλάσεις ανά 2,3 τέτοιες μονάδες και για τις υπόλοιπες ασφαλιστικές κλάσεις (12η έως 28η) ανά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες. Έτσι το ποσοστό της συντάξεως δύναται να φθάσει το 100% του 25πλάσιου του Τ.Η. της ασφαλιστικής κλάσεως στην οποία εντάχθηκε το μέσο ημερομίσθιο της 5ετίας. Από τα ανωτέρω προκύπτει το αξίωμα ότι όσο περισσότερες Η.Ε. πραγματοποιούμε στην ασφάλιση και όσο μεγαλύτερο μέσο όρο αποδοχών διασφαλίζουμε κατά την κρίσιμη 5ετία, τόσο μεγαλύτερο ποσό συντάξεως μας απονέμεται.

Παράδειγμα: Έστω ότι ο «Χ» ασφαλισμένος είχε κανονικό ασφαλιστικό βίο. Υποβάλλει αίτηση για σύνταξη μέσα στο 2009, με μηνιαίες αποδοχές της 5ετίας ως κατωτέρω, οι οποίες μετατρέπονται σε ετήσιες και προσαυξάνονται με τους συντελεστές που σημειώσαμε στην περίπτ. 1/β.

Έτη	Μηνιαίος μισθός	Μήνες εργασίας	Ετήσιες αποδοχές	Συντελεστής	Αναπροσαρμογή αποδοχών	ΗΕ	Μέσο ημερομίσθιο
1999	1250	12	15.000	1,4661	21.991,50	300	73,3
2000	1300	12	15.600	1,4091	21.982	300	73,27
2001	1350	12	16.200	1,3355	21.635	300	72,18
2002	1400	12	16.800	1,2903	21.677	300	72,26
2003	1450	12	17.400	1,2408	21.590	300	71,97
2004	1500	12	18.000	1,1817	21.271	300	70,9
2005	1560	12	18.720	1,1362	21.270	300	70,9
2006	1620	12	19.440	1,0925	21.238	300	70,79
2007	1680	12	20.160	1,0505	21.178	300	70,59
2008	1750	12	21.000	-	-	300	70,-
		Σύνολο	178320		193320		

Οι αναπροσαρμοσμένες ημερήσιες αποδοχές της καλύτερης πενταετίας είναι αυτές των ετών 1999-2003, οι οποίες στο σύνολό τους ανέρχονται σε € 362,98 : 5 έτη μας δίδουν μέσο ημερομίσθιο € 72,596. Τούτο αναγόμενο στις ασφαλιστικές κλάσεις του πίνακα Β', προκύπτει ότι ανήκει στην 22η ασφαλιστική κλάση, το τεκμαρτό ημερομίσθιο της οποίας ανέρχεται σε € 73,60 και το 25πλάσιο αυτού σε € 1840. Αυτός είναι και ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου υπολογίζονται τα ποσοστά σύνταξης της τελευταίας κάθετης στήλης του πίνακα Γ', ανάλογα με τον αριθμό των Η.Ε. που πραγματοποιήθηκαν στην ασφάλιση του ΙΚΑ (πρώτη κάθετη στήλη του αυτού πίνακα).

Το ποσό της συντάξεως που θα απονεμηθεί στον εν λόγω συντάξιμο μισθό συναρτάται απολύτως με το ποσοστό σύνταξεως, που είναι ανάλογο του αριθμού των Η.Ε. που έχουν πραγματοποιηθεί στην ασφάλιση μέχρι την ημέρα υποβολής της αιτήσεως για σύνταξη και το οποίο καταχωρίζεται στην στήλη του Πίνακα Γ'.

Στο ποσό της προκύπτουσας κατά περίπτωση συντάξεως προστίθεται και το ποσοστό αναπροσαρμογής (αυξήσεως) των συντάξεων που δόθηκε ή θα δοθεί για το έτος υποβολής της αιτήσεως συνταξιοδότησεως. Εκείθεν η σύνταξη θα αναπροσαρμόζεται κάθε φορά αναλόγως με το ποσοστό αύξησης των συντάξεων.

Επίσης στο τελικό ποσό της συντάξεως υπολογίζονται επιπροσθέτως και οι προσαυξήσεις οικογενειακών βαρών (βλ. κατωτέρω), καθώς και η επικουρική σύνταξη από το ΕΤΕΑΜ ή άλλο επικουρικό Ταμείο.

3. Κατώτατα όρια συντάξεως (ΚΟΣ)

- α. Η προκύπτουσα κατά τα ανωτέρω σύνταξη είναι η λεγόμενη οργανική σύνταξη. \ Αν το ποσό αυτής υπολείπεται από το καθοριζόμενο κάθε χρόνο ΚΟΣ, ο συνταξιούχος λαμβάνει το ΚΟΣ. Το ποσό του πιο πάνω παραδείγματος υπερβαίνει το ΚΟΣ 2009.

Για το έτος 2009 το ΚΟΣ λόγω γήρατος, ανέρχεται σε ευρώ 445,37 χωρίς οικογενειακά βάρη. Η διαφορά μεταξύ του καταβαλλομένου (τυχόν ανωτέρου) ΚΟΣ και της οργανικής σύνταξης καθενός, αποτελεί, τρόπον τινά, προνοιακό επίδομα για το οποίο το Ίδρυμα δεν εισέπραξε εισφορές. Εάν ο συνταξιούχος της παρούσας κατηγορίας συντηρεί σύζυγο και τέκνα ή μόνο σύζυγο ή μόνο τέκνα και μέχρι 3, που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις που αναλύονται κατωτέρω στην περίπτ. 4/α, η σύνταξη προσαυξάνεται κατά 32 € για τη σύζυγο και κατά 21,50 περίπου € για κάθε τέκνο.

- β. Ειδικά στα πρόσωπα που έχουν πραγματοποιήσει στην ασφάλιση πλέον των 4.500 Η.Ε. και λαμβάνουν ΚΟΣ, στο ποσό αυτών προστίθεται προσαύξηση 1% για κάθε 300 Η.Ε. επί πλέον των 4.500 Η.Ε., που υπολογίζεται στο 25πλάσιο του Τ.Η. της ασφαλιστικής κλάσεως στην οποία βασίσθηκε η οργανική σύνταξη. Η προσαύξηση αυτή χορηγείται και στους εκ των ανωτέρω λαμβάνοντες ποσόν συντάξεως άνω των ΚΟΣ, εφ' όσον

όμως, ΚΟΣ και προσαύξηση υπερβαίνουν το λαμβανόμενο ποσό συντάξεως(12). Στην περίπτωση αυτή δικαιολογείται και η τυχόν υπέρβαση του 100% του 25πλάσιου του Τ.Η. επί της οποίας υπολογίσθηκε η οργανική σύνταξη (ΓΕ-ΙΚΑ Σ60/4/27-2-94, ΔΕΝ 1994, σελ. 888).

Περίοδοι ασθένειας, ανεργίας ή σύνταξης λόγω αναπηρίας που λαμβάνονται υπόψη για τη θεμελίωση του δικαιώματος σε Σύνταξη (βλ. άνω Κεφ. Β/2/γ) δεν συνυπολογίζονται για την προσαύξηση. Τουναντίον, προσμετρώνται οι της διαδοχικής ασφάλισης, εφόσον το ΙΚΑ είναι ο απονεμώων τη σύνταξη Οργανισμός.

γ. Εν πάση περιπτώσει, τα ΚΟΣ καταβάλλονται αναλόγως μειωμένα σε περίπτωση καταβολής μειωμένης συντάξεως.

Επίσης ο συνταξιούχος του ΙΚΑ, δεν δικαιούται των ΚΟΣ όταν λαμβάνει και άλλη σύνταξη από το Δημόσιο, ΝΠΔΔ, το ΙΚΑ ή άλλο φορέα κυρίας ασφαλίσεως. Στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται από το ΙΚΑ το ποσό της οργανικής συντάξεως, εκτός και αν το άθροισμα των δύο ή τυχόν περισσοτέρων συντάξεων υπολείπεται του ΚΟΣ, πλήρους ή μειωμένης του ΙΚΑ, προσαυξημένου κατά 25% οπότε καταβάλλεται από το Ίδρυμα η διαφορά.

δ. Στους συνταξιούχους που έχουν χαμηλό ετήσιο ατομικό και οικογενειακό εισόδημα χορηγείται μηνιαίως και Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ). Οι προϋποθέσεις απονομής και το ύψος του επιδόματος ορίζονται κατ' έτος με υπουργική απόφαση.

Ειδικές περιπτώσεις.

Οι ανωτέρω στις περιπτ. α-γ' αναλύσεις αφορούν σε πρόσωπα που συνταξιοδοτούνται με συμπληρωμένο το πλήρες ή και το μεγαλύτερο τούτου όριο ηλικίας, που προβλέπεται κατά περίπτωση, ή αδιαφόρως ηλικίας, όπου προβλέπεται και με όλη την ασφάλιση διανυθείσα στο ΙΚΑ ή σε συγχωνευθέν στο ΙΚΑ Ταμείο κυρίας ασφαλίσεως.

Σε περίπτωση που συντρέχουν άλλες προϋποθέσεις, ισχύουν άλλοι κανόνες. Έτσι έχουμε:

αα. Μειωμένη σύνταξη (βλ. ανωτ. Κεφ. Δ/2).

ββ. Διαδοχική ασφάλιση (ΔΑ). Σε περίπτωση κατά την οποία ο χρόνος ασφαλίσεως που επικαλείται ο ενδιαφερόμενος έχει διανυθεί και σε άλλο φορέα, λειτουργούν οι κανόνες της Δ.Α. Αυτοί δεν είναι όμοιοι για όλες τις εμφανιζόμενες περιπτώσεις (ν. 1405/83 άρθρ. 10, ν. 3232/04 άρθρ. 1 § 1).

Αναλόγως ιδιόμορφος είναι και ο τρόπος υπολογισμού της συντάξεως με προσμέτρηση και χρόνου ασφαλίσεως που διανύθηκε σε κράτη – μέλη της Ε.Ε. ή σε χώρες με τις οποίες η χώρα μας κύρωσε Διμερή Διεθνή Σύμβαση Κ.Α.

4. Επιδόματα

Πέραν από τη βασική σύνταξη που προκύπτει κατά τους ως άνω υπολογισμούς το Ίδρυμα χορηγεί και τα εξής επιδόματα:

α. Οικογενειακά επιδόματα

Εάν ο συνταξιούχος έχει σύζυγο, το ποσό της βασικής σύνταξής του προσαυξάνεται κατά το ισόποσο του 1,5 ΗΑΕ ήτοι ευρώ 49,55 από 1/1/2009, με την προϋπόθεση ότι ο ή η σύζυγος δεν εργάζεται και δεν λαμβάνει σύνταξη από ασφαλιστικό φορέα, συμπεριλαμβανομένου και του ΟΓΑ, ή οποιουδήποτε ΝΠΔΔ ή το Ελληνικό Δημόσιο. Το επίδομα δικαιούται και η γυναίκα συνταξιούχος για τον άνεργο και μη συνταξιοδοτούμενο σύζυγο (ΣΤΕ: 1261/94 ΔΕΝ 1995 σ. 343 και 5728/96 ΕΔΚΑ 1998 σ. 481 ΓΕ: ΙΚΑ Σ62/66/4-7-2003), εξασφαλιζομένης πλήρως της αρχής της ισότητας, μεταξύ ανδρών – γυναικών.

Για τα παιδιά, το ποσό της βασικής σύνταξης προσαυξάνεται κατά 20% για το πρώτο, 15% για το δεύτερο και 10% για το τρίτο παιδί, υπό την προϋπόθεση ότι κάθε παιδί είναι άγαμο και δεν έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του ή το 24ο, εάν συνεχίζει τις σπουδές του και οπωσδήποτε δεν εργάζεται, δεν παίρνει σύνταξη ή δεν παίρνει γι' αυτό προσαύξηση ο άλλος γονεύς. Ωστόσο το ποσό που προκύπτει δεν μπορεί να είναι, για το έτος 2009 ανώτερο των 173,41 €, για το πρώτο παιδί, των 130 € για το δεύτερο και των 86,73 € για το τρίτο.

Η προσαύξηση για τα παιδιά προϋποθέτει γνήσια ή αναγνωρισθέντα τέκνα ή και υιοθετηθέντα, εφόσον η υιοθεσία έχει γίνει τουλάχιστον ένα έτος πριν από την απονομή της σύνταξης. Επίσης, η προσαύξηση παρέχεται και για τα φυσικά παιδιά του συνταξιούχου, από άλλο γάμο ή εκτός γάμου.

Σε περίπτωση που το παιδί, πριν από το κατά περίπτωση όριο ηλικίας (18ο ή 24ο), παρουσιάζεται πάθηση που το καθιστά ανάπηρο για κάθε βιοποριστική εργασία, η προσαύξηση της σύνταξης συνεχίζεται, όσο διαρκεί αυτή η ανικανότητα (ΑΠ 8/77 ΔΕΝ 33.1133) και μάλιστα χωρίς να κωλύεται από το γεγονός ότι το παιδί έπαυσε να είναι άγαμο (εγκ. 198/79, 143/87 και 200/86).

β. Επίδομα απόλυτης αναπηρίας

Αν ο συνταξιούχος λόγω αναπηρίας ή θανάτου είναι σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη και συμπαράσταση άλλου προσώπου για την αντιμετώπιση των συνηθισμένων βιοτικών αναγκών, το ποσό της βασικής σύνταξης προσαυξάνεται κατά 50%. Το ίδιο ισχύει για το συνταξιούχο λόγω γήρατος που κατέστη τυφλός (άρθρ. 42 παρ. 3 ν. 1140/81) όχι όμως και για τον ασφαλισμένο που έχει συνταξιοδοτηθεί βάσει των ευεργετικών διατάξεων του ν. 612/77, δηλαδή ως τυφλός με 10.500 Η.Ε. ή 15ετή ασφάλιση χωρίς όριο ηλικίας του οποίου το ποσό της σύνταξης υπολογίσθηκε ωςάν να πραγματοποιήσει 35ετή ασφάλιση (βλ. Κεφ. Δ/3).

Το επίδομα σε καμμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί το 20πλάσιο του εκάστοτε ΗΑΕ ούτε να υπολογισθεί επί ποσού σύνταξης ανωτέρου του εκάστοτε 25πλασίου του ΤΗ της 10ης ασφαλιστικής κλάσης, ήτοι από 1/5/2009 το ποσό των 826,00 €.

ΚΕΦ. ΣΤ΄

Σύνταξη λόγω αναπηρίας

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Εξ ορισμού η αναπηρία ως ασφαλιστικός κίνδυνος είναι απρόσμενος και ανεπιθύμητος. Γι' αυτό αντιμετωπίζεται από την Κοινωνική Ασφάλιση με ιδιαίτερη μέριμνα. Προέχοντα στοιχεία αποτελούν ο καθορισμός μειωμένων ασφαλιστικών προϋποθέσεων για τη θεμελίωση του δικαιώματος και η έννοια της αναπηρίας.

Ο χρόνος της τοιαύτης συνταξιοδότησης λογίζεται ως χρόνος ασφάλισης και συνυπολογίζεται για την συμπλήρωση των ελάχιστων προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση λόγω γήρατος (ν. 2084/92 άρθρ. 40 παρ. 3 ν. 2335/95 άρθρ. 5 παρ. 4 βλ. και Κεφ. Β περ. 2/γ).

Πάντως, ο καθιστάμενος ανάπηρος από πρόθεση ή από διαπραχθέν υπ' αυτού πλημμέλημα ή κακούργημα, δικαστικώς αποδεικνυομένου, εκπίπτει του δικαιώματος προς απόληψη σύνταξης αναπηρίας. Εάν όμως υφίστανται μέλη της οικογενείας τα οποία θα εδικαιούντο σύνταξης λόγω θανάτου, δικαιούνται αυτά της σύνταξης ωσάν να επήλθε θάνατος του ούτω καταστάντος αναπήρου.

Σε αντίθεση με τα ισχύοντα στη σύνταξη λόγω γήρατος, για τη σύνταξη λόγω αναπηρίας δεν διακρίνουμε «παλαιούς» και «νέους» ασφαλισμένους. Για το ορθότερο ισχύουν και για τους «νέους», ό,τι ισχύει και για τους «παλαιούς» ασφαλισμένους.

Για την παροχή του είδους αυτού ισχύουν:

2. Ασφαλιστικές προϋποθέσεις

Με τις ισχύουσες διατάξεις (ν. 1902/90 άρθρ. 27 παρ. 1 περ. 4), για να θεμελιώσει δικαίωμα σε σύνταξη λόγω αναπηρίας που δεν προέρχεται από ατύχημα, ο ασφαλισμένος του ΙΚΑ, θα πρέπει να έχει πραγματοποιήσει μία από τις κατωτέρω (α-γ) κατά περίπτωση ημέρες εργασίας (ΗΕ) στην ασφάλιση:

- α. Τουλάχιστον 4.500 Η.Ε. οποτεδήποτε στο παρελθόν. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται να έχει ασφαλιστικό δεσμό με το ΙΚΑ τα τελευταία χρόνια, π.χ. 300 ή 600 Η.Ε. στην τελευταία 5ετία, όπως στις δύο επόμενες β' και γ' περιπτώσεις προβλέπεται. Και αν ακόμη μεταξύ της τελευταίας ημέρας ασφάλισης στο ΙΚΑ και της εμφάνισης της αναπηρίας, μεσολαβεί κενό ασφάλισης, το δικαίωμα θεμελιώνεται, αρκεί ενδιάμεσως να μη μεσολάβησε ασφάλιση σε άλλο φορέα.

β. Για ασφαλισμένους, οι οποίοι κατά την εμφάνιση της αναπηρίας δεν έχουν τις προϋποθέσεις της α' ανωτέρω ή της γ' κατωτέρω περιπτώσεις, ο νόμος θέσπισε διαφορετικό τρόπο υπολογισμού του χρόνου ασφάλισης. Όρισε ότι ο ασφαλισμένος, που κατά την εμφάνιση της αναπηρίας δεν έχει συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας του, δικαιούται σύνταξη από την αιτία αυτή εάν έχει στην ασφάλιση 300 Η.Ε. Οι ημέρες αυτές αυξάνονται προοδευτικά σε 4.200 Η.Ε. με την προσθήκη ανά 120 Η.Ε. κατά μέσο όρο για κάθε έτος ηλικίας πέραν του 21ου.

Με το σύστημα αυτό, ο ασφαλισμένος ο οποίος κατά την εμφάνιση της αναπηρίας διανύει το 22ο έτος της ηλικίας πρέπει να έχει 420 Η.Ε., το 29ο έτος της ηλικίας 1260 Η.Ε., το 35ο έτος 1980 Η.Ε., το 47ο έτος 3420 Η.Ε., και το 54ο και άνω έτος της ηλικίας 4200 Η.Ε. (εγκ. ΙΚΑ 43/95). Όμως, από τις κατά περίπτωση Η.Ε. ανάλογα με το έτος ηλικίας, οι 300 πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί στα αμέσως προηγούμενα πέντε έτη από εκείνο στο οποίο κατέστη ανάπηρος.

γ. Εάν ο ασφαλισμένος δεν συγκεντρώνει μία από τις ασφαλιστικές προϋποθέσεις των περιπτώσεων α' και β' ανωτέρω, δικαιούται σύνταξης αναπηρίας εάν έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση τουλάχιστον 1500 Η.Ε. από τις οποίες όμως οι 600 μέσα σε πέντε έτη τα αμέσως προηγούμενα από εκείνο που κατέστη ανάπηρος.

Ειδικώς στην παρούσα γ' περίπτωση, αν ο ασφαλισμένος είχε επιδοτηθεί λόγω ασθενείας ή ανεργίας ή είχε συνταξιοδοτηθεί στη διάρκεια της πενταετίας και εξ αυτού δεν συμπληρώνει τις 600 Η.Ε., η περίοδος αυτή (των πέντε ετών) επεκτείνεται προς τα πίσω για το αντίστοιχο προς την επιδότηση ή συνταξιοδότηση χρονικό διάστημα.

Ως Η.Ε. κατά περίπτωση λογίζονται αυτές που πραγματοποιήθηκαν στην ασφάλιση του ΙΚΑ (υποχρεωτική ή προαιρετική) ή προέρχονται από αναγνώριση, με εξαίρεση τις περιόδους επιδότησης λόγω ασθενείας και τακτικής ανεργίας της τελευταίας δεκαετίας (ανά 200) και του χρόνου σύνταξης λόγω αναπηρίας (βλ. Κεφ. Β/2 εν τέλει και Β/3) που προσμετρούνται μόνο για σύνταξη λόγω γήρατος. Ειδικώς για το χρόνο στρατιωτικής υπηρεσίας με εξαγορά, προσμετρείται εφόσον ο ασφαλισμένος είναι ανατομοφυσιολογικά (ιατρική κρίση) ανάπηρος με ποσοστό πάνω από 67% και έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση πάνω από 900 Η.Ε.

Τέλος, και ο χρόνος ασφάλισης που διανύθηκε σε άλλο ομοειδή φορέα λαμβάνεται υπόψη για τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση Η.Ε. με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης. Οι ως άνω κατά περίπτωση Η.Ε. δεν απαιτούνται, εάν η αναπηρία οφείλεται σε βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής (εργατικό ατύχημα). Στην περίπτωση αυτή η σύνταξη απονέμεται χωρίς χρονικές (ασφαλιστικές) προϋποθέσεις.

Όταν το βίαιο συμβάν δεν επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή αυτή (εξωεργατικό ατύχημα), για τη συνταξιοδότηση λόγω αναπηρίας αρκεί η συμπλήρωση του μισού αριθμού των Η.Ε. που περιγράψαμε ανωτέρω κατά περίπτωση.

3. Έννοια της αναπηρίας

Ο ίδιος ο ν. 1902/90 επέφερε ουσιαστικές αλλαγές στην έννοια της αναπηρίας. Καθιέρωσε τις εξής τρεις βαθμίδες:

- Τη βαρεία αναπηρία, ποσοστό ανικανότητας 80% και άνω.
- Τη συνήθη αναπηρία, ποσοστό ανικανότητας 66,6% μέχρι 80%.
- Τη μερική αναπηρία, ποσοστό ανικανότητας 50% μέχρι 66,6%.

Ανάπηρος θεωρείται ο ασφαλισμένος, αν λόγω παθήσεως ή βλάβης ή εξασθένησης σωματικής ή πνευματικής, μεταγενέστερης της υπαγωγής του στην ασφάλιση, ετήσιας τουλάχιστον διάρκειας για τη βαρεία και συνήθη αναπηρία και εξαμήνης διάρκειας για τη μερική κατά ιατρική πρόβλεψη, δεν μπορεί να κερδίζει από εργασία που ανταποκρίνεται στις δυνάμεις, στις δεξιότητες και στη μόρφωσή του περισσότερο:

- Από ένα πέμπτο (1/5) του ποσού που συνήθως κερδίζει σωματικά και πνευματικά υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης, ποσοστό ανικανότητας άνω του 80% (βαρεία αναπηρία), οπότε δικαιούται την πλήρη σύνταξη που θα ελάμβανε με τον αυτό αριθμό Η.Ε., λόγω γήρατος (βλ. Κεφ. Ε').
- Από το ένα τρίτο (1/3) του ποσού που συνήθως κερδίζει στην ίδια επαγγελματική κατηγορία σωματικά και πνευματικά υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης, ποσοστό ανικανότητας από 66,6 μέχρι 80% (συνήθης αναπηρία), οπότε το ποσό της σύνταξης αναλογεί στα $\frac{3}{4}$ της κατά τα ανωτέρω πλήρους σύνταξης.

Κατ' εξαίρεση, ο με το ως άνω ποσοστό ανάπηρος (66,6 – 80%) δικαιούται της πλήρους σύνταξης, εάν έχει συμπληρώσει στην ασφάλιση 6000 Η.Ε. στο σύνολο ή εάν η αναπηρία του οφείλεται κατά κύριο λόγο σε νευροψυχιατρικές παθήσεις.

- Από το μισό (1/2) του ποσού που συνήθως κερδίζει στην ίδια περιφέρεια και επαγγελματική κατηγορία σωματικά και πνευματικά υγιής άνθρωπος της ίδιας μόρφωσης, ποσοστό ανικανότητας 50-66,6% (μερική αναπηρία), οπότε το ποσό της σύνταξης αναλογεί στο $\frac{1}{2}$ της κατά τα ανωτέρω (περίπτ. α') πλήρους σύνταξης. Και στην περίπτωση αυτή, οι ανάπηροι από νευροψυχιατρικές παθήσεις δικαιούνται τα $\frac{3}{4}$ της πλήρους σύνταξης της περίπτ. α' ανωτέρω.

Τα ως άνω κατά περίπτωση ποσοστά αναπηρίας είναι θεμελιωτικά του δικαιώματος σε σύνταξη, εφόσον η πάθηση κλπ. επέλθει ή εμφανισθεί μετά την αρχική υπαγωγή στην ασφάλιση. Εάν η πάθηση είναι προγενέστερη της υπαγωγής του στην ασφάλιση, ο ανάπηρος δικαιούται σύνταξη εφόσον η μεταγενέστερη της ασφάλισης αναπηρία φθάνει τουλάχιστον το μισό ποσοστό της κατά περίπτωση αναπηρίας (εγκ. ΙΚΑ 5/91).

Για την αναπηρία του ασφαλισμένου από άποψη ιατρική, γνωμοδοτούν οι Υγειονομικές Επιτροπές του ΙΚΑ οι οποίες, εκτός από τη διαπίστωση της φύσεως, των αιτιών, της εκτάσεως και της διάρκειας της σωματικής ή της πνευματικής παθήσεως του ασφαλισμένου, ερευνούν και την επίδραση αυτής στην καθολική ικανότητά του για άσκηση του συνήθους ή παρεμφερούς επαγγέλματος ή την ανάκτηση της ικανότητας αυτής.

Δεν αρκεί όμως μόνο η ιατρική κρίση (ανατομοφυσιολογική βλάβη) για τη συνταξιοδότηση. Καθοριστικής σημασίας στοιχείο αποτελεί και η ασφαλιστική αναπηρία, δηλαδή η απώλεια της βιοποριστικής ικανότητας του ασφαλισμένου εξαιτίας της πάθησης κ.λπ., σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, το επάγγελμα, τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν γενικώς και ειδικώς στη συγκεκριμένη περιοχή για την επαγγελματική κατηγορία του ανάπηρου κ.λπ. Περί αυτής αποφαινεται ο Διευθυντής του Υποκαταστήματος που απονέμει τη σύνταξη. Η περί αυτού κρίση του Διευθυντού εκφραζόμενη σε ποσοστά, μπορεί να αυξήσει το ποσοστό αναπηρίας της ιατρικής κρίσης μέχρι 17 ποσοστιαίες μονάδες (ν. 1976/91 άρθρ. 12 παρ. 3).

Η σύνταξη λόγω αναπηρίας διαρκεί επί όσο χρονικό διάστημα κρίνεται κατά τα ανωτέρω ανάπηρος ο ασφαλισμένος. Η αναπομπή στην Υγειον. Επιτροπή για περαιτέρω κρίση γίνεται οίκοθεν από την υπηρεσία λίγο πριν από τη λήξη της περιόδου αναπηρίας. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις ο συνταξιούχος αναγνωρίζεται μόνιμος ανάπηρος, ιδιότητα που τον απαλλάσσει από την υποχρέωση να υποβάλλεται σε ιατρική εξέταση προς διαπίστωση της κατάστασης της υγείας του.

Τούτο συμβαίνει:

- α. Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του ή η γυναίκα το 50ο και συνταξιοδοτείται συνεχώς επί 7 έτη κατά τη διάρκεια δε της συνταξιοδότησής του έχει εξετασθεί από Υγειον. Επιτροπή τουλάχιστον τρεις φορές.
- β. Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει το 60ο έτος της ηλικίας του ή η γυναίκα το 55ο και συνταξιοδοτείται συνεχώς επί 5 έτη κατά δε τη διάρκεια της συνταξιοδότησής του έχει εξετασθεί από Υγειον. Επιτροπή τουλάχιστον δύο φορές.
- γ. Όταν ο ενδιαφερόμενος έχει συνταξιοδοτηθεί συνεχώς επί 12ετία, ανεξαρτήτως φύλου και ορίου ηλικίας.
- δ. Όταν ο ενδιαφερόμενος συνταξιοδοτείται συνεχώς ή διακεκομμένως τουλάχιστον επί 20ετία και οπωσδήποτε συνεχώς κατά την τελευταία 3ετία, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας.

ΚΕΦ. Ζ΄

Σύνταξη λόγω θανάτου

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Βασική προϋπόθεση για την απονομή σύνταξης στα μέλη οικογενείας είναι ο θάνατος του αμέσως ασφαλισμένου ή του συνταξιούχου λόγω γήρατος ή αναπηρίας. Δεν ενδιαφέρει, αν η αιτία του θανάτου οφείλεται στον ίδιο τον θανόντα, δηλ. είναι αδιάφορο έστω και εάν πρόκειται περί αυτοκτονίας. Ενδιαφέρει όμως, αν ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα εργατικό ή μη και σε επαγγελματική ασθένεια σε ό,τι αφορά τις χρονικές προϋποθέσεις ασφάλισης και το ποσό της σύνταξης. Επίσης ενδιαφέρει, αν ο θάνατος προεκλήθη από εγκληματική ενέργεια μέλους της οικογένειας του θανόντος που από το γεγονός του θανάτου αντλεί δικαίωμα σύνταξης. Εφόσον με απόφαση του αρμοδίου ποινικού δικαστηρίου ο υπαίτιος καταδικασθεί γι' αυτή την ενέργεια, στερείται του δικαιώματος σύνταξης (άρθρ. 28 παρ. 13α.ν. 1846/51) χωρίς αυτό να έχει καμιά επίπτωση στα δικαιώματα των άλλων μελών οικογενείας, αν υπάρχουν.

Με το θάνατο εξομοιώνεται και η αφάνεια, η οποία, κατ' άρθρ. 6 και 40 - 50 του ΑΚ αναγνωρίζεται με απόφαση του αρμοδίου τακτικού δικαστηρίου, εφόσον:

- α. Κατά τη διάρκεια τουλάχιστον ενός έτους δεν υπάρχει καμιά αξιόπιστη είδηση ή πληροφορία για το ότι υπάρχει στη ζωή ο ασφαλισμένος και
- β. Ο θάνατος του ασφαλισμένου είναι "σφόδρα πιθανός", εάν τούτο συνάγεται από τις ειδικές συνθήκες, υπό τις οποίες έγινε η εξαφάνιση και που κατά κοινή πείρα συνεπάγονται κίνδυνο για τη ζωή του (π.χ. ναυάγιο, πόλεμος, πυρκαγιά, σεισμός κ.λ.π.).

Η απόφαση του δικαστηρίου προϋποθέτει σχετική αίτηση του Φορέα, οίκοθεν ενεργούντος ή προκαλούμενος από ενδιαφερόμενο μέλος οικογενείας. Το δικαστήριο με την απόφαση του καθορίζει και την ημερομηνία της αφάνειας, εκτός αν υπάρχει ήδη δεδικασμένο από προηγούμενη δικαστική απόφαση.

Εάν μετά την απόφαση του δικαστηρίου, με μεταγενέστερη απόφαση που εκδίδεται με την ίδια διαδικασία ή αίτηση οποιουδήποτε άλλου που έχει έννομο συμφέρον, βεβαιωθεί ότι ο κηρυχθείς σε αφάνεια ευρίσκεται στη ζωή, διακόπτονται οι συνέπειες της πρώτης απόφασης, δηλ. η καταβολή σύνταξης για το μέλλον και μάλιστα από τη χρονολογία που θα ορίσει η δεύτερη απόφαση.

Με ειδικές διατάξεις εξομοιώνονται - από άποψη ασφαλιστική κατά πλάσμα του νόμου - με θάνατο και οι περιπτώσεις που:

- Ο ασφαλισμένος θα καταστεί ανάπηρος εκ προθέσεως ή συνεπεία κακουργήματος ή πλημμελήματος του, εφόσον η ενοχή του έχει δικαστικώς βεβαιωθεί.
- Ο δικαιούχος σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας εκτίει ποινή στερητική της ελευθερίας του.

Και στις δύο αυτές περιπτώσεις τα μέλη της οικογενείας δικαιούνται τη σύνταξη που θα την έπαιρναν σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου.

Ο θάνατος του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου λόγω γήρατος ή αναπηρίας αποτελεί το παράγωγο γεγονός της συνταξιοδότησης των μελών της οικογενείας. Υπό την έννοια αυτή, το δικαίωμα δεν συνιστά κληρονομικό δικαίωμα επί του θανόντος, αλλά σύσταση αυτοτελούς *ex lege* δικαιώματος απ' ευθείας στο πρόσωπο των δικαιοδόχων (Ελεγκτικού Συνεδρίου 133/2000 ΕΔΚΑ 2000 σ.196 και εγκ. ΙΚΑ 9/1971).

Χήρα - χήρος. Οι σχετικές διατάξεις του ΙΚΑ και τα Καταστατικά των διαφόρων Ταμείων στο προκείμενο θέμα αναφέρονται στο δικαίωμα της χήρας και μόνο υπό ειδικές προϋποθέσεις (απορίας, αναπηρίας κ.λ.π.) και στο χήρο. Η διάκριση αυτή, σε βάρος των χήρων κρίθηκε ότι αντίκειται στις περί ισότητας διατάξεις του Συντάγματος. Στη συνέχεια, μετά από σχετική αμφιταλάντευση ως προς την ανάγκη προσαρμογής ή μη της νομοθεσίας και υπέρ των χήρων⁽¹³⁾, τα Δικαστήρια αποφάνθηκαν τελικά, ότι σε περίπτωση θανάτου της συζύγου, συντάξεως δικαιούται και ο χήρος, κατά τους κανόνες της ίσης μεταχείρισης, με βάση τις ισχύουσες διατάξεις των ασφαλιστικών Οργανισμών για τις χήρες, χωρίς δηλαδή τη θέσπιση νέων διατάξεων για τους χήρους, εφαρμόζοντα τα Δικαστήρια, την αρχή της "δημιουργικής ισότητας"⁽¹⁴⁾. Η εμφανισθείσα αυτή τάση της νομολογίας ώθησε την πολιτεία σε επανεξέταση του όλου θέματος και με το ν.2676/99, αρθρ. 62 όπως αντικαταστάθηκε με το ν. 3385/05 άρθρ. 4 (ΔΕΝ 2005 σ. 1119), θέσπισε τα κατωτέρω, τα οποία συμπλέουν με τις περί ισότητας διατάξεις.

Η νέα διάταξη είναι αυτοτελής. Δεν συμπληρώνει, αλλά καταργεί ρητά υφιστάμενες ειδικές επί του αυτού αντικειμένου ρυθμίσεις, που έχουν καθιερωθεί με τυπικούς νόμους ή με Καταστατικές διατάξεις.

Από τις ρυθμίσεις της καταλαμβάνεται ο επιζών σύζυγος εφόσον ο θάνατος του ετέρου των συζύγων επήλθε μετά την 5.1.99, ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου. Επίσης, καταλαμβάνονται και οι επιζώντες από θάνατο που έχει ήδη επέλθει, εφόσον βεβαίως κατά τις προϊσχύουσες διατάξεις, ο επιζών σύζυγος, δεν συγκέντρωνε τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, αλλά συγκεντρώνει αυτές με τις νέες.

Οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις για τη θεμελίωση του δικαιώματος που ισχύουν δεν θίγονται από τη νέα διάταξη. Παραμένουν ως έχουν. Στις προϋποθέσεις αυτές, έχουμε τη γνώμη ότι περιλαμβάνεται και αυτή που ορίζει τη διάρκεια του έγγαμου βίου μέχρι του θανάτου για τη θεμελίωση του δικαιώματος, καθώς και οι προβλεπόμενες εξαιρέσεις της (βλ. περί αυτών την επόμενη § 2/3/α).

⁽¹³⁾ ΣΤΕ: 4325/88 ΕΔΚΑ 1989 σ. 222, 3552/92 ΕΕΔ 1994 σ. 1022 και 1728/96 ΕΔΚΑ 1995 σ. 202.

⁽¹⁴⁾ Βλ. ΔΕΚ απόφ. της 20/3/1984 ΕΔΚΑ 185 σ. 263 για χήρο υπαλλήλου της ΕΕ και απόφ. 17.4.1997 για υπόθεση χήρου υπαλλήλου της ΔΕΗ. Ελ.Συνεδρ. 1283/96 ΔΕΝ 1996 σ. 1016, ΣΤΕ 2435/97 ΔΕΝ 1997 σ. 820, 2978/97 ΕΔΚΑ 1997 σ. 709 (εφάπαξ παροχή), Διοικ. Πρωτ. Αθ. 7109/98 ΔΕΝ 1999 σ. 552

Τέλος, να προσθέσουμε ότι ο νομοθέτης προέβη σε εξαιρέσεις είτε με ρητή αναφορά στο θέμα είτε έμμεσα. Ρητώς ορίστηκε ότι «Δεν υπάγονται στις ανωτέρω ρυθμίσεις όσοι λαμβάνουν πολεμική σύνταξη, εξ ιδίου δικαιώματος, όσοι λαμβάνουν σύνταξη με βάση τις διατάξεις των Ν. 1897/90 και 1977/91» (θύματα τρομοκρατίας και τρομοκρατών). Επίσης οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου του ΟΓΑ, ο οποίος λαμβάνει σύνταξη από οποιοδήποτε νομικό καθεστώς του Οργανισμού αυτού ή είναι ασφαλισμένος ή συνταξιούχος του ΟΓΑ.

Έμμεση εξαίρεση επέρχεται εκ του ότι η εμβέλεια των μέτρων περιορίζεται μόνο στους φορείς που υπάγονται στον έλεγχο και την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.

Έτσι, δεν καταλαμβάνονται από τις διατάξεις του οι επιζώντες σύζυγοι από το θάνατο ασφαλισμένου συνταξιούχου Ταμείου που εποπτεύεται από άλλο Υπουργείο. Τέτοια Ταμεία είναι:

- Τα Μετοχικά Ταμεία Στρατού, Ναυτικού, Αεροπορίας, που υπάγονται στο Υπουργείο Εθν. Άμυνας.
- Το ΜΤΠΥ που υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών.
- Το ΝΑΤ που υπάγεται στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας.

Επίσης, δεν καταλαμβάνονται από τις διατάξεις και οι επιζώντες από θάνατο πολιτικού ή στρατιωτικού υπαλλήλου ή συνταξιούχου του Δημοσίου. Οι συνταξιοδοτούμενοι από το Δημόσιο διέπονται από τον κώδικα πολιτικών και στρατιωτικών συντάξεων, ο οποίος δεν θίγεται. Κατά προέκταση των αμέσως ανωτέρω, από τις ρυθμίσεις του εξαιρούνται και οι επιζώντες σύζυγοι από το θάνατο τακτικού υπαλλήλου ΝΠΔΔ που συνταξιοδοτείται από το αυτό ή άλλο ΝΠΔΔ, κατά το σύστημα συνταξιοδότησης των δημοσίων υπαλλήλων με ειδικές διατάξεις όμοιες εκείνων του κώδικα πολιτικών και στρατιωτικών συντάξεων, είτε με παραπομπή στις διατάξεις αυτές.

2. Ασφαλιστικές προϋποθέσεις για σύνταξη με διατάξεις ΙΚΑ

Για την απονομή σύνταξης στα μέλη οικογένειας λόγω θανάτου του προστάτου, διακρίνουμε το θάνατο συνταξιούχου από το θάνατο ασφαλισμένου. Ο θάνατος συνταξιούχου του Ιδρύματος λόγω γήρατος ή αναπηρίας οποιασδήποτε βαθμίδας παρέχει δικαίωμα σε σύνταξη των μελών οικογενείας αυτού, αδιαφόρως ασφαλιστικών προϋποθέσεων.

Όταν έχουμε όμως θάνατο ασφαλισμένου, δηλαδή προσώπου που δεν απόκτησε ιδιότητα συνταξιούχου κατά την ως άνω έννοια, τα μέλη της οικογενείας αυτού δικαιούνται σύνταξης εφόσον ο θανών είχε πραγματοποιήσει στην ασφάλιση τις Η.Ε. που απαιτούνται για σύνταξη αναπηρίας, όπως αναλύονται στις περιπτώσεις α και β του ΚΕΦ ΣΤ' ανωτέρω, ήτοι 4.500 Η.Ε. οποτεδήποτε στο παρελθόν (περίπτ. α) ή 300 έως 4200 Η.Ε., αναλόγως της ηλικίας (περ.β').

Αν λείπει μία από τις προϋποθέσεις αυτές, αρκεί η πραγματοποίηση 1500 Η.Ε. από τις οποίες όμως 300 Η.Ε. τουλάχιστον κατά τα πέντε έτη που προηγούνται άμεσα του έτους που επήλθε ο θάνατος.

Οι ως άνω κατά περίπτωση Η.Ε. δεν απαιτούνται, εάν η αναπηρία οφείλεται σε βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής (εργατικό ατύχημα). Στην περίπτωση αυτή η σύνταξη απονέμεται χωρίς χρονικές (ασφαλιστικές) προϋποθέσεις.

Όταν το βίαιο συμβάν οφείλεται σε ατύχημα εκτός εργασίας (εξωεργατικό ατύχημα), για τη συνταξιοδότηση λόγω θανάτου αρκεί η συμπλήρωση του μισού αριθμού των Η.Ε. που περιγράψαμε ανωτέρω κατά περίπτωση.

Να προσθέσουμε ως εκ περισπού ότι, όπως σε κάθε περίπτωση, έτσι και στη παρούσα, και ο χρόνος ασφάλισης που διανύθηκε σε άλλο ομοειδή φορέα λαμβάνεται υπόψη για τη συμπλήρωση των κατά περίπτωση Η.Ε. με τούς κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης. Στην περίπτωση αυτή, εάν το δικαίωμα στηρίζεται σε εργατικό ατύχημα (όχι εξωεργατικό) ή σε επαγγελματική νόσο, αρμόδιος φορέας είναι αυτός στην ασφάλιση του οποίου έλαβε χώρα το ατύχημα ή εμφανίστηκε η επαγγελματική νόσος, ανεξάρτητα από το χρόνο ασφάλισης σ' αυτόν (ν.δ. 4202/61 άρθρ. 6).

Τέλος, στις κατά περίπτωση Η.Ε. δύνανται να προστεθούν οι ημέρες από προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης και από αναγνώριση της στρατιωτικής υπηρεσίας του θανόντος, γονικής και εκπαιδευτικής αδείας περί των οποίων ανωτέρω το Κεφ. Β § 2 /β και γ.

3. Μέλη οικογένειας

Σε περίπτωση θανάτου, το ΙΚΑ απονέμει σύνταξη στα πιο κάτω μέλη της οικογενείας τους.

α. Στον επιζών σύζυγο (χήρα ή χήρος)

Η ιδιότητα της χήρας-χήρου προϋποθέτει έγκυρο γάμο (θρησκευτικό ή πολιτικό) που μέχρι του θανάτου δεν είχε ακυρωθεί ή λυθεί. Έχουμε τη Νομική πεποίθηση ότι και ο θάνατος του ενός των συζύγων που προέρχονται από «Σύμβαση Συμβίωσης» περί της οποίας ο πρόσφατος ν. 3719/08 (ΔΕΝ 2009 σ. 445) δημιουργεί δικαίωμα σύνταξης στον επιζώντα σύζυγο⁽¹⁵⁾ που μέχρι του θανάτου ωσαύτως δεν είχε λυθεί.

Η χήρα ή ο χήρος, δεν δικαιούνται σύνταξη, εάν από την ημέρα τέλεσης του γάμου με το θανόντα ασφαλισμένο και μέχρι του θανάτου του δεν έχει παρέλθει 6μηνο ή δεν έχει παρέλθει χρονικό διάστημα τουλάχιστον 24 μηνών, εάν ο θανών κατά την τέλεση του γάμου ελάμβανε από το ΙΚΑ σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας, έστω και εάν το δικαίωμα σε σύνταξη είχε ασκηθεί προ του γάμου η δε αναγνώριση του έγινε μετά (ΣτΕ 1651/88 ΔΕΝ 46.370).

⁽¹⁵⁾ Βλ. «Επίμετρο» στο τέλος του βιβλίου.

Και στις δύο περιπτώσεις το κώλυμα του εξαμήνου ή των 24 μηνών αίρεται, και η σύνταξη απονέμεται, εάν:

- αα. Ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα εργατικό ή μη, εφόσον όμως το ατύχημα συνιστά νέο θανατηφόρο περιστατικό ανεξάρτητο τυχόν προηγούμενου, από το οποίο ο θανών είχε καταστεί ανάπηρος συνταξιούχος προ του γάμου.
- ββ. Κατά τη διάρκεια του γάμου εγεννήθη ή ενομιμοποιήθη παιδί, όχι όμως και εάν το παιδί που είχε γεννηθεί από την εξώγαμη σχέση, έχει αποβιώσει πριν από την τέλεση του γάμου (ΣτΕ 4294/88 ΔΕΝ 46.370).
- γγ. Η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου ευρίσκεται σε κατάσταση εγκυμοσύνης.

β. Σύνταξη παιδιών

Σύνταξη δικαιούνται τα παιδιά (νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα καθώς και τα υιοθετημένα από τον ίδιο τον ασφαλισμένο ή συνταξιούχο - και όχι εκείνα που έχουν υιοθετηθεί μόνο από τον επιζώντα σύζυγο -, εφόσον η υιοθεσία έχει γίνει τουλάχιστον ένα έτος πριν από το θάνατο του ασφαλισμένου ή τη χορήγηση σύνταξης αναπηρίας ή γήρατος στο θετό γονέα και ακόμη, εφόσον τα παιδιά δεν λαμβάνουν οπωσδήποτε σύνταξη από το ΙΚΑ. Μεταξύ των δικαιούχων παιδιών περιλαμβάνονται και τα φυσικά παιδιά του θανόντος από προηγούμενο γάμο ή είναι εξώγαμα.

Το αντίστοιχο δικαίωμα τους θεμελιούται, εάν είναι άγαμα και δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους. Το όριο αυτό παρατείνεται στο 24ο έτος αν σπουδάζουν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές. Τα όρια ηλικίας δεν απαιτούνται εάν κριθούν ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία και η ανικανότητα τους προϋπήρχε της συμπλήρωσης του 18ου έτους ή του 24ου τοιούτου αν σπουδάζει. Στην περίπτωση αυτή η συνταξιοδότηση διαρκεί για όσο χρονικό διάστημα συνεχίζεται η ανικανότητα (α.ν. 1846/51 αρθρ. 29 παρ. 6, όπως έχει τροποπ. με το ν.825/78 αρθρ. 5 παρ.5).

γ. Σύνταξη εγγονών και προγονών

Σύνταξη δικαιούνται επίσης και οι κατά το χρόνο του θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου ορφανοί από μητέρα και πατέρα εγγονοί και προγονοί που συντηρούντο κυρίως από το θανόντα παππού ή τη θανούσα γιαγιά. Προγονοί θεωρούνται τα εκ προηγούμενου γάμου νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα ή και θετά τέκνα του ενός των συζύγων καθώς και τα φυσικά τέκνα εκάστου συζύγου από προηγούμενο γάμο ή εξώγαμα. Το δικαίωμα της σύνταξης των εγγονών και προγονών γεννάται και παρατείνεται, εφόσον συντρέχουν οι αυτές προϋποθέσεις ηλικίας, σπουδών ή ανικανότητας που ισχύουν για τα παιδιά του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου. Επίσης ισχύει κατ' αναλογία και η προϋπόθεση να μη συνταξιοδοτείται οπωσδήποτε ο εγγονός ή πρόγονος από το ΙΚΑ. Για την προϋπόθεση της συντήρησης ισχύουν όσα αναφέρονται στο επόμενο στοιχ. δ.

δ. Σύνταξη γονέων

Μετά το θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, σύνταξη μπορεί να απονεμηθεί και στους γονείς, εάν το βάρος της συντήρησης τους είχε κυρίως ο θανών. Στους δικαιούχους γονείς περιλαμβάνονται, ειδικά στο ΙΚΑ και οι θετοί, εφόσον η υιοθεσία είχε γίνει τρία τουλάχιστον έτη πριν από το θάνατο του υιοθετηθέντος, όχι όμως και ο πατριός και η μητριά.

Οι γονείς δικαιούνται σύνταξης, εάν η συμβολή του αποθανόντος παιδιού για τη συντήρηση τους κρίνεται ουσιώδης με βάση την εκτίμηση των πραγματικών συνθηκών και μάλιστα του ύψους του εισοδήματος του παιδιού, των τυχόν από άλλες πηγές εσόδων του γονέα, της συμβολής στη συντήρηση τους των τυχόν υπάρχοντων άλλων παιδιών, της κατάστασης της υγείας του γονέα καθώς και την εκτίμηση, εάν χωρίς την πρόσοδο και τη συμβολή του θανόντος, οι γονείς ήταν δυνατό να εξασφαλίσουν κατά τις εκάστοτε συνθήκες και τα δεδομένα της κοινής πείρας το ελάχιστο κατά τόπο και χρόνο όριο συντήρησης (ΣΤΕ 4798/77, 3373/81, 1652/86, 1209/87, 1954/87, 3465/87, 2097/89, 2803/89, 2831/89).

Η συνδρομή της προϋπόθεσης που αναφέρεται στην ουσιώδη συντήρηση των γονέων εκτιμάται με βάση τα πραγματικά δεδομένα κατά το χρόνο του θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου (ΣΤΕ 1191/77).

4. Ποσοστά σύνταξης

- α. Το ποσό σύνταξης που δικαιούται η χήρα ή ο χήρος ισούται με το 70% της βασικής σύνταξης, δηλ. του ποσού της σύνταξης χωρίς τον συνυπολογισμό προσαυξήσεων λόγω οικογενειακών βαρών ούτε του επιδόματος απολύτου αναπηρίας που ελάμβανε ο θανών συνταξιούχος ή που θα ελάμβανε, εάν κατά την ημέρα του θανάτου του εκρίνετο ανάπηρος.

Το ποσό σύνταξης που προκύπτει κατά τα ως άνω υπόκειται σε μείωση ως εξής:

- αα. στην περίπτωση που ο επιζών σύζυγος εργάζεται ή απασχολείται το ποσό της σύνταξης περιορίζεται στο 50% της σύνταξης λόγω θανάτου μέχρι τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας. Μετά τη συμπλήρωση του ως άνω ορίου ηλικίας λαμβάνει το 70% του ποσού της απονεμόμενης σύνταξης.

Με τα ίδια ποσοστά και τα όρια ηλικίας μειώνεται η σύνταξη στον επιζώντα των συζύγων και όταν ούτος λαμβάνει σύνταξη και από δική του εργασία (γήρατος ή αναπηρίας) από οποιοδήποτε Ασφαλιστικό Οργανισμό ή το Δημόσιο. Στην περίπτωση όμως αυτή ο ίδιος μπορεί να επιλέξει από ποια σύνταξη θα επέλθει η μείωση από τη δική του ή από εκείνη λόγω θανάτου. Αν επιλεγεί η μείωση της σύνταξης λόγω θανάτου το ποσό της μείωσης

αυτής επιμερίζεται στα δικαιούμενα σύνταξης τέκνα κατά ίσα μέρη (ν. 3385/05 άρθρ. 4 ΔΕΝ 2005 σ. 1119 και εγκ. ΙΚΑ 82/05, 41/06 ΓΕ: ΙΚΑ Σ50/1/31-5-06 και Σ 50/27/4-12-06 και Γν.ΝΣΚ 260/06).

ββ. Υφισταμένης διαζευγμένης – διαζευγμένου πρώην συζύγου, δικαιουμένης σύνταξης κατά τους ορισμούς της επόμενης παραγρ. 5, το ποσό της σύνταξης που προκύπτει μειούται αναλόγως.

β. Το ποσό της σύνταξης για κάθε παιδί ισούται με τα 20% του ποσού της ίδιας σύνταξης. Εάν όμως το παιδί είναι ή καταστεί ορφανό από πατέρα και μητέρα (αμφοτερόπλευρη ορφάνια) το ποσοστό αυτό τριπλασιάζεται, γίνεται 60%, έστω και εάν το παιδί έχει μόνο πατριό ή μητριά. Στο ποσό σύνταξης κάθε τέκνου (υγιούς ή μη) που θα προκύψει θα προστεθεί και το ποσό σύνταξης που ενδεχομένως θα αφαιρεθεί από τον επιζώντα σύζυγο κατά τα αμέσως ανωτέρω υποπερίπτωση αα. Το σύνολο όμως των συντάξεων της χήρας (ή του χήρου) και των παιδιών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 100% της σύνταξης του θανόντος, ή εάν δεν υπάρχει χήρα ή χήρος δικαιούχος το σύνολο της σύνταξης των παιδιών δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 80% της ίδιας σύνταξης.

Στην αντίθετη περίπτωση γίνεται ανάλογη μείωση της σύνταξης κάθε δικαιούχου.

Ειδικώς, για τα παιδιά που είναι ορφανά και από τους δύο γονείς και πάσχουν από νοητική υστέρηση ή αυτισμό ή από πολλαπλές βαριές αναπηρίες ή χρόνιες ψυχικές παθήσεις, με μόνιμο ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω, δικαιούνται το συνολικό ποσό της σύνταξης που ελάμβανε ο θανών γονέας ή προκειμένου περί θανάτου ασφαλισμένου (όχι συνταξιούχου), το ποσό της σύνταξης που θα εδικαιοῦτο να λάβει ο θανών (ν. 3232/04 άρθρ. 5 παρ. 5 ΔΕΝ 2004 σ. 275).

Πρόσθετες προϋποθέσεις που θέτει ο ως άνω νόμος είναι:

- Η πάθηση ή οι παθήσεις να έχουν επέλθει πριν από τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας ή προκειμένου για παιδιά που σπούδαζαν σε ανώτατες ή ανώτερες σχολές πριν από τη συμπλήρωση του 24 έτους της ηλικίας.
- Να μην εργάζονται ή να μην ασκούν οποιοδήποτε επάγγελμα.
- Να μη συνταξιοδοτούνται από δική τους εργασία

Σημειώσαμε ανωτέρω ότι το συνολικό ποσό της σύνταξης του γονέα μεταβιβάζεται στο κατά τα ως άνω ανάπηρο παιδί που είναι αμφοτερόπλευρα ορφανό. Όταν, όμως, ο γονέας ελάμβανε τα Κατώτατα Όρια Συντάξεων (ΚΟΣ), διακρίνει ο νόμος:

Πρώτο, αν το ΚΟΣ ήταν απόρροια μειωμένης σύνταξης, οπότε το παιδί δικαιούται το πλήρες ΚΟΣ, λόγω θανάτου.

Δεύτερο, αν το ΚΟΣ ήταν απόρροια πλήρους σύνταξης, οπότε το παιδί δικαιούται το πλήρες ΚΟΣ λόγω γήρατος.

Στην περίπτωση που στην απορφανισθείσα οικογένεια υπάρχουν και παιδιά υγιή – δικαιοδόχα σύνταξης, χωρίς άλλα δικαιοδόχα άτομα (π.χ. εγγόνια, προγονοί, χήρα από δεύτερο γάμο, κ.λπ.) το πλήρες ποσό της κυρίας σύνταξης του θανόντος κατανέμεται στα μεν υγιή παιδιά κατά τα ποσοστά που προβλέπονται (π.χ. 20%), στα δε ανάπηρα παιδιά το αυτό ποσό αφού προσαυξηθεί κατά 20%. Σε καμιά όμως περίπτωση το ποσό της σύνταξης των υγιών και ανάπηρων παιδιών να υπερβαίνει τη σύνταξη του θανόντος γονέα ή να έχει μικρότερο του ΚΟΣ λόγω γήρατος ή θανάτου κατά τις πιο πάνω διακρίσεις, αναλόγως αν η σύνταξη του θανόντος είχε υπολογισθεί με τους κανόνες της πλήρους ή μειωμένης σύνταξης.

Τέλος, στην περίπτωση κατά την οποία ο θανών κατέλιπε εκτός από τα ανάπηρα και υγιή παιδιά και άλλα πρόσωπα (π.χ. χήρα από δεύτερο γάμο ή διαζευγμένη), ο επιμερισμός της σύνταξης γίνεται σε όλα τα πρόσωπα κατά τα εν αρχή της παρούσας περίπτωση β' οριζόμενα, τα αμφοτεροπλεύρως ορφανά ανάπηρα παιδιά δεν έχουν καμία προνομιακή μεταχείριση έναντι των υγιών τέκνων (εγκ. ΙΚΑ 67/2004 και ΓΕ 251/36/1-9-206 ΔΕΝ 2007 σ. 143)⁽¹⁶⁾.

γ. Το ποσό της σύνταξη των εγγονών και προγονών καθώς και των γονέων είναι για το καθένα ίσο με το 20% της σύνταξης του θανόντος πλην της χήρας μητέρας, της οποίας είναι ίσο προς τα 40% της σύνταξης. Όλοι όμως αυτοί δικαιούνται σύνταξη, μόνο, αν δεν υπάρχει χήρα (ή χήρος) ή και παιδιά δικαιούχοι ή μολονότι υπάρχουν, με το σύνολο των ποσοστών των συντάξεων που δικαιούνται, δεν συμπληρώνεται το 100% της σύνταξης του θανόντος.

Κατά συνέπεια οι δικαιούχοι της ομάδας του εδ. γ, εάν μεν δεν υπάρχουν δικαιούχοι χήρα (ή χήρος) ή παιδιά, δικαιούνται βάσει των πιο πάνω ποσοστών (20 ή 40%) να καταλείμουν το ποσό μέχρι του συνόλου της σύνταξης του θανόντος, εάν υπάρχουν, κατανέμεται σ' αυτούς βάσει των ιδίων ποσοστών το τμήμα της σύνταξης που απομένει μετά την ικανοποίηση του δικαιώματος σύνταξης της χήρας (ή χήρου) ή και των παιδιών.

Σε κάθε περίπτωση που το απομένον τμήμα της σύνταξης δεν επαρκεί για την ικανοποίηση του δικαιώματος σύνταξης όλων των δικαιούχων της ομάδας, γίνεται ανάλογη μείωση του μεριδίου τους, χωρίς βέβαια να θιγεί το ποσοστό σύνταξης των δικαιούχων των περιπτ. α και β, ανωτέρω.

Τέλος, σε κάθε περίπτωση που λήγει το δικαίωμα ενός ή περισσότερων δικαιούχων μελών οικογενείας, λόγω π.χ. γάμου, θανάτου, κ.λπ., επακολουθεί ανακατανομή των ποσοστών σύνταξης των υπολοίπων δικαιοδόχων ή και αναβιώνει το εν ηρεμία τελούν δικαίωμα μέλους ανήκοντος στην ομάδα γ, ώστε αυτά να αντιστοιχούν πράγματι προς τα οριζόμενα από το νόμο.

⁽¹⁶⁾ Για ορφανά παιδιά από δύο γονείς άλλων φορέων πλην ΙΚΑ και ΟΓΑ βλ. ν. 2335/95 άρθρ. 5 § 4 (ΔΕΝ 1995 σ. 1066)

5. Σύνταξη διαζευγμένης πρώην συζύγου ⁽¹⁷⁾

Με το ν. 3232/04 άρθρ. 4 ρυθμίσθηκε και θέμα συνταξιοδότησης της διαζευγμένης πρώην συζύγου του θανόντος. Πρόκειται για θεσμό πρωτοεισαγόμενου στη κοινωνική ασφάλιση. Όπου ο νομοθέτης αναφέρει τη «διαζευγμένη» υπονοεί και το «διαζευγμένο» και όπου κάνει λόγο για «θάνατο πρώην συζύγου περιλαμβάνει και τον τυχόν θάνατο της “πρώην συζύγου”».

Σύμφωνα λοιπόν με τη σχετική διάταξη στην περίπτωση θανάτου του πρώην συζύγου, η διαζευγμένη δικαιούται συντάξεως από την εν λόγω αιτία από το Δημόσιο, τους Φορείς κυρίας ασφαλίσεως.

Το δικαίωμα αποκτάται με τη συνδρομή των πιο κάτω προϋποθέσεων, αδιαφόρως αν ο θανών κατέλιπε ή όχι χήρα από νόμιμο γάμο.

Δεν ορίζεται από τη διάταξη, προκύπτει όμως από τα συμφραζόμενα, ότι το δικαίωμα αποκτάται εφ’ όσον ο θανών είχε ανάλογη ασφάλιση ώστε με αυτή να θεμελιώνουν δικαίωμα τα δικαιοδόχα μέλη της οικογενείας του.

α. Προϋποθέσεις

Πέραν του ως άνω βασικού όρου, στο πρόσωπο της διαζευγμένης πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά και οι εξής αα έως στοτ προϋποθέσεις

αα. Να έχει συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας ή να είναι ανίκανη για την άσκηση βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 67% και άνω. Η ανικανότητα στην περίπτωση αυτή κρίνεται κατά το χρόνο του θανάτου του πρώην συζύγου.

Το όριο ηλικίας δεν είναι απαραίτητο να είναι συμπληρωμένο κατά το θάνατο του πρώην συζύγου. Οποτεδήποτε στο μέλλον και αν συμπληρωθεί, το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται. Αντίθετα η αναπηρία της διαζευγμένης που δεν είναι 65 ετών, πρέπει να υφίσταται κατά τον θάνατο του πρώην συζύγου.

ββ. Ο πρώην σύζυγος, κατά τη στιγμή του θανάτου του, να κατέβαλλε διατροφή που είχε καθορισθεί είτε με δικαστική απόφαση είτε με σύμβαση μεταξύ των πρώην συζύγων.

γγ. 15 έτη έγγαμου βίου μέχρι τη λύση του γάμου με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

δδ. Το διαζύγιο να μην οφείλεται σε ισχυρό κλονισμό της εγγάμου συμβιώσεως υπαιτιότητα του αιτούντος τη σύνταξη.

εε. Να μην έχει τελεσθεί άλλος γάμος.

⁽¹⁷⁾ Βλ. Ελ. Καβαλιέρου: Σύνταξη διαζευγμένης ΔΕΝ 2003 σ. 1505 και Γ. Ψηλού: Σύνταξη διαζευγμένης ΔΕΝ 2004 σ. 465

στ. Συνολικό ετήσιο ατομικό φορολογητέο εισόδημα το οποίο να μην υπερβαίνει το ποσό των εκάστοτε καταβαλλομένων από τον ΟΓΑ ετησίων συντάξεων στους ανασφάλιστους υπερήλικες. Ο έλεγχος των εισοδηματικών κριτηρίων διενεργείται ανά διετία.

β. Ποσό συντάξης

Το ποσόν της συντάξεως της διαζευγμένης αποτελεί συνάρτηση του ποσού της συντάξεως που δικαιούται ο κατά το χρόνο του θανάτου χήρος ή χήρα ή που θα ειδικαιούτο αν υπήρχε.

Ειδικότερα:

- αα. Εάν ο έγγαμος βίος της διαζευγμένης με τον θανόντα διήρκεσε από 15-25 έτη, το ποσόν συντάξεως του νομίμου χήρου - χήρας επιμερίζεται κατά 70% σε αυτόν - αυτήν και 30% στη διαζευγμένη.
- ββ. Εάν ο έγγαμος βίος της διαζευγμένης είχε διάρκεια άνω των 25 ετών, το ποσόν της συντάξεως της χήρας επιμερίζεται κατά 60% στον χήρο ή χήρα και κατά 40% στη διαζευγμένη.
- γγ. Τέλος, εάν ο θανών δεν άφησε χήρο ή χήρα, ή διαζευγμένη δικαιούται το αυτό ποσοστό ήτοι 30% ή 40% αντίστοιχα, της συντάξεως που θα ειδικαιούτο ο χήρος ή η χήρα.

Πάντως σε περίπτωση περισσοτέρων του ενός διαζευγμένων, προφανώς μετά 15ετή έγγαμο βίο έκαστος, τα ως άνω ποσά συντάξεως της διαζευγμένης επιμερίζονται μεταξύ αυτών εξ ίσου.

Σε περίπτωση που με τον θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου δικαιοδόχα συντάξεως καθίστανται τα παιδιά αυτού από τους διαδοχικά τελεσθέντες γάμους ή από έναν εξ αυτών, ή άλλα μέλη της οικογενείας του (π.χ. γονείς κλπ.), η σύνταξη που αναλογεί σε καθένα μέλος δεν θίγεται.

Πέραν των ανωτέρω ο νόμος διαλαμβάνει και τα εξής:

«Οι διατάξεις περί κατωτάτου ορίου (ΚΟΣ) και Επιδόματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) δεν έχουν εφαρμογή για συντάξεις που κανονίζονται με βάση τις διατάξεις του άρθρου αυτού».

Στην διάταξη αυτή δεν εκφράζει με σαφήνεια ο νομοθέτης τον λογισμό του, αν δηλαδή αναφέρεται και στις δύο συντάξεις, χήρας και διαζευγμένης, ή μόνο στην δεύτερη. Κατά την άποψη μας ο αποκλεισμός αφορά μόνο τη διαζευγμένη (εγκ. ΙΚΑ: 64/2004 ΔΕΝ 2004 σ. 839, 4/2005 ΓΕ: Σ50/2/20-1-06 και Σ50/29/5-12-2005).

Λόγω σιωπής του ν. 3232/04 στο υπόψη θέμα εκρίθη αρμοδίως ότι η διαζευγμένη δεν δικαιούται σύνταξης από φορέα επικουρικής ασφάλισης – ΕΤΕΑΜ κ.ά. – εγκ. ΙΚΑ 100/2004.

Μέρος Τέταρτο
«Παλαιοί» Ασφαλισμένοι Τ/Υ
Πρώην Ειδικών Ταμείων

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Σημειώνονται στο ΚΕΦ. Γ΄ τα Ειδικά Ταμεία ή Κλάδοι σύνταξης που λειτουργούσαν υπέρ των Τ/Υ η διαδικασία ένταξης αυτών στο ΙΚΑ και τα διατηρούμενα δικαιώματα στο ίδρυμα των ασφαλισμένων και συνταξιούχων αυτών.

Οφείλουμε όμως να υπενθυμίσουμε τη γνωστή διάκριση σε «παλαιούς» και «νέους» ασφαλισμένους (βλ. κεφαλ. Α/1). Οι πρώτοι έχουν ίδιο συνταξιοδοτικό καθεστώς περί του οποίου κατωτέρω, στο Κεφ. Η΄, ευνοϊκότερο, όπως θα αποδειχθεί, εκείνου που ισχύει για τους «νέους» και το οποίο είναι όμοιο για τους ασφαλισμένους όλων των φορέων ασφάλισης και του Δημοσίου, το οποίο πραγματευόμαστε στο ΚΕΦ. ΙΓ΄.

Επίσης, διακεκριμένη κατηγορία αποτελούν οι Τ/Υ που προσλήφθηκαν από τις υπόψη πέντε (5) Τράπεζες από 1-8-2008 ή θα προσληφθούν από αυτές, στο μέλλον οι οποίοι υπάγονται ή θα υπάγονται υποχρεωτικά και θα διέπονται από τη νομοθεσία αυτού (ν. 3655/08 άρθρ. 2 § 1), ανάλογα με την ιδιότητά τους ως «παλαιών» ή «νέων» ασφαλισμένων.

Στο σημείο αυτό προέχει να σημειώσουμε ότι τα Καταστατικά των πέντε ειδικών Ταμείων περιλαμβάνουν και θέματα συνταξιοδότησης ειδικών κατηγοριών, όπως είναι οι Διοικητές, Υποδιοικητές, Νομικοί Σύμβουλοι – Δικηγόροι, μέλη Σ.Ν.Π. κ.λπ. Όμως, το ενδιαφέρον του βιβλίου αυτού εστιάζεται στα δικαιώματα και τις αξιώσεις επί της σύνταξης μόνο των προσώπων που ασφαλίζονται στα οικεία Ταμεία με την ιδιότητα του μισθωτού δηλαδή στους καθ' αυτό τραπεζοϋπαλλήλους (Τ/Υ) και τα μέλη οικογενείας τους⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Άλλωστε με τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 47 του ν. 2084/92 «οι προβλεπόμενες από τα Καταστατικά προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και υπολογισμού σύνταξης και εφάπαξ βοήθηματος για Διοικητές, Υποδιοικητές, Προέδρους, Αντιπροέδρους, Διευθύνοντες Συμβούλους, Γενικούς Διευθυντές και εντεταλμένους Συμβούλους καταργήθηκαν από 24-8-1992».

ΚΕΦ. Η΄

Συνταξιοδότηση από το ΙΚΑ «παλαιών» ασφαλισμένων τέως ειδικών Ταμείων Τ/Υ

Στα ειδικά Ταμεία γενικώς οι προϋποθέσεις θεμελίωσης του δικαιώματος σε σύνταξη, το ποσό της σύνταξης, ο τρόπος υπολογισμού και οι άλλες συνιστώσες του δικαιώματος, ορίζονταν από το Καταστατικό ενός εκάστου Ταμείου. Οι θεσμικοί νόμοι⁽²⁾ άφησαν ανέπαφο μέχρι 31-7-08 τον κύκλο των ασφαλιζομένων σε κάθε Ειδικό Ταμείο προσώπων, επέφεραν όμως ουσιώδεις αλλαγές στις προϋποθέσεις θεμελίωσης του δικαιώματος σε σύνταξη, διατηρώντας τη διάκριση ως και πρότερον, σε άνδρες γενικώς, σε μητέρες και σε λοιπές γυναίκες, αλλά με νέες διαφορετικές προϋποθέσεις οι οποίες πάλιν υφίστανται και επί μέρους διαχωρισμούς, ανάλογα με το χρόνο αρχικής υπαγωγής στην ασφάλιση και ημερομηνία συμπλήρωσης της απαιτούμενης κατά περίπτωση Συντάξιμης Υπηρεσίας (Σ.Υ.).

Από τις Καταστατικές διατάξεις κάθε Ταμείου παρέμειναν σε ισχύ μόνον η Σ.Υ με τη συμπλήρωση της οποίας θεμελιώνεται το δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος κύριας ή επικουρικής. Ωστόσο όπου από τις διατάξεις αυτές προβλεπόταν θεμελίωση δικαιώματος με ΣΥ άνω των 25 ετών, το δικαίωμα θεμελιώνεται και με τη συμπλήρωση 25ετίας.

Επίσης καταργήθηκαν οι διατάξεις κάθε Ειδικού Ταμείου που προέβλεπαν θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη με 15 ΣΥ σε γυναίκες που ασφαλίσθηκαν σε οποιοδήποτε Φορέα το πρώτο από 1-1-1983 και μέχρι 31-12-1992.

Όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξης ο νόμος όρισε ότι τα θέματα αυτά «... διέπονται από τις ισχύουσες κάθε φορά Καταστατικές διατάξεις του κάθε Ταμείου» (ν. 1976/91 άρθρ. 9 παρ. 1-3)⁽³⁾. Επέφερε όμως ο νομοθέτης αλλαγές για εκείνους που αποχώρησαν σε σύνταξη εντεύθεν της 1-1-2008 ή θα αποχωρήσουν στο μέλλον. Ως προς τα όρια ηλικίας τα καθιερωθέντα κατισχύουν εκείνων που ορίζονται από τα Καταστατικά, εκτός εάν τα τελευταία είναι μεγαλύτερα. Τα νέα όρια ηλικίας εφαρμόζονται και εκεί που το Ταμείο απένειμε σύνταξη αδιαφόρως ηλικίας (ν. 1976/91 άρθρ. 9 παρ. 5), εκτός και αν πρόκειται για σύνταξη λόγω 35ετίας (ν. 3029/2002, άρθρ. 2 παρ. 3 βλ. κατωτ.). Πάντως τα νέα όρια ηλικίας κυμαίνονται αναλόγως του χρόνου αρχικής ασφάλισης του άμεσου ασφαλισμένου (πριν ή μετά την 31-12-1982), του χρόνου συμπλήρωσης της Σ.Υ. (πριν ή μετά την 31-12-1997) και στους ασφαλισθέντες από 1-1-1983 μέχρι 31-12-1992 με περαιτέρω υποδιαιρέσεις ανάλογα με το φύλο και την οικογενειακή κατάσταση των γυναικών.⁽⁴⁾

⁽²⁾ Θεσμικούς νόμους αποκαλούμε στο προκείμενο θέμα, χάριν συντομίας τους νόμους: 1902/90, 1976/91, 2084/92, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν και το ν. 3655/08.

⁽³⁾ Η αλλαγή τρόπου υπολογισμού της σύνταξης στους ασφαλισθέντες από 1-1-1983 – 31-12-1992, που θέσπισε ο ν. 1976/91 άρθρ. 9 παρ. 4 και όριζε αντί από τα 35μπτα τα 50στά, κλιμακούμενα, καταργήθηκε από 1-1-2003 με το ν. 3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 10.

⁽⁴⁾ το ΣτΕ με την απόφασή του 718/06 (ΕΔΚΑ 2006 σ. 439 έκρινε συνταγματικές τις ρυθμίσεις του άρθρ. 9 του ν. 1976/91 με το οποίο θεσπίσθηκαν τελικά τα αυξημένα όρια ηλικίας.

Τέλος, οι θεσμικοί νόμοι εξήρεσαν από το όριο ηλικίας ορισμένες περιπτώσεις, από τις οποίες οι ουσιωδέστερες αφορούν:

- Σε όσους απολύονται από την εργασία τους χωρίς δική τους υπαιτιότητα (βλ. κατω....). Το ευεργέτημα θεωρείται ότι συντρέχει μόνο όταν η απόλυση γίνεται για υπερεσιακούς λόγους και όχι όταν γίνεται ως πειθαρχική ποινή (ΣΤΕ 1495/04, ΕΔΚΑ 2004 σ. 899).
- Για όσους έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση μέχρι 31-12-1982 και έχουν χρόνο πραγματικής ασφάλισης 7 ή 7,5 ετών, κατά περίπτωση, πέραν του απαιτούμενου για θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος τοιούτου, συμπεριλαμβανομένου και της διαδοχικής ασφάλισης.
- Για όσους είναι τυφλοί, παραπληγικοί – τετραπληγικοί ή πάσχουν από μεσογειακού και μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία, ή είναι νεφροπαθείς κ.λπ. (βλ. ανωτ. Κεφ. Δ/3).
- Για όσους ασφαλίστηκαν μέχρι 31-12-1982 και από τα Καταστατικά των Ταμείων τους προβλέπεται συνταξιοδότηση με 35ετή ασφάλιση χωρίς όριο ηλικίας. Η περίπτωση αυτή δεν ετύγχανε εφαρμογής στα ειδικά Ταμεία των Τραπεζοϋπαλλήλων, γιατί από τις Καταστατικές διατάξεις δεν προβλεπόταν η αντίστοιχη προϋπόθεση. Ωστόσο ο ν. 3029/2002, με το άρθρ. 2 παρ. 3 καθιέρωσε και το δικαίωμα αυτό χωρίς όριο ηλικίας (βλ. Κεφ. Η § 1 περίπτ. β').

Βεβαίως των ορίων ηλικίας εξαιρούνται και όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα με 37ετή ασφάλιση, μητέρες με τρία παιδιά, μέχρι 31-12-2012 και μητέρες – σύζυγοι με ανάπηρο παιδί ή σύζυγο, περί των οποίων το επόμενο ΚΕΦ. Η' § 1 περίπτ. α, δ και στ'.

Όπως γίνεται σαφές το όλο θέμα έχει πολυεδρική υπόσταση με την έννοια ότι το αντίστοιχο δικαίωμα μπορεί να στηρίζεται σε διατάξεις διαφορετικής προέλευσης (π.χ. Καταστατικό, Καταστατικό σε συνδυασμό με νεότερους νόμους, διατάξεις γενικής εφαρμογής κ.ά.). Για τους «παλαιούς» λοιπόν Τ/Υ ισχύουν τα κάτωθι:

1. Πλήρης σύνταξη⁽⁵⁾ με διατάξεις γενικής εφαρμογής

α. Σύνταξη 37ετίας.

Σε ασφαλισμένους από 1-1-1983 – 31-12-1992 με την πραγματοποίηση 37 ετών ασφάλισης απονέμεται σύνταξη αδιαφόρως ηλικίας άνδρες – γυναίκες (ν. 3029/02, άρθρ. 2 § 2).

⁽⁵⁾ Με τον όρο «πλήρης σύνταξη» δεν εννοούμε πληρότητα στο ποσό της σύνταξης πέραν του οποίου δεν καταβάλλεται ποσόν τιμής, αλλά την οργανική σε ποσό σύνταξη που εξάγεται με βάση το χρόνο ασφάλισης το συντάξιμο μισθό και τυχόν άλλα στοιχεία ποσού το οποίο δεν υπόκειται σε μείωση κατά 1/200 λόγω πρόωρης συνταξιοδότησης όπως στην 5 του παρόντος ΚΕΦ γίνεται λόγος.

Συγκεκριμένα η διάταξη ορίζει «συμπλήρωση 37 ετών υποχρεωτικής ασφάλισης ή 11.100 ΗΕ...» και μέχρι 300 ΗΕ κατ'έτος. Προδήλως αναφέρεται σε χρόνο ασφάλισης που πραγματοποιήθηκε στο φορέα απονομής της σύνταξης. Ωστόσο, περαιτέρω προσδιορίζει ότι «για τη συμπλήρωση του παραπάνω χρόνου ασφάλισης» λαμβάνεται υπόψη:

Πρώτο: «Ο χρόνος υποχρεωτικής ασφάλισης από παροχή εξαρτημένης εργασίας» σε άλλο φορέα, ο οποίος μεταφέρεται με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης.

Δεύτερο: Ο χρόνος πραγματικής υπηρεσίας στο Δημόσιο, σε ΝΠΔΔ ή στους ΟΤΑ (α' και β' βαθμίδας).

Τρίτο: Ο χρόνος πραγματικής ασφάλισης από παροχή εξαρτημένης εργασίας σε χώρες τις οποίες εφαρμόζονται οι Κανονισμοί της Ε.Ε. ή οι Διεθνείς Συμβάσεις (Δ.Σ.-ΚΑ) που έχει συνάψει η χώρα μας (εγκ. ΙΚΑ 66/2002).

Είναι σαφές από τις ανωτέρω διατάξεις ότι για τη συμπλήρωση της 37ετίας, λαμβάνεται υπόψη μόνο η εξ υποχρεωτικής ασφάλισης επελθούσα τοιαύτη λόγω παροχής εργασίας μισθωτού. Το σαφές τούτο νόημα επιβεβαιώνεται από την αυτή διάταξη και κατά τρόπο αρνητικό.

Έτσι, περίοδοι ασφαλίσεως στο ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΑ κ.ά. καθώς και περίοδοι που αναγνωρίστηκαν ή θέλουν αναγνωρισθεί σε φορείς μισθωτών χωρίς πραγματική παροχή εξαρτημένης εργασίας, όπως είναι η στρατιωτική υπηρεσία, γονική άδεια, εκπαιδευτική άδεια, περίοδοι επιδότησης ανεργίας ή ασθένειας στην τελευταία 10ετία πριν από τη συνταξιοδότηση κ.ά. δεν προσμετρώνται για τη συμπλήρωση των 37 ετών ή των 11.100 ΗΕ. Επίσης δεν προσμετρείται και ο τυχόν πλασματικός χρόνος ασφάλισης της μητέρας που γέννησε παιδιά από 1-1-2000 και εφεξής, ή αντ' αυτής στον πατέρα (βλ. και Κεφ. Β § 3 ανωτέρω).

β. Σύνταξη 35ετίας

Στη σύνταξη αυτή απαντώνται δύο υποκατηγορίες:

- Η πρώτη αφορά αυτούς που υπήχθησαν στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μέχρι 31-12-1982.
- Η δεύτερη αναφέρεται σε όσους υπήχθησαν στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από 1-1-1983 έως 31-12-1992.

Ως φορέας σε κάθε περίπτωση πρέπει να εκληφθεί και το Δημόσιο.

Στην πρώτη από τις ανωτέρω περίπτωση απονέμεται σύνταξη με τη συμπλήρωση «35 ετών ασφάλισης» ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Στην δεύτερη περίπτωση η σύνταξη λόγω 35ετίας απονέμεται με τη συμπλήρωση του 58ου έτους της ηλικίας άνδρες – γυναίκες. Το όριο ηλικίας των 58 ετών παραμένει μέχρι 31-12-2012. Από το έτος 2013 αυξάνεται κατά έξι μήνες κατ'έτος μέχρι να συμπληρωθεί το 60ο έτος (ν. 3655/08 άρθρ. 143 § 2).

Επομένως για αιτήσεις σύνταξης που θα υποβληθούν το έτος 2013 θα απαιτείται ηλικία 58 των και έξι μηνών το έτος 2014 ηλικία 59 ετών, το έτος 2015 ηλικία 59 ετών και έξι μηνών και το έτος 2016 και μετά ηλικία 60 ετών.

Από τη σιωπή του νόμου προκύπτει ότι, σε κάθε περίπτωση από τις ανωτέρω για τη συμπλήρωση της 35ετίας λαμβάνεται υπόψη κάθε μορφή ασφάλισης από οποιαδήποτε αιτία και αν προήλθε (υποχρεωτική, από αναγνώριση, προαιρετική ασφάλιση κ.λπ.). Επίσης λαμβάνεται υπόψη και η ασφάλιση που έλαβε χώρα στο παρελθόν σε άλλο φορέα κύριας ασφάλισης ή στο Δημόσιο με την ιδιότητα του μισθωτού ή του αυτοτελούς επαγγελματία (ΤΕΒΕ, ΤΑΕ, ΤΣΜΕΔΕ κ.λπ.).

Ειδικά, ως προς τη Στρατιωτική Υπηρεσία (Σ.Υ.) είναι γνωστό ότι αυτή λαμβάνεται υπόψη για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη λόγω γήρατος μόνο εφόσον ο υπό συνταξιοδότηση έχει συμπληρώσει το 58ο έτος της ηλικίας.⁽⁶⁾

γ. Σύνταξη με 15ετή ασφάλιση

Ο ν. 2084/92 με το άρθρο 47 § 6, όπου τροποποιήθηκε με τους ν. 2335/95 άρθρ. 6 § 7 και 3029/02, άρθρ. 2 § 4, ορίζει ότι οι ασφαλισμένοι οι οποίοι συμπληρώνουν το 65ο έτος της ηλικίας οι άνδρες ή το 60ο τοιούτο οι γυναίκες, ο ελάχιστος χρόνος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος ορίζεται σε 15 έτη. Στην πρακτική της εφαρμογής η διάταξη είναι εφαρμοστέα αποκλειστικά στους ασφαλισμένους που μέχρι το οριζόμενο έτος της ηλικίας τους δεν συμπληρώνουν τον αυξημένο χρόνο Σ.Υ. που απαιτείται κατά περίπτωση για να θεμελιώσουν δικαίωμα σε σύνταξη σε μικρότερη της ανωτέρω ηλικία.

δ. Ασφαλισμένοι με 3 παιδιά

Γυναίκες ασφαλισμένες στα ειδικά Ταμεία, οι οποίες έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά, θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης με τη συμπλήρωση 20ετούς συντάξιμης υπηρεσίας κατά το Καταστατικό του κάθε Ταμείου, ανεξάρτητα από το χρόνο πρόσληψης και την ηλικία (ν. 1902/90, άρθρ. 10 § 9, ν. 1976/91, άρθρ. 9, § 8 και ν. 2084/92, άρθρ. 48 § 4, στοιχείο α' στο τέλος). Ωστόσο ο νέος ν. 3655/08 με το άρθρ. 144 § 6 πρόσθεσε και ηλικία ως εξής: «Προκειμένου για συνταξιοδοτικά δικαιώματα που θεμελιώνονται από 1-1-2013 απαιτείται και η συμπλήρωση του 50ου έτους της ηλικίας». Το όριο αυτό ισχύει για άνδρες και γυναίκες.

Οι διατάξεις αναφέρονται στις γυναίκες ασφαλισμένες των ειδικών Ταμείων, για τις οποίες προβλέπεται η απονομή σύνταξης, χωρίς διάκριση ως προς το χρόνο ασφάλισής τους (πριν ή μετά την 1-1-1983) και τη χρονολογία εξόδου από την υπηρεσία (πριν ή μετά την 31-12-1997), αρκεί να έχουν:

- 20ετή πλήρη συντάξιμη υπηρεσία και
- τρία παιδιά.

⁽⁶⁾ Βλ. Γ. Ψηλού: Σύνταξη λόγω 35ετίας, ΔΕΝ 2006 σ. 657 και ανωτέρω ΚΕΦ Β/2/γ.

Ως προς τις γυναίκες, δεν ενδιαφέρει η ηλικία των παιδιών (αν είναι ανήλικα ή ενήλικα) ή η οικογενειακή τους κατάσταση (έγγαμα ή άγαμα), αν ασκούν ή όχι επάγγελμα και ποιο. Αρκεί, όταν ασκείται το δικαίωμα να είναι εν ζωή τα παιδιά. Επίσης, ο νόμος, μέχρι 31-12-2012, δεν εξαρτά το δικαίωμα από την οικογενειακή κατάσταση αυτής, δηλαδή αν είναι έγγαμη, άγαμη, χήρα ή διαζευγμένη.

Το δικαίωμα παρέχεται και στον πατέρα με 20ετή υπηρεσία, αν είναι χήρος, με τρία παιδιά ή διαζευγμένος πάλι με τρία παιδιά. Στην περίπτωση του διαζευγμένου, απαιτείται επιπροσθέτως το ένα τουλάχιστον παιδί να είναι ανήλικο ή ανίκανο και ο διαζευγμένος να έχει την επιμέλεια αυτού με δικαστική απόφαση.

Ανάλογο δικαίωμα ασκείται από μητέρα ή πατέρα, κατά περίπτωση και έναντι των επικουρικών Ταμείων στα οποία υπάγονται οι ασφαλισμένοι των Ειδικών Ταμείων κύριας ασφάλισης, τα οποία λειτουργούν ως ΝΠΔΔ, αλλά και ως ΝΠΙΔ ανεξαρτήτως ονομασίας και νομικής μορφής. Ωστόσο, ο αρχικός ν. 1902/90 άρθρ. 10 § 9 προέβλεπε ότι για να υποχρεωθούν σε σύνταξη ανεξαρτήτως ηλικίας με 20ετή ασφάλιση και τρία παιδιά τα επικουρικά Ταμεία – ΝΠΙΔ θα πρέπει τα έσοδά τους από εργοδοτικές εισφορές, κοινωνικούς πόρους ή άλλη επιχορήγηση να υπερβαίνουν τα έσοδα από εισφορές των ασφαλισμένων. Ο περιορισμός αυτό εξακολουθεί κατά την άποψή μας να ισχύει, παρά τη νομοθετική εξέλιξη του δικαιώματος που επήλθε έκτοτε με τους νόμους οι οποίοι σημειώνονται ανωτέρω.

ε. Ασφαλισμένοι με βαριές αναπηρίες

Πρόκειται για τους παντελώς τυφλούς, αναιμικούς, παραπληγικούς, νεφροπαθείς, κ.λπ., οι οποίοι δικαιούνται σύνταξη με 15ετή ασφάλιση αδιαφόρως ηλικίας. Πλήρης πίνακας ασθενειών και οι κατά περίπτωση προϋποθέσεις ως και οι σχετικές διατάξεις περιέχονται ανωτ. στο ΚΕΦ Δ/3.

Η εκεί αναφερομένη 15ετής ΣΥ μπορεί να συμπληρωθεί και με τους κανόνες της Διαδοχικής Ασφάλισης. Ορθώς, επομένως το ΣτΕ θεώρησε ανίσχυρη την Καταστατική διάταξη του ΤΣΠ-Τράπεζας της Ελλάδος που προβλέπει 15ετή ασφάλιση στο Ταμείο για να προστατευθούν οι τυφλοί.

στ. Μητέρα με ανάπηρο παιδί ή σύζυγο

Η ασφαλισμένη της κατηγορίας αυτής δικαιούται σύνταξη με 25ετή ασφάλιση (ή 7500 HE) αδιαφόρως ηλικίας, εφόσον έχει ανάπηρο παιδί με ποσοστό αναπηρίας 67% ή σύζυγο με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω και προκειμένου για ανάπηρο σύζυγο, έχει διανύσει τουλάχιστον δέκα έτη έγγαμο βίο (ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 4 και ν. 3518/06 άρθ. 61 §6). Το δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί και από τον πατέρα που έχει τις αυτές προϋποθέσεις και τις όμοιες που αναπτύσσονται ανωτέρω στο ΚΕΦ. Δ' παραγρ. 1 περίπτ. η' (ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 4, ν. 3518/06 αρθ. 61 § 6 και ν. 3655/08 άρθρ. 140).

2. Σύνταξη με «θεσμικούς νόμους»

Στις περιπτώσεις α-γ που ακολουθούν αναλύονται τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα των ασφαλισμένων κάθε πρώην ειδικού Ταμείου των Τ/Υ, όπως είχαν οριστεί από τα Καταστατικά τους, σε συνδυασμό με τις αλλαγές που επέφεραν οι ν. 1902/90, 1976/91, 2084/92 όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν.

Όπως είναι γνωστό το σε σύνταξη δικαίωμα στις περιπτώσεις αυτές θεμελιώνεται κατά τρόπο διαφορετικό ανάλογα με το χρόνο έναρξης της υποχρεωτικής ασφάλισης της χρονολογίας συμπλήρωσης της Συντάξιμης Υπηρεσίας (Σ.Υ.) το φύλο (άνδρας ή γυναίκα) και την οικογενειακή κατάσταση της τελευταίας.

Με βάση τις ως άνω διακρίσεις το δικαίωμα αποκτάται:

α. Άνδρες γενικώς

Οι άνδρες ασφαλισμένοι, αδιαφόρως της οικογενειακής κατάστασής τους, θεμελιώνουν το δικαίωμα σε σύνταξη ως ακολούθως:

αα. Οι ασφαλισθέντες πλην ΟΓΑ, μέχρι 31-12-1982 και πραγματοποιήσαντες 25 έτη Σ.Υ. μέχρι 31-12-1997 κατά τη συμπλήρωση αυτής, θεμελίωσαν το δικαίωμα σε σύνταξη, αλλά για να τύχουν του ποσού αυτής πρέπει να συμπληρώσουν και το 55ο έτος της ηλικίας. Το ως άνω όριο δεν απαιτείται και το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται και το ποσό αυτής καταβάλλεται εφόσον ο ασφαλισμένο πραγματοποίησε ή θα πραγματοποιήσει 32 ετών Σ.Υ.

Η κατηγορία αυτή των ασφαλισμένων κατά το μεγαλύτερο μέρος έχει εκλείψει, διότι έκτοτε συμπλήρωναν 35ετή ασφάλιση οπότε εμπίπτουν στην περίπτωση 1/β αμέσως ανωτέρω.

ββ. Στην περίπτωση που η 25ετής Σ.Υ. πραγματοποιήθηκε μετά την 1-1-1998, γι' αυτούς που εισήλθαν στην ασφάλιση μέχρι 31-12-1982, αντί του 55ου έτους της ηλικίας απαιτούνται:

- Το 60,5 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 1998
- Το 61 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 1999
- Το 61,5 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2000
- Το 62 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2001
- Το 62,5 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2002
- Το 63 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2003
- Το 63,5 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2004
- Το 64 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2005
- Το 64,5 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2006
- Το 65 έτος αν η 25ετής Σ.Υ. συμπληρώθηκε το 2007

Τα ως άνω όρια ηλικίας δεν απαιτούνται αν, αντί της 25ετούς Σ.Υ., ο ασφαλισμένος πραγματοποίησε: το 1998, 32,5 Σ.Υ. το έτος 1999, 33 τοιαύτη, το 2000, 33,5, το 2001 Σ.Υ. 34 ετών, ή πραγματοποίησε το 2002 Σ.Υ. και το 2003 και μετά 35 ετών. Σ.Υ.

γγ. Τέλος, όσοι άνδρες ασφαλίσθηκαν από 1-1-1983 – 31-12-1992, το δικαίωμά τους σε σύνταξη θεμελιώνεται και πάλι με την πραγματοποίηση 25ετούς Σ.Υ., αλλά το ποσό της σύνταξης καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας.

β. Μητέρες με ανήλικο παιδί ή συν/χο⁽⁷⁾

Κατά τις καταστατικές διατάξεις των υπόψη πέντε Ειδικών Ταμείων, οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης της έγγαμης ή μητέρας διέφερε από Ταμείου σε Ταμείο.

Αντιστοίχιση των Καταστατικών προϋποθέσεων με τις νεώτερες, όπως προσδιορίσθηκαν από τους «θεσμικούς νόμους» δεν είναι εφικτή. Τούτο γιατί σύμφωνα με τους ν. 1976/91, άρθρ. 9 και 4 και 2084/92 άρθρ. 43, για τις γυναίκες που ασφαλίσθηκαν από 1-1-1983 έως 31-12-1992 καταργήθηκαν οι διατάξεις του κάθε ειδικού Ταμείου που προέβλεπαν θεμελίωση δικαιώματος συντάξεως λόγω γήρατος με 15ετή Σ.Υ. Επί πλέον με τις ρυθμίσεις αυτές από τις Καταστατικές ως άνω διατάξεις παραμένουν σε ισχύ μόνο η Σ.Υ. κάθε Ταμείου εφόσον αφορούν αποκλειστικά γυναίκες που ασφαλίσθηκαν σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης μέχρι 31-12-1982 και ειδικά για το ΤΑΠΙΑΤ διατηρείται και το 45ο έτος ηλικίας της μητέρας, ως μεγαλύτερο εκείνου που έθεσαν οι «θεσμικοί νόμοι». Αλλά και οι προϋποθέσεις αυτές δεν έμειναν ως είχαν αρχικώς. Αφενός προσαυξήθηκε η από το Καταστατικό προβλεπόμενη ΣΥ, ώστε η θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη να επιτυγχάνεται με μεγαλύτερο χρόνο στην ασφάλιση, αφετέρου προστέθηκαν όρια ηλικίας, όπου δεν υπήρχαν, και τα υπάρχοντα προσαυξήθηκαν περαιτέρω, με τη συμπλήρωση των οποίων γεννάται η αξίωση σε λήψη της σύνταξης.

Οι λοιπές διατάξεις των Καταστατικών των Ταμείων, με τις οποίες είχαν τεθεί και παράπλευρες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση του δικαιώματος, αρνητικές ή θετικές (π.χ. αποκλειστική υπηρεσία σε συγκεκριμένη Τράπεζα, προστασία τέκνου και μετά την ενηλικίωσή του κ.λπ.) έπαυσαν να ισχύουν.

Όμως δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι οι «θεσμικοί νόμοι» διέυρναν την προστασία και όρισαν ότι με τις προϋποθέσεις της Σ.Υ. και της ηλικίας προστατεύονται από τα ειδικά Ταμεία οι: «... γυναίκες που έχουν ανήλικα ή σωματικώς ή πνευματικώς ανάκανα παιδιά κατά ποσοστό από 50% και άνω ή ανάκανο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω».

Όμως, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινων. Ασφαλίσεων, με το Φ46/294/19-3-98 έγγραφό του δέχεται ότι η προστασία της γυναίκας με ανάπηρο παιδί ή σύζυγο ισχύει μόνο, αν το καταστατικό του οικείου ταμείου προέβλεπε τη τοιαύτη συνταξιοδότηση γυναίκας. Με την έννοια αυτή, δέχεται το Υπουργείο, ότι σύμφωνα με τα άρθρα 47 και 48 του ν. 2084/92 δεν καθιερύθηκε νέα προϋπόθεση συνταξιοδότησης, αλλά διευρύνθηκε η

⁽⁷⁾ Βλ. για το αυτό θέμα και ανωτέρω περιπτώσεις 1/δ και 1/στ.

προϋφισταμένη καταστατική. Ωστόσο, διατηρούμε σοβαρές επιφυλάξεις ως προς την ορθότητα της εν λόγω ερμηνείας, γιατί η υπόψη προστασία δε στηρίζεται στα ως άνω άρθρα του 2084/92, αλλά στο ν. 1976/91 άρθρ. 9 παρ. 5 σε τρία σημεία της οποίας με σαφήνεια προκύπτει η διεύρυνση της κοινωνικοασφαλιστικής αυτής προστασίας και στα ειδικά ταμεία που δεν είχαν αντίστοιχη καταστατική πρόβλεψη. Υπό το πνεύμα αυτό διατυπώνονται οι αντίστοιχες ρυθμίσεις πιο κάτω.

Η αναφορά του νόμου σε πληθυντικό αριθμό «... ανήλικα ή σωματικώς ή πνευματικώς ανίκανα παιδιά» γίνεται για λόγους ευφωνίας. Συνεπώς δεν αποκλείει της προστασίας τη μητέρα με ένα παιδί που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις αυτές.

Επομένως, λόγω των διαφορετικών προϋποθέσεων που απαιτούσαν τα Καταστατικά των ειδικών Ταμείων για τη συνταξιοδότηση των «μητέρων (15ετή ή 20ετή ΣΥ χωρίς ηλικία και 20ετή το ΤΑΠΙΑΤ με μεγάλη σχετικώς ηλικία, και των νέων όρων που τέθηκαν από τους «θεσμικούς νόμους» η εξέταση των προϋποθέσεων που ισχύουν έκτοτε πρέπει να γίνει χωριστά ως έπεται:

αα. ΤΣΠ – Τράπεζας Ελλάδος

Στο Ταμείο αυτό οι γυναίκες οι οποίες ασφαλίσθηκαν μέχρι 31-12-1982 με οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο πλην ΟΓΑ και μέχρι 31-12-1992 είχαν:

Πρώτον, πραγματοποίησαν ΣΥ 20 ετών

Δεύτερον, συμπλήρωσαν το 42ο έτος της ηλικίας και

Τρίτον, την 31-12-1992 είχαν ανήλικο παιδί ή ενήλικο παιδί αλλά ανάπηρο κατά ποσοστό 50% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω, έχουν θεμελιωμένο το δικαίωμα σε σύνταξη και μπορούν να αποχωρήσουν οποτεδήποτε στο μέλλον και να πάρουν αμέσως σύνταξη.

Εάν σε συγκεκριμένη υπάλληλο από τις ανωτέρω την 31-12-1992 υφίσταντο η πρώτη και η τρίτη προϋποθέσεις, αλλά αυτή δεν είχε το όριο ηλικίας των 42 ετών, το δικαίωμα σε σύνταξη και πάλι είναι θεμελιωμένο κατά το χρονικό σημείο πλήρωσης των δύο αυτών προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται αν συμπληρώσουν το όριο ηλικίας των 42 ετών.

Εάν οι γυναίκες αυτές συμπλήρωσαν τη 20ετή Σ.Υ. μετά την 31-12-1992 και μέχρι την 31-12-1997, και έχουν κατά τη συμπλήρωσή της ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανάπηρο ή σύζυγο ανάπηρο κατά τα προαναφερθέντα ποσοστά, το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται κατά το χρονικό σημείο σύμπτωσης της πρώτης και τρίτης προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γίνεται όταν συμπληρωθούν, αφενός το αυξημένο όριο ηλικίας που προβλέπεται στην περίπτωση αυτή, και, αφετέρου η αυξημένη Σ.Υ. που απαιτείται κατ'αντιστοιχία του έτους συμπλήρωσης και των δύο αυτών προϋποθέσεων.

Ειδικότερα, όσες συμπλήρωσαν τις δύο αυτές προϋποθέσεις (20ετία και ανήλικο παιδί):

- Το έτος 1993, το όριο ηλικίας είναι 42,5
- Το έτος 1994, το όριο ηλικίας είναι 43
- Το έτος 1995, το όριο ηλικίας είναι 43,5
- Το έτος 1996, το όριο ηλικίας είναι 44
- Το έτος 1997, το όριο ηλικίας είναι 44,5

Τα μεγαλύτερα όρια ηλικίας που απαιτούνται κατά το χρόνο συμπλήρωσης της 20ετούς Σ.Υ. μένουν σταθερά και δεν αυξάνονται, έστω και αν αμφότερα ή ένα από αυτά συμπληρώνονται μετά την 1-1-1998.

Τα κατά περίπτωση όρια ηλικίας (42,5 – 44,5 ετών) δεν απαιτούνται, εάν η ενδιαφερομένη πέραν της 20ετούς Σ.Υ. έχει επιπλέον 7 έτη Σ.Υ. ήτοι 27.

Τέλος, όσες μητέρες κατά τα ανωτέρω ή έγγαμες με ανάπηρο σύζυγο πραγματοποίησαν ή πραγματοποιήσουν την 20ετή Σ.Υ. από 1-1-1998 και μετά θεμελιώνουν το δικαίωμα ευθύς ως πραγματοποιήσουν αυτή, αλλά δικαιούνται του ποσού της σύνταξης από της συμπλήρωσης του 50ού έτους της ηλικίας τους.

Το όριο ηλικίας δεν απαιτείται και το δικαίωμα σε σύνταξη και η αξίωση στο ποσό αυτής, γεννάται αμέσως, εάν:

- Στο έτος 1998 είχαν 27,5 ετών συνολική Σ.Υ.
- Στο έτος 1999 είχαν 28 ετών συνολική Σ.Υ.
- Στο έτος 2000 είχαν 28,5 ετών συνολική Σ.Υ.
- Στο έτος 2001 είχαν 29 ετών συνολική Σ.Υ.
- Στο έτος 2002 είχαν 29,5 ετών συνολική Σ.Υ.
- Στο έτος 2003 είχαν 30 ετών συνολική Σ.Υ.

Εκείθεν το όριο ηλικίας των 30 ετών αυξάνεται κατά μισό έτος για κάθε χρόνο, μέχρι να συμπληρωθεί Σ.Υ. 34,5 ετών.

ββ. ΤΑΠ – ΕΤΒΑ

Ισχύουν για το Ταμείο αυτό ό,τι ανωτέρω στην περίπτωση αα' για το ΤΣΠ-ΤΕ ορίζεται.

γγ. ΤΣΠ – ΕΤΕ

Οι γυναίκες της παρούσας κατηγορίας οι οποίες ασφαλίστηκαν μέχρι 31-12-1982 σε οποιοδήποτε Φορέα κύριας ασφάλισης ή στο Δημόσιο, πλην ΟΓΑ και μέχρι 31-12-1992 είχαν:

Πρώτο, πραγματοποιήσει 15 έτη Σ.Υ.

Δεύτερο, συμπληρώσει το 42ο έτος της ηλικίας τους και

Τρίτο, κατά την 31-12-1992 είχαν ανήλικο παιδί ή ενήλικο παιδί αλλά ανάπηρο κατά ποσοστό 50% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω, έχουν θεμελιωμένο το δικαίωμα σε σύνταξη και μπορούν να αποχωρήσουν οποτεδήποτε στο μέλλον και να πάρουν αμέσως σύνταξη.

Εάν σε συγκεκριμένη υπάλληλο από τις ανωτέρω την 31-12-1992 υφίσταντο η πρώτη και η τρίτη προϋποθέσεις, αλλά αυτή δεν είχε το όριο ηλικίας των 42 ετών, το δικαίωμα σε σύνταξη και πάλι είναι θεμελιωμένο κατά το χρονικό σημείο πλήρωσης των δύο αυτών προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται αν συμπληρώσουν το όριο ηλικίας των 42 ετών.

Εάν οι γυναίκες αυτές συμπλήρωσαν τη 15ετή Σ.Υ. μετά την 31-12-1992 και μέχρι την 31-12-1997, και είχαν κατά τη συμπλήρωσή της ανήλικο ή ενήλικο παιδί αλλά ανάπηρο ή σύζυγο ανάπηρο κατά τα προεκτεθέντα ποσοστά, το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται κατά το χρονικό σημείο σύμπτωσης της πρώτης και της τρίτης προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται όταν συμπληρωθούν, αφενός το αυξημένο όριο ηλικίας που προβλέπεται στην περίπτωση αυτή και, αφετέρου η αυξημένη Σ.Υ. που απαιτείται κατ'αντιστοιχία του έτους συμπλήρωσης και των δύο αυτών προϋποθέσεων.

Ειδικότερα, όσες συμπλήρωσαν τις δύο αυτές προϋποθέσεις (15ετία και ανήλικο παιδί).

- Το έτος 1993, το όριο ηλικίας είναι 42,5 ετών και η ΣΥ 15,5
- Το έτος 1994, το όριο ηλικίας είναι 43 ετών και η ΣΥ 16
- Το έτος 1995, το όριο ηλικίας είναι 43,5 ετών και η ΣΥ 16,5
- Το έτος 1996, το όριο ηλικίας είναι 44 ετών και η ΣΥ 17 &
- Το έτος 1997, το όριο ηλικίας είναι 44,5 ετών και η ΣΥ 17,5

Τα μεγαλύτερα όρια ηλικίας και Σ.Υ. που απαιτούνται κατά το χρόνο συμπλήρωσης της 15ετούς Σ.Υ. μένουν σταθερά και δεν αυξάνονται, έστω και αν αμφότερα ή ένα από αυτά συμπληρώνονται μετά την 1-1-1998.

Το κατά περίπτωση όριο ηλικίας (42-44,5 ετών) δεν απαιτείται, εάν η ενδιαφερόμενη πέραν των 15-17 ετών Σ.Υ. κατά περίπτωση έχει επιπλέον 7 έτη Σ.Υ. (22-24,5).

Άλλο, πιο μεγάλο όριο ηλικίας απαιτείται για τις μητέρες με ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανάπηρο και τις έγγαμες με ανάπηρο σύζυγο που ασφαλίστηκαν μέχρι την 31-12-1982 και θεμελιώνουν το δικαίωμα σε σύνταξη μετά την 1-1-1998. Στην περίπτωση αυτή υπάγονται οι ασφαλισμένες που μεταξύ της αρχικής ασφάλισης και μέχρι 31-12-1997 είχαν κενό ασφαλίσεως χρονικό διάστημα ή που μέχρι της αμέσως ανωτέρω ημερομηνίας δεν είχαν ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανάπηρο ή σύζυγο ανάπηρο.

Σε περίπτωση που η προϋπόθεση αυτή πληρωθεί από την 1-1-1998 και μετά, το δικαίωμα σε σύνταξη είναι ήδη θεμελιωμένο με τη διανυθείσα ήδη 15ετή Σ.Υ., αλλά για την αξίωση στο ποσό της σύνταξης απαιτείται και η συμπλήρωση:

- 17,5 ετών Σ.Υ. και
- το 50ο έτος της ηλικίας τους.

Οι προϋποθέσεις αυτές παραμένουν σταθερές και δεν αλλοιώνονται με την περαιτέρω παραμονή των ενδιαφερομένων στην υπηρεσία.

Και στην παρούσα περίπτωση το όριο ηλικίας δεν απαιτείται, εάν η ενδιαφερόμενη έχει συνολική Σ.Υ. 24 ετών και 6 μηνών.

δδ. ΤΣ & ΠΠ – ΑΤΕ

Ισχύουν ότι ανωτέρω στην περίπτ. γ' για το ΤΣΠ-ΕΤΕ ορίζεται.

εε. ΤΑΠΙΑΤ

Στο Ταμείο αυτό ίσχυε το 45ο έτος της ηλικίας ως όριο συνταξιοδότησης της μητέρας με ανήλικο παιδί. Τούτο ως μεγαλύτερο κατισχύει. Επομένως αυτές και η τυχόν άγαμες μητέρες, οι οποίες ασφαλίστηκαν μέχρι 31-12-1982 σε οποιοδήποτε Φορέα κύριας ασφάλισης ή στο Δημόσιο πλην ΟΓΑ και μέχρι 31-12-1997 είχαν:

Πρώτο πραγματοποιήσει 20 ετών Σ.Υ.

Δεύτερο συμπλήρωσαν το 45ο έτος της ηλικίας τους και

Τρίτο, κατά την 31-12-1992 είχαν ανήλικο παιδί ή ενήλικο παιδί αλλά ανάπηρο κατά ποσοστό 50% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω, έχουν θεμελιωμένο το δικαίωμα σε σύνταξη και μπορούν να αποχωρήσουν οποτεδήποτε στο μέλλον και να πάρουν αμέσως σύνταξη.

Εάν σε συγκεκριμένη υπάλληλο από τις ανωτέρω την 31-12-1997 είχε πραγματοποιηθεί 20ετής ΣΥ και υφίστατο ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανάπηρο ή σύζυγο ανάπηρο κατά τα προαναφερθέντα ποσοστά, αλλά αυτή δεν είχε το όριο ηλικίας των 45 ετών, το δικαίωμα σε σύνταξη και πάλι είναι θεμελιωμένο κατά το χρονικό σημείο πλήρωσης των δύο αυτών προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται αν συμπλήρωσαν ή συμπληρώσουν το ως άνω όριο ηλικίας.

Τέλος, η υπάλληλος που συμπλήρωσε την 20ετή ΣΥ μετά την 31-12-1997 και κατά συμπλήρωσή της είναι ή αργότερα κατέστη ή καταστεί μητέρα ανηλίκου παιδιού ή ενήλικου αλλά αναπήρου ή σύζυγος ανάπηρου ανδρός και πάλιν το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται κατά το χρονικό σημείο σύμπτωσης των δύο αυτών προϋποθέσεων, αλλά η αξίωση στο ποσό της σύνταξης γεννάται όταν συμπληρωθεί το όριο ηλικίας των 50 ετών.

γ. Λοιπές γυναίκες

Όπως γίνεται σαφές στην παρούσα περίπτωση περιλαμβάνονται οι γυναίκες που ασφαλίστηκαν μέχρι 31-12-1982 σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης ή στο Δημόσιο πλην ΟΓΑ, και δεν ανήκουν στην πιο πάνω κατηγορία β δεν έχουν δηλαδή ανήλικο παιδί ή ενήλικο αλλά ανίκανο κατά ποσοστό 50% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω.

Στα Καταστατικά των 5 Ειδικών Ταμείων ή κατηγορία αυτή δεν αποτελούσε συμπαγή ομάδα με τα αυτά γνωρίσματα. Από τα Καταστατικά αυτά προβλεπόταν:

- 20ετή Σ.Υ. με ή χωρίς όριο ηλικίας
- 25ετή Σ.Υ. ωσαύτως με ή χωρίς όριο ηλικίας

Η διάκριση αυτή από άποψη Σ.Υ. παρέμεινε και μετά τους θεσμικούς νόμους για τη θεμελίωση του δικαιώματος, αλλά για να γεννηθεί η αξίωση στο ποσό της σύνταξης απαιτείται και όριο ηλικίας και όπου από το Καταστατικό δεν προβλεπόταν, τούτο ορίζεται από τους θεσμικούς Νόμους διαφορετικό κατά περίπτωση, αναλόγως της χρονολογίας συμπλήρωσης της απαιτούμενης Σ.Υ.

Ειδικότερα:

αα. Εάν η 20ετής ή 25ετής κατά περίπτωση Σ.Υ. πραγματοποιήθηκε μέχρι 31-12-1997 θεμελιώνεται το δικαίωμα σε σύνταξη από της πραγματοποίησής της, αλλά η αξίωση σε είσπραξη του ποσού της σύνταξης γεννάται με τη συμπλήρωση του 53ου έτους της ηλικίας.

Σε κάθε περίπτωση το όριο ηλικίας δεν απαιτείται και το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται και το ποσό αυτής καταβάλλεται εάν η ενδιαφερόμενη πραγματοποίησε (7) επτά επί πλέον έτη ασφάλισης, ήτοι 27 τοιαύτα για όσες θεμελιώνουν το δικαίωμα με 20ετή Σ.Υ. και 32 όμοια για όσες θεμελιώσουν αυτό με 25ετή Σ.Υ.

ββ. Για τις γυναίκες που ασφαλίστηκαν μέχρι 31-12-1982 αλλά η 20ετής ή 25ετής, κατά περίπτωση Σ.Υ. πραγματοποιήθηκε μετά την 1-1-1998 αντί των 53 ετών απαιτείται όριο ηλικίας από 58,5 μέχρι 60 ετών ως ακολούθως:

- 58,5 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 1998
- 59 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 1999
- 59,5 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 2000
- 60 ετών αν η 20ετής ή 25ετής ΣΥ συμπληρώθηκε το 2001 και μετά.

Και στην παρούσα περίπτωση όρια ηλικίας δεν απαιτούνται αν αντί της 20ετούς ή 25ετούς κατά περίπτωση ΣΥ η ασφαλισμένη πραγματοποίησε επτά έτη ασφάλισης επί πλέον των απαιτούμενων και μέχρι των 35, οπότε εμπίπτει στην περίπτωση 5/α κατωτέρω.

3. Ασφαλισθέντες από 1-1-1983 – 31-12-1992

Κλείνοντας τον κύκλο των παλαιών ασφαλισμένων οφείλουμε να σημειώσουμε ότι οι θεσμικοί νόμοι επιφύλαξαν άλλη ασφαλιστική μεταχείριση στα πρόσωπα που συνταξιοδοτούνται από τα πρώην Ειδικά Ταμεία και ασφαλίσθηκαν το πρώτο, σε οποιοδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, κατά το ως άνω χρονικό διάστημα. Ήδη σημειώσαμε (βλ. Η' στην αρχή) καταργήθηκαν για την κατηγορία αυτή οι Καταστατικές διατάξεις που προέβλεπαν θεμελίωση δικαιώματος με 15ετή Σ.Υ.

Επί πλέον αυτού ορίσθηκαν αυξημένα όρια ηλικίας για τη συνταξιοδότηση.

Πιο συγκεκριμένα:

Για τους ανήκοντες στη κατηγορία αυτή προβλέπεται η συνταξιοδότηση από τα Ειδικά Ταμεία με 25ετή Σ.Υ. άπαντες και όρια ηλικίας:

- Οι μητέρες με ανήλικο ή ενήλικο αλλά σωματικώς ή πνευματικώς ανίκανο παιδί κατά ποσοστό 50% και άνω, ή ανάπηρο σύζυγο κατά ποσοστό 67% και άνω, ηλικία 50 ετών. Το όριο ηλικίας τούτων αυξάνεται κατά ένα χρόνο από 1-1-2013 και για κάθε επόμενο έτος μέχρι τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας που συμπίπτει το έτος 2017 (ν. 3655/08 άρθρ. 144 § 2).
- Οι λοιπές γυναίκες ηλικίας 60 ετών.
- Οι άνδρες ηλικίας 65 ετών (ν. 1976/95 άρθρ. 9 παρ. 5 στοιχ. γ' και ν. 2084/92 άρθρ. 8 παρ. 4 στοιχ. α').

Ειδικά για τους εκ των ανωτέρω πραγματοποιούντες 35ετή ασφάλιση (βλ. ανωτέρω στο παρόν Κεφ. Η' παρ. 1 περίπτ. γ').

4. Ετεροχρονισμός Σ.Υ. και ηλικίας

Στις ανωτέρω περιπτ. 2 και 3 η πραγματοποίηση της Σ.Υ. ταυτόχρονα με τη συμπλήρωση της απαιτούμενης ηλικίας αποτελεί την ιδανικότερη περίπτωση θεμελίωσης του δικαιώματος σε σύνταξη και αξίωσης στο ποσό αυτής. Είναι σύνηθες όμως το ένα να προηγηθεί του άλλου. Αν τυχαίνει η συμπλήρωση της ηλικίας να προηγηθεί της συμπλήρωσης της απαιτούμενης Σ.Υ., ο υπάλληλος οφείλει να παραμείνει στην υπηρεσία μέχρι να πληρωθεί και η Σ.Υ. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή η Σ.Υ. πραγματοποιείται πριν συμπληρωθεί το όριο ηλικίας, ο υπάλληλος (άνδρας ή γυναίκα) έχει τη δυνατότητα να επιλέξει μία από τις επόμενες τρεις λύσεις⁽²⁾.

Πρώτη: Να αποχωρήσει από την υπηρεσία με παραίτηση και να ζητήσει τον κανονισμό της σύνταξης που δικαιούται. Στην περίπτωση αυτή η καταβολή του ποσού θα ανασταλεί, μέχρι να συμπληρώσει ο ενδιαφερόμενος το προβλεπόμενο όριο ηλικίας,

⁽²⁾ Οι τρεις λύσεις που ακολουθούν, θεσπισθείσες ειδικώς με νόμο, εκφράζουν τις αρχές της «Μείζονος Προστασίας» περί των οποίων το Τρίτο ΜΕΡΟΣ παρ. 2.

οπότε η σύνταξη καταβάλλεται αναπροσαρμοσμένη με τις χορηγηθείσες στο μεταξύ προσαυξήσεις⁽²⁹⁾. Κατά τη διάρκεια της αναστολής ο ενδιαφερόμενος μπορεί, αν το επιθυμεί, να διατηρήσει για τον εαυτό του και τα μέλη της οικογενείας του το δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης από τον οικείο φορέα. Παράλληλα, αναστέλλεται και η καταβολή της επικουρικής σύνταξης, όχι όμως και η καταβολή της εφάπαξ αποζημίωσης που δικαιούται ο υπάλληλος από τον αντίστοιχο κλάδο ή Φορέα ή το ν. 435/76.

Δεύτερη: Να παραμείνει στην υπηρεσία μέχρι να συμπληρώσει και το όριο ηλικίας. Εάν εν τω μεταξύ επέλθουν αλλαγές στην προσωπική ή οικογενειακή κατάσταση του υπαλλήλου, αυτές δεν θίγουν το δικαίωμα σε σύνταξη που θεμελιώθηκε σε δεδομένη χρονική στιγμή του παρελθόντος. Η πρόβλεψη αυτή του νομοθέτη διασφαλίζει, στο μεταβατικό στάδιο, υψίστης σημασίας συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Η διάταξη αφορά ειδικώς τις γυναίκες. Στην εφαρμογή της σημαίνει ότι η μητέρα με 15-17,5 ή 25 ετών κατά περίπτωση Σ.Υ. και άγαμο παιδί, με την περαιτέρω παραμονή στην υπηρεσία για τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας ή της 7ετίας, για την οποία γίνεται λόγος ανωτέρω ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία, δεν χάνει το δικαίωμα σε σύνταξη, έστω και αν κατά την αποχώρησή της από την υπηρεσία το παιδί ενηλικιώθηκε, ήλθε σε γάμο ή η ίδια κατέστη χήρα, διαζεύχθηκε, κ.λπ.

Τρίτη: Να παραμείνει στην υπηρεσία και μετά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για συνταξιοδότηση, εφόσον δεν υπάρχει λόγος υποχρεωτικής εξόδου από αυτή. Και στην περίπτωση αυτή, οι τυχόν αλλαγές στην προσωπική ή οικογενειακή κατάσταση της υπαλλήλου, και αν ακόμη επέλθουν μετά τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας για συνταξιοδότηση, δεν θίγουν το θεμελιωθέν δικαίωμα (βλ. ν. 1796/91 άρθρ. 9 παρ. 5 στοιχ. ε & στ και παρ. 10).

5. Μειωμένη σύνταξη

Στα Ειδικά Ταμεία, ο θεσμός αυτός τέθηκε σε εφαρμογή για πρώτη φορά με το ν. 2084/92 άρθρο 48 παρ. 6 στοιχ. γ-ε.

Ορίζεται, λοιπόν, ότι οι άνδρες από το 60ο έως και το 65ο και οι γυναίκες από το 55ο έως το 60ο έτος της ηλικίας τους εάν έχουν συμπληρώσει τον απαιτούμενο κατά περίπτωση συντάξιμο χρόνο από τον οποίο 2,5 έτη στην τελευταία πριν από την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης 5ετία, δικαιούνται σύνταξη μειωμένη. Η μείωση ανέρχεται σε 1/200 της πλήρους μηνιαίας σύνταξης για κάθε μήνα ηλικίας που λείπει από το οριζόμενο όριο ηλικίας για πλήρη σύνταξη. Με άλλα λόγια η μείωση είναι 0,50% κάθε μήνα που λείπει από το πλήρες όριο. Έτσι για πέντε χρόνια ενωρίτερα η μείωση ανέρχεται σε 30% (μήνες 60 x 0,50%), για τέσσερα 24% κ.ο.κ.

Εάν η πλήρης σύνταξη που αναλογεί εντάσσεται στα κατώτατα όρια, ο συνταξιούχος λαμβάνει αυτά αναλόγως μειωμένα.

⁽²⁹⁾ Η ρύθμιση αυτή κρίθηκε ότι δεν αντίκειται στο Σύνταγμα (Στε 718/06, ΕΔΔΔΔ 2008 σ. 207).

6. Σύνταξη με αιτία την απόλυση

Οι καταστατικές διατάξεις κάθε ειδικού Ταμείου προέβλεπαν τη συνταξιοδοτική μεταχείριση των ασφαλισμένων με ευνοϊκές ασφαλιστικές προϋποθέσεις όταν απολύονταν από την υπηρεσία για λόγους μη οφειλόμενους σε αυτούς. Οι περιπτώσεις αυτές εξαιρέθηκαν των αυξημένων ορίων ηλικίας για σύνταξη που επέβαλαν οι «θεσμικοί νόμοι» (ν. 1976/91, στο άρθρ. 9 παρ. 6 στοιχ. γ').

Ήδη ο θεσμός καταργήθηκε με το ν. 3655/08 άρθρ. 143 § 8 από 3-4-2008. Η νέα διάταξη ορίζει:

«8. Καταστατικές διατάξεις των εντασσόμενων Φορέων και Κλάδων στο ΙΚΑ που προβλέπουν τη συνταξιοδότηση σε περίπτωση απόλυσης από την υπηρεσία είτε κατ'εφαρμογή διατάξεων περί απολύσεως Γενικών Κανονισμών Προσωπικού είτε λόγω κατάργησης θέσης ή για άλλους λόγους που δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα των ασφαλισμένων, καταργούνται...».

7. Διπλοσυνταξιούχοι⁽⁹⁾

Για τους διπλοσυνταξιούχους ο νόμος έταξε αυστηρότερες προϋποθέσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη (ν. 2084/92 άρθρ. 47 παρ. 9 και 10).

Σύμφωνα, λοιπόν, με τις διατάξεις αυτές, προκειμένου το ειδικό Ταμείο να απονεμίσει πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος ως δεύτερος φορέας κύριας συνταξιοδότησης, θα πρέπει ο αιτών να έχει το όριο ηλικίας, που απαιτείται κατά περίπτωση, πάντως προκειμένου για σύνταξη λόγω γήρατος όχι κάτω του 65ου για τους άνδρες και γυναίκες, και να πραγματοποιήσει 6.000 Η.Ε. στην ασφάλιση, δηλαδή 20 έτη ασφάλισης.

Μειωμένη σύνταξη γήρατος δικαιούται ο αιτών που πραγματοποίησε 4.800 Η.Ε. ήτοι 16 έτη, και έχει συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας (άνδρας ή γυναίκα). Η μείωση συνίσταται στο 50% της πλήρους σύνταξης. Οι κοινές διατάξεις που προβλέπουν την απονομή άλλου είδους μειωμένη σύνταξη γήρατος (βλ. ανωτ. περίπτ. 5) δεν εφαρμόζονται για την απονομή δεύτερης σύνταξης.

Πάντως, τα όρια αυτά ηλικίας, πλήρους ή μειωμένης σύνταξης, δεν έχουν εφαρμογή σε κάθε περίπτωση που θεμελιώνει δικαίωμα σε περισσότερους από ένα φορέα ταυτόχρονα ή μέσα σε διάστημα έξι μηνών από την έκδοση της συνταξιοδοτικής απόφασης από τον πρώτο φορέα (ν. 2150/93 άρθρ. 19 παρ. 6).

⁽⁹⁾ Για την έννοια του όρου «διπλοσυνταξιούχος» βλ. ανωτέρω ΚΕΦ. Δ/4.

ΚΕΦ. Θ΄

Υπολογισμός του ποσού της σύνταξης

Εκθέσαμε ανωτέρω (στην αρχή του Μέρους Τέταρτου) ότι η ένταξη στο ΙΚΑ των ειδικών Ταμείων δεν έθιξε τα δικαιώματα των «παλαιών» ασφαλισμένων τους ως προς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και τον τρόπο υπολογισμού της σύνταξής τους. Το πρώτο εκ τούτων θέμα το αναλύσαμε. Το δεύτερο το πραγματευόμαστε στο παρόν κεφάλαιο.

Οι συντελεστές που προσδιορίζουν τη βασική σύνταξη σε κάθε ειδικό Ταμείο είναι, όπως συμβαίνει και στο ΙΚΑ, δύο:

- Οι συντάξιμες αποδοχές ή συντάξιμος μισθός.
- Το ποσοστό σύνταξης επ' αυτού.

Μετά το ν. 3029/2002 οι συντελεστές αυτοί υπολογίζονται με διαφορετικό τρόπο σε αυτούς που ζήτησαν σύνταξη με αίτησή τους που υποβλήθηκε στα Ειδικά Ταμεία μέχρι 31-12-2007 από εκείνους που ζήτησαν τη σύνταξη μετά την εν λόγω ημερομηνία, ή θα τη ζητήσουν στο μέλλον. Η διαφορά είναι αισθητή, αφορά στους «παλαιούς» ασφαλισμένους και αξίζει τον κόπο να την αναλύσουμε χωριστά:

1. Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης για ασφάλιση μέχρι 31-12-2007

α. Συντάξιμες αποδοχές

Μολονότι για την κατηγορία αυτή οι εισφορές υπολογίζονται εφ' όλων των αποδοχών (βλ. Κεφ. Γ § 5) για την εξεύρεση των συντάξιμων αποδοχών λαμβάνεται μέρος τούτων, σαφώς και περιοριστικώς από τα Καταστατικά απαριθμούμενο.

Η διαφορά αυτή μεταξύ υπέρτερων αποδοχών υποκειμένων σε εισφορά και μικρότερων ομοίων για τον υπολογισμό της σύνταξης, κρίθηκε ότι δεν αντιβαίνει προς το Σύνταγμα.⁽¹⁰⁾

Όμως, οι συντάξιμες αυτές αποδοχές δεν είναι πανομοιότυπες σε όλα τα εξεταζόμενα ειδικά Ταμεία. Εμφανίζουν διαφορές που συνθέτουν την ακόλουθη εικόνα.

⁽¹⁰⁾ ΣτΕ: 2183/80, 12/82, 2263/82, 4427/84, 4340/85, 1948/92, 3145/92, 3519/92, 4110/95, 1050/04 ΕΔΚΑ 2004 σ. 850 και Α.Π. 739/67, 450/78, 1022/05 ΔΕΝ 2005 σ. 1570.

ΤΣΠ – Τρ. Ελλάδος

Στο Ταμείο αυτό σχετικώς τελευταία με την ΑΥΕΚΑ Φ45/709/2000 (ΔΕΝ 2000 σ. 813) επήλθαν στο συγκεκριμένο θέμα αλλαγές οι οποίες, σε συνδυασμό με τις παλαιότερες Καταστατικές διατάξεις ορίζουν ότι ο συντάξιμος μισθός αποτελείται:

- Από το Βασικό μισθό
- Το επίδομα πολυετούς υπηρεσίας
- Το επίδομα βαθμού ή θέσεως και
- Το Επιστημονικό επίδομα.

Ειδικά, για τους Διευθυντές και Υποδιευθυντές της Τράπεζας, οι συντάξιμες κατά τα ανωτέρω αποδοχές προσαυξάνονται κατά 20% στο διευθυντή και κατά 15% στον υποδιευθυντή. Τα ποσοστά αυτά αυξάνονται σε 35% και 25% αντίστοιχα, όταν πρόκειται για Διευθυντές και Υποδιευθυντές που αποχώρησαν ήδη ή θα αποχωρούν στο μέλλον από την υπηρεσία τους για τους εξής λόγους:

- Λόγω θανάτου ή πλήρους ανικανότητας προς εργασία.
- Λόγω καταλήψεώς τους από το όριο ηλικίας, εφόσον διετελέσαν για ένα εξάμηνο Διευθυντές ή Υποδιευθυντές και
- Για οποιαδήποτε άλλη αιτία, εφόσον διετελέσαν Διευθυντές ή Υποδιευθυντές για ένα έτος ή για παραπάνω από ένα εξάμηνο υπό την προϋπόθεση όμως ότι έχουν συμπληρωμένη συντάξιμη υπηρεσία 35 ετών.

Τους υπαλλήλους των δύο αυτών βαθμών η ως άνω υπουργική απόφαση θέτει και τον όρο ότι οι συντάξιμες αποδοχές τους, πλην των λόγω θανάτου αποχωρούντων «δεν είναι δυνατόν να είναι κατώτερες από τις κάθε φορά συντάξιμες αποδοχές του ασφαλισμένου που έχει ενταχθεί στο καταληκτικό κλιμάκιο του κύριου προσωπικού του ενιαίου μισθολογίου των Τραπεζών».

Τέλος, στην περίπτωση που ασφαλισμένος εξέρχεται με τον βαθμό του Διευθυντή και δεν συγκεντρώνει τις παραπάνω χρονικές προϋποθέσεις στο βαθμό αυτό, δικαιούται συντάξεως Υποδιευθυντή εφόσον έφερε το βαθμό αυτό πριν από τον διορισμό του ή την προαγωγή του στο βαθμό του Διευθυντή και εφόσον στο βαθμό του Υποδιευθυντή συγκεντρώνει τις παραπάνω χρονικές προϋποθέσεις αφού συνυπολογισθεί γι' αυτό και ο χρόνος που είχε αυτός στο βαθμό του Διευθυντή.

ΤΣΠ – ΕΤΕ

Στο ταμείο αυτό ως συντάξιμε αποδοχές νοούνται:

- α. Ο εκάστοτε βασικός μισθός του βαθμού με τον οποίο εξήλθε ο ασφαλισμένο της υπηρεσίας.
- β. Οι προσαυξήσεις λόγω παραμονής στον αυτό βαθμό (προσαυξήσεις βαθμού).
- γ. Επίδομα πολυετούς υπηρεσίας.

- δ. Επιστημονικό επίδομα.
- ε. Επίδομα βαθμού

Ανώτατο όριο στις άνω αποδοχές δεν τίθεται.

ΤΣΠ – ΑΤΕ

Από το Καταστατικό του Ταμείου ως συντάξιμες αποδοχές νοούνται:

- α. Ο εκάστοτε μισθός βάσης, κατ'αντιστοιχία του «βασικού μισθού» του ΤΣΠ – ΕΤΕ.
- β. Επίδομα πολυετούς υπηρεσίας.
- γ. Επίδομα βαθμού και
- δ. Επίδομα Επιστημονικής απόδοσης.

Οι προσαυξήσεις λόγω παραμονής στον αυτό βαθμό, περί των οποίων τα στοιχ. β' ανωτέρω δεν περιλαμβάνονται στις συντάξιμες αποδοχές. Πέραν αυτού το Καταστατικό (άρθρ. 18 παρ. 2 στοιχ. α', όπως τροποποιήθηκε) ορίζει ότι «Σε καμία περίπτωση για τον καθορισμό της σύνταξης δεν μπορεί να ληφθεί «μισθός βάσης» (στοιχ. α' ανωτ.) ανώτερος του αντίστοιχου μισθού βάσης του βαθμού Δ/ντή της ΑΤΕ που ισχύει κάθε φορά».

ΤΑΠ – ΕΤΒΑ

Ισχύουν στο Ταμείο αυτό ως «συντάξιμες αποδοχές» ό,τι και στο ΤΣΠ-ΕΤΕ ανωτέρω, με τη διαφορά ότι αντί του επιδόματος βαθμού, το ΤΑΠ – ΕΤΒΑ το ορίζει ως «Επίδομα θέσεως» (ΒΔ 207/65 άρθρ. 16 και ΠΔ 142/85 άρθρ. 1 παρ. 1).

ΤΑΠΙΑΤ

Ορίζονται και στο Ταμείο αυτό οι «συντάξιμες αποδοχές», όπως ισχύουν στο ΤΣΠ – ΕΤΕ χωρίς όμως πρόβλεψη για προσαυξήσεις λόγω παραμονής στον αυτό βαθμό (περίπτ. β' στο ΤΣΠ-ΕΤΕ).

Προστίθενται όμως στο ΤΑΠΙΑΤ:

- Προσαυξήσεις της ΣΣΕ της 14.10.81
- Επίδομα Εθνικής Αντίστασης.

Επίσης προβλέπονται στις «συντάξιμες αποδοχές» των νυκτοφυλάκων και καθαριστριών ορισμένες ειδικές προσαυξήσεις.

Για κάθε Ταμείο λαμβάνονται υπόψη τα ως άνω είδη αποδοχών ως είχαν προσδιορισθεί και καταβάλλονταν κατά το μήνα εξόδου από την υπηρεσία (εγγρ. ΓΓΚΑ Φ800000/33064/2228/23-6-2008. Το κάθε Καταστατικό αντιμετωπίζει αρκούντως ικανοποιητικά και τα προβλήματα που αναφέρονται από αναδρομική μισθολογική και βαθμολογική αποκατάσταση και τα συναφή θέματα.

β. Ποσοστά σύνταξης

Στις ως άνω συντάξιμες αποδοχές του μήνα εξόδου, για κάθε έτος Σ.Υ., για τους ασφαλισθέντες οποιαδήποτε μέχρι 31-12-1992 αντιστοιχεί ποσοστό σύνταξης 2,286% έτσι ώστε με 35 έτη Σ.Υ. να αναλογεί σύνταξη 80% (2,286 χ35) των συντάξιμων αποδοχών.⁽¹¹⁾ Πέραν αυτών τα Καταστατικά των Ταμείων δε προέβλεπαν περαιτέρω αύξηση. Όμως, η παρ. 11 του άρθρου 9 του ν. 1976/91 ορίζει ότι όσοι παραμένουν στην υπηρεσία μετά τη συμπλήρωση 35ετούς Σ.Υ. η σύνταξη αυξάνεται κατά 1/50 για κάθε έτος υπηρεσίας πέραν του 35ου.

2. Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης για χρόνο ασφάλισης από 1-1-2008⁽¹²⁾

Για το χρόνο ασφάλισης από 1-1-2008 και εφεξής διακρίνουμε άλλη μέθοδο προσδιορισμού του μέσου όρου των αποδοχών και άλλο ποσοστό σύνταξης επ' αυτού.

Συγκεκριμένα:

Ο μέσος όρος των συντάξιμων αποδοχών εξευρίσκεται με βάση το μέσο όρο τούτων που έλαβε ο ασφαλισμένος κατά τα πέντε πλήρη έτη που προηγούνται του μηνός που υποβάλλεται η αίτηση για σύνταξη δια του αριθμού των μηνών ασφάλισης μέσα στην πενταετία, που πρέπει να είναι τουλάχιστον 40 μήνες. Αν οι μήνες ασφάλισης της 5ετίας υπολείπονται του 40, υπολογίζονται και οι αποδοχές προγενεστερών, της τελευταίας 5ετίας, μηνών μέχρι να συμπληρωθεί ο αριθμός 40 μηνών.

Οι αποδοχές των πρώτων τεσσάρων ετών της 5ετίας, λαμβάνονται υπόψη προσαυξημένες κατά το ποσοστό αύξησης των συντάξεων που καθορίζονται από την εισοδηματική πολιτική για τα Ταμεία μισθωτών.

Ωστόσο πρέπει να σημειώσουμε ότι ο νομοθέτης προέβλεψε ειδική ρύθμιση γι' αυτούς που θα ζητήσουν σύνταξη στην πρώτη πενταετία (2008-2012), ώστε ως μέσος όρος συντάξιμων αποδοχών να λαμβάνεται το ηγλικό της διαίρεσης των συντάξιμων αποδοχών που έλαβαν τους μήνες από 1-1-2008 μέχρι και το μήνα που προηγείται του μηνός υποβολής της αίτησης για συνταξιοδότηση, δια του αριθμού των μηνών ασφάλισης της ίδιας περιόδου που μπορεί να είναι και λιγότεροι των 40.

Το ποσοστό σύνταξης επί του κατά τα αμέσως ανωτέρω μέσου όρου συντάξιμων αποδοχών, αντί του 80% που είναι για το μέχρι 31-12-2007 χρόνο ασφάλισης, ορίζεται για όσους συνταξιοδοτηθούν το έτος 2008 σε 79% για το χρόνο ασφάλισης από 1-1-2008 και εντεύθεν, μειούμενο κατά μία ποσοστιαία μονάδα επί πλέον για καθένα από τα επόμενα έτη και μέχρι να καταλήξει στο 70% σε όσους αποχωρήσουν από το έτος 2017 και μετά.

⁽¹¹⁾ Για τους υπαχθέντες στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα το πρώτον από 1-1-83 έως 31-12-1992 η μηνιαία σύνταξη καθοριζόταν σε πενήντα επί του 80% του ως άνω μέσου όρου συντάξιμων αποδοχών. Η μέθοδος αυτή υπολογισμού, η οποία απέδιδε συγκριτικά μικρότερη σύνταξη σε πρόσωπα με λιγότερη της 35ετίας ασφάλιση, καταργήθηκε (ν. 3029/2002 άρθρ. 2 παρ. 10).

⁽¹²⁾ Βλ. Γ. Ψηλού: Νέος τρόπος υπολογισμού της σύνταξης από Ειδικά Ταμεία από 1-1-2008, ΔΕΝ 2007 σ. 1189

Το 70% ποσοστό σύνταξης επί του συντάξιμου μισθού είναι αυτό που ισχύει ανέκαθεν στο Ι.Κ.Α. για 35ετή ασφάλιση.

Παράδειγμα

Έστω ότι ο Τ/Υ του Ειδικού Ταμείου αποχωρεί για σύνταξη το έτος 2010 με 35ετή ασφάλιση, όλη στο ταμείο αυτό.

Ο μέσος συντάξιμος μισθός τούτου κατά το μήνα εξόδου ήταν, καθ' υπολογισμό, 2.000 €. Για την τριετία 2008-2010 μειώνεται θεωρητικά σε 1.900 € λόγω αυξήσεως του διαιρέτη σε 36 μήνες.

Η σύνταξη τούτου που θα προκύψει, θα είναι 1.588,26 € ως εξής:

• Με την πρώτη μέθοδο ανωτέρω	1.462,86 €
(Ασφ. 1975-2007 έτη 32. Σύνταξη 35ετίας 1.600 €	
- 2000 x 80% - Αναλογία 32 ετών 1.600 : 35 x 32)	
• Με τη δεύτερη μέθοδο ανωτέρω	125,50 €
(Ασφ. 2008-2010 έτη 3. Σύνταξη 35ετίας 1.463 €	
- 1900 x 77% - Αναλογία 3 ετών 1463 : 35 x 3)	
Σύνολο σύνταξης 35ετίας	1.588,26 €

Επί του εν λόγω ποσού προστίθενται και τα επιδόματα συζύγου και τέκνων.

Με βάση τα στοιχεία του παραδείγματος μπορούν να γίνουν υπολογισμοί επί πραγματικών δεδομένων για σύνταξη 35ετίας.

Όταν εμφίλοχωρεί διαδοχική ασφάλιση με άλλον, πλην το ΙΚΑ, Φορέα το θέμα αποκτά άλλη διάσταση (Βλ. κατωτέρω ΚΕΦ. ΙΖ).

3. Προσαυξήσεις Οικογενειακών Βαρών

Στους συνταξιούχους λόγω γήρατος και αναπηρίας των πρώην Ειδικών Ταμείων κύριας σύνταξης των Τ/Υ καταβάλλονταν οικογενειακά επιδόματα, που είναι καθορισμένα σε ποσοστά, επί της καταβαλλόμενης σύνταξης, όμοια σε όλα τα αντίστοιχα Ταμεία, με ελαφρές αποκλίσεις από Ταμείο σε Ταμείο, ως προς τις προϋποθέσεις (όρια ηλικίας τέκνων κ.λπ.) για την καταβολή τους.

Τα επιδόματα αυτά είναι καταβλητέα στους ήδη συνταξιούχους μετά την ένταξη των Ταμείων τους στο ΙΚΑ, αλλά θα καταβάλλονται και σε αυτούς που εξήλθαν σε σύνταξη μετά την 1-1-2008, ή θα εξέλθουν στο μέλλον.

Τα εν λόγω επιδόματα διακρίνονται σε οικογενειακά και τέκνων.

α. Επίδομα οικογενειακό (συζύγου)

Αυτό καθορίζεται σε ποσοστό 10% υπολογιζόμενο στο ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται.

Το επίδομα καταβάλλεται σε κάθε έγγαμο συνταξιούχο λόγω γήρατος ή αναπηρίας, αδιαφόρως εάν ο έτερος σύζυγος (γυναίκα ή άνδρας) εργάζεται ή συνταξιοδοτείται. Σε περίπτωση, όμως, που λυθεί ο γάμος η καταβολή του διακόπτεται, εκτός και αν:

- Υπάρχει άγαμο τέκνο το οποίο δεν συμπλήρωσε το 21ο έτος της ηλικίας.
- Συμπλήρωσε το 21ο έτος της ηλικίας, όχι όμως το 24ο τοιούτο και εξακολουθεί τις σπουδές του σε Σχολές της ημεδαπής αναγνωρισμένες από το Κράτος ή σε όμοιες της αλλοδαπής και δεν εργάζεται.
- Συμπλήρωσε και το 24ο έτος της ηλικίας αλλά είναι οριστικώς και εξ ολοκλήρου ανίκανο για οποιαδήποτε εργασία πριν την συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας και στερείται επαρκών πόρων για την συντήρησή του ή αξιολογής περιουσίας.

β. Επιδόματα τέκνων

Στο συνταξιούχο λόγω γήρατος ή αναπηρίας, καταβάλλεται επίδομα τέκνου σε ποσοστό 5% για κάθε παιδί, το οποίο υπολογίζεται επί του εκάστοτε ποσού της σύνταξης.

Το επίδομα καταβάλλεται εφόσον το παιδί δεν εργάζεται και συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να συνταξιοδοτηθεί σε περίπτωση θανάτου του συνταξιούχου.⁽¹³⁾

Η καταβολή διακόπτεται όταν το παιδί συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας αγόρι – κορίτσι ή το 24ο έτος σε περίπτωση συνεχίσεως των σπουδών σε ανώτερα ή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν ασκεί επάγγελμα ή δεν λαμβάνει σύνταξη από δική του εργασία⁽¹⁴⁾. Το όριο ηλικίας δεν ισχύει εάν το παιδί είναι ανίκανο για κάθε βιοποριστική εργασία εφόσον η ανικανότητα επήλθε πριν από τη συμπλήρωση των ως άνω ορίων ηλικίας.

⁽¹³⁾ Βλ. Κεφ. ΙΑ

⁽¹⁴⁾ Τα όρια ηλικίας τέθηκαν όπως προσδιορίζονται από την παρ. 1 του άρθρ. 20 του ν. 2556/97 και παρ. 1 άρθρ. 61 ν. 2556/97.

ΚΕΦ. Ι΄

Σύνταξη λόγω αναπηρίας

Αντί «εισαγωγής» στο υπόψη θέμα, παραπέμπουμε στο ΚΕΦ. ΣΤ΄ στις «εισαγωγικές παρατηρήσεις» του οποίου παρατίθενται ενδιαφέροντα στοιχεία που τυγχάνουν εφαρμογής και στους Τ/Υ των ειδικών Ταμείων.

Για την παροχή αυτή ελαχιστότατες παρεμβάσεις έκαναν οι «θεσμικοί νόμοι» στους εκτός ΙΚΑ ασφαλισμένους. Έτσι κατά κύριο λόγο, ισχύουν οι Καταστατικές διατάξεις. Αυτές όμως ελάχιστα ή ουδόλως συμφωνούν μεταξύ τους ωςάν να πρόκειται για διαφορετικά θέματα.

Το εργατικό ατύχημα και το όμοιο εκτός εργασίας δεν αντιμετωπίζονται ευθέως από τα Καταστατικά των περισσότερων από τα παρατιθέμενα Ταμεία ως ιδιαίτερες ασφαλιστικές περιπτώσεις με καθόλου ή μειωμένο χρόνο ασφάλισης. Μόνο το ΤΑΠ/ΑΤ έχει πλήρη αντίστοιχη κάλυψη και το ΤΣΠ-ΑΤΕ μερική. Εξάλλου σε τρία Ταμεία από τα πέντε απαιτείται 10ετής ασφάλιση, αντί της 5ετίας ή και λιγότερης κατά περίπτωση που απαιτείται στο ΙΚΑ (βλ. ΚΕΦ. ΣΤ/Ι) επερχομένης έτσι υποβάθμισης της ασφαλιστικής μεταχείρισης των ασφαλισμένων.

Κάθε Ταμείο από τα ενταχθέντα προέβλεπε ότι την ανικανότητα προς εργασία που ήταν συστατική του δικαιώματος σε σύνταξη αναπηρίας, την πιστοποιούσε Συμβούλια Ιατρών κατά Ταμείο, με δυνατότητα ο ένας τούτων να αποδεικνύεται από τον ασφαλισμένο. Από της ένταξης και εφεξής η διαπίστωση της αναπηρίας, γίνεται από τις κατά τόπο αρμόδιες Υγειονομικές Επιτροπές του ΙΚΑ (εγκ. ΙΚΑ 64/08). Κατ' επέκταση, έχουμε τη γνώμη, και η μονιμοποίηση της αναπηρίας, η οποία αποκλείει την περαιτέρω εξέταση του αναπήρου από τις Υγειονομικές Επιτροπές, διέπεται από τις περί του ΙΚΑ διατάξεις (βλ. αυτές ανωτ. στο ΚΕΦ ΣΤ εν τέλει).

Τέλος, η τυχόν ασφάλιση των Τ/Υ τούτων σε ειδικό Ταμείο Υγείας (π.χ. ΤΥΠΕΤ, ΤΑΥΤΕΚΩ κ.ά.) δεν αναιρεί τα αμέσως ανωτέρω. Ωστόσο, τα τυχόν στοιχεία των Ταμείων αυτών ως προς την πορεία της υγείας του ασφαλισμένου λαμβάνονται υπόψη από τις Υγειονομικές Επιτροπές του ΙΚΑ.

Έτσι, από Ταμείου σε Ταμείο το δικαίωμα σε σύνταξη λόγω αναπηρίας (ανικανότητας) αποκτάται:

Από το ΤΣΠ-Τ.Ε

Μετά 10 ετών Σ.Υ., σε περίπτωση πλήρους ανικανότητας και εφόσον διαρκεί η ανικανότητα αυτή (Καταστατικό αρθρ. 7 παρ. 1 στοιχ. στ).

Από το ΤΣΠ-ΕΤΕ

Μετά 10 ετών Σ.Υ. σε περίπτωση διαρκούς πλήρους ή μερικής οποιοδήποτε βαθμού⁽¹⁵⁾ για την υπηρεσία ανικανότητας, η οποία παρέχει δικαίωμα σε αποχώρηση από την Τράπεζα (ΑΥΚΑ 44/3/4771/73 παρ. 3, ΦΕΚ158 β).

Από το ΤΣΠ-ΑΤΕ

Το δικαίωμα αποκτάται εάν εξαιτίας πάθησης ή βλάβης ή εξασθένησης σωματικής ή πνευματικής είναι πλήρως ανίκανος για την εκτέλεση της εργασίας του και απομακρυνθεί αυτής μετά από 5ετή ασφάλιση γενικώς ή μετά από 3ετή πραγματική ασφάλιση στο Ταμείο.

Αν η αναπηρία οφείλεται σε βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξαιτίας της εργασίας (εργατικό ατύχημα), το δικαίωμα σε σύνταξη αποκτάται αδιαφόρως χρόνου ασφάλισης. Το εξωεργατικό ατύχημα δεν αντιμετωπίζεται ως ιδιαίτερη ασφαλιστική περίπτωση. (Καταστ. αρθρ. 16 και 21Β όπως το πρώτο συμπληρώθηκε με την ΑΥΥΠΚΑ Φ46/3/2186/87, ΔΕΝ 1988 σ.50).

Από το ΤΑΠ-ΕΤΒΑ

Μετά 5ετή Σ.Υ. σε περίπτωση πλήρους ανικανότητας για οποιαδήποτε εργασία. Το Ταμείο αγνοεί το εργατικό και εξωεργατικό ατύχημα. (Β.Δ.207/65 αρθρ. 9 και 17).

Από το ΤΑΠ/ΛΤ

Αν λόγω πάθησης ή βλάβης ή εξασθένησης σωματικής ή πνευματικής επέλθει ανικανότητα για την εργασία του ασφαλισμένου άνω των έξι (6) μηνών, αυτός δικαιούται σύνταξης αναπηρίας εάν έχει χρόνο πραγματικής ασφάλισης δέκα ετών.

Εάν η κατά τα ως άνω αναπηρία προέλθει από βίαιο συμβάν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξαιτίας αυτής (εργατικό ατύχημα), το δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνεται ανεξάρτητα με το χρόνο ασφάλισης. Τουναντίον εάν το βίαιο συμβάν δεν σχετίζεται με την εκτέλεση της εργασίας, είναι δηλαδή εξωεργατικό, το δικαίωμα σε σύνταξη αποκτάται εφόσον έχει χρόνο πραγματικής ασφάλισης τριών ετών.

Ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης για τον ασφαλιστικό κίνδυνο της αναπηρίας, το ύψος αυτής, τις προσαυξήσεις λόγω οικογενειακών βαρών και τα συναφή θέματα, ακολουθούν τη μέθοδο και τη διαδικασία της σύνταξης λόγω γήρατος (Κεφ. Θ) όπου και παραπέμπουμε.

⁽¹⁵⁾ Η μερική ανικανότητα «οποιοδήποτε βαθμού» έπαυσε να ισχύει. Ο ν. 2084/92 με το άρθρ. 49 έμμεσα πλην σαφώς θέλει η συντάξιμη αναπηρία να είναι τουλάχιστον 50%.

ΚΕΦ. ΙΑ'

Σύνταξη λόγω θανάτου από ειδικά ταμεία

Ό,τι ανωτέρω στο ΚΕΦ. Ζ' «Εισαγωγικές Παρατηρήσεις» αναφέρεται για τη σύνταξη λόγω θανάτου από το ΙΚΑ, ισχύει και για τη σύνταξη, από την αυτή αιτία, από τα Ειδικά Ταμεία των Τ/Υ.

Ωστόσο, οι προϋποθέσεις και οι λοιπές συνιστώσες του συνταξιοδοτικού δικαιώματος των μελών οικογενείας του θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου των Ειδικών Ταμείων, τις οποίες το ΙΚΑ καλείται να εφαρμόσει, δεν είναι όμοιες. Εμφανίζουν αισθητές διαφορές.

Με το θάνατο εξομοιούνται απολύτως και η αφάνεια, η πρόκληση υπαίτιας αναπηρίας από τον ασφαλισμένο και η έκτιση ποινής στερητικής της ελευθερίας περί των οποίων οι «Εισαγωγικές Παρατηρήσεις» του Κεφ. Ζ'.

1. Ασφαλιστικές Προϋποθέσεις

Το δικαίωμα σε σύνταξη αποκτούν τα κατά περίπτωση μέλη οικογενείας κάθε Ταμείου (βλ. Κατωτ. Περίπτ. 2), σε περίπτωση θανάτου.

- α. Του ασφαλισμένου, μετά από 5ετή Σ.Υ. στα ΤΣΠ - Τράπεζας Ελλάδος, ΑΤΕ και ΤΑΠ-ΕΤΒΑ και μετά από 10ετή Σ.Υ. στο ΤΣΠ-ΕΤΕ και ΤΑΠΙΛΤ.

Μάλιστα στο ΤΣΠ – ΑΤΕ και το ΤΑΠΙΛΤ, τα οποία διέπονται από ανασυνταχθέντα κατά το 1987 Καταστατικά, προβλέπεται επί πλέον ότι αν ο θάνατος οφείλεται σε εργατικό ατύχημα το δικαίωμα των μελών οικογενείας θεμελιώνεται ανεξαρτήτως χρόνου ασφάλισης του θανόντος.

Πλέον αυτού από το ΤΑΠΙΛΤ προστατεύεται ειδικώς και ο θάνατος που προέρχεται από βίαιο συμβάν εκτός εργασίας. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται 3ετής Σ.Υ.

- β. Του συνταξιούχου, λόγω γήρατος ή αναπηρίας. Στην περίπτωση αυτή δεν αναζητούνται ασφαλιστικές προϋποθέσεις. Η ιδιότητα του θανόντος ως συνταξιούχου αρκεί για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη στα μέλη της οικογένειας.

2. Μέλη οικογένειας

Ως μέλη οικογένειας δικαιούμενα σύνταξη νοούνται:

α. Ο επιζών σύζυγος (χήρα ή χήρος)⁽¹⁶⁾

Ωστόσο ο επιζών σύζυγος (χήρος ή χήρα) δεν δικαιούται συντάξεως εάν από την ημέρα τέλεσης του γάμου με τον θανόντα και μέχρι του θανάτου δεν παρήλθεν:

- Επί θανάτου ασφαλισμένου.

Στο ΤΣΠ: Τρ. Ελλάδος, ΕΤΕ και το ΤΑΠ-ΕΤΒΑ απαιτείται διάρκεια γάμου τουλάχιστον τριών (3) μηνών. Στο ΤΣΠ-ΑΤΕ και στο ΤΑΠΙΑΤ απαιτείται διάρκεια έξι (6) μηνών.

- Επί θανάτου συνταξιούχου.

Στις περιπτώσεις αυτές η διάρκεια του γάμου προβλέπεται μακρότερη ως εξής:

Στο ΤΣΠ-Τρ. Ελλάδος και ΤΑΠ-ΕΤΒΑ απαιτείται ενός έτους έγγαμος βίος εάν ο γάμος έλαβε χώρα πριν καταστεί συνταξιούχος ο θανών και 24 μηνών έγγαμος βίος εάν ο γάμος έλαβε χώρα μετά την έξοδο σε σύνταξη του θανόντος.

Ειδικά όμως για τους συνταξιούχους των δύο αυτών Ταμείων που είχαν νυμφευθεί πριν την έξοδο τους από την υπηρεσία, απολύθηκαν όμως αυτής λόγω καταργήσεως θέσεως ή από άλλους υπηρεσιακούς λόγους απαιτείται τριών (3) μηνών έγγαμος βίος.

Στο ΤΣΠ-ΕΤΕ απαιτείται ενός έτους έγγαμος βίος εάν ο γάμος ετελέσθει πριν από την έξοδο του θανόντος σε σύνταξη και δύο ετών έγγαμος βίος εάν ούτος έλαβε χώρα μετά την έξοδο της υπηρεσίας.

Στο ΤΣΠ-ΑΤΕ τα χρονικά αυτά όρια διαφέρουν. Ορίζεται ότι προκειμένου για θάνατο εν ενεργεία ασφαλισμένου απαιτείται έξι (6) μηνών έγγαμος βίος και προκειμένου για θάνατο συνταξιούχου είκοσι τεσσάρων (24) μηνών έγγαμος βίος.

Οι ως άνω χρονικοί περιορισμοί δεν ισχύουν όταν ο θάνατος του ετέρου των συζύγων:

- Οφείλεται σε απρόβλεπτο γεγονός..
- Αν υφισταμένου του γάμου γεννήθηκε ή με το γάμο νομιμοποιήθηκε τέκνο.
- Αν η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης (ΑΥΥΠΚΑ Φ46/3/2186/87, ΔΕΝ 1988 σ.50).

⁽¹⁶⁾ Τα καταστατικά των 5 Ειδικών Ταμείων, αναφέρονται στη χήρα και ορισμένα στον άπορο και ανάπηρο σύζυγο. Η επέκταση του δικαιώματος και στο χήρο, χωρίς την αίρεση της απορίας και αναπηρίας έγινε με το ν. 2676/99 άρθρ. 62 και ν. 3385/05 άρθρ. 4 (βλ. Κεφ. Ζ' «Εισαγωγικές Παρατηρήσεις»).

Στο ΤΑΠΙΑΤ τα χρονικά όρια διαφέρουν αναλόγως αν πρόκειται για θάνατο ασφαλισμένου ή συνταξιούχου. Στην πρώτη περίπτωση απαιτείται διάρκεια γάμου έξι (6) μηνών.

Τουναντίον σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου απαιτείται διάρκεια είκοσι τεσσάρων (24) μηνών.

Σε κάθε όμως περίπτωση το κώλυμα αίρεται αν, όπως και στις άλλες περιπτώσεις, ο θάνατος:

- Οφείλεται σε ατύχημα εργατικό ή μη ή σε οξεία λοιμώδη νόσο.
- Αν υφισταμένου του γάμου γεννήθηκε ή με το γάμο νομιμοποιήθηκε παιδί.
- Αν η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης.

β. Παιδιά

Το θέμα αυτό στο παρελθόν εμφανιζόταν με ποικιλία καταστατικών ρυθμίσεων γνώρισμα των οποίων ήταν η ανομοιομορφία της προστασίας από άποψη ορίου ηλικίας από Ταμείο σε Ταμείο, αλλά και μεταξύ ετερόφυλων παιδιών στο ίδιο Ταμείο,⁽¹⁷⁷⁾ αλλά ήταν εμφανής η άνιση μεταχείριση αγοριών και θυγατέρων σε βάρος των πρώτων.

Την ποικιλόμορφη αυτή ασφαλιστική προστασία η Πολιτεία θέλησε να θέσει υπό ενιαίους κανόνες για όλα τα Ταμεία, πράγμα που επέτυχε με το ν. 1902/90 άρθρ. 10 όπως αντικ. με το ν. 1976/91 άρθρ. 9⁽¹⁸⁾ θεσπίστηκαν νέες διατάξεις αναφερόμενες στη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη στα παιδιά, διατηρώντας όμως τα δικαιώματα που είχαν θεμελιωθεί με το προηγούμενο καθεστώς.

Ως επιστέγασμα όλων αυτών ήρθε ο ν.2556/97 με το αρθρ. 20 παρ. 1 (ΔΕΝ 1998 σ. 119), ο οποίος, αντικαθιστώντας τις δύο πρώτες διατάξεις από τις ανωτέρω, αλλά και καταργώντας ουσιαστικά το αρθρ. 24 του ν. 1276/82, όρισε ότι:

«Το δικαίωμα σύνταξης που προβλέπεται από τις καταστατικές διατάξεις των ασφαλιστικών οργανισμών, πλην Ι.Κ.Α. και Ο.Γ.Α., για άγαμα παιδιά, αδέρφια, εγγονούς, προγονούς θανόντων ασφαλισμένων και συνταξιούχων, καθώς και το δικαίωμα προσαύξησης της σύνταξης γι' αυτά, παύει με τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους ή σε περίπτωση συνεχίσεως των σπουδών σε ανώτερα ή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα με τη συμπλήρωση του 24ου έτους, εφόσον δεν ασκούν επάγγελμα ή δεν λαμβάνουν σύνταξη από δική τους εργασία.

Τα παραπάνω όρια ηλικίας δεν ισχύουν προκειμένου για παιδιά, αδέρφια, εγγονούς, προγονούς, που είναι ανάκαμα για κάθε βιοποριστική εργασία, εφόσον η ανικανότητα τους επήλθε πριν από τη συμπλήρωση των προαναφερομένων ορίων ηλικίας.

Κάθε, αντίθετη, καταστατική, διάταξη, καταργείται.

⁽¹⁷⁷⁾ Βλ. Γ. Ψηλού: Ηλικία συνταξιοδοτήσεως θηλέων τέκνων ασφαλισμένων ή συνταξιούχων ειδικών Ταμείων, ΔΕΝ 1992 σ. 208.

⁽¹⁸⁾ Προηγούμενης, για το αυτό θέμα, ίσχυαν οι ν. 997/79 άρθρ. 19, 1140/80 άρθρ. 51 και ο ν. 1276/82 άρθρ. 24.

Δικαιώματα που έχουν ήδη θεμελιωθεί με προϊσχύουσες διατάξεις, πλην των διατάξεων που αναφέρονται στην προσαύξηση της σύνταξης, εξακολουθούν να ισχύουν». Η διάταξη κατήργησε ρητά τις αντίθετες Καταστατικές διατάξεις συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούσαν τις διαζευγμένες θυγατέρες, που άγουν ηλικία μεγαλύτερη των ανωτέρω. Διατήρησε, όμως, η νέα διάταξη, τα δικαιώματα που έχουν θεμελιωθεί με προϊσχύσαντες κανόνες δικαίου. Ο όρος «έχουν θεμελιωθεί» σημαίνει, κατά την επικρατέστερη άποψη, ο θάνατος του γονέα από τον οποίο έλκουν το δικαίωμα να επισυνέβει πριν από την κατά περίπτωση μείωση του ορίου ηλικίας των θυγατέρων.

Η παρ. 5 του άρθρου 51 του ν.2084/92 με την οποία ο νομοθέτης ρύθμισε το θέμα της μείωσης της καταβαλλόμενης σύνταξης σε περίπτωση που η θυγατέρα, από μία ηλικία και μετά, έχει εισόδημα από άλλες πηγές ανώτερο από ορισμένα ποσά, δεν εθίγη. Η σχετική διάταξη ορίζει: «Η σύνταξη που καταβάλλεται από φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης σε θήλεα τέκνα θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου πέραν του 18ου έτους της ηλικίας ή του 24ου εάν σπουδάζουν μειώνεται...», ως ακολούθως:

- α. Κατά το 1/3 εφόσον το μέσο μηνιαίο ακαθάριστο πραγματικό εισόδημα τους, πέραν της σύνταξης (κύριας και επικουρικής), όπως αυτό προκύπτει από τη φορολογική δήλωση τους, του προηγούμενου έτους, υπερβαίνει το 40πλάσιο του εκάστοτε Ημερομισθίου Ανεξιδίκευτου Εργάτη (ΗΑΕ).
- β. Κατά το ½ εφόσον το κατά τα ανωτέρω μέσο μηνιαίο εισόδημα υπερβαίνει το 60πλάσιο του εκάστοτε ΗΑΕ.

Συνεπώς για θυγατέρες μέχρι 18 ετών ή 24 αν σπουδάζουν, δεν ανακύπτει θέμα μείωσης της σύνταξης βάσει της πιο πάνω διάταξης, αδιαφόρως εισοδήματος από άλλη πηγή. Επίσης δεν ανακύπτει θέμα μείωσης της σύνταξης, αδιαφόρως υπέρβασης των ανωτέρω ορίων ηλικίας, όταν η θυγατέρα είναι ανάπηρη ή ανάπηρη για κάθε βιοποριστική εργασία με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%.

Η αυτή διάταξη στο ακροτελεύτιο εδάφιο της ορίζει ότι “αυστηρότερες προϋποθέσεις προβλεπόμενες από τις καταστατικές διατάξεις των Ταμείων εξακολουθούν να ισχύουν”. Κατά το γράμμα της σχετικής διάταξης οι υποκείμενες σε μείωση της σύνταξης θυγατέρες υποχρεούνται σε υποβολή στο Υποκ/μα ΙΚΑ που χειρίζεται τα θέματα των Τ/Υ, επικυρωμένου αντιγράφου του εκκαθαριστικού σημειώματος του φόρου εισοδήματος του προηγούμενου έτους. Παρά ταύτα η πλέον σύμφωνη με τη λειτουργικότητα της διάταξης άποψη είναι ότι υποχρέωση υποβολής του σημειώματος αυτού έχουν όλες οι συνταξιοδοτούμενες θυγατέρες άνω των 18 ετών. Εν πάση περιπτώσει σε περίπτωση μη υποβολής της δήλωσης ο νόμος δεν προβλέπει ειδικές για το θέμα κυρώσεις.

Ωστόσο, πρέπει να τονίσουμε ότι ο προαναφερόμενος περιορισμός των ορίων ηλικίας των τέκνων κλπ. που δικαιούνται σύνταξης λόγω θανάτου του γονέα στο 18ό ή 24ο, αν σπουδάζουν, όριο ηλικίας, έναντι των μεγαλύτερων ορίων που ίσχυαν και η εξαίρεση από τη μείωση και των αναπήρων με ποσοστό ανικανότητας τουλάχιστον 67%, το πεδίο εφαρμογής της μείωσης που επιτάσσει ο ν.2084/92 αρθρ. 51 παρ. 5 περιορίζεται στις θυγατέρες:

- Που είχαν θεμελιώσει δικαίωμα με προϋσχύσασες του νόμου 2556/97 διατάξεις και
- στις μετά το ν.2556/97 θεμελιώσασες δικαίωμα, αλλά με αναπηρία με ποσοστό μικρότερο του 67%.

Αποτελεί, ωστόσο, ζητούμενο γιατί ο περιορισμός αναφέρεται μόνο στη σύνταξη των “θηλέων τέκνων” και όχι σε αγόρια, με τις αυτές προϋποθέσεις, καίτοι κατά τη θέσπιση της υπήρχαν Ταμεία που χορηγούσαν σύνταξη σε αγόρια μεγαλύτερων ηλικιών.

Οι Καταστατικές διατάξεις κάθε Ταμείου που προβλέπουν περικοπή της σύνταξης των θυγατέρων που έχουν εισοδήματα από άλλες πηγές, υποχωρούν προ της νέας ρύθμισης του ν.2084/92.

β. Θετά παιδιά. Τα Καταστατικά των ειδικών Ταμείων αναφέρονται κυρίως στα νόμιμα, νομιμοποιηθέντα και αναγνωρισθέντα παιδιά. Για τα θετά γίνεται ειδική μνεία και τάσσονται προϋποθέσεις προστασίας, από μερικά Ταμεία, άκρως αυστηρές, δηλωτικές της ασυμβατότητας με τις σύγχρονες αντιλήψεις επί του θέματος.

Ήδη, το αρθρ. 1561 του Α.Κ., όπως ισχύει, διαλαμβάνει ότι το ανήλικο θετό παιδί “έναντι του θετού γονέα και των συγγενών (.....) έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τέκνου γεννημένου σε γάμο.⁽¹⁹⁾ διάταξη δεν άπτεται των κοινωνικοασφαλιστικών δικαιωμάτων, εκφράζει όμως τις επικρατούσες τάσεις, τάσεις που το ΣτΕ διατύπωσε γλαφυρά σε αποφάσεις του. Δέχεται το ανώτατο διοικητικό Δικαστήριο ότι διατάξεις των Καταστατικών των Ειδικών Ταμείων που προβλέπουν προϋποθέσεις προστασίας των θετών παιδιών, δυσμενέστερες των γνησίων, είναι αντισυνταγματικές.⁽²⁰⁾

Οι τάσεις αυτές είναι πιο εμφανείς στο ν.2084/92 (αρθρ. 11 παρ. 2 και 27 παρ. 2), όπου τα θετά τέκνα αυτών που εισέρχονται στην ασφάλιση από 1.1.1993 εξομοιούνται απολύτως, ως προς το δικαίωμα σε σύνταξη λόγω θανάτου του γονέα τους, με τα νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα και τα φυσικά τέκνα της μητέρας. Η εξομοίωση επέρχεται με τη συνειδητή αποφυγή του νομοθέτου να προσδιορίσει γι’ αυτά ειδικά χρονικά όρια τέλεσης της υιοθεσίας πριν από το θάνατο του ασφαλισμένου, ή πριν από τη συνταξιοδότηση του θανόντος συνταξιούχου, όπως κατά παράδοση προβλέπεται από τις νομοθεσίες όλων των φορέων και του Δημοσίου, για τους παλαιούς, πριν από την 1.1.1993, ασφαλισμένους τους.

⁽¹⁹⁾ Παλαιότερα το άρθρ. 1579 του Α.Κ. όριζε ότι «από της υιοθεσίας το θετό τέκνο επέχει τάξη γνησίου τέκνου έναντι του υιοθετηθέντος».

⁽²⁰⁾ βλ. ΣτΕ: 305/81 ΕΔΚΑ σ. 204, 2861/82 ΕΔΚΑ 1982 σ. 734 και 387/92 ΕΔΚΑ 1994 σ. 531.

Γίνεται δεκτό, από την άλλη πλευρά, για το θάνατο “παλαιού” ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, ότι η θέσπιση κάποιων χρονικών περιορισμών στη διάρκεια της υιοθεσίας, ώστε να αποτρέπονται καταδολιεύσεις σε βάρος των φορέων, δεν συνιστούν παραβίαση του συντάγματος (Ελ.Συνεδρίου 129/2001 ΕΔΔΔΔ 2001 σ. 405).

Έτσι, με την επιφύλαξη θέσπισης κάποιου χρονικού ορίου τέλεσης υιοθεσίας, τα θετά τέκνα δικαιούνται σύνταξης ως και τα γνήσια.

γ. Γονείς, αδελφές - αδελφοί

αα. Οι Καταστατικές διατάξεις των περισσότερων από τα Ειδικά Ταμεία θέτουν διαφορετικές προϋποθέσεις για τη θεμελίωση δικαιώματος στην μητέρα από εκείνες που απαιτούνται για τον πατέρα. Αναλόγως διαφορετικές είναι και οι ρυθμίσεις των αδελφών.

Συγκεκριμένα στα ΤΣΠ: Τράπεζας Ελλάδος, ΕΤΕ και ΤΑΠ-ΕΤΒΑ ορίζεται:

“Μετά της χήρας συζύγου και των τέκνων της (.....) συντρέχει πάντοτε και η μητέρα του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου υπό τους όρους και περιορισμούς της επόμενης περίπτωσης”.

Περαιτέρω, “η επόμενη περίπτωση” διαλαμβάνει, ελλείψει χήρας και τέκνων κατά την ημέρα του θανάτου, δικαίωμα σε σύνταξη αποκτά “ο ανίκανος προς εργασία πατήρ ή ο πατήρ ο υπερβάς το 60όν έτος της ηλικίας του και η μήτηρ του μετά 10ετή συντάξιμον υπηρεσίαν αποβιώσαντος ησφαλισμένου ή συνταξιούχου, εφ’ όσον.....”.

Οι περιορισμοί που τίθενται στο δικαίωμα του πατέρα (ανικανότητα, υπέρβαση του 60ού έτους ηλικίας ΙΟετή ΣΥ) έναντι της μητέρας που το δικαίωμα της είναι απαλλαγμένο αυτών των όρων, είναι ανίσχυροι κατά την άποψη μας. Οι κανόνες ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών που επικαλεσθήκαμε κατ’ επανάληψη επιβάλλουν εξίσωση των δικαιωμάτων του πατέρα με προσαρμογή αυτών προς το ευνοϊκότερο καθεστώς που είναι της μητέρας.

ββ. Σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου του ειδικού Ταμείου, ο οποίος δεν κατέλιπε χήρα-χήρο ή/και παιδιά δικαίωμα αποκτούν και οι από νόμιμο γάμο άγαμες αδελφές και αδελφοί. Για τα δικαιοδόχα συντάξεως της κατηγορίας αυτής μέλη οικογενείας, τα όρια ηλικίας για την προστασία τους ήταν διαφορετικά κατά Ταμείο.

Ωστόσο, με τη διάταξη του ν.2556/97, αρθρ. 20 παρ. 1, που παραθέτουμε υπό το στοιχ. β’ ανωτέρω για τα παιδιά, τα όρια της ηλικίας για τη συνταξιοδότηση των αδελφών περιορίσθηκαν στο 18ο ή σε περίπτωση σπουδών στο 24ο υπό την προϋπόθεση πάντοτε ότι δεν ασκούν επάγγελμα ή δεν λαμβάνουν σύνταξη από δική τους εργασία. Κατά τα λοιπά ισχύει και για την κατηγορία αυτή μελών οικογενείας ό,τι για τα “παιδιά” σημειώνουμε στο οικείο μέρος και τα κατωτέρω κατά Ταμείο.

γγ. Πρέπει, όμως, να τονίσουμε ότι το δικαίωμα της μητέρας, του πατέρα και των αδελφών συνδέεται αμέσως με την ανυπαρξία περιουσιακών στοιχείων που κυμαίνονται από Ταμείου σε Ταμείο.

Ειδικότερα, από το ΤΣΠ-Τράπεζας Ελλάδος και το ΤΑΠ-ΕΤΒΑ οι γονείς και αδελφοί συνταξιοδοτούνται εφόσον στερούνται άλλης προστασίας ή αξιολογών περιουσιακών στοιχείων ή τα από κάθε πηγή μηνιαία εισοδήματα τους είναι κατώτερα του κάθε φορά βασικού μισθού του 9ου κλιμακίου του κύριου προσωπικού του ενιαίου μισθολογίου των Τραπεζών. Αν η σύνταξη μαζί με τα από κάθε πηγή εισοδήματα υπερβαίνουν το βασικό του ως άνω 9ου κλιμακίου περικλύπεται από αυτή το ποσό που υπερβαίνει τον ανωτέρω βασικό μισθό. Μεταγενέστερη μείωση των εσόδων τους κάτω του εν λόγω βασικού μισθού ή απώλεια ολική ή μερική των ως άνω αξιολογών περιουσιακών στοιχείων ή απώλεια της άλλης προστασίας ή της ικανότητας για εργασία, δεν δημιουργεί δικαίωμα για σύνταξη γι' αυτούς, μεταγενέστερη όμως αύξηση των από κάθε πηγή εσόδων τους σε ετήσιο ποσό ανώτερο του 12πλάσιου του ανωτέρω βασικού μισθού ή απόκτηση αξιολογών περιουσιακών στοιχείων ή άλλης προστασίας, επιφέρει την οριστική απώλεια του δικαιώματος για παραπέρα συνταξιοδότηση. (Καταστατικό ΤΣΠ-ΤΕ αρθρ. 8 και ΤΑΠ-ΕΤΒΑ Β.Δ.207/65, αρθρ. 18 παρ. 1 στοιχ. Δ και Ε).

Εν μέρει αναιρείται το τελευταίο μέρος της ως άνω διάταξης, με νεώτερη όμοια κατά την οποία "δεν διακόπτεται ούτε μειούται η σύνταξη (.....) λόγω μεταβολής της οικονομικής κατάστασης (.....) εφόσον η συνταξιοδότηση του, μετά τη συμπλήρωση του 30ού έτους της ηλικίας του, διήρκεσε πέραν των 15 ετών, ή, εφόσον μετά 10ετή τουλάχιστον συνταξιοδότηση συμπλήρωσε το 60ό έτος της ηλικίας (ΑΥΕ 73763/Ε 1254//1964, ΦΕΚ 351 Β).].

Παρά την αμέσως ανωτέρω διάταξη πλείστες όσες αμφισβητήσεις θα μπορούσαν να διατυπωθούν για τη νομιμότητα της διαλυτικής αίρεσης κατά την οποία η μετά το θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου απόκτηση περιουσιακών στοιχείων από γονείς και αδελφές "επιφέρει την οριστική απώλεια του δικαιώματος για περαιτέρω συνταξιοδότηση".

Η πλέον σύμφωνη προς τις αρχές του δικαίου της κοινωνικής ασφάλισης άποψη είναι ότι το σε σύνταξη δικαίωμα γεννάται με το θάνατο του προσώπου από το οποίο εξαρτούν το δικαίωμα τα δικαιοδόχα σύνταξης μέλη οικογενείας, η ημερομηνία επέλευσης του οποίου (θανάτου) είναι κρίσιμη για την έρευνα της συνδρομής των προϋποθέσεων που απαιτούνται κατά περίπτωση (ΣτΕ 1181/71 και contra Διοικ. Εφ.Θεσ. 240/91).

Από το ΤΣΠ-ΕΤΕ το δικαίωμα σε σύνταξη αποκτάται εφ' όσον αποδεδειγμένως συνετηρούντο κυρίως υπ' αυτού. Η σύνταξη τούτων περικλύπεται καθ'ό ποσόν κέκτηνται εισόδημα ομού μετά της συντάξεως και αναστέλλεται κατά το ποσό που μαζί με τη σύνταξη έχουν εισόδημα, είτε από εργασία, είτε από τακτική ασφαλιστική παροχή από οποιοδήποτε και πάσης φύσης ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ή επικουρικής ασφάλισης (εξαιρουμένης μόνο της επικουρήσεως που λαμβάνεται από το Λογαριασμό Επικουρήσεως του Προσωπικού της ΕΤΕ) ή του Δημοσίου ή εκ πάσης πηγής περιουσιακών

στοιχείων, που υπερβαίνει το μισθό του 15ου Κλιμακίου του ενιαίου μισθολογίου του κύριου Προσωπικού. Η αναστολή γίνεται και αν ακόμη η σύνταξη αυτή καθ'εαυτήν των γονέων υπερβαίνει το ως άνω καθοριζόμενο ποσό.

Στην έννοια του εισοδήματος περιλαμβάνεται το πραγματικόν εισόδημα των πάσης πηγής περιουσιακών στοιχείων, το τεκμαρτόν εισόδημα από ιδιοκατοίκηση κατά το ποσόν, που κατά την κρίση του Δ.Σ., υπερβαίνει τον αναγκαιούντα εκ των βιοτικών αναγκών αυτών, απαραίτητον προς ιδιοκατοίκησιν κυρίας κατοικίας αυτού χώρον και κάθε εισόδημα το οποίο δύναται βασίμως να προκύψει από κατάλληλη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων τυχόν μη χρησιμοποιουμένων υπ'αυτού καταλήλως από οιονδήποτε λόγο.

Οι ανωτέρω Καταστατικές διατάξεις τυγχάνουν εφαρμογής εφόσον και καθόσον είναι αυστηρότερες εκείνων της παρ. 5 του άρθρ. 51 του ν.2084/92 που παραθέσαμε και αναλύσαμε ανωτέρω υπό το στοιχ. β' "παιδιά".

Από το ΤΣΠ-ΑΤΕ δικαίωμα σε σύνταξη αποκτούν οι γονείς και οι άγαμες αδελφές εφόσον είχε δηλωθεί από το θανόντα όταν ζούσε ή προκύπτει από αντικειμενικά στοιχεία ότι η συντήρησή του βάρυνε κυρίως αυτόν και δεν έχουν δικό τους εισόδημα μεγαλύτερο από την κατώτατη σύνταξη του ΙΚΑ (Καταστατικό άρθρ. 17 παρ. 1).

Οι αδελφοί (άρρενες) δεν αναφέρονται ως δικαιούχοι πρόσωπα. Ισχύουν και στην προκειμένη περίπτωση οι περί ισότητας διατάξεις τις οποίες, κατά τη γνώμη μας, μπορεί να επικαλεσθεί ο ενδιαφερόμενος για να τύχει των παροχών.

Τέλος, από το ΤΑΠΙΑΤ οι γονείς δικαιούνται σύνταξης αν η συντήρησή τους βάρυνε κυρίως τον θανόντα ή τη θανούσα.

Η διάταξη (άρθρ. 44 παρ. 1 στοιχ. δ Καταστατικού) είναι ταυτόσημη με εκείνη του ΙΚΑ για την οποία βλ. ΚΕΦ. Ζ'.

3. Ποσό σύνταξης μελών οικογενείας

Το κάθε μέλος της οικογενείας ή συνδυασμός μελών δικαιούται μέρος της σύνταξης που ελάμβανε ο θανών συνταξιούχος ή που θα ελάμβανε ο θανών ασφαλισμένος, αν καθίστατο ανάπηρος κατά την ημέρα του θανάτου του, στα ακόλουθα ποσοστά εκφραζόμενο.

ΤΣΠ: Τράπεζα Ελλάδος και ΕΤΕ

- α. Της χήρας ως αποκλειστικής δικαιούχου σε 60%.
- β. Ενός τέκνου, ως αποκλειστικού δικαιούχου σε 50%.
- γ. Επί χήρας και ενός τέκνου ή δύο τέκνων χωρίς την ύπαρξη χήρας σε 80%. Για κάθε ένα επί πλέον δικαιούχο η σύνταξη προσαυξάνεται κατά 5% της σύνταξης του θανόντος και μέχρι το πολύ το 95% αυτής οσοιδήποτε και αν είναι οι δικαιούχοι.
- δ. Προκειμένου για γονείς - αδελφές σε 40% εφόσον πρόκειται περί ενός δικαιούχου. Για κάθε ένα επί πλέον δικαιούχο της κατηγορίας αυτής η σύνταξη προσαυξάνεται κατά 8% της σύνταξης του θανόντος και μέχρι το πολύ το 64% αυτής.

Σε περίπτωση κατά την οποία κάποιο μέλος παύσει να δικαιούται σύνταξης, η σύνταξη των λοιπών μελών ελαττώνεται κατά το σχετικό ποσοστό και εάν απομείνει τελικά ένας δικαιούχος το ποσό της σύνταξης αυτού δεν μπορεί να είναι μικρότερο των ποσοστών α', β' και δ' ανωτέρω (60%, 50%, 40% αντίστοιχα).

ΤΑΠ-ΕΤΒΑ

Τα ανωτέρω α' και γ' ποσοστά με τις προσαυξήσεις της γ' περίπτωσης ισχύουν αντίστοιχα και στο παρόν Ταμείο.

Στην περίπτωση β' αντί του 50% απονέμεται σύνταξη με ποσοστό 60%.

Τέλος στην περίπτωση δ' αντί του ποσοστού 40% απονέμεται σύνταξη με ποσοστό 50% επί ενός δικαιούχου και 60%, όταν οι δικαιούχοι είναι περισσότεροι του ενός.

ΤΣΠ-ΑΤΕ

Άλλη συλλογιστική επικράτησε κατά την έγκριση του Καταστατικού του Ταμείου αυτού. Βάσει τούτου, όπως τροποποιήθηκε με την ΑΥΥΠΚΑ Φ46/3/2186/87 (ΔΕΝ 1988 σ.50), η σύνταξη επί της οποίας υπολογίζονται τα ποσοστά των μελών οικογενείας θανόντος ασφαλισμένου καθορίζεται κατ'αρχήν ανάλογα με τα έτη ασφάλισης που είχε ο θανών. Το ποσό αυτής προσαυξάνεται στη συνέχεια κατά 50%. Το προκύπτον σύνολο δεν μπορεί να υπερβεί το 80% των συντάξιμων αποδοχών.

Της κατά 50% προσαύξησης αποκλείονται:

Πρώτον: Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ο θάνατος του ασφαλισμένου επήλθε μετά την αποχώρησή του από την υπηρεσία έχοντας συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο ασφάλισης για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος όχι όμως και το όριο ηλικίας.

Δεύτερον: Αυτοί των οποίων η σύνταξη διακόπτεται λόγω καταδίκης με αμετάκλητη δικαστική απόφαση και τους επιβλήθηκε στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων κατά τα άρθρ. 59-62 του Π.Κ. ή απολύθηκαν της υπηρεσίας για κατάχρηση, υπεξαίρεση απάτη πλαστογραφία περί την υπηρεσία⁽²¹⁾ οπότε το δικαίωμα μεταβιβάζεται στα μέλη της οικογενείας ωσάν ο καταδικασθείς να αποβίωσε (βλ. στην αρχή της παρούσας παραγρ. Γ').

Εν πάση περιπτώσει τα ποσοστά των μελών οικογενείας, ορίζονται ως ακολούθως:

- α. Στη χήρα-χήρο το 60% του ποσού του θανόντος-θανούσας.
- β. Στα τέκνα εφόσον υπάρχει χήρα, το 20% του ποσού της σύνταξης του θανόντος για το πρώτο τέκνο που προσauxάνεται κατά 5% για κάθε επί πλέον τέκνο και μοιράζεται αναλογικά μεταξύ των δικαιούχων τέκνων.

Το σύνολο της σύνταξης που δικαιούνται η χήρα και τα τέκνα, δεν μπορεί να είναι ανώτερο από το 95% του ποσού της σύνταξης του θανόντος, όσοι και αν είναι οι δικαιούχοι.

Αν το σύνολο της σύνταξης χήρας και τέκνων είναι μεγαλύτερο από το 95% του ποσού της σύνταξης του θανόντος, η σύνταξη όλων των δικαιούχων μειώνεται ανάλογα.

- γ. Στα τέκνα, εφόσον δεν υπάρχει χήρα το 50% του ποσού της σύνταξης του θανόντος για το ένα τέκνο και το 80% του ποσού της σύνταξης του θανόντος για δύο ή περισσότερα τέκνα, το οποίο μοιράζεται σε ίσα μέρη μεταξύ των δικαιούχων τέκνων.

Σε περίπτωση που το τέκνο είναι ανίκανο για κάθε εργασία το ποσοστό της σύνταξής του αυξάνεται από 50% σε 60% του 80% του ποσού της σύνταξης του θανόντος.

- δ. Στον κάθε γονέα ή σε κάθε άγαμη αδελφή, το 30% της σύνταξης του θανόντος, εφόσον δεν υπάρχουν χήρα ή τέκνα που δικαιούνται σύνταξη το σύνολο όμως της σύνταξης δεν μπορεί να υπερβεί το 80% του ποσού της σύνταξης του θανόντος.

Αν υπάρχουν χήρα ή τέκνα που δικαιούνται σύνταξη και εφόσον δεν εξαντληθεί το 80% του ποσοστού της σύνταξης του θανόντος, το υπόλοιπο ποσό που απομένει, μετά την ικανοποίηση των δικαιωμάτων της χήρας ή των τέκνων, μοιράζεται σε ίσα μέρη μεταξύ των γονέων και των άγαμων αδελφών.

⁽²¹⁾ Είναι αμφιβόλου νομιμότητας η διακοπή της σύνταξης αυτών που υπέπεσαν σε κατάχρηση κ.λπ. κατά της Τράπεζας (βλ. Κεφ. Η').

ΤΑΠΙΛΤ

Το ποσοστό της σύνταξης που δικαιούται κάθε μέλος της οικογενείας θανόντος ασφαλισμένου αντιστοιχεί:

- α. Για τη χήρα-χήρο με το 60% του ποσού της σύνταξης του θανόντος-θανούσης.
- β. Για κάθε τέκνο η σύνταξη σε 20% της σύνταξης του θανόντος - θανούσης και προκειμένου για τέκνο ορφανό και από τους δύο γονείς σε 60%, και από ένα γονέα σε 40%.

Πάντως, το σύνολο της σύνταξης της χήρας - χήρου και των τέκνων δεν μπορεί να υπερβεί το 100% της σύνταξης του θανόντος-θανούσας. Όταν δεν υπάρχει χήρα-χήρος η σύνταξη των τέκνων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 80% της σύνταξης του θανόντος-θανούσας.

- γ. Προκειμένου για γονείς, αδέρφια και ορφανά από τους δύο γονείς εγγόνια και προγονοί δικαιούνται σύνταξης και παιδιά δικαιούμενα σύνταξης ή υπάρχοντων δεν εξαντλείται το 100% της σύνταξης του θανόντος-θανούσας (βλ. και κατωτ. περίπτ. 4).

Το ποσοστό της σύνταξης ενός εκάστου εξ αυτών με το 20% και της χήρας μητέρας με το 40% της σύνταξης του θανόντος-θανούσας.

Αν το ύψος της σύνταξης των περιπτώσεων α' και β' ή της περίπτωσης γ' υπερβαίνει το 100% της σύνταξης του θανόντος-θανούσας η σύνταξη κάθε δικαιούχου μειώνεται ανάλογα.

4. Παιδιά ορφανά και από τους δύο γονείς

Για τα παιδιά αυτά η Πολιτεία με δύο αλληλοδιάδοχες νομοθετικές ρυθμίσεις υιοθέτησε άκρως ενδιαφέρουσες θέσεις. Συγκεκριμένα:

Η πρώτη τούτων με το άρθρ. 6 § 4 του ν. 2335/95 (ΔΕΝ 1995, σ. 1066) αφορά στο δικαίωμα σε σύνταξη των λόγω θανάτου αμφοτέρων των γονέων του παιδιού. Η διάταξη ορίζει: «4. Τα ορφανά από δύο γονείς παιδιά των ασφαλισμένων των Οργανισμών κύριας και επικουρικής ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου (σήμερα) Απασχολήσεως και Κοιν. Προστασίας, πλην ΙΚΑ και ΟΓΑ, δικαιούνται σύνταξη λόγω θανάτου του ασφαλισμένου γονέα τους, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη συνταξιοδότηση των παιδιών των ασφαλισμένων του ΙΚΑ. Ευνοϊκότερες Καταστατικές διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν».

Με τη διάταξη σκοπείται η εναρμόνιση της νομοθεσίας όλων των Ταμείων προς την προστασία που παρέχει το ΙΚΑ, όταν αυτή υπερέχει. Υπό το πνεύμα αυτό, κατά την άποψή μας η διάταξη καταλαμβάνει και την αύξηση των ποσοστών συνταξιοδότησής των αμφοτεροπλεύρως ορφανών παιδιών στο τριπλάσιο (βλ. Κεφ. Ζ/4/β για τα ισχύοντα στο ΙΚΑ).

Η δεύτερη των ως άνω ρυθμίσεων (ν. 3232/04 άρθρ. 5 § 5) αναφέρεται στα αμφοτερόπλευρα ορφανά παιδιά που πάσχουν από: «νοητική καθυστέρηση ή αυτισμό ή από βαριές πολλαπλές αναπηρίες ή χρόνιες ψυχικές παθήσεις» με μόνιμο ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω. Στην προκειμένη περίπτωση η προστασία είναι ουσιαστικότερη (βλ. περί αυτής στο Κεφ. Ζ παρ. 4 περίπτ. β' εν τέλει).

Μέρος Πέμπτο

Νέοι Ασφαλισμένοι

Προλεγόμενα

Με το ν.2084/92 καθιερώθηκε νέο ασφαλιστικό καθεστώς για τα πρόσωπα που θα υπάγονται για πρώτη φορά στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από την 1.1.93 και μετά.

Χωρίς να αλλοιώσει τη μορφή των φορέων ασφαλίσεως που λειτουργούσαν τότε ή τη νομική προσωπικότητά τους και χωρίς να διαφοροποιήσει το κύκλο των ασφαλιζομένων προσώπων σ' ένα έκαστο φορέα, συμπεριλαμβανομένου και του Δημοσίου ως φορέα συνταξιοδότησεως, ο νόμος προέβη σε νέες ρυθμίσεις ως προς τους νεοασφαλιζομένους. Καθιέρωσε γι' αυτούς ασφαλιστικό καθεστώς, εντελώς διάφορο, σε όλα τα επί μέρους θέματα ασφαλίσεως εισφορών και συντάξεων έναντι εκείνου που ισχύει για τους μέχρι 31.12.92 ασφαλισθέντες.

Το νέο αυτό σύστημα διακρίνεται για την αυστηρότητα των προϋποθέσεων για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη, τον περιορισμό του ύψους αυτής, αλλά και την καθιέρωση ίσης επιβάρυνσης των οπουδήποτε ασφαλιζομένων, αναλόγως του ύψους των αποδοχών τους, και όπου η εξεύρεση των αποδοχών είναι δυσχερής, με τη θέσπιση τεκμαρτών τοιούτων με τους αυτούς συντελεστές δι' όλους.

Για την κατηγορία αυτή των ασφαλιζομένων, τέθηκε σε εφαρμογή για πρώτη φορά στην Ελλάδα ο θεσμός της τριμερούς χρηματοδότησεως της ασφαλίσεως. Ο Κρατικός προϋπολογισμός ήλθε αρωγός στα έσοδα της Κοινωνικής Ασφαλίσεως με υποχρεωτική συμμετοχή σ' αυτά κατά το 1/3 στους κλάδους συντάξεως και ασθενείας βάσει συντελεστών εκ των προτέρων προσδιορισμένων. Ωστόσο σε ό,τι αφορά στο ΙΚΑ, η συμμετοχή του Κράτους για τον Κλάδο σύνταξης από 1.1.2003 καταργήθηκε. Το ίδιο συνέβη και από 1.8.2009 για τους ασφαλισμένους των ειδικών Ταμείων από τότε που οι κλάδοι σύνταξής τους εντάχθηκαν στο ΙΚΑ (ν.3029/2002 άρθρ. 4 παρ. 4).

Ο νόμος 2084/92 για τους νέους ασφαλισμένους απήλλαξε το θεσμό από τις ρυθμίσεις εκείνες που δημιουργούσαν μορφές υπερασφάλισης και από άλλες παραδοξότητες που αντιβαίνουν στη φιλοσοφία της Κ.Α.

Στο Δημόσιο τα σχετικά θέματα διέπονται από τα άρθρα 3 έως και 18 του Ν.2084/92⁽¹⁾ ενώ για τους φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως τα αντίστοιχα θέματα περιλαμβάνονται στα άρθρα 22 έως 43 του ως άνω νόμου⁽²⁾. Στο ουσιαστικό μέρος, μεταξύ τους οι ρυθμίσεις ελάχιστα διαφέρουν.

⁽¹⁾ Όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν με τους Ν.2320/95 άρθρ. 5 ΔΕΝ 1995 σελ. 820, 2512/97 άρθρ. 2 παράγρ. 6, ΔΕΝ 1997 σελ. 791, 2592/98 άρθρ. 8 παράγρ. 13 και 17 ΔΕΝ 1998 σελ. 536, 2703/99 άρθρ. 5 παράγρ. 10 ΔΕΝ 1999 σελ. 1051, 3029/2002, άρθρ. 1 ΔΕΝ 2002 σ. 973.

⁽²⁾ Όπως τροποποιήθηκαν με τους Ν.2150/93 άρθρ. 19 παράγρ. 1,2 ΔΕΝ 1993 σελ. 813, 2320 άρθρ. 5 (βλ. ΔΕΝ προηγ. υποσ.), 2335/95 άρθρ. 2,4,5 και 9 ΔΕΝ 1995 σελ. 1066, 2556/97 άρθρ. 1,2,5 και 7, ΔΕΝ 1998 σελ. 119 και 2676/99 άρθρ. 75 ΔΕΝ 1999 σελ. 97, 3029/2002 άρθρ. 3 (ΔΕΝ προηγ. υποσ.).

1. Φορείς «Κοινωνικής Ασφάλισης»

Για την αποτροπή κάθε αμφισβήτησεως ως προς τους Φορείς που καθίστανται αποδέκτες των ρυθμίσεών του, ο νόμος αυτός (ν. 2084/92) στους εννοιολογικούς προσδιορισμούς, με το άρθρ. 2 παρ. 4, όρισε ότι:

«Στον παρόντα νόμο οι παρακάτω όροι σημαίνουν αντίστοιχα:

Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης: Όλα τα ασφαλιστικά Ταμεία και Οργανισμοί που λειτουργούν με τη μορφή ΝΠΔΔ και υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργείου (τότε) Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (σήμερα Υπουργείο Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας).

Επίσης Φορείς ασφάλισης νοούνται τα Ταμεία ή Κλάδοι ή Λογαριασμοί που λειτουργούν με τη μορφή ΝΠΙΔ, οι Υπηρεσίες και κάθε άλλος Φορέας ανεξαρτήτως ονομασίας και νομικής μορφής, που χορηγούν περιοδικές παροχές υπό τύπο συντάξεως (κύριες και επικουρικές), βοηθημάτων ή μερισμάτων ή παροχές ασθενοείας ή εφ' άπαξ βοηθήματα εφ' όσον καταβάλλεται εργοδοτική εισφορά ή κοινωνικός πόρος.

Δεν θεωρούνται φορείς ασφάλισης κατά την έννοια του παρόντος νόμου τα Κεφάλαια Αποκαταστάσεως Φορτοεκφορτωτών (ΚΑΦ)»⁽³⁾.

Κατά τη γραμματική της διατύπωση η διάταξη είναι σαφής. Εναπομένει να δούμε αν οι ορισμοί αυτής αλλά και των προηγηθέντων νόμων 1902/90 και 1976/91 συμπορεύονται προς τη συνταγματική τάξη σε ό,τι αφορά τα κάθε μορφής Ταμεία – ΝΠΙΔ, δοθέντος ότι αρχήθεν εκφράσθηκαν απόψεις ότι προσβάλλουν τα άρθρ. 12 παράγρ. 1 και 23 παράγρ. 1 του Συντάγματος, με τα οποία προστατεύονται η αυτονομία των Ταμείων αυτών και η συνδικαλιστική ελευθερία αντίστοιχα, και αν οι ρυθμίσεις των υπόψη νόμων είναι σύμφωνες με το άρθρο 22 παράγρ. 5 κατά το οποίο «το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων».⁽⁴⁾

Τελικώς τα δικαστήρια έκριναν ως συνταγματικές ρυθμίσεις (ΑΠ 530/97 ΔΕΝ 1997 σελ. 881 και 538/97 ΕΔΚΑ 1998 σελ. 180).

⁽³⁾ Η διάταξη τίθεται όπως αντικ. με το Ν. 2227/94 άρθρ. 1 παράγρ. 1-3.

⁽⁴⁾ Βλ. Γ. Παπαδημητρίου: Ζητήματα συνταγματικότητας της παρέμβασης του Κράτους στα Τ. Αλληλοβοηθείας των Τραπεζών ΝοΒ 1991 σελ. 1368 (αντίθετη προς το Σύνταγμα), Ανδρ. Γαζή: Συνταγματικότητα παρέμβασης του κράτους στα Επικ. Ταμ. Ασφ. των Τραπεζών, ΝοΒ 1993 σελ. 58 (σύμφωνη προς το Σύνταγμα), Γ. Λεβέντη - Γ. Ψηλού: ΔΕΝ 1994 σελ. 833 (σύμφωνη προς το Σύνταγμα καθ'όσον δεν προσβάλλεται η αυτονομία).

2. Η έννοια του όρου «νέος ασφαλισμένος».

Για τον προσδιορισμό του κύκλου των υπαγομένων στις ρυθμίσεις του νέου συστήματος το ακροτελεύτιο άρθρ. 43, του τρίτου μέρους «Ρυθμίσεις για τους νεοασφαλιζομένους στους φορείς Κ.Α. από 1.1.93» του Ν.2084/92, ορίζει:

«1. Οι διατάξεις των άρθρων 22 έως 43 του παρόντος νόμου έχουν εφαρμογή για τους ασφαλισμένους, οι οποίοι υπάγονται για πρώτη φορά στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από 1.1.93 και μετά, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις. Από τις παραπάνω διατάξεις εξαιρείται ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις».

Η διάταξη θέτει ως κριτήριο χαρακτηρισμού του «νέου» ασφαλισμένου την ημερομηνία ασφαλίσεως το πρώτον σε φορέα όμως κυρίας ασφαλίσεως από υποχρεωτική ασφάλιση. Κατ' αντιδιαστολήν, όσοι υπήχθησαν σε φορέα κύριας ασφάλισης πριν από την 1.1.93, λογίζονται ως «παλαιοί» ασφαλισμένοι⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Βλ. ν. 2227/94/άρθρο 2 § 4, 2320/95 άρθρ. 5 § 1, 2512/97 άρθρ. 2 § 1, 2592/98 άρθρ. 8 § 13 και ν. 3408/05 άρθρ. 3 §2.

ΚΕΦ. ΙΒ

Ασφάλιση – Εισφορές

1. Ασφάλιση σε ένα φορέα

Η παράλληλη ασφάλιση σε πλείονες του ενός φορείς αποτελεί θεσμοθετημένη μορφή του ασφαλιστικού δικαίου για τους μέχρι 31.12.92 ασφαλισθέντες⁽⁶⁾. Συνήθως απαντάται σε περίπτωση άσκησης παράλληλως δύο επαγγελμάτων για ένα έκαστο των οποίων ο εργαζόμενος υπάγεται σε διαφορετικό φορέα⁽⁷⁾. Δεν λείπουν όμως και οι περιπτώσεις που ορισμένες κατηγορίες προσώπων, για μία και την αυτή επαγγελματική απασχόληση απολαμβάνουν διπλής ασφαλίσεως⁽⁸⁾. Η δεύτερη αυτή μορφή συνιστά ανεπίτρεπτη υπερασφάλιση, ιδίως όταν επιβαρύνονται με εισφορές και οι εργοδότες ή υφίστανται υπέρ των Ταμείων κοινωνικοί πόροι.

Για τους υπαγομένους για πρώτη φορά στην ασφάλιση από 1.1.93 το όλο θέμα αντιμετωπίζεται σε νέα βάση. Ο ν. 2084/92 άρθρ. 39 καθιερώνει την υποχρεωτική ασφάλιση μόνο σε ένα φορέα, ως ακολούθως:

«Υποχρεωτική ασφάλιση επιτρέπεται σε ένα φορέα κύριας ασφάλισης ή το Δημόσιο, ένα φορέα επικουρικής ασφάλισης, ένα φορέα ασφάλισης ασθένειας και ένα φορέα ασφάλισης πρόνοιας».

Περαιτέρω, το αυτό άρθρο, όπως τροποποιήθηκε⁽⁹⁾, θεσπίζει τους κανόνες εκείνους που είναι απαραίτητοι για τη διασφάλιση της ως άνω αρχής.

Η δήλωση υποβάλλεται κάθε φορά που εμφανίζεται περίπτωση παράλληλης ασφαλίσεως και μέσα σε έξι μήνες από αυτή, σε όλους τους σχετικούς φορείς και στους οικείους εργοδότες.

Σε περίπτωση μη υποβολής της δήλωσης «η υποχρεωτική ασφάλιση γίνεται στο φορέα που υπάγεται ή κατά το πρώτο αναληφθείσα μισθωτή απασχόληση ή αυτοαπασχόληση ή η ιδιότητα. Η επιλογή, αναφέρεται στον κλάδο κύριας ασφαλίσεως (κλάδο κύριας σύνταξης) και αφορά όλους τους κλάδους που καλύπτει ο επιλεγείς Φορέας, ασθένεια, επικ. ασφάλιση, πρόνοια. Αν ο επιλεγείς Φορέας δεν καλύπτει όλους τους κλάδους, για τους ελλείποντες τοιούτους καλύπτεται ο ασφαλισμένος υποχρεωτικώς από το Φορέα που δεν επέλεξε, εφ' όσον λειτουργούν οι υπόλοιποι κλάδοι σ' αυτόν. Έτσι σε μισθωτό και αυτοαπασχολούμενο, που επέλεξε φορέα υποχρεωτικής ασφαλίσεως π.χ. στον ΟΑΕΕ, επέρχεται υποχρεωτική ασφάλιση στο ΕΤΕΑΜ ή άλλο όμοιο Ταμείο για επικουρική σύνταξη, στον ΟΑΕΔ, ΟΕΚ, ΕΕ τις εισφορές των οποίων εισπράττει το ΙΚΑ, και στον κλάδο παροχών ασθενείας σε χρήμα

⁽⁶⁾ ΣΤΕ: 2253/76 ΕΔΚΑ 1976 σ. 691, 2805/91 ΕΔΔΔΔ 1992 σ. 606.

⁽⁷⁾ Όταν έχουμε άσκηση δύο διαφορετικών επαγγελμάτων για τα οποία υφίσταται υποχρέωση ασφάλισης στον ίδιο (έναν) φορέα δεν ομιλούμε για «παράλληλη» ασφάλιση, αλλά για «πολλαπλή» τοιαύτη.

⁽⁸⁾ Βλ. Ιατροί, μηχανικοί, ΙΚΑ και άλλων ΝΠΔΔ, Τραπεζών κ.λπ., οι οποίοι με την ιδιότητα του «παλαιού» ασφαλισμένου ασφαλίζονται σε δύο Ταμεία.

⁽⁹⁾ Βλ. ν. 2335/95 άρθρ. 2 § 1 και ν. 2556/97 άρθρ. 16 1.

του Ιδρύματος, οπότε ερευνάται και η υποχρέωση καταβολής της εισφοράς 1% υπέρ του επαγγελματικού κινδύνου αν συντρέχει περίπτωση.

Ο ως άνω κανόνας κατά τον οποίο σε περίπτωση μη έγκαιρης επιλογής η ασφάλιση συνεχίζεται στο φορέα που υπάγεται η κατά το πρώτο αναληφθείσα εργασία, δεν εφαρμόζεται κατά τη γραμματική διατύπωση της σχετικής διάταξης, σε υγειονομικούς (ιατροί, φαρμακοποιοί, κτηνίατροι, κ.λπ.) που έχουν φορέα ασφάλισης το ΤΣΑΥ και μηχανικούς (πολιτικοί μηχανικοί, αρχιτέκτονες, μεταλλειολόγοι κ.ά.) που ασφαλίζονται στο ΤΣΜΕΔΕ. Και τα πρόσωπα αυτά, κατά την άποψή μας, επιλέγουν τον φορέα ασφάλισης με δήλωσή τους και σε περίπτωση μη έγκαιρης επιλογής ασφαλίζονται στο ΤΣΑΥ ή στο ΤΣΜΕΔΕ, αδιαφόρως Φορέα στον οποίο πρωτασφαλίσθηκαν (Στε 1626/06 ΕΔΔΔΔ 2008 σ. 496).

Παρά ταύτα και για τους «νέους ασφαλισμένους», το ενδεχόμενο της παράλληλης ασφάλισης, δεν αποκλείεται εντελώς. Ο νομοθέτης προέβλεψε ώστε όσοι εξ αυτών επιθυμούν, να δύνανται να ασφαλισθούν προαιρετικά στο δεύτερο φορέα, ύστερα από σχετική αίτηση που πρέπει να υποβληθεί μέσα σε έξι μήνες από τότε που εμφανίζεται η δυνατότητα παράλληλης ασφάλισης. Στην περίπτωση αυτή ο προαιρετικά ασφαλιζόμενος υποχρεούται στην καταβολή του συνόλου των ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένου, εργοδότη, Κράτους, όπου Κρατική εισφορά προβλέπεται. Ευνόητο είναι ότι όταν εκλείψει η παράλληλη άσκηση δύο επαγγελμάτων, η αυτασφάλιση διακόπτεται.

2. Χρόνος ασφάλισης

Από τη σχετική νομοθεσία ορίζονται οι εξής τρεις πηγές από τις οποίες μπορεί να προέρχεται ο χρόνος ασφάλισης στον κλάδο σύνταξης (κύριας και επικουρικής) των «νέων» ασφαλισμένων.

Πρώτη: Από πραγματική (υποχρεωτική) ασφάλιση.

Δεύτερη: Από προαιρετική συνέχιση της ασφαλίσεως.

Τρίτη: Από χρόνο αναγνωριστέο στην ασφάλιση.

Το θέμα αυτό αναλύεται στο Κεφ. Β όπου και παραπέμπουμε. Ωστόσο, η εκεί αναφερόμενη «προαιρετική συνέχιση της ασφάλισης» αφορά και τα ειδικά Ταμεία, στα οποία ο θεσμός αυτός είναι άγνωστος ως προς τους «παλαιούς» ασφαλισμένους.

Τουναντίο, για τους νέους ασφαλισμένους ο θεσμός της προαιρετικής συνέχισης της ασφάλισης καλύπτει καθένα που ασφαλίζεται σε οποιοδήποτε Ταμείο και συγκεντρώνει τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις για την άσκηση του δικαιώματος και οι οποίες είναι:

- Υποβολή σχετικής αίτησης εντός έτους από της διακοπής της υποχρεωτικής ασφάλισης.
- Πραγματοποίηση στην υποχρεωτική ασφάλιση τουλάχιστον 1500 Ημερών Εργασίας (Η.Ε.) στο σύνολο, από τις οποίες 300 μέσα στην τελευταία πενταετία πριν από την υποβολή της αίτησης.
- Να μην είναι ανάπηρος με ποσοστό 67% και άνω κατά την υποβολή της αίτησης.
- Να μην υπάγεται στην ασφάλιση άλλου φορέα.

Η ασφάλιση αυτή εξομοιούται απολύτως με την υποχρεωτική και ο αναγνωριζόμενος χρόνος είναι θεμελιωτικός για λήψη των αντιστοίχων παροχών, προστιθέμενος στον προερχόμενο από την υποχρεωτική ασφάλιση. Εξαίρεση προέβλεψε ο ν.3029/2002 (άρθρ. 3 παρ. 1) μόνο σε ό,τι αφορά τη σύνταξη χωρίς όριο ηλικίας με 37ετή Σ.Υ. ή πραγματοποίηση 11.100 Η.Ε. στην ασφάλιση, για την οποία απαιτείται χρόνος «υποχρεωτικής» (πραγματικής) ασφάλισης. Με την αμέσως ανωτέρω επιφύλαξη, ο χρόνος προαιρετικής ασφάλισης μεταφέρεται, κατ'εφαρμογήν των περί διαδοχικής ασφάλισης διατάξεων, στον Οργανισμό που απονέμει τη σύνταξη. Ο ασφαλιζόμενος προαιρετικά υποχρεούται να καταβάλλει ολόκληρο το ποσό της εισφοράς (εργοδότη και ασφαλισμένου) των κλάδων όπου ασφαλίζεται και που αναλογεί στο μέσο όρο του μισθού του τελευταίου έτους πριν από τη διακοπή της υποχρεωτικής ασφάλισης, όταν πρόκειται για μισθωτό, ή στο ποσό της ασφαλιστικής κατηγορίας στην οποία υπαγόταν κατά τη διακοπή της απασχόλησής, όταν πρόκειται για αυτοαπασχολούμενο. Τα ποσά αυτά αναπροσαρμόζονται με το εκάστοτε ποσοστό αυξήσεως των συντάξεων.

3. Εισφορές ασφάλισης

Στο θέμα των εισφορών, στους ασφαλιζόμενους για πρώτη φορά μετά την 1.1.93 ένας νέος σημαντικός παράγοντας είναι το ενιαίο ποσοστό ασφαλίσεως που ισχύει, κατά κλάδους, για όλους τους φορείς, αδιαφόρως επαγγελματικής κατηγορίας (μισθωτοί, αυτοαπασχολούμενοι κλπ.).

Τα αμέσως ανωτέρω, σε συνδυασμό με την καθιέρωση από τον αυτό Ν.2084/92 ίσων δικαιωμάτων στη σύνταξη (προϋποθέσεις, ύψος κλπ.) των ασφαλισμένων της κατηγορίας αυτής όλων των φορέων της χώρας, συμπεριλαμβανομένου και του Δημοσίου, καταργούν, σε προοπτική χρόνου, την αναρχία που επικρατεί και θεμελιώνουν την αρχή: ίση επιβάρυνση για ίσα δικαιώματα, η οποία αποτελεί τη συνισταμένη της Κοινωνικής Ασφάλισης σε κάθε ευνομούμενη Πολιτεία.

Ο νόμος, λοιπόν, αυτός, στα άρθρ. 22, 23, 32, 35 και 37 επαναπροσδιορίζει τις εισφορές για καθένα κλάδο ασφαλίσεως κυρίας και επικουρικής, στα ποσοστά που ισχύουν στο ΙΚΑ και στο ΕΤΕΑΜ αντιστοίχως, για όλους τους φορείς. Η επιβάρυνση είναι όμοια, κατά την αναλογία που ισχύει στο ΙΚΑ, και μεταξύ ασφαλισμένων και εργοδοτών, όπου υπάρχουν.

Εξαίρεση αποτελούν τα Ταμεία προσωπικού Τύπου (νυν ΕΤΑΠ-ΜΜΕ, ν. 3655/08 άρθρ.39-51). Διατηρεί το Ταμείο αυτά το προϋπάρχον άνισο και αντισφαλιστικό σύστημα χρηματοδότησεως. Ως τίμημα δε της κρατικής αυτής εύνοιας ο νόμος όρισε ότι για όσους ασφαλίζονται στα Τ. Τύπου από την 1.1.93 και μετά, δεν θα καταβάλλεται η εισφορά του Κράτους για κύρια σύνταξη και για ασθένεια.

α. Κλάδος κύριας συντάξεως

Το συνολικό ποσοστό κυρίας ασφαλίσεως μισθωτών που ασφαλίζονται στο ΙΚΑ ή τα Ειδικά Ταμεία, ορίσθηκε, σε όσους ασφαλίζονται από 1.1.93 και μετά για πρώτη φορά σε 30%, από το οποίο:

- 6,67 ποσοστιαίες μονάδες βαρύνουν τους ασφαλισμένους.
- 13,33 ποσοστιαίες μονάδες τους εργοδότες και
- 10 ποσοστιαίες μονάδες το Κράτος. Με τη ρύθμιση που έλαβε χώρα για τα Τ. Τύπου (ΕΤΑΠ –ΜΜΕ) και με δεδομένο ότι ο ν. 3655/08 ενέταξε στο ΙΚΑ όλα τα Ειδικά Ταμεία κύριας σύνταξης των μισθωτών υπέρ των οποίων δεν καταβάλλεται έκτοτε κρατική εισφορά (βλ. ανωτ.) συμπεραίνεται ότι το κράτος απηλλάγη της αντίστοιχης υποχρέωσης για την ασφάλιση των «νέων» ασφαλισμένων – μισθωτών στον Κλάδο Κύριας σύνταξης για όλους τους μισθωτούς ασφαλιζόμενους και τους ασφαλιζόμενους ΕΤΑΠ-ΜΜΕ και για τον κλάδο Ασθενείας. Οφείλουμε βέβαια να σημειώσουμε ότι ο ν. 3029/02 άρθρ. 4 καθιέρωσε άλλου είδους συμμετοχή του Κράτους στη χρηματοδότηση του ΙΚΑ, για τα έτη 2003-2032, που δεν αποτελεί αντικείμενο του παρόντος βιβλίου.

β. Κλάδοι παροχών ασθενείας

Το συνολικό ποσοστό ασφαλίσεως των υπαγομένων σε ασφάλιση ασθενείας και μητρότητας σε φορείς ασφαλίσεως μισθωτών, διαφέρει ανάλογα με την έκταση των χορηγούμενων παροχών και των ποσοστών που ίσχυαν για τους ασφαλισμένους πριν από την 1.1.93. Ειδικότερα σε όσους ασφαλίζονται για πρώτη φορά από την εν λόγω ημερομηνία και μετά, τα ποσοστά ορίσθηκαν κατ' αρχήν ως εξής:

- 2,55 ποσοστιαίες μονάδες βαρύνουν τους ασφαλισμένους.
- 5,10 ποσοστιαίες μονάδες βαρύνουν τους εργοδότες.
- 3,80 ποσοστιαίες μονάδες βαρύνουν το Κράτος, πλην ΕΤΑΠ-ΜΜΕ (βλ. ανωτ.).

Οι επαγγελματικές αυτές εισφορές (2,55% και 5,10%) καλύπτουν αμφοτέρους τους κλάδους παροχών ασθενείας και μητρότητας: Σε είδος και σε χρήμα.

Σε περίπτωση που το ποσοστό εισφοράς ασφαλισμένου και εργοδότη στους επί μέρους φορείς ασφαλίσεως μισθωτών κατά της ασθένειας είναι μεγαλύτερο για τους ασφαλισθέντες μέχρι 31.12.92, το μεγαλύτερο αυτό ποσοστό καταβάλλεται και για τους ασφαλιζομένους το πρώτον μετά την 1.1.93. Η διάταξη καταλαμβάνει και τις περιπτώσεις εκείνες που μόνο ορισμένη κατηγορία ασφαλιζομένων έχει μεγαλύτερα ποσοστά από το σύνολο των προσώπων που ασφαλίζονται στο φορέα. Σε ό,τι αφορά το ΙΚΑ οι υπάλληλοι ΝΠΔΔ και οι οικοδόμοι έχουν μεγαλύτερο κατά τι ποσοστό.

Από τα ειδικά Ταμεία των τραπεζοϋπαλλήλων μεγαλύτερη εισφορά κλάδου ασθένειας έχουν: Ασφαλισμένου ανά 3% το: ΤΑΠ-ΕΤΒΑ, και τα Ταμεία: Ασφ. Προσ. Εμπ. Τράπεζας και Ασφ. Ασθενείας Προσ. Τραπεζών Πίστωσης, Γενικής κλπ. το τελευταίο αυτό Ταμείο έχει και μεγαλύτερη εργοδοτική εισφορά.

γ. Αποδοχές - υπολογισμός

Ως αποδοχές για τον υπολογισμό των κατά τα ανωτέρω εισφορών (συντάξεως και ασθένειας) νοούνται οι πάσης φύσεως αποδοχές, εξαιρουμένων των εκτάκτων παροχών, λόγω γάμου, γεννήσεως τέκνων, θανάτου και βαρειάς ασθένειας του μισθωτού και των μελών της οικογενείας του.

Με τη γενικότητα που δίνει στην έννοια των αποδοχών η διάταξη και με τις περιοριστικώς προσδιοριζόμενες εξαιρέσεις, θέλησε να τονίσει ότι σε εισφορά υπόκειται κάθε είδος αποδοχών που καταβάλλει ο εργοδότης σε αντάλλαγμα της παρεχομένης εργασίας, αδιαφόρως ονομασίας και αιτίας καταβολής (τακτικές αποδοχές, δώρα εορτών, επιδόματα κλπ.). Το ποσό των αποδοχών επί των οποίων υπολογίζονταν οι εισφορές ήταν απεριόριστο. Ο ν. 3232/04 με το άρθρ. 13 § 1 έθεσε από 1-2-2004 (12-2-2004) ως *plafond* τούτων το 8πλάσιο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλή ΑΕΠ αναπροσαρμοζόμενου με το εκάστοτε ποσοστό αύξησης των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων. Το ποσό τούτο για την περίοδο 1/10/2008-31/12/2009 ανέρχεται μηνιαίως σε 5.546,8 € (693,35 x 8), ανεξαρτήτως ημερών ασφάλισης κατά μήνα (εγκ. ΙΚΑ 50/04, ΔΕΝ 2004 σ. 745).

Κατά τον αυτό τρόπο, στο άνω ποσό μηνιαίως αποδοχών υπολογίζονται και οι εισφορές υπέρ ΟΑΕΔ, ΟΕΚ, ΕΕ και ΕΤΕΑΜ που συνεισπράττει το ΙΚΑ, καθώς και οι εισφορές κλάδων παροχών ασθένειας του Ιδρύματος.

δ. Κρατική εισφορά για κλάδους ασθένειας

Από τα εκτεθέντα προκύπτει ότι για τους «νέους» Ασφαλισμένους από την τάξη των Τ/Υ εισπράττεται Κρατική εισφορά μόνο υπέρ των Κλάδων παροχών ασθένειας και μητρότητας, σε είδος ή / και σε χρήμα είτε από το ΙΚΑ για όσους ασφαλίζονται για ασθένεια σ' αυτό είτε από τα Ειδικά Ταμεία ασθένειας αυτών. Τα ποσοστά με τα οποία επιβαρύνεται το Κράτος αναφέρονται ανωτέρω, υπολογίζονται δε επί των πάσης φύσεως αποδοχών, με έναν ουσιώδη περιορισμό: Ότι "σε καμμία περίπτωση ο υπολογισμός της

εισφοράς του Κράτους δεν μπορεί να γίνεται επί αποδοχών οι οποίες υπερβαίνουν το διπλάσιο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλήν ΑΕΠ, αναπροσαρμοσμένου με το εκάστοτε ποσοστό αυξήσεως των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων”.

Το ανώτατο αυτό ποσό διαμορφώθηκε για την περίοδο 1/10/2008-31/12/09 σε 1.386,70 €. Ο τρόπος αποδόσεως της εισφοράς αυτής στους οικείους φορείς ρυθμίσθηκε με την κοινή υπουργική απόφαση Φ11/690/29.3.93 των Υπουργών: Εθν. Οικονομίας, Οικονομικών και ΥΠΚΑ (ΔΕΝ 1993 σελ. 547).

Με βάση αυτήν, την ευθύνη για την αναζήτηση της εισφοράς επωμίζονται οι φορείς ασθένειας για τους σε ένα έκαστο από αυτούς ασφαλιζομένους.

ε. Συνολικά ποσοστά ασφαλίσεως μισθωτών

Με βάση τα ανωτέρω και δοθέντος ότι οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα υπάγονται και στην ασφάλιση του ΟΑΕΔ, ΟΕΚ και Εργ. Εστίας, τα συνολικά ποσοστά ασφαλίσεως για τους ασφαλιζομένους το πρώτον μετά την 1.1.93, χωρίς την Κρατική εισφορά ασθένειας, διαμορφώνονται σε συνολικό ποσοστό 44,06% , από το οποίο 28,06 ποσοστιαίες μονάδες βαρύνουν τον εργοδότη και 16 τοιαύτες τον ασφαλισμένο. Η κατά κλάδο και Λογαριασμό ανάλυση των ως άνω ποσοστών, για τους ασφαλιζομένους στο ΙΚΑ ή σε άλλα Ταμεία κυρίας ασφαλίσεως μισθωτών εμφανίζεται ως κατωτέρω:

Κλάδοι Ποσοστό %			
	Εργοδ.	Ασφαλ.	Σύν.
Παροχών ασθεν. και μητρ. σε είδος	4,30	2,15	6,45
Παροχών ασθεν. και μητρ. σε χρήμα	0,80	0,40	1,20
Συντάξεως	13,33	6,67	20,00
Σύνολο κυρίας ασφαλίσεως	18,43	9,22	27,65
ΟΑΕΔ (ανεργία κ.λπ.)	5,53	2,43	7,96
Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας	0,75	1,00	1,75
Εργατική Εστία	0,35	0,35	0,70
ΕΤΕΑΜ ή άλλο επικουρ. Ταμείο	3,00	3,00	6,00
Σύνολο μικτής ασφαλίσεως	28,06	16,00	44,06

Εάν κατά τις διακρίσεις της περίπτ. 3β' ανωτέρω η εισφορά ασθενείας κάποιου φορέα είναι μεγαλύτερη των αναφερομένων αντιστοίχως στον ΠΙΝΑΚΑ, η διαφορά προστίθεται στα συνολικά ποσοστά αυτού κατά βαρυνόμενο: ασφαλισμένο, εργοδότη και σύνολο. Αντίστροφα, στις περιπτώσεις υπαγωγής του ενδιαφερομένου μόνο στον κλάδο παροχών ασθενείας σε είδος, από τα ποσοστά του πίνακα αφαιρούνται τα αναφερόμενα στον κλάδο παροχών ασθενείας σε χρήμα.

Τέλος, στα ως άνω ποσοστά προστίθενται για την κύρια σύνταξη 3,60 ποσοστιαίες μονάδες (1,40 εργοδ. και 2,20 ασφαλ.) και 2 ποσοστιαίες μονάδες στην επικουρική (εργοδ. 0,75% και ασφ. 1,25%) για όσους υπάγονται στα ΒΑΕ, και μία μονάδα εις βάρος του εργοδότη για επαγγελματικό κίνδυνο εφ' όσον η επιχείρηση υπόκειται σε αυτή⁽¹⁰⁾ ή τα ποσοστά για εργασία σε υπόγειες στοές μεταλλείων κλπ.

4. Ασφάλιση και εισφορές ΒΑΕ

Στο καθεστώς ασφαλίσεως του ΙΚΑ, για τους μέχρι 31.12.92 ασφαλισθέντες, ως γνωστό, λειτουργούν διάφορα συνταξιοδοτικά συστήματα που προβλέπουν τη συνταξιοδότηση ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων με μικρότερο όριο ηλικίας. Για πλείστα από τα συστήματα αυτά προβλέπεται αυξημένη εισφορά προς αντιρρόπηση της δαπάνης από την πρόωρη συνταξιοδότηση.

Στους λοιπούς εκτός από το ΙΚΑ φορείς, η πρόωρη συνταξιοδότηση των μέχρι την 31-12-92 αντιμετωπιζόταν με διαφορετικό τρόπο για όλους τους ασφαλιζόμενους (μειωμένο όριο ηλικίας και συντάξιμη υπηρεσία ή αυξημένη συντάξιμη υπηρεσία χωρίς όριο ηλικίας κλπ.), χωρίς διαφοροποίηση στις εισφορές.

Ο Ν.2084/92 στο άρθρο 24, για τους ασφαλιζόμενους για πρώτη φορά μετά την 1.1.93, προσδιόρισε εκ νέου τις κατηγορίες εκείνες που δικαιούνται σύνταξη νωρίτερα από το 65ο έτος της ηλικίας τους και όρισε τις ειδικότερες προϋποθέσεις που απαιτούνται για κάθε κατηγορία από αυτές. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και οι απασχολούμενοι στα Βαρέα και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα (ΒΑΕ)⁽¹¹⁾.

Ο ν. 3655/08 με τον οποίο εντάχθηκαν στο ΙΚΑ οι ασφαλισμένοι των Ειδικών Ταμείων των Τ/Υ για τους εξ αυτών νέους, ο νομοθέτης δεν επιφύλαξε καμία ιδιαίτερη ασφαλιστική μεταχείριση, ούτε προέβλεψε σε εξαιρέσεις από τα γενικώς ισχύοντα. Απλώς του ενέταξε στο ΙΚΑ στην ασφάλιση του οποίου θα υπάγονται όπως και οι λοιποί ασφαλισμένοι αυτού. Επομένως όσοι εξ αυτών έχουν ειδικότητα υπαγόμενη στα ΒΑΕ θα ασφαλίζονται σε αυτά.

⁽¹⁰⁾ Για τις επιχειρήσεις τις υποκείμενες σε εισφορά επαγγελματικού κινδύνου βλ. Γ. Ψηλού: Εισφορές Επαγγελματικού Κινδύνου – Αναγγελία Ατυχήματος στο ΔΕΝ 1997 σ. 537.

⁽¹¹⁾ Οι υπαγόμενοι στα ΒΑΕ του ΙΚΑ αναφέρονται στα Βιβλία: Φ. Χατζηδημητρίου – Γ. Ψηλού: Ασφαλιστική Νομοθεσία σε. 453-507 έκδ. ΔΕΝ και Κ. Γκανιάτσου: Κωδικοποίηση διατάξεων και οδηγιών εφαρμογής του ΚΒΑΕ του ΙΚΑ. Βλ. Αλφαβητικό Ευρετήριο και στο ΔΕΝ 1991 σελ. 622.

Οι ειδικότητες αυτές είναι οι καθαρίστριες πλήρους απασχόλησης, οι νυκτοφύλακες, οι ηλεκτρολόγοι, οι οδηγοί φορτηγών αυτοκινήτων και ενδεχομένως κάποιες άλλες ειδικότητες. Το πλεονέκτημα είναι ότι αυτοί δικαιούνται σύνταξη κατά πέντε έτη ενωρίτερα, ήτοι στο 60ό έτος (άνδρες - γυναίκες), με τις ειδικότερες προϋποθέσεις που αναλύονται ανωτέρω (Κεφ. Δ § 1 και 2 περίπτ. γ' και ε' και α' αντίστοιχα).

Από άποψη εισφορών το θέμα πραγματεύεται το άρθρο 23 του ν. 2084/92 και ορίζονται σε πρόσθετο ποσοστό 3,60% στο σύνολο, εργοδ. 1,40% και ασφ. 2,20%.

Οι «παλαιοί» ασφαλισμένοι των Ειδικών Ταμείων με τις ευθύς ανωτέρω ειδικότητες στις Τράπεζες όπου εργάζονται, δεν είχαν το ευεργέτημα υπαγωγής στα ΒΑΕ. Αυτοί μεταφέρονται στο ΙΚΑ διατηρώντας τα συνταξιοδοτικά πλεονεκτήματα που εκθέτουμε στο Μέρος τέταρτο § 2.

5. Εισφορά: Επικουρικής ασφάλισης – Εφάπαξ αποζημίωσης

Οι εισφορές για την ασφάλιση αυτή ορίζονται σε 6% και βαρύνουν και επιμερίζονται προκειμένου για ασφάλιση μισθωτών, ανά 3% τον ασφαλισμένο και στον εργοδότη. Στα ποσοστά αυτά προστίθενται και οι εισφορές προώρου συνταξιοδότησεως (ΒΑΕ) στους εργαζομένους σε εργασίες και ειδικότητες, εκ των οποίων 0,75 της ποσοστιαίας μονάδος, βαρύνει τον εργοδότη και 1,25 αυτής τον ασφαλισμένο.

Οι εισφορές για την εφάπαξ αποζημίωση ορίσθηκαν σε 4% και βαρύνουν αποκλειστικά τον ασφαλιζόμενο.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη

1. Σύνταξη λόγω γήρατος

Η θεμελίωση δικαιώματος για την απονομή σύνταξης λόγω γήρατος στους «νέους» ασφαλισμένους προϋποθέτει την πραγματοποίηση του οριζόμενου από το νόμο συντάξιμου χρόνου και τη συμπλήρωση του νομίμου ορίου ηλικίας. Σύνταξη χωρίς όριο ηλικίας, στους «νέους» ασφαλισμένους του ΙΚΑ και των ειδικών Ταμείων, προέβλεψε το πρώτο ο ν.3029/02 (άρθρ. 3 παρ. 1) για αυτούς – αυτές που πραγματοποιούν 37ετή ασφάλιση ή 11.100 ΗΕ και αφετέρου ο ν. 3232/04 άρθρ. 5 όπως τροποποιήθηκε για τις γυναίκες με 7500 Η.Ε. (25ετή ασφάλιση) με ανάπηρο παιδί με ποσοστά αναπηρίας 67% και άνω ή ανάπηρο σύζυγο με ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω και 10ετή έγγαμο βίο. Αντί της μητέρας το δικαίωμα μπορεί να ασκήσει και ο πατέρας υπό προϋποθέσεις.

Στους ασφαλισμένους του παρόντος Μέρους V («νέοι» ασφαλισμένοι) η θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη για κάθε μία από τις ως άνω αιτίες θα ανακύψει το έτος 2029 στην πρώτη περίπτωση (37ετία) και το έτος 2018 στη δεύτερη (25ετία). Ανεξαρτήτως τούτου, πλείονες πληροφορίες για τα δύο ως άνω θέματα ο ενδιαφερόμενος μπορεί να συγκεντρώσει από το Κεφ. Δ περίπτ. 1 στοιχ. α' και η' αντίστοιχα.

Κατά τα λοιπά το δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος γεννάται, για όλους τους «νέους» ασφαλισμένους είτε είναι μισθωτοί είτε αυτοαπασχολούμενοι είτε δημόσιοι υπάλληλοι (άνδρες - γυναίκες), με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους και την πραγματοποίηση 15ετούς ΣΥ ή 4.500 Η.Ε. Ο νομοθέτης προβλέπει εξαιρέσεις στις εξής α-γ κατωτέρω περιπτώσεις, οι οποίες αφορούν όλους τους φορείς (ΙΚΑ, ειδικά Ταμεία κ.λπ.).

α. ΒΑΕ

Οι απασχολούμενοι «νέοι» ασφαλισμένοι, οι οποίοι υπάγονται στο καθεστώς βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών συνταξιοδοτούνται στο 60ό έτος της ηλικίας τους (άνδρες - γυναίκες), εφόσον τα $\frac{3}{4}$ της 15ετούς ασφάλισης ήτοι 135 μήνες ή των 4500 ΗΕ, ήτοι οι 3375 ΗΕ αντιστοίχως έχουν πραγματοποιηθεί στα ΒΑΕ.

β. Μητέρες με τρία τουλάχιστον παιδιά

Ειδικό όριο ηλικίας θεσπίσθηκε⁽¹²⁾ για τη συνταξιοδότηση της ασφαλισμένης μητέρας τριών τουλάχιστον παιδιών που έχει πραγματοποιήσει 20ετή ασφάλιση. Στην περίπτωση αυτή το όριο ηλικίας των 65 ετών μειώνεται κατά δύο (2) έτη για κάθε παιδί και μέχρι πέντε (5). Έτσι για τη μητέρα που κατά το χρόνο που θεμελιώνεται το δικαίωμα έχει τρία (3) παιδιά, η σύνταξη μπορεί να απονεμηθεί μετά τη συμπλήρωση του 59ου έτους ηλικίας, αν έχει τέσσερα (4) παιδιά το όριο ηλικίας μειώνεται στο 57ο έτος και στο 55ό

⁽¹²⁾ Βλ. ν. 2084/92 άρθρ. 24 § 7 όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3655/08 άρθρ. 144 § 7 στοιχ. β

έτος αν έχει πέντε (5) παιδιά. Ο νόμος γι' αυτή την ευνοϊκή μεταχείριση δεν προϋποθέτει την ανηλικότητα ή ανικανότητα των παιδιών. Εξάλλου, εφόσον ο νόμος δεν διακρίνει και λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της διατάξεως, για τη μείωση του ορίου ηλικίας πρέπει να συνυπολογίζονται τα νόμιμα, νομιμοποιηθέντα αναγνωρισθέντα, θετά και τα φυσικά παιδιά της ασφαλισμένης.

Να σημειωθεί ακόμη ότι την επί πλέον σχετική οικονομική επιβάρυνση των ασφαλιστικών φορέων που προκύπτει από την εφαρμογή της πιο πάνω διάταξης σύμφωνα με το νόμο, τη αναλαμβάνει η Πολιτεία, τα δε σχετικά ποσά αποδίδονται εις τους φορείς με χρέωση πιστώσεως που εγγράφεται στον Κρατικό Προϋπολογισμό, ύστερα από κοινή Υπουργική απόφαση στο πλαίσιο της κρατικής δημογραφικής πολιτικής.

Η συνταξιοδότηση του χήρου ή διαζευγμένου άνδρα με τρία παιδιά που ισχύει στους "παλαιούς" ασφαλισμένους (βλ. Κεφ. Η περίπτ. 1/δ) δεν προβλέπεται στους "νέους" τοιούτους.

γ. Μητέρες με ανήλικο ή ανάπηρο παιδί

Πλήρης σύνταξη απονέμεται στο 55ο έτος της ηλικίας στις μητέρες ανηλίκων ή παιδιών ανικάνων για κάθε βιοποριστική εργασία, εφόσον έχουν πραγματοποιήσει τουλάχιστον 20ετή χρόνο ασφάλισης ή 6000 ΗΕ. (ν. 2084/92 άρθρ. 24 § 6). Η διάταξη προέβλεπε και μειωμένη σύνταξη από το 50ο έτος ηλικίας, δικαίωμα το οποίο ήδη καταργήθηκε σε ό,τι αφορά μόνο στη μητέρα με ανήλικο, σταδιακά και προσθέτοντας, ο νομοθέτης στο 50ο έτος ηλικίας ανά ένα έτος από 1-1-2009. Υπό το πρίσμα αυτό, η μειωμένη σύνταξη της μητέρας στο 50ο έτος ηλικίας με ανάπηρο παιδί έμεινε σε ισχύ (ν. 3655/08 144 § 7 στοιχ. α').

Πάντως, το δικαίωμα σε πλήρη σύνταξη στο 55ο έτος της ηλικίας θεμελιώνεται και μπορεί να ασκηθεί εφόσον τόσο η ανηλικότητα του παιδιού, όσο και η 20ετής ασφάλιση ή η πραγματοποίηση 6000 ΗΕ συντρέχουν ομού κατά τη συμπλήρωση του 50ου έτους ή σε ένα από τα επόμενα έτη μέχρι τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας.

Επί πλέον σε περίπτωση σταδιακής κατάργησης του ορίου για μειωμένη σύνταξη (2009-2012) το δικαίωμα σε μειωμένη σύνταξη θεμελιώνεται με τη συμπλήρωση του εκάστοτε ισχύοντος ορίου ηλικίας (51ου έως 54ου) η δε ανηλικότητα του παιδιού και η συμπλήρωση του συντάξιμου χρόνου αναζητείται στον αντίστοιχο χρόνο.

Ανάλογο δικαίωμα πλήρους σύνταξης, υπάρχοντος ανάπηρου παιδιού, θεμελιώνεται και από μητέρα ή πατέρα, αδιαφόρως ηλικίας, και με 25ετή ασφάλιση ή 7500 ΗΕ (βλ. εν αρχή της παρούσας παρ. 1).

δ. Μειωμένη σύνταξη

Επίσης προβλέπεται η απονομή μειωμένης σύνταξης από του 60ού έτους της ηλικίας για όλους όσοι εμπίπτουν κατά τα ανωτέρω στο καθεστώς συνταξιοδότησης με όριο ηλικίας 65 ετών και από του 50ού έτους της ηλικίας στις μητέρες μεταβατικά, με την αμέσως ανωτέρω επιφύλαξη.

Σε κάθε μία από τις ανωτέρω δύο περιπτώσεις εκτός από τον απαιτούμενο κατά περίπτωση συνολικό χρόνο ασφάλισης για τη θεμελίωση του δικαιώματος πλήρους σύνταξης, πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί τουλάχιστον 2,5 έτη ή 750 ΗΕ ασφάλισης εντός της τελευταίας 5ετίας πριν να υποβληθεί από τον ασφαλισμένο η σχετική αίτηση. Η μείωση υπολογίζεται σε 1/200 στο ποσό της πλήρους σύνταξης ή, άλλως, σε 0,50% αυτού, για κάθε μήνα ηλικίας που λείπει από το όριο ηλικίας που απαιτείται για πλήρη σύνταξη (65ο ή 55ο).

ε. 35ετία. Στους “νέους” ασφαλισμένους η 35ετής Σ.Υ. ή 10.500 ΗΕ, με ή χωρίς όριο ηλικίας, δεν είναι θεμελιωτική δικαιώματος σε πλήρη σύνταξη⁽¹³⁾.

2. Σύνταξη λόγω αναπηρίας

Τα στοιχεία που συνιστούν το δικαίωμα στην παροχή είναι τα αυτά που ισχύουν και στους “παλαιούς” ασφαλισμένους, ήτοι η έννοια της αναπηρίας και οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις.

Ως προς την έννοια ο ν.2084/92, για τους “νέους” ασφαλισμένους δεν την προσδιορίζει με ίδιες διατάξεις. Αντ’ αυτού παραπέμπει στον α.ν.1846/51 άρθρο 28 παρ. 5 όπως τροποποιήθηκε με το ν.1902/90 άρθρο 27 και το ν.1976/91 άρθρο 12 παρ. 4 και 5, οι οποίες οριοθετούν την έννοια της αναπηρίας των ασφαλιζομένων στο ΙΚΑ.

Βάσει τούτων έχουμε τρεις κλίμακες αναπηρίας οι οποίες ισχύουν σε όλους τους φορείς, ήτοι: βαρεία, συνήθη και μερική αναπηρία (βλ. περί αυτών Κεφ. ΣΤ/2).

Υφισταμένης της κατά περίπτωση αναπηρίας το δικαίωμα θεμελιώνεται εφόσον ο “νέος” ασφαλισμένος έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση τις ΗΕ που απαιτούνται κατά περίπτωση για τους “παλαιούς” ασφαλισμένους προκειμένου να συνταξιοδοτηθούν από το ΙΚΑ για την ως άνω αιτία (βλ. Κεφ. ΣΤ1).

Η σύνταξη για την αιτία αυτή απονέμεται για όσο χρονικό διάστημα βεβαιώνεται η ανικανότητα - αναπηρία του ασφαλισμένου από τις αρμόδιες Υγειονομικές Επιτροπές. Προστίθεται όμως ότι η συνταξιοδότηση μπορεί οποτεδήποτε να αναγνωρισθεί ως οριστική, αν οι Υγειονομικές Επιτροπές γνωματεύσουν ότι η ανικανότητα είναι μόνιμη.

⁽¹³⁾ Ο ν.3029/02 (άρθρ. 3 παρ. 3 στοιχ. β) προέβλεψε την απονομή μειωμένης σύνταξης στο 55ο έτος της ηλικίας εάν πραγματοποιηθεί η ως άνω ασφάλιση (35ετία ή 10.500 ΗΕ). Η διάταξη καταργήθηκε με το ν. 3655/08 άρθρ. 143 § 6, προδήλως γιατί συνεπαγόταν αφαίρεση της πλήρους σύνταξης κατά 60%.

Η σύνταξη καθίσταται αυτοδικαίως οριστική:

- Όταν ο συνταξιούχος συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του και έχει συνταξιοδοτηθεί συνεχώς επί επτά (7) έτη κατά δε τη διάρκεια της περιόδου αυτής έχει υποβληθεί σε εξέταση από τις αρμόδιες Υγειονομικές Επιτροπές τουλάχιστο τρεις φορές.
- Όταν ο συνταξιούχος συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του και έχει συνταξιοδοτηθεί συνεχώς επί πέντε (5) έτη κατά δε τη διάρκεια της περιόδου αυτής έχει υποβληθεί σε δύο τουλάχιστον εξετάσεις από τις αρμόδιες Υγειονομικές Επιτροπές.
- Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, όταν ο συνταξιούχος συνταξιοδοτηθεί συνεχώς επί 12ετία, και
- Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, όταν ο συνταξιούχος συνταξιοδοτηθεί τουλάχιστο επί 20ετία έστω και με διακοπές αλλά συνταξιοδοτούμενος συνεχώς από τριετίας.

3. Υπολογισμός του ποσού της σύνταξης.

Τα στοιχεία προσδιορισμού της σύνταξης είναι, όπως και στους “παλαιούς” ασφαλισμένους, οι συντάξιμες αποδοχές και το ποσοστό σύνταξης. Οι πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις στο προκείμενο θέμα με το ν.3029/02 (άρθρ. 3), βελτίωσαν την πρότερο ισχύουσα νομοθεσία.

- α. Για τον υπολογισμό της σύνταξης λόγω γήρατος λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των αποδοχών επί των οποίων καταβλήθηκαν εισφορές, χωρίς τα δώρα εορτών και τα επιδόματα αδείας, που έλαβε ο ασφαλισμένος κατά τη διάρκεια των πέντε (5) ημερολογιακών ετών που προηγούνται του έτους κατά το οποίο υποβάλλεται η αίτηση για συνταξιοδότηση, αναπροσαρμοζόμενες με το ποσοστό αναπροσαρμογής των συντάξεων του κάθε φορέα για το κάθε έτος.

Αν κατά τη διάρκεια της προαναφερόμενης 5ετίας ο ασφαλισμένος δεν έχει ασφάλιση 40 ακεραίων μηνών ή 1000 ΗΕ, συνυπολογίζονται και οι αποδοχές της προηγούμενης χρονικής περιόδου μέχρι να συμπληρωθούν οι 40 μήνες ή οι 1000 ΗΕ. Προκειμένου για το ΙΚΑ όπου ως μονάδα ασφάλισης ισχύει η ΗΕ οι αποδοχές της πενταετίας διαιρούνται δια του αριθμού των ΗΕ της 5ετίας, οπότε έχουμε το μέσο ημερομίσθιο της 5ετίας, το οποίο πολλαπλασιαζόμενο με το 25 μας δίνει τις συντάξιμες μηνιαίες αποδοχές.

- β. Το ποσό της μηνιαίας σύνταξης λόγω γήρατος ή αναπηρίας των ασφαλισμένων του ΙΚΑ και των πρώην ειδικών Ταμείων συνίσταται σε ποσοστό 2% επί των μηνιαίων, κατά τα ανωτέρω, συντάξιμων αποδοχών για κάθε έτος Σ.Υ. ή 300 ΗΕ και μέχρι 35 έτη ΣΥ ή 10.500 ΗΕ.

Για κάθε έτος Σ.Υ. ή 300 ΗΕ που πραγματοποιούνται πέραν της 35ετίας ή των 10.500 ΗΕ μετά το 65ο έτος της ηλικίας και μέχρι το 67ο τοιούτο, το ως άνω ποσοστό από 2% γίνεται 3%.

Εν τούτοις προκύπτει κενό. Για χρόνο ασφάλισης πέραν της 35ετίας ή των 10.500 ΗΕ πριν τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας και για χρόνο ασφάλισης υπέρτερο των ανωτέρω μετά το 67ο τοιούτο, δεν προβλέπεται αύξηση της σύνταξης.

Εν πάση περιπτώσει το ακαθάριστο ποσό της βασικής σύνταξης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 4πλάσιο του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλήν ΑΕΠ, αναπροσαρmozόμενο έκτοτε κατά το ποσοστό αναπροσαρμογής των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων. Έτσι για την περίοδο 1/10/2008 έως 31-12-2009, το ανώτατο αυτό ποσό ανέρχεται σε 2773,4 ευρώ 693,35 X 4) κατά μήνα.

Τα ανωτέρω ισχύουν και σε περίπτωση σύνταξης λόγω αναπηρίας, αλλά το πλήρες ποσό αυτής καταβάλλεται εάν η αναπηρία φέρει ποσοστό 80% και άνω ή ποσοστό 67-79% και έχει όμως 20ετή ασφάλιση ή 6000 ΗΕ. Στην απλή αναπηρία, ποσοστό 66,6 - 79%, με χρόνο ασφάλισης μικρότερο της 20ετίας καταβάλλονται τα $\frac{3}{4}$ του ακεραίου ποσού της σύνταξης. Τέλος, καταβάλλεται το $\frac{1}{2}$ του ακεραίου ποσού, αν έχει αναγνωρισθεί μερική αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 50% και μέχρι του 66,6%, εκτός αν ο ασφαλισμένος έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστο 6000 ΗΕ ή 20 ετών ασφάλιση οπότε δικαιούται τα $\frac{3}{4}$ του ακεραίου ποσού.

Εξαιρετικώς για τον ασφαλισμένο, του οποίου η αναπηρία κατά κύριο λόγο οφείλεται σε ψυχιατρική πάθηση, το ποσό της σύνταξης υπολογίζεται εις το αναλογούν ακεραίο ποσό, αν έχει αναγνωρισθεί αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 66,6% ή στα $\frac{3}{4}$ του ακεραίου ποσού, αν έχει αναγνωρισθεί ποσοστό αναπηρίας 50-66,6%.

γ. Προσαύξηση της βασικής σύνταξης γήρατος και αναπηρίας προβλέπεται μόνο για τους συνταξιούχους που έχουν παιδιά. Στους “νέους” ασφαλισμένους δεν καταβάλλεται προσαύξηση για τον ή την σύζυγο.

Η προσαύξηση παρέχεται για τα παιδιά, εφόσον είναι άγαμα, δεν λαμβάνουν σύνταξη από οποιοδήποτε ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο, δεν εργάζονται και δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους. Το όριο τούτο παρατείνεται μέχρι το 24ο έτος ηλικίας για τα παιδιά που φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες αναγνωρισμένες σχολές του εσωτερικού ή του εξωτερικού. Στην περίπτωση που τα παιδιά, είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία ή προσαύξηση παρέχεται υπό την προϋπόθεση ότι η ανικανότητα έχει επέλθει πριν από το θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου και πάντως πριν από τη συμπλήρωση του 18ου έτους ηλικίας του παιδιού ή του 24ου αν φοιτούν.

Αν και οι δύο γονείς είναι συνταξιούχοι του αυτού ή άλλου φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή του Δημοσίου, η προσαύξηση χορηγείται στον ένα εκ των συζύγων κατ' επιλογή τους, ενώ αν δεν υποβάλλεται δήλωση επιλογής, έκαστος των συζύγων δικαιούται το $\frac{1}{2}$ του ποσού της προσαύξησης.

Τα ποσοστά προσαύξησης κλιμακώνονται κατά τρόπο αντίστροφο προς τα ισχύοντα για τους «παλαιούς» ασφαλισμένους, αλλά σύμφωνα με ορθές δημογραφικής πολιτικής και κοινωνικοπολιτικής σκοπιμότητας. Σε αυτούς που δεν λαμβάνουν τα ΚΟΣ η προσαύξηση ανέρχεται σε ποσοστό 8% για το πρώτο παιδί, 10% για το δεύτερο παιδί και 12% για το τρίτο και κάθε επόμενο παιδί. Ωστόσο ο υπολογισμός των ως άνω ποσοστών γίνεται για όλους τους συνταξιούχους σε σταθερό ποσό, ήτοι στο ½ του κατά το έτος 1991 μέσου μηνιαίου κατά κεφαλήν ΑΕΠ, όπως αναπροσαρμόζεται. Επομένως, για τη περίοδο 1/10/2008 έως 21/12/2009 η προσαύξηση ανέρχεται σε ευρώ: 27,73 για το πρώτο παιδί, σε 34,67 για το δεύτερο και σε 41,6 για το τρίτο και καθένα επόμενο.

Τουναντίον, για τους λαμβάνοντες τα ΚΟΣ, η προσαύξηση είναι 5% για το πρώτο παιδί, 6% για το δεύτερο και 7% για το τρίτο και άνω επί του ½ του ως άνω προσαυξημένου ΑΕΠ.

δ. Όσον αφορά τα κατώτατα όρια το ποσό της καταβαλλόμενης σύνταξης του ΙΚΑ και των ειδικών Ταμείων, κύριας ασφάλισης ορίσθηκε ίσο με το 70% του κατώτατου μισθού εργάτου, με πλήρη απασχόληση, όπως ο μισθός αυτός καθορίζεται από την ΕΓΣΣΕ του έτους 2002. Από 1.1.2003 και εφεξής το ποσό της σύνταξης προφανώς, αναπροσαρμόζεται με την εκάστοτε καθοριζόμενη εισοδηματική πολιτική.

Στους συνταξιούχους λόγω γήρατος που έχουν πραγματοποιήσει στην ασφάλιση πλέον των 4.500 Η.Ε. ή 15 ετών ΣΥ και λαμβάνουν τα ΚΟΣ, στο ποσό αυτών προστίθεται προσαύξηση 1% για κάθε 300 Η.Ε. ή ένα έτος επί πλέον των 4.500 Η.Ε. ή των 15 ετών που υπολογίζεται επί των συνταξίμων αποδοχών. Η προσαύξηση αυτή χορηγείται και στους εκ των ανωτέρω λαμβάνοντες ποσόν συντάξεως άνω των ΚΟΣ, εφ' όσον όμως, ΚΟΣ και προσαύξηση υπερβαίνουν το λαμβανόμενο ποσό συντάξεως (βλ. και Κεφ. Ε' περίπτ. 3 στοιχ. β').

Το ΚΟΣ μειούται αναλόγως σε περιπτώσεις απονομής μειωμένης σύνταξης ή σύνταξης απλής και μερικής αναπηρίας.

4. Σύνταξη λόγω θανάτου

Σε ό,τι αφορά τους όρους συνταξιοδότησης των επιζώντων μελών οικογενείας θανόντος "νέου" ασφαλισμένου ή συνταξιούχου παρατηρούνται περιορισμοί των δικαιούχων μελών οικογενείας, στην εξομίωση του επιζώντος χήρου με τη χήρα και στην επιβολή σε κάθε περίπτωση ορισμένων περιοριστικών όρων για τη θεμελίωση του δικαιώματος, περιορισμοί που αναφέρονται σε όλους τους φορείς (άρθρο 27). Παράλληλα, όπως τονίζεται στην εισηγητική έκθεση του ν. 2676/99, οι δια του άρθρου 62 αυτού επεληθούσες ριζικές αλλαγές στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα των δικαιοδόχων συντάξεως μελών οικογενείας του θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, όπως το άρθρο τούτο αντικ.

με το ν. 3385/05 άρθρ. 4, έχουν εφαρμογή και στα μέλη οικογενείας αποβιώντων “νέων” ασφαλισμένων και των εξ αυτών συνταξιούχων. Από το συνδυασμό των παλαιών και νέων διατάξεων ισχύουν τα ακόλουθα:

α. Για το θάνατο συνταξιούχου δεν απαιτούνται ασφαλιστικές προϋποθέσεις. Αρκεί η ιδιότητα αυτή κατά το επισυμβαίνοντα θάνατο. Αντιθέτως όταν έχουμε θάνατο ασφαλισμένου, οι ασφαλιστικές προϋποθέσεις ταυτίζονται με εκείνες που απαιτούνται για σύνταξη, λόγω αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένων και των περί ατυχημάτων (εργατικού ή μη) οριζομένων, όταν ο θάνατος οφείλεται σε αντίστοιχο γεγονός.

β. Τα μέλη της οικογενείας που δικαιούνται σύνταξης λόγω θανάτου είναι:

Χήρα - Χήρος. Ωστόσο, ο επιζών σύζυγος (χήρος ή χήρα), δεν δικαιούται σύνταξη, εάν από την ημέρα του γάμου του με τον θανόντα ασφαλισμένο και μέχρι την ημερομηνία του θανάτου αυτού, δεν έχει παρέλθει χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους, προκειμένου για θάνατο εν ενεργεία ασφαλισμένου ή δύο ετών, προκειμένου για θάνατο συνταξιούχου λόγω γήρατος ή αναπηρίας. Τα χρονικά αυτά όρια δεν ισχύουν εάν συντρέχει ένας από τους λόγους άρσεως του κωλύματος που αναφέρονται στο Κεφ. Ζ, περίπτ. 3 στοιχ. α.

Παιδιά. Σύνταξης δικαιούνται τα παιδιά του θανόντος (νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα, υιοθετηθέντα) και προκειμένου περί γυναίκας ασφαλισμένης ή συνταξιούχου και τα φυσικά αυτής τέκνα, εάν και για όσο χρόνο είναι άγαμα και δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους. Το όριο αυτό παρατείνεται μέχρι το 24ο έτος ηλικίας, εάν φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές του εσωτερικού ή του εξωτερικού και ανεξαρτήτως ηλικίας εάν είναι ανάκαμα για κάθε εργασία, εφόσον η ανικανότητα έχει επέλθει πριν από τη συμπλήρωση των ανωτέρω ορίων ηλικίας.

Να σημειωθεί ότι ο νόμος δεν ορίζει, πόσο χρονικό διάστημα πριν από το θάνατο του θετού γονέως, πρέπει να έχει γίνει η υιοθεσία. Η παράλειψη είναι μάλλον ηθελημένη και οδηγεί στη σκέψη ότι το υιοθετημένο προστατεύεται και αν ακόμη η πράξη της υιοθεσίας συνετελέσθη ολίγον πριν από το θάνατο.

Λοιποί συγγενείς. Οι γονείς, εγγονοί, προγονοί κλπ. δεν προστατεύονται συνταξιοδοτικά, κατ'αντίθεση με ότι ισχύει για τους πριν από την 1.1.1993 ασφαλισμένους.

γ. Η σύνταξη των μελών της οικογενείας λόγω θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, υπολογίζεται σε ποσοστό επί του ποσού της σύνταξης που ελάμβανε ο θανών συνταξιούχος γήρατος ή αναπηρίας ή που θα ελάμβανε ο ασφαλισμένος, αν την ημέρα του θανάτου του edικαιούτο σύνταξη αναπηρίας με ποσοστό αναπηρίας 80%, ωσάν να είχε αναγνωρισθεί γι' αυτόν βαριά αναπηρία κατά την οποία απονέμεται ολόκληρο το ποσό της σύνταξης (βλ. Κεφ. ΣΤ' περίπτ. 2). Ο υπολογισμός γίνεται, κατά τη ρητή διάταξη του νόμου, επί του ποσού της βασικής σύνταξης, χωρίς καμμία προσαύξηση. Τα ποσοστά κλιμακώνονται ως ακολούθως:

- Για τον επιζώντα σύζυγο σε ποσοστό 50%. Ό,τι ορίζεται ανωτέρω (Κεφ. Ζ περίπτ. 4 για τη μείωση της σύνταξης της χήρας – χήρου σε περίπτωση εργασίας ή συνταξιοδότησης από δική της εργασία ισχύει και στην παρούσα περίπτωση).
- Για κάθε δικαιούχο παιδί σε ποσοστό 25%, εκτός αν πρόκειται για παιδί ορφανό και από τους δύο γονείς και που συνταξιοδοτείται λόγω θανάτου του ενός γονέως, οπότε το ποσοστό αυτό διπλασιάζεται.

Αν το συνολικό ποσό σύνταξης των επιζώντων μελών οικογενείας είναι ανώτερο του ποσού που ελάμβανε ή θα ελάμβανε αντίστοιχα ο θανών συνταξιούχος ή ασφαλισμένος, το κατά περίπτωση ποσό σύνταξης του κάθε δικαιούχου μειώνεται αναλόγως.

Με την παρ.2 του άρθρου 31 του νόμου καθορίζεται και κατώτατο όριο συνολικού ποσού σύνταξης που επιμερίζεται στα επιζώντα μέλη οικογενείας. Ορίζεται δηλ. ότι το συνολικό αυτό ποσό δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 80% του κατωτάτου ορίου σύνταξης γήρατος ή αναπηρίας, όπως προσδιορίζεται κατωτέρω.

Τέλος, τα ορφανά παιδιά από αμφότερους τους γονείς που πάσχουν από βαριές ασθένειες, όπως είναι η νοητική υστέρηση, ο αυτισμός, οι πολλαπλές βαριές αναπηρίες ή από χρόνιες ψυχικές διαταραχές, οι οποίες επιφέρουν ποσοστό αναπηρίας 80% και άνω, δικαιούνται όχι ποσοστό επί της σύνταξης, αλλά το συνολικό ποσό της σύνταξης που ελάμβανε ο θανών της σύνταξης συνταξιούχος γονέας και προκειμένου περί θανάτου ασφαλισμένου (όχι συνταξιούχου), το ποσό της σύνταξης που θα εδικαιούτο να λάβει αυτός, με τις πρόσθετες προϋποθέσεις του τάσσει ο ν. 32321/04 άρθρ. 5 § 5 περί των οποίων ανωτέρω στο ΚΕΦ. Ζ' παρ. 4 περίπτ. β' εν τέλει.

Μέρος Έκτο

Επικουρική Ασφάλιση

1. Γενική θεώρηση

Όπως με την κύρια σύνταξη των μισθωτών συνέβαινε να υπηρετείται ο θεσμός από πολλούς Φορείς, έτσι και για την επικουρική ασφάλιση έχουμε τον κατακερματισμό της προστασίας σε πολλά Ταμεία. Στους Τ/Υ εμφανίζεται ανάγλυφη η πολλαπλότητα των Ταμείων που λειτουργούν. Με εξαίρεση το ΕΤΕΑΜ⁽¹⁾, στο οποίο ο κύκλος των ασφαλισμένων προσδιορίζεται κατωτέρω (ΚΕΦ. ΙΔ' παρ. 1), οι λοιποί Τ/Υ που έχουν προσληφθεί από τις Τράπεζες μέχρι την 31/12/2004 ασφαλιζονται σε διάφορα ταμεία κατά Τράπεζα ή ομάδες Τραπεζών που λειτουργούν όλα, πλην ενός, με τη νομική μορφή ΝΠΙΔ, σωματειακής κυρίως υπόστασης ή ακόμη χωρίς νομική προσωπικότητα. Η περίπτωση που αποτελεί εξαίρεση του ως άνω κανόνα αφορά στο προσωπικό της τέως ΕΤΒΑ το οποίο ασφαλιζόταν στο ΤΑΠ-ΕΤΒΑ (ΝΠΔΔ) στους κόλπους του οποίου λειτουργούσε και κλάδος επικουρικής ασφάλισης. Το Ταμείο αυτό ήδη διασπάσθηκε και εντάχθηκαν:

- Ο Κλάδος κύριας σύνταξης στο ΙΚΑ (ν. 3655/08 άρθρ. 1).
- Οι Κλάδοι ασθενείας και επικουρικής σύνταξης στο ΤΕΥΤΕΚΩ (ν. 3655/08 άρθρ. 70).

Τα Ταμεία – ΝΠΙΔ παρέμειναν με τη νομική προσωπικότητα που έкаστο είχε. Ορισμένα από αυτά⁽²⁾ υπήχθησαν στο ΕΤΕΑΜ ή / και ΕΤΑΤ (Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων) κατά τους ορισμούς του ν. 3371/2005 (ΔΕΝ 2005, σ. 1110), περί του οποίου πλείονα κατωτέρω. Τα λοιπά εξακολουθούν να λειτουργούν αυτοτελώς και να διέπονται κατά βάση από τις Καταστατικές τους διατάξεις.

Η ούτως εμφανιζόμενη διχοτόμηση αποτελεί πραγματικότητα η οποία παραμένει και μετά την τυχόν ένταξη όλων των Ταμείων – ΝΠΙΔ στο ΕΤΑΤ και μας υποχρεώνει στην ανάλυση του προβληματισμού χωριστά.

⁽¹⁾ Το έτος 1979 συνεστήθη το Ταμείο Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών (TEAM) ως γενικός Φορέας επικουρικής ασφάλισης των μισθωτών (ν.997/79). Τούτο, με το ν.1358/83 άρθρ. 6 εντάχθηκε στο ΙΚΑ με δύο επί μέρους τομείς:

- Τομέας Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΙΚΑ-TEAM).
 - Ειδικός Τομέας Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΙΚΑ-ΕTEAM).
- Ο πρώτος των ανωτέρω τομέας καταργήθηκε και αποτέλεσε από 1.7.2003 το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕTEAM), το οποίο διέπεται από τη νομοθεσία του τέως ΙΚΑ-TEAM (ν.3029/2002 άρθρ. 6, ΔΕΝ 2002 σ.973). Παρά ταύτα όλη η ασφαλιστική αρμοδιότητα του νέου Φορέα διεκπεραιώνεται από τις υπηρεσίες του ΙΚΑ.

⁽²⁾ Πρόκειται για:

- ΤΕΑ προσωπικού Εμπορικής Τράπεζας
- Του Ειδ. Λ/σμού Επικουρήσεως Μέλων Ταμ. Υγ. Προσωπικού ΑΤΕ
- Το Τ. Αλληλ. Προσωπικού Τραπεζικής Πίστωσης και
- Λ/σμός Κεφαλαίων Πρόσθετης Ασφάλισης Συμπληρωματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών και Λ/σμού Ασφαλιστικής Κάλυψης (ΛΑΚ) του Προσωπικού Τράπεζας Αττικής.

ΚΕΦ. ΙΔ΄

Επικουρικά ταμεία - ΝΠΔΔ

Τα Ταμεία αυτά, δύο στο τραπεζικό χώρο, εξ ορισμού εφαρμόζουν τους “θεσμικούς νόμους” περί των οποίων οι “εισαγωγικές παρατηρήσεις” ανωτέρω. Όσα όμως αναλύουμε στην παρ. 1 που ακολουθεί δεν έχουν εφαρμογή στους Τ/Υ που ασφαλίζονται σε Ταμείο – ΝΠΙΔ, τα οποία υπήχθησαν ή θα υπαχθούν στο ΕΤΕΑΜ ή το ΕΤΑΤ, κατά τη διαδικασία του ν. 3371/05 περί του οποίου το Κεφ. ΙΕ΄ και με ειδικές διατάξεις.

1. Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ)

α. Ασφαλιζόμενοι

Κατά το ν.1902/90 άρθρ. 18 παρ.3 « Στην ασφάλιση του Ταμείου υπάγονται υποχρεωτικώς τα πρόσωπα, τα οποία ασφαλίζονται, με βάση τις κείμενες περί υποχρεωτικής ασφάλισης διατάξεις, στο Ι.Κ.Α. ή άλλο φορέα κύριας ασφάλισης μισθωτών και δεν υπάγονται, για την αυτή απασχόληση, στην ασφάλιση άλλου φορέα, κλάδου ή λογαριασμού ασφαλίσεων που λειτουργεί με τη μορφή Ν.Π.Δ.Δ. Κατ’ εξαίρεση τα επικουρικά ταμεία, κλάδοι, λογαριασμοί ασφάλισης μισθωτών που λειτουργούν με τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ., ως και κάθε άλλος φορέας επικουρικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως ονομασίας και νομικής μορφής, που έχουν συσταθεί μέχρι τη δημοσίευση του ν. 1902/90, εξακολουθούν να διέπονται από τις καταστατικές τους διατάξεις και τα πρόσωπα που ασφαλίζονται σ’ αυτά εξαιρούνται από την ασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΕΑΜ».

Η τελευταία φράση της διάταξης «... εξαιρούνται από την ασφάλιση του ΙΚΑ – ΕΤΕΑΜ» (ανάγνωσε ΕΤΕΑΜ) έπαυσε να ισχύει. Ορίσθηκε απ το ν. 3371/05 αρθρ. 58 § 1, ότι: «1. Στην ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ υπάγονται υποχρεωτικά και αυτοδίκαια και διέπονται από τη νομοθεσία του: α) Οι προσλαμβανόμενοι στα Πιστωτικά Ιδρύματα του ν. 2076/92 από 1-1-2005 και β) (.....)⁽³⁾».

Η κατά τα ως άνω διεύρυνση του κύκλου των προσώπων που υπάγονται στην ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ, επιφέρει αντίστοιχους περιορισμούς στα επί μέρους Ταμεία – ΝΠΙΔ με ό,τι συνεπάγεται, δυστυχώς, αυτό για την επιτάχυνση της ανατροπής της αναλογιστικής – οικονομικής υπόστασής τους.

Από άλλη διάταξη προκύπτει ότι από την ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ εξαιρούνται και οι απασχολούμενοι συνταξιούχοι λόγω γήρατος ή αναπηρίας του Δημοσίου, ΝΠΔΔ ή Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ν.1759/88 άρθρ. 29 παρ. 1). Στην εξαίρεση εμπίπτουν και οι πρώην δημόσιοι υπάλληλοι ή πρώην υπάλληλοι διαφόρων υπηρεσιών που ασφαλιζόνταν σε ειδικά Ταμεία, οι οποίοι αποχώρησαν με πραγματοποιημένες

⁽³⁾ Η Τράπεζα της Ελλάδος δεν εμπίπτει στα «Πιστωτικά Ιδρύματα» του ν. 2076/92.

τις ασφαλιστικές προϋποθέσεις για σύνταξη, η καταβολή της οποίας όμως ανεστάλει μέχρι να συμπληρωθεί το προβλεπόμενο όριο ηλικίας (βλ. Κεφ. Η' παρ. 4). Τα εν λόγω πρόσωπα, κατά το ενδιαμέσο διάστημα μέχρι να αρχίσει η καταβολή της σύνταξης λογίζονται κατά πλάσμα του νόμου συνταξιούχοι και συνεπώς εάν απασχολούνται εξαιρούνται από την ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ (εγκ. ΙΚΑ 55/1997, ΔΕΝ 1997 σ.1359).

Απαιτείται να διευκρινίσουμε ότι στην κατά τα ανωτέρω έννοια του συνταξιούχου δεν περιλαμβάνονται τα μέλη οικογενείας θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, τα οποία συνταξιοδοτούνται. Τα πρόσωπα αυτά εργαζόμενα δεν εξαιρούνται, εκ του λόγου αυτού, της ασφάλισης του ΕΤΕΑΜ.

β. Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης

Από το ΕΤΕΑΜ καλύπτονται οι ασφαλιστικοί κίνδυνοι του γήρατος, αναπηρίας και θανάτου όπως αντιστοίχως σε κάθε φορέα κύριας ασφάλισης συμβαίνει.

Για την απονομή της σύνταξης από το Ταμείο για μια από τις ως άνω αιτίες, βασική προϋπόθεση είναι η απονομή σύνταξης για την ίδια αντίστοιχα αιτία από το ΙΚΑ ή άλλο φορέα κύριας ασφάλισης (ν.997/79 άρθρ. 5 § 1 και ΣτΕ 667/08) περιλαμβανομένου και του Δημοσίου (άρθρ. 29 παρ. 2 ν. 1759/88) και η πραγματοποίηση στο ΕΤΕΑΜ του προβλεπόμενου χρόνου ασφάλισης, ήτοι:

- Για σύνταξη λόγω γήρατος τουλάχιστον 4.500 Η.Ε. ή 15ετή ασφάλιση.
- Για τη σύνταξη λόγω αναπηρίας απαιτούνται 1500 ΗΕ από τις οποίες 300 τουλάχιστον πρέπει να εμπίπτουν στα πέντε (5) ημερολογιακά έτη πριν από την επέλευση της αναπηρίας.
- Για τη σύνταξη λόγω θανάτου, όσες ημέρες απαιτούνται για τη σύνταξη λόγω γήρατος ή αναπηρίας με χρονικό σημείο αναφοράς την ημερομηνία θανάτου του ασφαλισμένου. Σύνταξη λόγω θανάτου δικαιούνται βεβαίως τα επιζώντα μέλη οικογενείας του συνταξιούχου του ΕΤΕΑΜ.

Αν η αναπηρία ή ο θάνατος είναι συνέπεια εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματική νόσου, δεν απαιτείται η πραγματοποίηση ορισμένου αριθμού ΗΕ στην ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ, ενώ αν οφείλεται σε ατύχημα εκτός εργασίας, αρκεί η πραγματοποίηση του ½ των ημερών που ισχύουν για την απονομή σύνταξης αναπηρίας ή θανάτου από κοινή νόσο.

Για τη συμπλήρωση των αναφερομένων προϋποθέσεων, από άποψη χρόνου ασφάλισης ισχύουν οι αντίστοιχες διατάξεις που εφαρμόζονται και στο ΙΚΑ (βλ. κεφ. Β) και βεβαίως ο χρόνος της διαδοχικής ασφάλισης σε άλλο επικουρικό Ταμείο. Πάντως, ο χρόνος ασφάλισης που διανύθηκε στα υπαχθέντα ή υπαχθησόμενα στο ΕΤΑΤ ή ΕΤΕΑΜ Ταμεία – ΝΠΙΔ των Τ/Υ δεν προσμετράται με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης, αλλά λογίζεται ως χρόνος που διανύθηκε σε ένα από τα δύο ως άνω Ταμεία (βλ. και επομένη παρ. 2).

γ. Τρόπος υπολογισμού της σύνταξης

Το ποσό της απονεμόμενης σύνταξης αποτελεί συνάρτηση του συντάξιμου μισθού και του χρόνου ασφάλισης του δικαιούχου, στοιχεία υπολογιζόμενα κατά εντελώς διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι συμβαίνει στο ΙΚΑ. Σχετικά ισχύουν τα εξής:

Η μηνιαία σύνταξη γήρατος και αναπηρίας αποτελείται, σύμφωνα με το π.δ. 95/80 άρθρ. 4, όπως αντικ. με Π.Δ. 499/84 άρθρ. 1, από:

αα. Βασικό ποσό που ισούται με το 9% του 25πλάσιου του εκάστοτε ισχύοντος ΗΑΕ.

ββ. Προσαύξηση του πιο πάνω ποσού με ποσοστό 12% τούτου για κάθε ασφαλιστική κλάση πάνω από την 1η, στην οποία έχει καταταγεί ο ενδιαφερόμενος για τον υπολογισμό της απονεμηθείσης από το ΙΚΑ κύριας σύνταξης.

Στις περιπτώσεις όμως που το δικαίωμα σε επικουρική σύνταξη θεμελιώνεται σε χρόνο μεταγενέστερο από τότε που αρχίζει η καταβολή της κύριας σύνταξης, λαμβάνεται υπόψη η ασφαλιστική κλάση απονομής σύνταξης από το ΙΚΑ αλλά με τη τιμή του τεκμαρτού Ημερομισθίου (ΤΗ) που ισχύει κατά την υποβολή της αίτησης για τη συνταξιοδότηση από το ΕΤΕΑΜ. Η κατάταξη σε ασφαλιστική κλάση, σύμφωνα με τη νομοθεσία που ισχύει για το ΙΚΑ, γίνεται και στις περιπτώσεις που η κυρία σύνταξη έχει απονεμηθεί από άλλο φορέα.

γγ) Προσαύξηση του αθροίσματος των υπό στοιχ. αα'-ββ' ποσών κατά 4% ανά 300 Η.Ε. που έχει τυχόν πραγματοποιήσει ο ενδιαφερόμενος πέραν των 1500 και μέχρι 7500 και κατά 3% για κάθε 300 ΗΕ πέραν των 7500.

Παράδειγμα: Έστω ότι πραγματοποιήθηκε στο ΕΤΕΑΜ χρόνος ασφάλισης 6000 ή 7500 ή 9000 ή 10.500 Η.Ε. και ότι απονεμήθηκε από το ΙΚΑ με αίτηση που υποβλήθηκε το έτος 2009, σύνταξη σε μία από τις τρεις μεγαλύτερες ασφαλιστικές κλάσεις (26η μέσος μισθός (μμ) από 2163-2.252,75 ευρώ, 27 ή ή μ.μ. από 2.253-2.339 ευρώ, 28η μ.μ. 2.432,25 ευρώ και άνω). Το ποσό της σύνταξης που θα προκύψει από το ΕΤΕΑΜ θα ανέλθει σε ευρώ:

	Ασφ. Κλ. 26η	Ασφ. Κλ. 27η	Ασφ. Κλ. 28η
Για ΗΕ 6.000	475,78	490,05	504,32
Για Η.Ε. 7.500	535,23	551,31	567,36
Για Η.Ε. 9.000	579,86	597,25	614,64
Για Η.Ε. 10.500	624,47	643,19	661,92

Η μηνιαία σύνταξη λόγω θανάτου για τα μέλη οικογενείας του θανόντος ασφαλισμένου που έχουν αναγνωρισθεί ως δικαιούχα σύνταξης από τον αρμόδιο φορέα κυρίας ασφάλισης (σύζυγος, παιδιά, εγγονοί, προγονοί, γονείς), υπολογίζεται επί του ποσού, το οποίο, σύμφωνα με όσα αναφέρονται πιο πάνω θα ελάμβανε ο αποθανών, εάν την ημέρα του θανάτου του εκρίνετο ανάπηρος και ισούται με το ίδιο ποσοστό σύνταξης που έχει απονεμηθεί από τον κύριο Φορέα.

Τα κατώτατα όρια σύνταξης για το έτος 2008-2009 έχουν διαμορφωθεί:

- λόγω γήρατος και αναπηρίας σε 121 Ευρώ
- λόγω θανάτου σε 97 Ευρώ.

Ειδικό κατώτατο όριο σύνταξης προβλέπεται για τη σύνταξη αναπηρίας λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας. Στην περίπτωση αυτή το ποσό της σύνταξης δεν είναι δυνατό να είναι κατώτερο της σύνταξης που αντιστοιχεί στην 10η ασφαλιστική κλάση με προσαύξηση για 6000 ΗΕ.

Σύμφωνα με το άρθρ. 8 π.δ. 995/80, αν από το φορέα κυρίας ασφάλισης έχει απονεμηθεί μειωμένη σύνταξη για οποιαδήποτε νόμιμη αιτία (π.χ. μειωμένο όριο ηλικίας ή ποσοστό αναπηρίας κ.λπ.), τότε μειούται ανάλογα και το ποσό της σύνταξης που απονέμεται από το ΕΤΕΑΜ (εγκ. 152/83).

Σε κάθε περίπτωση που από το φορέα κυρίας ασφάλισης απονέμεται σύνταξη γήρατος σε ηλικία κάτω των 55 ετών χωρίς καμιά μείωση ή, αν η μείωση που προβλέπεται είναι μικρότερη από το 1/200 της πλήρους σύνταξης, για κάθε μήνα της ηλικίας που υπολείπεται του 55ου έτους, η σύνταξη του ΕΤΕΑΜ μειούται, σύμφωνα με τον ίδιο συντελεστή (δηλαδή του 1/200), χωρίς όμως για την περίπτωση αυτή η μείωση να υπερβαίνει τα 50% του ποσού της πλήρους σύνταξης (εγκ. 5/89 ΔΕΝ 1989 σελ. 323).
δ. Χρόνος ασφάλισης. Ο χρόνος ασφάλισης ταυτίζεται με αυτόν που ισχύει στο ΙΚΑ από της υπαγωγής κάθε κατηγορίας μισθωτών στο ΕΤΕΑΜ και εφεξής, συμπεριλαμβανομένου και εκείνου που διανύθηκε σε συγχωνευθέντα σε αυτό Ταμεία, οι περίοδοι που αναγνωρίζονται στην ασφάλιση (π.χ. στρατιωτική υπηρεσία κ.λπ.), ο τυχόν χρόνος προαιρετικής συνέχισης της ασφάλισης στο Ταμείο και βεβαίως ο χρόνος διαδοχικής ασφάλισης σε άλλα ομοειδή Ταμεία.

2. Κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης στο ΤΑΠ-ΕΤΒΑ

Ο Κλάδος συνεστήθη με το Π.Δ. 792/76 άρθρ. 4, με το οποίο προστέθηκαν τα άρθρ. 36-42 στο Καταστατικό του Ταμείου.

α. Ασφάλιση - Πόροι

Στην ασφάλιση του Κλάδου υπάγονται υποχρεωτικώς άπαντες οι υπαγόμενοι υποχρεωτικώς στο Κλάδο κύριας σύνταξης του Ταμείου.

Οι εισφορές ασφάλισης ανέρχονται σε 6% και επιμερίζεται σε (3) τρεις ποσοστιαίες μονάδες σε βάρος της Τράπεζας ως εργοδότης και άλλες (3) τρεις όμοιες σε βάρος του ασφαλισμένου και υπολογίζονται επί των πάσης φύσεως τακτικών και εκτάκτων αποδοχών ως και για την κύρια σύνταξη ισχύει.

Ο κλάδος προικοδοτείται και με άλλου είδους πόρους από εισφορές των άλλων κλάδων του Ταμείου, που δεν ενδιαφέρουν την παρούσα εργασία μας.

Ως χρόνος ασφάλισης λογίζεται ο από της υπαγωγής στον κλάδο και εντεύθεν και ο χρόνος διαδοχικής ασφάλισης σε άλλο επικουρικό Ταμείο (άρθρ. 38 Καταστατικού). Η αυτή διάταξη προέβλεπε την αναγνώριση και άλλων περιόδων. Εάν αυτές αναγνωρίσθηκαν με αίτηση που έπρεπε να υποβληθεί στο Ταμείο μέχρι 30.4.2001 είναι ισχυρές και παράγουν πάντα τα έννομα αποτελέσματα. Αν όχι έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του ν.2084/92 άρθρ. 40 και 47 παρ. 6 όπως τροποποιήθηκαν και αναλύεται στο Κεφ. Β παρ. 2.

β. Παροχές

Δικαίωμα σε σύνταξη λόγω γήρατος ή αναπηρίας έχει ο άμεσα ασφαλισμένος στον Κλάδο, εφόσον δικαιώθηκε για την αυτή αιτία, σύνταξη από τον κλάδο κύριας ασφάλισης και έχει πραγματοποιήσει στην επικουρική ασφάλιση προκειμένου για σύνταξη γήρατος 15ετή Σ.Υ. από την οποία πέντε (5) έτη πραγματικής σε ασφάλιση υπηρεσίας και προκειμένου για σύνταξη ανικανότητας πέντε (5) ετών Σ.Υ.

Σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, δικαίωμα στη σύνταξη αποκτούν τα μέλη οικογένειας του θανόντος - θανούσης, όπως αυτά προσδιορίζονται στο Κεφ.ΙΑ.

Ως συντάξιμες αποδοχές, επί των οποίων υπολογίζονται τα πιο κάτω ποσοστά νοούνται οι αποδοχές που προσδιορίζονται και για την κύρια σύνταξη (βλ. Κεφ.ΙΑ).

Η μηνιαία σύνταξη καθορίζεται σε 1% επί των συντάξιμων αποδοχών για κάθε έτος Σ.Υ., η οποία δεν μπορεί να υπερβεί το 45% των συντάξιμων αυτών αποδοχών.

Πάντως η επικουρική σύνταξη δεν μπορεί να είναι κατώτερες του 10% των συντάξιμων αποδοχών.

ΚΕΦ. ΙΕ΄

Επικουρικά ταμεία - ΝΠΙΔ

1. Λειτουργούντα - Ιδιαιτερότητες

Το συσταθέντα μέχρι 31-7-1990 Ταμεία με τη νομική μορφή ΝΠΙΔ ανήχθησαν σε Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ν. 2084/92 άρθρ. 2 § 4) χωρίς να θίγει η αυτονομία, η νομική προσωπικότητα και ο τρόπος άσκησης των ασφαλιστικών αρμοδιοτήτων τους. Απλώς, κατά τον ως άνω νόμο και τους προηγούμενους αυτού⁽⁴⁾, υπήχθησαν στις ρυθμίσεις τούτων ως προς τα νέα όρια ηλικίας προς συνταξιοδότηση που θέσπισαν και άλλους κανόνες⁽⁵⁾, γι τους οποίους λεπτομερέστερα αμέσως κατωτέρω.

Παρά ταύτα τα περί των πρόκειται Ταμεία, Λ/σμοί κ.λπ., αρνούνται να τους εφαρμόσουν. Προφανώς, οι αιρετές διοικήσεις τους ενστερνίζονται την άποψη ότι η Πολιτεία τροποποιώντας τις Καταστατικές διατάξεις τους με γενικές ρυθμίσεις του τυπικών νόμων παραβιάζει τα συνταγματικώς κατοχυρωμένα δικαιώματα της συνδικαλιστικής ελευθερίας (άρθρ. 23 παρ. 1) και του συνεταιρίζεσθαι (άρθρ. 12 παρ. 1).

Οι θεσμοί τους οποίους τα Ταμεία αυτά δεν ακολουθούν κατά τη γνώμη μας επηρεάζουν το ασφαλιστικό γίνεσθαι του κάθε Ταμείου και μπορεί να αποτελούν τα κομβικά σημεία μιάς ενδεχόμενης αλλαγής των καταστατικών διατάξεών τους. ειδικότερα, πρόκειται:

- α. «Παλαιοί» και «νέοι» ασφαλισμένοι. Ο ν. 2084/92 με τα άρθρ. 22-43 διαχώρισε τους ασφαλισμένους όλων των Ταμείων, πλην του ΝΑΤ, στις δύο αυτές κατηγορίες (βλ. Κεφ. Α § 1).

Η διάκριση είναι ουσιαστική. Για τους «νέους» ασφαλισμένους έχουν προβλεφθεί αυστηρότατες προϋποθέσεις για θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη, περιορίσθηκε το ύψος αυτής, καθιερώθηκε ίση επιβάρυνση των οπουδήποτε ασφαλιζομένων με ύψος αποδοχών συνδεδέμενο με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ του 1991 όπως αυτό αναπροσαρμόζεται (βλ. Κεφ. ΙΒ΄ § 3) και προέβη σε κατάργηση της δυνατότητας παράλληλης υποχρεωτικής ασφάλισης (μηχανικών, δικηγόρων κ.λπ.).

- β. Εξίσωση εισφορών. Για τους «παλαιούς» ασφαλισμένους η σχέση εισφοράς προς επικουρικό Ταμείο ασφαλισμένου προς εργοδότη προβλέπεται σε 1 προς 1. Όπου η σχέση αυτή είναι διαφορετική κατά Ταμείο ή Λ/σμό από 1-1-1995 έπρεπε να είχε αποκατασταθεί (ν. 1902/90 άρθρ. 18 παρ. 1, 2 και ν. 2084/92 άρθρ. 52).

Για τους νέους ασφαλισμένους προβλέπεται εισφορά 3% και 3% (ασφαλισμένου, εργοδότη) αντίστοιχα, χωρίς δυνατότητα περαιτέρω αύξησης. Η εξίσωση αυτή όπου υπάρχει είναι συμπτωματική εκτός ενός Ταμείου. Σε περίπτωση συρροής περισσότερων Φορέων ασφάλισης, στους «νέους» ασφαλισμένους, η υποχρέωση του εργοδότη υφίσταται μόνο προς ένα Φορέα.

⁽⁴⁾ Αναλόγου περιεχομένου είναι και οι διατάξεις του Ν. 1902/90 άρθρ. 10 παρ. 1, όπως αντικ. με το ν. 1976/91 άρθρ. 9 παρ. 1.

⁽⁵⁾ Οι νόμοι αυτοί κρίθηκαν ότι δεν αντίκεινται στο Σύνταγμα και στις Δ.Σ.Ε. (ΑΠ 530/97 ΔΕΝ 1997 σ. 881 και 538/97 ΕΔΑ 1998 σ. 180).

γ. Αναγνώριση Προϋπηρεσιών. Τα ταμεία αναγνωρίζουν στην ασφάλισή τους διαφορές υπηρεσίας πραγματικής απασχόλησης ή και πλασματικές με εξαγορά ή μη. Ήδη στην ασφάλιση παντός Φορέα ως χρόνος ασφάλισης λογίζεται, πλην του χρόνου πραγματικής και προαιρετικής ασφάλισης και κάποιες περίοδοι που τελούν υπό αναγνώριση περί των οποίων (βλ. εκτενή ανάπτυξη στο κεφ. Β' παρ. 2, όπου οι σχετικές διατάξεις, μη εφαρμοζόμενες από τα Ταμεία – ΝΠΙΔ.

δ. Προαιρετική Ασφάλιση. Για τους «νέους» ασφαλισμένους ο θεσμός βρήκε γενική εφαρμογή με προϋποθέσεις που θέτει ο Ν. 2084/92 άρθρ. 42. Ο θεσμός αγνοείται παντελώς από τα Ταμεία – ΝΠΙΔ.

ε. Διαδοχική Ασφάλιση. Το ποσό είναι καταξιωμένος ο θεσμός αυτός είναι περιττό να το τονίσουμε. Με ειδικές διατάξεις επεκτάθηκε και σε Ταμεία – ΝΠΙΔ (ν. 1405/83 άρθρ. 12).

Η νομολογία του Αρ. Πάγου που επεξεργάστηκε την έννοια και τη συνταγματικότητα της σχετικής διάταξης αποφάνθηκε επανειλημμένα καταφατικά (ΑΠ 702/90, 779/90, 706/91, 1638/91, 1039/97). Ορισμένα Ταμεία, ελάχιστα είναι αλήθεια, αγνοούν την διαπλασθείσα νομοθεσία και νομολογία.

στ. Προϋποθέσεις συνταξιοδότησης. Για το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης, γενικώς, αντί της καθιέρωσης ιδίων κατά Ταμείο προϋποθέσεων συνταξιοδότησης όρισε ο νομοθέτης με το άρθρ. 53 του ν. 2084/92, ότι από 1-1-1998:

«Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησεως λόγω γήρατος αναπηρίας και θανάτου των ασφαλισμένων των Φορέων κύριας ασφάλισης, όπως τροποποιούνται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, ισχύουν και για τους Φορείς επικουρικής ασφάλισης στους οποίους υπάγονται οι ασφαλισμένοι (...). Του εν λόγω κανόνα εξαιρούνται οι «παλαιοί» ασφαλισμένοι του ΕΤΕΑΜ και των Ταμείων που χορηγούν σύνταξη σε υποκατάσταση κύριας σύνταξης (βλ. αυτά τα Ταμεία στο κεφ. ΙΕ τα Ταμεία Α και Β). Για τα λοιπά Ειδικά Επικουρικά Ταμεία του άρθρ. 9 του ν. 1976/91 έχουν εφαρμογή ως προς το συντάξιμο χρόνο και όρια ηλικίας, οι διατάξεις του άρθρ. 47 και οι παρ. 4 και 6 του άρθρ. 48 του παρόντος νόμου» (ν. 2084/92). Η διάταξη απαιτεί όπως η προβλεπόμενη ασφάλιση στο Φορέα κύριας ασφάλισης να έχει πραγματοποιηθεί και στον αντίστοιχο Επικουρικής σύνταξης.

Κατά ευτυχή συγκυρία τα πλείστα Επικουρικά Ταμεία των τραπεζοϋπαλλήλων είχαν ταυτίσει ανέκαθεν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης με εκείνες των Φορέων κύριας σύνταξης. Υπάρχουν όμως και εξαιρέσεις.

Η ρύθμιση αυτή πλεονεκτεί κατά το ότι τα Επικουρικά Ταμεία απαλλάσσονται από την υποχρέωση να προβαίνουν σε οποιαδήποτε έρευνα ή διαπίστωση σε ό,τι αφορά την επέλευση του κινδύνου και τα υποχρεώνει ν' αποδεχθούν τη σχετική θεμελιωτική του δικαιώματος κρίση του αντιστοίχου αρμοδίου οργάνου του φορέα της κύριας ασφάλισης «κατά πάντα», δηλαδή και σε ό,τι αφορά τη συμπλήρωση του νομίμου ορίου ηλικίας και τα αντίστοιχα αποδεικτικά μέσα και σε ό,τι αφορά την επέλευση του κινδύνου της αναπηρίας

και του βαθμού αυτής και σε ό,τι αφορά την επέλευση του θανάτου (ή της αφανείας), τη συγγενική σχέση των μελών οικογενείας, με τον θανόντα κ.λπ. Έτσι, σε αυτά εναπομένει η έρευνα αν πραγματοποιήθηκε ο απαιτούμενος χρόνος ασφάλισης.

Τα Ταμεία, λοιπόν, αυτά, πέραν του ΕΤΕΑΜ και του κλάδου επικουρικής ασφάλισης του ΤΑΠ – ΕΤΒΑ, είναι τα εξής:

- Μετοχικό ταμείο Υπαλλήλων Τράπεζας της Ελλάδος.
- Λ/σμός Επικούρησης Προσωπικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.
- Τ. Αλληλοβοηθείας Προσωπικού Ιονικής και Λαϊκής Τράπεζας και άλλων Τραπεζών (ΤΑΠΙΛΤ – ΑΤ).
- Τ. Αλληλοβοηθείας Προσωπικού Γενικής Τράπεζας.
- Ειδικός Λ/σμός Επικούρησης Προσωπικού Εθν. Τράπεζας – πρώην Προσωπικού Ακινήτων ΑΕ (ΕΛΕΠ).
- Ειδικός Λ/σμός Επικούρησης Μελών τ. Υγείας Προσωπικού ΑΤΕ.
- ΤΕΑ Προσωπικού Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΤΕΑΠ- ΕΤΕ).
- Λ/σμός Διαχείρισης Κεφαλαίου Πρόσθετης Ασφάλισης Συνταξιοδοτικών του Λ/σμού Ασφαλιστικών Καλύψεων (ΛΑΚ) Προσωπικού Τράπεζας Αττικής.
- Τ. Αλληλοβοηθείας Προσωπικού Τράπεζας Πίστewος (ΤΑΠΤΠ)⁽⁶⁾.

Το ΤΕΑΠ-ΕΤΕ & ΤΑΠΤΠ χαρακτηρίζονται εξ αντικειμένου, χωρίς δηλαδή ειδική αναφορά προς τούτο και ως Ταμεία «που χορηγούν σύνταξη σε υποκατάσταση της κύριας ασφάλισης, γιατί πράγματι χορηγούν σύνταξη στους παλαιούς ασφαλισμένους τους πριν ή θεμελιώσουν αυτοί δικαίωμα σε σύνταξη από το ΙΚΑ που είναι ο Φορέας κύριας ασφάλισης του συντριπτικά μεγαλύτερου μέρους του προσωπικού των αντιστοίχων Τραπεζών. Για τη φύση και νομική υπόσταση του ΛΑΚ του προσωπικού της Τρ. Αττικής βλ. πλείονα κατωτέρω περίπτ. Δ.

Πάντα τα ως άνω Ταμεία - ΝΠΙΔ έχουν συσταθεί πριν από τις 17.10.1990. Συνεπώς οι ασφαλιζόμενοι σε αυτά εξαιρούνται από την ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 18 του ν.1902/1990 (ΔΕΝ 1990 σ.1038)(4). Και πριν από την ως άνω ημερομηνία ίσχυε η εν λόγω εξαίρεση αλλά καθ' ερμηνεία της σχετικής νομοθεσίας⁽⁷⁾ και όχι με ρητή διάταξη.

Με την πάροδο του χρόνου ορισμένα από τα ως άνω Ταμεία εμφάνισαν προβλήματα οικονομικής ρευστότητας και άμεση ή απώτερη αδυναμία εκπλήρωσης των ανελαστικών υποχρεώσεών τους προς τους συνταξιούχους. Αναλογιστικές μελέτες που συντάχθηκαν με εντολή των διοικήσεων κάποιων Ταμείων απέδειξαν ότι τα πλέον εύρωστα σήμερα τέτοια Ταμεία θα εμφανίσουν, σε μάκρος χρόνου 10-12 ετών, αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους. Οι αιτίες εγγενείς, οφείλονται στην ανατροπή των αναλογιστικών δεδομένων γενικώς εξ αιτίας της αύξησης του προσδόκιμου ορίου ζωής σε συνάρτηση με τη δυνατότητα εξόδου σε σύνταξη σε χρόνο πριν από τη συνταξιοδότηση από το Φορέα κύριας ασφάλισης. Ειδικοί λόγοι αποτελούν αφενός ο περιορισμός των ασφαλιστέων

⁽⁶⁾ Τα τέσσερα τελευταία Ταμεία ή Λ/σμοί ήδη υπήχθησαν στο ΕΤΑΤ ή ΕΤΕΑΜ.

⁽⁷⁾ Βλ. Γ. Λεβέντη - Γ. Ψηλού: Τα Τ. Αλληλοβοηθείας μετά την πρόσφατη αναμόρφωση της νομοθεσίας των Κοιν. Ασφαλίσεων, ΔΕΝ 1994 σ. 833.

προσώπων λόγω απορρόφησης, εξαγοράς, συγχώνευσης κ.λπ. ορισμένων πιστωτικών ιδρυμάτων, και αφετέρου η υπαγωγή των από 1-1-2005 και εφεξής προσλαμβανομένων υπαλλήλων από τις αντίστοιχες Τράπεζες απ' ευθείας στο ΕΤΕΑΜ (ν. 3371/05 άρθρ. 58 παρ. 1 στοιχ. α').

Εξετέρου η εφαρμογή και στη Χώρα μας των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ) τα οποία επιβάλλουν εμφάνιση του συνόλου των υποχρεώσεων προς το προσωπικό των επιχειρήσεων που υποχρεούται στην τήρησή τους, όπως οι Τράπεζες (αμοιβές και εισφορές της Κοινωνικής Ασφάλισης και μελλοντικές παροχές μετά τη λύση της εργασιακής σχέσης(8)), έθεσε σε προβληματισμό για επανεξέταση των υποχρεώσεων τούτων που απορρέουν από τα συνταξιοδοτικά προγράμματα των επικουρικών Ταμείων των Τραπεζών.

2. Σύσταση του ΕΤΑΤ

Υπό την πίεση λοιπόν των πραγμάτων, αλλά και εξ αφορμής, υποθέτω, άλλων γεγονότων, ευρύτερου τραπεζοοικονομικού ενδιαφέροντος και αφού μεσολάβησαν επί μακρόν άκαρπες συζητήσεις και μία τριμερής διαβούλευση, ψηφίστηκε ο ν. 3371/05 στα άρθρ. 57-69 του οποίου θεσπίσθηκαν κανόνες δίδοντες λύσεις στο προκείμενο θέμα.

Οι κανόνες αυτοί δεν εκφράζουν τις θέσεις και αρχές που έθεσε η ΟΤΟΕ ήτοι τη δημιουργία, από αυτό τούτο το Κράτος, ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης με τη μορφή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, επιλαμβάνονται, όμως, τα αντιμετωπιζόμενα θέματα με περισσή προσοχή για να αποφευχθούν ρυθμίσεις που θα έχουν το στίγμα της αντισυνταγματικότητας, πράγμα που τελικά δεν αποφεύγεται παντελώς.

Κυριαρχούσα αντίληψη του νομοθέτη αποτελεί η βεβαιότητα ότι οι όροι και οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης από τα Ταμεία ΝΠΙΔ των ασφαλισμένων μέχρι 31-12-1992 δεν θίγονται και ότι το ΕΤΑΤ αναλαμβάνει την καταβολή των ποσών που αντιστοιχούν στο σύστημα προσυνταξιοδότησης που χορηγούνται ωσαύτως στους μέχρι 31-12-1992 ασφαλισμένους κατά τις Καταστατικές διατάξεις των Ταμείων τούτων, μέχρις ότου αυτοί συμπληρώσουν τις προϋποθέσεις για σύνταξη από το ΙΚΑ και ΕΤΕΑΜ (άρθρ. 61 στοιχ. β). Η εμμονή του νομοθέτη στους μέχρι 31-12-1992 ασφαλισμένους, δηλοί σεβασμό στον επελθόντα με το ν. 2084/921 διαχωρισμό σε «παλαιούς» και «νέους» ασφαλισμένους (βλ. κεφ. Α) με όλες τις ακολουθούσες διαφοροποιήσεις.

Επειδή, όπως ήδη σημειώσαμε (βλ. ανωτ. 1/α) τα Ταμεία – ΝΠΙΔ των Τ/Υ δεν υιοθέτησαν, στην ολότητά τους, την ως άνω διάκριση και άρα εισέπραξαν αυξημένες εισφορές και από τους «νέους» ασφαλισμένους, ο νόμος 3371/05 έκαμε ειδική πρόβλεψη για πρόσθετη ειδική συνταξιοδοτική παροχή στην κατηγορία αυτή (άρθρ. 61 στοιχ. γ').

(8) Βλ. Αρτ. Δεδούλη-Τα ΔΛΠ και οι επιπτώσεις του στα Επικουρικά Ταμεία των Τραπεζών

Κατά τα λοιπά κρίση μας είναι, ότι, στο ΕΤΑΤ θέλησε ο νομοθέτης να προσδώσει αποστολή επιβοηθητικού Φορέας, έτσι ώστε, το μεν ΕΤΕΑΜ να απονέμει την σύνταξη κατά τις διατάξεις του, προσμετρώντας και το χρόνο ασφάλισης που διανύθηκε στο Ταμείο –ΝΠΙΔ των Τ/Υ (ν. 3371/05 άρθρ. 58 § 3 και 4), το δε ΕΤΑΤ να καταβάλλει συμπληρωματικώς τη διαφορά των ποσών συντάξεων που προκύπτουν από τον υπολογισμό της σύνταξης βάσει των Καταστατικών διατάξεων του ΕΤΕΑΜ και των όμοιων τοιούτων των οικείων Επικουρικών Ταμείων κλπ. για τους μέχρι 31-12-1992 ασφαλισθέντες άλλως «παλαιούς» ασφαλισμένους (ν. 3371/05 άρθρ. 61).

Πέραν των ανωτέρω το ΕΤΑΤ κατέστη αρμόδιο:

- α. Να χειρίζεται τα συνταξιοδοτικά θέματα των συνταξιούχων των Ταμείων – Ν.Π.Ι.Δ. των οποίων καταγγέλθηκε η πράξη σύστασής τους και εγέρθηκαν ένδικες διαφορές (άρθρ. 62 παρ. 6).
- β. Να χορηγεί συντάξεις ερήμην του ΕΤΕΑΜ σε πρόσωπα που ασφαρίζονται σε δευτερεύοντα Επικ. Ταμεία – ΝΠΙΔ (Ν. 3371/05 άρθρ. 61 περ. ζ' προστεθείσα με το ν. 3345/06 άρθρ. 26). Η διάταξη απέβλεψε στην άσκηση εξουσίας επί του ΛΑΚ της Τράπεζας Αττικής ο οποίος λειτουργεί έξω και πέραν από την επικουρική ασφάλιση με κριτήρια καθαρώς της ιδιωτικής ασφάλισης.
- γ. Η αρμοδιότητα του ΕΤΑΤ αρχίζει από τη στιγμή που ένας των ενδιαφερομένων μερών (εργοδότης ή εργαζόμενοι) ζητήσει, με αίτηση προς το ΕΤΑΤ, τη διάλυση του Ταμείου – ΝΠΙΔ, όπως προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις (π.χ. ο Α.Κ. περί σωματείων ή το Β.Δ. 15-20/5/1920 για τα Τ. Αλληλόβοηθείας) ή από τις Καταστατικές διατάξεις εκάστου.

Επιτυγχανομένης της διάλυσης η αρμοδιότητα του ΕΤΑΤ καθίσταται πλήρης και είναι απόλυτη (ν. 3371/05 άρθρ. 62 παρ. 1).

Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί η διάλυση και εμφανισθούν δικαστικές αντιδικίες, το ΕΤΑΤ δεν μετέχει σε αυτές με ρητή απαγόρευση του νόμου, αλλά αναλαμβάνει *ipso jure* τη διεκπεραίωση και διαχείριση των κάθε φύσεως υποθέσεων των ασφαλισμένων και συνταξιούχων (είσπραξη εισφορών, απονομή και καταβολή συντάξεων). Στην περίπτωση αυτή και μέχρι να τελεσιδικήσει και οριστικοποιηθεί με Δικαστική απόφαση η διένεξη, το Ταμείο – ΝΠΙΔ δεν διαλύεται.

Η διάταξη αυτή επικρίθηκε έντονα ότι είναι αντισυνταγματική ως παραβιάζουσα το άρθρ. 12 του Συντάγματος που προστατεύει τη συνδικαλιστική ελευθερία, και τις 87/48 και 98/1949 ΔΣΕ τις οποίες εκύρωσε η χώρα μας. Μάλιστα ως προς αυτό σχετική είναι και η 2502/2007 Έκθεση της Επιτροπής Συνδικαλιστικών Ελευθεριών της ΔΟΕ, η οποία καλεί την Πολιτεία σε επαναδιαπραγμάτευση του θέματος με τις ενδιαφερόμενες τάξεις.

- δ. Όρισε ο ν. 3371/05 άρθρ. 62 παρ. 3 ότι το σύνολο της κινητής και ακίνητης περιουσίας των διαλυομένων – εντασσομένων Ταμείων – ΝΠΙΔ περιέρχεται στο ΕΤΑΤ.

Η διάταξη βρίσκεται κατ' αρχή, σε ευθεία αντίθεση με το άρθρ. 17 του Συντάγματος, το άρθρ. 1 παρ. 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ρώμης 4-11-1950 στη Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και το άρθρ. 17 παρ. 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 10-12-1948, διεθνή κείμενα που έχει κυρώσει η χώρα μας, γιατί στερεί περιουσιακό στοιχείο από ΝΠΙΔ, χωρίς εμφανή πρόβλεψη αποζημίωσης.

Οι εθελούσιες έξοδοι, προδήλως ατομικοί ή ομαδικοί, εφόσον οι τραπεζοϋπάλληλοι συναινούν ή διαπραγματεύονται τους όρους απομάκρυνσης, η οποία εν τέλει παίρνει τη μορφή της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας, δεν είναι δυνατό να τεθούν υπό περιορισμό, παρεκτός ίσως αν υπερβαίνουν τα επιτρεπόμενα ποσοστά ομαδικών απολύσεων. Επειδή όμως συμβάλλουν στην επαύξηση των δαπανών των Φορέων είτε των ήδη λειτουργούντων, είτε του ΕΤΕΑΜ ή / και του ΕΤΑΤ, ο ν. 3371/05 στο άρθρο 69 παρ. 1 καθόρισε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα επιβαρύνονται με όλο το κόστος της εξ αυτού δαπάνης.

3. Υπαγωγή στο ΕΤΕΑΜ και ΕΤΑΤ ασφαλισμένων και συνταξιούχων ορισμένων Ταμείων – ΝΠΙΔ

Διάλυση Ταμείων – ΝΠΙΔ με πρωτοβουλία αμφοτέρων των μερών (ασφαλισμένων – εργοδότη) ή ενός τούτων και αποδοχή της πρότασης από το έτερο μέρος, όπως ο ν. 3371/05 προβλέπει, δεν επήλθε μέχρι τώρα. Οι ανάγκες όμως προστασίας των συνταξιούχων και ασφαλισμένων κάποιων Ταμείων από αυτά προέκυψε επιτακτική για διαφορετικό όμως λόγο για καθένα. Για την αντιμετώπισή τους προκρίθηκε η δια νέας νομοθετικής πρωτοβουλίας παρέμβαση της Πολιτείας.

Με αυτές δεν διαλύθηκαν ευθέως τα Ταμεία – ΝΠΙΔ στα οποία αναφέρονται, αλλ' απλώς οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι αυτών υπήχθησαν στο ΕΤΕΑΜ και / ή ΕΤΑΤ με πρόβλεψη παραπομπής στις διατάξεις του ν. 3371/06. Παράλληλα προβλέπεται το ύψος των οικονομικών υποχρεώσεων με τις οποίες βαρύνεται κάθε Τράπεζα, ο φορέας ασφάλισης ΕΤΕΑΜ ή ΕΤΑΤ και άλλα συναφή δευτερεύοντα θέματα.

Για τη συνταγματικότητα των ρυθμίσεων αυτών δεν αποφάνθηκε ακόμη οριστικά η Δικαιοσύνη. Όμως από τις μέχρι τούδε εκδοθείσες αποφάσεις των Δικαστηρίων της ουσίας (π.χ. Εφ. Αθηνών 4009/09) για το ΤΕΑΠΕΤΕ δείχνουν ακυρότητα των ως άνω ανά Ταμείο νομοθετικών πρωτοβουλιών.

Οι ως άνω νομοθετικές ρυθμίσεις αναφέρονται στα εξής τέσσερα Ταμεία ή Λ/σμούς:

- Το ΤΕΑ- Προσωπικού Εμπορικής Τράπεζας (ΤΕΑΠΕΤΕ).
- Το Τ. Αλληλοβοηθείας Προσωπικού Τράπεζας Πίστewς (ΤΑΠΤΠ).

- Τον Ειδικό Λ/σμό Επικούρησης Μελών (ΕΛΕΜ) του Προσωπικού του ΑΤΕ και
- Τον Λ/σμό Διαχείρισης Κεφαλαίων Πρόσθετης Ασφάλισης Συμπληρωματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών του Λ/σμού Ασφαλιστικής Κάλυψης (ΛΑΚ) Προσωπικού Τράπεζας Αττικής.

Τα δύο πρώτα από τα ως άνω Ταμεία είναι κατά σύμπτωση και τα μοναδικά που ανήκουν στην κατηγορία των Τ.Ε.Α. που χορηγούν σύνταξη σε υποκατάσταση της κύριας ασφάλισης. Ο ν. 2084/92, με το άρθρ. 52 § 2 και 53 1, ρυθμίζοντας θέματα επικουρικής ασφάλισης «παλαιών» ασφαλισμένων, αφενός σε ό,τι αφορά τη σχέση εισφοράς ασφαλισμένου και εργοδότη που πρέπει να είναι ίση (1 προς 1) και αφετέρου ότι οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης των Ταμείων κύριας ασφάλισης ισχύουν και για τους Φορείς επικουρικής ασφάλισης, ορίζει με σαφήνεια ότι αμφότερες οι αντίστοιχες ρυθμίσεις δεν ισχύουν «για τους Φορείς επικουρικής ασφάλισης, οι οποίοι χορηγούν σύνταξη σε υποκατάσταση κύριας ασφάλισης».

Από τις σχετικές διατάξεις ή από άλλες όμοιες του αυτού ή άλλου νόμου δεν γίνεται εννοιολογικός προσδιορισμός της έννοιας του παραπάνω όρου. Η αναζήτησή τους αφήνεται στον εφαρμοστή. Από την έρευνα που διενεργήσαμε καταλήξαμε ότι την αντίστοιχη ιδιότητα συγκεντρώνουν τα δύο πρώτα Ταμεία από τα ως άνω τέσσερα. Την άποψή μας στηρίζουμε στο γεγονός ότι τα Ταμεία αυτά απονέμουν αρκούντως αυξημένη σύνταξη σε ασφαλισμένους τους που δεν έχουν ταυτόχρονα και δικαίωμα σε σύνταξη από το Φορέα κύριας ασφάλισης. Μετά τη θεμελίωση δικαιώματος και κύριας σύνταξης, το απονεμόμενο ποσό της επικουρικής σύνταξης μειώνεται αισθητώς. Έτσι τα Ταμεία αυτά για ένα χρονικό διάστημα, που ποικίλει κατά περίπτωση, λειτουργούν με ευθύνη και δική τους αναλογιστική βάση σε υποκατάσταση της κύριας ασφάλισης. Η εν λόγω ιδιαιτερότητα έγινε σεβαστή από το νομοθέτη κατ' εξαίρεση προς τις λοιπές ρυθμίσεις που έτειναν, όπως σημειώσαμε, σε αυστηροποίηση των προϋποθέσεων. Κατ' αντίθεση προς τα ανωτέρω, τα υπόλοιπα δύο Ταμεία έχουν μορφή απλού Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης – ΝΠΙΔ. Ο ΕΛΕΜ του Προσωπικού της ΑΤΕ και συμπληρωματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών ο ΛΑΚ της Τραπέζης Αττικής, αφού το προσωπικό της υπάγεται για επικουρική σύνταξη στο ΤΑΠΙΑΤ – ΑΤ.

Το νέο νομικό καθεστώς που επήλθε στα τέσσερα αυτά Ταμεία – ΝΠΙΔ, έχει ως εξής:

Α΄ ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΤΕΑΠΕΤΕ)

Το προσωπικό της Εμπορικής Τράπεζας είχε και έχει την ακόλουθη κοινωνικο-ασφαλιστική κάλυψη.

- Για κύρια σύνταξη ανέκαθεν υπήγετο και συνεχίζει να υπάγεται το ΙΚΑ.
- Για ασθένεια είχε δικό του φορέα, το Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Εμπορικής Τράπεζας, με δύο κλάδους, τον κλάδο Ασθενείας, και τον κλάδο Πρόνοιας, (για εφάπαξ). Αμφότεροι οι Κλάδοι εντάχθηκαν από 1-10-2008 ως τομείς στο νεοσυσταθέν με το ν. 3655/08 άρθρ. 70 Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ).
- Για επικουρική Ασφάλιση υπήγετο στο Ταμείο του τίτλου, το οποίο συνεστήθη με ΣΣΕ μεταξύ εκπροσώπων της Τράπεζας και του Συλλόγου Υπαλλήλων της. Η νομική μορφή του πολλάκις αποτέλεσε αντικείμενο δικαστικής εκτίμησης. Κρίθηκε τελικά ότι δεν αποτελεί ΝΠΔΔ, αλλά Ειδικό Λ/σμό Κοιν. Ασφάλισης (ΣτΕ 1277/65, 1133/69, 3275/74 και 2859/82). Μάλιστα ο ΄Αρειος Πάγος θεώρησε ότι αυτό στερείται νομικής προσωπικότητας, έχει όμως ικανότητα διαδίκου (Α.Π.: 748/69 και 797/90 και Εφ.Αθ. 1 970/83).

Σκοπός τούτου ήταν η απονομή επικουρικής σύνταξης λόγω γήρατος, αναπηρίας στους άμεσα ασφαλισμένους του και λόγω θανάτου αυτών και των συνταξιούχων στα δικαιοδόχα μέλη της οικογενείας τους.

1. Ασφαλιζόμενοι

Στο Ταμείο ασφαλιζονταν υποχρεωτικά και αυτοδίκαια⁽⁹⁾, ορίζει το Καταστατικό (άρθρ. 6), από την ημέρα που γεννάται το δικαίωμα αμοιβής:

- Όσοι έχουν σύμβαση ή σχέση εξαρτημένης εργασίας με την Τράπεζα οποιασδήποτε διάρκειας, τύπου και μορφής και ανεξάρτητα από το είδος, τον τόπο και τον τρόπο παροχής της εργασίας τους.
- Οι Δικηγόροι, Νομικοί Σύμβουλοι, Δικαστικοί Σύμβουλοι, Γιατροί και Μηχανικοί, εφόσον απασχολούνται κατά κύριο επάγγελμα στην Τράπεζα και παίρνουν πάγια τακτικές μηνιαίες αποδοχές.
- Ο Πρόεδρος, ο Διευθύνων Σύμβουλος και Γενικός Διευθυντής της Εμπορικής Τράπεζας, εφόσον απασχολούνται κατά κύριο επάγγελμα σ' αυτήν με την ιδιότητά τους αυτή και παίρνουν τακτικές αποδοχές που φορολογούνται ως αποδοχές μισθωτών.

⁽⁹⁾ Το «υποχρεωτικό» και «αυτοδίκαιο» της ασφάλισης δεν προσήκουν σε Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης που λειτουργούν ως ΝΠΙΔ· πολύ περισσότερο όταν αμφισβητείται και αυτή καθ' εαυτήν η νομική προσωπικότητά τους.

⁽¹⁰⁾ Με ανάλογη διαδικασία υπήχθη και το προσωπικό της Τράπεζας Πειραιώς που πρότερον υπήγετο στο ΤΑΠΙΑΤ – ΑΤ.

Δυνητική ήταν η ασφάλιση προσώπων άλλων εργασιακών χώρων συναφών με την Εμπορική Τράπεζα. Προς τούτο απαιτείται απόφαση του Δ.Σ. του Ταμείου με ειδική πλειοψηφία (7) επτά ψήφων, σύμφωνη γνώμη της Εμπορικής Τράπεζας και του Συλλόγου και την υπογραφή σχετικής σύμβασης με τα ενδιαφερόμενα νομικά πρόσωπα – εργοδότες των προσώπων αυτών και τα συλλογικά τους όργανα⁽¹⁰⁾.

Τέλος, εξαιρούντο από την ασφάλιση, όσοι κατά την ημέρα της πρόσληψής τους, μετά την 1.1.1984, είχαν συμπληρωμένο το 47ο έτος της ηλικίας τους.

2. Υπαγωγή ασφαλισμένων – συνταξιούχων στο ΕΤΕΑΜ

Με το ν. 3455/06, άρθρ. 26 (ΔΕΝ 2006 σ. 574) από 18-4-06 οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του Ταμείου αυτού υπήχθησαν υποχρεωτικά στο ΕΤΕΑΜ και στο ΕΤΑΤ, χωρίς το ΤΕΑΠΕΤΕ να καταργηθεί ρητά. Κατά τα λοιπά ορίζει η διάταξη, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κεφ. Η' του ν. 3371/05, εκτός από τις διατάξεις των παρ. 6 εδάφια πρώτο, τέταρτο έως έβδομο και των παρ. 7 και 8 του άρθρ. 62, οι οποίες, εν πάση περιπτώσει, δεν θίγουν δικαιώματα των ασφαλισμένων και συνταξιούχων. Περαιτέρω η διάταξη αυτή προβλέπει την ενίσχυση του ΕΤΕΑΜ με 788,3 εκατομ. ευρώ εκ των οποίων 98,77% σε βάρος της Εμπορικής Τράπεζας και το υπόλοιπο σε βάρος της Τράπεζας Πειραιώς και στο ΕΤΑΤ με 427,28 εκ των οποίων 88,32% σε βάρος των πρώτης Τράπεζας και 11,68% σε βάρος της δεύτερης.

Όλοι οι ασφαλισμένοι μέχρι 31-12-2004, οι οποίοι κατά τη 18-4-2006, τελούσαν σε ενεργό ασφάλιση με το Ταμείο συνεχίζουν ασφαλιζόμενοι στο ΕΤΕΑΜ. Οι εξ αυτών «παλαιοί» ασφαλισμένοι, θα συνταξιοδοτηθούν από το ΕΤΕΑΜ και το ΕΤΑΤ κατά τις Καταστατικές διατάξεις του ΤΕΑΠΕΤΕ. Τουναντίον οι εκ τούτων «νέοι» ασφαλισμένοι θα συνταξιοδοτούνται από το ΕΤΕΑΜ και ΕΤΑΤ κατά τις περί των Ταμείων αυτών διατάξεις. Ωστόσο, αν για τα πρόσωπα αυτά έχουν καταβληθεί στο ΤΕΑΠΕΤΕ εισφορές επί πλέον των ισχυσάντων στο ΕΤΕΑΜ (3+3%) προβλέπονται πρόσθετη συνταξιοδοτική παροχή που θα καθορίσει Υπουργική απόφαση (ν. 3371/05 άρθρ. 61 στοιχ. γ').

Τέλος, οι προσληφθέντες από 1-1-2005 και οι εφεξής προσληφθησόμενοι υπάγονται στο ΕΤΕΑΜ και διέπονται από τη νομοθεσία αυτού (ν. 3371/05 άρθρ. 58 § 1 στοιχ. α').

3. Εισφορές

Οι εισφορές προς το ΕΤΕΑΜ για την ασφάλιση αυτών που προέρχονται από το ΤΕΑΠΕΤΕ, υπαλλήλων των Τραπεζών: Εμπορικής και Πειραιώς έχουν ως ακολούθως:⁽¹¹⁾

α. «Παλαιοί» ασφαλισμένων προσληφθέντες μέχρι 31-12-2004

	Ασφ.	Τράπεζας	Σύνολο
Εμπορ. Τράπεζας	7,25	7,50	14,75%
Τράπεζας Πειραιώς	7,25	4,25	11,50%

Τα ως άνω ποσοστά υπολογίζονται:

- Των ασφαλισμένων αμφοτέρων των Τραπεζών, το 3% μέχρι του ποσού των αποδοχών της ανώτατης (28ης) ασφαλιστικής κλάσεως. Για το έτος 2009 € 2.373,5. Το υπόλοιπο ποσοστό εκ 4,25% υπολογίζεται επί του συνόλου των πάσης φύσεως αποδοχών.
- Των τραπεζών, ως εργοδοτριών:

Εμπορικής	3%	Ως άνω
	1,25	Επί των πάσης φύσεως αποδοχών
	3,25%	Επί των αποδοχών που καταβάλλονταν εισφορές στον Κλάδο Πρόνοιας του ΤΕΠΕΤΕ
Σύνολο	7,50%	
Τράπεζας Πειραιώς	3%	Επί των αποδοχών μέχρι του ποσού της ανώτατης ασφαλιστικής κλάσεως
Σύνολο	1,25	Επί των πάσης φύσεως αποδοχών

β. «Νέοι» ασφαλισμένοι προσληφθέντες μέχρι 31-12-2004

Άπαντες των υπόψη δύο τραπεζών επιβαρύνονται οι ασφαλισμένοι και οι Τράπεζες με τα αυτά ποσοστά εισφορών που ισχύουν και για τους λοιπούς ασφαλισμένους του ΕΤΕΑΜ, ήτοι ασφ. 3% και Τράπεζας 3%, σύνολο 6%, εκτός των τυχόν υπαγομένων στα ΒΑΕ (π.χ. νυκτοφύλακες, καθαρίστριες κ.ά.) που ανέρχονται σε ασφαλ. 4,25% και Τράπεζας 3,75% σύνολο 8%. Άπαντα τα ως άνω ποσοστά υπολογίζονται επί των καταβαλλομένων πάσης φύσεως αποδοχών και μέχρι του ανωτάτου ορίου τούτων που για το έτος 2009 ανέρχεται σε € 5.546,80 μηνιαίως (693,35 x 8).

⁽¹¹⁾ Για τους πόρους που ίσχυαν στο ΤΕΑΠΕΤΕ πριν το ν. 3455/06 βλ. Γ. Ψηλού: Το Συνταξιοδοτικό των Τραπεζοϋπαλλήλων, έκδοση ΟΤΟΕ 2003, σ. 179 επ.

γ. Προσληφθέντες από 1-1-2005 και εφεξής προσλαμβανόμενοι

Για την κατηγορία αυτή ισχύουν τα ποσοστά ασφάλισης της προηγούμενης περίπτωσης β' με τη διάκριση σε ό,τι αφορά στο plafond αποδοχών ως εξής:

- Οι εξ αυτών «παλαιοί» ασφαλισμένοι έχουν ανώτατο όριο αποδοχών το ποσό της ανωτάτης ασφαλιστικής κλάσεως (28ης) ήτοι € 2.432,25 μηνιαίως.
- Σε αντίθεση με τους «νέους» τοιούτους που έχουν ως plafond μηνιαίως € 5.546,80.

4. Χρόνος ασφάλισης

Πέραν από το χρόνο της «υποχρεωτικής» και «αυτοδίκαιης» ασφάλισης, στο Ταμείο, συνεχίζεται, ορίζει το Καταστατικό (άρθρ. 6 παρ. 4), η ασφάλιση και κατά το διάστημα απουσίας άνευ αποδοχών⁽¹²⁾ με εξαγορά κατά τον οποίο δεν παρέχεται εργασία κατά την διάρκεια της εργασιακής τους σχέσης ή σύμβασης με αυτήν:

Λόγω άδειας άνευ αποδοχών, ασθένειας, αργίας λόγω πειθαρχικής ποινής προσωρινής παύσης, στράτευσης, γονικής αδείας⁽¹³⁾ κλπ.

Λόγω εργασίας στο εξωτερικό ή εσωτερικό σε Τράπεζες ή επιχειρήσεις ελεγχόμενες από την Εμπορική Τράπεζα, εφόσον η απασχόληση σε αυτές έγινε με απόσπαση, σύμβαση δανεισμού και γενικότερα με εντολή της, υπό την προϋπόθεση ότι οι ασφαλισμένοι αυτοί δεν πήραν ούτε δικαιούνται να πάρουν σύνταξη ή μηνιαίο βοήθημα από οποιαδήποτε πηγή για το χρόνο αυτό⁽¹⁴⁾.

Λόγω απουσίας για εκτέλεση ειδικής υποχρεώσεως ή καθήκοντος που επιβάλλεται από την, κατά παραπομπή του παρόντος, νομοθεσία.

Όλες οι περίοδοι αυτές αναγνωρίζονται για ολόκληρο το διάστημα απουσίας πλην της αργίας λόγω πειθαρχικής ποινής προσωρινής παύσης που αναγνωρίζονται μέχρι δύο το πολύ έτη.

Πλέον τούτων αναγνωρίζονταν κατά το άρθρ. 22 του Καταστατικού του Ταμείου και οι κάτωθι προϋπηρεσίες και λοιποί περίοδοι ωσαύτως με εξαγορά, εκτός και αν διανύθηκαν στην ασφάλιση άλλου επικουρικού Ταμείου ή Λ/σμού, οπότε δεν χρήζουν αναγνώρισης εφόσον και καθόσον μεταφέρονται στο Ταμείο με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης.

⁽¹²⁾ Απουσία από την εργασία κατά τις αντίστοιχες περιόδους μετ' αποδοχών δεν έχουν ανάγκη αναγνώρισης γιατί λογίζονται ότι διανύθηκαν στην υποχρεωτική ασφάλιση

⁽¹³⁾ Η γονική άδεια αναγνωρίζεται και με το ν. 2084/92 άρθρ. 40 και 47 παρ. 12 (βλ. Κεφ. Β' παραγρ. 2.

⁽¹⁴⁾ Σε ανάλογες περιπτώσεις υφίσταται υποχρέωση ασφάλισης και στο ΙΚΑ (Χατζηδημητρίου – Γ. Ψηλού: Ασφαλιστική Νομοθεσία, εκδ. ΔΕΝ 1991 σ. 269) και στο ΕΤΕΑΜ. Εάν η εργασία λαμβάνει χώρα σε Κράτη – μέλη της ΕΕ ή σε Κράτη με τα οποία η χώρα μας κύρωσε ΔΔΣ-ΚΑ, ο αντίστοιχος χρόνος ασφάλισης σε αυτά προσμετρείται στο ΙΚΑ.

Με την ως άνω επιφύλαξη υπό αναγνώριση τελούν:

- α. Η κατά κύριο και αποκλειστικό επάγγελμα και με πλήρη απασχόληση⁽¹⁵⁾ έμμισθη εργασία που παρασχέθηκε πριν από την ασφάλιση στο Ταμείο, στο Ελληνικό Δημόσιο, στα Ν.Π.Δ.Δ., σε Ανώνυμες Εταιρείες και Τράπεζες.
- β. Η προϋπηρεσία σε Ν.Π.Ι.Δ. ή σε επιχείρηση που δεν είναι Α.Ε., εφόσον το Ν.Π.Ι.Δ. μετατράπηκε σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Δημόσια Υπηρεσία ή η επιχείρηση μετατράπηκε σε Α.Ε.
- γ. Η προϋπηρεσία στους Συνεταιρισμούς του προσωπικού της Τράπεζας, στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και στις κύρια αντιπροσωπευτικές Συνδικαλιστικές Οργανώσεις του Προσωπικού της.

Οι προϋπηρεσίες των περιπτ. α-γ αναγνωρίζονται εφόσον για το χρόνο που αντιστοιχεί σ' αυτή δεν πήραν ούτε δικαιούνταν να πάρουν σύνταξη ή μηνιαίο βοήθημα από οποιαδήποτε πηγή.

Ωστόσο έχουν τεθεί και οι εξής περιορισμοί σχετικά με τις προϋπηρεσίες των περιπτ. α' και β' ανωτέρω.

- Από αυτές αναγνωρίζονται τα πρώτα πέντε (5) χρόνια ολικά. Από τα επόμενα πέντε αναγνωρίζονται τα τρία πέμπτα (3/5) και από τα υπόλοιπα τα μισά. Σε καμία περίπτωση το σύνολο του συντάξιμου χρόνου που αναγνωρίζεται σύμφωνα με την ανωτέρω κατανομή, δεν μπορεί να υπερβεί τα 15 χρόνια.
- Ο χρόνος προϋπηρεσίας καίτοι αναγνωρίζεται δεν προσμετρείται για θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος πριν τη συμπλήρωση από τον ασφαλισμένο δέκα χρόνων ασφάλισης στο Ταμείο από πραγματική εργασία στην Τράπεζα. Προσμετρείται όμως για σύνταξη αναπηρίας ή θανάτου καθώς και για τη προσαύξηση της σύνταξης.
- δ. Ο χρόνος της στρατιωτικής υπηρεσίας που διανύθηκε πριν την υπαγωγή τους στην ασφάλιση του Ταμείου, εφόσον δεν λήφθηκε υπόψη ολικά ή μερικά για τη χορήγηση σύνταξης ή μηνιαίου βοηθήματος από οποιαδήποτε πηγή⁽¹⁶⁾.
- ε. Ο χρόνος ασφάλισης σε φορέα κύριας σύνταξης για τον οποίο προδήλως δεν συνέτρεξε επικουρική ασφάλιση.
- στ. Ο χρόνος συνταξιοδότησης, στις περιπτώσεις παύσης της συνταξιοδότησης λόγω αποκατάστασης της υγείας του συνταξιούχου αναπηρίας.
- ζ. Μέχρι τρία χρόνια από το χρόνο κατά τον οποίο ο ασφαλισμένος ήταν εκτός υπηρεσίας της Τράπεζας, λόγω απόλυσής του και αποκαταστάθηκε καθ' οιονδήποτε τρόπο, εκτός εάν από την πράξη της αποκατάστασής του προβλέπεται αναγνώριση και πέραν των τριών ετών.

⁽¹⁵⁾ Η «πλήρης απασχόληση» της περίπτ. α' είναι ερμηνευτέα διασταλτικά μετά τους ν. 1892/90 άρθρ. 38 (ΔΕΝ 1990 σ. 876), 2639/98 άρθρ. 2 (ΔΕΝ 1998 σ. 1174) και ν. 2874/2000 άρθρ. 7 (ΔΕΝ 2001 σ. 122), με τους οποίους νομιμοποιήθηκε η μερική απασχόληση η οποία εξισώθηκε, ασφαλιστικά, με την πλήρη τοιαύτη. (Βλ. και Γ. Ψηλού: Μερική απασχόληση και ημέρες εργασίας στην ασφάλιση, ΔΕΝ 2009 σ. 753).

- η. Ο χρόνος εργασίας στο εξωτερικό σε οποιαδήποτε Τράπεζα ή σε επιχειρήσεις ελεγχόμενες από την Τράπεζα καθώς και σε άλλες επιχειρήσεις του εξωτερικού που έχουν μορφή Α.Ε. ή αντίστοιχη προς αυτήν, υπό την προϋπόθεση ότι οι ασφαλισμένοι αυτοί δεν πήραν ούτε δικαιούνταν ούτε δικαιούνται να πάρουν σύνταξη ή μηνιαίο βοήθημα από οποιαδήποτε πηγή για το χρόνο αυτό.
- θ. Ο πριν την υπαγωγή στην ασφάλιση του Ταμείου χρόνος πραγματικής εργασίας στα νομικά πρόσωπα άλλων εργασιακών χώρων συναφών με την Εμπορική Τράπεζα, περί των οποίων η περίπτ. 1 στοιχείο β' ανωτέρω. Η αναγνώριση γίνεται, έχουμε τη γνώμη, και στους υπαχθέντες στην ασφάλιση του Ταμείου υπαλλήλους των εν λόγω νομικών προσώπων και στους υπαλλήλους της Τράπεζας που υπηρέτησαν σε αντίστοιχα νομικά πρόσωπα έστω και αν δεν επήλθε συμφωνία ασφάλισης στο Ταμείο των υπαλλήλων τους.

Όσες περίοδοι από τις ανωτέρω αναγνωρίσθηκαν από το ΤΕΑΠΕΤΕ πριν από τη 18-4-2006 λογίζονται ως εν ασφαλίσει και μεταφέρονται στο ΕΤΕΑΜ ή / και στο ΕΤΑΤ. Τυχόν ανεξόφλητες δόσεις εξαγοράς καταβάλλονται στο ΕΤΑΤ.

Το δικαίωμα της αναγνώρισης ήταν απρόθεσμο και ενδέχεται να μην ασκήθηκε στο ΤΕΑΠΕΤΕ μέχρι 18-4-06. Ασκούμενο σήμερα ή στο μέλλον από υπαλλήλους των δύο υπόψη Τραπεζών, οι οποίοι έχουν την ιδιότητα του «παλαιού» ασφαλισμένου, είναι εξεταστέο από τις υπηρεσίες του ΕΤΑΤ.

Οι «νέοι» ασφαλισμένοι των δύο Τραπεζών από 18-4-06 διέπονται αποκλειστικά από τη νομοθεσία του ΕΤΕΑΜ και κατ'επέκταση επ'αυτών δεν έχουν εφαρμογή οι Καταστατικές διατάξεις του ΤΕΑΠΕΤΕ αλλά οι τοιαύτες που ισχύουν στο ΕΤΕΑΜ. Ωστόσο το ΙΚΑ δέχθηκε, και ορθώς, ότι τυχόν επελθούσα αναγνώριση και στην κατηγορία αυτή χρόνου περιόδων του άρθρ. 22 του Καταστατικού του ΤΕΑΠΕΤΕ αυτή είναι ισχυρά και παράγει όλα τα απορρέοντα δικαιώματα (εγκ. ΙΚΑ 76/2007, ΕΚΑ 2007 σ. 1062).

Η αναγνώριση γίνεται σ' όλες τις περιπτώσεις με αίτηση των ασφαλισμένων, των συνταξιούχων ή των δικαιοδόχων, που μπορεί να υποβληθεί στο ΕΤΑΤ οποτεδήποτε, ομού με τα πλήρη δικαιολογητικά. Ένορκες καταθέσεις, πιστοποιητικά ή υπεύθυνες δηλώσεις του Ν.Δ. 1599/1966 λαμβάνονται υπόψη, αλλά μόνο σε συνεκτίμηση με άλλα δικαιολογητικά και αποδεικτικά στοιχεία που υποβάλλονται.

Η αναγνωριζόμενη προϋπηρεσία ή περίοδοι μὴ απασχόλησης τελεί υπό εξαγορά με βάση το ποσοστό ασφάλισης (εργοδότης και ασφαλισμένου) που ίσχυαν στο ΤΕΑΠΕΤΕ πριν από την 18-4-2006⁽¹⁷⁾.

Το ποσοστό τούτο υπολογίζεται, προκειμένου για τους εν ενεργεία ασφαλισμένους, στο 1/12 του ετήσιου μισθού που εξευρίσκεται με βάση το μισθολόγιο κατά το μήνα υποβολής της αίτησης αναγνώρισης, με όλα τα δικαιολογητικά, επί το 12 συν τα επιδόματα δώρων εορτών (Χριστουγέννων και Πάσχα) και επίδομα αδείας. Η προκύπτουσα μηνιαία εισφορά πολλαπλασιάζεται επί τον αριθμό των προς εξαγορά μηνών και το γινόμενο αποτελεί το ποσό της οφειλής.

⁽¹⁶⁾ Οι περιπτώσεις δ' και στ' αναγνωρίζονται και με το ν. 2084/92 άρθρ. 40 και 47 παρ. 12, αλλά αξιοποιούνται υπό προϋποθέσεις (βλ. Κεφ. Β' παραγρ. 2

⁽¹⁷⁾ Τα ποσοστά αυτά βλ. στο Βιβλίο Γ. Ψηλού: όπ. ανωτ. σελ. 179.

Προκειμένου για συνταξιούχο εξ ιδίας εργασίας ή δικαιοδόχους θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου ως ετήσιες αποδοχές λαμβάνονται οι αντίστοιχες τακτικές αποδοχές του ασφαλισμένου που εργάζεται στην Τράπεζα και μισθοδοτείται με το κλιμάκιο με βάση το οποίο συνταξιοδοτείται ο συνταξιούχος, όπως διαμορφώνεται το μήνα υποβολής της σχετικής αίτησης με πλήρη δικαιολογητικά, συνυπολογιζόμενων και των Δώρων των Χριστουγέννων και Πάσχα και του επιδόματος αδείας.

Η εισφορά εξαγοράς καταβάλλεται είτε εφάπαξ, οπότε το ποσό αυτής μειούται κατά 10%, είτε σε μηνιαίες δόσεις παρακρατούμενες από τις αποδοχές ή τη σύνταξη.

Σε περίπτωση ασφαλισμένου η δόση δεν μπορεί να ξεπερνά το 10% ούτε να είναι μικρότερη του 5% των αποδοχών του και δεν αποκτά αυτός κανένα δικαίωμα πριν από την εξόφληση του ποσού της εισφοράς. Όταν πρόκειται για συνταξιούχο από κάθε αιτία τα οικονομικά αποτελέσματα αρχίζουν από το μήνα υποβολής της αίτησης για αναγνώριση με όλα τα δικαιολογητικά εφόσον το ποσό της αύξησης της σύνταξης που προκύπτει από την αναγνώριση πλέον 10% του υπολοίπου της μηνιαίας συνολικής σύνταξης, κρατούνται για την εξόφληση της εισφοράς και πάντως η συνολική κράτηση δεν μπορεί να υπερβεί τα $\frac{3}{4}$ της μηνιαίας συνολικής σύνταξης.

Ειδική περίπτωση αποτελεί η αναγνώριση στην ασφάλιση του πριν από την πρόσληψη χρόνου σπουδών, εφόσον επακολούθησε η απόκτηση τίτλου γιατί διέπεται από χωριστούς των λοιπών περιπτώσεων όρους και προϋποθέσεις που έχουν ως εξής:

- Αναγνωρίζεται ο χρόνος που απαιτήθηκε για την απόκτηση ενός μόνο τίτλου σπουδών ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης και ενός μόνο τίτλου μεταπτυχιακών σπουδών. Ο πρώτος, των σπουδών, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα κατά το χρόνο της αποφοίτησης επίσημα ακέραια χρόνια σπουδών της αντίστοιχης Σχολής. Προκειμένου για μεταπτυχιακές σπουδές δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο ακέραια χρόνια εκτός εάν πρόκειται για διδακτορικό, οπότε αναγνωρίζονται μέχρι 3 ακέραια χρόνια.
- Ο αναγνωριζόμενος ως άνω χρόνος δεν υπολογίζεται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, αλλά μόνο για προσαύξηση του ποσού της σύνταξης.
- Η αναγνώριση τελεί υπό εξαγορά από τον ενδιαφερόμενο με βάση τα ποσοστά εισφοράς εργοδότη και εργαζομένου που υπολογίζεται στο μισθό του πέμπτου μισθολογικού κλιμακίου, του ενιαίου μισθολογίου του κύριου προσωπικού των Τραπεζών, προσαυξανόμενο με τα πάσης φύσεως ποσοστιαία επιδόματα που λαμβάνει ο ασφαλισμένος κατά την ημέρα υποβολής της αίτησης, καθώς και τα επιδόματα σε απόλυτα ποσά που συνυπολογίζονται για τον καθορισμό του ύψους της σύνταξης.

Η καταβολή της εισφοράς αυτής γίνεται είτε εφάπαξ είτε σε μηνιαίες δόσεις, ο αριθμός των οποίων δεν μπορεί να υπερβαίνει τον αριθμό των μηνών που αναγνωρίζονται και σε καμμία περίπτωση τις τριάντα έξι.

Τα οικονομικά αποτελέσματα επέρχονται από την ημερομηνία της πλήρους εξόφλησης του ποσού της εισφοράς.

5. Δικαίωμα σε σύνταξη

Όπως ήδη σημειώσαμε οι ασφαλιστικοί κίνδυνοι που καλύπτει στην επικουρική σύνταξη το Ταμείο είναι: Το γήρας, η αναπηρία και ο θάνατος. Για καθένα κίνδυνο προβλέπονται ίδιες προϋποθέσεις.

α. Σύνταξη λόγω γήρατος

Για την αιτία αυτή το δικαίωμα θεμελιώνει:

αα. Ο ασφαλισμένος

- Μετά την πραγματοποίηση τριάντα (30) ετών Σ.Υ., ανεξάρτητα από την ηλικία του.
- Μετά την πραγματοποίηση είκοσι πέντε (25) ετών Σ.Υ. και τη συμπλήρωση των 55 χρόνων της ηλικίας του.
- Μετά την πραγματοποίηση είκοσι (20) ετών Σ.Υ. και τη συμπλήρωση των ορίων ηλικίας που κάθε φορά προβλέπει ο Οργανισμός Προσωπικού της Τράπεζας.
- Μετά την πραγματοποίηση δέκα πέντε (15) ετών Σ.Υ. και ανεξάρτητα από την ηλικία του εφόσον απολυθεί από την Τράπεζα.

Εάν η απόλυση γίνει ύστερα από καταδίκη με αμετάκλητη δικαστική απόφαση λόγω κατάχρησης, υπεξαίρεσης, απάτης ή πλαστογραφίας, ο ασφαλισμένος δεν δικαιούται σύνταξης για ισόχρονο με την ποινή του χρονικό διάστημα. Εάν όμως έχει δικαιοδόχους που θα δικαιούνταν σύνταξη λόγω θανάτου, καταβάλλεται στους δικαιοδόχους αυτούς η σύνταξη που θα δικαιούνταν σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου για το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα.

ββ. Κατ' εξαίρεση οι γυναίκες ασφαλισμένες δικαιούνται σύνταξη:

- Μετά την πραγματοποίηση είκοσι πέντε (25) ετών Σ.Υ., ανεξάρτητα από την ηλικία τους.
- Μετά την πραγματοποίηση είκοσι (20) ετών Σ.Υ. και των 45 χρόνων της ηλικίας τους.
- Μετά την πραγματοποίηση είκοσι (20) ετών Σ.Υ. από τα οποία τα δέκα (10) από πραγματική εργασία μόνο στην Τράπεζα, εφόσον είναι έγγαμες (με ή χωρίς παιδιά) ή χήρες ή διαζευγμένες ή άγαμες με ανήλικα ή ανάπηρα παιδιά και ανεξάρτητα από την ηλικία τους.
- Μετά την πραγματοποίηση δέκα πέντε (15) ετών Σ.Υ. από πραγματική εργασία μόνο στην Τράπεζα, εφόσον είναι έγγαμες ή χήρες ή διαζευγμένες ή άγαμες με ανήλικα ή ανάπηρα παιδιά, καθώς και όταν έχουν ανίκανο σύζυγο με ποσοστό τουλάχιστον 67% σύμφωνα με απόφαση της Υ.Ε. του Ταμείου, ανεξάρτητα από την ηλικία τους.

γγ. Ειδικές προϋποθέσεις θέσπισε το Καταστατικό, είτε κατ' αντιγραφή των ισχυουσών προϋποθέσεων με γενικές διατάξεις, είτε κατ' ανάλογο ρύθμιση. Οι περιπτώσεις αυτές είναι:

- Γυναίκες ασφαλισμένες που έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και άνδρες ασφαλισμένοι οι οποίοι έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και είναι χήροι ή διαζευγμένοι και οι τελευταίοι έχουν την επιμέλεια των ανήλικών ή ανάπηρων παιδιών με δικαστική απόφαση, θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης με τη συμπλήρωση 20 ετών Σ.Υ., ανεξάρτητα από την ηλικία τους (Βλ. Κεφ. Η § 1/δ).
- ΒΑΕ ασφαλισμένοι που συμπληρώνουν, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κύριου φορέα τα απαιτούμενα χρόνια ασφάλισης στα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα για τη θεμελίωση δικαιώματος λόγω υπαγωγής τους στην ασφάλιση βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων (βλ. Κεφ. Δ § 1 και 2), θεμελιώνουν δικαίωμα για σύνταξη από το Ταμείο με τα αναφερόμενα ανωτέρω στις περιπτ. αα' και ββ' ελάχιστα έτη Σ.Υ, μειωμένα κατά δύο και συνταξιοδοτούνται εφόσον συμπληρώσουν και το οριζόμενο όριο ηλικίας του καταστατικού αυτού, σε όποιες περιπτώσεις προβλέπεται, ή χωρίς όριο ηλικίας εφόσον συνταξιοδοτούνται ταυτόχρονα και από τον κύριο φορέα.
- Τυφλοί από τα δύο μάτια, παραπληγικοί, τετραπληγικοί και οι πάσχοντες από Β ομόζυγο μεσογειακή ή δρεπανοκυτταρική ή μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67% που υποβάλλονται σε μετάγγιση, θεμελιώνουν δικαίωμα για σύνταξη, εφόσον συμπλήρωσαν δέκα πέντε (15) έτη Σ.Υ., ανεξάρτητα από την ηλικία τους σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν.612/77, όπως έχουν τροποποιηθεί και συμπληρωθεί (Βλ. Κεφ. Δ § 3). Στο Καταστατικό παρατίθενται και οι σχετικές διατάξεις, χωρίς όμως εκείνη του ν.3075/2002, άρθρ. 1 παρ. 2 (ΔΕΝ 2003 σ.93), με την οποία η προστασία επεκτάθηκε και στους νεφροπαθείς και άλλους.

δδ. Ειδικά πρόσωπα. Οι Πρόεδροι, Δ/ντές, Σύμβουλοι και Γεν. Δ/ντές, σε περίπτωση μή επανεκλογής, επαναδιορισμού ή παραίτησής τους, δικαιούνται σύνταξη εφόσον συμπληρώσουν δέκα (10) συντάξιμα χρόνια, από τα οποία επτά (7) τουλάχιστον από πραγματική εργασία στην Εμπορική Τράπεζα με τις ιδιότητες αυτές.

β. Σύνταξη αναπηρίας

Επί παθήσεως ή νόσου, αρμοδίως διαπιστούμενης, που επιφέρει προσωρινή ή διαρκή ή πλήρη ή μερική ανικανότητα για εργασία στην Τράπεζα, απονέμεται σύνταξη εφόσον συντρέχουν και οι ακόλουθες ασφαλιστικές προϋποθέσεις:

- Χωρίς καμμία προϋπόθεση χρόνου ασφάλισης, εφόσον χορηγείται σύνταξη ή θεμελιώνεται δικαίωμα για χορήγηση σύνταξης ίδιου δικαιώματος από κύριο ασφαλιστικό φορέα ή εφόσον η αναπηρία οφείλεται σε βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση ή εξ αφορμής της εργασίας ή από επαγγελματική ασθένεια (εργατικό ατύχημα).
- Μετά την πραγματοποίηση πέντε (5) ετών Σ.Υ. εφόσον η αναπηρία οφείλεται σε βίαιο συμβάν που δεν επήλθε κατά την εκτέλεση ή εξ αφορμής της εργασίας (εξωεργατικό ατύχημα) και δεν χορηγείται ή δεν θεμελιώνεται δικαίωμα για τη χορήγηση σύνταξης ίδιου δικαιώματος από κύριο ασφαλιστικό φορέα.

- Μετά την πραγματοποίηση δέκα (10) ετών Σ.Υ. εφόσον η αναπηρία οφείλεται σε κοινή ασθένεια και δεν χορηγείται ή δεν θεμελιώνεται δικαίωμα για τη χορήγηση σύνταξης ίδιου δικαιώματος από κύριο ασφαλιστικό φορέα.

Ανίκανοι προς εργασία που τυχόν δεν πληρούν μία από τις ανωτέρω προϋποθέσεις, δύνανται, κατ'εξαίρεση, να δικαιωθούν σύνταξης, μετά από απόφαση του Δ.Σ. που εκτιμά τις ιδιαίτερες συνθήκες αυτών, το ποσό της οποίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 30% των συντάξιμων αποδοχών του δικαιούχου.

Σε κάθε περίπτωση, για να απονεμηθεί η σύνταξη αναπηρίας η ανικανότητα πρέπει να είναι τουλάχιστον 33%⁽¹⁸⁾.

γ. Υπολογισμός του ποσού της σύνταξης

Κατ' αρχήν, για τον υπολογισμό του ποσού της σύνταξης και μόνο λαμβάνονται δύο χρόνοι, σχεδόν παράλληλα δανυθέντες:

- Ο χρόνος πραγματικής ασφάλισης στο Ταμείο, συν τα χρόνια που αναγνωρίστηκαν σε αυτό (περίπτ. 4 ανωτ.) και τα χρόνια που διανύθηκαν στην ασφάλιση άλλου επικουρικού Ταμείου και μεταφέρονται με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης.
- Τα χρόνια ασφάλισης σε ασφαλιστικό Φορέα κύριας σύνταξης. Αν ο χρόνος αυτός είναι μικρότερος των δώδεκα μηνών ή των 300 ημερών και ίσος ή μεγαλύτερος των έξι μηνών ή των 150 ημερών, λογίζεται ως ακέραιος χρόνος.

Κατά τα λοιπά, για τον υπολογισμό της σύνταξης ακολουθείται η γνωστή μέθοδος που ισχύει σε όλα τα Ταμεία, με ορισμένες όμως αποκλίσεις οφειλόμενες στο ρόλο του Ταμείου ως Φορέα που λειτουργεί σε υποκατάσταση κύριας σύνταξης. Η μέθοδος συνίσταται αφενός στον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών και αφετέρου στα ποσοστά της σύνταξης επ' αυτών. Στο δεύτερο αυτό σκέλος έγκεινται και οι αποκλίσεις που προσδίδουν την ως άνω ιδιάζουσα φύση του Ταμείου.

- α. Συντάξιμες αποδοχές. Από το σύνολο των αποδοχών που ελάμβανε ο ασφαλισμένος κατά το χρόνο της ενεργού υπηρεσίας, συντάξιμες είναι:

Βασικός μισθός. Ως τοιούτος νοείται αυτός που καθορίζεται από το μισθολόγιο της Τράπεζας και διαμορφώνεται από την εφαρμογή της κλαδικής Σ.Σ.Ε. 4.8.82-κλιμάκια Ενιαίου Μισθολογίου- και των τροποποιήσεών της, καθώς και από άλλες ΣΣΕ, Διαιτητικές αποφάσεις ή άλλες ευνοϊκότερες των ανωτέρω νόμιμες ρυθμίσεις.

Ειδικά για τους Διευθυντές, και γενικότερα για όσους δεν έχουν ενταχθεί στα κλιμάκια του ενιαίου μισθολογίου, στο βασικό μισθό περιλαμβάνονται και οι προσαυξήσεις λόγω παραμονής στο βαθμό, που ορίζονται στο άρθρο 6 της από 11-11-1997 Σ.Σ.Ε. μεταξύ Τράπεζας και Συλλόγου.

⁽¹⁸⁾ το ποσοστό 33% αντιστοιχούσε στο κατώτατο ποσοστό που απαιτούσε και η νομοθεσία του ΙΚΑ για ανάλογη σύνταξη. Ήδη, στο ΙΚΑ, το ποσοστό αυτό ορίστηκε σε 50% (ν. 1902/90 άρθρ. 27). Στο αυτό αυξημένο ποσοστό καθορίστηκε ως ελάχιστον όριο αναπηρίας και η συνταξιοδότηση από τα ειδικά Ταμεία (ν. 2084/92 άρθρ. 49).

Στο βασικό ως άνω μισθό όπως διαμορφώνεται με τις προσαυξήσεις λόγω παραμονής στον αυτό βαθμό προτίθενται:

- Τα ειδικά επιδόματα των ΣΣΕ 1979 και 1981.

- Το επίδομα εθνικής αντίστασης.

Το ποσό που προκύπτει από το άθροισμα αποτελεί το νέο βασικό μισθό πάνω στον οποίο υπολογίζονται και όσες από τις πιο κάτω συντάξιμες αποδοχές είναι ποσοστιαίες, όπως είναι:

- Το επίδομα πολυετίας.
- Το επιστημονικό επίδομα και το επίδομα σπουδών.
- Το επίδομα βαθμού.
- Το επίδομα ανθυγιεινής εργασίας καθώς και νυκτερινής εργασίας.
- Η πρόσθετη αύξηση της ΣΣΕ 1988.
- Το ειδικό επίδομα εξομοίωσης των αποδοχών προς εκείνες του προσωπικού της Εθνικής Τράπεζας, όπου καταβάλλεται.

Το Δ.Σ. με αυξημένη πλειοψηφία δύναται με γενική απόφαση να συμπεριλάβει στις συντάξιμες αποδοχές και άλλες, πλην των ως άνω, μισθολογικές παροχές μόνιμου χαρακτήρα.

Ειδικώς για τους Προέδρους, Δ/ντές Συμβούλους και Γεν. Δ/ντές οι συντάξιμες αποδοχές καθορίζονται στο 150% των συντάξιμων αποδοχών υπαλλήλου, ενταγμένου στο εκάστοτε ανώτατο καταληκτικό κλιμάκιο του ενιαίου μισθολογίου του κύριου προσωπικού και που παίρνει το ανώτατο ποσοστό επιδόματος πολυετούς υπηρεσίας.

Τέλος, το Καταστατικό προνοεί και για τον καθορισμό των συντάξιμων αποδοχών των προσώπων που κατά την έξοδό τους από την υπηρεσία δεν φέρουν βαθμό της υπαλληλικής ιεραρχίας. Τα πρόσωπα που εντάσσονται πλασματικά σε μισθολογικό κλιμάκιο πολυετία – βαθμό κλπ με βάση τα χρόνια υπηρεσίας τους στην τράπεζα και όχι με το συνολικό ύψος των αποδοχών τους. Η επιπλέον διαφορά δε συμπεριλαμβάνεται στις συντάξιμες αποδοχές.

Ποσοστά σύνταξης. Το ποσοστό σύνταξης για την εξεύρεση του ποσού της βασικής σύνταξης ορίζεται σε 3,31428% για κάθε έτος Σ.Υ. κύριας και επικουρικής ασφάλισης υπολογιζόμενο πάνω στις συντάξιμες αποδοχές του μήνα εξόδου. Ωστόσο το ποσοστό αυτό αναλύεται:

- Σε 1,65714% (το ½ του ανωτέρω) για τον υπολογισμό της σύνταξης για κάθε χρόνο Σ.Υ. στην επικουρική ασφάλιση (πραγματικής, από αναγνώριση, διαδοχικής ασφάλισης), όπως ανωτέρω σημειούται.
- Σε 1,65714% (το υπόλοιπο ½) για κάθε χρόνο Σ.Υ. που διανύθηκε σε φορέα κύριας ασφάλισης. Ειδικότερα, τα λογιζόμενα ως ακέραια συντάξιμα χρόνια κύριας και επικουρικής ασφάλισης συναθροίζονται και το μέχρι 70 χρόνια άθροισμα αυτών πολλαπλασιάζεται επί το ποσοστό 1,65714%. Το γινόμενο πολλαπλασιάζεται με

τις συντάξιμες αποδοχές και το ποσό που προκύπτει αποτελεί τη βασική σύνταξη του δικαιούχου. Με δεδομένο τον εν λόγω περιορισμό η απονεμόμενη από το Ταμείο σύνταξη δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 70 έτη Σ.Υ. από δύο ασφαλίσεις (επικουρική και κύρια).

Ακόμη πιο σαφέστερα εάν ο ασφαλισμένος αποχωρήσει σε σύνταξη με 35ετή Σ.Υ. στο Ταμείο και παράλληλα με ισόχρονη ασφάλιση στο ΙΚΑ, από το οποίο, όμως, δεν δικαιούται αμέσως σύνταξη, διότι δεν συμπλήρωσε το όριο ηλικίας των 58 ετών, το ποσοστό σύνταξης από το Ταμείο θα ανέλθει σε 116% ($35+35=70 \times 1,65714$), επί των συντάξιμων αποδοχών.

Μείωση λόγω συνταξιοδότησης από κύριο Φορέα. Η κατά τα ως άνω διαμορφούμενη βασική σύνταξη υπόκειται στη συνέχεια σε μείωση κατά το ποσό της σύνταξης που λαμβάνει ή δικαιούται να λάβει, ο συνταξιούχος του Ταμείου, από Φορέα κύριας ασφάλισης, αδιαφόρως αν μετά την έξοδο του από την Τράπεζα συνεχίζει ή όχι την ασφάλισή του σε τέτοιο Φορέα και ανεξαρτήτως αν δεν ασκεί το θεμελιωμένο δικαίωμά του. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι αν δεν θεμελιώνεται αμέσως δικαίωμα σε σύνταξη από Φορέα κύριας ασφάλισης και μέχρι να θεμελιωθεί, εξακολουθεί να λαμβάνει την αυξημένη ως άνω σύνταξη του επικουρικού Ταμείου.

Η μείωση, λοιπόν, όπου επέρχεται, συνίσταται:

- Σε ολόκληρη τη σύνταξη του κύριου φορέα όπως αυτή διαμορφώνεται κάθε φορά, στις περιπτώσεις που τα συνολικά συντάξιμα χρόνια κύριας και επικουρικής ασφάλισης, τα οποία και συνυπολογίστηκαν για τον καθορισμό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του Ταμείου, είναι μέχρι και 70.
- Στο τμήμα της σύνταξης του κύριου φορέα όπως αυτή διαμορφώνεται κάθε φορά, που απομένει μετά την αφαίρεση από αυτήν ποσού ανάλογου προς τα άνω των 35 συντάξιμα χρόνια της κύριας ασφάλισης εφόσον τα συντάξιμα χρόνια της επικουρικής ασφάλισης είναι ίσα ή περισσότερα από 35. Αν τα συντάξιμα χρόνια της επικουρικής ασφάλισης είναι λιγότερα από 35 η μείωση συνίσταται σε ποσό ανάλογο προς τα άνω των 70 (που λήφθηκαν υπόψη για τον καθορισμό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του Ταμείου) συνολικά συντάξιμα χρόνια κύριας και επικουρικής ασφάλισης στις περιπτώσεις που αυτά υπερβαίνουν τα 70.
- Σε περίπτωση αναγνώρισης χρόνου κύριας ή επικουρικής ασφάλισης, μετά την έξοδο από την Τράπεζα, γίνεται επανυπολογισμός της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του Ταμείου και εφαρμόζεται αναλόγως η μία από τις ανωτέρω δύο μειώσεις.
- Στις περιπτώσεις που δεν θεμελιώνεται δικαίωμα σύνταξης σε κύριο φορέα με μόνα τα χρόνια ασφάλισης που υπήρχαν σ' αυτόν κατά την έξοδο από την Τράπεζα και συνυπολογίστηκαν για τον καθορισμό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του Ταμείου, εφαρμόζεται η προσήκουσα από τις ανωτέρω λύση αφότου επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση στον κύριο φορέα βάσει και του μετά την έξοδο από την Τράπεζα χρόνου ασφάλισης σ' αυτόν.

- στην περίπτωση που ο δικαιούχος έχει ή αποκτήσει απαιτητό δικαίωμα κύριας σύνταξης, μειωμένης ή πλήρους, από οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα, το Ταμείο προκειμένου να μειώσει κατά τα ως άνω τη μηνιαία συνολική σύνταξή του, δικαιούται κατά την απόλυτη κρίση του να επιλέξει είτε το ποσό της μειωμένης είτε το ποσό της πλήρους σύνταξης του κύριου φορέα, από την επέλευση σ' αυτόν της αντίστοιχης ασφαλιστικής περίπτωσης.

β. Κατώτατα Όρια Σύνταξης (ΚΟΣ)

Στους συνταξιούχους λόγω γήρατος και αναπηρίας του Ταμείου, αδιαφόρως ετών Σ.Υ., η καταβαλλόμενη σύνταξη δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το 30% των συντάξιμων αποδοχών τους ή από το 35% αυτών εφόσον είναι παντρεμένοι ή είναι διαζευγμένοι, χήροι ή άγαμοι και έχουν αγόρια ηλικίας μέχρι 21 χρόνων ή κορίτσια άγαμα ή ανάπηρα παιδιά και εφόσον οι άγαμοι γονείς έχουν την επιμέλεια αυτών.

Τα ανωτέρω ισχύουν και για συνταξιούχους λόγω αναπηρίας με την επιφύλαξη πάντοτε ότι το ΚΟΣ δεν μπορεί να είναι μικρότερο από εκείνο που αντιστοιχεί στα παρακάτω έτη Σ.Υ. κύριας και επικουρικής ασφάλισης συνολικά:

- Σαράντα (40) έτη Σ.Υ., για όσους έχουν κριθεί ανάπηροι με ποσοστό 67% και άνω.
- Τριάντα (30) έτη Σ.Υ. για όσους έχουν κριθεί ανάπηροι με ποσοστό 50% - 66,99%.
- Είκοσι (20) έτη Σ.Υ. για όσους έχουν κριθεί ανάπηροι με ποσοστό 33% - 49,99%.

Τα ως άνω ΚΟΣ (γήρατος ή αναπηρίας) καταβάλλονται και στην περίπτωση της τυχόν μείωσης του ποσού αυτής κατά το ποσό της σύνταξης του κύριου Φορέα.

Φυσικό επακόλουθο των ειδικών ρυθμίσεων που ισχύουν για την απονομή σύνταξης στα πρόσωπα που διοικούν την Τράπεζα (Πρόεδρος, Δ/νων Σύμβουλος, Γεν. Δ/ντής), είναι να διαφοροποιείται το Καταστατικό του Ταμείου και όσον αφορά τα ΚΟΣ. Το άρθρ. 10ε παρ. 1 αυτού προβλέπει ότι το ΚΟΣ αυτών ισούται με την ανώτατη μηνιαία συνολική σύνταξη Δ/ντή, που υπολογίζεται με τον ανώτατο αριθμό προσαυξήσεων βαθμού (πριμ) και το ανώτατο επίδομα πολυτελούς υπηρεσίας, με 35 συντάξιμα χρόνια.

Με τα ανωτέρω καλύπτεται η συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων όπου Φορέας κύριας ασφάλισης είναι κατά βάση το ΙΚΑ. Προκειμένου για τους δικηγόρους, τους μηχανικούς και τους γιατρούς, το δικαίωμά τους για κύρια σύνταξη από το Ταμείο Νομικών, το ΤΣΜΕΔΕ και το ΤΣΑΥ αντίστοιχα, δεν θεωρείται απαιτητό και η εφαρμογή των ανωτέρω μειώσεων, αναλόγως προσαρμοσμένων δεν γίνεται πριν την οριστική παύση άσκησης του επαγγέλματός τους, εκτός και αν ενεργοποιήσουν οι ίδιοι νωρίτερα το συνταξιοδοτικό δικαίωμά τους στα προαναφερόμενα αντίστοιχα Ταμεία.

γ. Επιδόματα

Το ποσό της βασικής σύνταξης που προκύπτει, το Ταμείο χορηγεί και τα ακόλουθα επιδόματα:

- **Οικογενειακό.** Καταβάλλεται στο συνταξιούχο που είναι έγγαμος. Εάν λυθεί ο γάμος το επίδομα διακόπτεται, εκτός εάν υπάρχει άγαμο παιδί, αγόρι ή κορίτσι, που δεν έχει συμπληρώσει τον 21ο χρόνο της ηλικίας του. Το όριο ηλικίας παρατείνεται στο 25ο εάν το παιδί εξακολουθεί τις σπουδές του σε αναγνωρισμένες από το Ελληνικό Κράτος σχολές ή σε αντίστοιχες σχολές του εξωτερικού και δεν εργάζεται. Τα όρια ηλικίας δεν ισχύουν αν το παιδί είναι ανάκανο για οποιαδήποτε εργασία και στερείται επαρκών πόρων για τη συντήρησή του ή αξιόλογης περιουσίας κατά την κρίση του Δ.Σ.
- **Παιδιών.** Για το παιδί το επίδομα καταβάλλεται, εφόσον αυτό θα δικαιούνταν σύνταξη σε περίπτωση θανάτου του συνταξιούχου και δεν εργάζεται (βλ. επόμενη περίπτ. 6). Τούτο διακόπτεται, όταν το παιδί συμπληρώσει τον 25ο χρόνο της ηλικίας του ή και πριν από τη συμπλήρωση αυτού⁽¹⁹⁾, εφόσον αρχίσει να εργάζεται, εκτός εάν πρόκειται για άγαμη και μη εργαζόμενη θυγατέρα οπότε το επίδομα συνεχίζεται και μετά τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας της. Το όριο ηλικίας δεν ισχύει για παιδί που είναι ανάκανο για οποιαδήποτε εργασία και στερείται επαρκών πόρων για την συντήρησή του ή αξιόλογης περιουσίας.

Σε περίπτωση λύσεως του γάμου εφαρμόζονται όσα ισχύουν για το οικογενειακό επίδομα εκτός εάν πρόκειται για άγαμη και μη εργαζόμενη θυγατέρα οπότε το επίδομα αυτό συνεχίζει να καταβάλλεται ανεξάρτητα από την ηλικία της.

Με τις παραπάνω προϋποθέσεις, χορηγούνται τα επιδόματα (οικογενειακό και παιδιών) και στον συνταξιούχο που είναι άγαμος με παιδί, εφόσον έχει την επιμέλεια αυτού.

Το ποσό ή ποσοστό εκάτερου επιδόματος ορίζεται ίσο με τα διαμορφούμενα εκάστοτε με τις ΣΣΕ, διαιτητικές αποφάσεις και άλλα κείμενα κανονιστικού ή συμβατικού χαρακτήρα. Πάντως, ως κατώτατο ποσόν αυτών ορίζεται το προκύπτον από τον υπολογισμό του στο εκάστοτε 24ο κλιμάκιο του ενιαίου μισθολογίου του κύριου προσωπικού.

6. Σύνταξη λόγω θανάτου.

α. Προϋποθέσεις

Επί θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου λόγω γήρατος ή αναπηρίας, σύνταξη δικαιούνται τα πιο κάτω (στοιχείο β), μέλη οικογενείας του θανόντος, με τις ακόλουθες κατά περίπτωση προϋποθέσεις:

- Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου δεν αναζητούνται ασφαλιστικές προϋποθέσεις. Η ιδιότητα του συνταξιούχου παράγει δικαίωμα στα μέλη της οικογένειας για σύνταξη.

⁽¹⁹⁾ Για την ηλικία των τέκνων ο ν. 2556/97 άρθρ.20 παρ.1 έθεσε περιορισμούς. Το παρόν Ταμείο έκρινε ότι η διάταξη δεν το αφορά.

- Σε περίπτωση θανάτου ασφαλισμένου, αδιαφόρως ηλικίας, απαιτείται η ύπαρξη μιας από τις προϋποθέσεις που αναλύονται ανωτέρω (στοιχ. β') για σύνταξη αναπηρίας.

Εάν δεν συντρέχει το δικαίωμα από έλλειψη των εν λόγω ασφαλιστικών προϋποθέσεων, το Ταμείο δεν κωλύεται να απονεμίει σύνταξη στους δικαιοδόχους μετ' εκτίμηση των τυχόν ιδιαίτερων συνθηκών που υφίστανται, το ποσό της οποίας δεν μπορεί να υπερβεί το 30% των συντάξιμων αποδοχών του θανόντος-θανούσας.

β. Μέλη οικογένειας

Υφισταμένων στο πρόσωπο του θανόντος, μιας των προϋποθέσεων σύνταξη παρέχεται στα κατωτέρω μέλη της οικογένειας (δικαιοδόχοι):

αα. Στη χήρα ή στο χήρο εφόσον όμως ο χήρος είναι άπορος και ανάπηρος ή άπορος και έχει συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του (12)⁽²⁰⁾.

Ωστόσο η χήρα και ο χήρος δεν δικαιούνται τη σύνταξη εάν ο θάνατος επήλθε πριν την παρέλευση:

- Τριών (3) μηνών, προκειμένου για θάνατο ασφαλισμένου.
- Ενός (1) έτους προκειμένου για θάνατο συνταξιούχου που είχε νυμφευθεί πριν από την έξοδό του από την υπηρεσία.
- Δύο (2) ετών, προκειμένου για θάνατο συνταξιούχου που είχε νυμφευθεί μετά την έξοδό του από την υπηρεσία.

Οι παραπάνω χρονικοί περιορισμοί δεν ισχύουν εάν ο θάνατος (ασφαλισμένου ή συνταξιούχου) οφείλεται σε βίαιο συμβάν ή η χήρα σύζυγος απέκτησε παιδί από το γάμο τους ή είναι έγκυος και αποκτήσει παιδί.

Πέραν τούτου, το Καταστατικό ορίζει ότι ο επιζών σύζυγος δεν έχει δικαίωμα στη σύνταξη, αν πριν από το θάνατο εκδόθηκε οριστική απόφαση περί διαζυγίου με υπαιτιότητα του ενός ή και των δύο συζύγων, ή αν το διαζύγιο απαγγέλθηκε με υπαιτιότητα του θανόντος χωρίς δικαίωμα για διατροφή από την έκδοση της οριστικής απόφασης μέχρι το θάνατό του.

Έχουμε την αίσθηση ότι οι εν λόγω Καταστατικές διατάξεις ρύθμιζαν τα θέματα περί διαζυγίου όπως είχαν πριν από το νέο (1983) οικογενειακό δίκαιο. Με τη σκέψη αυτή οι αντίστοιχες ρυθμίσεις πρέπει να θεωρούνται ανενεργείς.

ββ. Στα τέκνα του θανόντος-θανούσας, νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα και θετά, καθώς, και τα φυσικά τέκνα της θανούσας μητέρας ασφαλισμένης ή συνταξιούχου.

Εάν πρόκειται για θυγατέρες, δικαιούνται σύνταξη μέχρι το γάμο τους, που μπορεί να έχει γίνει και κατά το αλλοδαπό δίκαιο, ενώ αν είναι αγόρια για να έχουν δικαίωμα για σύνταξη πρέπει να είναι άγαμα με ηλικία μικρότερη των 21 ετών ή να σπουδάζουν σε

αναγνωρισμένες από το κράτος Σχολές της ημεδαπής ή αντίστοιχες της αλλοδαπής και είναι άγαμα και να μην έχουν συμπληρώσει το 25ο έτος ηλικίας⁽²⁰⁾.

Σύνταξη δικαιούνται τα παιδιά, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, εάν κρίνονται ανάπηρα για οποιαδήποτε εργασία κατά την ημέρα επέλευσης της ασφαλιστικής περίπτωσης και στερούνται πόρων αρκετών για τη δική τους συντήρηση ή αξιόλογης περιουσίας.

Με τις ίδιες προϋποθέσεις το Δ.Σ. του Ταμείου μπορεί με απόφασή του, εκτιμώντας και τις ιδιαίτερες συνθήκες και την όλη οικογενειακή κατάσταση του παιδιού, να δίνει σύνταξη και σε παιδιά που έγιναν ανάπηρα μετά την επέλευση της ασφαλιστικής περίπτωσης και εφόσον είναι άγαμα, αναθεωρουμένης της σύνταξης των τυχόν υπολοίπων δικαιοδόχων. Σε περίπτωση που λυθεί ο γάμος της θυγατέρας με διαζύγιο από υπαιτιότητα του συζύγου ή με κοινή υπαιτιότητα ακυρωθεί ή θεωρηθεί άκυρος, ανυπόστατος, το δικαίωμα σε σύνταξη αποκτά ή ανακτά η θυγατέρα εφόσον η διάζευξη κλπ. αφορά τη λύση του πρώτου γάμου και κατά την κρίση του Δ.Σ. η δικαιοδόχος στερείται προστασίας ή αξιόλογης περιουσίας. Εν πάση περιπτώσει η σύνταξη διακόπτεται οριστικά όταν τελεσθεί νέος γάμος, χωρίς δικαίωμα νέας επανασυνταξιοδότησης, όταν με οποιοδήποτε τρόπο (διαζύγιο ή ακύρωση κλπ. όπως παραπάνω) λυθεί και ο νέος αυτός γάμος.

Το ποσό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης της διαζευγμένης θυγατέρας, ανεξάρτητα από την ηλικία της, που αντιστοιχεί στα συντάξιμα χρόνια από επικουρική ασφάλιση, περικόπτεται κατά το ποσό που αυτή έχει εισοδήματα από οποιαδήποτε άλλη πηγή, που μαζί με την σύνταξή της αυτή υπερβαίνουν το 60% του αθροίσματος των συνολικών συντάξιμων αποδοχών του θανόντος που υπολογίζονται με βασικό μισθό το εκάστοτε ποσό που αντιστοιχεί στο 15ο κλιμάκιο του ενιαίου μισθολογίου του κύριου προσωπικού. Στα εισοδήματα από οποιαδήποτε άλλη πηγή, εάν τυχόν παίρνει σύνταξη από τον κύριο φορέα δεν συνυπολογίζεται ούτε το ποσό αυτό της σύνταξης του κύριου φορέα ούτε το ποσό της σύνταξης του Ταμείου που αντιστοιχεί στα συντάξιμα χρόνια από κύρια ασφάλιση και αν δεν παίρνει σύνταξη από τον κύριο φορέα δεν συνυπολογίζεται το ποσό της σύνταξης του Ταμείου που αντιστοιχεί στα συντάξιμα χρόνια από κύρια ασφάλιση. Η σύνταξη της άγαμης θυγατέρας και του ανίκανου για εργασία υιού περικόπτεται:

- Μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας της, εφόσον δεν σπουδάζει σε αναγνωρισμένες από το Κράτος σχολές της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.
- Μετά τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας της.
- Μόλις τελειώσει τις παραπάνω σπουδές της κατά το διάστημα από τη συμπλήρωση του 21ου μέχρι και τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας της.

Κατά το ποσό που έχουν εισόδημα είτε από εργασία είτε από τακτική ασφαλιστική παροχή από οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ή επικουρικής ασφάλισης ή του δημοσίου, ή από κάθε πηγή περιουσιακών στοιχείων, που μαζί με την σύνταξή τους αυτή υπερβαίνουν το άθροισμα (όριο) των συνολικών συντάξιμων αποδοχών του θανόντος που υπολογίζονται με βασικό μισθό το εκάστοτε ποσό που αντιστοιχεί στο 15ο κλιμάκιο του ενιαίου μισθολογίου του κύριου προσωπικού.

⁽²⁰⁾ Οι αυστηρότερες προϋποθέσεις που τάσσει το Καταστατικό για το χήρο, βρίσκονται εκτός της συνταγματικής τάξης. Νομολογιακά έχει κριθεί ότι όπου στην Κ.Α. υφίστανται τέτοιες άνισες και αντίθετες προς την αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών θεσμοθετημένες ρυθμίσεις, αυτές είναι ανίσχυρες (βλ. Κεφ. Ζ § 1).

⁽²¹⁾ Για τα όρια ηλικίας των παιδιών βλ. υποσ. 19.

Στα εισοδήματα από τακτική ασφαλιστική παροχή από οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό κύριας ή επικουρικής ασφάλισης, εάν τυχόν παίρνει σύνταξη από τον κύριο φορέα δεν συνυπολογίζεται ούτε το ποσό αυτό της σύνταξης του κύριου φορέα ούτε το ποσό της σύνταξης του Ταμείου που αντιστοιχεί στα συντάξιμα χρόνια από κύρια ασφάλιση και αν δεν παίρνει σύνταξη από τον κύριο φορέα δεν συνυπολογίζεται το ποσό της σύνταξης του Ταμείου που αντιστοιχεί στα συντάξιμα χρόνια από κύρια ασφάλιση. Η περικοπή γίνεται ακόμη και αν μόνο το ποσό της μηνιαίας συνολικής σύνταξής τους που αντιστοιχεί στα συντάξιμα χρόνια από επικουρική ασφάλιση, ξεπερνά το παραπάνω όριο.

γγ. Μητέρα

Μαζί με τη χήρα ή το χήρο σύζυγο και τα παιδιά, στο δικαίωμα συντρέχει πάντοτε και η μητέρα του θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, εφόσον ο θανών-θανούσα είχε την κύρια συντήρησή της.

δδ. Λοιπά μέλη

Εάν κατά την ημέρα του θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, δεν υπάρχουν χήρα, χήρος και παιδιά, σύνταξης δικαιούται ο πατέρας που είναι ανίκανος για εργασία ή έχει ξεπεράσει τον 60ό χρόνο της ηλικίας του, καθώς και η μητέρα του θανόντος, εφόσον η συντήρησή τους βάρυνε κυρίως το θανόντα - θανούσα.

Με το δικαίωμα των γονέων ή ακόμη και όταν δεν υπάρχουν γονείς, χήρα, χήρος και παιδιά, δικαίωμα σε σύνταξη αποκτούν:

- Οι άγαμοι αδελφοί από νόμιμο γάμο μέχρι να συμπληρώσουν τον 18ο χρόνο ή τον 21ο χρόνο της ηλικίας τους, εφόσον συνεχίζουν τις σπουδές τους ή είναι ανίκανοι για οποιαδήποτε εργασία έστω και αν έχουν συμπληρώσει τα παραπάνω όρια ηλικίας.
- Οι άγαμες αδελφές από νόμιμο γάμο, ανεξαρτήτως ηλικίας.

Το δικαίωμα γεννάται υπό τον όρο ότι κατά την ημέρα του θανάτου εστερούντο αξιόλογης περιουσίας και ο θανών εβαρύνετο κυρίως με τη συντήρησή τους.

Το ποσό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης των δικαιοδόχων αυτών, που αντιστοιχεί στα συντάξιμα χρόνια από επικουρική ασφάλιση μαζί με το εισόδημα που έχει ο κάθε δικαιοδόχος περικόπτεται κατά το ποσό που υπερβαίνει το 42% του 15ου κλιμακίου του ενιαίου μισθολογίου του κύριου προσωπικού.

Η έννοια του “εισοδήματος” ταυτίζεται με τον αντίστοιχο όρο των “τέκνων”, όπως στο τέλος του υπό στοιχείου ββ’ ανωτέρω περιγράφεται.

γ. Ποσοστά συντάξεως δικαιοδόχων

Επί της σύνταξης του θανόντος, τα δικαιοδόχα μέλη της οικογένειάς αυτού δικαιούνται τα εξής ποσοστά:

1. Χήρα ή χήρος	60%
2. Χήρα με παιδί	80%
3. Παιδί	50%
4. Δύο παιδιά	80%
5. Χήρα με δύο παιδιά	85%
(για κάθε επιπλέον παιδί ποσοστό 5% με ανώτατο όριο 95%)	
6. Μητέρα ή πατέρα	40%
7. Μητέρα και πατέρα	48%
8. Αδελφός ή Αδελφή	40%
9. Αδελφός και Αδελφή	48%

δ. Μειώσεις λόγω λήψεως συντάξεως από κύρια ασφάλιση

Η κατά τα ως άνω προκύπτουσα κάθε δικαιούχου σύνταξη μειώνεται κατά το ποσό της σύνταξης του Φορέα κύριας ασφάλισης. Αν δεν ανακύπτει ζήτημα τέτοιας μείωσης το καταβαλλόμενο ποσό αποτελεί τη σύνταξη κάθε δικαιούχου, το άθροισμα δε της σύνταξης των επί μέρους δικαιοδόχων μας δίνει τη συνολικώς καταβλητέα σύνταξη.

Το ΤΕΑΠΕΤΕ με βάση τα οριζόμενα ποσοστά επιμερισμού σύνταξης στα άρθρα 10 και 11 του Καταστατικού απονέμει το ποσό της δικαιούμενης σύνταξης σε κάθε δικαιοδόχο ανεξαρτήτως ηλικίας, χωριστής ή όχι διαβίωσης των μελών κλπ.

Η σύνταξης κάθε δικαιοδόχου στη συνέχεια παρακολουθείται και αναπροσαρμόζεται χωριστά.

Ο επιμερισμός γίνεται ως εξής:

- Αν οι δικαιοδόχοι είναι μόνο η χήρα ή ο χήρος σύζυγος και η μητέρα του, η χήρα ή ο χήρος σύζυγος παίρνει το 60% της επιμεριζόμενης σύνταξης και η μητέρα το 40%.
- Αν οι δικαιοδόχοι είναι η χήρα ή ο χήρος παιδιά και η μητέρα του, η μητέρα παίρνει ποσοστό 20%, από την επιμεριζόμενη σύνταξη. Από το υπόλοιπο (ή από το σύνολο της επιμεριζόμενης σύνταξης, αν τυχαίνει να μην είναι δικαιοδόχος η μητέρα του θανόντος) η χήρα ή ο χήρος σύζυγος παίρνει το 60% όταν συνυπάρχει με ένα παιδί (το οποίο παίρνει το 40%) και 50% αν συνυπάρχει με περισσότερα παιδιά, τα οποία παίρνουν το υπόλοιπο 50% σε ίσες μερίδες.
- Αν οι δικαιοδόχοι είναι η μητέρα του θανόντος και τα παιδιά του, η μητέρα παίρνει το 40% της επιμεριζόμενης σύνταξης όταν συνυπάρχει με ένα παιδί, το οποίο παίρνει το 60% αυτής. Όταν η μητέρα συνυπάρχει με περισσότερα παιδιά του θανόντος τότε αυτή παίρνει το 25% της επιμεριζόμενης σύνταξης και το υπόλοιπο επιμερίζεται μεταξύ των παιδιών σε ίσες μερίδες.
- Αν οι δικαιοδόχοι είναι μόνο παιδιά, η προς διανομή δικαιούμενη μηνιαία συνολική σύνταξή τους επιμερίζεται μεταξύ τους σε ίσες μερίδες.

- Σε περίπτωση συνταξιοδότησης μόνο παιδιών από προηγούμενο γάμο του θανόντος που συντρέχουν μόνο με χήρα - χήρο μητέρα, ο επιμερισμός της προαναφερομένης σύνταξης μεταξύ όλων των δικαιοδόχων γίνεται σύμφωνα με τα παραπάνω, αλλά προσαυξάνεται η μερίδα των παιδιών από τον προηγούμενο γάμο κατά 20% και μειώνονται κατά το αντίστοιχο ποσό εξ ίσου τα μερίδια των υπολοίπων συντρεχόντων ως άνω δικαιοδόχων. Οι διατάξεις αυτής της παραγράφου δεν εφαρμόζονται, αν δικαιοδόχοι είναι μόνο παιδιά του θανόντος από περισσότερους τους ενός γάμου αυτού.
- Η σύνταξη των γονέων, αδελφών επιμερίζεται μεταξύ τους σε ίσα μέρη.

ε. ΚΟΣ δικαιοδόχων

Με την επιφύλαξη των ειδικών ΚΟΣ που αναφέρονται ανωτέρω, το συνολικό ποσό της σύνταξης που διανέμεται στα δικαιοδόχα πρόσωπα θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 25% των συντάξιμων αποδοχών του θανόντος ασφαλισμένου για την ομάδα χήρα-χήρος, παιδιά, μητέρα ή του 20%, προκειμένου για τους δικαιοδόχους της ομάδας γονείς, αδελφοί, αδελφές. Τα ποσοστά αυτά καταβάλλονται και μετά την τυχόν μείωση της σύνταξης κατά το ποσό της σύνταξης του κύριου Φορέα.

7. Αναπροσαρμογή συντάξεων

Πριν από την ένταξη των ασφαλισμένων και συνταξιούχων του ΤΕΑΠΕΤΕ στο ΕΤΕΑΜ και το ΕΤΑΤ η αναπροσαρμογή των συντάξεων συνδεόντων άρρηκτα με τη μεταβολή του μισθολογίου του προσωπικού της Τράπεζας.

Ήδη με το ν. 3371/05 ορίσθηκε ότι οι συντάξεις που καταβάλλονται από το ΕΤΕΑΜ ακολουθούν τις αυξήσεις των συντάξεων του Ταμείου τούτου (ν. 3371/05 άρθρ. 58 § 5 και 7) που είναι όμοιες με την εισοδηματική πολιτική όπως αυτή καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών⁽²²⁾.

Β' ΕΙΔΙΚΟΣ Λ/ΣΜΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΗΣΗΣ ΜΕΛΩΝ ΤΑΜΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΑΤΕ

Στο Ταμείο Υγείας Προσωπικού ΑΤΕ που λειτουργεί ως αυτοδιαχειριζόμενο ΝΠΙΔ, συνεστήθη ο ως άνω Λ/σμός με οικονομική αυτοτέλεια και σκοπό την παροχή μηνιαίας επικουρικής σύνταξης.

⁽²²⁾ Νόμοι: 2084/92 άρθρ. 66, 2606/98 άρθρ. 19 § 2, 3518/06 άρθρ. 47 § 1.

1. Ασφαλιζόμενοι

Στο Λ/σμό ασφαλιζονται υποχρεωτικά⁽²³⁾ από την ημέρα διορισμού και της πρόσληψης όλοι όσοι απαρτίζουν το προσωπικό της ΑΤΕ εργάζονται σε αυτή με πλήρη απασχόληση και υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ΤΣΠ-ΑΤΕ.

Υπηρετούντα στην Τράπεζα πρόσωπα που τυχόν ασφαλιζονται σε άλλο Επικουρικό Ταμείο (π.χ. δικηγόροι) μπορούν με δήλωσή τους να μη μετέχουν στον Ειδικό Λ/σμό.

Ευνόητο είναι ότι ως χρόνος ασφάλισης λογίζεται ο διανυθείς στην ασφάλιση του Λ/σμού, ο τυχόν αναγνωρισθείς ή αναγνωριζόμενος τοιούτου και ο εκ διαδοχικής ασφάλισης προερχόμενος.

2. Υπαγωγή ασφαλισμένου και συνταξιούχων στο ΕΤΑΤ

Με το ν. 3522/2006 αρθρ. 38 παρ. 2 (ΔΕΝ 2007 σ. 146), από 1-1-2007 οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του ως άνω Ειδικού Λ/σμού υπήχθησαν υποχρεωτικά στο ΕΤΑΤ, με παράλληλη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρ. 62 του Ν. 3371/05 και των ομοίων του Π.Δ. 209/06.

Όπως προκύπτει από τις ως άνω διατάξεις σε συνδυασμό με τις όμοιες του ν. 3371/05 άρθρ. 58 1 στοιχ. α' στο ΕΤΑΤ υπήχθησαν οι ασφαλισμένοι του Ειδικού Λ/σμού που είχαν προσληφθεί στην οικεία Τράπεζα μέχρι 31-12-2004 αδιαφόρως τις ιδιότητάς τους ως «παλαιών» ασφαλισμένων ή «νέων» ασφαλισμένων και οι εξ αυτών συνταξιούχοι.

Οι εντεύθεν της ως άνω ημερομηνίας προσληφθέντες υπάλληλοι και οι προσληφθησόμενοι στο μέλλον από την ΑΤΕ, ασφαλιζονται για επικουρική σύνταξη στο ΕΤΕΑΜ.

3. Εισφορές – Πόροι

α. Η εισφορά της ΑΤΕ ως εργοδότηδας προς τον Ειδικό Λ/σμό ήταν 9% υπολογιζόμενο σε όλες τις αποδοχές των ασφαλισμένων. Το ποσοστό αυτό μειώθηκε ως εξής:

- Για το έτος 2007 σε 8,505
- Για το έτος 2008 σε 8% και
- Από 1-1-2009 και μετά σε 7,50%.

Παράλληλα η ΑΤΕ επιβαρύνθηκε εκτάκτως με εφάπαξ ποσό 380.000.000 €, από τα οποία τα 280.000.000 € καταβλητέα μέσα στο έτος 2007 και τα υπόλοιπα σε 10 ετήσιες δόσεις.

⁽²³⁾ Είναι ασύμβατη η «υποχρεωτική» ασφάλιση σε Φορείς Κ.Α. που λειτουργούν με τη μορφή Ν.Π.Ι.Δ.

- β. Η εισφορά των ασφαλισμένων ήταν και είναι 3% υπολογιζόμενο σ' όλες τις τακτικές και έκτακτες κατά μήνα ακαθάριστες αποδοχές τους, άσχετα αν αυτές καταβάλλονται σ' αυτούς μειωμένες για διάφορες αιτίες (αναρρωτικές άδειες, άδειες χωρίς αποδοχές, αργία, στράτευση, προσωρινή παύση, διαθεσιμότητα κ.λπ.).
- γ. Το Καταστατικό του Ειδικού Λ/σμού προέβλεπε την επιβάρυνση της ΑΤΕ και τους ασφαλισμένους με διάφορα ποσά από διάφορες αιτίες. Όσα εξ αυτών βάρυναν την ΑΤΕ πρέπει να θεωρηθούν καταργημένα ύστερα από την ακροτελεύτια διάταξη της παρ. 2 του άρθρ. 38 του ν. 3522/06 κατά την οποία:

«Με τα παραπάνω ποσά εκτάκτων εισφορών και οικονομικών επιβαρύνσεων προς το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και ΕΤΑΤ-ΕΤΕΑΜ εξαντλείται η υποχρέωση της ΑΤΕ για κάλυψη επί πλέον εισφορών ή παροχών προς τα Ταμεία αυτά, που απορρέουν από τις κείμενες διατάξεις».

Για τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους του ΕΤΑΤ που προέρχονται από τον Ειδικό Λ/σμό δεν υπήρξε καμία πρόβλεψη κατάργησης των ειδικών πόρων, με αποτέλεσμα να θεωρούνται σε ισχύ.

Οι πόροι αυτοί είναι:

- Κράτηση από κάθε ασφαλισμένο της διαφοράς στην μισθοδοσία του πρώτου μήνα, που προέρχεται από προαγωγή του, χορήγηση προσαύξησης λόγω πολυετούς υπηρεσίας και από οποιαδήποτε μεταβολή ή αλλαγή του μισθολογικού κλιμακίου, π.χ. γάμος, τέκνα κ.λπ.
- Εισφορά των επικουρούμενων (συνταξιούχων) επί του ποσού της Επικούρησης, το ποσοστό (συνταξιούχων) καθοριζόταν με απόφαση της Δ.Ε. και έγκριση της τακτικής ή έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μελών του Ταμείου, του άρθρου 23 του Καταστατικού του. Σήμερα είναι απροσδιόριστο ποιο όργανο το καθορίζει.
- Η εισφορά λόγω γάμου επικουρουμένων καθορίζεται σε τριάντα τοις εκατό (30%) της καταβαλλόμενης μηνιαίας σύνταξης κατά την ημέρα της δήλωσης του γάμου.

Όσοι συνάπτουν δεύτερο γάμο δεν έχουν υποχρέωση να καταβάλουν εισφορά, εκτός αν δεν είχαν καταβάλει για τον πρώτο γάμο.

Η καταβολή της ανωτέρω εισφοράς μπορεί να γίνει σε δώδεκα έντοκες μηνιαίες δόσεις, εφόσον ο γάμος δηλωθεί μέσα σ' ένα μήνα από την ημερομηνία τέλεσής του.

4. Δικαιούχοι επικούρησης

Ο Λ/σμός παρουσιάζει μία ιδιαιτερότητα μη απαντώμενη σε άλλα ομοειδή Ταμεία ή Λ/σμούς. Συνίσταται αυτή στο ότι ο Λ/σμός βαρύνεται με τη σύνταξη (επικούρηση) για χρόνο ανάλογο με το χρόνο ασφάλισης καθενός (πραγματικά αίτηση χρόνου από αναγνώριση). Για το σαφέστερο το άρθρ. 10 του Κανονισμού ορίζει:

«Η μηνιαία επικούρηση βαρύνει το Επικουρικό για όσο χρόνο ασφαλίστηκε το μέλος σ' αυτό ως εν ενεργεία υπάλληλος. Η επικούρηση, μετά την εξάντληση του πιο πάνω χρόνου, διέπεται από τις διατάξεις του Οργανισμού της ΑΤΕ».

Έτσι αυτοαναιρείται μερικώς ο Λ/σμός ως Φορέας Κοιν. Ασφάλισης.

Εν πάση περιπτώσει μηνιαίας σύνταξης (επικούρησης) δικαιούνται (άρθρο 9):

- α. Όλοι όσοι παίρνουν ή θα πάρουν στο μέλλον σύνταξη εξ ιδίου δικαίου (άμεσα ασφαλισμένοι) από το ΤΣΠ-ΑΤΕ, νυν Ι.Κ.Α.
 - β. Ο / Η σύζυγος και τα παιδιά του άμεσα ασφαλισμένου σε περίπτωση θανάτου, εφόσον παίρνουν σύνταξη πάλι από ΤΣΠ-ΑΤΕ, νυν Ι.Κ.Α.
- Κατ' εξαίρεση δε δικαιούνται σύνταξης η σύζυγος και τα παιδιά, εάν ο γάμος ετελέσθη μετά το 65ο έτος ηλικίας του άμεσα ασφαλισμένου και δεν έχουν παρέλθει τουλάχιστον 5 έτη από την τέλεση του γάμου μέχρι την ημερομηνία του θανάτου.
- γ. Οι γονείς του άμεσα ασφαλισμένου, εάν δεν υπάρχει επιζών σύζυγος και τέκνα, εφόσον παίρνουν σύνταξη από το ΤΣΠ-ΑΤΕ, νυν Ι.Κ.Α.
 - δ. Ο αδελφός ή η αδελφή του άμεσα ασφαλισμένου, σε περίπτωση που δεν υπάρχει επιζών σύζυγος, τέκνα και γονείς, εφόσον παίρνουν σύνταξη από το ΤΣΠ-ΑΤΕ, νυν Ι.Κ.Α.

5. Καθορισμός Επικούρησης

Η μηνιαία επικούρηση (άρθρο 11) καθορίζεται :

- α. Στην περίπτωση κατά την οποία το ποσοστό της συνολικής εισφοράς εργοδότη και ασφαλισμένου είναι 12% σύμφωνα με τον παρακάτω τύπο:

$$E = \Sigma.A. * 36\% * v/32$$

όπου :

E = Επικούρηση

Σ.Α. = Συντάξιμες Αποδοχές

v = Τα χρόνια ασφάλισης στο επικουρικό, τα οποία δεν είναι δυνατόν να υπερβαίνουν τα 32.

- β. Στην περίπτωση κατά την οποία το ποσοστό της συνολικής εισφοράς εργοδότη και ασφαλισμένου είναι μέρος του 12% και καταβάλλεται για όλη τη διάρκεια ασφάλισης του εργαζόμενου ή για μέρος αυτής, η επικούρηση που υπολογίζεται κατά τα προβλεπόμενα, μειώνεται πολλαπλασιαζόμενη με ένα συντελεστή που προσδιορίζεται ως εξής :

Συντελεστής μείωσης επικούρησης = $\mu/12 * \xi/32$

Όπου μ = το ποσοστό της μειωμένης εισφοράς

και ξ = τα έτη καταβολής της μειωμένης εισφοράς.

Η εκάστοτε καταβαλλόμενη επικούρηση από ίδιο δικαίωμα προσαυξάνεται με τα οικογενειακά επίδομα ή επιδόματα παιδιών που συνίστανται:

- Οικογενειακό επίδομα στον κάθε έγγαμο επικουρούμενο με ίδιο δικαίωμα. Το επίδομα αυτό καθορίζεται σε 10% πάνω στην επικούρηση που καταβάλλεται κάθε φορά. Η καταβολή του οποίου συνεχίζεται και μετά τη λύση του γάμου λόγω θανάτου ή διαζυγίου.
- Οικογενειακό επίδομα 10% επί της επικούρησης που δικαιούται ο με ίδιο δικαίωμα επικουρούμενος, που έχει χωρίς γάμο φυσικά ή υιοθετημένα άγαμα παιδιά, τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους ή το έχουν συμπληρώσει, όχι όμως και το 25ο έτος, εφόσον εξακολουθούν τις σπουδές τους σε αναγνωρισμένη από το Κράτος σχολή της ημεδαπής ή αλλοδαπής και δεν εργάζονται, ούτε έχουν ίδιο εισόδημα μεγαλύτερο από το εκάστοτε αφορολόγητο όριο.
- Επίδομα για άγαμα παιδιά, εάν δεν έχουν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους ή το 25ο έτος⁽²⁴⁾ εφόσον ακολουθούν τις σπουδές τους σε αναγνωρισμένη από το Κράτος Σχολή της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.

Το επίδομα αυτό καθορίζεται σε 5% για το πρώτο παιδί, 7,5% για το δεύτερο, 10% για το τρίτο και 15% για κάθε παιδί από το τέταρτο και μετά πάνω στην επικούρηση που καταβάλλεται κάθε φορά, υπό την προϋπόθεση ότι το παιδί για το οποίο χορηγείται το επίδομα δεν εργάζεται και δεν έχει ίδιο εισόδημα, μεγαλύτερο από το εκάστοτε αφορολόγητο όριο.

Τα πιο πάνω όρια ηλικίας, δεν ισχύουν προκειμένου για άγαμα παιδιά που είναι ανίκανα για κάθε εργασία, εφόσον η ανικανότητά τους αυτή επήλθε πριν από τη συμπλήρωση των παραπάνω ορίων ηλικίας και δεν παίρνουν άλλο επίδομα για την ίδια αιτία.

Γ' ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ (ΤΑΠΤΠ)

Το προσωπικό της πάλαι ποτέ Τράπεζας Πίστεως, νυν ALPHA BANK, με εξαίρεση εκείνο που προέρχεται από την πρώην Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα, κοινωνικοασφαλιστικά είχε και έχει:

- Για κύρια σύνταξη ανέκαθεν υπήγετο και συνεχίζει να υπάγεται στο ΙΚΑ.
- Για παροχές ασθενείας και μητρότητας υπήγετο και υπάγεται στο Ταμείο Ασθενείας Προσωπικού Τραπεζών Πίστεως Γενικής και Αμερικαν Εξπρές κ.λπ., νυν ΤΑΥΤΕΚΩ.

⁽²⁴⁾ Τα όρια ηλικίας των παιδιών είχαν οριστεί ως άνω κατ'αντιστοιχία των ισχυσάντων στο τότε ΤΣΠ-ΑΤΕ. Ήδη με γενική διάταξη, τα όρια αυτά στα «Ειδικά Ταμεία» μειώθηκαν (βλ. υποσ. 19). Μήπως και τα ως άνω όρια πρέπει να θεωρηθούν μειωμένα;

- Για επικουρική ασφάλιση υπήγετο στο Ταμείο του τίτλου στο οποίο λειτουργούσε και λειτουργεί και κλάδος Πρόνοιας για εφάπαξ παροχές. Το ταμείο συνεστήθη από το έτος 1950 με τη μορφή Σωματείου με τους ως άνω δύο κλάδους.

Με το περιεχόμενο αυτό και ιδίως με τη παροχή (σύνταξης) που προβλέπετο, το Ταμείο λειτουργούσε για τους ασφαλισμένους του ως Επικουρικό Ταμείο σε αναπλήρωση της αντίστοιχης Κρατικής (Κοινωνικής ασφάλισης ν. 1902/90 άρθρ. 18 § 3).

1. Ασφαλιζόμενοι

Μέλη του Ταμείου καθίστανται όλοι όσοι προσέφεραν με μηνιαία αντιμισθία οποιασδήποτε υπηρεσία στην Τράπεζα, από της προσλήψεώς τους.

Ευνόητο είναι ότι η ιδιότητα του ασφαλισμένου διαρκεί επί όσο χρόνο παρέχεται η εργασία. Ωστόσο η ασφάλιση που επήλθε κατά τη διάρκεια αυτή παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματά της και στο μέλλον μέχρις ο ασφαλισθείς να τύχει σύνταξης, εκτός και αν αναλάβει τις εισφορές, οπότε ο διαδραμών χρόνος διαγράφεται.

2. Υπαγωγή ασφαλισμένων – συνταξιούχων στο ΕΤΑΤ

Με το ν. 3620/2007 άρθρ. 10 (ΔΕΝ 2008 σ. 56) «από 1-1-2008 οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του ΤΑΠΤΠ υπάγονται υποχρεωτικά στο ΕΤΑΤ...».

Η εφάπαξ παροχή που χορηγούσε το υπόψη Ταμείο «εξακολουθεί να καταβάλλεται από τούτο, το οποίο Ταμείο δεν διαλύεται ούτε θίγεται η περιουσία του».

Η σαφήνεια της ως άνω διάταξης δεν αφήνει περιθώρια για παρερμηνείες. Στο ΕΤΑΤ υπήχθησαν μόνο οι ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι του ΤΑΠΤΠ, αδιαφόρως ιδιότητας τους ως «Παλαιών» ή «Νέων» ασφαλισμένων εφόσον, όμως είχαν προσληφθεί στην ALPHA BANK μέχρι 31-12-2004. Τούτο γιατί οι εντεύθεν της εν λόγω ημερομηνίας προσληφθέντες υπάγονται, κατά ρητή πρόβλεψη του ν. 3371/04 (άρθρ. 58 1 στοιχ. β'), υποχρεωτικά και αυτοδίκαια στο ΕΤΕΑΜ και όχι στο ΤΑΠΤΠ.

Για τον ίδιο λόγο δεν μεταφέρεται στο ΕΤΑΤ και το προσωπικό της Τράπεζας το προερχόμενο από την πρώην Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα, για το οποίο βλ. κατωτέρω Κεφ. ΙΣΤ/Γ.

3. Εισφορές - Πόροι

Ως εισφορές ασφάλισης προβλέπονται:

- α. Εισφορά ασφαλισμένων (μελών) εκ 3,5%. Τεκμαίρεται, εφόσον δεν ορίζεται άλλως, ότι το ποσοστό τούτο υπολογίζεται εφ' όλων των αποδοχών.

Οι ασφαλισμένοι υπόκεινται και σε εισφορά ίση με την αύξηση των αποδοχών του κάθε ασφαλισμένου (μέλους) από οποιαδήποτε αιτία (προαγωγή, προσαυξήσεις γενικώς, αυξήσεις ΣΣΕ κ.λπ.).

- β. Εισφορά εργοδότη. Η υποχρέωση της Τράπεζας προς το Ταμείο δεν ορίζεται σε ποσοστό επί των αποδοχών. Προβλέπεται να καθορίζεται ανά τριετία, κατόπιν αναλογιστικής μελέτης. Ήδη, έχει ορισθεί στο 3,50% υπολογιζόμενη εφ' όλων των αποδοχών.
- γ. Για το προσωπικό που ανήκει στην κατηγορία «νέοι» ασφαλισμένοι, τα ποσοστά εισφορών (ασφ. και εργοδ.) ανέρχονται σε 3 και 3% αντίστοιχα χωρίς καταστατική διάταξη, προφανώς κατ' εφαρμογή του ν. 2084/92, άρθρ. 32 παρ. 2.
- δ. Βέβαια, για τους προσληφθέντες από 1-1-2005 και εφεξής προσλαμβανόμενους, οι οποίοι, όπως σημειώσαμε ανωτέρω υπάγονται στην επικουρική ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ τα ποσοστά εισφορών ανέρχονται σε 3 και 3% αντιστοίχως ασφαλισμένου και εργοδότη, υπολογιζόμενα εφ' όλων των αποδοχών και μέχρι του ποσού της ανωτάτης (28ης ασφαλιστικής κλάσεως για τους «παλαιούς» ασφαλισμένους (για το έτος 2009 € 2.432,25 μηνιαίως) και για τους εξ αυτών «νέους» ασφαλισμένους μέχρι του ποσού των € 5.543,80 κατά μήνα.

4. Χρόνος ασφάλισης

Κατά το Καταστατικό διακρίνουμε (άρθρ. 16) την πραγματική υπηρεσία και τη Συντάξιμη Υπηρεσία (Σ.Υ.) που συναποτελούν εν τέλει το χρόνο ασφάλισης.

Για τους ενταχθέντες στο ΕΤΑΤ αυτή αποτελείται:

- α. Από το χρόνο υπηρεσίας που διανύθηκε στην Τράπεζα. Εξ αυτού ο διανυθείς στην ασφάλιση του Ταμείου λογίζεται αυτοδίκαια και ως Σ.Υ. Ο τυχόν εναπομένων χρόνος αναγνωρίζεται στην ασφάλιση κατά τα κατωτέρω.
- β. Από την στρατιωτική υπηρεσία μέχρι δύο (2) χρόνια.⁽²⁵⁾

⁽²⁵⁾ Ο περιορισμός αναγνώρισης της στρατιωτικής υπηρεσίας μόνο για τη «θητεία» και μόνο για δύο χρόνια, έρχεται σε αντίθεση με τις ρυθμίσεις του ν. 1358/83 (ΔΕΝ 1983 σ. 498). Βλ. Κεφ. Β' § 2

γ. Από το χρόνο προϋπηρεσίας οπουδήποτε για τον οποίο επήλθε ασφάλιση στο ΙΚΑ ή άλλο Φορέα κύριας ασφάλισης, εφόσον αναγνωρίσθηκε και εξαγοράσθηκε.

Οι υπηρεσίες α' και β' ανωτέρω λογίζονται ως «πραγματική υπηρεσία» και αναγνωρίζονται όλες ως συντάξιμες είτε ως αυτοδίκαια διανυθείσες στην ασφάλιση, είτε κατόπιν αναγνώρισης και εξαγοράς.

Τουναντίον, οι προϋπηρεσίες του στοιχ. γ' δεν ανήκουν στην κατηγορία «πραγματική υπηρεσία», λογίζονται όμως ως συντάξιμες κατόπιν αναγνώρισης και εξαγοράς. Όσοι υπάλληλοι της Τράπεζας υπάγονται στο ΕΤΕΑΜ ως προς το παρόν θέμα, διέπονται από το ειδικό καθεστώς του Ταμείου αυτού (βλ. Κεφ. ΙΔ παρ. 1).

5. Δικαίωμα σε παροχή (σύνταξη)

Οι προϋποθέσεις θεμελίωσης δικαιώματος σε σύνταξη λόγω γήρατος και αναπηρίας ορίζονται.

α. Λόγω γήρατος

Λόγω γήρατος απονέμεται σύνταξη εάν ο ασφαλισμένος συμπληρώσει μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

Πρώτη: Πραγματοποιήσει 15ετή πλήρη πραγματική Σ.Υ. στην τράπεζα, άνδρας-γυναίκα, που είναι άμα ασφαλισμένος (μέλος) στο Ταμείο ωσαύτως από 15ετίας και συμπληρώσει το όριο ηλικίας, όπως καθορίζεται από τον εκάστοτε οργανισμό της Τράπεζας.

Δεύτερη: Πραγματοποιήσει Σ.Υ.: 30 ετών ο άνδρας ή 25ετών η γυναίκα από την οποία αντίστοιχα 25 και 20 έτη πραγματικής υπηρεσίας, αδιαφόρως ορίου ηλικίας.

Τρίτη: Πραγματοποιήσει Σ.Υ: 25 ετών ο άνδρας ή 20 ετών η γυναίκα από την οποία αντίστοιχα 20 και 15 πραγματικής υπηρεσίας και συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας ο άνδρας ή το 45ο τοιούτο η γυναίκα.

Τέταρτη, για άνδρες μόνο. Ο άνδρας αν πραγματοποιήσει 20ετή Σ.Υ., από την οποία 15ετή πραγματική υπηρεσία και συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας.

Τέταρτη για γυναίκες μόνο. Γυναίκα που έχει παιδί άγαμο που δεν συμπλήρωσε το 21ο έτος της ηλικίας του, πραγματοποιήσει 15ετή Σ.Υ. από πραγματική τοιαύτη, αδιαφόρως ορίου ηλικίας.

Ειδικά για τον Γεν. Διευθυντή, Αναπληρωτή Γεν. Δ/ντή και Βοηθούς Γεν. Δ/ντές, το δικαίωμα σε σύνταξη λόγω γήρατος θεμελιώνεται αδιαφόρως ορίου ηλικίας εφόσον έχουν πραγματική υπηρεσία στην Τράπεζα:

- 25 ετών και 4 έτη στις θέσεις αυτές.
- 15 ετών και 8 έτη στις θέσεις αυτές.
- 10 ετών και ισόχρονη θητεία στις θέσεις αυτές.

Εξαιρετική συνταξιοδοτική μέριμνα επιφυλάσσει το Καταστατικό (άρθρ. 18 παρ. 3 στοιχ. γ') για τους αποχωρήσαντες από την Τράπεζα μετά 15 έτη υπηρεσία. Ειδικότερα ορίζεται ότι αν ο ασφαλισμένος στο Ταμείο αποχωρήσει από την υπηρεσία μετά την πραγματοποίηση 15ετούς πραγματικής υπηρεσίας, άρα και ισόχρονης ασφάλισης στο Ταμείο δεν έλαβε όμως την παροχή (σύνταξη) και δεν ανέλαβε τις εισφορές του, αν στη συνέχεια καταστεί μερικώς ή ολικώς ανάπηρος για εργασία, δικαιούται την παροχή (σύνταξη), διότι θεωρείται ότι έχει πληρωθεί ο όρος της "πρώτης" εκ των ανωτέρω προϋπόθεσης.

β. Λόγω αναπηρίας

Από την αιτία αυτή ο ασφαλισμένος δικαιούται σύνταξης αν απολυθεί από την υπηρεσία:

Λόγω σωματικής ή πνευματικής ολικής ή μερικής ανικανότητας και έτυχε για την αναπηρία αυτή σύνταξης από το ΙΚΑ ή προκειμένου για δικηγόρους, από το Ταμείο Νομικών.

Εάν, παρ'ότι ανάπηρος ο ασφαλισμένος, δεν δικαιούται σύνταξης από τους ως άνω Φορείς κύριας ασφάλισης για οποιοδήποτε λόγο, δικαιούνται ενός εφάπαξ βοηθήματος ίσο με το 5πλάσιο του μηνιαίου βασικού μισθού πλέον την τελευταία προσαύξηση του λογιστή Α'. Η ύπαρξη της αναπηρίας, ο βαθμός αυτής και η διάρκεια της ανικανότητας προς εργασία, για όσους ασφαλίζονται για κύρια σύνταξη στο ΙΚΑ, βεβαιώνεται από τις κατά τόπους Α/θμίες Υγειονομικές Επιτροπές του Ιδρύματος κατά των γνωματεύσεων (αποφάσεων) των οποίων ο ασφαλισμένος μπορεί να ασκήσει κάθε προβλεπόμενο ενδικοφανές.

Τουναντίον, για τους υπαλλήλους που δεν υπάγονται στο ΙΚΑ επί της αναπηρίας αποφαινόνται Υγειονομικές Επιτροπές (Α/θμια, Β/θμια) συνιστώμενες από το Ταμείο, στις οποίες μπορεί να μετέχει και εκπρόσωπος ιατρός του ενδιαφερόμενου.

Σε κάθε περίπτωση ανά διετία το Ταμείο μπορεί να ζητά νέα ιατρική εξέταση από τις πιο πάνω επιτροπές. Άρνηση του ενδιαφερόμενου να υποβληθεί σε νέα εξέταση, στερεί αυτό του δικαιώματος περαιτέρω συνταξιοδότησης.

Το σε σύνταξη αναπηρίας δικαίωμα χάνεται εάν ο ασφαλισμένος προκάλεσε την αναπηρία στον εαυτό του με σκοπό τη συνταξιοδότησή του, εφόσον, για τον ίδιο λόγο, δεν του απονεμήθηκε σύνταξη από το ΙΚΑ.

6. Τρόπος υπολογισμού της παροχής (σύνταξης)

Όπως για κάθε Ταμείο ισχύει, έτσι και στο προκείμενο, τη βάση για τον υπολογισμό της σύνταξης αποτελούν:

- Ο Συντάξιμος Μισθός (Σ.Μ.).
- Τα ποσοστά παροχής (σύνταξης) επ' αυτού.

α. Συντάξιμος μισθός.

Για την απονομή τη σύνταξη λόγω γήρατος ή αναπηρίας ως συντάξιμος μισθός νοείται:

- Ο βασικός μισθός, προσαυξημένος με τις χορηγούμενες προσαυξήσεις.
- Το επίδομα πολυετίας.
- Τα οικογενειακά επιδόματα.
- Το επιστημονικό επίδομα.
- Το επίδομα βαθμού και το ειδικό επίδομα.
- Το επίδομα ανθυγιεινής εργασίας.

Τα αντίστοιχα ποσά στο σύνολό τους ενδεχομένως μας δίνουν Σ.Μ. μικρότερο εκείνου επί του οποίου υπολογίσθηκαν οι εισφορές (βλ. περίπτ. 2 ανωτ.). Τούτο όμως δεν συνιστά, όπως προαναφέρθηκε, αντινομία (βλ. Κεφ. Θ, περίπτ. 1).

β. Ποσοστά σύνταξης.

Τα ποσοστά της σύνταξης υπολογίζονται στο συντάξιμο μισθό που αντιστοιχεί στο βαθμό που κατείχε ο υπό συνταξιοδότηση τον τελευταίο της πηρεσίας του, κατά δύο τρόπους:

Πρώτος. Για τους ασφαλισμένους οι οποίοι δεν κάνουν χρήση των ευεργετικών διατάξεων του Καταστατικού για συνταξιοδότηση, και εξέρχονται από την υπηρεσία μετά τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων για τη λήψη πλήρους σύνταξης από το ΙΚΑ, το ποσοστό της σύνταξης ανέρχεται σε 1% για κάθε χρόνο Σ.Υ., ανεξάρτητα από το ποσό της σύνταξης του ΙΚΑ.

Δεύτερος. Γ' αυτούς που θα συνταξιοδοτηθούν από το Ταμείο, πριν θεμελιώσουν δικαίωμα σε σύνταξη από το ΙΚΑ, τα ποσοστά υπολογισμού της σύνταξης ορίζονται:

• Σε 2,50% για καθένα από τα πρώτα 15 έτη, ήτοι	37,5%
• Σε 3,30% για καθένα από το 16ο μέχρι το 30ο έτος, ήτοι	49,5%
• Σε 4% για καθένα από το 31ο μέχρι το 35ο έτος, ήτοι	20,0%
Σύνολο για 35ετή Σ.Υ.	107,0%

Τα ως άνω ποσοστά ισχύουν αφενός για τα διανυθέντα στην Τράπεζα έτη υπηρεσίας και αφετέρου για τα χρόνια προϋπηρεσίας εκτός Τράπεζας που έχουν αναγνωρισθεί και εξαγορασθεί και τα οποία διανύθηκαν στην ασφάλιση του ΙΚΑ ή του Τ. Νομικών ή σε άλλο ασφαλιστικό Οργανισμό, υπό την προϋπόθεση ότι η ασφάλιση στον άλλο ασφαλιστικό Οργανισμό μεταφέρεται και αναγνωρίζεται από το ΙΚΑ σε περίπτωση συνταξιοδότησης. Προδήλως η σχετική διάταξη απαιτεί μεταφορά κατά τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης. Εάν δεν συντρέχει περίπτωση αναγνώρισης από το ΙΚΑ της προϋπηρεσίας που διανύθηκε στην ασφάλιση άλλου Φορέα πλην ΙΚΑ και Τ. Νομικών, τότε το ποσοστό της σύνταξης για την εν λόγω προϋπηρεσία ορίζεται σε 1% για κάθε χρόνο που εξαγοράσθηκε, οπότε τα χρόνια πραγματικής υπηρεσίας στην Τράπεζα υπολογίζονται με βάση την ανωτέρω κλίμακα στη συνέχεια, όμως, των εξαγορασμένων χρόνων. Η σύνταξη που αναλογεί, εφόσον δεν συντρέχει περίπτωση άμεσης συνταξιοδότησης από το ΙΚΑ, καταβάλλεται ολόκληρη από το Ταμείο.

γ. Διαφορά παροχών, λόγω συνταξιοδότησης από κύριο Φορέα.

Η περίπτωση αυτή αφορά στους ασφαλισμένους της “δεύτερης”, από τις ανωτέρω, κατηγορίες, αυτούς -αυτές που θα δικαιωθούν σύνταξης από το Ταμείο πριν θεμελιώσουν ανάλογο δικαίωμα από το ΙΚΑ ή το Τ. Νομικών. Τους συνταξιούχους αυτούς τους υποχρεώνει το Ταμείο, όταν συμπληρώσουν τις προϋποθέσεις για απόληψη σύνταξης από το ΙΚΑ, να προβούν αμέσως στις απαραίτητες ενέργειες για την απονομή της, ενημερώνοντας σχετικώς το Ταμείο (Καταστατικό άρθρ. 29 παρ.9).

Δεν ορίζεται όμως από το Καταστατικό για πιο δικαίωμα σε παροχή πρέπει να προστρέξει άμεσα ο ενδιαφερόμενος, δοθέντος ότι το ΙΚΑ χορηγεί και πλήρη και μειωμένη σύνταξη και κάθε μία με διαφορετικά όρια ηλικίας και με διαφορετικές Η.Ε. στην ασφάλιση (βλ. Κεφ. Δ, περίπτ. 1, 2).

Εν πάση περιπτώσει, μετά την απονομή της σύνταξης από το ΙΚΑ, ο συνταξιούχος υποχρεούται να προσκομίσει βεβαίωση του Ιδρύματος για το ύψος της σύνταξης που του απονεμήθηκε από αυτό.

Παράληψη ανάλογης ενημέρωσης προκαλεί ποινές όπως η διακοπή της συνταξιοδότησης και ο επανυπολογισμός της σύνταξης με ποσοστό 1%.

Ειδικά για τους δικηγόρους η σύνταξη που προκύπτει καταβάλλεται ολόκληρη μέχρι να δημιουργηθεί υφ' ενός εκάστου η προϋπόθεση για την απόληψη της ανωτάτης δυνατής σύνταξης από το Τ. Νομικών και δεν έχουν συμπληρώσει το 70ό έτος της ηλικίας τους. Παράδειγμα, με δύο εκδοχές. Έστω ο υπάλληλος της Τράπεζας αποχωρεί για σύνταξη με 35ετή Σ.Υ., όλη πραγματική στη Τράπεζα και ισόχρονη ασφάλιση στο ΙΚΑ. Ο μισθός του ανήρχετο τον τελευταίο μήνα εργασίας σε 3.000 Ευρώ, από τον οποίο 2.500 Ευρώ αναλογούν στο Σ.Μ. Στο ΙΚΑ, για κύρια σύνταξη κατέβαλλε εισφορές, για το έτος 2009 επί μισθού 2432,25 Ευρώ, ήτοι στο ανώτατο ποσό της ανωτάτης (28ης) ασφαλιστικής κλάσεως, στην οποία ανήκε καθ' όλη την τελευταία 5ετία.

Εάν ο εν λόγω υπάλληλος τύχει συντάξεως ταυτόχρονα από το ΙΚΑ και το Ταμείο τα ποσά αυτής θα είναι:

$$\text{Ταμείο } 2.500 \times 107\% = 2.675 - \text{ΙΚΑ } 1.661,45 = 1.013,55.$$

Τουναντίον, αν δεν συμπέσει η ταυτόχρονη συνταξιοδότηση γιατί, φερ'ειπείν, δεν συμπλήρωσε το 58ο έτος της ηλικίας που απαιτείται το έτος 2009 στο ΙΚΑ, η σύνταξή του από το Ταμείο θα ανέλθει σε 2.675 Ευρώ (2500X107%), η οποία θα καταβάλλεται μέχρι να συμπληρωθεί το ως άνω όριο, οπότε θα μειωθεί κατά το ποσό της σύνταξης το ΙΚΑ. Μεταξύ των δύο εκδοχών καταδεικνύεται ουσιώδης διαφορά στο ποσό της σύνταξης, η οποία, εξ αντικειμένου ωθεί τον κάθε ενδιαφερόμενο σε πρόωγη συνταξιοδότηση από το Ταμείο, πριν δηλαδή γεννηθεί αξίωση επί της σύνταξης του ΙΚΑ.

7. Σύνταξη λόγω θανάτου

Σε περίπτωση θανάτου μέλους του Ταμείου, θεμελιώνεται δικαίωμα σε σύνταξη στα πιο κάτω μέλη της οικογένειάς του, εφόσον έχει δημιουργηθεί αντίστοιχο δικαίωμα απόληψης σύνταξης από το ΙΚΑ, από ασφαλιζόμενους για κύρια σύνταξη στο Ίδρυμα.

Οι ασφαλιζόμενοι στο Τ. Νομικών, πρέπει να συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις του Ταμείου τούτου ή του ΙΚΑ, έστω και αν δεν ασφαλίζονται σε αυτό.

α. Μέλη οικογένειας (δικαιοδόχοι)

Τα μέλη της οικογένειας του θανόντος-θανούσας ασφαλισμένου ή συνταξιούχου τα δικαιούμενα σύνταξης από το Ταμείο προσδιορίζονται επακριβώς στο άρθρ. 19 του Καταστατικού. Όμως αν κάποιο από αυτά καταδικασθεί τελεσίδικα για πράξη της οποίας συνέπεια ήταν ο θάνατος του προσώπου από το οποίο αντλεί το σε σύνταξη δικαίωμα, τούτο χάνει το προς σύνταξη δικαίωμα (άρθρ. 31 παρ.2).

αα. Ο επιζών σύζυγος (χήρα - χήρος)

Ωστόσο ο επιζών σύζυγος δεν δικαιούνται τη σύνταξη εάν ο θάνατος του ετέρου συζύγου επήλθε πριν την παρέλευση:

- Ένα έτος από το θάνατο ασφαλισμένου ή συνταξιούχου που είχε νυμφευθεί πριν από την έξοδό του από την υπηρεσία.
- Τρία έτη από το θάνατο συνταξιούχου που είχε νυμφευθεί μετά την έξοδό του από την υπηρεσία.

Οι χρονικοί αυτοί περιορισμοί δεν ισχύουν σε περίπτωση που ο θάνατος (ασφαλισμένου ή συνταξιούχου) προήλθε από βίαιο συμβάν ή από το γάμο γεννήθηκε παιδί ή, τέλος, αν η χήρα βρίσκεται σε κατάσταση εγκυμοσύνης και αποκτήσει παιδί.

ββ. Τα τέκνα

Νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισμένα ή υιοθετημένα. Τα τελευταία καθίστανται δικαιοδόχα εφόσον η υιοθεσία έλαβε χώρα πέντε (5) τουλάχιστον έτη πριν από το θάνατο και το υιοθετημένο, κατά την ημέρα της υιοθεσίας δεν είχε υπερβεί το 18ο έτος της ηλικίας.

Πάντα τα τέκνα αυτά δικαιούνται της σύνταξης εάν είναι άγαμα, δεν εργάζονται και δεν συμπλήρωσαν το 21ο έτος της ηλικίας τους. Το όριο της ηλικίας παρατείνεται μέχρι να συμπληρώσουν το 25ο έτος της ηλικίας σε περίπτωση που σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες από το Κράτος σχολές της ημεδαπής ή της αλλοδαπής και είναι άγαμα. Τα ως άνω όρια ηλικίας δεν ισχύουν για παιδιά οριστικώς ανίκανα για οποιαδήποτε εργασία, εφόσον στερούνται επαρκών πόρων ή αξιολογής περιουσίας για τη συντήρησή τους και συνταξιοδοτούνται για την αναπηρία τους αυτή, από το Φορέα κύριας σύνταξης του θανόντος γονέα.

Τέλος, από τις άγαμες ή διαζευγμένες θυγατέρες επανακτάται το δικαίωμα σε σύνταξη λόγω θανάτου του γονέα μετά τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας τους, εφόσον:

- Στερούνται επαρκών πόρων.
- Δεν εργάζονται.
- Δεν λαμβάνουν σύνταξη από οποιαδήποτε άλλη πηγή.

γγ. Γονείς

Εάν κατά την ημέρα του θανάτου ασφαλισμένου ή συνταξιούχου δεν υφίσταται δικαιοδόχο πρόσωπο εκ των αναφερομένων ανωτέρω στα υπό στοιχεία αα' και ββ' στο δικαίωμα σε σύνταξη υπεισέρχονται ο ανίκανος και άπορος πατέρας ή μητέρα του αποβιώσαντος, εφόσον η συντήρησή τους βάρυνε κυρίως αυτόν.

Με τις ως άνω προϋποθέσεις στο δικαίωμα υπεισέρχονται και οι θετοί γονείς, με τον όρο ότι η υιοθεσία εγένετο τρία (3) έτη πριν από το θάνατο⁽²⁶⁾.

δδ. Αδελφοί - Αδελφές

Τέλος αν ο θανών-θανούσα δεν άφησε δική του οικογένεια (υπό στοιχ. αα' και ββ) και γονείς (υπο στοιχ. γγ), στο δικαίωμα υπεισέρχονται οι αδελφοί και αδελφές, εφόσον κατά την ημέρα του θανάτου, ο θανών βαρυνόταν κυρίως με τη συντήρησή τους, στερούνται πόρων, δεν εργάζονται ή δεν λαμβάνουν σύνταξη από οποιαδήποτε άλλη πηγή:

- Οι αδελφοί-αδελφές, από νόμιμο γάμο, εφόσον δεν συμπλήρωσαν το 18ο έτος ηλικίας ή, το 25ο τοιούτο αν σπουδάζουν. Τα όρια αυτά δεν ισχύουν για τα αποδεδειγμένα ανίκανα για κάθε εργασία.
- Οι άγαμες ή διαζευγμένες αδελφές, από νόμιμο γάμο, μετά τη συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας του.

⁽²⁶⁾ Τυπική αντινομία συνιστά η απαίτηση του Καταστατικού να έχουν παρέλθει τρία (3) χρόνια για την υιοθεσία του πατέρα και πέντε (5) για την υιοθεσία του τέκνου.

β. Ποσοστά σύνταξης δικαιοδόχων

Η σύνταξη κάθε δικαιοδόχου υπολογίζεται σε ποσοστό επί του ποσού της σύνταξης που απονεμήθηκε στον αποθανόντα συνταξιούχο ή στο ποσό της σύνταξης που θα εδικοιούτο να λάβει ο αποθανών ασφαλισμένος. Τα ποσοστά αυτά ανέρχονται:

- Στη χήρα σε 60%. Αν με τη χήρα συνδικαιούχα σύνταξης είναι και τέκνα, 20% για καθένα από αυτά και μέχρι να συμπληρωθεί το 100% της σύνταξης του θανόντος.
- Στο χήρο σε 20%⁽²⁷⁾. Αν όμως ο χήρος είναι ανάπηρος και άπορος και η συντήρησή του εβάρυνε κυρίως τη θανούσα το ποσοστό ανέρχεται σε 60%.
- Σε περίπτωση που με το χήρο συντρέχει και δικαίωμα συνδικαιούχων τέκνων, έκαστον τούτων δικαιούται 20% μέχρι να συμπληρωθεί το 60% της σύνταξης της θανούσας, πέραν του οποίου, στην παρούσα περίπτωση, δεν καταβάλλεται σύνταξη.
- Τα ορφανά και από τους δύο γονείς τέκνα που δικαιούνται όμως σύνταξη από τον ένα γονέα σε 20% για καθένα και μέχρι 100%. Πάντως αδιαφόρως αριθμού τέκνων το ύψος της σύνταξης δεν μπορεί να υπολείπεται τα΄ου 60% της σύνταξης του θανόντος - θανούσας.

Στην περίπτωση που τα παιδιά είναι δικαιοδόχα και από τους δύο γονείς, λαμβάνουν τα ως άνω ποσοστά από τη μεγαλύτερη σύνταξη και από σύνταξη του άλλου γονέα το 20% του 60% αυτής. Στην περίπτωση αυτή, επί πλειόνων του ενός τέκνων, το σύνολο των μερίδων δεν μπορεί να υπερβεί στο σύνολο του 60% της σύνταξης του δεύτερου γονέα.

- Ο ανάπηρος και άπορος πατέρας ή η μητέρα (φυσικοί ή θετοί), ασφαλισμένου ή συνταξιούχου, δικαιούνται το 20% ανεξάρτητα από τον αριθμό τους, εάν η σύνταξή τους συντρέχει μετά της χήρας - χήρου και παιδιών^(27α) και το 30% έκαστος αν δεν συντρέχει το δικαίωμά τους ομού με χήρα, χήρο, παιδιά.
- Αν ο θανών δεν κατέλειπε εν ζωή δική του οικογένεια (επιζώντα σύζυγο, παιδιά) ή γονείς, τότε στο δικαίωμα υπεισέρχονται οι από νόμιμο γάμο αμφιθαλείς ή ετεροθαλείς ανίκανοι και άποροι αδελφοί ή αδελφές με ποσοστό 20% καθένας και μέχρι το πολύ 60%.

Εξυπακούεται ότι σε καμιά περίπτωση το άθροισμα του ποσού της σύνταξης κατά τη σειρά που εξετάθη ανωτέρω δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό της σύνταξης του θανόντος - θανούσας. Αν από τη συρροή εμφανισθεί υπέρβαση, επέρχεται ανάλογη μείωση της μερίδας ενός εκάστου δικαιοδόχου.

⁽²⁷⁾ Είναι σφόδρα αμφίβολη η νομιμότητα της ρύθμισης του 20% ως αντιστρατευόμενη της περί ισότητας διατάξεως του Συντάγματος.

^(27α) Εάν αποδίδουμε ορθώς τα οριζόμενα στο άρθρο 19 παρ. 5 του Καταστατικού (βλ. ανώτ. Στοιχ. α/γγ), ότι δικαίωμα των γονέων σε σύνταξη αποκτάται αν δεν υπάρχουν χήρα - χήρος και παιδιά, απορίας άξιο είναι πως στο άρθρ. 30 παρ. 4 του αυτού Καταστατικού ορίζονται ποσοστά σύνταξης στους γονείς δύο ειδών ανάλογα αν ή όχι το δικαίωμά τους συντρέχει μετ΄ άλλων μελών.

Δ. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΛΥΨΕΩΝ (ΛΑΚ) ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ^(27β)

Ο Λ/σμός δημιουργήθηκε με συμβόλαιο ομαδικής ασφάλισης στην ΑΕΕΓΑ «ΙΟΝΙΚΗ» ως τιμολόγιο ασφαλιστικής ζωής ύστερα από σύμβαση που υπέγραψε η Τράπεζα Αττικής με το Σύλλογο υπαλλήλων της από το 1989, με σκοπό την εξομοιωτική βελτίωση της ασφαλιστικής προστασίας του προσωπικού της Τράπεζας με τη μορφή μηνιαίας περιοδικής παροχής πλέον δώρων εορτών και επιδομάτων αδείας και ισολογισμού.

Για επικουρική σύνταξη το προσωπικό της Τράπεζας υπάγεται στο ΤΑΠΙΛΤ-ΑΤ, για κύρια σύνταξη στο Ι.Κ.Α.

Με τα ως άνω δεδομένα η προσωπική μας άποψη είναι ότι ο ΛΑΚ δεν ήταν ασφαλιστικός φορέας επικούρησης και δεν ενέπιπτε στο κύκλο των Ταμείων περί των οποίων ο ν. 3371/2005, όπως αρχικά ίσχυσε. Παρέστη ανάγκη πρόσθετης νομοθετικής ρύθμισης για να ενταχθεί στο ΕΤΑΤ, η οποία επιτεύχθηκε με το ν. 3455/06 άρθρ. 26 § 2 (ΔΕΝ 2006 σ. 574).

Αυτού ακολούθησε ο ν. 3554/2007 άρθρ. 9 (ΔΕΝ 2007 σ. 547) με τον οποίο ασφαλισμένοι μέχρι 31-12-1992 του Λ/σμού εντάχθηκαν από 1-1-2007 στο ΕΤΑΤ.

Παρά τις σοβαρές επιφυλάξεις μας ως προς την υπόσταση του ειδικού τούτου λογαριασμού ως φορέα επικουρικής ασφάλισης υπό την έννοια που εξετάζουμε το θεσμό στο παρόν βιβλίο, επιχειρούμε κατωτέρω, για λόγους πληρότητας τα συνιστώντα το Λ/σμό στοιχεία:

1. Ασφαλισμένοι

Στην πρόσθετη ασφάλιση του ΛΑΚ υπάγονται:

- α. Οι με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μισθωτοί της Τράπεζας από την ημέρα της πρόσληψής τους.
- β. Οι δικηγόροι, Νομικοί και Δικαστικοί Σύμβουλοι, Οικονομολόγοι, Γιατροί, Μηχανικοί και λοιπό επιστημονικό προσωπικό, εφόσον απασχολούνται κατά κύριο επάγγελμα στην «Τράπεζα» και παίρνουν πάγια τακτικές μηνιαίες αποδοχές ή αντιμισθίες.
- γ. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της «Τράπεζας», εφόσον απασχολείται κατά κύριο επάγγελμα σε αυτή και παίρνει τακτικές αποδοχές που φορολογούνται ως αποδοχές μισθωτών.

^(27β) Ο πλήρης τίτλος είναι «Λ/σμός Διαχείρισης Κεφαλαίων Πρόσθετης Ασφάλισης Συμπληρωματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών του Λ/σμού Ασφαλιστικών Καλύψεων Προσωπικού Τράπεζας Αττικής» (ΛΑΚ).

2. Εισφορές

Για την ασφάλιση προβλεπόταν η καταβολή κατά μήνα εισφορών επί των πάσης φύσεως αποδοχών του ασφαλισμένου υπολογιζομένων.

- Σε 9% σε βάρος της Τράπεζας ως εργοδότης και
- σε 2,5% σε βάρος των αποδοχών των ασφαλισμένων.

Επίσης προβλέπεται η είσπραξη εισφορών των νεοπροσλαμβανομένων ίση με το σύνολο των πάσης φύσεως αποδοχών των δύο πρώτων μηνών της αντίστοιχης με την έναρξη της ασφάλισης, απασχόλησής τους, καθώς και εισφοράς λόγω γάμου του νεοπροσλαμβανομένου ίση με το μισό (1/2) του συνόλου των πάσης φύσεως αποδοχών του μήνα της αντίστοιχης με την έναρξη της ασφάλισης απασχόλησής τους. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις ανάλογη υποχρέωση έχει και η Τράπεζα.

Επί πλέον τούτων σε εισφορά υπόκεινται και οι συνταξιούχοι εξ ιδίας εργασίας (άμεσοι) ή λόγω θανάτου (έμμεσοι) για όσο χρονικό διάστημα δεν μειώνεται κατά το ποσό της σύνταξης που δικαιούνται από τον οικείο φορέα κύριας και επικουρικής ασφάλισης. Το ποσοστό αυτής ανέρχεται σε 1% που υπολογίζεται στο ποσό των καταβαλλομένων συντάξεων από το Λ/σμό.

3. Χρόνος ασφάλισης

Ο οικείος κανονισμός διακρίνει το χρόνο ασφάλισης σε πραγματικό και συντάξιμο. Ως πραγματικό νοείται αυτός που αναφέρεται στο χρονικό διάστημα της εργασιακής σχέσης του ασφαλισμένου του με την «Τράπεζα» από την ημέρα της πρόσληψης μέχρι την ημέρα της αποχώρησής του και πραγματοποιείται είτε ταυτόχρονα είτε ετεροχρονισμένα από αυτήν, έπειτα από αναγνώριση – εξαγορά, καταβολή και παρακράτηση των οικείων εισφορών, κατά τη διαδρομή του στις διάφορες μορφές της και ειδικότερα λόγω:

- α. Πραγματικής υπηρεσίας στην «Τράπεζα», επιφυλασσομένων και όσων ορίζονται στο εδάφιο α' της παρ. 16 του άρθρου 6 του Κανονισμού (αφορά τον πριν από την 1-1-1989 περίοδο).
- β. Ασφάλισης στον Οικείο Οργανισμό Κύριας Σύνταξης.
- γ. Υπηρεσίας στις ένοπλες δυνάμεις, τα σώματα ασφαλείας, το Λιμενικό και Πυροσβεστικό Σώμα, μέχρι δύο χρόνια.
- δ. Ολόκληρος ο χρόνος της βουλευτικής ιδιότητας, του αξιώματος του Δημάρχου και των αντιστοίχων όλων των βαθμών των ΟΤΑ (Α και Β βαθμών) των Γεν. Γραμματέων Υπουργείων και Προέδρων Δ.Ε.Κ.Ο. και Οργανισμών.

- ε. Γονικής άδειας μέχρι δύο έτη
- στ. Απεργίας
- ζ. Κυοφορίας και λοχείας, μέχρι οκτώ μηνών
- η. Οπουδήποτε άλλου χρόνου άδειας ή απουσίας από ασθένεια, πειθαρχική ποινή, διαθεσιμότητα, σπουδές, κ.λπ. κατά την κρίση του Δ.Σ. του «Λογαριασμού» και έπειτα από σχετική απόφασή του.
- θ. Ο χρόνος συνταξιοδότησης αναπηρίας από το «Συνταξιοδοτικό Κεφάλαιο», για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, λόγω γήρατος στις περιπτώσεις επανασφάλισης λόγω αποκατάστασης της ικανότητας προς εργασία.

Ως συντάξιμος χρόνος στο «Συνταξιοδοτικό Κεφάλαιο» λογίζεται αυτός που διανύθηκε εκτός εργασιακής σχέσης του ασφαλισμένου με την «Τράπεζα» και πραγματοποιείται με την καταβολή και παρακράτηση των οικείων εισφορών έπειτα από σχετική αναγνώριση και εξαγορά – και ειδικότερα, λόγω:

- Προηγούμενης απασχόλησής του σε οποιονδήποτε εργοδότη, εφόσον παρασχέθηκε με την ιδιότητα του μισθωτού.
- Υπαγωγής του στην ασφάλιση οποιουδήποτε Οργανισμού Κύριας Σύνταξης.
- Υπηρεσίας στις ένοπλες δυνάμεις κατά τα οριζόμενα ανωτέρω περίπτ. γ' ή με την ιδιότητα Βουλευτή κ.λπ. περί των οποίων ανωτέρω περίπτ. δ'.
- Σπουδών και οποιασδήποτε άλλης περίπτωσης, κατά την κρίση του Δ.Σ. του «Λογαριασμού» και έπειτα από σχετική απόφασή του, επιφυλασσομένων και όσων ορίζονται στην παράγραφο 19 του άρθρου 6 του παρόντος κανονισμού.

4. Δικαίωμα σε σύνταξη

Σύνταξη απονέμει ο Λ/σμός για ένα εκ των κλασικών κινδύνων που καλύπτει η Κοινωνική Ασφάλιση, ήτοι: Γήρας, Αναπηρία, Θάνατο.

Θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης λόγω γήρατος. Οι ασφαλισμένοι θεμελιώνουν ανάλογο δικαίωμα είτε αποχωρούν είτε απολύονται της υπηρεσίας, με διαφορετικές κατά περίπτωση προϋποθέσεις, ως ακολούθως:

Πρώτον: Επί αποχωρήσεως

- α. Αν αποχωρήσουν από την υπηρεσία της «Τράπεζας» και παράλληλα συνταξιοδοτηθούν, άμεσα από δικό τους δικαίωμα, ταυτόχρονα με την αποχώρησή τους και από τον οικείο φορέα κύριας και επικουρικής σύνταξης, κανονικά ή λόγω ωρίμανσης της με αναστολή συνταξιοδότησής τους, εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

αα. Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και χρόνου ασφάλισης 20 ετών τουλάχιστον, άνδρες – γυναίκες. Για τη συμπλήρωση της εν λόγω 20ετίας προσμετρούνται με εξαγορά και οι περίοδοι αδείας ή απουσίας από ασθένεια, πειθαρχική ποινή, διαθεσιμότητα, σπουδές κ.λπ. κατά τη κρίση του Δ.Σ. του Λ/σμού.

ββ. Χρόνο ασφάλισης 15 ετών τουλάχιστον, άνδρες – γυναίκες και τη συμπλήρωση των αντίστοιχων ορίων ηλικίας του Οργανισμού Προσωπικού της «Τράπεζας».

β. Αν αποχωρήσουν από την υπηρεσία της «Τράπεζας» χωρίς παράλληλα να συνταξιοδοτηθούν άμεσα, ταυτόχρονα με την αποχώρησή τους και από τον οικείο φορέα τους κύριας και Επικουρικής σύνταξης, κανονικά ή λόγω ωρίμανσής της με αναστολή συνταξιοδότησής τους, (θα πρέπει ειδικότερα, προκειμένου περί των ασφαλισμένων για επικουρική σύνταξη στο ΤΑΠ/ΙΛΤΑΤ να αναγνωρίσουν – εξαγοράσουν τα οριζόμενα σύμφωνα με το καταστατικό αυτού χρόνια ασφάλισης για να συνταξιοδοτηθούν οπωσδήποτε και από αυτό ταυτόχρονα με την αποχώρησή τους από την «Τράπεζα» και τη συνταξιοδότησή τους από το «Συνταξιοδοτικό Κεφάλαιο») από το οποίο και συνταξιοδοτούνται εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις:

αα. Χρόνο ασφάλισης 20 ετών τουλάχιστον και ηλικία συμπληρωμένη 60 ετών οι άνδρες και 55 ετών οι γυναίκες τουλάχιστον.

ββ. Χρόνο ασφάλισης 25 ετών τουλάχιστον και ηλικία συμπληρωμένη 55 ετών οι άνδρες και χρόνο ασφάλισης 27 ετών χωρίς όριο ηλικίας (Χ.Ο.Η.) οι γυναίκες.

γγ. Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και με χρόνο ασφάλισης 32 ετών τουλάχιστον οι άνδρες.

δδ. Χρόνο ασφάλισης 22 ετών τουλάχιστον και ηλικία συμπληρωμένη τουλάχιστον 45 ετών οι γυναίκες που έχουν ανήλικα παιδιά.

εε. Χρόνο ασφάλισης 15 ετών τουλάχιστον για τους άνδρες και τις γυναίκες και τη συμπλήρωση των αντίστοιχων ορίων ηλικίας του Οργανισμού Προσωπικού της «Τράπεζας».

Κατ' εξαίρεση οι γυναίκες των υπεδαφίων ββ και δδ του εδαφίου β' αμέσως ανωτέρω που συμπλήρωσαν μέχρι την 31/12/2000 25 ή 20 χρόνια ασφάλισης, τουλάχιστον, θεμελιώνουν το οικείο συνταξιοδοτικό δικαίωμά τους και συνταξιοδοτούνται μετά τη συμπλήρωση της ηλικίας των 45 ετών τουλάχιστον, αντίστοιχα.

γ. Όπου στις ανωτέρω περιπτώσεις προβλέπεται ορισμένος χρόνος ασφάλισης και ηλικία για θεμελίωση του δικαιώματος σε σύνταξη και η αποχώρηση από την Υπηρεσία της Τράπεζας λαμβάνει χώρα μετά τη συμπλήρωση του χρόνου ασφάλισης χωρίς όμως να έχουν συμπληρώσει και το οικείο κατά περίπτωση όριο ηλικίας για την ταυτόχρονη με την αποχώρηση συνταξιοδότησή τους, η καταβολή της δικαιούμενης σύνταξης τους, υπολογιζόμενη κατά την αποχώρηση αναστέλλεται μέχρι τη συμπλήρωση, εν αποχωρήσει, της οριζόμενης ηλικίας συνταξιοδότησης.

Η λήξη της αναστολής επέρχεται με τη συμπλήρωση του οικείου ορίου ηλικίας, οπότε και απονέμεται στη συνέχεια, έπειτα από σχετική αίτηση, αναπροσαρμοσμένη με όλες τις εν τω μεταξύ αυξήσεις και αναπροσαρμογές των συντάξιμων αποδοχών.

Σε περίπτωση που ήθελε επέλθει ανικανότητα προς εργασία κατά τη διάρκεια της αναστολή κατά ποσοστό 67% και άνω διαπιστούμενη από την Υγειονομική Επιτροπή ή θάνατος, καταβάλλεται στον ανάπηρο η δικαιούμενη αναπροσαρμοσμένη, σύνταξη στον ίδιο και λόγω θανάτου τούτου, στα μέλη της οικογένειάς τους.

6. Ειδικά οι γυναίκες ασφαλισμένες που έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και άνδρες ασφαλισμένοι οι οποίοι έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά και είναι χήροι ή διαζευγμένοι και οι τελευταίοι έχουν την επιμέλεια ανήλικων ή αναπήρων παιδιών, με δικαστική απόφαση, θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης με τη συμπλήρωση 20 συντάξιμων χρόνων, ανεξάρτητα από την ηλικία τους.

Δεύτερον: Επί απολύσεως

Όπως ευνοϊκές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ισχύουν για υπαλλήλους που απολύονται είτε κατά τις ορισμένες από τον Οργανισμό Προσωπικού της Τράπεζας περιπτώσεις στασιμότητας ή για άλλους λόγους, είτε ύστερα από καταδίκη με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου για αξιόποινη πράξη σε βαθμό κακουργήματος ή για κατάχρηση, υπεξαίρεση, απάτη, πλαστογραφία σε βάρος της «Τράπεζας» ή του «Λογαριασμού».

Στις περιπτώσεις αυτές:

- α. Ο απολύμενος που δικαιούται παράλληλης συνταξιοδότησης από το φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης η σύνταξη απονέμεται:
 - Εάν η απόλυση γίνεται μετά 15ετή ασφάλιση για τους οριζόμενους από τον Οργανισμό Προσωπικού την Τράπεζα (στασιμότητα κ.λπ.) απονέμεται αμέσως σύνταξη.
 - Εάν η απόλυση γίνεται ωσαύτως μετά 15ετή ασφάλιση ύστερα από καταδίκη με αμετάκλητη απόφαση ποινικού Δικαστηρίου για αδίκημα εκ των ανωτέρω μνημονευθέντων, ο απολύμενος δεν δικαιούται σύνταξης για ισόχρονο με την άνω των έξι μηνών ποινή χρονικό διάστημα.

Στην περίπτωση αυτή εάν ο καταδικασθείς έχει μέλη οικογενείας, που θα εδικαιούντο σύνταξη λόγω θανάτου, καταβάλλεται η σύνταξη στα δικαιούχα αυτά πρόσωπα.

Τέλος, αν η απόλυση, γίνεται γίνει πριν από την καταδίκη με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, τότε απονέμεται κανονικά στον ίδιο τότε εφαρμόζονταν αναλόγως τα ανωτέρω.

- β. Αν απολυθούν από την υπηρεσία της «Τράπεζας» χωρίς παράλληλα να συνταξιοδοτηθούν και από οικείο φορέα τους κύριας ή επικουρικής ασφάλισης, σύνταξη απονέμεται εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Ανεξάρτητα από την ηλικία τους και εφόσον έχουν συμπληρώσει 20 χρόνια ασφάλισης τουλάχιστον και η απόλυσή τους οφείλεται στις οριζόμενες από τον Οργανισμό Προσωπικού της «Τράπεζας» περιπτώσεις στασιμότητας ή για άλλους, λόγους.
- Αν η απόλυση γίνεται μετά τη συμπλήρωση 20 ετών ασφάλισης τουλάχιστον και μετά από καταδίκη με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου, ο απολυμένος ασφαλισμένος δεν δικαιούνται τη σύνταξή του για ισόχρονο με την άνω των 6 μηνών ποινή του χρονικού διάστημα, εφαρμοζομένων, ανάλογα και τα όσα ορίζονται αμέσως ανωτέρω και για τη σύνταξη λόγω θανάτου στα μέλη μας της οικογένειάς του, ή της σύνταξη σε περίπτωση απόλυσης πριν την καταδίκη.

Θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης λόγω αναπηρίας

Οι ασφαλισμένοι θεμελιώνουν το συνταξιοδοτικό τους δικαίωμα λόγω αναπηρίας, όταν συμπληρώνουν τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

α. Χρονικές προϋποθέσεις

Αν απομακρυνθούν από την υπηρεσία και παράλληλα συνταξιοδοτηθούν άμεσα, ταυτόχρονα με την απομάκρυνσή τους και από τον οικείο φορέα κύριας ή επικουρικής σύνταξης, κανονικά, εφόσον πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

αα. Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και χρόνου ασφάλισης 5 ετών καθώς και ανικανότητα 50% τουλάχιστον, λόγω κοινής ασθένειας.

ββ. Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και χρόνου ασφάλισης και ανικανότητα 50% τουλάχιστον, λόγω βιαιού συμβάντος εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας, που επήλθαν κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής.

γγ. Ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και χρόνου ασφάλισης 2,5 ετών καθώς και ανικανότητα 50% τουλάχιστον, λόγω βιαιού συμβάντος – μη συνιστώντος εργατικό ατύχημα.

δδ. Τα οριζόμενα στα παραπάνω εδάφια ισχύουν και για τυχόν ανικανότητα κατά τη διάρκεια της αναμονής σε αναστολή της σύνταξης προς συμπλήρωση των οικείων ορίων ηλικίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3 του προηγούμενου άρθρου 7 του παρόντος Κανονισμού (βλ. ανωτέρω παρ. 4 στοιχ. «πρώτο» περίπτ. γ).

β. Έννοια αναπηρίας – Όργανα διαπίστωσης

Ο ασφαλισμένος θεωρείται ανάπηρος λόγω πάθησης ή βλάβης ή εξασθένησης σωματικής ή πνευματικής είναι ανίκανος για την εκτέλεση της εργασίας του, κατά τα οριζόμενα σε κάθε περίπτωση ποσοστά από τις προαναφερόμενες διατάξεις και εφόσον η κατά περίπτωση ανικανότητα είναι μεταγενέστερη της πρόσληψης στην υπηρεσία της «Τράπεζας» ή της ασφάλισης στο «Συνταξιοδοτικό Κεφάλαιο» ή οφείλεται σε επιδείνωση της προγενέστερης πάθησης ή βλάβης ή εξασθένησης.

Η διαπίστωση της αναπηρίας των ασφαλισμένων και των μελών της οικογένειάς τους, όπου αυτή απαιτείται γίνεται από Υγειονομική Επιτροπή που αποτελείται από: δύο γιατρούς που ορίζονται ο ένας από το «Λογαριασμό» και ο άλλος από την «Τράπεζα», μεταξύ των οποίων ορίζεται ο Πρόεδρος με την οικεία απόφαση του Δ.Σ. του «Λογαριασμού» για τη συγκρότησή της, από ένα γιατρό που ορίζει ο εξεταζόμενος ασφαλισμένος ή συνταξιούχος, και από τον Προϊστάμενο της υπηρεσίας του «Λογαριασμού» ή τον οικείο ειδικό Υπεύθυνο του «Συνταξιοδοτικού Κεφαλαίου» και το Γραμματέα του Δ.Σ. του «Λογαριασμού» ή τον οριζόμενο αντικαταστάτη του, που αναλαμβάνει τη σύνταξη των Πρακτικών και τη Γραμματειακή στήριξη της Υγειονομικής Επιτροπής.

Η σύνταξη αναπηρίας χορηγείται για όσο χρόνο καθορίζεται από την Υγειονομική Επιτροπή και πάντως για διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο του εξαμήνου. Σε κάθε περίπτωση προσκομίζεται στην, Υγειονομική Επιτροπή, αντίγραφο απόφασης της Υγειονομικής Επιτροπής του οικείου φορέα Κύριας σύνταξης εκτός των περιπτώσεων βεβαιωμένης αρμοδίως μη έκδοσης σχετικών αποφάσεων. Η εν λόγω απόφαση δεν είναι δεσμευτική για την Υγειονομική Επιτροπή του «Συνταξιοδοτικού Κεφαλαίου», κατισχύει όμως μεταξύ των δύο η αποφαινόμενη θετικά για τη συνταξιοδότηση λόγω αναπηρίας καθώς και η ευνοϊκότερη ως προς το ποσοστό ανικανότητας.

Σε περίπτωση βαρύτατων περιστατικών που δεν είναι δυνατή η αυτοπρόσωπη παρουσία του ενδιαφερόμενου στην Υ/Ε η εξέταση γίνεται και η γνωμάτευση εκδίδεται βάσει των αποφάσεων των Υ/Ε του οικείου φορέα Κύριας ή Επικουρικής σύνταξης ή πιστοποιητικών αναπηρίας και παθήσεων ή επιτοπίως, με απόφαση Υ/Ε του Λ/σμού.

Η αναπηρία διακρίνεται σε μερική, για ανικανότητα από 50%-66,99% σε πλήρη, για ανικανότητα από 67% και άνω και σε απόλυτη, όταν, λόγω της ανικανότητάς τους υπάρχει ανάγκη συνεχούς συμπαράστασης, επίβλεψης και περιποίησης άλλου προσώπου.

Η αναπηρία διακρίνεται σε προσωρινή, για ανικανότητα του συγκεκριμένου, ορισμένου κατά τη γνωμάτευση της οικείας Υ/Ε άνω των 6 μηνών χρονικού διαστήματος και σε οριστική. Μετά τη λήξη της χρονικής διάρκειας της αναπηρίας, ο συνταξιοδοτούμενος επανεξετάζεται εφόσον δεν έχει συμπληρώσει το 50ο έτος της ηλικίας του, οπότε και καθίσταται οριστική η αναπηρία τους. Εξ αντιθέτου σε περίπτωση ολοκληρωτικής θεραπείας παύει η συνταξιοδότησή του οπότε η Τράπεζα υποχρεούται στην επανεργοποίηση της εργασιακής σχέσης τούτου εκτός του αν δηλωθεί αποχώρηση συνεπαγόμενη συνταξιοδότηση λόγω γήρατος.

Οφείλουμε να σημειώσουμε τη γενικώς ισχύουσα αρχή του ασφαλιστικού δικαίου, η οποία και από τον Κανονισμό του παρόντος Λ/σμού προβλέπεται ρητά, κατά την οποία χάνει το δικαίωμα για σύνταξη όποιος καταστεί ανάπηρος από πρόθεση ή από πλημμέλεια ή κακούργημα που διαπράχθηκε από αυτόν, εφόσον διαπιστωθεί η ενοχή του με αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Στην περίπτωση αυτή αν υπάρχουν δικαιοδόχοι που θα εδικαιούντο σύνταξη λόγω θανάτου, κατά τα οριζόμενα κατωτέρω, καταβάλλεται σε αυτούς η σύνταξη νοουμένου κατά πλάσμα νόμου, του ούτως καταστάσαντος αναπήρου, ως δικαιοπαρόχου αυτών.

Τρόπος υπολογισμού του ποσού της σύνταξης

Το ποσό της σύνταξης συναρτάται με:

- Τις συντάξιμες αποδοχές του μήνα εξόδου από την Τράπεζα.
 - Τα ποσοστά σύνταξης ανάλογα με το χρόνο ασφάλισης.
- α. Ως συντάξιμες αποδοχές νοούνται αποκλειστικά:
- Ο βασικός μισθός του κλιμακίου ή ο βασικός μισθός του Υποδ/ντή ή Διευθυντή πλέον προσαυξήσεων και πριν που ισχύουν κάθε φορά.
 - Η προσαύξηση της ΣΣΕ (ΦΕΚ 633/14-10-81 τεύχος β' παρ. 5 εδάφ. γ).
 - Το επίδομα πολυετούς υπηρεσίας.
 - Τα οικογενειακά επιδόματα συζύγου και τέκνων που αφαιρούνται σε περίπτωση θανάτου συζύγου και θανάτου ή ενηλικίωσης τέκνου, παρεκτός των ανικάνων που διαρκούν για όσο χρόνο υφίσταται η ανικανότητα.
 - Το επιστημονικό επίδομα.
 - Το επίδομα βαθμού.

Δεν περιλαμβάνονται στις συντάξιμες αποδοχές τα Δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα και τα επιδόματα Αδείας και Ισολογισμού καθώς και όλες οι άλλες παροχές που χορηγούνται ή θα χορηγηθούν από την Τράπεζα στους ασφαλισμένους. Ωστόσο ο Κανονισμός επιφυλάσσει στο Δ.Σ. του Λ/σμού να συμπεριλάβει με απόφασή του και άλλες μισθολογικές παροχές μόνιμου χαρακτήρα.

- β. Τα ποσοστά σύνταξης υπολογίζονται σε 3,31428% των πιο πάνω συντάξιμων αποδοχών για κάθε έτος ασφάλισης μέχρι και του 35ου έτους συμπεριλαμβανομένου, οπότε συμπληρώνεται ποσοστό 116% των συντάξιμων αποδοχών, πέραν του οποίου δεν γίνεται καμία προσαύξηση στο παραπάνω ποσοστό. Από το ποσό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης που προκύπτει αφαιρείται το ποσό της σύνταξης που τυχόν λαμβάνει ή δικαιούται να λάβει ο δικαιούχος από τον ασφαλιστικό φορέα της Κύριας και Επικουρικής του ασφάλισης και καταβάλλεται σ' αυτόν το υπόλοιπο ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση αυτή. Στο αφαιρούμενο ποσό δεν συμπεριλαμβάνονται τα τυχόν καταβαλλόμενα από τους φορείς Κύριας και Επικουρικής ασφάλισης επιδόματα απόλυτης αναπηρίας και λοιπές ειδικές παροχές, εκτός και αν καταβάλλονται ισόποσως τουλάχιστον και από τον Λ/σμό.

Οι συνταξιούχοι του Λ/σμού υποχρεούνται να γνωστοποιούν σ' αυτόν μέσα σε ένα μήνα τη λήψη της σύνταξής τους από τον τρίτο ως άνω φορέα άλλως υπέχουν ευθύνες.

Ο οικείος Κανονισμός προβλέπει και Κατώτατα Όρια συντάξεων πολλαπλών επιπέδων (άρθρο 10).

Θεμελίωση δικαιώματος σύνταξης λόγω θανάτου

Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου εξ ιδίας εργασίας του Λ/σμού ή άμεσα ασφαλισμένου αυτού δικαίωμα σε σύνταξη θεμελιώνουν τα πιο κάτω μέλη οικογενείας του θανόντος:

α. Η χήρα σύζυγος, ή ο άπορος και ανάπηρος ή 60 ετών τουλάχιστον χήρος σύζυγος του οποίου η συντήρηση βάρυνε κυρίως τη θανούσα σύζυγο.

Η χήρα ή ο άπορος δεν δικαιούται σύνταξη:

- Αν ο θάνατος του ετέρου των συζύγου επήλθε πριν από την συμπλήρωση τριών μηνών από την τέλεση του γάμου του, προκειμένου για θάνατο εν ενεργεία ασφαλισμένο ή πριν από τη συμπλήρωση 12 μηνών προκειμένου περί θανάτου συνταξιούχου.

Σε αμφοτέρες της περιπτώσεις το κώλυμα αίρεται:

αα. Αν ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα εργατικό ή μη εργατικό ή σε οξεία λοιμώδη νόσο ή επαγγελματική ασθένεια.

ββ. Αν υφισταμένου του γάμου γεννήθηκε ή με το γάμο νομιμοποιήθηκε τέκνο.

γγ. Αν η χήρα κατά το χρόνο του θανάτου τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης.

Επίσης, η χήρα ή ο χήρος δεν έχει δικαίωμα σε σύνταξη αν πριν από το θάνατο του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου συζύγου, εκδόθηκε οριστική απόφαση περί διαζυγίου με υπαιτιότητα της χήρας ή του χήρου συζύγου ή και των δύο συζύγων, ανάλογα.

Επίσης, η ανυπαίτια του διαζυγίου χήρα σύζυγος, δεν έχει δικαίωμα για σύνταξη, αν δεν είχε δικαίωμα διατροφής από την έκδοση της οριστικής απόφασης του διαζυγίου, μέχρι το θάνατο του συζύγου της συνεχώς.

β. Τα τέκνα, νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα ή υιοθετηθέντα και σε περίπτωση δε θανάτου άμεσης ασφαλισμένης ή άμεσης συνταξιούχου γυναίκας και τα φυσικά τέκνα αυτής.

Τα τέκνα δικαιούνται σύνταξη εφόσον είναι άγαμα και δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους. Το δικαίωμα αυτό παρατείνεται μέχρι τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας τους εφόσον συνεχίζουν τις σπουδές τους σε αναγνωρισμένες από το Κράτος Σχολές της Ελλάδας ή του εξωτερικού.

Τα ως άνω όρια ηλικίας δεν ισχύουν εφόσον τα τέκνα είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία.

- γ. Όταν δεν υπάρχει χήρα – χήρος και παιδιά δικαιούχα σύνταξης στα δικαιώμα υπεισέρχονται οι γονείς φυσικοί ή θετοί και ειδικότερα ο πατέρας που είναι ανίκανος για εργασία ή άνω των 60 ετών και η μητέρα εφόσον όμως η συντήρησή του βάρυνε το θανόντα ή τη θανούσα.

γ. Ασφαλιστικές προϋποθέσεις

Για να θεμελιώσουν δικαίωμα σε σύνταξη λόγω θανάτου το ως άνω (περ. α και β) μέλη οικογενείας σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου από ίδια εργασία, δεν αναζητούνται ασφαλιστικές προϋποθέσεις. Η ιδιότητα του θανόντος ως συνταξιούχου αυτή καθ' εαυτήν είναι θεμελιωτική του δικαιώματος.

Τα ως άνω ισχύουν και σε περίπτωση κατά την οποία ο θανών ελάμβανε ή θεμελιώνε ανάλογο δικαίωμα σε σύνταξη από το φορέα κύριας ή επικουρικής ασφάλισης ή εφόσον ο θάνατος οφείλεται σε βίαιο συμβάν (εργατικό ατύχημα) ή επαγγελματική νόσο που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής.

Σε κάθε άλλη περίπτωση το δικαίωμα των μελών οικογενείας θεμελιώνεται:

- Μετά τη συμπλήρωση πέντε (5) συντάξιμων χρόνων του θανόντος και ανεξάρτητα από την ηλικία του, εφόσον ο θάνατός του οφείλεται σε βίαιο συμβάν που δεν επήλθε κατά την εκτέλεση ή εξ αφορμής της εργασίας ή από επαγγελματική ασθένεια και δεν έπαιρνε σύνταξη ή δεν θεμελιώνεται στο πρόσωπό του ίδιο δικαίωμα σύνταξης από Κύριο ή Επικουρικό φορέα, άλλως, αν έπαιρνε, δηλαδή, σύνταξη ή θεμελιώνεται ίδιο δικαίωμα σύνταξης κ.λπ., μετά τη συμπλήρωση πέντε (5) συντάξιμων χρόνων.

δ. Ποσοστά σύνταξης

Τα ποσοστά της σύνταξης καθενός δικαιούχου ή ομάδας αυτών ορίζονται ως εξής:

- Το ποσό της σύνταξης που δικαιούται η χήρα ή ο χήρος ή το παιδί, ισούται με το 60% του ποσού της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του θανόντος ή της θανούσης, άμεσων ασφαλισμένων ή συνταξιούχων εφόσον πρόκειται για τη χήρα σύζυγο μόνο ή για το χήρο σύζυγο μόνο ή για ένα παιδί μόνο του.
- Το σύνολο των συντάξεων της χήρας συζύγου ή του χήρου συζύγου που συντρέχουν με ένα ή περισσότερα παιδιά, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του θανόντος ή θανούσας και, όταν δεν υπάρχει χήρα ή χήρος σύζυγος που να δικαιούται σύνταξη αλλά συντρέχουν μόνο τα περισσότερα από ένα παιδιά μεταξύ τους, το σύνολο των συντάξεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το 80% του ποσού της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του θανόντος ή της θανούσας.
- Η χήρα ή ο χήρος σύζυγος παίρνει το 60% του ποσού της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του θανόντος ή της θανούσας, αν συνυπάρχει με ένα μόνο παιδί το οποίο παίρνει το υπόλοιπο 40% αυτής, ενώ αν συνυπάρχει με περισσότερα από ένα παιδιά, παίρνει το 50% και αυτό μοιράζονται το υπόλοιπο 50% σε ίσες μερίδες.

- Αν οι δικαιοδόχοι είναι μόνο τα παιδιά, τότε επιμερίζεται μεταξύ τους σε ίσες μερίδες το ποσό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του θανόντος ή της θανούσας εφόσον είναι ορφανά και από τους δύο γονείς, άλλως το 80% αυτής.
- Το ποσό της σύνταξης που δικαιούται ο πατέρας ή η μητέρα του θανόντος ή της θανούσας, ισούται με το 40% της δικαιούμενης ή λαμβανόμενης, ανάλογα, μηνιαίας συνολικής σύνταξης των ανωτέρω και εάν συντρέχουν, διανέμεται μεταξύ τους το 50% αυτής σε ίσες μερίδες.
- Ως μηνιαία συνολική σύνταξη του θανόντος ή της θανούσας, άμεσων ασφαλισμένων ή συνταξιούχων για τον καθορισμό των ποσοστών που αναλογεί σε έκαστο μέλος λογίζεται το ποσό της άμεσης από ίδιο δικαίωμα, μηνιαίας συνολικής σύνταξης που έπαιρνε ο θανών ή η θανούσα άμεσοι συνταξιούχοι γήρατος ή αναπηρίας ή το ποσό που θα ελάμβανε ο θανών ή η θανούσα άμεσοι ασφαλισμένοι, αν κατά την ημέρα του θανάτου αυτών εκρίνοντο ανάπηροι με ποσοστό τουλάχιστον 67%.
- Από το ποσό της σύνταξης που προκύπτει αφαιρείται το ποσό της σύνταξης που τυχόν λαμβάνει ή δικαιούται να λάβει ο δικαιοδόχος από τον ασφαλιστικό φορέα της κύριας και επικουρικής ασφάλισης του θανόντος ή της θανούσας, άμεσων ασφαλισμένων ή συνταξιούχων.
- Και στις συντάξεις λόγω θανάτου προβλέπονται Κατώτατα Όρια Σύνταξης (ΚΟΣ) δύο επιπέδων.
- Από την άλλη πλευρά το ποσό της σύνταξης λόγω θανάτου προσαυξάνεται κατά 50% όταν ο δικαιοδόχος έχει απόλυτη αναπηρία, δηλαδή έχει ανάγκη συνεχούς επίβλεψης, περιποίησης και συμπαράστασης άλλου προσώπου.

ε. Συρροή συντάξεων

Όταν στο αυτό πρόσωπο συμπέσουν οι ιδιότητες του συνταξιούχου εξ ιδίας εργασίας αφενός και του συνταξιούχου λόγω θανάτου αφετέρου, το συνολικό ποσό της σύνταξης του Α/σμού που τυχόν υπερβαίνει την ανώτατη μηνιαία, συνολική, ακαθάριστη σύνταξη του Διευθυντή με 35 συντάξιμα χρόνια, με το ανώτατο ποσοστό επιδόματος, πολυετίας, πτυχίου ανωτάτης σχολής, με βασικό μισθό, προσαυξήσεις και ΑΤΑ για 35 χρόνια υπηρεσίας και με τα επιδόματα βαθμού και ΣΣΕ 1981, περικόπτεται. Για την εφαρμογή των ανωτέρω υπολογίζεται καθαρό μετά την αφαίρεση των νομίμων κρατήσεων.

Σε περίπτωση χήρας ή χήρου με ανήλικα παιδιά, το όπως παραπάνω συγκριτέο, ανώτατο ποσό της μηνιαίας συνολικής σύνταξης του Διευθυντή, λαμβάνεται υπόψη αυξημένο κατά 15%.

Σε καμιά περίπτωση όμως δεν θίγεται το ανώτατο ποσό της, χορηγούμενης άμεσης, από ίδιο δικαίωμα σύνταξης.

ΚΕΦ. ΙΣΤ΄

Λειτουργούντα Επικουρικά Ταμεία – ΝΠΙΔ

Μετά από την υπαγωγή στο ΕΤΑΤ ή στο ΕΤΑΑΜ, κατά περίπτωση των τεσσάρων Ταμείων Α-Δ που αναφέρονται στο προηγούμενο Κεφ. ΙΕ, τα εναπομείναντα όμοια των Τ/Υ που λειτουργούν αυτοτελώς ως ΝΠΙΔ είναι τα κάτωθι, για ένα έκαστο από τα οποία ισχύουν τα ακόλουθα:

Α΄ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ⁽²⁸⁾

Το Ταμείο συνεστήθη κατά το έτος 1948 με ΣΣΕ μεταξύ της Τράπεζας και των Συλλόγων Υπαλλήλων και Κλητήρων αυτής.

Σκοπός τούτου είναι η παροχή μηνιαίου μερίσματος στους μετόχους (ασφαλισμένους) του Ταμείου και η χορήγηση οικονομικών ενισχύσεων και άλλων εφάπαξ παροχών σ'αυτούς και στις οικογένειές τους.

Το ενδιαφέρον του παρόντος βιβλίου περιορίζεται στο μηνιαίο μέρισμα, που έχει τα γνωρίσματα της επικουρικής σύνταξης.

Στο Ταμείο υπαγόταν και το προσωπικό της Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας, το οποίο με το ν.2843/2000 άρθρ. 23 (ΔΕΝ 2001 σ. 681) υπήχθη στο αντίστοιχο Ταμείο της Εθνικής Τράπεζας, περί του οποίου η επόμενη παράγρ. Β.

1. Ασφαλιζόμενοι

Μέτοχοι (ασφαλισμένοι) του Ταμείου καθίστανται:

- α. Ο διοικητής και ο Υποδιοικητής της Τράπεζας.⁽²⁹⁾
- β. Οι διευθυντές και ολόκληρο το κύριο και βοηθητικό προσωπικό οποιουδήποτε κλάδου ή βαθμού.
- γ. Οι καθαρίστριες της Τράπεζας που παρέχουν τις υπηρεσίες τους τακτικώς επί 3 ½ ώρες τουλάχιστον ημερησίως αμειβόμενες ως απασχολούμενες κατά πλήρες ωράριο με μηνιαίο μισθό ίσο με το 25πλάσιο του ΗΑΕ.
- δ. Οι δικηγόροι της Τράπεζας που παρέχουν τις υπηρεσίες τους με μηνιαίο μισθό κατά κύρια και πλήρη απασχόληση, δηλαδή ακολουθούν το γενικό ωράριο εργασίας που ισχύει για το προσωπικό της Τράπεζας.

⁽²⁸⁾ Το Ταμείο αυτό δεν εμπίπτει στις ρυθμίσεις του άρθρ. 62 του ν. 3371/05 διότι η Τράπεζα Ελλάδος δεν ανήκει στα Πιστωτικά Ιδρύματα του ν. 2076/92.

⁽²⁹⁾ Ο ν. 2084/92 στο άρθρ. 47 § 7 (ΔΕΝ 1992 σ. 1041) όρισε ότι οι προβλεπόμενες από τις Καταστατικές διατάξεις των Ειδικών Ταμείων του άρθρ. 9 ν. 1976/91 προϋποθέσεις συνταξιοδότησεως κ.λπ. για Διοικητές Υποδ/ντές κ.ά. καταργήθηκαν από 24-8-1992.

ε. Οι νομικοί σύμβουλοι και δικηγόροι του ΤΣΠ-Τράπεζας της Ελλάδος, οι παρέχοντες τις νομικές υπηρεσίες με πάγια περιοδική αμοιβή ίση τουλάχιστον της προβλεπόμενης από τον Κώδικα περί δικηγόρων (ν.δ. 3026/1954).

στ. Στο Ταμείο υπήχθησαν και οι κατά την 14.4.1976 υπηρετούντες ιατροί στην Τράπεζα.

Η ασφάλιση όλων των ανωτέρω συντρέχει με τον απαραίτητο όρο ότι ασφαρίζονται και στο ΤΣΠ-ΤΕ.

Από την ασφάλιση εξαιρούνται, ορίζει το Καταστατικό (άρθρ. 6 παρ. 2), όσοι από τους ανωτέρω των περιπτώσεων β' και δ', κατά την ημέρα του διορισμού τους έχουν συμπληρώσει το 50ό έτος της ηλικίας τους, καθώς και οι της περίπτωσης β' που παρέχουν προς την Τράπεζα υπηρεσία ή εργασία όχι κατά κύρια και πλήρη απασχόληση. Η εξαίρεση είχε ως αποτέλεσμα την υποχρεωτική υπαγωγή τους στο ΕΤΕΑΜ.

Η διάταξη του ν. 3371/05, άρθρ. 58 1 κατά την οποία «στην ασφάλιση του ΕΤΕΑΜ υπάγονται υποχρεωτικώς και αυτοδίκαια και διέπονται από τη νομοθεσία του οι προσλαμβανόμενοι στα Πιστωτικά Ιδρύματα του ν. 2076/92 από 1-1-2005», δεν τυγχάνει εφαρμογής στην Τράπεζα της Ελλάδος γιατί αυτή δεν εμπίπτει στα Πιστωτικά Ιδρύματα του εν λόγω νόμου. Επομένως και το προσλαμβανόμενο προσωπικό από την Τράπεζα αυτή εντεύθεν της 1-1-2005 διέπεται από τις Καταστατικές διατάξεις του Μετοχικού τούτου Ταμείου.

2. Εισφορές

Διακρίνουμε τις εισφορές ασφάλισης, υπολογιζόμενες ποσοστιαίως επί των καταβαλλόμενων αποδοχών και τις όμοιες που υπολογίζονται άπαξ σε απόλυτα, τρόπο τινά, ποσά λόγω διορισμού, προαγωγής κ.λ.π.

α. Εισφορά αποδοχών

Οι μέτοχοι (ασφαλισμένοι) υπόκεινται σε εισφορά 2,50% υπολογιζόμενη επί του συνόλου των πάσης φύσεως αποδοχών.

Παράλληλα εισφορά υφίσταται και σε βάρος της Τράπεζας, ως εργοδότης εκ 5,20% υπολογιζόμενη επί των αυτών ως άνω αποδοχών.

β. Πέραν των ανωτέρω στους πόρους του Ταμείου περιλαμβάνονται:

- Εφάπαξ εισφορά των μετόχων (ασφαλισμένων) ίση με τις πλήρεις αποδοχές ενός μηνός.
- Εφάπαξ εισφορά των συνερχομένων σε γάμο μετόχων (ασφαλισμένων ή μερισματούχων /συνταξιούχων), ίση με το επίδομα γάμου τριών μηνών.

- Εισφορά πλήρων αποδοχών $\frac{1}{2}$ μηνός γέννησης τέκνου ή υιοθεσίας όταν δεν υπάρχει τέκνο νόμιμο ή νομιμοποιηθέν.
- Το $\frac{1}{2}$ της αύξησης των αποδοχών του πρώτου ολόκληρου μηνός κάθε ασφαλισμένου από οποιαδήποτε αιτία, πλην υπερωριών.

Οι εισφορές όλες παρακρατούνται σε δόσεις.

Η Τράπεζα καθίσταται υπόχρεως για την καταβολή στο Ταμείο ίσες σε ποσό εισφορές για κάθε μία από τις αναφερόμενες στο παρόν στοιχ. β'.

- γ. Βέβαια, πόροι του αποτελούν και οι πρόσδοδοι περιουσίας και δωρεές και κληροδοσίες, αλλά και άλλου είδους εισφορές μετόχων και Τράπεζας, υπέρ άλλων παροχών που χορηγεί το Ταμείο, που δεν αποτελούν αντικείμενο έρευνας.

3. Χρόνος ασφάλισης

Ως χρόνος ασφάλισης λογίζεται:

- α. Η έμμισθη μετά πλήρων αποδοχών υπηρεσία που διανύθηκε στην Τράπεζα, για την οποία καταβλήθηκαν οι οικείες εισφορές.
- β. Κάθε άλλη υπηρεσία ή προϋπηρεσία σε άλλο εργοδότη ή χρόνος ασφάλισης, ή στρατιωτική υπηρεσία, αναγνωρισθείσα ή αναγνωριζόμενη από το ΤΣΠ-ΤΕ.

Προς τούτο απαιτείται αίτηση του ενδιαφερόμενου, συνοδευόμενη από πιστοποιητικό του ΤΣΠ-ΤΕ.

Η αναγνώριση τελεί υπό εξαγορά με βάσει τις ισχύουσες εκάστοτε εισφορές υπολογιζόμενες επί των μηνιαίων αποδοχών του αιτούντος, όπως ισχύουν κατά το χρόνο έκδοσης της απόφασης του Δ.Σ., προσαυξημένες κατά το $\frac{1}{12}$ λόγω δώρων εορτών και επιδόματος αδείας. Το ποσό της όλης οφειλής εξοφλείται σε δόσεις, μη αποκλεισμένης της παρακράτησης από το μισθό. Το Καταστατικό, στο άρθρ. 11 παρέχει διευκολύνσεις κάθε μορφής για την αναγνώριση, οι οποίες δεν έχουν ανάγκη ιδιαίτερης μνείας.

- γ. Ο χρόνος διαδοχικής ασφάλισης περί της οποίας βλ. το Κεφ. ΙΖ'.

4. Δικαιούμενοι μερίσματος (σύνταξης)

Δεν ορίζεται ρητά, αλλά προκύπτει με σαφήνεια, ότι το Ταμείο καλύπτει, στο χώρο της επικούρησης, τους τρεις κλασικούς κινδύνους: Γήρας, αναπηρία , θάνατον.

Οι προϋποθέσεις που τάσσονται για θεμελίωση δικαιώματος κατά περίπτωση είναι:

α. Λόγω γήρατος

Απαιτείται έξοδος από την υπηρεσία της Τράπεζας και:

- Κατά το χρόνο εξόδου να είναι μέτοχος (ασφαλισμένος) του Ταμείου.
- Να δικαιωθεί σύνταξης από το ΤΣΠ-ΤΕ.
- Να έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση 15ετή τουλάχιστον Σ.Υ.

β. Λόγω αναπηρίας

Στην περίπτωση αυτή το δικαίωμα θεμελιώνεται εάν αποχωρήσει ο μέτοχος από την Τράπεζα λόγω επιγενόμενης, της έναρξης της ασφάλισης, σωματικής βλάβης ή πάθησης, καθιστώσα ολοσχερή ανικανότητα για εργασία, είναι κατά την αποχώρηση μέτοχος (ασφαλισμένος) και έχει τριετή Σ.Υ. στο Ταμείο.

Για την ανικανότητα γνωματεύει 3μελής Υγειονομική Επιτροπή τα δύο μέλη της οποίας ορίζονται από το Δ.Σ. του Ταμείου και ο ένας από τον ενδιαφερόμενο.

γ. Λόγω θανάτου

Σε περίπτωση θανάτου μετόχου (ασφαλισμένου) του Ταμείου, μετά από τριετή Σ.Υ., ή μερισματούχου (συνταξιούχου) δικαίωμα σε σύνταξη αποκτούν:

- αα. Η χήρα σύζυγος, εφόσον διατελεί εν χηρεία. Για το χήρο το Καταστατικό (άρθρ. 6) ουδέν προβλέπει. Φρονούμε ότι οι κανόνες περί ισότητας που έχουμε επικαλεσθεί ανωτέρω κεφ. Ζ, επιβάλλουν τη συνταξιοδότηση αυτών, χωρίς ανάγκη προσαρμογής της Καταστατικής διάταξης.
- ββ. Τα παιδιά από νόμιμο γάμο καθώς και τα νομιμοποίητα και τα εκουσίως ή δικαστικώς αναγνωρισθέντα:
 - τα μεν κορίτσια μέχρι την αποκατάστασή τους με γάμο,
 - τα δε αγόρια μέχρι την συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους, εάν δεν ασκούν επάγγελμα ή μέχρι την συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας τους εάν εξακολουθούν τις σπουδές τους σε αναγνωρισμένες Σχολές της ημεδαπής ή αλλοδαπής, και είναι και στις δύο περιπτώσεις άγαμα.

Ειδικές ρυθμίσεις για τα παιδιά ποιείται το Καταστατικό ως εξής:

- Τα αγόρια δικαιούνται μερίσματος και μετά την συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους, εάν κατά τον χρόνο του θανάτου του έχοντος δεκαετή τουλάχιστον Σ.Υ. μετόχου ή μερισματούχου είναι οριστικώς και εξ ολοκλήρου, εξαιτίας σωματικής ή πνευματικής νόσου, ανίκανα για συντήρησή τους, στερούνται δε άλλων επαρκών πόρων.

Συμπεραίνεται ότι αγόρια ανάπηρα των οποίων ο γονέας είχε ολιγότερη της 10ετίας Σ.Υ. δεν δικαιούται σύνταξης.

- Οι διαζευγμένες θυγατέρες που συνήψαν πρώτο γάμο, που λύθηκε με διαζύγιο, υπαιτιότητα του συζύγου τους ή κοινή υπαιτιότητα, ως προς την χορήγηση μόνον μερίσματος, υπό την προϋπόθεση ότι δικαιούνται συντάξεως από το ΤΣΠ- ΤΕ.
- Τα, από νόμιμο γάμο, άγαμα παιδιά που δεν έχουν συμπληρώσει το 20ό έτος της ηλικίας τους του μετά από 5 έτη συντάξιμης υπηρεσίας αποβιώσαντος ασφαλισμένου ή μερισματούχου, των οποίων η μερισματοδότηση παύει οπωσδήποτε με την συμπλήρωση του 20ού έτους της ηλικίας τους, ή πριν αυτής με την τέλεση του γάμου τους.
- Εν ελλείψει παιδιών από νόμιμο γάμο ή νομιμοποιηθέντων ή εξώγαμων, αναγνωρισθέντων και υπό τας αυτάς ως προς αυτά όρους και προϋποθέσεις σύνταξης δικαιούται ένα θετό παιδί μετόχου ή μερισματούχου αμέσως ασφαλισμένου, εφόσον:
 - Η υιοθεσία έγινε πέντε (5) χρόνια πριν τον θάνατο γονέα και δηλώθηκε από αυτόν στην Τράπεζα για την λήψη του σχετικού επιδόματος άμα τη τελέσει της ή στο Ταμείο.
 - Ο μεν θετός γονέας κατά τον χρόνο της υιοθεσίας δεν είχε συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας του, το δε θετό παιδί δεν είχε συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας του.
 - Δικαιούται το θετό παιδί συντάξεως από το ΤΣΠ-ΤΕ.
 - Κατεβλήθησαν οι οικείες εισφορές ως επί γνησίων παιδιών, από την γέννηση του θετού τέκνου ή αφότου έγινε μέτοχος ο θετός γονέας.

Η αυστηρότητα με την οποία αντιμετωπίζεται το συνταξιοδοτικό θέμα των θετών παιδιών δεν αρμόζει προς τις σύγχρονες αντιλήψεις και θεσμοθετημένους γενικούς κανόνες.

γγ. Η χήρα μητέρα του μετόχου ή μερισματούχου, εφόσον δικαιούται μερίσματος κατά τα αμέσως κατωτέρω.

δδ. Ελλείψει χήρας και παιδιών στο δικαίωμα υπεισέρχονται η μητέρα, ο ανίκανος για εργασία πατέρας, οι ανήλικοι ή οριστικώς και εξ ολοκλήρου ανίκανοι για εργασία άγαμοι αδελφοί και οι άγαμες αδελφές εφόσον η συντήρησή τους εβάρυνε κατά κύριο λόγο τον θανόντα, έτυχον δε συντάξεως από το ΤΣΠ-ΤΕ.

δ. Τρόπος υπολογισμού του μερίσματος (σύνταξης)

Η απονεμόμενη σύνταξη στηρίζεται στη συνολική Σ.Υ., περί της οποίας η περίπτ. 3 ανωτέρω και σε ένα ποσοστό. Το τελευταίο τούτο καθορίζεται εκάστοτε βάσει αναλογιστικής μελέτης στηριζόμενης στις αρχές του συστήματος κεφαλοποίησης ή του μέσου ασφαλιστρου. Το σύστημα αυτό είναι αναμφίβολα το πλέον υγιές, εφαρμόζεται από όλους τους Φορείς ΚΑ (κύριας και επικουρικής σύνταξης), αλλά το συμπέρασμα της μελέτης αποτυπώνονται σε διάταξη ουσιαστικού νόμου για τα ΝΠΔΔ ή στα Καταστατικά για ΝΠΙΔ, υπό μορφή ποσοστού.

Στο προκείμενο Ταμείο το συμπέρασμα της αναλογιστικής μελέτης δεν αναγράφεται στο Καταστατικό και έτσι αδυνατούμε να προσδιορίσουμε το ύψος της σύνταξης που απονέμεται.

Β' ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΗΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΤΕ

Ο Λ/σμός συνεστήθη από το έτος 1949 με σκοπό τη χορήγηση μηνιαίας επικουρικής σύνταξης στο προσωπικό της ΕΤΕ όπως τούτο διαμορφώθηκε με τις συγχωνεύσεις σε αυτή και άλλων Τραπεζών.

Η ασφαλιστική του αρμοδιότητα διέπεται ως κατωτέρω από τον ομώνυμο "Ειδικό Κανονισμό".

1. Ασφαλιζόμενοι - εισφορές

Από το σκοπό που καλείται να επιτελέσει ο Λ/σμός, προκύπτει ότι στην ασφάλισή του ασφαλιζονται το προσωπικό της ΕΤΕ, ανεξαρτήτως βαθμού και ιδιότητας που υπηρετεί σε αυτή με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ή με την ιδιότητα Διοικητού, Προέδρου Δ.Σ., Δ/ντος Συμβούλου, Υποδιοικητού, Αντιπροέδρου Δ.Σ. καθώς και οι τακτικοί δικηγόροι και τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου της Τράπεζας, εφόσον είναι ασφαλισμένοι στο ΤΣΠ-ΕΤΕ.

Η τελευταία, από τις ανωτέρω, φράση "εφόσον είναι ασφαλισμένοι στο ΤΣΠ-ΕΤΕ", αναφέρεται, έχουμε τη γνώμη σε όλο τον κύκλο των ασφαλιζομένων. Επομένως όπου προβλέπεται εξαίρεση από το ΤΣΠ-ΕΤΕ επέρχεται εξαίρεση και από το Λ/σμό.

Το άρθρ. 11 του Κανονισμού προέβλεπε την αναγνώριση ορισμένων προϋπηρεσιών, υπό τον όρο όμως ότι αναγνωρίστηκαν από το Ταμείο κύριας σύνταξης. Εάν τούτο έχει συμβεί με αίτηση που έπρεπε να είχε υποβληθεί μέχρι 30.4.2001 είναι σε ισχύ η αναγνώριση και παράγει όλα τα έννομα αποτελέσματα. Σε αντίθετη περίπτωση εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν.2084/92 άρθρ. 40 και 47§ 12 όπως τροποποιήθηκαν τις οποίες το ΤΣΠ-ΕΤΕ ως ΝΠΔΔ κατ'ανάγκη εφαρμόζει (βλ. Κεφ. Β § 2 περίπτ. γ).

Οι εισφορές ασφάλισης είναι ανισοβαρείς στο Λ/σμό. Το άρθρ. 5 του Κανονισμού τις ορίζει επί των πάσης φύσεως αποδοχών ως και των τυχόν καταβαλλομένων από την Τράπεζα ποσοστών επί των κερδών της, σε 3,50% των ασφαλισμένων και 9% της Τράπεζας. Πέραν τούτων ως πόροι του Ταμείου προβλέπονται:

- Εφ' άπαξ εισφορά των ερχομένων σε πρώτο γάμο ησφαλισμένων ίση προς το λόγω γάμου παρεχόμενο από την Τράπεζα επίδομα τριών μηνών.
- Εφ' άπαξ εισφορά δι'έκαστον αποκτώμενο τέκνο ίση προς το παρεχόμενο από την Τράπεζα επίδομα τριών μηνών.
- Εισφορά της Τράπεζας ίσης με την καταβαλλόμενη από τους ησφαλισμένους ή συνταξιούχους λόγω γάμου και τέκνων κατά τα ανωτέρω.
- Ποσόν εκ των προμηθειών εξ ασφαλιστικών εργασιών διενεργουμένων μέσω των Υπηρεσιών της Τράπεζας, καθοριζομένου εκάστοτε από τη Διοίκηση της Τράπεζας.

2. Δικαίωμα στην επικούρηση

Δικαίωμα στην επικουρική σύνταξη αποκτούν οι ασφαλισμένοι του Λ/σμού ευθύς ως εξέλθουν της υπηρεσίας της Τράπεζας και καταστούν δικαιούχοι συντάξεως του ΤΣΠ-ΕΤΕ. Η αυτή ως άνω προϋπόθεση ισχύει και για τη σύνταξη λόγω θανάτου, με ταύτιση μάλιστα των μελών οικογενείας προς εκείνα που προβλέπει η νομοθεσία του ΤΣΠ-ΕΤΕ (Κεφ.ΙΑ. § 1).

Συντάξιμος χρόνος είναι αυτός για τον οποίο έχουν καταβληθεί εισφορές στο Λογ/σμό λόγω υπηρεσίας στην Ε.Τ.Ε., ο χρόνος που διανύθηκε σε άλλο φορέα επικουρικής ασφάλισης και μεταφέρεται στο Λ/σμό κατά τους κανόνες της νομοθεσίας περί διαδοχικής ασφάλισης όπως ισχύει κάθε φορά καθώς και ο χρόνος που προέρχεται από αναγνώριση προϋπηρεσιών (βλ. και ανωτ. υπό την περίπτ. 1).

Ως συντάξιμες αποδοχές των με σχέση εξαρτημένης εργασίας συνδεομένων, λαμβάνονται υπόψη, αποκλειστικά και μόνο:

- α. Ο βασικός μισθός του μισθολογικού κλιμακίου ή του βαθμού που κατείχαν οι ασφαλισμένοι την ημερομηνία εξόδου από την ενεργό υπηρεσία, με τις τυχόν προσαυξήσεις αυτού.
- β. Τα επιδόματα: Πολυετούς υπηρεσίας, επιστημονικό και επίδομα βαθμού.
Το ποσοστό για τον καθορισμό του ύψους της επικουρικής σύνταξης υπολογίζεται σε 1.0285% επί των συνταξίμων αποδοχών, όπως ορίζονται ανωτέρω για κάθε συντάξιμο έτος, με ανώτατο όριο το 36% των συνταξίμων αποδοχών.

Επί της κατά τα ανωτέρω διαμορφουμένης επικούρησης χορηγείται επίδομα γάμου και επίδομα τέκνων υπολογιζόμενο με τα ίδια ποσοστά που χορηγεί η Τράπεζα τα αντίστοιχα επιδόματα στο εν ενεργεία προσωπικό της με τις ίδιες δε προϋποθέσεις που χορηγεί το Ταμείο Συντάξεων τα αντίστοιχα επιδόματα (βλ. Κεφ. Θ § 3).

Το κατώτατο ποσό καταβλητέας επικούρησης δεν μπορεί να είναι μικρότερο από τα εκάστοτε ισχύοντα κατώτατα όρια των παροχών του ΕΤΕΑΜ για περιπτώσεις γήρατος ή θανάτου (Βλ. Κεφ. ΙΔ. § 1 περίπτ. γ').

Στα μέλη της οικογένειας αποβιούντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου απονέμεται σύνταξη υπολογιζόμενη σε ποσοστό της προκύπτουσας κατά τα ανωτέρω σύνταξης αντίστοιχο με το ποσοστό συντάξεως που ορίζουν οι σχετικές διατάξεις του Κανονισμού του Ταμείου Συντάξεων και υπό τις ίδιες προϋποθέσεις και με την ίδια μεταξύ των μελών της οικογένειας κατανομή που ορίζουν οι αυτές διατάξεις του Κανονισμού του Ταμείου τούτου (βλ. Κεφ. ΙΑ).

Το σύνολο των κατά μέλος οικογενείας καθοριζομένων ποσών επικουρήσεως θεωρείται ως μια επικούρηση για τον καθορισμό του ελαχίστου ποσού δικαιουμένης επικουρήσεως.

Γ' ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΙΟΝΙΚΗΣ - ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (ΤΑΠΙΛΤ-ΑΤ)

Το ΤΑΠΙΛΤ-ΑΤ συνεστήθη ως Επαγγελματικό Εργασιακό Σωματείο (ΝΠΙΔ) από 1/7/1979 με σκοπό τη χορήγηση μηνιαίου επικουρικού βοηθήματος στους υπαλλήλους ορισμένων Τραπεζών και όχι μόνο, τους οποίους ασφαλίζει το Ταμείο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του Καταστατικού του.

Οι κίνδυνοι που καλύπτει είναι το γήρας, η αναπηρία και ο θάνατος.

1. Ασφαλιζόμενοι - Εισφορές

Το Καταστατικό χρησιμοποιεί δικιά του ορολογία. Ορίζει ότι “μέλη” του Ταμείου γίνονται τα πρόσωπα που παρέχουν κάθε φορά εξαρτημένη εργασία ορισμένου ή αορίστου χρόνου με αμοιβή και είναι μέλη των οικείων Συλλόγων των κάτωθι Τραπεζών:

- α. Ιονικής και Λαϊκής Τράπεζας της Ελλάδος, ήδη Alfa Bank α.ε.
- β. Τράπεζας Εργασίας, ήδη EUROBANK α.ε.
- γ. Τράπεζας Κρήτης, ήδη EUROBANK α.ε.
- δ. Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος, ήδη Εγνατίας α.ε.
- ε. Τράπεζας Επαγγελματικής Πίστewς, μετέπειτα Τράπεζα Αθηνών και ήδη EUROBANK α.ε.

στ. Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης, ήδη Τράπεζα Πειραιώς α.ε.

ζ. Τράπεζας Επενδύσεων.

η. Αραβοελληνική Τράπεζα.

θ. ΕΤΕΒΑ, ήδη Εθνική Τράπεζα Ελλάδος.

ι. Τράπεζα Αττικής

ια. Η Εθνική Α.Ε. Διοικήσεως και Οργανώσεως.

Στο Ταμείο υπήγοντο και οι υπάλληλοι της Τράπεζας Πειραιώς α.ε., η οποία μετέφερε το προσωπικό της στο ΤΕΑΠ-ΕΤΕ (Εμπορικής) που λειτουργεί και αυτό ως ΝΠΙΔ, και ήδη εντάχθηκε στο ΕΤΕΑΜ (βλ. Κεφ. ΙΕ στοιχ. Α') και της Εθνικής Στεγαστικής Τράπεζας η οποία συγχωνεύθηκε στην Εθνική Κτηματική και η τελευταία συγχωνεύθηκε στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, συγχωνεύσεις που επέφεραν για το προσωπικό της πρώτης και αλλαγή Φορέα επικουρικής ασφάλισης.

Το γεγονός ότι οι με στοιχ. α-στ και θ' Τράπεζες συγχωνεύτηκαν σε άλλες όμοιες δε επηρέασε αρνητικά τη συνέχιση της ασφάλισης στο ΤΑΠΙΑΤ-ΑΤ των υπαλλήλων τους που εντάχθηκαν στο νέο εργοδότη, αδιαφόρως εάν το προσωπικό της Τράπεζας υποδοχής της συγχώνευσης υπάγεται σε άλλο Φορέα επικουρικής ασφάλισης.

Σε ατομικό επίπεδο η ιδιότητα του μέλους αποκτάται, λέει το Καταστατικό, μετά από έγκριση της αίτησης του ενδιαφερόμενου από το Δ.Σ. του Ταμείου.

Από την άλλη πλευρά η ασφάλιση διακόπτεται και η ιδιότητα του μέλους χάνεται:

- Εφόσον αυτό ζητηθεί από το Δ.Σ. του Συλλόγου στον οποίο ανήκει ή ανήκουν οι αιτούντες ή
- όταν για πέντε συνεχείς μήνες δεν καταβληθούν από τον εργοδότη, για όλα τα μέλη οι ασφαλιστικές εισφορές.

Σε αμφότερες τις περιπτώσεις επέρχεται υποχρεωτική και αυτοδίκαιη υπαγωγή στο ΕΤΕΑΜ. Το αυτό είναι λεκτέο και επί ομαδικής οικειοθελούς αποχώρησης μελών-ασφαλισμένων.

Οι προς ασφάλιση εισφορές ανέρχονται:

- Σε 3% σε βάρος των αποδοχών του ασφαλισμένου.
- Σε 4% του εργοδότη.

Τα εν λόγω ποσοστά υπολογίζονται στις κάθε φύσεως αποδοχές των ασφαλισμένων.

2. Δικαιούχοι σύνταξης

Το Καταστατικό του Ταμείου περιγράφει τις προϋποθέσεις και λοιπά στοιχεία θεμελίωσης του δικαιώματος στο επικουρικό βοήθημα.

Ορίζει λοιπόν το άρθρ. 22 αυτού ότι:

«Οι ασφαλισμένοι του Ταμείου δικαιούνται επικουρικό βοήθημα:

- α. Αν αποχωρήσουν από την υπηρεσία των εργοδοτών τους και δικαιωθούν σύνταξη συγχρόνως από τον Οργανισμό ή τον Φορέα που είναι ασφαλισμένοι για κύρια σύνταξη.
- β. Αν αποχωρήσουν από την υπηρεσία των εργοδοτών που ορίζονται πιο πάνω και δεν δικαιωθούν αμέσως κατά την αποχώρησή τους, σύνταξη από τον Οργανισμό ή τον Φορέα που είναι ασφαλισμένοι για κύρια ασφάλιση αλλά πληρούν οποτεδήποτε τις κάτωθι προϋποθέσεις:
 - αα. Χρόνο ασφάλισης είκοσι (20) ετών συνολικά και ηλικία 62 ετών οι άνδρες και 45 ετών οι γυναίκες.
 - ββ. Χρόνο ασφάλισης είκοσι πέντε (25) ετών συνολικά και ηλικία 55 ετών οι άνδρες.
 - γγ. Ανεξάρτητα με την ηλικία τους οι άνδρες και χρόνο ασφάλισης τριάντα (30) ετών συνολικά.
 - δδ. Ανεξάρτητα με την ηλικία τους οι γυναίκες και χρόνο ασφάλισης συνολικά είκοσι πέντε (25) ετών.

Σε περίπτωση αποχώρησης από την Τράπεζα ασφαλισμένου που έχει όλες τις προβλεπόμενες ως άνω αα και ββ προϋποθέσεις, για την απόκτηση δικαιώματος προς σύνταξη, εκτός της προϋποθέσεως του ορίου ηλικίας, το βοήθημα απονέμεται μετά τη συμπλήρωση του απαιτούμενου ως άνω ορίου ηλικίας.»

Ως προς το ύψος της σύνταξης δύο είναι τα στοιχεία που προσδιορίζουν τούτο :

- Ο Συντάξιμος Μισθός (Σ.Μ.) και
- το ποσοστό της σύνταξης επ'αυτού.

Ο Σ.Μ. αποτελείται από το βασικό μισθό (κλιμάκιο ενιαίου μισθολογίου) προσαυξημένο κατά τα οικογενειακά επιδόματα, το επίδομα πολυετίας, το επιστημονικό επίδομα, το επίδομα βαθμού, τα επιδόματα 10% και 5% που προβλέπονται από τις Ε.Σ.Σ.Ε. ΟΤΟΕ - Τραπεζών 1979 και 1981, το τεχνικό επίδομα των τεχνητών και το νυχτερινό επίδομα των φυλάκων. Ο συντάξιμος αυτός μισθός υπολείπεται των αποδοχών περί των οποίων υπολογίζονται ο εισφορές ασφάλισης.

Το ποσοστό της σύνταξης για 35ετή ασφάλιση και άνω ορίσθηκε σε 36% επί του ως άνω Σ.Μ., μειούμενο κατά μία ποσοστιαία μονάδα για κάθε χρόνο ασφάλισης λιγώτερο της 35ετίας. Καθορίζεται, άμα, ως ανώτατο ποσό σύνταξης το 45% της εκάστοτε ανώτατης σύνταξης του ΤΑΠΙΑΤ. Σήμερα το ποσό αυτό σταθεροποιήθηκε σε 438,44 Ευρώ, ποσό πολύ μικρότερο εκείνου που θα προέκυπτε αν υπολογιζόταν στο 45%⁽³¹⁾.

Το Ταμείο αρνείται να εφαρμόσει τους κανόνες της Διαδοχικής Ασφάλισης, είτε θετικώς, να δεχθεί χρόνο από άλλα ομοειδή Ταμεία ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ, είτε αρνητικώς, να μεταφέρει σε αυτά χρόνο ασφάλισης που διανύθηκε σε αυτά, παρά την αντίθετη σταθερώς νομολογία.⁽³²⁾

Δ' ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Το προσωπικό της παρούσας Τράπεζας, πλην δικηγόρων και μηχανικών και το προσωπικό του Ταμείου και των ρητώς μνημονευόμενων κατωτέρω Συλλόγων για κύρια σύνταξη υπάγονται στο ΙΚΑ.

Για επικουρική σύνταξη και άλλες παροχές συνέστησαν οι υπάλληλοι της Τράπεζας το υπόψη Ταμείο, με τις 537/60 και 986/95 αποφάσεις του Πρωτοδικείου Αθηνών. Σκοπός τούτου είναι η χορήγηση στα μέλη του:

- Εφάπαξ βοηθήματος.
- Μηνιαίας επικουρικής σύνταξης.

Στα όσα ακολουθούν αναλύουμε συνοπτικά τη δεύτερη, από τις ανωτέρω, παροχή.

1. Ασφαλιζόμενοι - εισφορές

Μέλη του Ταμείου, ορίζει το Καταστατικό, είναι οι μισθωτοί, ημερομίσθιοι, υπάλληλοι του κύριου, βοηθητικού και υπηρετικού προσωπικού της Γενικής Τράπεζας.

Επίσης μέλη μπορεί να γίνουν μετά από αίτηση και έγκριση αυτής από το Δ.Σ. του Ταμείου οι έμμισθοι δικηγόροι και μηχανικοί της Τράπεζας καθώς και οι μισθωτοί υπάλληλοι του Ταμείου, του Συλλόγου Υπαλλήλων της Τράπεζας και του ΠΠΣΥΓΤΕ.

Οι εισφορές ασφάλισης ανέρχονται σε 8% στο σύνολο, επιμεριζόμενες ανά (4) τέσσερες ποσοστιαίες μονάδες σε βάρος των μισθωτών και της Τράπεζας. Τα ποσοστά αυτά υπολογίζονται στο άθροισμα του βασικού μισθού όπως αυτός διαμορφώνεται εκάστοτε με τις προσαυξήσεις και τα επιδόματα μόνιμου χαρακτήρα. Εισφορές καταβάλλονται και για τα δώρα εορτών (Χριστουγέννων και Πάσχα) και το επίδομα αδείας.

⁽³¹⁾ Η μείωση κρίθηκε νόμιμη (βλ. Μον. Πρωτ. Αθηνών 2397/2001, 2924/2001 και 345/2002, ΔΕΝ 2003 σ. 22-27) και Α.Π. 1160/2009.

⁽³²⁾ Βλ. Α.Π. 708/90 ΝοΒ τόμος 396 σ. 1090, 797/90, 706/91 ΕΕΔ 1994 σ. 369, 1638/91 ΕΕΔ 1991 σ. 390 και 1039 ΕΕΔ 1998 σ. 942.

Στην ασφάλιση αναγνωρίζονται οι πιο κάτω περίοδοι και μέχρι 10 χρόνια το πολύ.

- α. Ο χρόνος υπαγωγής σε Φορέα κύριας ασφάλισης, για τον οποίο προφανώς δεν εχώρησε ασφάλιση στο παρόν Ταμείο.
- β. Ο χρόνος φοίτησης σε ανώτερη ή ανώτατη σχολή εφόσον, βεβαίως, δεν συμπίπτει με άλλο χρόνο αναγνώρισης.
- γ. Ο χρόνος υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας.
- δ. Ο χρόνος γονικής άδειας⁽³³⁾.
- ε. Ο χρόνος άδειας άνευ αποδοχών.
- στ. Ο χρόνος τιμωρίας ή απόλυσης εφόσον ο ενδιαφερόμενος επαναπροσλήφθηκε στη Τράπεζα.
- ζ. Ο χρόνος ασθένειας και τοκετού που δεν έχει καλυφθεί από το Ταμείο.

Η αναγνώριση τελεί υπό εξαγορά, η οποία βαρύνει όλη τον ενδιαφερόμενο, ανέρχεται σε 8%, υπολογιζόμενη στις κατά τα ανωτέρω αποδοχές ασφάλισης, όπως αυτές έχουν κατά το μήνα υποβολής της σχετικής αίτησης.

Ωστόσο, ρητά προβλέπεται ότι οι ημέρες απεργίας δεν αφαιρούνται από το χρόνο ασφάλισης.

Βεβαίως στην ασφάλιση μεταφέρεται, αν ζητηθεί και ο χρόνος που διανύθηκε σε άλλο Φορέα επικουρικής ασφάλισης (ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ) υπό τους όρους και προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρ. 7 του ν.δ.4202/61, όπως τροποποιήθηκε (διαδοχική ασφάλιση, βλ. Κεφ. ΙΖ).

2. Δικαιούχοι σύνταξης

- α. Προκειμένου για σύνταξη λόγω γήρατος, το Ταμείο διακρίνει την πλήρη από τη μειωμένη σύνταξη. Σε αμφότερες τις μορφές οι προϋποθέσεις, που τάσσονται από το Καταστατικό του Ταμείου, δεν συμφωνούν προς τα ισχύοντα στο ΙΚΑ που είναι, όπως ήδη σημειώσαμε, ο Φορέας κύριας σύνταξης του προσωπικού της συγκεκριμένης Τράπεζας. Είναι από πολύ έως ολίγον ευνοϊκότερες εκείνων του Ιδρύματος.

Αυτές ορίζονται ως εξής για πλήρη σύνταξη:

⁽³³⁾ Οι περίοδοι στράτευσης και γονικής άδειας και η πρώτη με ευρύτερη χρονικώς κάλυψη προβλέπεται και από το ν. 2084/92 άρθρ. 40 και 47 § 12.

αα. Άνδρες 65 ετών με 20ετή ΣΥ & γυναίκες 60 ετών με 15ετή ΣΥ
 Άνδρες 64 ετών με 21ετή ΣΥ & γυναίκες 59 ετών με 16ετή ΣΥ
 Άνδρες 63 ετών με 22ετή ΣΥ & γυναίκες 58 ετών με 17ετή ΣΥ
 Άνδρες 62 ετών με 23ετή ΣΥ & γυναίκες 57 ετών με 18ετή ΣΥ
 Άνδρες 61 ετών με 24ετή ΣΥ & γυναίκες 56 ετών με 19ετή ΣΥ

ββ. Άνδρες - γυναίκες με 25ετή Σ.Υ. ανεξαρτήτως ηλικίας.

γγ. Γυναίκες και άνδρες χήροι ή διαζευγμένοι που έχουν την επιμέλεια των παιδιών και έχουν τουλάχιστον 3 παιδιά δικαιούνται επικουρική σύνταξη μετά εικοσαετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία ανεξαρτήτως ηλικίας.

δδ. Οι γυναίκες, ανεξαρτήτως ηλικίας, εφόσον είναι μητέρες ανηλίκων παιδιών και έχουν συμπληρώσει 15 χρόνια συντάξιμης υπηρεσίας, από τα οποία τα 10 πραγματικά και έχουν δικαιωθεί ανάλογης σύνταξης από τον κύριο ασφαλιστικό φορέα. Στο ΙΚΑ προβλέπεται με ηλικία 55 ετών πλήρης και 50 ετών μειωμένη μέχρι πρότινος και 5.500 Η.Ε. ανά περίπτωση.

Για μειωμένη σύνταξη απαιτείται όπως το μέλος κατά την αποχώρησή του από την Τράπεζα να δικαιωθεί σύνταξης από τον κύριο ασφαλιστικό φορέα και να έχει συμπληρώσει το 50ό έτος της ηλικίας του ο άνδρας και το 45ο έτος της ηλικίας της η γυναίκα, μετά από 5 χρόνια πραγματική συμμετοχή στο Ταμείο.

Η ως άνω διάταξη κατέστη εξ αντικειμένου ανενεργός γιατί, στο ΙΚΑ όπου ασφαλίζονται για κύρια σύνταξη οι υπάλληλοι της Γενικής Τράπεζας δεν απονέμει σύνταξη σε τόσο μικρά όρια ηλικίας.

β. Σύνταξη αναπηρίας το Ταμείο απονέμει εάν ο ασφαλισμένος κατά την ημερομηνία αποχώρησης από τη Γενική Τράπεζα, έχει συμπληρώσει 5ετή Σ.Υ. στο Ταμείο και έχει δικαιωθεί σύνταξης αναπηρίας από το Φορέα κύριας ασφάλισης, ως επίσης δικαιούνται Επικουρική Σύνταξη και οι τυφλοί και από τα δύο μάτια με τις ίδιες προϋποθέσεις⁽³⁴⁾.

γ. Ο τρόπος υπολογισμού του ποσού της μηνιαίας σύνταξης διέπεται από διαφορετική συλλογιστική εκ των εξετασθέντων μέχρι τούδε περιπτώσεων.

Ειδικότερα, για του εμπίπτοντες στην πλήρη συνταξιοδότηση, συνίσταται σε εκατοστά (100) επί των αποδοχών του τελευταίου μήνα, προσαυξανομένων κατά 10%.

Για κάθε ένα συντάξιμο χρόνο, αντιστοιχεί σύνταξη 1/100. Κατά τον υπολογισμό, κάθε χρόνος για την εφαρμογή των παραπάνω διαιρείται σε 2 εξάμηνα που αντιπροσωπεύουν 0,5/100 του κάθε χρόνου, το τελευταίο εξάμηνο θεωρείται συμπληρωμένο, αν το μέλος μισθοδοτήθηκε έστω και 1 ημέρα.

⁽³⁴⁾ Η σύνταξη γήρατος σε τυφλούς, παραπληγικούς, αναιμικούς, νεφροπαθείς κ.ά. που προβλέπεται με 15 Σ.Υ. αδιαφόρως ορίου ηλικίας (βλ. Κεφ. Δ' § 3 δεν αντιμετωπίζεται από το Καταστατικό.

Η σύνταξη λόγω αναπηρίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 10/100 των αποδοχών του τελευταίου μήνα με την προσαύξηση. Εξαιρετικά οι τυφλοί και από τα δύο μάτια θα λαμβάνουν επικουρική σύνταξη αναπηρίας ίση με την πλήρη σύνταξη γήρατος των 35%. Αντίθετα, για τους επιπλέοντες στη μειωμένη σύνταξη το ποσό αυτής υπολογίζεται ως ανωτέρω και καταβάλλεται μειωμένη κατά 1/600 για μεν τους άνδρες όσοι οι υπολειπόμενοι μήνες μέχρι τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους και τη συμπλήρωση του 25ου έτους ασφάλισης, για δε τις γυναίκες όσοι οι υπολειπόμενοι μήνες μέχρι τη συμπλήρωση του 60ου έτους της ηλικίας τους και τη συμπλήρωση του 25ου έτους ασφάλισης.

δ. Σύνταξη λόγω θανάτου ασφαλισμένου δικαιούνται τα πιο κάτω μέλη οικογένειας αυτού.

Το σχετικό άρθρ. 22 του Καταστατικού ορίζει ότι δικαιούνται:

αα. Η χήρα ή ο χήρος συνταξιούχου⁽³⁵⁾ εφόσον ο γάμος έγινε ένα χρόνο πριν το θάνατο του ασφαλισμένου. Εάν ο γάμος έγινε μετά την έξοδο του μέλους από την υπηρεσία της Τράπεζας, απαιτείται να έχει συμπληρωθεί ένας χρόνος έγγαμου βίου πριν από το θάνατο του μέλους.

Οι προβλεπόμενοι ως άνω χρονικοί περιορισμοί τέλεσης γάμου και διάρκειας έγγαμου βίου δεν ισχύουν:

- Σε περίπτωση θανάτου μέλους ή συνταξιούχου, που δεν προέρχεται όμως από χρόνια ασθένεια.
- Εάν από το γάμο γεννήθηκε παιδί.
- Εάν η χήρα βρίσκεται σε κατάσταση εγκυμοσύνης, από την οποία και απέκτησε παιδί.
- Συνταξιούχος εξ ιδίου δικαιώματος μπορεί να παίρνει τη σύνταξή του ή της συζύγου σαν δικαιούχος.

ββ. Παιδιά νόμιμα, νομιμοποιημένα, αναγνωρισμένα ή υιοθετημένα, εφόσον η υιοθεσία έγινε τρία χρόνια τουλάχιστον πριν από το θάνατο και το υιοθετημένο δεν έχει υπερβεί το 16ο χρόνο της ηλικίας του την ημέρα της υιοθεσίας και δεν έχουν συμπληρώσει το 22ο χρόνο της ηλικίας των και δεν εργάζονται ή στην περίπτωση που σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες από το Κράτος σχολές του εσωτερικού ή εξωτερικού και δεν έχουν συμπληρώσει το 26ο χρόνο της ηλικίας των και είναι ανύπαντρα. Για τα εντελώς ανίκανα για οποιαδήποτε εργασία παιδιά, το δικαίωμα διατηρείται ανεξάρτητα από ηλικία εφόσον παίρνουν για την αναπηρία τους αυτή, σύνταξη από το φορέα κύριας ασφάλισης.

Τα παιδιά που είναι δικαιούχοι και από τους δύο γονείς έχουν δικαίωμα και από τις δύο συντάξεις των γονιών τους.

⁽³⁵⁾ Δοθέντος ότι στην έννοια του όρου «μέλη του Ταμείου», περιλαμβάνονται και «οι άμεσα συνταξιούχοι», συνάγεται ότι και επί θανάτου αυτών συντρέχει δικαίωμα σε σύνταξη των μελών της οικογένειάς τους. Παρά ταύτα η αναφορά της διάταξης μόνο στη «χήρα – χήρο συνταξιούχο» παρίσταται ατελής, μια ατέλεια κατά κάποιο τρόπο ερμηνευτικά υπερβατή.

γγ. Εφόσον δεν υπάρχει κανείς από τους παραπάνω δικαιούχους κατά την ημέρα του θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου δικαίωμα στη λήψη σύνταξης κατά αναλογία έχουν:

- Οι γονείς αν η συντήρησή τους βάρυνε κυρίως τον θανόντα. Επίσης, και οι θετοί γονείς, εφόσον η υιοθεσία έγινε 3 χρόνια πριν από το θάνατο.
- Αδελφοί, αδελφές, εγγονοί, προγονοί, εφόσον είναι ανύπαντροι και δεν έχουν συμπληρώσει το 22ο ή το 26ο έτος αν σπουδάζουν ή και μετά τη συμπλήρωσή τους αν είναι αποδεδειγμένα ανάκαμα για εργασία και εφόσον κατά την ημέρα θανάτου του ασφαλισμένου ή συνταξιούχου η συντήρησή τους βάρυνε αυτόν.

ε. Το ποσό της σύνταξης ενός εκάστου μέλους εκ των αναφερομένων ανωτέρω στη περίπτωση δ' υπολογίζεται επί του ποσοστού σύνταξης, η οποία απονεμήθηκε στο θανόντα ή που θα εδικαιούτο αυτός, βάσει των χρόνων υπηρεσίας του, κατά την ημέρα του θανάτου του.

Τα ποσοστά αυτά καθορίζονται ως ακολούθως:

αα. Για τη χήρα ή τον χήρο 70% της σύνταξης που θα έπαιρνε ο θανών κατά την ημέρα του θανάτου του και για κάθε παιδί 15% μέχρι να συμπληρωθεί, σύμφωνα με το παραπάνω, η πλήρης σύνταξη του αποθανόντος.

ββ. Παιδί που είναι μοναδικός δικαιούχος το 70% της σύνταξης. Σε περίπτωση περισσότερων της ίδιας κατηγορίας παιδιών, μοιράζεται η πλήρη σύνταξη αναλογικά.

γγ. Σε περίπτωση ορφανού παιδιού και από δύο γονείς που ήταν μέλη του Ταμείου, το 70% της μεταλύτερης σύνταξης και από την άλλη το 50%.

Σε περίπτωση περισσότερων ορφανών μοιράζονται το σύνολο των δύο συντάξεων.

δδ. Για κάθε άλλο επιζώντα δικαιούχο 40% της σύνταξης του θανόντος. Σε καμμία περίπτωση, το άθροισμα των μεριδίων τους, δεν μπορεί να ξεπεράσει το σύνολο της σύνταξης του αποθανόντος. Σε περίπτωση υπέρβασης λόγω συρροής δικαιούχων η μερίδα καθενός μειώνεται ανάλογα, ώστε το άθροισμα των μεριδίων να δίνει τη σύνταξη του αποθανόντος.

Ε΄ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝ ΕΞΠΡΕΣ

Το προσωπικό της παραπάνω Τράπεζας, πλην δικηγόρων και μηχανικών, υπάγεται για κύρια ασφάλιση στο ΙΚΑ.

Για επικουρική ασφάλιση και άλλου είδους παροχές το προσωπικό αυτής συνέστησε το ως άνω Ταμείο, με τη μορφή επαγγελματικού εργασιακού σωματείου. Ως σκοπός τούτου ετάχθη από το εγκεκριμένο Καταστατικό του:

- Η χορήγηση επικουρικής σύνταξης.
- Η χορήγηση βοηθημάτων ή εκτάκτων παροχών.

Μας ενδιαφέρει η πρώτη, των ως άνω, παροχή την οποία και αναλύουμε κατωτέρω.

1. Ασφαλιζόμενοι - Εισφορές

Μέλη του Ταμείου, άρα ασφαλιζόμενοι, είναι όλοι οι έμμισθοι με σύμβαση αορίστου χρόνου υπάλληλοι του κύριου βοηθητικού και υπηρετικού προσωπικού της Τράπεζας που κατοικούν και διαμένουν στην ημεδαπή και συμπλήρωσαν το 18ο έτος της ηλικίας τους.

Την ιδιότητα του μέλους αποκτούν κατόπιν αιτήσεώς τους και αποφάσεως του Δ.Σ. του Ταμείου.

Μέλη του Ταμείου δύνανται να καταστούν:

- α. Οι με πάγια αντιμισθία αμειβόμενοι δικηγόροι της Τράπεζας.
- β. Οποιαδήποτε άλλη κατηγορία υπαλλήλων ή μεμονωμένοι υπάλληλοι που συνδέονται με οποιαδήποτε εργασιακή σχέση που κατοχυρώνεται από ΣΣΕ καθώς και το διεθνές προσωπικό που εργάζεται εκτός της χώρας προσλήψεώς του.
- γ. Οι συνταξιούχοι, δικαιούχοι του Ταμείου.

Με εξαίρεση τους συνταξιούχους, στα λοιπά μέλη η ιδιότητα του ασφαλισμένου διατηρείται εφόσον χρόνο διαρκεί και η ιδιότητα του έμμισθου προσωπικού της Τράπεζας. Ωστόσο, προβλέπονται και εξαιρέσεις. Ορίζεται ότι εξαιρούνται από την ασφάλιση:

- Όλοι οι αλλοδαποί υπάλληλοι που εργάζονται έξω από τη χώρα καταγωγής τους.
- Οι με σύμβαση ορισμένου χρόνου υπάλληλοι.

Επίσης δυνητική είναι η ασφάλιση σε μέλος που αποσπάται προσωρινά από τη Τράπεζα στο εξωτερικό.

Οι ασφαλιστικής υφής εισφορές είναι:

- Ασφαλισμένου. Εισφορά 6% επί των πάσης φύσεως τακτικών αποδοχών, εξαιρουμένων των αμοιβών υπερωριακής και νυκτερινής εργασίας και εργασίας κατά τις αργίες.
- Εργοδότη. Εισφορά 6% επί των πιο πάνω αποδοχών καταβαλλόμενη από την Τράπεζα.
- Συνταξιούχων. Οι συνταξιούχοι που γίνονται μέλη του Ταμείου, μετά την εγγραφή τους εισφέρουν το 1% της σύνταξης που τους χορηγεί το Ταμείο.

Πέραν τούτων προβλέπονται και οι ακόλουθοι πόροι.

- Τυχόν έκτακτοι εισφορές της Τραπέζης προς το Ταμείο.
- Εφ' άπαξ εισφορά των προσλαμβανομένων και εγγραφομένων στο Ταμείο μελών, ίση προς τα $\frac{3}{4}$ των τακτικών αποδοχών του πρώτου μηνός της απασχολήσεώς τους, καταβαλλόμενη εις 3 μηνιαίες ισοπόσους δόσεις από το μέλος.
- Η διαφορά του πρώτου μηνός αυξήσεως των αποδοχών των μελών του Ταμείου εξ οιασδήποτε αιτίας (προαγωγής, αυξήσεως από ΣΣΕ και προσαυξήσεως πολυετίας, παραμονής στον αυτό βαθμό, επιδόματος θέσεως, ευθύνης κλπ.).

Πέραν από την πραγματική ασφάλιση που αρχίζει και λήγει με την απογραφή μέχρι την απώλεια αντίστοιχα της ιδιότητας του υπαλλήλου κατά τα ανωτέρω, τα μέλη έχουν δικαίωμα να αναγνωρίσουν στην ασφάλιση οποτεδήποτε, με εξαγορά προϋπηρεσίες, όπως είναι:

- Ολόκληρο το χρόνο υπηρεσίας στην Τράπεζα Αμερικαν Εξπρές.
- Το χρόνο στρατεύσεως.
- Ολόκληρο το χρόνο τυχόν προϋπηρεσίας στο Δημόσιο ή σε ιδιωτική επιχείρηση γενικά.

Ορίζεται πάντως με άλλη διάταξη του Καταστατικού ότι «χρόνος προϋπηρεσίας αναγνωρισθείς ως συντάξιμος σε έτερο Ταμείο επικουρικής συντάξεως στο οποίο συμμετείχε ο ασφαλισμένος, δεν δύναται να ληφθεί υπ' όψη ως συντάξιμος για τον κλάδο επικουρικής συντάξεως του παρόντος Ταμείου».⁽³⁶⁾

Η εξαγορά βαρύνει όλη τον ασφαλισμένο και υπολογίζεται σε ποσοστό 8% δι'έκαστον μήνα εξαγοράς επί του μισθού τον οποίον λαμβάνει το μέλος κατά το χρόνο της υποβολής της αιτήσεως εξαγοράς. Η καταβολή του ποσού εξαγοράς γίνεται με μηνιαίες δόσεις καθοριζόμενες από το Δ.Σ. του Ταμείου.

⁽³⁶⁾ Λόγω της ίσης επιβάρυνσης ασφαλισμένου και εργοδότης Τράπεζας ως προς την ασφάλιση είναι αμφίβολο εάν βρίσκει έδαφος εφαρμογής η διάταξη σχετικά με τη διαδοχική ασφάλιση (βλ. και ΚΕΦ. ΙΖ § 2).

2. Δικαιούμενοι συντάξεως

- α. Δικαίωμα σε σύνταξη λόγω γήρατος αποκτά ο ασφαλισμένος σε περίπτωση αποχώρησης από την υπηρεσία της Τράπεζας, μετά 10ετή Σ.Υ. από την οποία πέντε (5) έτη πραγματικής συμμετοχής στο Ταμείο και ελάχιστη ηλικία 55 ετών για τον άνδρα και 50 ετών για τη γυναίκα.

Η μηνιαία σύνταξη υπολογίζεται σε ποσοστά επί του μέσου όρου των συντάξιμων αποδοχών κατά την τελευταία διετία.

Ως συντάξιμες αποδοχές νοούνται οι τακτικές μηνιαίες αποδοχές που περιλαμβάνουν το βασικό μισθό, συν προσαυξήσεις αυτού, επιδόματα πολυετίας, γάμου, τέκνων, και πτυχίου. Για κάθε έτος Σ.Υ. αντιστοιχεί ποσοστό 1% επί των κατά τα ως άνω συντάξιμων αποδοχών.

Ωστόσο προβλέπονται και ανώτερο και κατώτερο όρια σύνταξης οριζόμενα, ως ανώτερο το ποσοστό 30% και ως κατώτερο το ποσοστό 10% των συντάξιμων αποδοχών. Εάν ο ασφαλισμένος δεν έχει 10ετή Σ.Υ. για να τύχει της κατώτερης σύνταξης δικαιούται να προβεί σε εξαγορά των τυχόν υπολειπόμενων ετών ώστε να καλύψει τη διαφορά.

Τέλος σε περίπτωση αποχώρησης τινός από την Τράπεζα πριν από τη συμπλήρωση της ηλικίας (55ο ή 50ό), αντί της επιστροφής των εισφορών που δικαιούται, δύναται να αναμένει τη συμπλήρωση της ηλικίας για να τύχει της σύνταξης.

- β. Ο ασφαλισμένος δικαιούται επικουρικής σύνταξης αναπηρίας εάν κατά την ημερομηνία αποχώρησής του από την υπηρεσία έχει συμπληρώσει 5ετή Σ.Υ. από την οποία 2ετή τουλάχιστον πραγματική συμμετοχή στο Ταμείο Αλληλοβοηθείας και ήθελε δικαιωθεί σύνταξης αναπηρίας από τον οργανισμό κυρίας Κοινωνικής Ασφάλισης στον οποίο υπάγεται. Στην περίπτωση αυτή το ποσό της σύνταξης δεν μπορεί να υπολείπεται το 10% του μέσου όρου των συντάξιμων αποδοχών.

- γ. Σε περίπτωση θανάτου η ασφαλισμένου που έχει συμπληρώσει 5ετή Σ.Υ. από την οποία 2ετή τουλάχιστον πραγματική συμμετοχή στο Ταμείο ή θανάτου συνταξιούχου του Ταμείου, επικουρικής σύνταξης δικαιούνται:
- Η χήρα ή ο ανάπηρος χήρος⁽³⁷⁾. Η χήρα, άρα και ο χήρος δεν δικαιούται συντάξεως:
 - α. αν ο θάνατος του συζύγου επήλθε προ της παρόδου τριών (3) ετών από της τελέσεως του γάμου⁽³⁸⁾.
 - Τα μη υπερβάντα το 21ο έτος άγαμα τέκνα νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα ή υιοθετηθέντα, των οποίων η υιοθεσία έλαβε χώρα τρία (3) τουλάχιστον έτη προ του θανάτου του θετού γονέως και επί γυναικός και τα φυσικά αυτής τέκνα, εφόσον δεν εργάζονται.

⁽³⁷⁾ Με όσα αναλύουμε στο Κεφ. Ζ' § 3, η «αναπηρία» του χήρου για να τύχει αυτός σύνταξης δεν αποτελεί πλέον προϋπόθεση.

⁽³⁸⁾ Το Καταστατικό δεν προβλέπει άρση του κωλύματος της 3ετίας, αν ο θάνατος οφείλεται σε ατύχημα, εάν η χήρα είναι έγκυος ή αν από το γάμο αποκτήθηκε ή νομιμοποιήθηκε παιδί, όπως στο ΙΚΑ και άλλα Ταμεία συμβαίνει.

Η μηνιαία επικουρική σύνταξη των δικαιουμένων μελών της οικογενείας θανόντος ησφαλισμένου ή συνταξιούχου, υπολογίζεται σε ποσοστά επί του ποσού της σύνταξης που απονεμήθηκε στον θανόντα ή θα edικαιούτο ούτος βάσει των ετών συμμετοχής του στο Ταμείο κατά την ημέρα του θανάτου του.

Τα ποσοστά αυτά ανέρχονται:

- Για την (τον) εν χηρεία σύζυγο σε 50%.
- Για κάθε παιδί σε 10%, μέχρι συμπλήρωσεως της κατά τα άνω, πλήρους συντάξεως του θανόντος (μέχρι 100%).

ΣΤ' ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΗΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ – πρώην ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Για κύρια σύνταξη το προσωπικό της εταιρείας αυτής υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ. Για επικουρική σύνταξη συνεστήθη ο εν λόγω Λ/σμός, με ειδική ΣΣΕ, από το έτος 1953.

Ήδη η υπηρεσία αυτή συγχωνεύθηκε από 31-3-2006 στην Εθνική Τράπεζα. Ωστόσο το προσωπικό της δεν εντάχθηκε στο ΤΣΠ-ΕΤΕ και στο Λ/σμό Επικούρησης Προσωπικού ΕΤΕ, με αποτέλεσμα να εξακολουθεί ασφαλιζόμενο, ως και πρότερο στο ΙΚΑ για κύρια σύνταξη και στον ως άνω Ειδικό Λ/σμό για Επικούρηση.

1. Ασφαλιζόμενοι

Στο Λ/σμό μετείχαν οι μόνιμοι υπάλληλοι ακθώς και όλοι όσοι υπηρετούσαν κατά τη συγχώνευση στην πάλαι ποτέ ΠΑΕΓΑ α.ε. και μετέπειτα στην Εθνική Ακινήτων με σύμβαση ορισμένου ή αορίστου χρόνου υπάλληλοι, με σχέση εξαρτημένης εργασίας, εφόσον αμείβονται με μηνιαίο μισθό. Μετά την επελθούσα συγχώνευση ασφάλιση στο Λ/σμό νέων προσώπων δεν ανακύπτει.

Χρόνος ΣΥ για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη λογίζεται:

- α. Η πραγματική υπηρεσία του υπαλλήλου κατά την διάρκεια της οποίας κατεβλήθησαν χωρίς διακοπή οι προβλεπόμενες εισφορές ως και ο χρόνος ασφάλισης του υπαλλήλου σε άλλο Οργανισμό ή Ταμείο σύμφωνα με τις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης.
- β. Η υποχρεωτική υπηρεσία στο στρατό ξηράς, αέρος και θαλάσσης.
- γ. Η απουσία με άδεια χωρίς αποδοχές για οποιαδήποτε αιτία, που προβλέπεται από τον Οργανισμό Προσ/κού ΣΣΕ ή την εργατική Νομοθεσία.

δ. Τα αναγνωρισμένα χρόνια στην Εθνική Αντίσταση.

ε. Ο χρόνος της έκτακτης υπηρεσίας των μονιμοποιηθέντων υπαλλήλων.

Η εξαγορά της υπηρεσίας των παραπάνω παρ. β', έως ε' γίνεται με την καταβολή από τον υπάλληλο των εισφορών του και των εισφορών της Τράπεζας, που αναλογούν για τον αναγνωρισμένο χρόνο, μέχρι 36 δόσεις με τόκο 5% ετησίως.

2. Εισφορές

Για την ασφάλιση καταβάλλονται οι ακόλουθες εισφορές:

α. Έχουμε τις εισφορές ασφάλισης που ορίζονται:

Σε 5% του ασφαλισμένου, υπολογιζόμενες επί των τακτικών μηνιαίων αποδοχών που χορηγούνται από κάθε μορφής και μέχρι του ανωτατού ορίου αποδοχών της ανώτατης (28ης) ασφαλιστικής κλάσης του ΙΚΑ (για το 2009 ευρώ 2432,25).

Πάντως σε εισφορά δεν υπόκεινται τα επιδόματα: παιδικής μέριμνας, βρεφονηπιακών σταθμών, στέγασης και παραμεθορίων περιοχών.

10% εισφορά της ΕΤΕ επί των αυτών ως άνω αποδοχών.

β. Πλέον αυτών καταβάλλεται και εισφορά γάμου εφάπαξ, ίση με τις τακτικές αποδοχές ενός μηνιαίου μισθού, όπως περιγράφεται ανωτέρω, των προσλαμβανομένων εγγάμων υπαλλήλων και των υπαλλήλων που θα συνάψουν γάμο κατ' τη διάρκεια της υπηρεσίας τους. Την αυτή υποχρέωση, αλλά με μία μηνιαία επικούρηση (σύνταξη), έχουν και οι συνταξιούχοι που θα συνάψουν γάμο ως συνταξιούχοι.

3. Δικαιούμενοι σύνταξης

Σύνταξη απονέμεται λόγω: γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου. Για κάθε αιτία απαιτούνται διαφορετικές προϋποθέσεις.

α. Σύνταξη λόγω γήρατος

Από την αιτία αυτή σύνταξης δικαιούνται οι ασφαλισμένοι:

αα. Αν αποχωρήσουν από την υπηρεσία:

- Μετά 15ετή Σ.Υ. λόγω συμπληρώσεως του ορίου ηλικίας που προβλέπει εκάστοτε ο οργανισμός προσωπικού της Τράπεζας πλέον.
- Λόγω συνταξιοδότησης με 35ετή Σ.Υ.
- Εξαιτίας συνταξιοδότησης με πλήρη σύνταξη από το Φορέα κύριας ασφάλισης.
- Μετά την πραγματοποίηση 25ετούς Σ.Υ. και τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας.

ββ. Αν απολυθούν της υπηρεσίας για σπουδαίο λόγο, μετά την πραγματοποίηση 25ετούς Σ.Υ. και τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας.

Στην περίπτωση αυτή εκπίπτουν του δικαιώματος σε σύνταξη ή στερούνται την τυχόν απονεμηθείσα, αυτοί που καταδικάστηκαν με αμετάκλητη απόφαση ποινικού Δικαστηρίου, για κλοπή, υπεξαίρεση, απάτη ή πλαστογραφία κατά της Τράπεζας ή του ειδικού Λ/σμού. Εάν όμως ο ούτως εκπίπτων του δικαιώματος έχει μέλη οικογενείας δικαιούχα σύνταξης, η σύνταξη μεταφέρεται σε αυτά ωσάν να πρόκειται περί συντάξεως λόγω θανάτου.

γγ. Κατ'εξαίρεση οι γυναίκες ασφαλισμένες στον Ειδικό Λογ/σμό δικαιούνται σύνταξη:

- Οι έγγαμες μετά την πραγματοποίηση 25ετούς Σ.Υ. ανεξάρτητα από την ηλικία τους.
- Μετά τη πραγματοποίηση 20ετούς Σ.Υ. στο Λ/σμό, εφόσον είναι έγγαμες ή χήρες ή διαζευγμένες ή άγαμες με ανήλικο παιδί και ανεξάρτητα από την ηλικία τους.

β. Σύνταξη λόγω αναπηρίας

Ο ασφαλισμένος (μέτοχος) του Λ/σμού που κατέστη ανάπηρος μετά 10ετή Σ.Υ. δικαιούται σύνταξης από το Λ/σμό εφόσον πήρε σύνταξη (προσωρινή ή οριστική) από το ΙΚΑ και μόνο για όσο χρόνο διαρκέσει η συνταξιοδότηση για τη συγκεκριμένη αιτία.

Εάν η αναπηρία επήλθε από εργατικό ατύχημα κατά την εκτέλεση της εργασίας η σύνταξη απονέμεται και χωρίς τη συμπλήρωση της ως άνω 10ετούς Σ.Υ.

Σε περίπτωση που η σύνταξη αναπηρίας του ΙΚΑ μετατραπεί σε όμοια λόγω γήρατος, μετατρέπεται και η τοιαύτη του Λ/σμού αντίστοιχα.

Πάντως, εκπίπτει του δικαιώματος ο ασφαλισμένος που έγινε ανάπηρος από πρόθεση ή που κηρύχθηκε ένοχος με τελεσίδικη απόφαση των ποινικών Δικαστηρίων μετά από ποινικό αδίκημα από πρόθεση που έκανε σε βαθμό πλημμελήματος ή κακουργήματος.

Εάν όμως υπάρχει σύζυγος ή παιδιά, τότε αυτοί δικαιούνται τη σύνταξη που θα έπαιρναν στην περίπτωση θανάτου του.

γ. Υπολογισμός του ποσού της σύνταξης

Ως αποδοχές για τον υπολογισμό της χορηγούμενης σύνταξης θεωρούνται οι αποδοχές του εξερχομένου υπαλλήλου, κατά τον χρόνο της εξόδου του από την υπηρεσία της Τράπεζας, πάνω στις οποίες υπολογίζονται οι εισφορές του Λ/σμού, συμπεριλαμβανομένων και των οικογενειακών επιδομάτων και μέχρι του ανωτάτου ορίου αποδοχών της ανωτάτης (28ης) ασφαλιστικής κλάσεως του ΙΚΑ όπως εκάστοτε ισχύει (για το έτος 2009 ευρώ 2.373,50).

Πάντως εάν κατά τη διάρκεια της συνταξιοδότησης επέλθει θάνατος μέλους της οικογενείας ή ενηλικίωση των παιδιών, σύμφωνα με τον Οργανισμό Προσ/κού, αναπροσαρμόζεται η καταβαλλόμενη σύνταξη.

Τα ποσοστά σύνταξης για τον υπολογισμό του ποσού αυτής ορίζονται ως ακολούθως: Για σύνταξη λόγω γήρατος ή αναπηρίας σε ποσοστό 1% για κάθε έτος Σ.Υ. Ωστόσο, στη σύνταξη αναπηρίας το ΚΟΣ δεν μπορεί να υπολείπεται του 20% των συντάξιμων αποδοχών. Βέβαια, στη σύνταξη λόγω αναπηρίας προβλέπεται και προσαύξηση 50% στην περίπτωση που ο ανάπηρος βρίσκεται σε κατάσταση απόλυτης και διαρκούς αναπηρίας που απαιτεί συνεχή επίβλεψη και βοήθεια άλλου προσώπου, βεβαιούμενη από το φορέα της κύριας ασφάλισής του.

Για τους ανωτέρω υπολογισμούς με τη συνάθροιση του χρόνου Σ.Υ., κλάσμα μεγαλύτερο των 150 Η.Ε. λογίζεται πλήρες έτος⁽³⁹⁾.

δ. Σύνταξη λόγω θανάτου

Επί θανάτου συνταξιούχου δεν απαιτούνται ασφαλιστικές προϋποθέσεις. Η ιδιότητα αυτή του θανόντος αρκεί για να γεννηθεί το δικαίωμα στα πιο κάτω μέλη οικογενείας. Προκειμένου όμως για θάνατο ασφαλισμένου, τα δικαιοδόχα μέλη οικογενείας δικαιούνται τη σύνταξη εάν ο θανών είχε 10 ετή Σ.Υ., εκτός και ο θάνατος επισυνέβη λόγω εργατικού ατυχήματος.

Δικαιοδόχα μέλη καθίστανται:

Η χήρα ή άπορος και ανάπηρος χήρος που έχει συμπληρώσει το 60ό έτος της ηλικίας του, υπό τον όρο ότι η συντήρησή του βάρυνε αποκλειστικά τη θανούσα σύζυγο⁽⁴⁰⁾. Προκειμένου για χήρα-χήρο θανόντος συνταξιούχου για να θεμελιωθεί το δικαίωμα θα πρέπει ο γάμος να έχει τελεσθεί:

Ένα χρόνο πριν από το θάνατο εάν ο γάμος είχε τελεσθεί πριν από την έξοδο από την υπηρεσία.

⁽³⁹⁾ Ανάλογη διάταξη γενικής εφαρμογής, ίσχυε και με το ν. 1022/49 άρθρ. 4 § 2 ΔΕΝ 1946 σ. 3671, η οποία με το ν. 2084/92 άρθρ. 47 § 11 εφαρμόζεται «εφόσον έχει συμπληρωθεί ο απαιτούμενος για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος χρόνος».

⁽⁴⁰⁾ Με όσα αναλύουμε στο Κεφ. Ζ § 3 η «αναπηρία» του χήρου, για να τύχει αυτός σύνταξης, δεν αποτελεί πλέον προϋπόθεση.

Δύο χρόνια πριν από το θάνατο , εφόσον ο γάμος τελέσθηκε μετά την έξοδο από την υπηρεσία.

Οι παραπάνω χρονικοί περιορισμοί δεν ισχύουν εάν ο θάνατος οφείλεται σε βίαιο συμβάν ή η χήρα σύζυγος απέκτησε παιδί από το γάμο της ή είναι έγκυος και αποκτήσει παιδί.

- Τα παιδιά νόμιμα, νομιμοποιηθέντα, αναγνωρισθέντα και υιοθετηθέντα, που η υιοθεσία έγινε (1) τουλάχιστον χρόνο πριν από το θάνατό του ή της ασφαλισμένης ή της χορήγησης επικούρησης στο θετό πατέρα ή θετή μητέρα.

Το δικαίωμα αποκτάται και διατηρείται μέχρι τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας, εκτός αν σπουδάζουν ευδόκιμα, ορίζει η ΣΣΕ, σε ανώτερες ή ανώτατες Σχολές, οπότε η ηλικία παρατείνεται μέχρι το 25ο έτος. Τα όρια αυτά δεν ισχύουν σε περίπτωση που το παιδί είναι ανίκανο να εργασθεί.

- Λοιπά μέλη. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει χήρα, χήρος ή παιδιά ή υπαρχόντων δεν εξαντλείται το ποσό της σύνταξης του θανόντος, τότε δικαιοδόχοι καθίστανται:
- Οι άποροι ή ανίκανοι για εργασία γονείς, αν αποδεδειγμένα η συντήρησή τους βάρυνε κυρίως τον ή την ασφαλισμένη που πέθανε.
- Οι ανίκανοι για εργασία αδελφοί καθώς και οι άπορες και άγαμες αδελφές του ή της ασφαλισμένης που πέθανε, εφόσον η συντήρησή τους γινότανε αποδεδειγμένα απ'αυτούς και στερούνται περιουσίας ή εισοδημάτων.

ββ. Τα ποσοστά της σύνταξης των δικαιοδόχων μελών οικογενείας κυμαίνονται αναλόγως της συγγενικής σχέσεως, ως κατωτέρω και υπολογίζονται στο ποσό της σύνταξης του θανόντος ασφαλισμένου ή συνταξιούχου.

- Χήρα - χήρος 70%
- Παιδιά 20% για κάθε παιδί. Σε καμιά περίπτωση, όμως, το σύνολο της σύνταξης της χήρας ή του χήρου και των παιδιών δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της σύνταξης του θανόντος ή της θανούσης. Εάν τούτο συμβαίνει η σύνταξη κάθε δικαιούμενου μειώνεται ανάλογα.
- Σε παιδιά ορφανά και από τους δύο γονείς το ποσοστό της σύνταξης ανέρχεται σε 60% αν πρόκειται για ένα παιδί και σε 80% αν πρόκειται για πλείονα.
- Γονείς. Σε ποσοστό 40% όταν υπάρχει ένας γονιός και σε ποσοστό 50% συνολικά όταν υπάρχουν δύο γονείς που επιμερίζεται ισομερώς.
- Αδελφός - Αδελφή . Σε 40% όταν πρόκειται περί ενός αδελφού ανίκανου προς εργασία ή αδελφής άγαμης και ανίκανης προς εργασία. Όταν υπάρχουν δύο (2) αδελφοί σε ποσοστό 50% συνολικά που επιμερίζεται ισομερώς.

4. Αναπροσαρμογή της σύνταξης

Συνήθως γίνεται με την έννοια της αύξησης. Τούτο επιτυγχάνεται με τη μεταβολή των συντάξιμων αποδοχών των εν ενεργεία υπαλλήλων της Τράπεζας, οπωσδήποτε και αν ήθελαν επέλθει αυτές και από της ημερομηνίας της αύξησης.

Όμως, ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες του Λογαριασμού καθώς και τις σχετικές προβλέψεις η Διαχειριστική Επιτροπή μπορεί να αποφασίζει:

- Την για ορισμένο χρονικό διάστημα μείωση της επικουρήσεως που προκύπτει από τον κανονισμό σε ποσοστό που θα καθορίζεται απ'αυτή.
- Τον καθορισμό ΚΟΣ κατά περίπτωση.

Μέρος Έβδομο

Θεσμοί Γενικής Εφαρμογής

Προλεγόμενα

Πέραν των όσων αναπτύσσονται στα προηγούμενα μέρη, στην Κ.Α. λειτουργούν ορισμένοι θεσμοί γενικής εφαρμογής. Θεσπίσθηκαν, χρονικώς, πριν από το ν.2084/92, πριν δηλαδή, διαχωρισθούν οι ασφαλισμένοι σε «παλαιούς» και «νέους». Ωστόσο ισχύουν και στους «νέους», σύμφωνα με το άρθρ. 43 παρ. 2 του τελευταίου αυτού νόμου ένθα ορίζεται ότι για τους «νέους» ασφαλισμένους και «για τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά θέματα που δεν ρυθμίζονται ευθέως από το ν.2084/92, εξακολουθούν να ισχύουν οι υφιστάμενες γενικές διατάξεις». Κάποιοι από τους θεσμούς αυτούς δεν έχουν εφαρμογή στην επικουρική ασφάλιση και άλλοι δεν ισχύουν ιδίως στα εξ αυτών Ταμεία που λειτουργούν ως ΝΠΙΔ.

Οι θεσμοί αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

ΚΕΦ. ΙΖ'

Διαδοχική Ασφάλιση

Η διαδοχική υπαγωγή του υπό συνταξιοδότηση σε πολλούς ομοειδείς φορείς ασφάλισης κατά το διάστημα του ασφαλιστικού βίου του, αποτελεί σύνηθες φαινόμενο, λόγω του κατακερματισμού της ασφάλισης σε πολλά Ταμεία. Για να μη χάνεται από την αιτία αυτή χρόνος ασφάλισης, αναπτύχθηκε ειδικό σύστημα⁽¹⁾, ώστε ο φορέας που απονέμει τη σύνταξη να προσμετρά και το χρόνο ασφάλισης που διανύθηκε σε άλλους φορείς εφόσον τούτο το ζητήσει ο ασφαλισμένος.

1. Βασικές αρχές

Το δίκαιο που καθιέρωσε ο θεσμός διέπεται από τις ακόλουθες βασικές αρχές:

α. Μη απώλεια χρόνου ασφάλισης

Βασική επιδίωξη του ν.δ. 4202/61 όπως τροποποιήθηκε, είναι να μη χάνεται ο χρόνος ασφάλισης που διανύθηκε από τον ασφαλισμένο σε περισσότερους από ένα ασφαλιστικούς Οργανισμούς, αλλά αντιθέτως ο χρόνος αυτός να θεωρείται από τον Ασφαλιστικό Οργανισμό που απονέμει τη σύνταξη ως ενιαίως διανυθείς (ΣΤε 840/68, ΓΕ : ΙΚΑ Σ24/72/1986).

⁽¹⁾ Καθιδρύθηκε με το ν.δ. 4202/61, το οποίο ισχύει όπως τροποποιήθηκε με τους ν. 4169/61 άρθρο 22 παρ. 8, ν.δ. 4435/64 άρθρο 11, ν. 4476/65 άρθρο 33, ν. 1390/73 άρθρο 6, ν.δ. 468/74, ν. 825/78 άρθρο 2 και 11 παρ. 2, ν. 1085/80 άρθρο 40, ν. 1140/81 άρθρο 11, ν. 1405/83 άρθρο 9-12, ν. 1539/85 άρθρο 4 παρ. 1,2 ν. 1711/87 άρθρο 2 και 4 ν. 1902/90 άρθρο 13-15, ν. 2079/92 άρθρο 17, 18 παρ. 1,2,5, ν. 2084/92 άρθρο 69, ν. 2227/94 άρθρο 4 παρ. 4, ν. 2320 άρθρ. 5 παρ. 3 ν. 2335/95 άρθρο 7 παρ. 2.

β. Καθολικότητα εφαρμογής

Η προστασία για τη διατήρηση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων από τη ΔΑ εκτείνεται στους ασφαλισμένους όλων των φορέων κατά κλάδο ασφάλισης, ανεξαρτήτως ασκηθέντος επαγγέλματος (μισθωτού, επαγγελματίου, επιστήμονος), πλην των εξαιρέσεων που αναφέρονται κατωτέρω.

γ. Προαιρετική προσχώρηση

Αφήνει στον ασφαλισμένο τη διακριτική ευχέρεια να προσφύγει στις διατάξεις του ν.δ. 4202/61 ή να ασκήσει αυτοτελώς το δικαίωμα σε σύνταξη από τους φορείς, στους οποίους ασφαλίστηκε διαδοχικά, εφόσον σε κάθε έναν από αυτούς θεμελιώνει τέτοιο δικαίωμα (ΑΠ 431/69, ΣτΕ: 2160/70, 1479/74, 3352/86) ή προτίθεται να συμπληρώσει τις προϋποθέσεις για να θεμελιώσει.

Η αρχή είναι εφαρμοστέα σε κάθε περίπτωση συντάξεως, ήτοι λόγω γήρατος (εγκ. 172/64, 199/65), αναπηρίας από κοινή νόσο (ΣτΕ 2259/52, 2803/90) ή εργατικό ατύχημα (ΓΕ: 113910/30-9-66) και λόγω θανάτου ασφαλισμένου.

δ. Ενιαία άσκηση του δικαιώματος

Η υποβολή αίτησης για απονομή σύνταξης σε τίνα φορέα απ' αυτούς στους οποίους ασφαλίστηκε διαδοχικά, η οποία συνήθως απευθύνεται στον τελευταίο, συνιστά άσκηση συνταξιοδοτικού δικαιώματος έναντι του φορέα στον οποίο απευθύνθηκε αλλά και όλων των φορέων στους οποίους ασφαλίστηκε διαδοχικά (ΣτΕ: 2427/71, 133/74, 3851/79, 2640/80, 828/85, 352/86, 153/90, εγκ. 118/86).

ε. Επικρατέστεροι οι κανόνες της Διαδοχικής Ασφάλισης από τις καταστατικές διατάξεις των ταμείων.

Κρίθηκε ότι οι διατάξεις της Διαδοχικής Ασφάλισης κατισχύουν εκείνων των Καταστατικών διατάξεων των Ταμείων και δεν είναι δυνατή η τροποποίησή τους με βάσει τις εξουσιοδοτήσεις που προβλέπονται για τα επί μέρους Καταστατικά (ΣτΕ 3372/72 και 887/84).

στ. Διαχρονικό δίκαιο

Επί δύο διαφορετικών νομοθετικών ρυθμίσεων κατά το χρόνο επέλευσης της ασφαλιστικής περίπτωσης και αίτησης για σύνταξη εφαρμόζεται η ευμενέστερη ρύθμιση (ΓΝ. ΝΣΚ 642/93).

Ειδική πρόβλεψη έκαμε ο νομοθέτης για πρόσωπα που ασφαλίστηκαν σε φορείς οι οποίοι συγχωνεύονται σε άλλους όμοιους τοιούτους, ορίζοντας ότι οι τελευταίοι υποκαθίστανται στις υποχρεώσεις των συγχωνευθέντων Ταμείων.

2. Πεδίο εφαρμογής

Για την εφαρμογή της Δ.Α. ο νόμος προσδιορίζει εκείνους τους φορείς που ασφαλίζουν είτε μισθωτούς είτε αυτοτελώς εργαζόμενα πρόσωπα, αδιαφόρως Υπουργείου υπό την εποπτεία του οποίου υπάγονται. Εξυπονοείται βεβαίως ότι ο θεσμός εφαρμόζεται σε Ελληνικούς φορείς και όχι αλλοδαπούς (ΣτΕ 4022/87). Στο Δημόσιο η Δ.Α. εφαρμόζεται στους δημοσίους υπαλλήλους (πολιτικούς και στρατιωτικούς) οι οποίοι προσλήφθηκαν ή κατατάχθηκαν σε αυτό από 1.1.1983 και εφεξής⁽²⁾. Όσοι έχουν προϋπηρεσία στο Δημόσιο πριν από την 1.1.1983 μπορούν να μεταφέρουν τον αντίστοιχο χρόνο στην κοινή Κ.Α., σύμφωνα με το άρθρ. 85 του κώδικα πολιτικών και στρατιωτικών συντάξεων (ν.1405/83 άρθρ. 47) περί των οποίων το επόμενο Κεφ. ΙΗ.

Τα ως άνω εφαρμόζονται και για χρόνο ασφάλισης σε συγχωνευθέντα, σε άλλους φορείς ή το Δημόσιο, Ταμεία. Υπόχρεος Οργανισμός για τη μεταφορά του χρόνου της τοιαύτης ασφάλισης είναι εκείνος στον οποίο επήλθε η συγχώνευση.

Όσον αφορά στην επικουρική ασφάλιση ο θεσμός τυγχάνει εφαρμογής σε ευρύτερο φάσμα Ταμείων. Το ν.δ.4202/61 άρθρ. 7, όπως αντικαταστάθηκε με το ν.1405/83 άρθρο 12, θεωρεί ως Οργανισμούς Επικουρικής Ασφάλισης, υποκείμενους στους κανόνες της Δ.Α., όλα τα Ν.Π.Δ.Δ. που χορηγούν περιοδικές παροχές βοηθήματα ή μερίσματα, ως και κάθε άλλον Οργανισμό που χορηγεί τέτοιες παροχές, ανεξάρτητα από την ονομασία και τη νομική του μορφή, εφόσον τα έσοδά του από εργοδοτικές εισφορές, κοινωνικών πόρους και άλλη επιχορήγηση, υπερβαίνουν τα έσοδα από τις εισφορές των ασφαλισμένων. Με τις διατάξεις αυτές επιδιώκεται η υπαγωγή στη Δ.Α. των ασφαλισμένων τόσο των Ταμείων που λειτουργούν ως Ν.Π.Δ.Δ. (Κρατικά Ταμεία), όσο και αυτών που λειτουργούν ως Ν.Π.Ι.Δ. (π.χ. Αλληλοβοηθητικά Ταμεία, Λογαριασμοί Επικούρησης, Ταμεία Αυτασφάλισης κ.α.) βλ. Α.Π. 702/90, 797/90, 706/91, 1638/91 και 1039/97 ΕΕΔ 1998 σ. 942).

Με την έννοια αυτή στη Δ.Α. υπάγονται και το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (πρώην Ταμεία Αρωγής), ΜΤΠΥ και τα Μετοχικά Ταμεία Στρατού, Ναυτικού, Αεροπορίας (ΣτΕ 3402/75, 1147/77, 1449/77, 3956/77, 1750/93).

⁽²⁾ Βλ. ν. 2084/92 άρθρο 17 παρ. 3 και άρθρο 20 παρ. 4, όπως αντικ. με το ν. 2320/95 άρθρο 5 παρ. 3 και 7 και 8 αντίστοιχα).

Δοθέντος ότι οι διατάξεις της Δ.Α. σκοπούν στην προστασία των μισθωτών και αυτών που ασκούν αυτοτελή ή ελεύθερα επαγγέλματα, κρίθηκε από τη νομολογία ότι δεν εφαρμόζονται σε πρόσωπα που ασφαλίζονται ως ασκούντα ειδικά καθήκοντα μη προσδίδοντα τις εν λόγω ιδιότητες, όπως είναι οι βουλευτές (ΣτΕ 151/68, 2335/87), οι εκπρόσωποι εργατικών επαγγελματικών οργανώσεων από ασφάλιση στο τ. ΤΕΑΕΥΕΕΟ (ΣτΕ 2273/71), διοικητές και υποδιοικητές Τραπεζών (ΣτΕ 1359/78) και οι επιδοματούχοι του τέως ΤΑΤΤΑ (νυν ΕΤΑΠ-ΜΜΕ) – ΣτΕ 4039/88, 4048/88).

Πάντως, επί διαδοχικής ασφαλίσεως ο φορέας που απονέμει τη σύνταξη προσδιορίζεται ευθέως από το νόμο κατά τα κατωτέρω και δεν αποτελεί αντικείμενο επιλογής του κάθε ενδιαφερομένου.

Τέλος, το σύστημα διακρίνεται για την απλότητα της διαδικασίας διακανονισμού των μεταξύ των ασφαλιστικών Οργανισμών χρηματικών λογαριασμών χωρίς επιβάρυνση των ασφαλισμένων (ν.1405/83, άρθρ. 10 παρ. 4 και 12 όπως τροποποιήθηκαν και άρθρ. 11 παρ. 5 και 7).

3. Αρμόδιος Φορέας

Το αίτημα για συνταξιοδότηση από οποιαδήποτε αιτία υποβάλλεται στον τελευταίο φορέα ασφάλισης, αδιαφόρως της διάρκειας ασφάλισης σε αυτόν. Η υποβολή της αίτησης συνιστά άσκηση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και έναντι όλων των φορέων στους οποίους ασφαλίσθηκε διαδοχικά ο αιτών (ΣτΕ: 2427/71, 133/74, 3851/79, 2640/80, 828/85, 3352/85, 152/90). Συνεπώς εάν στον τελευταίο φορέα δεν θεμελιώνεται δικαίωμα, δεν καθίσταται δηλαδή ο τελευταίος φορέας και “φορέας απονομής σύνταξης”, η αυτή αίτηση είναι θεμελιωτική ομοίου δικαιώματος από τον άλλο Φορέα.

α. Φορέας απονομής σύνταξης

Ο κατά τα ως άνω “τελευταίος Φορέας” για να είναι και ο φορέας απονομής σύνταξης λόγω γήρατος πρέπει ο αιτών σύνταξη να έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλιση αυτού πέντε (5) ολόκληρα έτη ασφάλισης ή 1.500 ΗΕ εκ των οποίων όμως 20 μήνες ασφάλισης ή 500 ΗΕ αντίστοιχα, κατά την τελευταία 5ετία πριν από τη διακοπή της απασχόλησης ή την υποβολή της αίτησης για συνταξιοδότηση και να έχει τις προϋποθέσεις του φορέα αυτού. Ως χρόνος ασφάλισης, για τη συμπλήρωση της ανωτέρω προϋπόθεσης, λαμβάνεται υπόψη ο διανυθείς στην ασφάλιση του κλάδου συντάξεως αυτού, είτε από υποχρεωτική ασφάλιση, είτε από προαιρετική τοιαύτη, είτε από αναγνώριση.

Ο φορέας αυτός, λοιπόν, θα επιληφθεί της αίτησης για σύνταξη και θα ερευνήσει:

- α. Κατ'αρχήν αν ο αιτούμενος σύνταξη έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλισή του την πιο πάνω 5ετία ή τις 1500 Ημέρες Εργασίας (ΗΕ). Εάν τυχόν τα πέντε χρόνια ασφάλισης, ή, για το ακριβέστερο, 40 μήνες ασφάλισης ή οι 1500 ΗΕ, έχουν διανυθεί στον τελευταίο φορέα στο απώτερο παρελθόν δεν είναι αναγκαίο να διανυθεί νέα πενταετής ασφάλιση σε αυτό. Στην περίπτωση αυτή αρκεί μόνο 20 μηνών ασφάλιση ή 500 ΗΕ στην τελευταία πενταετία για να συμπληρωθούν οι προϋποθέσεις.
- β. Ανεξάρτητα από τη συνδρομή των προϋποθέσεων του στοιχ. α' ανωτέρω, ο τελευταίος φορέας υποχρεούται να ερευνήσει ακόμη αν ο αιτών τη σύνταξη έχει συμπληρώσει το κατά τη νομοθεσία του όριο ηλικίας για σύνταξη γήρατος, όπου προβλέπεται τέτοιο όριο.
- γ. Αν συντρέχουν οι πιο πάνω α' και β' προϋποθέσεις η έρευνα στρέφεται και για διαπίστωση της ύπαρξης Συντάξιμης Υπηρεσίας (Σ.Υ.), προσμετρούμενης και της ασφάλισης που διανύθηκε σε άλλο ομοειδή φορέα.

Συντρεχουσών όλων των προεκτεθεισών προϋποθέσεων, ο τελευταίος φορέας απονέμει τη σύνταξη. Προηγουμένως όμως θα αλληλογραφήσει με τους άλλους φορείς στους οποίους ασφαλίσθηκε ο αιτών τη σύνταξη για επιβεβαίωση του επικαλούμενου χρόνου, για προσδιορισμό του ποσού της σύνταξης που αναλογεί στην ασφάλιση αυτή όπου τούτο απαιτείται και τη χρονολογία έναρξης της αναλογίας αυτής.

Στη περίπτωση που λείπει έστω και μία από τις προϋποθέσεις αυτές απορρίπτεται το αίτημα από τον τελευταίο φορέα. Και εάν μεν η απόρριψη στηρίζεται στην έλλειψη της προϋπόθεσης του στοιχ. β' ανωτέρω, δηλαδή δεν έχει συμπληρώσει στον τελευταίο φορέα το όριο ηλικίας, που απαιτείται κατά τη νομοθεσία του, η υπόθεση παραμένει στον φορέα αυτό και μόνο ένσταση ή προσφυγή στο Διοικητικό Πρωτοδικείο κατ'αυτής συγχωρείται προς απόδειξη του αντιθέτου. Με τον τρόπο αυτό ο νομοθέτης θέλει να αποφύγει τις συμπαιγνίες σε βάρους της Κ.Α. Καθιστά τον τελευταίο φορέα πηγή του δικαιώματος σε σύνταξη λόγω γήρατος με τη Δ.Α., και όχι μέσο εξασφάλισης, δι'αυτού, της εν λόγω παροχής από άλλο φορέα.

Εάν η απόρριψη του αιτήματος για σύνταξη από τον τελευταίο φορέα στηρίζεται σε άλλη αιτία - διάφορη της ανωτέρω- ο σχετικός φάκελος με την απορριπτική απόφαση διαβιβάζεται σε προηγούμενο φορέα ασφάλισης, για να εξετασθεί υπ'αυτού η δυνατότητα συνταξιοδότησης.

β. Προηγούμενοι Φορείς

Υπόχρεος, κατά τα ανωτέρω, δεύτερος κατά σειρά Οργανισμός, είναι αυτός στον οποίο, μεταξύ άλλων, πραγματοποιήθηκε ο περισσότερος χρόνος ασφάλισης και όχι κατ'ανάγκη ο χρονικά προηγούμενος στον οποίο επήλθε ασφάλιση. Ο φορέας αυτός επιλαμβάνεται σχετικώς και απονέμει σύνταξη εφόσον ο συγκεκριμένος ασφαλισμένος.

- Έχει συμπληρώσει το όριο ηλικίας που προβλέπει η νομοθεσία του.
- Πληρούνται όλες οι λοιπές προϋποθέσεις προκειμένου για σύνταξη, προσμετρώντας στην ασφάλισή του και την ασφάλιση που διανύθηκε σε άλλους φορείς, χωρίς να απαιτείται ενεργός ασφαλιστικός δεσμός μεταξύ του Φορέα τούτου και του αιτούντος, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης για σύνταξη (Α.Π. 1559/81, ΣτΕ 2259/82, 31/90, 2270/94).

Στην περίπτωση κατά την οποία ο ασφαλισμένος δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης και στο φορέα αυτό, το δικαίωμα κρίνεται από τους άλλους Οργανισμούς στους οποίους ασφαλίσθηκε, κατά φθίνουσα σειρά αριθμού ΗΕ ή ετών ασφαλίσεως, κατά την αυτή ως άνω διαδικασία, εκτός από τον τελευταίο φορέα. Τέλος, αν δεν υπάρχουν άλλοι, τρίτοι, φορείς ή υπαρχόντων ο ασφαλισμένος δεν συγκεντρώνει σε κανέναν από αυτούς τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, τότε ο τελευταίος φορέας καθίσταται και πάλιν αρμόδιος υπό τον όρο ότι η αρχική αίτηση απορρίφθηκε από αυτό από έλλειψη 5ετούς ασφάλισης ή 1500 ΗΕ και 20 μηνών ή 500 ΗΕ και με τις προϋποθέσεις ότι:

αα. Έχει πραγματοποιήσει στην ασφάλισή του 1000 ΗΕ ή 40 μήνες ασφάλιση από τις οποίες οι 300 ΗΕ ή 12 μήνες αντιστοίχως την τελευταία πενταετία προκειμένου για σύνταξη λόγω γήρατος ή αναπηρίας ή

ββ. έχει πραγματοποιήσει οποτεδήποτε 300 ΗΕ, προκειμένου για σύνταξη θανάτου.

Αν δεν συμπληρούνται οι ως άνω προϋποθέσεις ο ασφαλισμένος δεν συνταξιοδοτείται.

4. Μέθοδοι υπολογισμού σύνταξης

Στη διαδοχική ασφάλιση δύο είναι οι μέθοδοι υπολογισμού της σύνταξης:

Η πρώτη εφαρμόζεται σε πρόσωπα που ασφαλίσθηκαν διαδοχικά μέχρι 31.12.1978, σε Οργανισμούς με μία και την αυτή ιδιότητα. Ειδικότερα εφαρμόζεται:

- α. Στους ασφαλισμένους, οι οποίοι μέχρι την 31-12-78, είχαν ασφαλιστεί διαδοχικά σε δύο ή περισσότερους οργανισμούς που ασφαλίζουν μισθωτούς.

- β. Στους ασφαλισμένους, οι οποίοι, μέχρι την 31-12-78, είχαν ασφαλιστεί διαδοχικά σε δύο ή περισσότερους οργανισμούς που ασφαλίζουν αυτοτελώς απασχολούμενους.
- γ. Στους ασφαλισμένους, οι οποίοι, μέχρι την 31-12-78, είχαν υπαχθεί διαδοχικά στην ασφάλιση ομοειδών οργανισμών είτε μισθωτών είτε αυτοτελώς απασχολούμενων, ανεξάρτητα αν και σε ποιόν Οργανισμό ασφαλίστηκαν μετά την 31-12-78.
- δ. Στους ασφαλισμένους που ασφαλίστηκαν διαδοχικά για πρώτη φορά από 1-1-79 έως 23-12-97, από φορέα ασφάλισης μισθωτών σε άλλο φορέα ασφάλισης μισθωτών παρέμειναν όμως απασχολούμενοι στον ίδιο εργοδότη.

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή ο απονέμων τη σύνταξη Οργανισμός υπολογίζει το ποσό της σύνταξης, συμπεριλαμβανομένων και των πάσης φύσεως προσαυξήσεων, κατά τη νομοθεσία που το διέπει, συνυπολογίζοντας, τόσο για τη θεμελίωση του δικαιώματος όσο και για τον υπολογισμό του ποσού αυτής και το χρόνο ασφάλισης που διανύθηκε σε άλλους Οργανισμούς και θεωρώντας αυτόν ως διανυθέντα στην ασφάλισή του, αποκλειόμενης κάθε διαφοροποίησης του χρόνου τούτου (ΣΤΕ 1443/72). Το ποσό της σύνταξης που προκύπτει καταβάλλεται αυτούσιο από της έναρξης της συνταξιοδότησης.

Η δεύτερη μέθοδος εφαρμόζεται σε πρόσωπα που δεν εμπίπτουν στην ανωτέρω πρώτη μέθοδο (εγκ. Υ.Κ.Υ. Β2/61, οικ. 2726/27.11.1978 και Β1/61 οικ. 1601/21.7.79). Γ' αυτή ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 3232/04 (ΔΕΝ 2004 σ. 273). Στην περίπτωση αυτή ο απονέμων τη σύνταξη φορέας υπολογίζει τόσο το τμήμα που αναλογεί στο χρόνο ασφάλισής τους, όσο και το τμήμα της σύνταξης που αναλογεί στους συμμετέχοντες.

Ο υπολογισμός των τμηματικών ποσών της σύνταξης του απονέμοντος και των συμμετεχόντων οργανισμών γίνεται ως εξής:

- αα. Ο απονέμων οργανισμός υπολογίζει το ποσό της σύνταξης που κατά τη νομοθεσία που τον διέπει, αντιστοιχεί στο σύνολο του χρόνου που πραγματοποιήθηκε διαδοχικά και προσδιορίζει το τμήμα που αναλογεί στο χρόνο που διανύθηκε στην ασφάλισή του.
- ββ. Ο ίδιος οργανισμός, δηλαδή ο απονέμων, υπολογίζει και το τμήμα της σύνταξης που αναλογεί στο χρόνο ασφάλισης του συμμετέχοντα σε ποσοστό επί τοις εκατό επί των συντάξιμων αποδοχών του συμμετέχοντα για κάθε έτος ασφάλισης και μέχρι 35 έτη.

Τα ποσοστά καθορίζονται σε: 2% για ΙΚΑ, ΝΑΤ, ΟΓΑ και ΟΑΕΕ – ΤΣΑ, 2,85% για ΟΑΕΕ-ΤΑΕ, 3% για ΟΑΕΕ-ΤΕΒΕ και σε 2,286% για Δημόσιο και τους λοιπούς φορείς ασφάλισης μισθωτών και αυτοτελώς απασχολούμενων.

Τα προσδιοριζόμενα τμήματα σύνταξης σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερα του τμήματος κατωτάτου ορίου σύνταξης που αναλογεί στο χρόνο ασφάλισης ή του ποσού που προκύπτει από τον υπολογισμό με βάση το χρόνο και μόνο που διανύθηκε στην ασφάλισή τους, εφόσον με το χρόνο αυτό θεμελιώνεται αυτοτελώς συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τις διατάξεις των οργανισμών αυτών χωρίς αναγωγή στα κατώτατα όρια σύνταξης.

γγ. Το άθροισμα των τμημάτων της σύνταξης αποτελεί το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται στον δικαιούχο από τον απονέμοντα οργανισμό και θα αυξάνεται με το ίδιο ποσοστό που θα αυξάνονται οι συντάξεις του οργανισμού αυτού, δηλαδή του απονέμοντα.

Το δε ποσό σύνταξης του συμμετέχοντα οργανισμού καταβάλλεται όταν ο ασφαλισμένος συμπληρώσει το όριο ηλικίας που προβλέπεται από τη νομοθεσία του και τις διατάξεις του άρθρου 69 του ν. 2084/1992. Η διάταξη αυτή καταλαμβάνει μόνο αυτούς που εμπίπτουν στην προαναφερθείσα δεύτερη μέθοδο υπολογισμού της σύνταξης. Για να δώσουμε όμως την πλήρη εικόνα του προβλήματος που δημιούργησε η διάταξη αυτή πρέπει να δούμε το πρακτικό μέρος της εφαρμογής της. Έστω ότι ο συνταξιούχος του ΤΑΠ-ΕΤΒΑ (πριν την ένταξη τούτου στο ΙΚΑ) έλαβε σύνταξη λόγω 35ετίας από το Ταμείο τούτο στο 55ο έτος της ηλικίας με 30 έτη ΣΥ στο Ταμείο και 5 προηγούμενα στο ΙΚΑ. Ο συμμετέχων Οργανισμός, το ΙΚΑ, θα καταβάλλει το ποσό που του αναλογεί όταν ο συνταξιούχος συμπληρώσει το όριο ηλικίας που προβλέπεται από τη νομοθεσία του για συνταξιοδότηση λόγω 35ετίας (58ο έτος ηλικίας).

Παρέχει όμως τη δυνατότητα ο νόμος στον υπό συνταξιοδότηση να ζητήσει την άμεση καταβολή και του τμήματος που αναλογεί στο συμμετέχοντα Οργανισμό μειωμένου κατά 3% για κάθε χρόνο που λείπει μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας.

Τα ανωτέρω ισχύουν και μεταξύ Ταμείων επικουρικής ασφάλισης στα οποία η σύνταξη λόγω γήρατος συνδέεται με τα όρια ηλικίας. Όταν το δικαίωμα στην επικουρική σύνταξη συναρτάται με τη συνταξιοδότηση από Φορέα κύριας ασφάλισης, όπως με το ΕΤΕΑΜ συμβαίνει (βλ. Κεφ. ΙΔ § 1) η διάταξη του άρθρ. 69 του ν. 2084/92 που αναλύσαμε δεν βρίσκει έδαφος εφαρμογής.

Ο διακανονισμός μεταξύ των Φορέων των αλληλόχρεων οικονομικών επιβαρύνσεων δεν ενδιαφέρει τους συνταξιούχους, γι' αυτό παραλείπεται η ανάπτυξη του.

ΚΕΦ. ΙΗ'

Μεταφορά χρόνου υπηρεσίας από και στο δημόσιο

Όπως σημειώσαμε και ανωτέρω (Κεφ. ΙΖ) η διαδοχική ασφάλιση εφαρμόστηκε στους δημοσίους υπαλλήλους (πολιτικούς και στρατιωτικούς) που διορίστηκαν ή κατατάχθηκαν σε αυτό από 1.1.1983 και εφεξής. Όσοι υπηρέτησαν στο Δημόσιο ενωρίτερα διέπονται από:

- Το άρθρ. 85 του πρώτου Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (ΠΔ. 1041/79) όπως αντικαταστάθηκε και ισχύει με το ν. 1483/83 άρθρ. 4 νυν. Π.Δ. 169/2007, σε ό,τι αφορά τη μεταφορά χρόνου υπηρεσίας από το Δημόσιο σε ασφαλιστικό Ταμείο.
- Το άρθρ. 1-3 του ν. 1483/83 για τη μεταφορά χρόνου ασφάλισης από φορέα κύριας σύνταξης στο Δημόσιο για όσους υπαλλήλους διορίστηκαν σε αυτό μέχρι 31-12-1982.

Μας ενδιαφέρει η πρώτη περίπτωση που παρέχει την ευχέρεια στους ασφαλισμένους Φορέων κύριας ασφάλισης ή συνταξιούχους αυτών που αποχώρησαν από το Δημόσιο οποτεδήποτε στο παρελθόν χωρίς να δικαιωθούν ή να δικαιούνται από το Δημόσιο Ταμείο σύνταξη, να μεταφέρουν το χρόνο της υπηρεσίας τους σε ασφαλιστικό Οργανισμό, με την καταβολή εισφορών (οιονεί διαδοχική ασφάλιση).

α. Καλυπτόμενα πρόσωπα - αναγνωρισμένος χρόνος

Από τις ανωτέρω διατάξεις καλύπτονται οι πρώην δημόσιοι πολιτικοί και στρατιωτικοί υπάλληλοι, ως και όσοι διάνυσαν χρόνο ασφαλίσεως στο Δημόσιο, χωρίς να είναι δημόσιοι υπάλληλοι υπό τη στενή έννοια του όρου, όπως είναι το προσωπικό ΑΕΙ, οι εκπαιδευτικοί κλπ. ισότιμων σχολείων, οι βουλευτές, το προσωπικό της Βουλής κ.ά. Αναγνωριστέος είναι κάθε χρόνος που διανύθηκε στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου. Για κάθε έτος υπηρεσίας αναγνωρίζονται 300 ημέρες εργασίας, για κάθε μήνα 25 και για τους με ημερομίσθιο αμειφθέντες, τόσες ημέρες για όσες καταβλήθηκαν αποδοχές.

Με βάση τα ανωτέρω δεν αναγνωρίζεται:

- Ο χρόνος στρατιωτικής υπηρεσίας του υπαλλήλου, όταν δεν εμπίπτει εντός του χρόνου δημοσίας υπηρεσίας. Η υπηρεσία αυτή αναγνωρίζεται από το Φορέα ΚΑ κατά τα οριζόμενα στο Κεφ. Β, παρ. 2.
- Ο χρόνος μη δημοσίας υπηρεσίας ο οποίος προσμετρήθηκε εκ των υστέρων ως συντάξιμος χρόνος, εκτός αν πρόκειται για χρόνο εθνικής αντίστασης (βλ. ν.1543/85 άρθρ. 18 παρ.3).
- Ο υπολογιζόμενος στο διπλάσιο χρόνος στη γραμμή των πρόσω, όταν η στρατιωτική υπηρεσία εμπίπτει στο χρόνο δημοσίας υπηρεσίας (ΣτΕ 144/89).

- Επίσης δε δικαιούται να αναγνωρίσει το χρόνο της υπηρεσίας του και ο πρώην υπάλληλος, ο οποίος, μετά την έξοδό του από την υπηρεσία, έλαβε, αντί συντάξεων, χρηματικό βοήθημα βάσει των διατάξεων του ως άνω κώδικα ή οποιουδήποτε άλλου σχετικού νόμου και τούτο γιατί με την καταβολή του βοηθήματος αυτού αίρεται το συντάξιμο του αντιστοίχου χρόνου.

Το δικαίωμα όμως για αναγνώριση της υπηρεσίας του αναβιώνει αρκεί ο ενδιαφερόμενος να προβεί στην επιστροφή του βοηθήματος με δόσεις σύμφωνα με τον κώδικα αυτό.

β. Προϋποθέσεις

Για την αναγνώριση πρέπει να έχει λυθεί η υπαλληλική σχέση χωρίς να θεμελιώνει ο υπάλληλος δικαίωμα σε σύνταξη από το Δημόσιο. Δεν ερευνάται η αιτία της λύσεως της υπαλληλικής σχέσεως ούτε αν η ασφάλιση στο φορέα όπου θα μεταφερθεί έλαβε χώρα πριν ή μετά τη λύση της δημοσιοϋπαλληλικής σχέσεως.

Στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος ασφαλίστηκε διαδοχικά σε περισσότερους από ένα φορείς, η αναγνώριση γίνεται από το φορέα, τον οποίο θα επιλέξει ο ίδιος (Γν.ΝΣΚ 518/68). Η ούτω αναγνωριζόμενη υπηρεσία φέρεται ότι διανύθηκε στον κοινό κλάδο συντάξεως του Ταμείου κύριας ασφάλισης που την αναγνωρίζει. Προκειμένου για το ΙΚΑ μπορεί να θεωρηθεί ότι διανύθηκε στο καθεστώς των ΒΑΕ αν υπήρχε ανάλογη απασχόληση στο Δημόσιο.

γ. Εξαγορά

Η αναγνώριση τελεί υπό τον όρο της καταβολής εισφορών που αντιστοιχούν στο χρόνο υπηρεσίας. Το ύψος αυτών και ο τρόπος υπολογισμού και καταβολής των προβλέπεται από κοινές Αποφάσεις Υπουργών (ΚΑΥ)⁽³⁾.

Με βάση αυτές:

- α. Οι εισφορές ανέρχονται στο ποσοστό ασφάλισης του κλάδου συντάξεων του ΙΚΑ, ήτοι (εργοδ. 13,33% και ασφαλ. 6,67%). Η εισφορά των ΒΑΕ, όπου οφείλεται, ανέρχεται σε 3,6% (εργοδ. 1,40% ασφαλ. 2,20%).

Τα ποσοστά αυτά υπολογίζονται στο βασικό μισθό του βαθμού ή του μισθολογικού κλιμακίου που έφερε ο υπάλληλος κατά την έξοδό του από την υπηρεσία, όπως αυτά ισχύουν κάθε φορά κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης (εγκ. ΙΚΑ 39/90).

Η εισφορά που προκύπτει βαρύνει το Δημόσιο και τον ασφαλισμένο κατά την ανωτέρω σε ποσοστά αναλογία, με εξαίρεση την αναγνώριση υπηρεσίας μετακλητού υπαλλήλου για την οποία το Δημόσιο καταβάλλει και την εισφορά που αναλογεί και στον ασφαλισμένο (ν.1759/88 άρθρ. 33 παρ. 8). Το Δημόσιο, μετά την εκκαθάριση καταβάλλει τις εισφορές εφάπαξ, ενώ στον ασφαλισμένο παρέχεται δυνατότητα εξόφλησης είτε εφάπαξ, οπότε

⁽³⁾ Βλ. ΚΑΥ-0 και ΚΑ (Β2/61/266/1/83), όπως τροποποιήθηκε με τις όμοιες Φ61/2023/85 (ΔΕΝ 1985 σ. 1163), Φ 21/4/465/88 (ΔΕΝ 1988 Σ. 199) και Φ4/οικ.741/90 (ΔΕΝ 1990 σ. 454).

το συνολικό ποσό μειούται κατά 10%, είτε σε 48 μηνιαίες δόσεις. Το ποσό της κάθε μιας δόσης δεν μπορεί να είναι μικρότερο των έξι (6) ευρώ, ούτε μεγαλύτερο του 1/5 της σύνταξης προκειμένου για συνταξιούχους, επιμηκυνομένου αναλόγως του αριθμού των δόσεων.

Η πρώτη δόση καταβάλλεται μέσα στον επόμενο μήνα από το μήνα κοινοποίησης στον ενδιαφερόμενο της απόφασης και στον συνταξιούχο από της χρονολογίας αύξησης της σύνταξης. Σε περίπτωση καθυστέρησης το ποσό της δόσης προσαυξάνεται με τα κατά νόμο πρόσθετα τέλη 3-120%.

δ. Επικουρική ασφάλιση

Η ασφάλιση του πρώην δημοσίου υπαλλήλου σε φορείς επικουρικής ασφάλισης του κλάδου τους (ΤΕΑΔΥ, ΜΤΠΥ κ.λπ.) δεν έχει ανάγκη μεταφοράς, κατά τα ανωτέρω. Αυτή μεταφέρεται κατά τους κανόνες της Διαδοχικής ασφάλισης.

ΚΕΦ. ΙΘ'

Απασχόληση συνταξιούχου και συνέπειες

Το δικαίωμα της απασχολήσεως παντός προσώπου είναι απαραβίαστο. Κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα (άρθρ. 5 παρ. 1). Του δικαιώματος αυτού απολαμβάνει και ο συνταξιούχος οποιουδήποτε Φορέα Κοινωνικής Ασφαλίσεως ή του Δημοσίου. Επομένως κάθε νομοθετικό μέτρο που θα τείνει αμέσως στον περιορισμό της εργασίας, χωρίς να δικαιολογείται από λόγους γενικότερου δημοσίου ή και κοινωνικού συμφέροντος, θα έχει και το στίγμα της αντισυνταγματικότητας⁽⁴⁾. Δεν ισχύει όμως το ίδιο όσον αφορά τον περιορισμό ή την αναστολή της συντάξεως για τον συνταξιούχο που εργάζεται. Η παράγρ. 5 του άρθρου 22 του Συντάγματος, κατά την οποία «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων» δεν περικλείει απαγόρευση περιορισμού ή αναστολής της συντάξεως του εργαζομένου συνταξιούχου.⁽⁵⁾

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί κατά το απώτερο παρελθόν ως προς το υπόψη θέμα, είναι πολλά και διαφέρουν από Ταμείο σε Ταμείο, κατεσπαρμένα στις Καταστατικές διατάξεις εκάστου. Αργότερα θεσπίστηκαν νεώτερες διατάξεις με τυπικούς νόμους γενικής εφαρμογής, οι οποίες κατισχύουν των Καταστατικών διατάξεων, εκτός αν οι νεώτερες αυτές διατάξεις περιέχουν επιφύλαξη εφαρμογής όλου ή μέρους των Καταστατικών. Από τις διατάξεις γενικής εφαρμογής που έχουν θεσπισθεί, στο προκείμενο θέμα ισχύουν:

- Ο Ν. 2676/99 άρθρ. 63 (ΔΕΝ 1999 σ. 97) για όσους συνταξιούχους αναλαμβάνουν εργασία μισθωτού σε υπηρεσίες εκτός του Δημοσίου Τομέα (ΔΤ) και
- Ο Ν. 2592/98 άρθρ. 8 παρ. 14 (ΔΕΝ 1998 σ. 536) για όσους συνταξιούχους αναλαμβάνουν εργασία μισθωτού σε υπηρεσίες του ΔΤ.

Ειδικότερα:

1. Αναλαμβάνοντες εργασία σε εργοδότη εκτός Δημοσίου Τομέα

Για τους συνταξιούχους κυρίας συντάξεως κάθε Φορέως αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοιν. Προστασίας, αδιαφόρως αν κατά το χρόνο της ενεργού ασφαλίσεώς τους απασχολούνται στον καθαρά ιδιωτικό ή στον Δημ. Τομέα, που αναλαμβάνουν εργασία μισθωτού σε Υπηρεσίες εκτός του ΔΤ ή ασκούν ελευθέριο επάγγελμα, ισχύει το άρθρ. 63 του Ν. 2676/99. Τούτο:

- α. Καθιερώνει την υποχρέωση παντός συνταξιούχου (λόγω γήρατος, αναπηρίας, θανάτου), να αναγγείλει στο Ταμείο την οποιαδήποτε απασχόλησή του και προσδιορίζει τις συνέπειες σε περίπτωση μη τηρήσεως της υποχρεώσεως αυτής και

⁽⁴⁾ Π. Παραρά: Σύνταγμα 1975 Κορπύς άρθρ. 5 περ. 12.

⁽⁵⁾ Γ. Λεβέντη: Τα κοινωνικά δικαιώματα του Πολίτη ΤοΣ 1976 σελ. 171 επ. Αγγ. Στεργίου: Η συνταγματική κατοχύρωση της κοινωνικής ασφαλίσεως 1994 σελ. 191 επ. Κ. Κρεμαλή: Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων 1985 σελ. 38 επ.

β. Ορίζει τις προϋποθέσεις αναστολής – περιορισμού ή διακοπής του ποσού της συντάξεως. Ως προς το θέμα αυτό η διάταξη προβλέπει και ωρισμένες εξαιρέσεις περί των οποίων κατωτέρω.

Να σημειώσουμε όμως ότι το άρθρ. 63 του Ν. 2676/99, αναφέρεται στους συνταξιούχους όλων των φορέων κύριας ασφαλίσεως αρμοδιότητας του Υπουργείου που προαναφέραμε. Επομένως δεν διέπονται από τις διατάξεις του οι συνταξιούχοι:

- Των επικουρικών Ταμείων
- Του ΝΑΤ, το οποίο υπάγεται στο Υπουργ. Εμπορικής Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής
- Του Δημοσίου, που δεν λογίζεται ως φορέας ασφαλίσεως.

α. Αναγγελία απασχόλησης

Οι συνταξιούχοι, λοιπόν, λόγω γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που emπίπτουν στο στοιχ. στ (εξαιρούμενοι) κατωτέρω, υποχρεούνται πριν αναλάβουν εργασία που υπάγεται στην ασφάλιση Φορέως κυρίας ασφαλίσεως ή του Δημοσίου, να δηλώσουν στο Ταμείο την επικείμενη ανάληψη τέτοιας εργασίας.

Κατά τη σχετική διάταξη, η υποχρέωση προς δήλωση βαρύνει αυτούς τους συνταξιούχους λόγω γήρατος, αναπηρίας, ή θανάτου, που ανέλαβαν εργασία από 5-1-2001 και μετά ή θα αναλάβουν στο μέλλον. Για τους συνταξιούχους που ήδη κατά την εν λόγω ημερομηνία ήσαν εργαζόμενοι, ο νόμος δεν κάνει λόγο. Αν ήθελε ο νομοθέτης να περιλάβει και αυτούς, θα έπρεπε, έχουμε τη γνώμη, να αναφερθεί ρητά και να θέσει προθεσμία γνωστοποιήσεως της εργασίας που προσφέρουν. Επομένως, αυτοί, ως προς το προκείμενο θέμα, διέπονται από τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από το Ν. 2676/99.

Τέλος, η υποχρέωση δηλώσεως βαρύνει το συνταξιούχο αδιαφόρως του είδους της εργασίας που θα αναλάβει (μισθωτού, ανεξαρτήτου επαγγελματία, αυτοτελώς απασχολούμενου). Εκλαμβάνεται δηλαδή ο όρος «εργασία» υπό την ευρεία έννοια με την οποία απαντάται στην οικονομική επιστήμη. Επίσης η δήλωση υποβάλλεται ανεξαρτήτως αν η εργασία που θα αναληφθεί επιφέρει αναστολή ή περικοπή της συντάξεως κατά τα οριζόμενα κατωτέρω, αρκεί γι' αυτήν να υπάγεται κατά το νόμο ο συνταξιούχος στην ασφάλιση φορέως κυρίας ασφαλίσεως (ΙΚΑ, ΤΕΒΕ, ειδικά Ταμεία κ.λπ.) ή ο συνταξιούχος, για την εργασία που παρέχει, να υπάγεται στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου.

Παράλειψη υποβολής της δηλώσεως συνεπάγεται καταλογισμό, από το φορέα συνταξιοδοτήσεως, εις βάρος του συνταξιούχου, του ποσού των συντάξεων που έλαβε αυτός κατά το χρονικό διάστημα της εργασίας του, με πρόστιμο που θα ορισθεί με απόφαση του Υπουργού, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το νόμιμο τόκο υπερημερίας. Η απόφαση αυτή δεν έχει ακόμη εκδοθεί.

β. Αναστολή – περιορισμός – διακοπή της σύνταξης

Στο προκείμενο θέμα, η σχετική διάταξη διακρίνει τους συνταξιούχους λόγω γήρατος ή θανάτου από τους ομοίους λόγω αναπηρίας. Επίσης ποιείται διάκριση και αναλόγως του χρόνου θεμελιώσεως του δικαιώματος σε σύνταξη, διαχωρίζοντας τους συνταξιούχους σε οιονεί «παλαιούς» και «νέους».

«Παλαιοί» νοούνται όσοι κατέστησαν συνταξιούχοι ή θεμελίωσαν δικαίωμα μέχρι τη δημοσίευση στο ΦΕΚ του Ν. 2676/99 (5-1-99) ανεξαρτήτως αν ανέλαβαν εργασία πριν ή μετά την ημερομηνία αυτή ή θα αναλάβουν στο μέλλον.

«Νέοι» λογίζονται όσοι θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά την ως άνω ημερομηνία ή θα θεμελιώσουν δικαίωμα στο μέλλον.

Για κάθε κατηγορία προβλέπονται τα ακόλουθα:

γ. «Νέοι» συνταξιούχοι

Λόγω γήρατος ή θανάτου⁽⁷⁾. Οι συνταξιούχοι των κατηγοριών αυτών, εργαζόμενοι υπόκεινται στις εξής μεταβολές της συντάξεώς τους:

- Για όσους δεν έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας τους, αναστέλλεται η καταβολή της συντάξεως. Η αναστολή, στην παρούσα περίπτωση, επέρχεται αδιαφόρως ύψους συντάξεως και αποκερδαινομένων αποδοχών από την εργασία.
- Μετά τη συμπλήρωση του 55ου έτους, το ποσό της συντάξεως ή του αθροίσματος των συντάξεων σε περίπτωση συρροής, που υπερβαίνει μηνιαίως τα 733,68 ευρώ, καταβάλλεται μειωμένο κατά 70%. Δεν διευκρινίζεται αλλά συνάγεται ότι στη «συρροή» συντάξεων δεν περιλαμβάνονται οι επικουρικές συντάξεις, οι οποίες βρίσκονται εκτός πεδίου εφαρμογής του νόμου.

«Το ποσό προσαυξάνεται», ορίζει ο νόμος, «κατά 20% για κάθε παιδί που είναι ανήλικο ή σπουδάζει σε ανώτερες ή ανώτατες Σχολές και μέχρι να συμπληρώσει το 24ο έτος της ηλικίας, ή είναι ανίκανο για κάθε βιοποριστική εργασία». Δεν ορίζει όμως ο νόμος επακριβώς ποιο ποσό προσαυξάνεται. Των 733,68 ευρώ ή το εναπομένον, μετά την αφαίρεση του 70%.; Το Υπουργείο (ΓΓΚΑ), με το ΑΠ Φ.9/οικ. 2289/23-12-2000 έγγραφό του (ΔΕΝ 2001 σ. 105), υποστηρίζει ότι αυξάνεται το εναπομένο, μετά την αφαίρεση του 70% ποσόν συντάξεως.

Ο νόμος, για τη χορήγηση της αυξήσεως αυτής, δεν θέτει ειδικές προϋποθέσεις. Δεν απαιτεί δηλαδή να λαμβάνει ο συνταξιούχος για τα τέκνα του οικογενειακό επίδομα στη σύνταξη, ούτε εξετάζει αν αυτά εργάζονται ή όχι, αν συντηρούνται από αυτόν κ.λπ. Για τους άγοντες ηλικία άνω των 55 ετών δικαιούχο των Κατωτάτων Ορίων Συντάξεως (ΚΟΣ), η σύνταξη περιορίζεται στο οργανικό ποσό, όπως αυτό έχει αναπροσαρμοσθεί με τις χορηγηθείσες στο μεταξύ αυξήσεις, εφ' όσον ο συνταξιούχος της κατηγορίας αυτής διανύει ηλικία μικρότερη των 65 ετών, ο άνδρας, και των 60 η γυναίκα. Μετά την

⁽⁷⁾ Για τη χήρα – χήρο βλ. εξαίρεση στο στοιχ. στ' κατωτέρω.

υπέρβαση των ως άνω ορίων ηλικίας (65ο ή 60ο αντίστοιχα) η σύνταξη των ΚΟΣ δεν υπόκειται σε καμία μείωση ή αναστολή.

Από τα εκτεθέντα προκύπτει ότι τον κατά περίπτωση περιορισμό ή αναστολή της συντάξεως υφίστανται οι συνταξιούχοι, οι οποίοι με την ιδιότητα αυτή παρέχουν υπηρεσία μισθωτού με σχέση ιδιωτικού δικαίου ή εργασία προσιδιάζουσα προς μισθωτό, αδιαφόρως του ύψους των αποδοχών που αποκερδαίνουν και της ημερησίας διάρκειας της εργασίας τους. Επομένως και η μερική απασχόληση συνεπιφέρει τον περιορισμό ή μείωση της συντάξεως.

δ. Συνταξιούχοι λόγω αναπηρίας

Στο συνταξιούχο της κατηγορίας αυτής που αναλαμβάνει εργασία, διακόπτεται η σύνταξη αν από την εργασία του αυτή και αναλόγως με το βαθμό αναπηρίας του, κερδίζει περισσότερα από όσα κερδίζει υγιής απασχολούμενος, σύμφωνα με τους γενικούς όρους αμοιβής.⁽⁸⁾ Η σύγκριση των αποκερδαινομένων χρησιμοποιείται από τη νομοθεσία του ΙΚΑ, από όπου και ο δανεισμός της, ως προϋπόθεση απονομής συντάξεως αναπηρίας, με συνεκτίμηση όμως και άλλων προϋποθέσεων στηριζομένων σε πραγματικά στοιχεία, προϋφιστάμενα της αναπηρίας (βλ. άρθρ. 27 Ν. 1902/90 – ΔΕΝ 1990 σ. 1038 και Κεφ. ΣΤ § 2 του παρόντος).

Η διακοπή της συντάξεως που επαγγέλλεται η διάταξη διαφέρει εννοιολογικά της αναστολής. Για την ακρίβεια σημαίνει ότι η σύνταξη του αναπήρου που εργάζεται δεν επανακαταβάλλεται όταν θα εκλείψει ο λόγος της διακοπής.

Ο ανάπηρος αυτός, όταν θα παύσει να εργάζεται, έχει δικαίωμα νέας κρίσεως της αναπηρίας από το φορέα του, με όλα τα πιθανά ενδεχόμενα ως προς το αποτέλεσμα.

Εν πάση περιπτώσει, στο μέτρο της διακοπής εμπίπτουν και οι συνταξιούχοι που έχουν μονιμοποιήσει το δικαίωμα λόγω μακροχρόνιας συνταξιοδοτήσεως από την αιτία αυτή.

ε. «Παλαιοί» συνταξιούχοι

Γί' αυτούς, κατά ρητή πρόβλεψη της § 7 του άρθρου 63 που αναλύουμε, έχουν εφαρμογή τα εξής: Σε περίπτωση αναλήψεως εργασίας μισθωτού, ανεξαρτήτως ηλικίας, εφαρμόζεται η περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 63. Δηλαδή σ' αυτούς, αν το ποσό της συντάξεως ή του αθροίσματος των συντάξεων σε περίπτωση συρροής, υπερβαίνει τα 733,68 ευρώ μηνιαίως, το υπερβαίνον ποσό καταβάλλεται μειωμένο κατά 70%.

⁽⁸⁾ Βλ. Αγγ. Στεργίου: όπ. αν. στο ΔΕΝ 1999 σελ. 533.

στ. Εξαιρέσεις

Και για τις δύο περιπτώσεις «νέων» και «παλαιών» συνταξιούχων, ο νομοθέτης θέσπισε και εξαιρέσεις, οι οποίες επιτρέπουν στους εμπύπτοντες σ' αυτές να συνταξιοδοτούνται από Φορέα κύριας ασφάλισης χωρίς περικοπή της συντάξεως, αρκεί ο συνταξιούχος της κάθε κατηγορίας να έχει αναγγείλει την απασχόληση.

Ορίζει, λοιπόν, η παρ. 6 του άρθρ. 63 του Ν. 2676/99 ότι οι περιορισμοί δεν εφαρμόζονται:

αα. Στον επιζώντα σύζυγο, συνταξιούχο λόγω θανάτου του ετέρου συζύγου.

ββ. Στους αυτοτελώς απασχολούμενους, οι οποίοι όμως υποχρεούνται να καταβάλλουν τις προβλεπόμενες από τις οικείες διατάξεις εισφορές, προσαυξημένες κατά 40%.
Η προσαύξηση αυτή περιέρχεται στο ΛΑΦΚΑ, παρότι ο Λ/σμός αυτός καταργήθηκε.

Στο θέμα αυτό θεωρούμε σκόπιμο να σημειώσουμε ότι κάθε δήλωση ότι παρέχεται εργασία αυτοτελώς απασχολούμενου δεν γίνεται δεκτή χωρίς περαιτέρω έρευνα τών συνιστώντων την εργασία πραγματικών περιστατικών, έστω και αν γιά τή δηλούμενη εργασία προκύπτει έναρξη ασφάλισης στον ΟΑΕΕ κ.ά. ή προσκομίζονται θεωρημένα από τη Δ.Ο.Υ. στελέχη ΔΠΥ. Τό τελευταίο αυτό στοιχείο δέν αποτελεί αμάχητο τεκμήριο ότι ή παρεχόμενη εργασία είναι εκείνη του ελευθέρου επαγγελματία (ΑΠ 43/97 - ΔΕΝ 1997 σ.945 καί 846/97-ΕΕΔ 1998 σ. 805). Ερευνάται δηλαδή μήπως υπό τη δηλούμενη απασχόληση κρύπτεται σχέση εξηρημένης εργασίας. Κατά τή σχετική έρευνα τά αρμόδια όργανα του ασφαλιστικού Φορέα στον όποιο υπάγεται ή παρεχόμενη εργασία λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τά συνιστώντα τήν κάθε σχέση πραγματικά περιστατικά, έξω καί μακράν των όρων πού περιλαμβάνονται στην έγγραφη σύμβαση, καί αν αυτά προσιδιάζουν σε σχέση μισθωτοί πρόσ εργοδότη, αποφαίνονται υπέρ της ασφάλισης μέ δλες τίς εντεύθεν συνέπειες.⁽¹⁰⁾

γγ. Στους συνταξιούχους του ΟΓΑ

δδ. Στους πολυτέκνους, τών οποίων τό ένα τουλάχιστον τέκνο είναι ανήλικο ή σπουδάζει σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές καί μέχρι τή συμπλήρωση του 24ου έτους ή είναι ανίκανο γιά κάθε βιοποριστική εργασία.

εε. Στους λαμβάνοντες έξ ιδίου δικαιώματος πολεμική σύνταξη ή συνταξιοδοτούμενους με βάση τίς διατάξεις τών Ν. 1897/90 καί 1977/91, δηλαδή ως θύματα τρομοκρατικών οργανώσεων ή τρομοκρατών.

στ. Στα πρόσωπα για τα όποια ισχύουν οι διατάξεις τών Καν. (ΕΟΚ) 1408/71 και 572/72, καθώς και των διμερών συμβάσεων Κοινωνικής Ασφαλείας. Τήν ίδια μεταχείριση με τους υπηκόους των Κρατών - Μελών της ΕΕ έχουν και οι υπήκοοι των Κρατών της Ευρ. Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (νυν: Νορβηγίας, Ισλανδίας), άλλα ο νόμος περί αυτών ουδέν άναφέρει⁽¹¹⁾. Στο προκείμενο θέμα ή ΓΓΚΑ, με το Φ.ΕΟΚ/980//01/9-7-2002

⁽¹⁰⁾ Βλ. Γ. Ψηλού: «Σύμβουλος επιχειρήσεων» ή μισθωτός; ΔΕΝ 2001 σ. 145.

⁽¹¹⁾ ΓΕ-ΙΚΑ α 50/20/1993 στην ΕΚΑ 1993 τ. 3 σελ. 95 και Σ07/ΓΕ/1993 στο ΔΕΝ 1994 σ. 221.

έγγραφο της προς τη Διοίκηση του ΙΚΑ, εξέφρασε την άποψη ότι «οι συνταξιούχοι κατ' εφαρμογή των Κοινοτικών Κανονισμών, οι όποιοι μετά τη συνταξιοδότησή τους αναλαμβάνουν μισθωτή εργασία στη χώρα μας ή σε χώρα μέλος της ΕΕ ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, δέν εξαιρούνται από την εφαρμογή των διατάξεων του αρθρ. 63 του Ν. 2676/99, παρά μόνο εάν τούτο έρχεται σε αντίθεση με την κοινοτική νομοθεσία, η οποία και κατισχύει».

Η πλέον ορθή άποψη που μπορεί να εκφρασθεί μέ βάση τη γραμματική διαπίστωση της διατάξεως, κατά την οποία «οι διατάξεις του παρόντος άρθρου (άρθρ. 63) δεν έχουν εφαρμογή» για τους συνταξιούχους των περίπτ. αα-στστ ανωτέρω, είναι ότι για τις οριζόμενες ανωτέρω κατηγορίες συνταξιούχων όταν εργάζονται, η σύνταξη ή οι συντάξεις τους δεν υπόκεινται σε αναστολή ή περιορισμό. Διασφαλίζει, ούτως ειπείν, η εξαίρεση, το μείζον. Για τη διαπίστωση όμως της συνδρομής κάποιου από τους λόγους εξαιρέσεως, προκειμένου να διασφαλισθεί η εις άκέραιον καταβολή της συντάξεως, πρέπει να υποβληθεί η δήλωση στον Φορέα που καταβάλλει την κυρία σύνταξη, πριν από την ανάληψη της εργασίας (παράγρ. 1 ανωτέρω). Του νόμου μη διακρίνοντας και με δεδομένη την διάταξη της παραγρ. 9 του άρθρου 63 που σχολιάζουμε, κατά την οποία «κάθε διάταξη που ρυθμίζει διαφορετικά το θέμα καταργείται, εκτός ...» συμπεραίνουμε ότι οι ρυθμίσεις του άρθρ. 63, όπως ερμηνεύται αφορούν και τους νέους ασφαλισμένους, εάν κατέστησαν ή καταστούν συνταξιούχοι δηλαδή τα πρόσωπα που ασφαλίσθηκαν το πρώτον σε φορέα κυρίας ασφαλίσεως ή το Δημόσιο μετά την 1-1-93 ή θα ασφαλισθούν στο μέλλον. Επομένως οι ειδικές γι' αυτούς ρυθμίσεις του άρθρ. 41 του Ν. 2084/92, οι οποίες δεν αφίστανται ουσιωδώς των ρυθμίσεων του σχολιαζομένου άρθρου, πρέπει να θεωρούνται κατηργημένες από 5-1-2001.

2. Συνταξιούχοι πρώην υπάλληλοι υπηρεσιών του ΔΤ που αναλαμβάνουν εργασία σε υπηρεσία του Τομέα αυτού

Στο ΔΤ υπάγονται το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και ένα πλήθος επιχειρήσεων στις οποίες το κράτος μετείχε κατά διαφόρους τρόπους, καθώς και οι θυγατρικές αυτών (Ν. 1256/82 άρθρ. 1 παρ. 6). Στη συνέχεια έγινε επαναοριοθέτηση του ΔΤ με σκοπό την περιστολή του αριθμού των επιχειρήσεων που υπήγοντο σ' αυτόν (Ν. 2892/90 άρθρ. 51 – ΔΕΝ 1990 σ. 876). Τέλος, εξήλθαν από το ΔΤ και μία σειρά άλλων επιχειρήσεων με υπουργικές αποφάσεις ή με άλλες πράξεις ή νομίμους τρόπους (εξαγορά, συγχωνεύσεις, κ.λπ.). Αδιαφόρως των μεταβολών που επήλθαν στους ΔΤ, χάριν της ενιαίας αντιμετώπισεως των συνταξιοδοτικών θεμάτων του προσωπικού αυτών, ο Ν. 2227/94 άρθρ. 6 παρ. 16 (ΔΕΝ 1994 σ. 1031), μεταξύ άλλων ορίζει τα εξής:

«Οι διατάξεις των άρθρ. 6 του Ν. 1379/83 και 17 του Ν. 1489/84 (που αφορούν το θέμα μας) εξακολουθούν να ισχύουν και μετά την επαναοριοθέτηση του ΔΤ, για την εφαρμογή δε των διατάξεων αυτών, ως ΔΤ νοείται πάντοτε αυτός που ορίζεται στην παρ. 6 του άρθρ. 1 του Ν. 1256/82, έστω και αν ωρισμένες υπηρεσίες δεν περιλαμβάνονται στον Τομέα αυτόν, κατόπιν των διατάξεων του άρθρ. 51 του Ν. 1892/90 ή άλλων τυχόν διατάξεων που ισχύουν ή θα ισχύσουν μελλοντικά».

Επομένως, για τους υπαλλήλους του κατά την ως άνω έννοια ΔΤ που κατέστησαν η θα καταστούν συνταξιούχοι με χρόνο ασφαλίσεως στον Τομέα αυτό, και οι οποίοι αναλαμβάνουν εργασία σε υπηρεσίες του ΔΤ και λαμβάνουν σύνταξη και αποδοχές, έχει εφαρμογή η παρ. 14 του άρθρ. 8 του Ν. 2592/98 (ΔΕΝ 1998 σ. 536)⁽¹²⁾. Με βάση την τελευταία αυτή διάταξη, σε συνδυασμό με την όμοια του άρθρ. 58 του Κώδικος Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (Π.Δ. 169/2007) ισχύουν τα ακόλουθα, τα οποία αφορούν όλους τους συνταξιούχους, αδιαφόρως αιτίας συνταξιοδότησεως (γήρατος, καταγγελίας της συμβάσεως, αναπηρίας, θανάτου).

Πάντως, η υποχρέωση και των συνταξιούχων της κατηγορίας αυτής να αναγγείλουν την οποιαδήποτε αποσχόλησή τους, περί της οποίας ανωτ. παρ. 1, ισχύει εφόσον δεν εφαρμόζεται γι' αυτούς ο ν. 2703/99 άρθρ. 5 παρ. 13 και άρθρ. 11 (ΔΕΝ 1999 σ. 1051).

α. Οι συντάξεις των συνταξιούχων υπαλλήλων του ΔΤ, όπως αυτός έχει οριοθετηθεί με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρ. 1 του Ν. 1256/82, που χορηγούνται από τους ασφαλιστικούς Οργανισμούς, αρμοδιότητος του Υπουργείου Απασχολ. και Κοιν. Προστασίας, για όσους συνταξιούχους υπηρετούν ή προσλαμβάνονται σε θέσεις του ΔΤ και λαμβάνουν σύνταξη και αποδοχές συγχρόνως, καταβάλλονται μειωμένες κατά 70% (Διοικ. Πρωτ. Αθ. 292/01, ΕΔΚΑ 2002 σ. 28).

Η μείωση της συντάξεως, ορίζει ο Ν. 3234/04 άρθρ. 2 παρ. 15, επέρχεται για τους απασχολούμενους στο ΔΤ με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και ανεξάρτητα από τον τρόπο αμοιβής τους.

Τους κανόνες εξαιρούνται:

- Οι συντάξεις που καταβάλλονται με βάση τις διατάξεις των Ν. 1897/90 και 1977/91 που αφορούν σε θύματα τρομοκρατών ή τρομοκρατικών οργανώσεων.
- Οι εξ ιδίου δικαιώματος πολεμικές συντάξεις που χορηγούνται με βάση τον Κώδικα Πολεμικών Συντάξεων (ΠΔ 168/00 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει).
- Οι εξ ιδίου δικαιώματος συντάξεις παθόντων στην υπηρεσία και εξαιτίας αυτής (Ν. 2592/90) άρθρ. 8 παρ. 14 και
- Τα πρόσωπα τα οποία απασχολούνται στο ΔΤ με μειωμένο ωράριο εργασίας και μέχρι δέκα (10) ώρες την εβδομάδα (Ν. 3234/04 άρθρ. 2 παρ. 15 εδάφ. β).

⁽¹²⁾ Όπως τροποποιήθηκε με τους Ν. 2703/99 άρθρ. 1 παρ. 10 και άρθρ. 5 παρ. 13, ν. 2768/99 άρθρ. 2 παρ. 4 και 34 παρ. 3 και ν. 3234/04 άρθρ. 2 παρ. 15.

Τέλος, την κατά 70% μείωση της σύνταξης υφίστανται και οι εργαζόμενοι στο ΔΤ συνταξιούχοι των Κατωτάτων Ορίων Σύνταξης (ΚΟΣ). Δεν ισχύει δηλαδή γι' αυτούς ο περιορισμός της συντάξεως στο οργανικό ποσό, ο οποίος ισχύει για τους διεπόμενους από το άρθρ. 63 του Ν. 2676/99.

β. Ο χρόνος υπηρεσίας των υπόψη συνταξιούχων, που λαμβάνουν έστω και μειωμένη κατά 70% σύνταξη και αποδοχές συγχρόνως, δεν αναγνωρίζεται ως συντάξιμος ούτε από το Δημόσιο ούτε και από τους ασφαλιστικούς Οργανισμούς, μολοντί για την υπηρεσία τους αυτή καταβάλλουν εισφορές.

Παρέχεται όμως σ' αυτούς η δυνατότητα να επιστρέψουν τις καταβληθείσες συντάξεις και να αξιοποιήσουν έτσι αναδρομικά την ασφάλιση (άρθρ. 96 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων ΠΔ 169/2007).

γ. Ο συνταξιούχος έχει το δικαίωμα να αναστείλει, με αίτησή του, τη σύνταξη, οπότε από της αναστολής και εφεξής, ο χρόνος ασφαλίσεως προσμετρείται κανονικώς απ' ευθείας ή με τους κανόνες της διαδοχικής ασφαλίσεως.

Στην κοινωνικοασφαλιστική πραγματικότητα όμως εμφανίζονται περιπτώσεις οι οποίες δημιουργούν προβληματισμούς. Εντοπίσαμε τις εξής περιπτώσεις:

- Όπως είναι γνωστό ο φορέας κατά την απονομή της συντάξεως λαμβάνει υπόψη όλο το χρόνο ασφαλίσεως, μέρος της οποίας ενδέχεται να έχει παρασχεθεί σε υπηρεσία του ΔΤ και άλλο όχι (π.χ. ΙΚΑ), και απονέμει σύνταξη με προσμέτρηση χρόνου, με τους κανόνες της διαδοχικής ασφάλισης, που διανύθηκε σε άλλους Φορείς (ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, κ.λπ.), χωρίς όλος ο χρόνος ή μέρος αυτού να προέρχεται από Υπηρεσία στον ΔΤ.

Ο προβληματισμός που ανακύπτει είναι ποια διάταξη θα εφαρμοσθεί στην προκείμενη περίπτωση. Θα θεωρηθεί ο εν λόγω συνταξιούχος του ΔΤ ή όχι; Το ΝΣΚ με γνωμοδότησή του αποφάνθηκε ότι το κριτήριο για το χαρακτηριστικό «συνταξιούχος του ΔΤ» είναι, ο περισσότερος χρόνος ασφαλίσεως από τον συνολικά πραγματοποιηθέντα, να αφορά εργασία που έχει παρασχεθεί στο ΔΤ (Γεν. εγγρ. ΙΚΑ Σ81/16/20-4-2004, βλ. στο ΔΕΝ 2004 σ. 1015).

- Υπάρχουν Υπηρεσίες του ΔΤ οι οποίες εξαγοράσθηκαν από ιδιώτες. Εξ αυτού ανέκυψε το ερώτημα: Ποια διάταξη είναι εφαρμοστέα στην περίπτωση αυτή;

Το ΓΛΚ, που είχε και τη νομοθετική πρωτοβουλία των σχετικών ρυθμίσεων, με το έγγραφό του 129067/30-12-2002 (ΔΕΝ 2003 σ. 1140) αποφάνθηκε ότι εάν μία επιχείρηση του ΔΤ έχει ιδιωτικοποιηθεί (εξαγορασθεί από ιδιώτη) παύει να είναι κρατικός φορέας και επομένως από της εξαγοράς δεν υπάγεται αυτοδικαίως στο άρθρ. 1 παρ. 6 του Ν. 1256/82.

3. Αναστολή της σύνταξης κατά τις Καταστατικές διατάξεις

- α. Το άρθρ. 63 παρ. 9 του Ν. 2676/99 προβλέπει την κατάργηση κάθε διατάξεως που ρυθμίζει διαφορετικά το θέμα της αναστολής ή διακοπής της συντάξεως όταν απασχολείται ο συνταξιούχος, εκτός:
- του εδαφ. α της παρ. 14 του άρθρ. 8 του Ν. 2592/98, το οποίο αναλύσαμε ανωτέρω στην παρ. 2.
 - των διατάξεων που προβλέπουν διακοπή ή αναστολή της καταβολής της συντάξεως σε περίπτωση απασχολήσεως του συνταξιούχου σε εργασία υπαγόμενη στην ασφάλιση του φορέα από τον οποίο συνταξιοδοτείται.

Ως προς τη δεύτερη των ως άνω περίπτωση υπάρχουν καταστατικές διατάξεις Ταμείων κυρίας συντάξεως που προβλέπουν πράγματι την αναστολή ή διακοπή της συντάξεως σε ανάλογες περιπτώσεις. Όπου τούτο προβλέπεται, οι καταστατικές διατάξεις αυτών κατισχύουν των ρυθμίσεων των παρ. 1 και 2 ανωτέρω.

Χωρίς να εξαντλείται το θέμα παραθέτουμε μερικά Ταμεία με σχετικές προς το θέμα ρυθμίσεις:

- ΟΑΕΕ (ΠΔ 258/05 άρθρ. 32 παρ. 2) για συνταξιούχους λόγω γήρατος και αναπηρίας.
- ΤΣΠ-ΕΑΘ νυν ΤΑΠ-ΜΜΕ (ΠΔ 284/74, άρθρ. 53), χωρίς διάκριση ως προς την αιτία συνταξιοδότησεως.
- Τ. Νομικών νυν ΤΑΑΑ (Ν. 4114/60 άρθρ. 22 παρ. 2 όπως τροποποιήθηκε), χωρίς διάκριση ως προς την αιτία συνταξιοδότησεως.
- ΤΑΙΣΥΤ, νυν ΤΑΠ-ΜΜΕ Κανονισμός Ασφαλιστικών Παροχών, άρθρ. 15 όπως τροποποιήθηκε, χωρίς διάκριση ως προς την αιτία συνταξιοδότησεως.
- ΤΣ Εφημεριδοπολών και Υπαλλ. Πρακτορείων, νυν ΤΑΠ-ΜΜΕ (Καταστατικό άρθρ. 18 παρ. 10 περ. γ' όπως τροποποιήθηκε).

- β. Πάντως οφείλουμε να διευκρινήσουμε, για άλλη μία φορά, ότι τα αναπτυσσόμενα στην παρούσα εργασία αναφέρονται σε περίπτωση αναστολής της συντάξεως λόγω ανάληψης από τον συνταξιούχο εργασίας. Επομένως οι καταστατικές διατάξεις που αναφέρονται σε λόγους αναστολής, ασχέτως με την απασχόληση, όπως είναι η αναστολή διότι ο συνταξιούχος εκτίει ποινή στερητική της ελευθερίας του ή ως ανάπηρος αρνείται να εξετασθεί από Υγειονομική Επιτροπή κ.ά., εξακολουθούν να ισχύουν.

4. Αξιοποίηση της ασφάλισης

Η εργασία του συνταξιούχου, αναλόγως του είδους της, είναι ασφαλιστέα στον οικείο Φορέα. Στο ΙΚΑ προβλέπεται ρητώς από το άρθρο 2 παράγρ. 1 στοιχ. δ του ΑΝ 1846/51, όπου ορίζεται ότι στην ασφάλιση υπάγονται υποχρεωτικώς και αυτοδικαίως οι συνταξιούχοι του Δημοσίου και των πάσης φύσεως Οργανισμών Κοινωνικής Ασφαλείας οι παρέχοντες εξαρτημένη εργασία.

Για όσους διέπονται από το άρθρο 63 του Ν. 2676/99 (παρ. Ι ανωτέρω), την προς ασφάλιση υποχρέωση προβλέπει και το άρθρο τούτο. Σ' αυτό ορίζεται ότι:

«Για τον απασχολούμενο συνταξιούχο καταβάλλονται οι προβλεπόμενες από τις οικείες διατάξεις για τους λοιπούς ασφαλισμένους εισφορές εργοδότη και ασφαλισμένου, οι οποίες βαρύνουν τον ασφαλισμένο και τον εργοδότη αντίστοιχα» (παράγρ. 3).

Στη συνέχεια, ως προς την αξιοποίηση της ασφαλίσεως αυτής, η ίδια διάταξη, στην παράγρ. 4 διαλαμβάνει:

«Σε περίπτωση απασχόλησης συνταξιούχου λόγω γήρατος ή θανάτου, χωρίς αναστολή της σύνταξης, ο αντίστοιχος χρόνος ασφάλισης δεν λαμβάνεται υπόψη για την προσαύξηση της σύνταξης ή για τη θεμελίωση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος από άλλο φορέα».⁽¹³⁾

Ο συνταξιούχος δικαιούται να ζητήσει και ο ίδιος την αναστολή της συντάξεως. Με την αναστολή της, ο χρόνος απασχολήσεως λαμβάνει υπόψη τόσο για θεμελίωση νέου συνταξιοδοτικού δικαιώματος, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγρ. 9 και 10 του άρθρου 47 του Ν. 2084/92 (διπλοσυνταξιούχοι) όσο και για την προσαύξηση της συντάξεως της οποίας η καταβολή έχει ανασταλεί.

Ανάλογες προς τις ανωτέρω ρυθμίσεις περιέχει και το άρθρο 58 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών συντάξεων για όσους συνταξιούχους εργάζονται σε Υπηρεσίες του ΔΤ περί των οποίων η παρ. 2 ανωτέρω. Όμως για την κατηγορία αυτή ο αυτός Κώδικας, προβλέπει, επαναλαμβάνουμε, με το άρθρ. 96, την οικειοθελή επιστροφή των συντάξεων που έλαβε ο συνταξιούχος κατά τη διάρκεια της εργασίας, ώστε η διανυθείσα ασφάλιση να ανακτήσει τη χρησιμότητά της.

Στην περίπτωση που η καταβολή της συντάξεως αναστέλλεται είτε κατ' επιταγήν του νόμου, είτε με πρωτοβουλία του εργαζομένου συνταξιούχου, η ασφάλιση λειτουργεί ομαλώς και ο συνταξιούχος δικαιούται δύο τινά:

- Ή να θεμελιώσει νέο συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τις αυξημένες προϋποθέσεις των διπλοσυνταξιούχων (βλ. Κεφ. Δ § 5) από τον φορέα κύριας ασφαλίσεως στον οποίο υπήχθη για την εργασία του ως συνταξιούχος, ο οποίος φορέας, προκειμένου για συνταξιούχο λόγω γήρατος ή αναπηρίας, πρέπει να είναι άλλος από εκείνο που καταβάλλει τη σύνταξη.

⁽¹³⁾ Η ρύθμιση κρίθηκε ότι δεν αντίκειται στο Σύνταγμα Διοικ. Πρωτοδ. Αθ. 13328/97, ΕΔΚΑ 1998 σ. 345.

- Ή να προσαυξήσει τη σύνταξη, η καταβολή της οποίας έχει ανασταλεί. Η προσαύξηση παρέχεται από το φορέα συνταξιοδότησεως, είτε η ασφάλιση εξ αιτίας της απασχολήσεως εχώρησε στον φορέα αυτόν, είτε σε άλλο. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση εφαρμόζονται οι κανόνες της διαδοχικής ασφαλίσεως (Ν. 1405/83 άρθρ. 9 παρ. 1).

Εν πάση περιπτώσει η προσαύξηση αντιμετωπίζεται κατά ενιαίο τρόπο για όλους τους φορείς κυρίας ασφαλίσεως. Συνίσταται δε σε 1,714% επί του ποσού στο οποίο έχουν καταβληθεί εισφορές, το οποίο δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο του 25πλάσιου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, για κάθε έτος συντάξιμης υπηρεσίας ή 300 ΗΕ που θα πραγματοποιηθούν ενώ έχει γίνει αναστολή της συντάξεως.

Με τη διακοπή της εργαίας του συνταξιούχου επανέρχεται αυτός στην προτέρα του θέση. Ακολουθως, εάν με την εργασία του είχε υποστεί αναστολή της συντάξεως ή περιορισμό του ποσού αυτής, η σύνταξη επαναχορηγείται στο ακέραιο ποσό, προσαυξημένη μάλιστα με τις αναπροσαρμογές που χορηγήθηκαν εν τω μεταξύ. Επί πλέον δικαιούται και τις προσαυξήσεις που θεμελιούνται στην ασφάλιση από τη νέα εργασία, κατά τους ορισμούς της παραγρ. 3 ανωτέρω.

ΚΕΦ. Κ'

Επίλυση ασφαλιστικών διαφορών

Οι Φορείς κύριας ασφάλισης, περί των οποίων το βιβλίο αυτό, είναι ΝΠΔΔ που ασκούν διοίκηση. Ως εκ τούτου, οι δημιουργούμενες έννομες σχέσεις από τη δράση τους, στους τομείς ασφάλισης, είσπραξης εισφορών και απονομής των κάθε είδους παροχών, ανάγονται στη σφαίρα του δημοσίου δικαίου. Για τα θέματα αυτά, σε προσωπικό επίπεδο, αποφαίνονται στο μέν το ΙΚΑ οι διευθυντές των κατά τόπους Υποκαταστημάτων, στους δε λοιπούς φορείς το θέμα δεν αντιμετωπίζεται ενιαίως. Συγκεκριμένα ο ν.861/79 παρέσχε εξουσιοδότηση, ώστε με υπουργική απόφαση να ορισθούν οι φορείς, των οποίων οι προϊστάμενοι των κεντρικών υπηρεσιών να αποφαίνονται επί των αυτών ως άνω θεμάτων. Τέτοιες αποφάσεις εκδόθηκαν κατά το παρελθόν, για ορισμένα Ταμεία που δεν ενδιαφέρουν πλέον.

Τα ως άνω ισχύουν και για Ταμεία – ΝΠΔΔ του χώρου της Επικουρικής σύνταξης. Για τα εξ αυτών όμως Ταμεία – ΝΠΔΔ που εκ προοιμίου κινούνται στο Ιδιωτικό δίκαιο ισχύουν άλλες διατάξεις:

1. Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης

Το δικαίωμα του διοικούμενου γενικώς να ακουσθεί από το αρμόδιο κρατικό όργανο, πριν τούτο εκδόσει ατομική διοικητική πράξη σε βάρος των δικαιωμάτων ή των συμφερόντων του, είναι κατοχυρωμένο από το Σύνταγμα της χώρας μας (άρθρ. 20 παρ.2). Η διάταξη αυτή δεν έτυχε ενιαίας ερμηνευτικής κατεύθυνσης από τη θεωρία και νομολογία, από έλλειψη γενικής ρύθμισης από τον κοινό νομοθέτη. Το κενό στο χώρο των συντάξεων καλύπτει ο ν.2676/99 με το άρθρ. 46 και για τα λοιπά θέματα ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας (ν.2690/99 άρθρ. 6, ΔΕΝ 1999 σ.434 και 445).⁽¹⁴⁾

Σε ό,τι αφορά τις παροχές σύνταξης, ορίζει η πρώτη των ως άνω διατάξεων ότι η υπηρεσία του ασφαλιστικού Οργανισμού πριν εκδόσει πράξη απόρριψης της αίτησης για την απονομή σύνταξης, οφείλει να καλέσει τον ενδιαφερόμενο σε ακρόαση. Η ακρόαση συνίσταται στην παροχή δυνατότητας στον ασφαλισμένο να αναπτύξει γραπτώς ή προφορικώς τις απόψεις του στον αρμόδιο για την έκδοση της διοικητικής πράξης όργανο και να προτείνει λύσεις, πριν το όργανο εκδόσει δυσμενή πράξη.

Η «ακρόαση» εννοιολογικά δύναται να εξελιχθεί σε διάλογο στα πλαίσια του αιτήματος, μέσα από τον οποίο ο αρμόδιος υπάλληλος μπορεί να διερευνήσει αν τυχόν υπάρχουν και άλλα ασφαλιστικά στοιχεία θεμελιωτικά του δικαιώματος, όπως είναι η τυχόν ασφάλιση

¹⁴⁾ Βλ. Κ. Χιώλου: Το ατομικό δικαίωμα έννομης προστασίας, ΕΔΔΔΔ 2002 σ. 228 (ιδίως 247) του ίδιου: Η συνταγματική επιταγή της προηγούμενης ακρόασης του διοικουμένου ΕΔΔΔΔ 2003 σ. 711, Απ. Παπακωνσταντίνου: Παρατηρήσεις στην απόφ. ΣτΕ 315/02 ΕΔΔΔΔ 2002 σ. 500 όπου πλούσια βιβλιογραφία και Ι. Πετρόγλου: Το δικαίωμα ακρόασης κατά τον ΚΔΔΔ ΕΔΚΑ 2002 σ. 641, ΕΚΑ 2006 σ. 1084.

σε άλλο Κράτος, με το οποίο η χώρα μας έχει συνάψει Διεθνή Σύμβαση, δυνατότητα αναγνώρισης πλασματικού χρόνου (στρατιωτική υπηρεσία, άδεια γονική ή εκπαιδευτική, επιδότηση ασθενείας, ανεργίας, σύνταξης, αναπηρίας κλπ.).

Για την πραγματοποίηση της ακρόασης, ο ασφαλισμένος καλείται εγγράφως και υποχρεούται μέσα σε ένα μήνα από τη λήψη της πρόσκλησης να εμφανισθεί για να εκθέσει τις απόψεις του. Ο νόμος δεν αποκλείει, η εμφάνισή του να γίνει μετά ή δια πληρεξουσίου δικηγόρου. Με τη μη εμφάνιση μέσα στο μήνα θεωρείται ότι εκπληρώθηκε το δικαίωμα σε ακρόαση. Αντίθετα, η τυχόν έκδοση απορριπτικής απόφασης της αίτησης για σύνταξη, χωρίς προηγούμενη πρόσκληση σε ακρόαση, θεωρείται παράνομη. (Εγκ. ΙΚΑ 51/2000 ΕΔΚΑ 2000 σ. 629).

2. Δεύτερος βαθμός κρίσεως (ένσταση)

Κατά των αποφάσεων των Δ/ντών ή Προϊσταμένων συγχωρείται αίτηση θεραπείας (ένσταση), άλλως ενδικοφανή διοικητική προσφυγή ονομαζόμενη, υπό παντός έχοντος έννομο συμφέρον, ενώπιον ειδικώς προς τούτο συνεστημένου συλλογικού οργάνου, ως κατωτέρω. Η προσφυγή ασκείται εντός ορισμένης ανατρεπτικής προθεσμίας (ΣτΕ 2268/91).

Στο ΙΚΑ, για θέματα που αφορούν ασφάλιση και εισφορές, η προθεσμία είναι ενός μηνός, για θέματα όμως παροχών, είναι τρίμηνος. Στο ΤΣΠ-ΑΤΕ η προθεσμία είναι τρίμηνη για όλα τα θέματα. Η προθεσμία σε κάθε περίπτωση είναι ανατρεπτική και αρχίζει από τότε που κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο η προσβλητέα απόφαση ή πράξη. Προκειμένου για το ΙΚΑ επί των ενστάσεων επιλαμβάνονται αντίστοιχες Τοπικές Διοικητικές Επιτροπές (ΤΔΕ), συνεστημένες στα Υποκ/τα ΙΚΑ, οι οποίες είναι τριμερούς εκπροσώπησης (Κράτος, ασφαλισμένοι, εργοδότες). Σε Ταμεία στα οποία επί των ως άνω θεμάτων αποφαινεται, κατ' εξουσιοδότηση, μονομελές όργανο και δεν υφίσταται πολυμελές ειδικό όργανο για να αποφανθεί με ένσταση κατά της απόφασης τούτου, η τυχόν ένσταση απευθύνεται προς το Δ.Σ. του Ταμείου, το οποίο είναι αρμόδιο (ν. 861/79 άρθρ. 1 § 2).

Το κατά περίπτωση συλλογικό όργανο (ΤΔΕ ή ΔΣ), στο οποίο μεταβιβάζεται μετά την ένσταση ολόκληρη η υπόθεση, καθίσταται αποκλειστικώς αρμόδιο για έρευνα του νομικού και του πραγματικού μέρους της υπόθεσης και ως πλήρους δικαιοδοσίας όργανο κρίνει εξ υπαρχής την ενώπιόν του αγομένη διαφορά, χωρίς να δεσμεύεται ως προς την έρευνα της ορθής του νόμου εφαρμογής εκ των τυχόν πλημμελειών της προσβαλλομένης απόφασης. Σε περίπτωση κατά την οποία ενώπιόν του το πρώτον υποβάλλεται νέο αίτημα, δεν λαμβάνεται υπόψη, πλην όμως, για το αίτημα αυτό και μόνο, η υπόθεση αναπέμπεται στο Δ/ντή ή Προϊστάμενο για να κρίνει επ'αυτού (Διοικ. Πρωτ. Λεσ. 424/86). Κατά την κρατούσα άποψη, η Επιτροπή ή το Δ.Σ. δεν δύναται να καταστήσουν χείρονα τη θέση του προσφεύγοντος, εκτός εάν ενώπιόν τους, για την αυτή διαφορά, προσφύγει και έτερος διάδικος.

Ενώπιον της επιτροπής ή του Δ.Σ. εκδικάζοντος αίτηση θεραπείας παρίσταται ο ενδιαφερόμενος αυτοπροσώπως ή δι' αντιπροσώπου ή δια δικηγόρου. Επίσης, είναι δυνατή και η εξέταση μαρτύρων.

Κατά των αποφάσεων των ως άνω συλλογικών οργάνων συγχωρείται, όπως είναι προφανές, προσφυγή υπό παντός έχοντος έννομο συμφέρον, ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου, ασκούμενη μέσα σε 60 ημέρες από τότε που κοινοποιείται η απόφαση. Ειδικώς για υποθέσεις του ΙΚΑ, οι αποφάσεις των αντιστοίχων ΤΔΕ προσβάλλονται με προσφυγή ενώπιον των αυτών Δικαστηρίων μέσα στην αυτή προθεσμία και υπό των Δ/ντών των Υποκ/των, οι αποφάσεις ή πράξεις των οποίων κρίθηκαν με ένσταση από τη ΤΔΕ. Το πλεονέκτημα αυτό δεν το έχουν τα Ταμεία των οποίων τις ενστάσεις κρίνουν τα ΔΣ αυτών. Η διαφορά της ειδικής αυτής δικονομικής μεταχείρισης οφείλεται στο γεγονός, ότι στο ΙΚΑ, πριν από την υπαγωγή των ασφαλιστικών διαφορών στα Διοικητικά Δικαστήρια (1.4.78), λειτουργούσε και τρίτος βαθμός κρίσεως από άλλα ενδοϋπηρεσιακά όργανα ο οποίος καταργήθηκε (ν.702/77 άρθρ. 33 παρ. 2 και ν.733/77 άρθρ.9). Ο δεύτερος των ανωτέρω νόμος παρέσχε τη δυνατότητα της τοιαύτης προσβολής των αποφάσεων των ΤΔΕ. Ανεξαρτήτως των ανωτέρω, τα ΔΣ στα λοιπά Ταμεία είναι τα ανώτατα όργανα διοίκησης αυτών και οι αποφάσεις τούτων είναι υποχρεωτικώς εκτελεστές από τις υπηρεσίες εκάστου. Δεν νομιμοποιείται, επομένως, κανένα υποκείμενο έργο του φορέα σε προσβολή αυτών στη Δικαιοσύνη.

Συνάγεται από τα εκτεθέντα ότι για το παραδεκτό της προσφυγής στα Διοικητικά Πρωτοδικεία, απαραίτητη τυγχάνει η προηγούμενη άσκηση ενδικοφανούς αίτησης θεραπείας (ένστασης) στο αρμόδιο συλλογικό όργανο του οικείου φορέα. Η παρεϊσφρηση αυτού του διοικητικού μέσου θεραπείας μεταξύ της αρχικής κρίσεως και της δικαστικής προστασίας, κρίθηκε συνταγματικώς ανεκτή (ΣτΕ 4378/83). Άλλωστε, το εν λόγω μέτρο διευκολύνει το διοικούμενο, είναι σχετικώς ανέξοδο και απλό, ως απαλλαγμένο αυστηρών δικονομικών περιορισμών και η υπόθεση κρίνεται σε συντομότερο χρόνο απ'ότι μια δικαστική υπόθεση. Ένα άλλο πλεονέκτημα είναι ότι η υπόθεση, εάν τελικά πάρει τη δικαστική οδό, είναι ώριμη προς κρίση, γιατί εμπλουτίζεται με περισσότερα στοιχεία. Αλλά και από πλευράς δικαίου της Ε.Ε. δεν υφίσταται περιορισμός.

Για όσα Ταμεία - ΝΠΔΔ δεν έχει εκδοθεί υπουργική απόφαση για άσκηση ασφαλιστικής αρμοδιότητας από τους Προϊσταμένους των Ταμείων, αρμόδια είναι σε πρώτο και τελευταίο βαθμό τα Δ.Σ. αυτών.

Τέλος, τα Ταμεία - ΝΠΔΔ των Τ/Υ αφού με το ν. 2084/92 άρθρ. 2 § 1 ανήχθησαν σε ασφαλιστικούς Οργανισμούς (βλ. Κεφ. ΙΕ § 1), θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως υπαγόμενα στις ως άνω ρυθμίσεις, δοθέντος ότι ο ν. 2676/99 στο άρθρ. 46 που αναλύσαμε στο παρόν Κεφ. αναφέρεται συλλήβδην σε αυτούς, χωρίς διάκριση ως προς τη νομική τους μορφή (ΝΠΔ ή ΙΔ). Στην άποψη αυτή δεν προσχώρησαν οι διοικήσεις τους. Επομένως, οι ενστάσεις επί των αποφάσεων του Δ.Σ. αυτών άγονται απ' ευθείας στα Μονομελή Πρωτοδικεία, ως εργατική διαφορά (ΑΠ 702/90 ΝοΒ τ. 39 σ. 1090, 464/07 ΔΕΝ 2007 σ. 952).

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Κατά το χρονικό διάστημα που το παρόν βιβλίο βρισκόταν στο τυπογραφείο, το ΙΚΑ κυκλοφόρησε την εγκύκλιο του 68/20-10-09 με την οποία αντιμετωπίζει αρνητικά το θέμα της σύνταξης της χήρας – χήρου που προέρχεται από «Ελεύθερη Συμβίωση».

Ως γνωστό η μορφή της «συμβίωσης» αυτής καθιερώθηκε με το Ν. 3719/08 (ΔΕΝ 2009 σ. 445) με συμβολαιογραφική πράξη που καταχωρείται σε ιδιαίτερα ληξιαρχικά βιβλία κ.λπ.

Το ΙΚΑ, έχοντας και την ανάλογη ερμηνευτική άποψη του Υπουργείου, δέχεται ότι ο ως άνω Νόμος θέσπισε κανόνες αναγκαστικού δικαίου μόνο όσον αφορά τα τέκνα που τυχόν θα προκύψουν από την ελεύθερη συμβίωση, καθώς και τα κληρονομικά δικαιώματα ενός των δύο συμβιούντων. Για τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα σε περίπτωση θανάτου του ενός τούτων υπέρ του επιζώντος, ουδόλως ασχολείται ο νόμος αυτός. Συνεπώς, καταλήγει το ΙΚΑ (εγκύκλιος 68/20-10-09), ο θάνατος του ενός των συμβιούντων δεν δημιουργεί δικαίωμα συνταξιοδότησης λόγω θανάτου στον έτερο.

Πέραν τούτου και σε περίπτωση συνταξιοδότησης εν ζωή (λόγω γήρατος ή αναπηρίας) του ενός των συμβιούντων, η σύνταξη τούτου δεν προσαυξάνεται με το επίδομα συζύγου.

Για τα τέκνα δεν ανακύπτει θέμα, αυτά προστατεύονται.

Η ως άνω θέση του Ιδρύματος είναι, κατά την άποψή μας, μαχητή. Η μέχρι σήμερα προστασία της χήρας – χήρου αναφερόταν σε νόμιμο γάμο, χωρίς ειδικό προσδιορισμό ως προς τη νομική του υπόσταση. Και όταν το έτος 1982, με το Ν. 1250/82 καθιερώθηκε ο «πολιτικός γάμος» ουδόλως γινόταν αναφορά σε συνταξιοδοτικά θέματα. Και όμως έγινε αποδεκτός, ο νεοφανής τότε θεσμός.

Κατά την άποψή μας και ο νέος θεσμός του οικογενειακού δικαίου, άνευ αντιθέτου ρητής προβλέψεως, δεν μπορεί και δεν πρέπει να απαξιωθεί από την κοινωνική ασφάλιση.

ISBN 978-960-8428-06-5